

Nitriansky samosprávny kraj

**ZMENY A DOPLNKY
ÚZEMNÉHO PLÁNU
VEĽKÉHO ÚZEMNÉHO
CELKU NITRIANSKEHO
KRAJA Č.2.**

Nitra, november 2007

Názov dokumentácie:

**Zmeny a doplnky
Územného plánu
Veľkého územného celku
Nitrianskeho kraja č.2.**

Obstarávateľ:

Nitriansky samosprávny kraj

Štefánikova trieda 69

949 01 Nitra

Spracovateľ:

AUREX, s.r.o., Bratislava

Dúbravská cesta 9

841 04 Bratislava

Hlavný riešiteľ:

Ing. arch. Vojtech Hrdina, CSc.

Osoba odborne spôsobilá pre obstarávanie ÚPN Z podľa §2a zákona č. 50/1976 Zb. v platnom znení:

Ing. arch. Gertrúda Čuboňová, osvedčenie o odbornej spôsobilosti č. 036.

Nitriansky samosprávny kraj

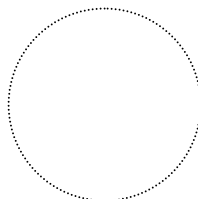
potvrďuje platnosť zmien a doplnkov č. 2
Územného plánu Veľkého územného celku Nitrianskeho kraja
v zmysle uznesenia
Zastupiteľstva Nitrianskeho samosprávneho kraja
č. zo dňa

Termín účinnosti

od

Doc. Ing. Milan Belica, Ph.D.

predseda NSK

Vypracovanie zmien a doplnkov bolo uskutočnené v rámci projektu „Dopracovanie strategického dokumentu územného rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja – Zmeny a doplnky Územného plánu Veľkého územného celku Nitrianskeho kraja č.2“ podporovaného z fondov Európskej únie v rámci Operačného programu Základná infraštruktúra, priority 3. Lokálna infraštruktúra, opatrenia 3.3 Budovanie a rozvoj inštitucionálnej infraštruktúry v oblasti regionálnej politiky. Názory vyjadrené v tomto dokumente nevyjadrujú žiadnym spôsobom oficiálny názor EÚ.

Riešiteľský kolektív zmien a doplnkov č. 2:

hlavný riešiteľ:	Ing. arch. Vojtech Hrdina, Ph.D.
urbanizmus:	Ing. arch. Vojtech Hrdina, Ph.D.
demografia, byty:	Mgr. Tatiana Lachová
sociálna infraštruktúra:	Mgr. Tatiana Lachová
rekreácia a turizmus:	Ing. arch. Milan Vaníček, Ph.D.
ochrana prírody, ÚSES:	Ing. Monika Šubová
ochrana kultúrneho dedičstva:	Ing. arch. Ľudmila Husovská, CSc.
prírodné podmienky, životné prostredie:	Mgr. Pavol Minarových
poľnohospodárstvo:	Mgr. Pavol Minarových
lesné hospodárstvo:	Ing. Ivan Greguš
doprava:	Ing. Milan Skýva
elektrická energia:	Ing. Pavol Kain
plyn, teplo:	Ing. Tibor Bartaloš
vodné hospodárstvo:	Ing. Július Klink
	Ing. Viera Vikukelová
počítačová grafika:	Ing. Ladislav Červeň
	Mgr. Pavol Kristeľ

OBSAH:

1.	DÔVODY PRE OBSTARANIE ZMIEN A DOPLNKOV ÚPN VÚC Č. 2	1
2.	CIELE RIEŠENIA ZMIEN A DOPLNKOV Č. 2 ÚPN VÚC	2
3.	POSTUP, SPÔSOB A ROZSAH SPRACOVANIA ZMIEN A DOPLNKOV ÚPN VÚC Č. 2	2
4.	ZÁKLADNÉ VÝCHODISKOVÉ PODKLADY	3
5.	SÚLAD S ÚZEMNÝMI A HOSPODÁRSKÝMI ZÁSADAMI	4

NÁVRH ZMIEN A DOPLNKOV TEXTOVEJ ČASTI ÚPN VÚC NITRIANSKY KRAJ 5

1.	KAPITOLA 1.3 ZÁKLADNÉ VÝCHODISKOVÉ PODKLADY	5
2.	KAPITOLA 2.6 OBYVATEĽSTVO, PRACOVISKOVÁ ZAPOJENOSŤ OBYVATEĽOV A DOMOVÝ A BYTOVÝ FOND	5
2.6.	Obyvateľstvo, pracovisková zapojenosť obyvateľov a domový a bytový fond	5
2.6.1	Retrospektívny vývoj obyvateľstva	5
2.6.2	Bilancia pohybu obyvateľstva	8
2.6.3	Výhľadový počet obyvateľov	10
2.6.4	Veková štruktúra obyvateľstva	11
2.6.5	Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva	16
2.6.6	Národnostná štruktúra obyvateľstva	16
2.6.7	Religiózná štruktúra obyvateľstva	17
2.6.8	Ekonomická aktivita obyvateľstva	17
2.6.9	Pracovisková zapojenosť obyvateľov	22
2.6.10	Domový a bytový fond	27
3.	KAPITOLA 2.7 SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA	39
2.7	Sociálna infraštruktúra	39
2.7.1	Školstvo	40
2.7.2	Zdravotníctvo	48
2.7.3	Ochrana zdravia obyvateľstva	54
2.7.4	Sociálna starostlivosť	57
2.7.5	Kultúra	64
2.7.6	Telesná kultúra	69
4.	KAPITOLA 2.8.6 NERASTNÉ SUROVINY A RAŠELINA	71
4.1.	NOVÁ KAPITOLA 2.8.6.6 ZDROJE GEOTERMÁLNEJ ENERGIE	80
5.	KAPITOLA 2.8.7 POĽNOHOSPODÁRSTVO	84
2.8.7	Poľnohospodárstvo	84
6.	KAPITOLA 2.8.8 LESNÉ HOSPODÁRSTVO	100
7.	KAPITOLA 2.9 REKREÁCIA A CESTOVNÝ RUCH	107

8.	KAPITOLA 2.10 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	111
2.10	Životné prostredie	111
2.10.1	Ovzdušie	111
2.10.2	Vodstvo	114
2.10.3	Pôda	122
2.10.4	Hluk	125
2.10.5	Žiarenie z prírodných zdrojov	126
2.10.6	Odstraňovanie environmentálnych záťaží	128
2.10.7	Hlavné ciele a priority krajskej environmentálnej politiky	130
9.	KAPITOLA 2.11 ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	131
2.11	Odpadové hospodárstvo	131
2.11.1	Súčasný stav odpadového hospodárstva	132
2.11.2	Návrh riešenia nakladania s odpadmi	145
10.	KAPITOLA 2.12 OCHRANA PRÍRODY A KRAJINNÁ ŠTRUKTÚRA	149
10.1.	KAPITOLA 2.12.1. ÚZEMNÁ OCHRANA	150
10.2.	KAPITOLA 2.12.1.1 PRIPRAVOVANÝ STAV CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ	159
10.3.	NOVÁ KAPITOLA 2.12.2. DRUHOVÁ OCHRANA	159
10.4.	KAPITOLA 2.12.2 REGIONÁLNY ÚZEMNÝ SYSTÉM EKOLOGICKEJ STABILITY	161
10.5.	KAPITOLA 2.12.5 NÁVRHY LEGISLATÍVNYCH A ORGANIZAČNÝCH OPATRENÍ	161
11.	KAPITOLA 2.12.6 OCHRANA KULTÚRNEHO DEDIČSTVA	161
12.	KAPITOLA 2.13 DOPRAVA	169
13.	KAPITOLA 2.14 VODNÉ HOSPODÁRSTVO	176
2.14	VODNÉ HOSPODÁRSTVO	176
2.14.1	Odtokové pomery	176
2.14.1.1	Čiastkové povodia Dunaja a Váhu	176
2.14.1.1.1.	Úpravy tokov a objekty na tokoch	176
2.14.1.1.2	Vodné nádrže a prevody vody	187
2.14.1.1.3	Hraničné toky	193
2.14.1.1.4	Vodné cesty	195
2.14.1.1.5	Odvedenie vnútorných vôd	197
2.14.1.1.6	Geotermálne a minerálne vody	207
2.14.1.2	Čiastkové povodie Hrona a Ipľa	209
2.14.1.2.1	Úpravy tokov a objekty na tokoch	209
2.14.1.2.2	Vodné nádrže a prevody vody	213
2.14.1.2.3	Hraničné toky	216
2.14.1.2.4	Odvedenie vnútorných vôd	217
2.14.1.2.5	Geotermálne a minerálne vody	220
2.14.1.3	Rozvojový program investícií na roky 2006 - 2011	221
2.14.2	Zásobovanie pitnou vodou	228
2.14.2.1	Úvod	228
2.14.2.2	Analýza súčasného stavu zásobovania pitnou vodou	229
2.14.2.3	Zdroje pitnej vody	237
2.14.2.4	Stratégia optimálneho rozvoja verejných vodovodov – priority výstavby	243
2.14.2.5	Bilancia potrieb a zdrojov vody	245
2.14.2.6	Návrh rozvoja verejných vodovodov	246

2.14.3	Odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd	249
2.14.3.1	Úvod	249
2.14.3.2	Analýza súčasného stavu odvádzania a čistenia odpadových vôd	250
2.14.3.3	Koncepčné a strategické východiská rozvoja verejných kanalizácií	255
2.14.3.4	Návrh opatrení	258
14.	KAPITOLA 2.15 ENERGETIKA	261
14.1.	KAPITOLA 2.15.2 OKRES NITRA	261
14.2.	KAPITOLA 2.15.3 OKRES KOMÁRNO	262
14.3.	KAPITOLA 2.15.4 OKRES LEVICE	264
14.4.	KAPITOLA 2.15.5 OKRES NOVÉ ZÁMKY	266
14.5.	KAPITOLA 2.15.6 OKRES ŠAĽA	270
14.6.	KAPITOLA 2.15.7 OKRES TOPOĽČANY	271
14.7.	KAPITOLA 2.15.8 OKRES ZLATÉ MORAVCE	271
15.	KAPITOLA 2.18 ODŇATIE PÔDY Z PPF A LPF	272

1. Dôvody pre obstaranie zmien a doplnkov ÚPN VÚC č. 2

Územný plán veľkého územného celku kraja Nitra – ÚPN VÚC kraja Nitra bol schválený vládou SR uznesením č. 297 zo dňa 28.4.1998 a jeho záväzná časť bola vydaná nariadením vlády č. 188/1998 Z.z.

Po schválení Koncepcie územného rozvoja Slovenska 2001 (ďalej ako KURS 2001) vládou SR a vydaní jej záväznej časti nariadením vlády SR č. 528 zo dňa 14.8.2002 boli v súlade so zákonom č. 50/1975 (o územnom plánovaní a stavebnom poriadku – stavebný zákon) a uznesením vlády Slovenskej republiky č. 473 z 9. mája 2002 (k správe o zabezpečení vypracovania Štúdie pre umiestnenie priemyselných parkov vo vybraných oblastiach SR) vypracované v roku 2004 zmeny a doplnky č. 1.

Riešenie zmien a doplnkov č. 1 v roku 2004 sa týkalo nadradenej siete dopravnej infraštruktúry a lokalizácie priemyselných parkov na území Nitrianskeho kraja.

V súčasnosti vznikla potreba zosúladiť odvetvové koncepčné rozvojové dokumenty Nitrianskeho kraja a PHSR kraja s priestorovými súvislosťami a aktualizovať aj ostatné oblasti územného plánu, pretože medzi jednotlivými oblasťami týchto dokumentov je príliš veľké prepojenie a tieto jednotlivé oblasti sa navzájom ovplyvňujú.

Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov v §30 ods 3 ukladá orgánu územného plánovania, ktorým je v danom prípade samosprávny kraj, obstaráť zmeny a doplnky ak je potrebné zosúladiť s Koncepciou územného rozvoja Slovenska a ak je potrebné zohľadniť nové skutočnosti v takom rozsahu, pokiaľ tieto nevyvolávajú nutnosť spracovať nový územný plán regiónu.

V súlade s vyššie uvedeným Samosprávny kraj Nitra obstaral spracovanie zmien a doplnkov platného Územného plánu veľkého územného celku Nitrianskeho kraja (ÚPN VÚC) č. 2.

Spracovanie zmien a doplnkov č. 2 je finančne podporované z prostriedkov EU na základe získania grantu z Operačného programu Základná infraštruktúra v priorite Lokálna infraštruktúra a opatrenia Budovanie a rozvoj inštitucionálnej infraštruktúry v oblasti regionálnej politiky. Nitriansky samosprávny kraj v rámci uvedeného operačného programu získal projekt „Dopracovanie strategického dokumentu územného rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja – Zmeny a doplnky Územného plánu Veľkého územného celku Nitrianskeho kraja č.2“ v rámci ktorého sa spracovanie zmien a doplnkov č. 2 uskutočnili.

Spracovanie zmien a doplnkov č. 2 napĺňa Globálny cieľ OPZI – podpora vyváženého regionálneho rozvoja prostredníctvom zvyšovania konkurencieschopnosti regiónov – tým, že zmeny a doplnky č. 2 ÚPN VÚC Nitrianskeho kraja riešia ďalšie oblasti neriešené v zmenách a doplnkoch č. 1 a navrhuje smery priestorového rozvoja regiónu v záujme udržania a rozvoja životných podmienok obyvateľov.

Na základe výsledkov verejného obstarávania bol riešením zmien a doplnkov č. 2 poverený ateliér AUREX, spol. s r.o., Bratislava.

2. Ciele riešenia zmien a doplnkov č. 2 ÚPN VÚC

Cieľom zmien a doplnkov ÚPN VÚC Nitrianskeho kraja č. 2 je zohľadnenie záväznej časti KURS 2001 a zapracovanie nových skutočností týkajúcich sa priestorového rozvoja kraja vyplývajúcich z vypracovaných odvetvových koncepčných dokumentov krajom a jednotlivými rezortmi.

Okrem zosúladenia územnoplánovacej dokumentácie s Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja Nitrianskeho kraja sa pri aktualizácii územnoplánovacej dokumentácie vychádzalo z nadradeného dokumentu KURS 2001. Cieľom tohto dokumentu je z pohľadu nástrojov územnoplánovacej politiky čo najlepšie prispieť k rozvoju hospodárskej a sociálnej oblasti spoločnosti v súlade s požiadavkami trvalo udržateľného rozvoja.

Ciele riešenia zmien a doplnkov č. 2 sa vnímali taktiež v kontexte s ďalšími základnými celoštátnymi dokumentmi (Národný plán regionálneho rozvoja, Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja Slovenska, Stratégia, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky, Národný environmentálny akčný program Slovenskej republiky II), ako aj ďalšími rezortnými koncepčnými dokumentmi (za oblasť vodného hospodárstva, dopravy, odpadového hospodárstva a pod.).

Súčasne s celoštátnymi dokumentmi v riešení zmien a doplnkov zohľadnili vypracované koncepčné strategické dokumenty krajského významu.

Okrem vnútroštátnych koncepčných dokumentoch boli v riešení zmien a doplnkov zohľadnené koncepčné dokumenty a dohovory vyplývajúce z členstva Slovenskej republiky v Európskej únii v oblasti sektorových otázok s priestorovými účinkami, ku ktorým patria predovšetkým dohovory v oblasti dopravy a dopravného vybavenia.

3. Postup, spôsob a rozsah spracovania zmien a doplnkov ÚPN VÚC č. 2

Projekt „Dopracovanie strategického dokumentu územného rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja – Zmeny a doplnky Územného plánu Veľkého územného celku Nitrianskeho kraja č.2“ bol podporovaný z fondov Európskej únie v rámci Operačného programu Základná infraštruktúra, priority 3. Lokálna infraštruktúra, opatrenia 3.3 Budovanie a rozvoj inštitucionálnej infraštruktúry v oblasti regionálnej politiky. V rámci odsúhlaseného projektu pre podporu nenávratného príspevku zo štrukturálnych fondov sa navrhlo riešenie v nasledujúcich etapách:

- Prípravné práce projektu
- Zadanie úlohy projektu
- Návrh Zmien a doplnkov č.2 ÚPN VÚC NK.

Prvé dve etapy boli účelové etapy pre prípravu spracovania vlastných zmien a doplnkov a ich názvy nereprezentujú terminológiu platného stavebného zákona (zákon č. 50/1976 Zb. v platnom znení). Prípravné práce projektu a Zadanie úlohy projektu sa uskutočnili v roku 2006. Vlastný návrh zmien a doplnkov bol v súlade s platným zákonom spracovaný v roku 2007.

V rámci prípravných prác projektu obstarávateľ (Nitriansky samosprávny kraj) oslovil všetky dotknuté subjekty (štátne orgány a organizácie, samosprávy obcí, susediacich krajov a ostatné právnické subjekty) s výzvou na predloženie námetov a požiadaviek

na spracovanie zmien a doplnkov č. 2, zozbieral všetky relevantné podklady a dokumenty, ktoré môžu mať vplyv na priestorové a územné riešenie Nitrianskeho kraja. Tieto materiály poskytol zhotoviteľovi, ktorý ich analyzoval po vecnej stránke.

Práce zhotoviteľa spočívali vo vyhodnotení všetkých získaných námetov a podnetov dotknutých subjektov a v preskúmaní rozvojových dokumentov Nitrianskeho samosprávneho kraja, vrátane platného znenia ÚPN VÚC v znení zmien a doplnkov č. 1. Výsledkom boli správy – Zmeny a doplnky ÚPN VÚC Nitrianskeho kraja č.2 – preskúmanie a Zmeny a doplnky ÚPN VÚC Nitrianskeho kraja č.2 – vyhodnotenie námetov dotknutých subjektov.

Následne po tejto etape sa na základe výsledkov uvedených materiálov vypracovalo v súlade s postupom prác určených projektom schváleným pre získanie nenávratného finančného príspevku zo Štrukturálnych fondov EÚ Zadanie úlohy projektu Zadanie úlohy projektu predstavovalo vypracovanie účelového materiálu pre projekt v rámci ktorého sa v rámci Nitrianskeho samosprávneho kraja odsúhlasili práce, ktoré boli následne predmetom vlastných zmien a doplnkov. Vypracovalo sa z dôvodov pasportizácie problémov na riešenie a z dôvodov vnútornej organizácie a riadenia projektu podporovaného z EÚ.

Zmeny a doplnky č. 2 ÚPN VÚC Nitrianskeho kraja v platnom znení sú vypracované v súlade so zákonom č.50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov a ostatných súvisiacich právnych predpisov platných v SR.

Číslovanie kapitol je upravené podľa číslovania schváleného ÚPN VÚC Nitriansky kraj v znení zmien a doplnkov. Grafická časť je spracovaná formou priesvitiek na výkresovú časť ÚPN VÚC Nitriansky kraj v znení zmien a doplnkov.

V textovej a grafickej časti používaný termín návrhová etapa predstavuje návrhové obdobie cca. do 2015 až 2020. Termín výhľadová etapa (výhľad), predstavuje návrhové obdobie po roku 2020.

4. Základné východiskové podklady

Podkladom pre spracovanie návrhu zmien a doplnkov ÚPN VÚC Nitrianskeho kraja č. 2 boli existujúce platné dokumenty a materiály spracované za územie SR a Nitrianskeho kraja. Predovšetkým sa vychádzalo z nasledovných podkladov:

- Zadanie úlohy projektu pre vypracovanie zmien a doplnkov č. 2 (NSK, AUREX, s.r.o., október 2006)
- Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (AUREX, s.r.o., MŽP SR, november 2001)
- ÚPN VÚC Nitrianskeho kraja v znení zmien a doplnkov (AUREX, s.r.o., február 1998, október 2004)
- Rozpracovanie záväzných častí KURS 2001 pre ÚPN – R Nitriansky kraj, (SAŽP Banská Bystrica)
- Program rozvoja Nitrianskeho kraja 2003 – 2013, návrh strategického plánu rozvoja (NSK, 2003)
- Jednotlivé územné plány miest a obcí dostupné na krajskom stavebnom úrade
- Vyhodnotenie pripomienok a podnetov jednotlivých obcí, miest, orgánov a organizácií k zadaniu zmien a doplnkov ÚPN VÚC kraja Nitra (AUREX, s.r.o., september 2006)

- Nový projekt výstavby diaľnic a rýchlostných komunikácií (uznesenie vlády SR č. 162/2001)
- Akčný plán Programu rozvoja NSK (Inštitút priestorového plánovania, marec 2005)
- Konceptia rozvoja stredného školstva NSK s výhľadom do roku 2015 (NSK)
- Konceptia rozvoja sociálnych služieb v regióne NSK (potreby a perspektívy v období 2004 až 2010) (NSK, september 2004)
- Stratégia rozvoja cestovného ruchu Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2006 – 2013 (NSK, jún 2006)
- Regionálny operačný program Slovensko, časť NUTS II – Západ na roky 2004 – 2006
- Rozvojový plán NUTS II – Západné Slovensko 2007 – 2013
- Situačná analýza Nitrianskeho kraja (kolektív, marec 2005)
- Regionálna surovinová politika pre oblasť nerastných surovín Nitrianskeho kraja (Štátny geologický ústav Dionýza Štúra, 2005)
- Regionálny akčný plán zamestnanosti Nitrianskeho samosprávneho kraj (kolektív, jún 2005)
- R7 Neded – Šárovce – Horné Semerovce (TŠ – Dopravoprojekt 2006)
- Cesta I/64 –obchvat Topolčian (DUR, DPP2006)
- Cesta I/64 – Komjatice – Nitra (TŠ – Terraprojekt 2006)
- Most cez Dunaj – Komárno-Komárom (TŠ, 2007)
- Ďalšie existujúce dokumenty a podklady, ktoré sa dotýkajú riešenia predmetnej problematiky v riešenom území.

5. Súlad s Územnými a hospodárskymi zásadami

Územný plán veľkého územného celku Nitrianskeho kraja (ÚPN VÚC) bol spracovaný v rokoch 1996 až 1997 a schválený vládou SR vo februári 1998. ÚPN VÚC z tohto obdobia bol spracovaný na základe Územných a hospodárskych zásad (ÚHZ) spracovaných pre vtedy platné okresy. V auguste 1996 vstúpilo do platnosti nové administratívno-správne členenie územia SR so vznikom 8 krajov. V súvislosti s tým bolo rozhodnuté, že pôvodný zámer spracovať územné plány pre dovtedy platné okresy sa nebude realizovať (pre ktoré sa vypracovali ÚHZ), ale súbor príslušných ÚHZ okresov novovzniknutého kraja bude podkladom pre spracovanie návrhu ÚPN VÚC kraja.

V jednotlivých ÚHZ okresov bol vyjadrený zámer rozvoja okresov, ktorý bol z pohľadu územnotechnických podmienok koordinovaný v tom čase platným územnotechnickým podkladom Konceptia územného rozvoja Slovenska – I. návrh, prijatým vládou SR v roku 1994 a jej rozpracovaným II. návrhom, ktorý bol prijatý vládou SR v roku 1997. ÚPN VÚC v znení zmien a doplnkov naďalej sleduje územný rozvoj v súlade s celoštátnym územnoplánovacím dokumentom Konceptia územného rozvoja Slovenska 2001. V dôsledku toho možno konštatovať, že všetky zámery územného rozvoja kraja uvedené v zmenách a doplnkoch č. 2 sú v súlade s pôvodne schválenými ÚHZ, ktoré boli východiskom pre ÚPN VÚC Nitrianskeho kraja z roku 1998.

NÁVRH ZMIEN A DOPLNKOV TEXTOVEJ ČASTI ÚPN VÚC NITRIANSKY KRAJ

1. Kapitola 1.3 Základné východiskové podklady

V kapitole 1.3 Základné východiskové podklady na str. 2 sa na konci textu dopĺňajú nové odrážky v tomto znení:

- Zadanie úlohy projektu pre vypracovanie zmien a doplnkov č. 2 (NSK, AUREX, s.r.o., október 2006)
- Program rozvoja Nitrianskeho kraja 2003 – 2013, návrh strategického plánu rozvoja (NSK, 2003)
- Jednotlivé územné plány miest a obcí dostupné na krajskom stavebnom úrade
- Vyhodnotenie pripomienok a podnetov jednotlivých obcí, miest, orgánov a organizácií k zadaniu zmien a doplnkov ÚPN VÚC kraja Nitra (AUREX, s.r.o., september 2006)
- Akčný plán Programu rozvoja NSK (Inštitút priestorového plánovania, marec 2005)
- Koncepcia rozvoja stredného školstva NSK s výhľadom do roku 2015 (NSK)
- Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v regióne NSK (potreby a perspektívy v období 2004 až 2010) (NSK, september 2004)
- Stratégia rozvoja cestovného ruchu Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2006 - 2013 (NSK, jún 2006)
- Regionálny operačný program Slovensko, časť NUTS II – Západ na roky 2004 – 2006
- Rozvojový plán NUTS II – Západné Slovensko 2007 – 2013
- Situačná analýza Nitrianskeho kraja (kolektív, marec 2005)
- Regionálna surovinová politika pre oblasť nerastných surovín Nitrianskeho kraja (Štátny geologický ústav Dionýza Štúra, 2005)
- Regionálny akčný plán zamestnanosti Nitrianskeho samosprávneho kraj (kolektív, jún 2005)
- R7 Neded – Šárovce – Horné Semerovce (TŠ – Dopravoprojekt 2006)
- Cesta I/64 –obchvat Topolčian (DUR, DPP2006)
- Cesta I/64 – Komjatice – Nitra (TŠ – Terraprojekt 2006)

2. Kapitola 2.6 Obyvateľstvo, pracovisková zapojenosť obyvateľov a domový a bytový fond

Celý text kapitoly 2.6. Obyvateľstvo, pracovisková zapojenosť obyvateľov a domový a bytový fond v znení zmien a doplnkov sa nahrádza nasledovným novým textom:

2.6. Obyvateľstvo, pracovisková zapojenosť obyvateľov a domový a bytový fond

2.6.1 Retrospektívny vývoj obyvateľstva

Počet obyvateľov Nitrianskeho kraja mal pri sčítaní ľudu, domov a bytov v r. 1970 678 733 obyvateľov, v r. 2005 (podľa stavu k 31.12.) 708 498 obyvateľov. Od r. 1970 do r. 2005 sa zvýšil o 29 765 osôb, t. j. o 4,4 %. Najvyšší nárast počtu obyvateľov bol

v rokoch 1970-1980 (počet obyvateľov kraja sa zvýšil o 29 901 obyvateľov, t. j. o 4,4 %). V ďalšom decéniu (r. 1980-1991) sa počet obyvateľov zvýšil iba o 8 212 obyvateľov, t. j. o 1,2 %.

K dátumu Sčítania obyvateľov, domov a bytov - 26.5. 2001 počet obyvateľov Nitrianskeho kraja klesol v porovnaní s r. 1991 o 3 424 osôb (t. j. cca 0,5 %) a od tohto r. sledujeme sústavný pokles počtu obyvateľov až k r. 2005, kedy počet obyvateľov Nitrianskeho kraja predstavuje 708 498 osôb. Vývoj je daný v prvom rade zmenenými spoločenskými podmienkami a zmenami v ekonomickej a sociálnej oblasti. Následkom je i znižovanie sobášnosti a pôrodnosti s negatívnym dopadom na reprodukčný proces obyvateľov.

Vývoj počtu obyvateľov v okresoch Nitrianskeho kraja prebiehal od r.1970 po r. 2005 takto:

Vývin počtu obyvateľov podľa okresov Nitrianskeho kraja v r.1970-2005

okres, kraj	počet obyvateľov							
	SĽDB 1970	SĽDB 1980	SĽDB 1991	SODB 2001	2002 (31.12.)	2003 (31.12.)	2004 (31.12.)	2005 (31.12.)
Komárno	106 698	110 369	109 279	108 556	107 783	107 355	107 290	107 037
Levice	120 251	122 240	120 703	120 021	119 501	119 205	119 018	118 695
Nitra	140 333	152 627	160 725	163 540	163 548	163 599	163 764	163 768
Nové Zámky	148 601	153 199	153 466	149 594	148 732	148 365	148 001	147 703
Šaľa	50 559	52 993	54 159	54 000	53 966	53 988	54 110	54 196
Topoľčany	67 645	72 130	74 136	74 089	74 099	74 020	74 058	74 054
Zlaté Moravce	44 646	45 076	44 378	43 622	43 373	43 220	43 109	43 045
Nitriansky kraj	678 733	708 634	716 846	713 422	711 002	709 752	709 350	708 498

Zdroj: Historický lexikón obcí Slovenskej republiky 1970 - 2001, ŠÚ SR
Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006, ŠÚ SR

Údaje o počte obyvateľov za roky 1970, 1980, 1991 a 2001 sú podľa výsledkov sčítaní ľudu. Počty obyvateľov v r. 2002-2005 predstavujú koncoročný stav podľa údajov Štatistického úradu SR.

Dynamika vývinu počtu obyvateľov v r. 1970-2005 zaznamenala v okresoch Nitrianskeho kraja nasledujúce prírastky resp. úbytky obyvateľstva:

Prírastky resp. úbytky počtu obyvateľov a index rastu podľa okresov Nitrianskeho kraja v r.1970-2005

okres, kraj	prírastky/úbytky počtu obyvateľov					index rastu				
	1970- 1980	1980- 1991	1991- 2001	2001- 2005	1970- 2005	1980/ 1970	1991/ 1980	2001/ 1991	2005/ 2001	2005/ 1970
Komárno	3 671	-1 090	-723	-1 519	339	103,4	99,0	99,3	98,6	100,3
Levice	1 989	-1 537	-682	-1 326	-1 556	101,7	98,7	99,4	98,9	98,7
Nitra	12 294	8 098	2 815	228	23 435	108,8	105,3	101,8	100,1	116,7
Nové Zámky	4 598	267	-3 872	-1 891	-898	103,1	100,2	97,5	98,7	99,4
Šaľa	2 434	1 166	-159	196	3 637	104,8	102,2	99,7	100,4	107,2
Topoľčany	4 485	2 006	-47	-35	6 409	106,6	102,8	99,9	100,0	109,5
Zlaté Moravce	430	-698	-756	-577	-1 601	101,0	98,5	98,3	98,7	96,4
Nitriansky kraj	29 901	8 212	-3 424	-4 924	29 765	104,4	101,2	99,5	99,3	104,4

Zdroj: vlastný výpočet podľa údajov ŠÚ SR zo sčítaní ľudu v r. 1970-2001 a stavu k 31.12. 2005

Najväčšie prírastky počtu obyvateľov v r. 1970-2005 v relatívnom aj absolútnom vyjadrení vykazuje okres Nitra. Index rastu za obdobie r. 2005/1970 zaznamenal hodnotu 116,7 a prírastok počtu obyvateľov bol 23 435 osôb, čo predstavuje až takmer 79 % prírastkov počtu obyvateľov Nitrianskeho kraja za obdobie 1970-2005. Okres Topoľčany sa podieľa na prírastkoch Nitrianskeho kraja 21,5 %-ami a okres Šaľa 12,2 %-ami. Okres Levice zaznamenáva v dlhodobej retrospektíve od r. 1980 do r. 2005 úbytok 3 545 obyvateľov. Rovnako okresy Zlaté Moravce a Nové Zámky

vykazujú v období r. 1970-2005 úbytok obyvateľstva, ktorý v okrese Zlaté Moravce predstavuje 1 601 osôb a v okrese Nové Zámky 898 osôb.

Počet obyvateľov Nitrianskeho kraja mal podľa výsledkov sčítania v r. 1991 a 2001 a podľa stavu k 31.12. 2005 mal nasledujúcu skladbu podľa pohlavia:

Počet obyvateľov podľa okresov Nitrianskeho kraja v r. 1991, 2001 a 2005 podľa pohlavia

okres, kraj	bývajúce obyvateľstvo								
	r. 1991 (3.3., SĽDB)			r. 2001 (26.5., SODB)			r. 2005 (31.12.)		
	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu
Komárno	53 441	55 838	109 279	52 634	55 922	108 556	51 750	55 287	107 037
Levice	57 973	62 730	120 703	57 514	62 507	120 021	56 929	61 766	118 695
Nitra	77 971	82 754	160 725	79 030	84 510	163 540	79 066	84 702	163 768
Nové Zámky	73 787	79 679	153 466	71 821	77 773	149 594	71 124	76 579	147 703
Šaľa	26 537	27 622	54 159	26 329	27 671	54 000	26 384	27 812	54 196
Topoľčany	36 451	37 685	74 136	36 269	37 820	74 089	36 281	37 773	74 054
Zlaté Moravce	21 671	22 707	44 378	21 141	22 481	43 622	20 878	22 167	43 045
Nitriansky kraj	347 831	369 015	716 846	344 738	368 684	713 422	342 412	366 086	708 498

Zdroj: SĽDB 1991, SODB 2001, ŠÚ SR

Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006, ŠÚ SR

Zastúpenie jednotlivých okresov na počte obyvateľov Nitrianskeho kraja je veľmi rôznorodé a ich postavenie v hierarchii podľa počtu obyvateľov v rámci Nitrianskeho kraja v r. 1991, 2001 aj 2005 sa nemení. Početne je najväčší okres Nitra, nasleduje okres Nové Zámky, Levice, Komárno, Topoľčany, Šaľa a Zlaté Moravce.

Zaujímavé je tiež porovnanie podielu zastúpenia jednotlivých okresov nielen na počte obyvateľov kraja, ale aj na jeho rozlohe.

Podiel okresov na rozlohe a počte obyvateľov Nitrianskeho kraja bol v r. 2005 nasledujúci:

Vybrané ukazovatele podľa okresov Nitrianskeho kraja k 31.12. 2005

okres, kraj	rozloha v ha ¹⁾		počet obcí		počet miest		počet obyvateľov k 31.12. 2005		počet obyv. na km ² ²⁾
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	
Komárno	110 027	17,3	41	11,6	3	20,0	107 037	15,1	97
Levice	155 114	24,5	89	25,1	4	26,7	118 695	16,8	77
Nitra	87 073	13,7	62	17,5	2	13,3	163 768	23,1	188
Nové Zámky	134 651	21,2	62	17,5	3	20,0	147 703	20,8	110
Šaľa	35 590	5,6	13	3,7	1	6,7	54 196	7,6	152
Topoľčany	59 769	9,4	54	15,3	1	6,7	74 054	10,5	124
Zlaté Moravce	52 118	8,2	33	9,3	1	6,7	43 045	6,1	83
Nitriansky kraj	634 341	100,0	354	100,0	15	100,0	708 498	100,0	112

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006, ŠÚ SR

Pozn.: ¹⁾ rozloha územia v roku 2003

²⁾ hustota obyvateľov k 31. 12. 2005 je vypočítaná na rozlohu k 31.12. 2003

Počet obyvateľov Nitrianskeho kraja sa v r. 2005 (k 31.12.) podieľal 13,1 %-ami na celkovom počte obyvateľov Slovenskej republiky (5 389 180 obyvateľov). Ako vyplýva z prehľadu o dynamike rastu počtu obyvateľov v krajoch SR v r. 2001-2005, Nitriansky kraj zaznamenal v tomto období úbytok počtu obyvateľov (o 4 924 osôb), podobne ako aj Trenčiansky a Banskobystrický kraj.

Súčasne uvádzame aj porovnanie hustoty obyvateľstva (počet obyv./km²) tak v rámci Nitrianskeho kraja, ako aj v rámci celej Slovenskej republiky. Nitriansky kraj sa hustotou obyvateľstva 112 obyv./km² v r. 2001 aj 2005 pohybuje mierne nad celoslovenským priemerom (110 obyv./km²). V rámci Nitrianskeho kraja je najhustejšie obývaným okresom okres Nitra (188 obyv./km²), nasledujú okresy Šaľa

(152 obyv./km²) a Topoľčany (124 obyv./km²). Pod úrovňou krajského priemeru je okres Nové Zámky (110 obyv./km²). Nízkú hustotu zaľudnenia vykazujú okresy Komárno (97 obyv./km²), Zlaté Moravce (83 obyv./km²) a Levice (77 obyv./km²).

Jednotlivé kraje SR zaznamenali v r. 2001-2005 nasledujúcu dynamiku rastu počtu obyvateľov. Uvádzame aj počet obyv./km² v krajoch SR.

Dynamika rastu počtu obyvateľov v krajoch SR

kraj	počet obyvateľov				prírastky/úbytky počtu obyv. r. 2001-2005		počet obyv./km ²	
	SODB v r. 2001		r. 2005 (31.12.)				r. 2001	r. 2005
	abs.	%	abs.	%	abs.	%		
Bratislavský	599 015	11,1	603 699	11,2	4 684	48,2	292	294
Trnavský	551 003	10,2	554 172	10,3	3 169	32,6	133	134
Trenčiansky	605 582	11,3	600 386	11,1	-5 196	-53,4	135	133
Nitriansky	713 422	13,3	708 498	13,1	-4 924	-50,6	112	112
Žilinský	692 332	12,9	694 763	12,9	2 431	25,0	102	102
Banskobystrický	662 121	12,3	657 119	12,2	-5 002	-51,4	70	69
Prešovský	789 968	14,7	798 596	14,8	8 628	88,7	88	89
Košický	766 012	14,2	771 947	14,3	5 935	61,0	113	114
SR	5 379 455	100,0	5 389 180	100,0	9 725	100,0	110	110

Zdroj: SODB 2001, ŠÚ SR

Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006, ŠÚ SR

2.6.2 Bilancia pohybu obyvateľstva

V jednotlivých okresoch Nitrianskeho kraja mal prirodzený a mechanický pohyb obyvateľstva v rokoch 2001-2005 nasledujúci priebeh:

Z uvedeného prehľadu vyplýva, že počet obyvateľov Nitrianskeho kraja od roku 2001 klesá, a to zásluhou prirodzeného úbytku obyvateľstva. Najvyšší prirodzený úbytok v sledovanom období r. 2001-2005 bol v r. 2001, kedy bol úbytok 2 198 osôb. Migračné saldo sa pohybuje v kladnej polohe po celé obdobie. Najvyšší prírastok obyvateľstva sťahovaním bol v r. 2004, a to 1 269 osôb. Prirodzený a mechanický pohyb obyvateľstva sa zlučuje v celkovom prírastku alebo úbytku obyvateľstva. Za celé obdobie 2001-2005 zaznamenávame v Nitrianskom kraji celkový úbytok obyvateľstva, pričom najvyšší úbytok v počte obyvateľov bol v r. 2002, a to 1 310 osôb. Z uvedeného prehľadu je zrejmé, že Nitriansky kraj vykazuje nepriaznivé trendy vývinu prirodzeného pohybu obyvateľstva, ktorý sa odráža v celkovom úbytku obyvateľstva.

Môžeme konštatovať, že v najbližších rokoch nie je predpoklad rastu počtu obyvateľstva prirodzeným prírastkom, čo znamená, že demografický rozvoj by sa dal zabezpečiť len zvýšenou imigráciou. Jedným z dôvodov imigrácie sú vhodné ekonomické a sociálne podmienky, avšak dá sa predpokladať, že celkové zníženie životnej úrovne, nezamestnanosť, nepriaznivá situácia na trhu bytov (vysoké obstarávacíe náklady, stagnácia bytovej výstavby) sú dôvodom obmedzenia, až negatívneho vplyvu na imigráciu. V dôsledku silnej recesie národného hospodárstva a vyššie uvedených nepriaznivých vplyvov nie je v najbližších rokoch predpoklad priaznivého vývoja prirodzeného prírastku obyvateľstva.

Bilancia pohybu obyvateľstva v okresoch Nitrianskeho kraja v r. 2001-2005

okres, kraj	rok	prirodzený prírastok	saldo sťahovania	celkový prírastok	prirodzený prírastok	saldo sťahovania	celkový prírastok	obyv. k 31. 12.
		spolu	spolu	spolu	na 1 000 obyvateľov			spolu
Komárno	2001	-449	26	-423	-4,14	0,24	-3,90	108 294
	2002	-525	14	-511	-4,86	0,13	-4,73	107 783
	2003	-494	66	-428	-4,59	0,61	-3,98	107 355
	2004	-292	227	-65	-2,72	2,12	-0,61	107 290
	2005	-393	140	-253	-3,67	1,31	-2,36	107 037
Levice	2001	-508	116	-392	-4,23	0,97	-3,27	119 790
	2002	-427	138	-289	-3,57	1,15	-2,41	119 501
	2003	-452	156	-296	-3,79	1,31	-2,48	119 205
	2004	-463	276	-187	-3,89	2,32	-1,57	119 018
	2005	-462	139	-323	-3,89	1,17	-2,72	118 695
Nitra	2001	-87	181	94	-0,53	1,11	0,57	163 565
	2002	-193	176	-17	-1,18	1,08	-0,10	163 548
	2003	-147	198	51	-0,90	1,21	0,31	163 599
	2004	-64	229	165	-0,39	1,40	1,01	163 764
	2005	-144	148	4	-0,88	0,90	0,02	163 768
Nové Zámky	2001	-679	-57	-736	-4,54	-0,38	-4,92	149 165
	2002	-452	19	-433	-3,04	0,13	-2,91	148 732
	2003	-506	139	-367	-3,41	0,94	-2,47	148 365
	2004	-532	168	-364	-3,59	1,13	-2,46	148 001
	2005	-525	227	-298	-3,55	1,54	-2,02	147 703
Šaľa	2001	-138	97	-41	-2,56	1,80	-0,76	53 937
	2002	-136	165	29	-2,52	3,06	0,54	53 966
	2003	-39	61	22	-0,72	1,13	0,41	53 988
	2004	-42	164	122	-0,78	3,04	2,26	54 110
	2005	-31	117	86	-0,57	2,16	1,59	54 196
Topoľčany	2001	-157	22	-135	-2,12	0,30	-1,82	74 016
	2002	-79	162	83	-1,07	2,19	1,12	74 099
	2003	-219	140	-79	-2,96	1,89	-1,07	74 020
	2004	-117	155	38	-1,58	2,09	0,51	74 058
	2005	-143	139	-4	-1,93	1,88	-0,05	74 054
Zlaté Moravce	2001	-180	71	-109	-4,13	1,63	-2,50	43 545
	2002	-152	-20	-172	-3,50	-0,46	-3,96	43 373
	2003	-121	-32	-153	-2,80	-0,74	-3,54	43 220
	2004	-161	50	-111	-3,73	1,16	-2,57	43 109
	2005	-133	69	-64	-3,09	1,60	-1,49	43 045
Nitriansky kraj	2001	-2 198	456	-1 742	-3,08	0,64	-2,44	712 312
	2002	-1 964	654	-1 310	-2,76	0,92	-1,84	711 002
	2003	-1 978	728	-1 250	-2,79	1,03	-1,76	709 752
	2004	-1 671	1 269	-402	-2,36	1,79	-0,57	709 350
	2005	-1 831	979	-852	-2,58	1,38	-1,20	708 498

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006, ŠÚ SR

Pre posúdenie postavenia Nitrianskeho kraja v rámci hierarchie krajov SR podľa bilancie pohybu obyvateľstva v r. 2005 uvádzame v nasledujúcej tabuľke jej prehľad.

Bilancia pohybu obyvateľstva v krajoch SR v r.2005

územie	prírodný prírastok	saldo sťahovania	celkový prírastok	prírodný prírastok	saldo sťahovania	celkový prírastok	obyv. k 31. 12.
	spolu	spolu	spolu	na 1 000 obyvateľov			spolu
Bratislavský kraj	-48	2 615	2 567	-0,08	4,34	4,26	603 699
Trnavský kraj	-506	1 480	974	-0,91	2,67	1,76	554 172
Trenčiansky kraj	-951	-55	-1 006	-1,58	-0,09	-1,67	600 386
Nitriansky kraj	-1 831	979	-852	-2,58	1,38	-1,20	708 498
Žilinský kraj	490	144	634	0,71	0,21	0,91	694 763
Banskobystrický kraj	-882	-367	-1 249	-1,34	-0,56	-1,90	657 119
Prešovský kraj	2 975	-1 124	1 851	3,73	-1,41	2,32	798 596
Košický kraj	1 708	-269	1 439	2,21	-0,35	1,87	771 947
SR spolu	955	3 403	4 358	0,18	0,63	0,81	5 389 180

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006, ŠÚ SR

2.6.3 Výhľadový počet obyvateľov

Pri stanovovaní výhľadového počtu obyvateľov Nitrianskeho kraja je potrebné zohľadniť očakávané dlhodobé trendy demografického vývoja na Slovensku. Tieto boli spracované vo Výskumnom demografickom centre pri INFOSTAT-e v práci *Prognóza vývoja obyvateľstva SR do roku 2050* (november 2002).

Hlavné závery tejto práce sú zhrnuté takto:

- V prvej polovici 21. storočia sa bude znižovať celkový prírastok obyvateľstva a obyvateľstvo bude starnúť.
- Celkový prírastok obyvateľstva bude najskôr stagnovať a v priebehu 15-20 rokov začne obdobie trvalejšieho úbytku obyvateľstva, ktoré sa zastaví najskôr ku koncu storočia.
- V roku 2050 sa predpokladá, že Slovensko bude mať 4 880 189 obyvateľov, k roku 2100 je reálny pokles počtu obyvateľov SR až na hranicu 4 miliónov.

Iba ilustratívne sú v nasledujúcej tabuľke uvedené údaje z *Prognózy vývoja obyvateľstva SR do roku 2050* - stredný variant (VDC, r. 2002) o počte obyvateľov SR.

Výhľadový počet a bilancia pohybu obyvateľstva Slovenskej republiky v r. 2005-2050

rok	počet obyvateľov	prírodný prírastok	celkový prírastok	index starnutia
2005	5 383 521	706	2 267	57,68
2010	5 400 780	1 385	3 824	69,22
2015	5 416 032	-1 087	2 192	82,86
2020	5 416 888	-5 562	-1 408	99,06
2025	5 396 429	-10 863	-5 864	114,69
2030	5 340 250	-19 407	-14 408	131,64
2035	5 250 476	-24 980	-19 981	146,01
2040	5 139 370	-28 507	-23 508	163,29
2045	5 014 528	-30 816	-25 817	179,80
2050	4 880 189	-32 528	-27 529	190,39

Zdroj: Prognóza vývoja obyvateľstva SR do roku 2050, VDC

Hore uvedená prognóza do roku 2050 bola ďalej rozpracovaná tým istým pracoviskom (VDC) do podrobnosti jednotlivých okresov s časovým horizontom do roku 2025. Autorov viedla snaha regionálne diferencovať prognózu demografického vývoja. Práca *Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2025* bola spracovaná v novembri 2004.

Na výpočet regionálnej prognózy obyvateľstva do roku 2025 bola použitá komponentná metóda. Východiskovým údajom prognózy bol počet a veková štruktúra obyvateľstva v okresoch k 31.12. 2002. Jednotlivým okresom boli priradené prognostické scenáre, ktoré vznikli ako kombinácia rôznych variantov vývoja

plodnosti, úmrtnosti a migrácie do roku 2025. Za každý okres a za každý rok prognózovaného obdobia bola spracovaná podrobná veková štruktúra, bilancia obyvateľstva a základné demografické charakteristiky.

Podľa *Prognózy vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2025* sa predpokladá, že vývoj počtu obyvateľov v jednotlivých okresoch Nitrianskeho kraja bude do r. 2025 prebiehať nasledovne:

Výhľadový počet obyvateľov podľa okresov Nitrianskeho kraja do r. 2025

okres, kraj	počet obyvateľov v roku				
	2005	2010	2015	2020	2025
Komárno	107 037	104 908	102 750	100 211	97 210
Levice	118 695	117 410	115 968	114 179	111 953
Nitra	163 768	164 679	165 173	165 016	163 912
Nové Zámky	147 703	145 430	143 034	140 099	136 438
Šaľa	54 196	53 831	53 646	53 217	52 504
Topoľčany	74 054	73 380	72 955	72 190	70 990
Zlaté Moravce	43 045	43 657	43 797	43 822	43 658
Nitriansky kraj	708 498	703 295	697 323	688 734	676 665

Zdroj: r. 2005 - stav k 31.12. podľa Štatistickej ročenky regiónov Slovenska 2006, ŠÚ SR;
r. 2010-2025 - údaje podľa práce *Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2025*, VDC

Na základe údajov o počte obyvateľov v okresoch Nitrianskeho kraja podľa projekcie obyvateľstva spracovanej VDC, predpokladáme do výhľadových období nasledujúce prírastky resp. úbytky obyvateľstva:

Predpokladané prírastky resp. úbytky obyvateľstva podľa okresov Nitrianskeho kraja do r. 2025

okres, kraj	predpokladané prírastky resp. úbytky obyvateľstva				
	2005-2010	2010-2015	2015-2020	2020-2025	2005-2025
Komárno	-2 129	-2 158	-2 539	-3 001	-9 827
Levice	-1 285	-1 442	-1 789	-2 226	-6 742
Nitra	911	494	-157	-1 104	144
Nové Zámky	-2 273	-2 396	-2 935	-3 661	-11 265
Šaľa	-365	-185	-429	-713	-1 692
Topoľčany	-674	-425	-765	-1 200	-3 064
Zlaté Moravce	612	140	25	-164	613
Nitriansky kraj	-5 203	-5 972	-8 589	-12 069	-31 833

Zdroj: vlastný výpočet podľa údajov z práce *Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2025*, VDC a podľa skutočného stavu obyvateľstva k 31.12. 2005, ŠÚ SR

Vo výhľade r. 2005-2025 sa v Nitrianskom kraji predpokladá úbytok obyvateľstva o 31 833 osôb, pričom vo všetkých jeho okresoch s výnimkou okresu Nitra a Zlaté Moravce dôjde k úbytku obyvateľstva. Najväčší úbytok vzhľadom na r. 2005 zaznamenaná okres Nové Zámky (11 265 obyvateľov) a okres Komárno (9 827 obyvateľov).

2.6.4 Veková štruktúra obyvateľstva

Vekovú štruktúru obyvateľstva charakterizuje rozdelenie obyvateľstva do hlavných vekových skupín, ktoré sú:

- predproduktívny vek (0-14 rokov),
- produktívny vek (15-59 rokov muži, 15-54 rokov ženy),
- poproduktívny vek (60+ rokov muži, 55+ rokov ženy).

Veková štruktúra obyvateľstva Nitrianskeho kraja, tak ako ju zachytilo Sčítanie obyvateľov, domov a bytov v r. 2001, má menej priaznivú skladbu v porovnaní s celoslovenským priemerom. Vyznačuje sa nižším zastúpením obyvateľov v predproduktívnom aj produktívnom veku a vyšším podielom obyvateľov v poproduktívnom veku.

V r. 2001 mala veková štruktúra obyvateľov Nitrianskeho kraja nasledujúcu skladbu:

Veková štruktúra obyvateľstva podľa okresov Nitrianskeho kraja v r.2001

územie	počet obyvateľov vo veku				% obyvateľov vo veku			index starnutia
	predprod.	produkt.	poprod.	spolu	predprod.	produkt.	poprod.	
Komárno	17 827	68 520	22 209	108 556	16,4	63,1	20,5	124,6
Levice	20 911	74 685	24 425	120 021	17,4	62,2	20,4	116,8
Nitra	29 288	103 580	30 672	163 540	17,9	63,3	18,8	104,7
Nové Zámky	24 872	93 632	31 090	149 594	16,6	62,6	20,8	125,0
Šaľa	9 658	34 461	9 881	54 000	17,9	63,8	18,3	102,3
Topoľčany	12 857	46 922	14 310	74 089	17,4	63,3	19,3	111,3
Zlaté Moravce	8 022	26 605	8 995	43 622	18,4	61,0	20,6	112,1
Nitriansky kraj	123 435	448 405	141 582	713 422	17,3	62,9	19,8	114,7
SR	1 015 493	3 396 755	967 207	5 379 455	18,9	63,1	18,0	95,2

Zdroj: SODB 2001

K r. 2005 (stav k 31.12.) sa veková štruktúra obyvateľov v jednotlivých okresoch Nitrianskeho kraja zmenila nasledovne:

Veková štruktúra obyvateľstva podľa okresov Nitrianskeho kraja v r. 2005

územie	počet obyvateľov vo veku				% obyvateľov vo veku			index starnutia
	predprod.	produkt.	poprod.	spolu	predprod.	produkt.	poprod.	
Komárno	15 403	68 432	23 202	107 037	14,4	63,9	21,7	150,6
Levice	18 084	75 421	25 190	118 695	15,2	63,5	21,2	139,3
Nitra	24 806	105 674	33 288	163 768	15,1	64,5	20,3	134,2
Nové Zámky	21 392	93 832	32 479	147 703	14,5	63,5	22,0	151,8
Šaľa	8 518	35 119	10 559	54 196	15,7	64,8	19,5	124,0
Topoľčany	10 958	47 759	15 337	74 054	14,8	64,5	20,7	140,0
Zlaté Moravce	6 689	26 905	9 451	43 045	15,5	62,5	22,0	141,3
Nitriansky kraj	105 850	453 142	149 506	708 498	14,9	64,0	21,1	141,2
SR	894 308	3 454 415	1 040 457	5 389 180	16,6	64,1	19,3	116,3

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006, ŠÚ SR

Skladba vekovej štruktúry obyvateľstva Nitrianskeho kraja k 31.12. 2005 má rovnako ako v r. 2001 menej priaznivú skladbu v porovnaní s celoslovenským priemerom v dôsledku nižšieho zastúpenia obyvateľov v predproduktívnom veku a vyššieho podielu najstaršej zložky obyvateľstva.

Prírastky resp. úbytky obyvateľov v charakteristických vekových skupinách v Nitrianskom kraji v r. 2001-2005 predstavuje nasledujúca tabuľka:

Prírastky/úbytky obyvateľstva podľa okresov Nitrianskeho kraja v r. 2001-2005

územie	prírastky resp. úbytky počtu obyv. vo veku			
	predprod.	produkt.	poprod.	spolu
Komárno	-2 424	-88	993	-1 519
Levice	-2 827	736	765	-1 326
Nitra	-4 482	2 094	2 616	228
Nové Zámky	-3 480	200	1 389	-1 891
Šaľa	-1 140	658	678	196
Topoľčany	-1 899	837	1 027	-35
Zlaté Moravce	-1 333	300	456	-577
Nitriansky kraj	-17 585	4 737	7 924	-4 924
SR	-121 185	57 660	73 250	9 725

Zdroj: vlastný výpočet podľa údajov ŠÚ SR zo SODB 2001 a stavu k 31.12. 2005

V r. 2001-2005 došlo vo všetkých okresoch Nitrianskeho kraja k významným úbytkom v najmladšej vekovej skupine obyvateľstva (obyvateľstvo 0-14 r.). V celom Nitrianskom kraji to bolo 17 585 osôb. Počet obyvateľov v produktívnom veku sa zvýšil vo všetkých okresoch s výnimkou okresu Komárno, kde došlo k úbytku v tejto

vekovej kategórii obyvateľstva o 88 osôb. Na úrovni Nitrianskeho kraja predstavoval prírastok produktívneho obyvateľstva 4 737 osôb. Nepriaznivým javom je prírastok obyvateľstva v najstaršej vekovej kategórii vo všetkých okresoch, ktorý súhrnne za celý kraj predstavuje 7 924 osôb.

V deväťdesiatych rokoch došlo k prudkému zníženiu pôrodnosti a tento trend neustále trvá. Takýto jav spôsobuje zmenšovanie predproduktívnej zložky obyvateľov, čo následne spôsobuje starnutie populácie. Každý okres Nitrianskeho kraja je charakteristický tým istým javom. Populácia začala výrazne starnúť, čo je možné dokumentovať indexom starnutia obyvateľov.

Podľa *Prognózy vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2025* (VDC, Infostat) predpokladáme, že v jednotlivých okresoch Nitrianskeho kraja sa bude počet obyvateľov a jeho veková štruktúra (podľa charakteristických vekových skupín) do r. 2025 vyvíjať nasledovne:

Veková štruktúra obyvateľstva podľa okresov Nitrianskeho kraja do r. 2025 (abs.)

okres, kraj	charakteristické vekové skupiny	počet obyvateľov				
		r. 2005	r. 2010	r. 2015	r. 2020	r. 2025
Komárno	predproduktívni	15 403	13 190	12 063	11 561	10 654
	produktívni	68 432	76 469	74 006	69 343	65 312
	poproduktívni	23 202	15 249	16 681	19 307	21 244
	spolu	107 037	104 908	102 750	100 211	97 210
Levice	predproduktívni	18 084	16 040	15 135	14 673	13 628
	produktívni	75 421	85 208	83 204	78 929	75 433
	poproduktívni	25 190	16 162	17 629	20 577	22 892
	spolu	118 695	117 410	115 968	114 179	111 953
Nitra	predproduktívni	24 806	22 899	22 686	22 590	21 309
	produktívni	105 674	120 116	117 441	112 534	108 776
	poproduktívni	33 288	21 664	25 046	29 892	33 827
	spolu	163 768	164 679	165 173	165 016	163 912
Nové Zámky	predproduktívni	21 392	19 432	18 674	17 956	16 352
	produktívni	93 832	105 084	101 439	95 785	91 025
	poproduktívni	32 479	20 914	22 921	26 358	29 061
	spolu	147 703	145 430	143 034	140 099	136 438
Šaľa	predproduktívni	8 518	6 963	6 491	6 389	6 005
	produktívni	35 119	39 926	39 290	37 599	36 072
	poproduktívni	10 559	6 942	7 865	9 229	10 427
	spolu	54 196	53 831	53 646	53 217	52 504
Topoľčany	predproduktívni	10 958	10 113	10 123	10 068	9 360
	produktívni	47 759	53 310	51 676	49 179	47 074
	poproduktívni	15 337	9 957	11 156	12 943	14 556
	spolu	74 054	73 380	72 955	72 190	70 990
Zlaté Moravce	predproduktívni	6 689	6 024	5 965	6 118	5 896
	produktívni	26 905	31 375	30 918	29 865	29 179
	poproduktívni	9 451	6 258	6 914	7 839	8 583
	spolu	43 045	43 657	43 797	43 822	43 658
Nitriansky kraj	predproduktívni	105 850	94 661	91 137	89 355	83 204
	produktívni	453 142	511 488	497 974	473 234	452 871
	poproduktívni	149 506	97 146	108 212	126 145	140 590
	spolu	708 498	703 295	697 323	688 734	676 665

Zdroj: r. 2005 - stav k 31.12. podľa Štatistickej ročenky regiónov Slovenska 2006, ŠÚ SR;
r. 2010-2025 - údaje podľa práce *Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2025*, VDC

Veková štruktúra obyvateľstva podľa okresov Nitrianskeho kraja do r. 2025 (%)

okres, kraj	charakteristické vekové skupiny	% -ny podiel				
		r. 2005	r. 2010	r. 2015	r. 2020	r. 2025
Komárno	predproduktívni	14,4	12,6	11,7	11,5	11,0
	produktívni	63,9	72,9	72,0	69,2	67,2
	poproduktívni	21,7	14,5	16,2	19,3	21,9
	spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Levice	predproduktívni	15,2	13,7	13,1	12,9	12,2
	produktívni	63,5	72,6	71,7	69,1	67,4
	poproduktívni	21,2	13,8	15,2	18,0	20,4
	spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Nitra	predproduktívni	15,1	13,9	13,7	13,7	13,0
	produktívni	64,5	72,9	71,1	68,2	66,4
	poproduktívni	20,3	13,2	15,2	18,1	20,6
	spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Nové Zámky	predproduktívni	14,5	13,4	13,1	12,8	12,0
	produktívni	63,5	72,3	70,9	68,4	66,7
	poproduktívni	22,0	14,4	16,0	18,8	21,3
	spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Šaľa	predproduktívni	15,7	12,9	12,1	12,0	11,4
	produktívni	64,8	74,2	73,2	70,7	68,7
	poproduktívni	19,5	12,9	14,7	17,3	19,9
	spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Topoľčany	predproduktívni	14,8	13,8	13,9	13,9	13,2
	produktívni	64,5	72,6	70,8	68,1	66,3
	poproduktívni	20,7	13,6	15,3	17,9	20,5
	spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Zlaté Moravce	predproduktívni	15,5	13,8	13,6	14,0	13,5
	produktívni	62,5	71,9	70,6	68,2	66,8
	poproduktívni	22,0	14,3	15,8	17,9	19,7
	spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Nitriansky kraj	predproduktívni	14,9	13,5	13,1	13,0	12,3
	produktívni	64,0	72,7	71,4	68,7	66,9
	poproduktívni	21,1	13,8	15,5	18,3	20,8
	spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Zdroj: r. 2005 - stav k 31.12. podľa Štatistickej ročenky regiónov Slovenska 2006, ŠÚ SR;

r. 2010-2025 - údaje podľa práce Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2025, VDC

V prognózach vývoja počtu obyvateľov do roku 2025 sa menia hranice hlavných vekových skupín. Uvádzajú sa nasledujúce vekové skupiny:

0-14 rokov – predproduktívny vek (táto hranica sa nemení),

15-44 rokov

} produktívny vek - pre mužov aj ženy rovnaký,

45-64 rokov

65 a viac r. – poproduktívny vek - pre mužov aj ženy rovnaký.

V prognózach sa už zohľadňuje predĺžený produktívny vek a neskorší odchod do dôchodku.

Celková tendencia vo vývoji vekovej štruktúry povedie k zhoršovaniu jej skladby zvlášť v dôsledku znižovania podielu obyvateľov v predproduktívnom veku v celom období r. 2005-2025 z hodnoty 14,9 % v r. 2005 na 12,3 % v r. 2025. Podiel obyvateľov v produktívnom veku sa bude zvyšovať do r. 2010 (zo 64,0 % v r. 2005 na 72,7 % v r. 2010), potom bude podiel tejto zložky obyvateľstva do r. 2025 klesať, pričom však v tomto roku bude podiel produktívneho obyvateľstva (66,9 %) vyšší vzhľadom na r. 2005. Čo sa týka najstaršej zložky obyvateľstva, jej podiel klesne do

r. 2010 na hodnotu 13,8 % z 21,1 % v r. 2005, potom následne rastie až do r. 2025, ale jej podiel z celkového počtu obyvateľov (20,8 %) je nižší než v r. 2005, kedy to bolo 21,1 %. K rozhodujúcim časovým etapám, t. j. k r. 2005 a 2025, v okresoch Nitrianskeho kraja sa predpokladajú nasledujúce prírastky resp. úbytky počtu obyvateľov v charakteristických vekových skupinách.

Prírastky resp. úbytky počtu obyvateľov v okresoch Nitrianskeho kraja v charakteristických vekových skupinách v r. 2005-2015 a 2016-2025

okres, kraj	2005-2015				2016-2025			
	predprod.	produkt.	poprod.	spolu	predprod.	produkt.	poprod.	spolu
Komárno	-3 340	5 574	-6 521	-4 287	-1 409	-8 694	4 563	-5 540
Levice	-2 949	7 783	-7 561	-2 727	-1 507	-7 771	5 263	-4 015
Nitra	-2 120	11 767	-8 242	1 405	-1 377	-8 665	8 781	-1 261
Nové Zámky	-2 718	7 607	-9 558	-4 669	-2 322	-10 414	6 140	-6 596
Šaľa	-2 027	4 171	-2 694	-550	-486	-3 218	2 562	-1 142
Topoľčany	-835	3 917	-4 181	-1 099	-763	-4 602	3 400	-1 965
Zlaté Moravce	-724	4 013	-2 537	752	-69	-1 739	1 669	-139
Nitriansky kraj	-14 713	44 832	-41 294	-11 175	-7 933	-45 103	32 378	-20 658

Zdroj: vlastný výpočet podľa údajov z práce Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2025, VDC a podľa skutočného stavu obyvateľstva k 31.12. 2005, ŠÚ SR

Charakteristiku vekovej štruktúry obyvateľstva veľmi výstižne vyjadruje index vitality, ktorý je vyjadrený ako pomer najmladšej a najstaršej vekovej skupiny obyvateľstva:

$$\text{index vitality} = \text{obyv. v predproduktívnom veku} \cdot 100 / \text{obyv. v poprodukt. veku}$$

Vývin hodnôt indexu vitality v Nitrianskom kraji do r. 2025 sa predpokladá takto:

Index vitality podľa okresov Nitrianskeho kraja v r. 2005-2025

okres, kraj	index vitality				
	r. 2005	r. 2010	r. 2015	r. 2020	r. 2025
Komárno	66,4	86,5	72,3	59,9	50,2
Levice	71,8	99,2	85,9	71,3	59,5
Nitra	74,5	105,7	90,6	75,6	63,0
Nové Zámky	65,9	92,9	81,5	68,1	56,3
Šaľa	80,7	100,3	82,5	69,2	57,6
Topoľčany	71,4	101,6	90,7	77,8	64,3
Zlaté Moravce	70,8	96,3	86,3	78,0	68,7
Nitriansky kraj	70,8	97,4	84,2	70,8	59,2

Zdroj: vlastný výpočet podľa údajov z práce Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2025, VDC a podľa skutočného stavu obyvateľstva k 31.12. 2005, ŠÚ SR

Index vitality môže okrem iného vypovedať aj o populačných možnostiach vo výhlade. V závislosti od indexu vitality sa populácia delí na tieto typy:

bodová hodnota:	typ populácie:
300 a viac	veľmi progresívny,
201-300	progresívny,
151-200	stabilizovaný rastúci,
121-150	stabilizovaný,
101-120	stagnujúci,
pod 100	regresívny.

Index vitality veľmi názorne poukazuje na to, že populácia v Nitrianskom kraji sa v celom sledovanom období r. 2005-2025 bude zaraďovať k regresívnemu typu. K r. 2010 sa hodnota indexu síce zvýši na 97,4 zo 70,8 v r. 2005 a dosiahne tak svoje maximum, stále je však pod úrovňou 100 bodov. Od tohto roku hodnota indexu vitality sústavne klesá až na hodnotu 59,2 v r. 2025.

2.6.5 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

Vzdelanostná štruktúra obyvateľov Nitrianskeho kraja nie je pestrá. Štruktúra obyvateľstva z hľadiska vzdelanostnej úrovne, tak ako ju zachytilo SODB v r. 2001, je nasledovná: základné vzdelanie má ukončené 30,36 % obyvateľov, učňovské a stredné vzdelanie bez maturity 30,44 %, učňovské a stredné s maturitou 29,37 % a vysokoškolské vzdelanie 7,92 % obyvateľov. Oproti r. 1991 výrazne klesol podiel obyvateľov so základným vzdelaním a narástol podiel obyvateľov s učňovským, stredoškolským a vysokoškolským vzdelaním.

Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva podľa okresov Nitrianskeho kraja v r. 1991 a 2001

územie	najvyšší skončený stupeň školského vzdelania					
	základné	učňovské a stredné bez maturity	stredné a učňovské s maturitou	vysoko- školské	bez škol. vzdelania a nezistené	spolu
r. 1991						
SR	38,20	28,15	24,33	7,75	1,57	100,00
Nitriansky kraj	43,71	27,78	21,74	5,78	0,99	100,00
Komárno	47,69	27,13	20,07	4,42	0,70	100,00
Levice	45,74	26,81	21,17	5,18	1,10	100,00
Nitra	36,81	28,05	24,47	9,49	1,18	100,00
Nové Zámky	47,10	26,27	21,22	4,57	0,84	100,00
Šaľa	45,06	29,16	20,54	4,51	0,74	100,00
Topoľčany	41,69	30,89	21,33	5,19	0,90	100,00
Zlaté Moravce	42,65	29,58	21,66	4,39	1,72	100,00
r. 2001						
SR	26,35	29,40	32,05	9,85	2,35	100,00
Nitriansky kraj	30,36	30,44	29,37	7,92	1,90	100,00
Komárno	34,92	30,23	26,71	6,23	1,92	100,00
Levice	31,97	29,80	29,31	7,18	1,73	100,00
Nitra	24,69	29,32	31,34	12,20	2,45	100,00
Nové Zámky	32,79	29,72	29,31	6,59	1,59	100,00
Šaľa	31,93	31,97	28,38	6,55	1,18	100,00
Topoľčany	28,38	33,59	29,38	6,93	1,73	100,00
Zlaté Moravce	28,54	32,25	30,33	6,31	2,57	100,00

Zdroj: SLDB 1991, SODB 2001, ŠÚ SR

2.6.6 Národnostná štruktúra obyvateľstva

V národnostnej štruktúre obyvateľstva Nitrianskeho kraja má podstatné zastúpenie obyvateľstvo slovenskej národnosti (70,1 %), k maďarskej národnosti sa hlásilo 27,6 % obyvateľov. Zastúpenie ďalších národností proporčne nedosahovalo ani 1 %.

Národnostná štruktúra obyvateľstva podľa okresov Nitrianskeho kraja v r. 2001 (abs.)

územie	národnosť					spolu
	slovenská	maďarská	rómska	česká	ostatné, nezistené	
Komárno	30 079	74 976	1 211	705	1 585	108 556
Levice	82 993	33 524	1 242	879	1 383	120 021
Nitra	149 060	10 956	579	1 148	1 797	163 540
Nové Zámky	89 051	57 271	958	870	1 444	149 594
Šaľa	33 435	19 283	539	280	463	54 000
Topoľčany	72 821	116	146	424	582	74 089
Zlaté Moravce	42 322	483	66	220	531	43 622
Nitriansky kraj	499 761	196 609	4 741	4 526	7 785	713 422
SR	4 614 854	520 528	89 920	44 620	109 533	5 379 455

Zdroj: SODB 2001, ŠÚ SR

Národnostná štruktúra obyvateľstva podľa okresov Nitrianskeho kraja v r. 2001 (%)

územie	národnosť					spolu
	slovenská	maďarská	rómska	česká	ostatné, nezistené	
Komárno	27,7	69,1	1,1	0,6	1,5	100,0
Levice	69,1	27,9	1,0	0,7	1,2	100,0
Nitra	91,1	6,7	0,4	0,7	1,1	100,0
Nové Zámky	59,5	38,3	0,6	0,6	1,0	100,0
Šaľa	61,9	35,7	1,0	0,5	0,9	100,0
Topoľčany	98,3	0,2	0,2	0,6	0,8	100,0
Zlaté Moravce	97,0	1,1	0,2	0,5	1,2	100,0
Nitriansky kraj	70,1	27,6	0,7	0,6	1,1	100,0
SR	85,8	9,7	1,7	0,8	2,0	100,0

Zdroj: SODB 2001, ŠÚ SR

2.6.7 Religiózna štruktúra obyvateľstva

V Nitrianskom kraji sa k 26.5. 2001 až 77,2 % obyvateľov hlásilo k rímskokatolíckemu vyznaniu, 4,7 % obyvateľov sa hlásilo k reformovanej kresťanskej cirkvi a 3,4 % k evanjelickej cirkvi augsburského vyznania. Bez vyznania bolo 11 % obyvateľov a 2,4 % obyvateľov neuviedlo náboženské vyznanie.

Religiózna štruktúra obyvateľstva podľa okresov Nitrianskeho kraja v r. 2001 (abs.)

územie	rímsko-katolícka cirkev	reform. kresť. cirkev	evan. cirkev augs. vyzn.	Náb. spol. Jehovovi svedkovia	grécko-katolícka cirkev	evan. cirkev metod.	ostatné	bez vyznania	nezistené	spolu
Komárno	66 314	18 148	3 771	496	351	380	1094	15 103	2 899	108 556
Levice	82 873	7 173	8 974	498	294	292	1496	15 567	2 854	120 021
Nitra	134 532	330	3 775	239	402	52	954	18 304	4 952	163 540
Nové Zámky	123 730	4 348	2 427	471	231	197	813	14 113	3 264	149 594
Šaľa	38 559	3 450	2 149	181	92	148	271	8 125	1 025	54 000
Topoľčany	65 271	22	2 413	120	110	26	348	4 688	1 091	74 089
Zlaté Moravce	39 213	13	396	116	49	7	130	2 431	1 267	43 622
Nitriansky kraj	550 492	33 484	23 905	2 121	1 529	1 102	5 106	78 331	17 352	713 422
SR	3 708 120	109 735	372 858	20 630	219 831	7 347	83 028	697 308	160 598	5 379 455

Zdroj: SODB 2001, ŠÚ SR

Religiózna štruktúra obyvateľstva podľa okresov Nitrianskeho kraja v r. 2001 (abs.)

územie	rímsko-katolícka cirkev	reform. kresť. cirkev	evan. cirkev augs. vyzn.	Náb. spol. Jehovovi svedkovia	grécko-katolícka cirkev	evan. cirkev metod.	ostatné	bez vyznania	nezistené	spolu
Komárno	61,1	16,7	3,5	0,5	0,3	0,4	1,0	13,9	2,7	100,0
Levice	69,0	6,0	7,5	0,4	0,2	0,2	1,2	13,0	2,4	100,0
Nitra	82,3	0,2	2,3	0,1	0,2	0,0	0,6	11,2	3,0	100,0
Nové Zámky	82,7	2,9	1,6	0,3	0,2	0,1	0,5	9,4	2,2	100,0
Šaľa	71,4	6,4	4,0	0,3	0,2	0,3	0,5	15,0	1,9	100,0
Topoľčany	88,1	0,0	3,3	0,2	0,1	0,0	0,5	6,3	1,5	100,0
Zlaté Moravce	89,9	0,0	0,9	0,3	0,1	0,0	0,3	5,6	2,9	100,0
Nitriansky kraj	77,2	4,7	3,4	0,3	0,2	0,2	0,7	11,0	2,4	100,0
SR	68,9	2,0	6,9	0,4	4,1	0,1	1,5	13,0	3,0	100,0

Zdroj: SODB 2001, ŠÚ SR

2.6.8 Ekonomická aktivita obyvateľstva

Za ekonomicky aktívne obyvateľstvo sa pri sčítaní obyvateľov v r. 2001 považovali osoby, ktoré boli v rozhodujúcom okamihu sčítania v pracovnom, členskom, služobnom alebo v obdobnom pomere k nejakej organizácii, družstvu, súkromnej

osobe alebo inému právnomu subjektu, zamestnávateľa, pomáhajúci, nezamestnaní, osoby samostatne činné, a to bez ohľadu na dĺžku pracovného úväzku.

Za ekonomicky aktívnych sa považovali aj osoby v základnej vojenskej službe, náhradnej alebo civilnej službe, na vojenskom cvičení, vo väzbe a vo výkone trestu odňatia slobody - pokiaľ trval ich pracovný pomer, ženy na materskej (rodičovskej) dovolenke, ak trval ich pracovný pomer a nezamestnaní.

V Nitrianskom kraji bol v r. 2001 nasledujúci počet ekonomicky aktívnych osôb:

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa okresov Nitrianskeho kraja v r. 2001

okres, kraj	ekonomicky aktívne osoby			podiel EAO z trvale bývajúcего obyvateľstva (%)	ekonom. aktívni odchádzajúci do zamestnania (abs.)	ekonom. aktívni odchádzajúci do zamestnania (%)
	spolu	muži	ženy			
Komárno	55 298	29 356	25 942	50,9	12 184	22,0
Levice	59 281	31 098	28 183	49,4	17 533	29,6
Nitra	83 264	43 326	39 938	50,9	22 976	27,6
Nové Zámky	75 652	39 825	35 827	50,6	23 508	31,1
Šaľa	28 177	15 156	13 021	52,2	9 421	33,4
Topoľčany	37 851	20 019	17 832	51,1	14 724	38,9
Zlaté Moravce	21 371	11 466	9 905	49,0	8 292	38,8
Nitriansky kraj	360 894	190 246	170 648	50,6	108 638	30,1

Zdroj: SODB 2001

V Nitrianskom kraji bolo v r. 2001 podľa výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov 360 894 ekonomicky aktívnych osôb, z toho bolo 170 648 žien (t. j. 47,3 % z ekonomicky aktívnych). Ekonomická aktivita obyvateľstva (50,6 %) je nižšia než celoslovenský priemer (51,1 %). Za prácou mimo obec bydliska odchádzalo 108 638 ekonomicky aktívnych osôb (t. j. 30,1 % EAO). V relatívnych hodnotách, najviac odchádzalo za prácou obyvateľstvo z okresov Zlaté Moravce, Topoľčany, Šaľa a Nové Zámky (viac ako 30 % ekonomicky aktívnych osôb v jednotlivých okresoch).

V r. 1991 podľa výsledkov Sčítania ľudu, domov a bytov bolo v Nitrianskom kraji 347 610 ekonomicky aktívnych osôb, z toho bolo 158 010 žien (t. j. 45,5 % ekonomicky aktívnych). Ekonomická aktivita obyvateľstva bola 48,5 %. Do zamestnania mimo obec bydliska odchádzalo 38,5 % ekonomicky aktívnych osôb. Najviac odchádzalo za prácou obyvateľstvo z okresov Zlaté Moravce, Topoľčany, Šaľa a Levice (viac ako 40% ekonomicky aktívnych osôb).

To znamená, že v porovnaní s r. 1991 sa k r. 2001 v Nitrianskom kraji zvýšila ekonomická aktivita obyvateľstva a znížil sa podiel odchádzajúcich za prácou.

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo Nitrianskeho kraja bolo v r. 2001 zapojené do sektorov národného hospodárstva nasledujúcim počtom osôb, pričom sektory NH členíme podľa odvetví takto:

- I. primárny sektor - poľnohospodárstvo a lesníctvo,
- II. sekundárny sektor - priemysel a stavebníctvo,
- III. terciárny sektor - ostatné odvetvia.

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo v Nitrianskom kraji podľa sektorov NH v r. 2001

okres, kraj	ekonomicky aktívne obyvateľstvo v sektoroch NH v r. 2001 (abs.)					ekonomicky aktívne obyvateľstvo v sektoroch NH v r. 2001 (%)				
	I.	II.	III.	bez udania odvetví	spolu	I.	II.	III.	bez udania odvetví	spolu
Komárno	6 002	14 470	22 459	12 367	55 298	10,9	26,2	40,6	22,4	100,0
Levice	5 531	15 734	26 519	11 497	59 281	9,3	26,5	44,7	19,4	100,0
Nitra	4 013	22 387	39 319	17 545	83 264	4,8	26,9	47,2	21,1	100,0
Nové Zámky	6 008	18 925	34 070	16 649	75 652	7,9	25,0	45,0	22,0	100,0
Šaľa	1 777	9 333	10 808	6 259	28 177	6,3	33,1	38,4	22,2	100,0
Topoľčany	2 578	11 923	15 674	7 676	37 851	6,8	31,5	41,4	20,3	100,0
Zlaté Moravce	1 583	6 694	7 618	5 476	21 371	7,4	31,3	35,6	25,6	100,0
Nitriansky kraj	27 492	99 466	156 467	77 469	360 894	7,6	27,5	43,4	21,5	100,0

Zdroj: SODB 2001

V ďalšej tabuľke uvádzame prehľad o ekonomicky aktívnom obyvateľstve v jednotlivých odvetviach národného hospodárstva v roku 2001 v absolútnom aj relatívnom vyjadrení za Nitriansky kraj a celú SR.

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo v Nitrianskom kraji a v SR podľa odvetví NH v r. 2001

odvetvie hospodárstva	ekon. aktívne osoby v Nitrianskom kraji		ekonomicky aktívne osoby v SR	
	(abs.)	(%)	(abs.)	(%)
poľnohospodárstvo, poľovníctvo a súvisiace služby	25 782	7,1	118 453	4,3
lesníctvo, ťažba dreva a pridružené služby	1 696	0,5	29 254	1,1
rybolov, chov rýb	14	0,0	148	0,0
ťažba nerastných surovín	520	0,1	18 148	0,7
priemyselná výroba	74 752	20,7	554 130	20,2
výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	6 429	1,8	45 508	1,7
stavebníctvo	17 765	4,9	139 009	5,1
veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru	37 771	10,5	271 297	9,9
hotely a reštaurácie	7 159	2,0	63 636	2,3
doprava, skladovanie a spoje	19 184	5,3	143 745	5,2
peňažníctvo a poisťovníctvo	4 078	1,1	40 684	1,5
nehnutelnosti, prenajímanie a obchodné služby, výskum a vývoj	14 073	3,9	114 742	4,2
verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie	27 254	7,6	198 760	7,2
školsťvo	21 815	6,0	165 732	6,0
zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	16 835	4,7	141 343	5,1
ostatné verejné, sociálne a osobné služby	8 267	2,3	79 347	2,9
súkromné domácnosti s domácim personálom	31	0,0	308	0,0
exteritoriálne organizácie a združenia	0	0,0	1 449	0,1
EA bez udania odvetví	77 469	21,5	622 357	22,6
ekonomicky aktívne obyvateľstvo spolu	360 894	100,0	2 748 050	100,0

obyvateľstvo	Nitriansky kraj	SR
EAO	360 894	2 748 050
TBO	713 422	5 379 455
podiel EAO z TBO (%)	50,6	51,1

Zdroj: SODB 2001, ŠÚ SR

Pozn.: EAO - ekonomicky aktívne osoby
TBO - trvale bývajúce obyvateľstvo

V nasledujúcej tabuľke uvádzame prehľad vývoja ekonomicky aktívneho obyvateľstva v Nitrianskom kraji v období od sčítania ľudu v r. 1991 po r. 2005.

Vývoj počtu ekonomicky aktívneho obyvateľstva podľa okresov Nitrianskeho kraja v r. 1991-2005

okres, kraj	r.1991 (3.3., SLDB)		r. 2001 (26.5., SODB)		r. 2002 (31.12.)		r. 2003 (31.12.)		r. 2004 (31.12.)		r.2005 (31.12.)	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Komárno	52 288	47,8	55 298	50,9	55 134	51,2	53 532	49,9	52 207	48,7	50 325	47,0
Levice	58 718	48,6	59 281	49,4	59 181	49,5	57 650	48,4	56 081	47,1	57 074	48,1
Nitra	79 247	49,3	83 264	50,9	82 931	50,7	73 842	45,1	76 026	46,4	80 169	49,0
Nové Zámky	72 888	47,5	75 652	50,6	75 663	50,9	72 369	48,8	71 350	48,2	70 913	48,0
Šaľa	26 340	48,6	28 177	52,2	28 093	52,1	25 899	48,0	25 294	46,7	26 428	48,8
Topoľčany	36 575	49,3	37 851	51,1	37 710	50,9	34 035	46,0	33 661	45,5	35 447	47,9
Zlaté Moravce	21 554	48,6	21 371	49,0	21 299	49,1	20 748	48,0	21 059	48,9	20 259	47,1
Nitriansky kraj	347 610	48,5	360 894	50,6	360 011	50,6	338 075	47,6	335 678	47,3	340 615	48,1

Zdroj: SLDB 1991, SODB 2001, Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2006, ŠÚ SR

Pozn: relatívne hodnoty predstavujú podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva z celkového počtu obyvateľov v príslušnom roku (tzn. údaj predstavuje ekonomickú aktivitu obyvateľstva)

Môžeme zhodnotiť, že za desaťročie od SLDB v r. 1991 sa počet EAO v Nitrianskom kraji zvýšil k dňu SODB v r. 2001 o 13 284 osôb a od tohto roku súvisle klesá až na počet 340 615 EAO v r. 2005, čo znamená pokles o 20 279 ekonomicky aktívnych. Ekonomická aktivita obyvateľstva má nerovnomerný vývoj. V časovom horizonte 1991-2005 dosahovala maximum v r. 2001 a 2002 (50,6 %), v r. 2005 to bolo 48,1 %.

Pracovná sila je významným faktorom pri dosahovaní prosperity krajiny. Dôležitá je nielen početnosť pracovnej sily, ale aj jej rozmiestnenie a štruktúra, predovšetkým pohlavná, veková a vzdelanostná. Za posledných 20 rokov boli v Európe zaznamenané významné zmeny v počte a štruktúre pracovnej sily. Charakterizovalo ich podstatné zvyšovanie ekonomickej aktivity žien, znižovanie ekonomickej aktivity mladých ľudí a obyvateľov pred dosiahnutím dôchodkového veku.

V júni 2006 vypracovalo Výskumné demografické centrum v Bratislave pri INFOSTAT-e *Prognózu pracovnej sily¹ v krajoch SR do roku 2025*, v ktorej je okrem výsledkov prognózy časť venovaná aj vývoju pracovnej sily v SR v období r. 1996-2004. Súčasné zmeny v demografickom vývoji obyvateľstva Slovenska sa prejavili aj na vývoji pracovných síl. Prírastky sa spomaľujú resp. menia sa na úbytok a pracovná sila starne.

V ekonomickej aktivite, podobne ako vo väčšine oblastí spoločenského života, existujú na Slovensku značné regionálne rozdiely, ktoré sú rozdielne pre jednotlivé vekové skupiny obyvateľstva. Miera ekonomickej aktivity vo veku do 19 rokov je významne ovplyvnená vzdelávacím procesom. Čím viac obyvateľov sa pripravuje na povolanie, tým je nižšia ekonomická aktivita. Vo veku 20-24 rokov sa ekonomická aktivita prudko zvyšuje, nakoľko časť obyvateľov po ukončení strednej školy vstupuje do ekonomickej aktivity. Vo veku 25-34 rokov je už proces vzdelávania u väčšiny obyvateľstva ukončený. Na druhej strane ide o vek, kedy je plodnosť žien najvyššia a časť ženskej populácie sa nachádza mimo ekonomickej aktivity z dôvodu materstva. Veková skupina 35-44 rokov sa vyznačuje najvyššou ekonomickou aktivitou zo všetkých vekových skupín, a to pre obidve pohlavia. V tomto veku sú hlavné faktory spôsobujúce ekonomickú neaktivitu najmenej intenzívne (štúdium, narodenie dieťaťa, zdravotné dôvody a iné). Vo vekovej skupine 45-54 rokov sa začína ekonomická aktivita obyvateľstva znižovať a vo veku 55-64 rokov nastáva

¹ V práci *Prognóza pracovnej sily v krajoch SR do roku 2025* sa pod pojmom pracovná sila rozumie ekonomicky aktívne obyvateľstvo, tzn. všetky osoby vo veku od 15 rokov, ktoré patria medzi pracujúcich alebo nezamestnaných. Do pracovnej sily sa v minulosti zvykli zaraďovať aj vojaci vykonávajúci základnú vojenskú službu. Nakoľko základná vojenská služba od 1.1. 2006 zanikla, táto skupina osôb nie je zahrnutá do pracovnej sily.

výrazné znižovanie ekonomickej aktivity. Vo veku 65 rokov a viac nadobúda ekonomická aktivita veľmi nízke hodnoty.

Prognóza pracovnej sily v krajoch SR do roku 2025

Na výpočet prognózy pracovnej sily, ktorá patrí medzi odvodené demografické prognózy, bola použitá metóda miery ekonomickej aktivity. Ide o najčastejšie používanú metódu pre tento typ prognóz na celoštátnej a vyššej regionálnej úrovni. Princíp metódy spočíva v tom, že sa prognózované hodnoty miery ekonomickej aktivity aplikujú na prognózované hodnoty obyvateľstva. Po pre násobení počtu obyvateľov mierou ekonomickej aktivity získame prognózu pracovných síl v členení podľa veku, pohlavia a regiónu do r. 2025. Východiskom pre prognózu pracovných síl bola prognóza obyvateľstva v okresoch SR do roku 2025 a prognóza miery ekonomickej aktivity do roku 2025 spracovaná špeciálne pre túto prognózu. Prognóza pracovnej sily sa počítala v dvoch variantoch - statickom a dynamickom. Statický variant prognózy znamená, že sa vypočítala miera ekonomickej aktivity za východiskový rok (2004) a počas celého prognózovaného obdobia zostala táto hodnota nezmenená. Dynamický variant prognózy znamená, že sa miery ekonomickej aktivity v priebehu prognózovaného obdobia menili. Zmeny vo vývoji ekonomickej aktivity sa predpokladali pre všetky kraje rovnaké, počítalo sa len so znižovaním resp. nezvyšovaním extrémnych hodnôt. Prognóza za SR sa získala ako súčet prognózovaných hodnôt za jednotlivé kraje.

Základné predpoklady o budúcich trendoch vývoja ekonomickej aktivity (najbližšie dve desaťročia) možno zhrnúť do nasledovných bodov:

- Ekonomická aktivita žien sa bude naďalej zvyšovať, hlavne vo veku 25-54 rokov, hlavne v dôsledku zlepšovania podmienok pre zladenie pracovných a rodinných povinností.
- Počíta sa so zvyšovaním ekonomickej aktivity starších ľudí, ku ktorému prispeje nedostatok mladšej pracovnej sily v dôsledku nízkej pôrodnosti v poslednom období ako aj intenzívnejšie predlžovanie ľudského života po roku 1990.
- Pokračujúci pokles ekonomickej aktivity mladých ľudí pôjde predovšetkým na vrub zvyšujúceho sa významu vzdelania.
- Jedinou skupinou, pre ktorú sa očakáva stagnácia resp. mierny pokles miery zamestnanosti, je stredný vek u mužov.

Výsledky prognózy

Základnými trendami vo vývoji pracovnej sily na Slovensku v najbližších dvoch desaťročiach bude zníženie počtu a starnutie pracovnej sily. Takýto výsledok prináša statický aj dynamický variant prognózy.

Pracovná sila dosiahne najvyššie hodnoty v období r. 2010 až 2015 (v západnej časti Slovenska skôr, vo východnej neskôr) a následne sa začne jej početnosť znižovať. Tento pokles sa zachová až do r. 2025. Proces starnutia pracovnej sily bude nepretržitý a bude prebiehať počas celého prognózovaného obdobia. Intenzívnejší bude v regiónoch na západe Slovenska, menej intenzívny vo východnej časti. Očakávané zmeny v ekonomickej aktivite budú v zásade znamenať jej zvýšenie, a to predovšetkým vo vyššom veku. To znamená, že v dynamickom variante v porovnaní so statickým je pracovná sila početnejšia a staršia. Výsledky prognózy za vybrané roky (obidva varianty) sú uvedené v tabuľkovom prehľade.

Vybrané výsledky podľa statického a dynamického variantu prognózy

región	pracovná sila	rok			zmena % (2025 vs. 2004)	
		2004	2025		statický variant	dynamický variant
			statický variant	dynamický variant		
Slovenská republika	počet (tis.)	2 662,0	2 539,0	2 582,6	-4,6	-3,0
	podiel žien (%)	45,5	44,9	45,6	-1,3	0,2
	priemerný vek	38,7	41,1	41,5	6,2	7,2
Bratislavský kraj	počet (tis.)	331,4	300,7	306,4	9,3	-7,5
	podiel žien (%)	48,3	46,0	46,5	-4,8	-3,7
	priemerný vek	40,6	43,6	44,0	7,4	8,4
Trnavský kraj	počet (tis.)	287,8	272,6	278,1	-5,3	-3,4
	podiel žien (%)	45,7	44,5	45,2	-2,6	-1,1
	priemerný vek	39,1	42,0	42,4	7,4	8,4
Trenčiansky kraj	počet (tis.)	295,4	266,5	270,9	-9,8	-8,3
	podiel žien (%)	45,4	45,6	46,1	0,4	1,5
	priemerný vek	38,8	41,3	41,6	6,4	7,2
Nitriansky kraj	počet (tis.)	351,0	315,6	319,7	-10,1	-8,9
	podiel žien (%)	45,2	44,6	45,4	-1,3	0,4
	priemerný vek	38,6	41,1	41,4	6,5	7,3
Žilinský kraj	počet (tis.)	333,0	327,2	333,3	-1,7	0,1
	podiel žien (%)	44,7	44,7	45,3	0,0	1,3
	priemerný vek	38,3	40,6	41,0	6,0	7,0
Banskobystrický kraj	počet (tis.)	326,9	303,4	309,8	-7,2	-5,2
	podiel žien (%)	45,0	45,6	46,2	1,3	2,7
	priemerný vek	38,8	41,1	41,5	5,9	7,0
Prešovský kraj	počet (tis.)	373,4	394,3	399,3	5,6	6,9
	podiel žien (%)	44,2	44,6	45,3	0,9	2,5
	priemerný vek	37,9	39,8	40,2	5,0	6,1
Košický kraj	počet (tis.)	363,1	359,0	364,9	-1,1	0,5
	podiel žien (%)	44,8	44,3	45,1	-1,1	0,7
	priemerný vek	38,1	40,1	40,5	5,2	6,3

Zdroj: Prognóza pracovnej sily v krajoch SR do roku 2025, VDC, 2006

Čo sa týka vývoja pracovnej sily v Nitrianskom kraji, podľa statického variantu prognózy zaznamenaná Nitriansky kraj v rámci Slovenska do r. 2025 najväčší úbytok pracovnej sily (nad 10 %) a priemerný vek pracovnej sily bude na úrovni celoslovenského priemeru (41,1 rokov). Tiež zastúpenie žien v pracovnej sile (44,6 %) sa bude približovať celorepublikovému priemeru (44,9 %). Taktiež podľa dynamického variantu sa do r. 2025 v porovnaní so súčasnosťou stav pracovnej sily v Nitrianskom kraji zníži najviac zo všetkých krajov SR (o 8,9 %). Priemerný vek pracovnej sily v porovnaní so statickým variantom sa zvýši len mierne na 41,4 rokov (úroveň SR 41,5 rokov) a zastúpenie žien v pracovnej sile (45,4 %) je mierne pod úrovňou celoslovenského priemeru (45,6 %).

2.6.9 Pracovisková zapojenosť obyvateľov

2.6.9.1 Pracovné príležitosti

Hospodársku základňu tvorí počet pracovných príležitostí, ktoré sú na danom území vytvorené. Ich počet je štatisticky evidovaný ako počet pracovníkov v národnom hospodárstve. Štatistický úrad SR každoročne eviduje počty pracovníkov do úrovne okresov, ktoré sú publikované v publikácii *Zamestnanosť v SR, krajoch a okresoch*.

Počty pracujúcich v hospodárstve zahŕňajú zamestnancov v evidenčnom počte organizácií, vrátane cudzích štátnych príslušníkov legálne pracujúcich na území SR,

pracujúcich v poproduktívnom veku alebo pracujúcich v drobnom súkromnom sektore. V počtoch zamestnancov podľa štatistického výkazníctva nie sú zahrnutí súkromní podnikatelia a ich spoločníci.

V počtoch pracujúcich nie sú ďalej zahrnutí príslušníci ozbrojených zložiek, osoby na materskej (rodičovskej) a rodičovskej dovolenke, uční a ekonomicky činné osoby, ktoré nie sú štatisticky sledované (napr. osoby vykonávajúce prácu na dohodu).

Pracujúci s jediným alebo hlavným zamestnaním zahŕňajú všetky osoby v pracovnom, služobnom alebo členskom pomere k štátnej, družstevnej alebo inej organizácii, alebo osoby individuálne hospodáriace bez rozdielu veku, štátnej príslušnosti, dĺžky pracovnej doby, pokiaľ túto činnosť vykonávajú ako jediné alebo hlavné zamestnanie.

Počty pracujúcich sú vykázané v tých okresoch, kde majú svoje pracovisko, nie podľa sídla závodu alebo podniku. Pracovisko je zaradené do toho odvetvia hospodárstva, do ktorého sa zaraďuje celý ekonomický subjekt svojou hlavnou činnosťou. Triedenie do odvetví sa vykazuje podľa Odvetvovej klasifikácie ekonomických činností do úrovne kategórií.

Podľa podkladov Štatistického úradu SR bolo v jednotlivých okresoch Nitrianskeho kraja k 31.12. 1996 a 2005 za všetky podnikateľské subjekty zapojenie pracovníkov s jediným alebo hlavným zamestnaním v jednotlivých národohospodárskych sektoroch nasledujúce:

Pracujúci v sektoroch NH v Nitrianskom kraji k 31.12. 1996 a 2005 (jediné alebo hlavné zamestnanie; abs.)

územie	1996					2005					rozdiel 1996 - 2005				
	I.	II.	III.	spolu	počet pracov. na 100 obyv.	I.	II.	III.	spolu	počet pracov. na 100 obyv.	I.	II.	III.	spolu	počet pracov. na 100 obyv.
Komárno	7 234	13 098	19 029	39 361	36,1	3 730	12 518	16 433	32 681	30,5	-3 504	-580	-2 596	-6 680	-5,6
Levice	8 175	17 848	20 061	46 084	38,0	3 185	13 274	18 466	34 925	29,4	-4 990	-4 574	-1 595	-11 159	-8,6
Nitra	6 112	20 207	36 626	62 945	38,7	3 193	23 071	38 712	64 976	39,7	-2 919	2 864	2 086	2 031	1,0
Nové Zámky	7 997	14 923	26 674	49 594	32,6	3 832	13 281	26 602	43 715	29,6	-4 165	-1 642	-72	-5 879	-3,0
Šaľa	1 974	6 547	7 374	15 895	29,1	1 333	6 621	7 883	15 837	29,2	-641	74	509	-58	0,1
Topoľčany	3 537	9 190	13 471	26 198	35,3	2 043	12 009	11 678	25 730	34,7	-1 494	2 819	-1 793	-468	-0,6
Zlaté Moravce	1 872	5 975	3 447	11 294	25,9	1 029	5 028	4 844	10 901	25,3	-843	-947	1 397	-393	-0,6
Nitriansky kraj	36 901	87 788	126 682	251 371	35,0	18 345	85 802	124 618	228 765	32,3	-18 556	-1 986	-2 064	-22 606	-2,7
SR	188 457	749 989	1 101 993	2 040 439	37,9	97 023	704 688	1 149 899	1 951 610	36,2	-91 434	-45 301	47 906	-88 829	-1,7

Zdroj: Zamestnanosť v SR, krajoch a okresoch 1996, 2005, ŠÚ SR

Pracujúci v sektoroch NH v Nitrianskom kraji k 31.12. 1996 a 2005 (jediné alebo hlavné zamestnanie; %)

územie	1996 v %				2005 v %				rozdiel 1996 - 2005 v %		
	I.	II.	III.	spolu	I.	II.	III.	spolu	I.	II.	III.
Komárno	18,4	33,3	48,3	100,0	11,4	38,3	50,3	100,0	-7,0	5,0	2,0
Levice	17,7	38,7	43,5	100,0	9,1	38,0	52,9	100,0	-8,6	-0,7	9,4
Nitra	9,7	32,1	58,2	100,0	4,9	35,5	59,6	100,0	-4,8	3,4	1,4
Nové Zámky	16,1	30,1	53,8	100,0	8,8	30,4	60,9	100,0	-7,3	0,3	7,1
Šaľa	12,4	41,2	46,4	100,0	8,4	41,8	49,8	100,0	-4,0	0,6	3,4
Topoľčany	13,5	35,1	51,4	100,0	7,9	46,7	45,4	100,0	-5,6	11,6	-6,0
Zlaté Moravce	16,6	52,9	30,5	100,0	9,4	46,1	44,4	100,0	-7,2	-6,8	13,9
Nitriansky kraj	14,7	34,9	50,4	100,0	8,0	37,5	54,5	100,0	-6,7	2,6	4,1
SR	9,2	36,8	54,0	100,0	5,0	36,1	58,9	100,0	-4,2	-0,7	4,9

Zdroj: vlastný výpočet podľa údajov z publikácie Zamestnanosť v SR, krajoch a okresoch 1996, 2005, ŠÚ SR

V Nitrianskom kraji bolo v r. 2005 vytvorených 228 765 pracovných príležitostí. Oproti r. 1996 klesol počet pracovných príležitostí o 22 606 miest. Najvýraznejší bol pokles pracovných miest v primárnom sektore, a to v absolútnych aj v relatívnych hodnotách. Tento pokles predstavuje 18 556 pracovných miest a podiel pracovníkov primárneho sektoru z celkového počtu zamestnaných sa oproti r. 1996 znížil o 6,7 %. V absolútnych hodnotách, pokles počtu zamestnaných zaznamenal tiež sekundárny, ale aj terciérny sektor. Pokles v sekundárnom sektore v období r. 1996-2005 predstavuje 1 986 pracovných miest a v terciérnom sektore 2 064 miest. Ich podiel z celkového počtu zamestnaných sa však od r. 1996 do r. 2005 zvýšil, v sekundárnom sektore tento nárast predstavuje 2,6 % a v terciérnom 4,1 %.

Z percentuálneho zastúpenia bol v r. 2005 v Nitrianskom kraji najvyšší podiel zamestnaných v terciérnom sektore (54,5 %), na druhom mieste boli zamestnaní v sekundárnom sektore (37,5 %). Najmenej zamestnaných bolo v primárnom sektore (8,0 %). Porovnaním zamestnanosti v Nitrianskom kraji so slovenským priemerom je v Nitrianskom kraji vyšší podiel zamestnaných z celkového počtu zamestnaných v primárnom a sekundárnom sektore (celoslovenský priemer za primárny sektor je 5,0 % a za sekundárny sektor 36,1 %) a nižší podiel zamestnaných v terciérnom sektore (priemer za SR 58,9 %).

Najvyššie zastúpenie primárneho sektoru má hospodárska základňa v okresoch Komárno, Levice, Zlaté Moravce a Nové Zámky. Sekundárny sektor je najviac zastúpený v okresoch Zlaté Moravce, Šaľa a Levice a terciérny sektor má najvyššie zastúpenie v okresoch Nitra, Nové Zámky a Topoľčany.

Intenzita zamestnanosti v r. 2005 dosahuje v Nitrianskom kraji počet 32 pracovných príležitostí na 100 obyv., čo je nižšia hodnota než je celoslovenský priemer (36 pracovných príležitostí na 100 obyv.). Hodnotu nad celokrajský priemer dosahujú len okresy Nitra a Topoľčany. Ostatné okresy nedosahujú výšku krajského priemeru, pričom najnižšiu intenzitu zamestnanosti vykazuje okres Zlaté Moravce (25 pracovných príležitostí na 100 obyv.).

Predpokladaný výhľad počtu pracovníkov v sektoroch národného hospodárstva sa nedá v podstate bližšie precizovať. Pri úvahách a budovaní hospodárskej základne Nitrianskeho kraja je potrebné vychádzať z možností ľudského potenciálu, ktorý žije na tomto území, ako to naznačujú demografické projekcie. Máme tu samozrejme na zreteli iba demografické hľadisko. Celkové trendy, ktoré sa uplatňujú aj v iných krajinách, smerujú k znižovaniu podielu primárneho sektoru a narastaniu podielu terciérneho sektoru. Tento trend sa bude iste uplatňovať aj pri rozvoji Nitrianskeho kraja.

2.6.9.2 Nezamestnanosť

Celkový stav na trhu práce signalizuje aj počet evidovaných nezamestnaných. V prehľade uvádzame údaje o počte evidovaných nezamestnaných, ako sa vyvíjal od 31.12. 1997 do 31.5. 2007. Počet evidovaných nezamestnaných v okresoch Nitrianskeho kraja v tomto období bol nasledujúci:

Počet evidovaných nezamestnaných v Nitrianskom kraji a v SR v r. 1997-2007

územie	počet evidovaných nezamestnaných celkom											
	k 31.12. 1997	k 31.12. 1998	k 31.12. 1999	k 31.12. 2000	k 31.12. 2001	k 31.12. 2002	k 31.12. 2003	k 31.12. 2004	k 31.12. 2005	k 31.12. 2006	k 31.3. 2007	k 31.5. 2007
Komárno	8 465	10 300	13 388	13 453	15 186	14 675	11 906	7 593	5 344	4 412	4 571	4 253
Levice	10 613	13 068	15 855	15 013	16 653	16 479	14 952	12 255	10 358	8 897	8 614	8 213
Nitra	9 327	10 744	12 841	13 522	14 383	13 749	12 231	10 433	8 084	5 329	5 197	4 497
Nové Zámky	11 971	14 083	17 986	18 657	19 874	18 513	15 861	12 595	9 609	7 845	7 521	7 226
Šaľa	4 228	4 879	5 879	5 937	6 069	6 031	4 885	3 942	3 753	2 932	2 741	2 527
Topoľčany	4 583	6 041	6 965	6 787	7 234	6 435	5 462	4 908	4 410	3 316	3 158	2 984
Zlaté Moravce	3 081	4 052	5 164	5 080	6 039	6 028	5 163	3 836	2 683	1 837	1 736	1 632
Nitriansky kraj	52 268	63 167	78 078	78 449	85 438	81 910	70 460	55 562	44 241	34 568	33 538	31 332
SR	347 753	428 209	535 211	506 497	533 652	504 077	452 224	383 155	333 834	273 437	264 530	247 373

Zdroj: Mesačná štatistika o počte a štruktúre uchádzačov o zamestnanie, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Bratislava

Vývoj počtu disponibilných uchádzačov o zamestnanie, t. j. uchádzačov o zamestnanie, ktorí bezprostredne po ponuke voľného pracovného miesta môžu nastúpiť do pracovného pomeru, v r. 1997-2007 bol nasledovný:

Disponibilný počet nezamestnaných v Nitrianskom kraji a v SR v r. 1997-2007

územie	disponibilný počet evidovaných nezamestnaných											
	k 31.12. 1997	k 31.12. 1998	k 31.12. 1999	k 31.12. 2000	k 31.12. 2001	k 31.12. 2002	k 31.12. 2003	k 31.12. 2004	k 31.12. 2005	k 31.12. 2006	k 31.3. 2007	k 31.5. 2007
Komárno	8 202	10 062	13 049	13 186	14 813	14 273	11 462	7 159	4 877	3 997	4 147	3 824
Levice	10 036	12 479	15 082	14 161	15 619	15 325	13 176	10 658	8 930	7 735	7 348	7 083
Nitra	8 808	10 348	12 373	13 086	13 713	12 892	11 344	9 247	7 000	4 617	4 495	3 796
Nové Zámky	11 482	13 193	17 106	17 629	18 777	17 513	14 463	11 440	8 740	6 897	6 570	6 348
Šaľa	4 104	4 685	5 638	5 735	5 774	5 773	4 540	3 593	3 418	2 641	2 458	2 259
Topoľčany	4 196	5 758	6 701	6 433	6 828	5 901	4 755	4 259	3 591	2 731	2 617	2 509
Zlaté Moravce	2 938	3 858	4 933	4 855	5 703	5 747	4 721	3 323	2 253	1 491	1 423	1 356
Nitriansky kraj	49 766	60 383	74 882	75 085	81 227	77 424	64 461	49 679	38 809	30 109	29 058	27 175
SR	324 714	407 084	510 729	481 767	502 251	472 006	413 086	342 294	293 801	240 567	231 161	216 732

Zdroj: Mesačná štatistika o počte a štruktúre uchádzačov o zamestnanie, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Bratislava

Miera evidovanej nezamestnanosti v Nitrianskom kraji a v SR v r. 1997-2007

územie	miera evidovanej nezamestnanosti (%)											
	k 31.12. 1997	k 31.12. 1998	k 31.12. 1999	k 31.12. 2000	k 31.12. 2001	k 31.12. 2002	k 31.12. 2003	k 31.12. 2004	k 31.12. 2005	k 31.12. 2006	k 31.3. 2007	k 31.5. 2007
Komárno	16,46	19,21	23,84	24,36	26,61	25,89	21,41	13,71	9,69	8,41	8,56	7,89
Levice	17,35	21,52	25,36	23,75	25,92	25,9	22,86	19,00	15,65	14,04	13,15	12,68
Nitra	10,73	13,38	15,98	17,28	17,89	15,55	15,36	12,16	8,73	5,83	5,58	4,71
Nové Zámky	15,49	18,48	23,73	24,6	25,58	23,15	19,99	16,03	12,32	10,05	9,43	9,11
Šaľa	15,61	18,34	22,03	22,73	22,49	20,55	17,53	14,20	12,93	10,08	9,20	8,45
Topoľčany	11,68	15,68	17,65	17,1	18,12	15,65	13,97	12,65	10,13	7,75	7,24	6,94
Zlaté Moravce	13,72	18,37	22,95	22,55	25,99	26,98	22,75	15,78	11,12	7,71	7,37	7,03
Nitriansky kraj	14,32	17,64	21,47	21,73	23,12	21,51	19,07	14,80	11,39	9,09	8,63	8,07
SR	12,48	15,62	19,18	17,88	18,63	17,45	15,56	13,07	11,36	9,40	8,89	8,33

Zdroj: Mesačná štatistika o počte a štruktúre uchádzačov o zamestnanie, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Bratislava

V Nitrianskom kraji od r. 1997 do r. 2001 rástol počet evidovaných nezamestnaných, disponibilných nezamestnaných aj miera evidovanej nezamestnanosti, ktoré v tomto roku za celé sledované obdobie r. 1997-2007 dosiahli svoje maximum. Miera evidovanej nezamestnanosti vzrástla zo 14,32 % v r. 1997 na 23,12 % v r. 2001. Od r. 2001 až po súčasnosť klesá počet nezamestnaných aj miera evidovanej nezamestnanosti na úroveň 8,07 % v máji 2007. Z celkového počtu nezamestnaných

v máji 2007 (31 332 uchádzačov o zamestnanie) bolo 16 924 žien (t. j. 54 %). Od r. 1997 po r. 2005 prevyšovala miera evidovanej nezamestnanosti Nitrianskeho kraja hodnotu slovenského priemeru, od r. 2006 zaznamenáva nižšie hodnoty, než je celoslovenský priemer.

V máji 2007 hodnotu miery evidovanej nezamestnanosti krajského priemeru (8,07 %) značne prevyšoval okres Levica (12,68 %), a tiež okres Nové Zámky (9,11 %) a Šaľa (8,45 %). Najnižšiu mieru nezamestnanosti má okres Nitra (4,71 %).

V rámci Slovenska sa Nitriansky kraj v máji 2007 mierou evidovanej nezamestnanosti radí na piate miesto, čo nie je najpriaznivejšie. Uvádzame údaje o miere evidovanej nezamestnanosti od r. 1997 po máj 2007 za jednotlivé kraje a SR.

Miera evidovanej nezamestnanosti v krajoch a SR v r. 1997-2007

územie	miera evidovanej nezamestnanosti (%)											
	k 31.12. 1997	k 31.12. 1998	k 31.12. 1999	k 31.12. 2000	k 31.12. 2001	k 31.12. 2002	k 31.12. 2003	k 31.12. 2004	k 31.12. 2005	k 31.12. 2006	k 31.3. 2007	k 31.5. 2007
Bratislavský kraj	4,11	5,06	7,15	6,36	5,79	5,18	3,97	3,39	2,60	2,29	2,13	1,99
Trnavský kraj	10,56	12,51	16,28	14,89	15,51	12,99	11,05	8,83	7,15	5,22	5,08	4,68
Trenčiansky kraj	8,34	10,81	13,50	12,67	12,70	10,91	9,87	8,09	6,80	5,19	4,77	4,49
Nitriansky kraj	14,32	17,64	21,47	21,73	23,12	21,51	19,07	14,80	11,39	9,09	8,63	8,07
Žilinský kraj	10,85	14,07	17,74	16,80	16,38	14,74	13,23	11,12	9,33	7,03	6,17	5,51
Banskobystrický kraj	14,86	19,70	23,06	21,81	23,59	23,77	22,75	19,50	18,32	16,12	15,37	14,32
Prešovský kraj	17,80	22,07	25,96	22,12	23,96	23,00	19,57	17,50	15,77	13,68	12,89	12,37
Košický kraj	17,09	20,76	26,02	24,37	25,55	24,26	22,16	18,89	17,50	15,18	14,61	13,82
SR	12,48	15,62	19,18	17,88	18,63	17,45	15,56	13,07	11,36	9,40	8,89	8,33

Zdroj: Mesačná štatistika o počte a štruktúre uchádzačov o zamestnanie, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Bratislava

2.6.10 Domový a bytový fond

2.6.10.1 Retrospektívny vývoj obyvateľstva, domového a bytového fondu

V Nitrianskom kraji sa počet obyvateľov, trvale obývaných bytov, domov a obložnosti od r. 1970 po r. 2001 vyvíjal nasledovne:

Retrospektívny vývoj počtu obyvateľov, trvale obývaných bytov, domov a obložnosti podľa okresov Nitrianskeho kraja v r. 1970-2001

okres, kraj	ukazovateľ	r. 1970	r. 1980	r. 1991	r. 2001
Komárno	počet obyvateľov	106 698	110 369	109 279	108 556
	počet trvale obývaných bytov	29 206	33 314	36 329	36 185
	počet trvale obývaných domov	23 152	24 346	24 499	24 292
	obložnosť (počet obyv./byt)	3,65	3,31	3,01	3,00
Levice	počet obyvateľov	120 251	122 240	120 703	120 021
	počet trvale obývaných bytov	33 030	37 554	39 818	40 113
	počet trvale obývaných domov	27 824	27 969	25 955	24 564
	obložnosť (počet obyv./byt)	3,64	3,26	3,03	2,99
Nitra	počet obyvateľov	140 333	152 627	160 725	163 540
	počet trvale obývaných bytov	36 102	44 170	50 648	51 524
	počet trvale obývaných domov	27 020	28 664	28 165	28 253
	obložnosť (počet obyv./byt)	3,89	3,46	3,17	3,17
Nové Zámky	počet obyvateľov	148 601	153 199	153 466	149 594
	počet trvale obývaných bytov	40 738	47 013	50 490	49 998
	počet trvale obývaných domov	33 041	34 809	33 989	32 744
	obložnosť (počet obyv./byt)	3,65	3,26	3,04	2,99
Šaľa	počet obyvateľov	50 559	52 993	54 159	54 000
	počet trvale obývaných bytov	13 404	15 629	17 325	17 241
	počet trvale obývaných domov	10 885	10 979	10 823	10 517
	obložnosť (počet obyv./byt)	3,77	3,39	3,13	3,13
Topoľčany	počet obyvateľov	67 645	72 130	74 136	74 089
	počet trvale obývaných bytov	17 140	20 354	22 397	23 016
	počet trvale obývaných domov	13 846	14 453	14 441	14 525
	obložnosť (počet obyv./byt)	3,95	3,54	3,31	3,22
Zlaté Moravce	počet obyvateľov	44 646	45 076	44 378	43 622
	počet trvale obývaných bytov	11 228	12 719	13 245	13 042
	počet trvale obývaných domov	10 289	10 625	10 363	10 171
	obložnosť (počet obyv./byt)	3,98	3,54	3,35	3,34
Nitriansky kraj	počet obyvateľov	678 733	708 634	716 846	713 422
	počet trvale obývaných bytov	180 848	210 753	230 252	231 119
	počet trvale obývaných domov	146 057	151 845	148 235	145 066
	obložnosť (počet obyv./byt)	3,75	3,36	3,11	3,09

Zdroj: Historický lexikón obcí Slovenskej republiky 1970 - 2001, ŠÚ SR

V Nitrianskom kraji za celé obdobie r. 1970-2001 súvisle rástol počet trvale obývaných bytov na počet 231 119 bytov (tzn. nárast o 50 271 bytov do r. 2001 oproti r. 1970). Najvyšší počet trvale obývaných domov v tomto období bol v r. 1980, kedy ich v Nitrianskom kraji bolo 151 845. Od tohto roku sledujeme ich pokles na 145 066 pri SODB v r. 2001. Čo sa týka obložnosti, tá vykazuje v celom sledovanom období pokles z 3,75 obyv./byt až na 3,09 obyv./byt v r. 2001, čo je v inom prepočte

324 bytov/tis. obyv. Najnižšiu obývanosť bytov vykazujú okresy Levice a Nové Zámky (2,99 obyv./byt) a okres Komárno (3,00 obyv./byt), najvyššiu okres Zlaté Moravce (3,34 obyv./byt).

2.6.10.2 Domový fond v r. 2001

V Nitrianskom kraji bolo v r. 1991 podľa výsledkov Sčítania ľudu, domov a bytov 168 538 domov. Z toho bolo 148 235 trvale obývaných domov (88,0 %) a 20 303 neobývaných domov (12,0 %).

V r. 2001 (SODB) bolo v Nitrianskom kraji 172 905 domov, z toho 145 066 trvale obývaných (t. j. 83,9 %). Neobývaných domov bolo 27 684 (t. j. 16,0 %).

V jednotlivých okresoch Nitrianskeho kraja bol v r. 2001 nasledujúci počet domov:

Domový fond podľa okresov Nitrianskeho kraja a v SR v r. 2001

SR, kraj, okres	domy spolu	trvale obývané domy		neobývané domy
		spolu	z toho rodinné	
Slovenská republika	1 034 287	862 274	792 555	170 014
Nitriansky kraj	172 905	145 066	136 729	27 684
Komárno	27 714	24 292	22 838	3 391
Levice	30 575	24 564	23 056	5 991
Nitra	33 840	28 253	26 222	5 541
Nové Zámky	38 592	32 744	31 118	5 815
Šaľa	12 333	10 517	9 909	1 809
Topoľčany	17 274	14 525	13 756	2 741
Zlaté Moravce	12 577	10 171	9 830	2 396

Zdroj: SODB 2001, ŠÚ SR

2.6.10.3 Bytový fond v r. 2001

2.6.10.3.1 Počet bytov

V Nitrianskom kraji bolo v r. 1991 230 252 trvale obývaných bytov, z toho sa 141 239 bytov (61,3 %) nachádzalo v rodinných domoch. Okrem trvale obývaných bytov sa v Nitrianskom kraji nachádzalo 24 370 neobývaných bytov, čo je 9,6 % z celkového počtu 254 622 bytov.

V r. 2001 bolo v Nitrianskom kraji 231 119 trvale obývaných bytov, z toho sa 138 262 (59,8 %) nachádzalo v rodinných domoch. Neobývaných bolo 33 295 bytov (t. j. 12,6 % z celkového počtu 264 414 bytov).

2.6.10.3.2 Veková štruktúra bytového fondu

Údaje o vekovej štruktúre bytového fondu sú veľmi dôležitou informáciou pri odhadovaní odpadu bytového fondu do výhľadových období. Veková štruktúra bytového fondu v Nitrianskom kraji bola v r. 2001 taká, ako ju uvádza nasledujúca tabuľka.

Veková štruktúra trvale obývaných bytov podľa obdobia výstavby v r. 2001 v Nitrianskom kraji a v SR

územie	- 1899 a nezistené	1900- 1919	1920- 1945	1946- 1970	1971- 1980	1981- 1990	1991- 2001	spolu
Komárno	1 117	845	2 110	15 653	8 253	5 985	2 222	36 185
Levice	1 621	1 569	3 502	13 265	9 483	8 652	2 021	40 113
Nitra	1 350	892	3 553	18 440	11 985	11 524	3 780	51 524
Nové Zámky	1 388	1 284	4 456	17 928	12 429	9 612	2 901	49 998
Šaľa	455	498	1 184	6 217	4 544	3 515	828	17 241
Topoľčany	540	426	1 566	8 421	5 982	4 370	1 711	23 016
Zlaté Moravce	538	279	1 262	5 283	2 792	2 231	657	13 042
Nitriansky kraj	7 009	5 793	17 633	85 207	55 468	45 889	14 120	231 119
SR	46 753	33 098	109 855	584 991	425 835	349 080	113 894	1 665 536
v %								
Komárno	3,09	2,34	5,83	43,26	22,81	16,54	6,14	100,00
Levice	4,04	3,91	8,73	33,07	23,64	21,57	5,04	100,00
Nitra	2,62	1,73	6,90	35,79	23,26	22,37	7,34	100,00
Nové Zámky	2,78	2,57	8,91	35,86	24,86	19,22	5,80	100,00
Šaľa	2,64	2,89	6,87	36,06	26,36	20,39	4,80	100,00
Topoľčany	2,35	1,85	6,80	36,59	25,99	18,99	7,43	100,00
Zlaté Moravce	4,13	2,14	9,68	40,51	21,41	17,11	5,04	100,00
Nitriansky kraj	3,03	2,51	7,63	36,87	24,00	19,86	6,11	100,00
SR	2,81	1,99	6,60	35,12	25,57	20,96	6,84	100,00

Zdroj: SODB 2001, ŠÚ SR

Veková štruktúra bytového fondu v Nitrianskom kraji má relatívne dobrú skladbu. Najstarší bytový fond postavený pred r. 1899 až do r. 1919 tvorí v Nitrianskom kraji v priemere 5,54 %. Jednotlivé okresy však vykazujú odchýlky od tohto priemeru. Najvyššie zastúpenie tejto najstaršej vekovej skupiny bytov vykazuje okres Levice až 7,95 %. Vyšší podiel ako je celokrajský priemer vykazuje aj okres Zlaté Moravce (6,27 %).

Byty postavené v r.1920-1945 tvoria v krajskom priemere 7,63 %. Tento priemer prekračujú okresy Levice, Nové Zámky a Zlaté Moravce, čo je pochopiteľne na úkor podielu povojnovej bytovej výstavby.

V r. 1946-1970 bolo postavených v Nitrianskom kraji 36,87 % bytového fondu zo sumára bytov v r. 2001. Vyššie percento vykazuje okres Komárno (43,26 %) a Zlaté Moravce (40,51 %). Ostatné okresy sa pohybujú zhruba na úrovni krajského priemeru. Najmenší podiel tejto vekovej skupiny bytov zaznamenáva okres Levice (33,07 %).

Významnou vekovou skupinou bytov sú byty postavené v rokoch 1981-2001, ktoré tvoria v krajskom priemere 25,97 %. Výšku tohto podielu nedosahujú okresy Komárno (22,68 %), Nové Zámky (25,02 %), Šaľa (25,19 %) a Zlaté Moravce (22,15 %). Najpriaznivejší podiel bytov postavených po r. 1981 vykazuje okres Nitra (29,71 %).

2.6.10.3.3 Bytový fond podľa kategórií

Kvalitu bytového fondu charakterizuje jeho zatriedenie do 4 kategórií, ako ich charakterizuje a zisťuje aj ŠÚ SR pri Sčítaní obyvateľov, domov a bytov.

Do jednotlivých kategórií sú zaradené byty takto:

- I. kategória - patria sem byty s ústredným, diaľkovým alebo etážovým kúrením a úplným základným príslušenstvom,

II. kategória - patria sem byty s vyššie uvedeným vykurovaním, bez vlastného základného príslušenstva alebo byty s vlastným základným príslušenstvom, bez vyššie uvedeného vykurovania,

III. kategória - patria sem byty bez vyššie uvedeného vykurovania, iba s kúpeľňou alebo so splachovacím záchodom,

IV. kategória - patria sem byty bez vyššie uvedeného vykurovania, bez základného alebo iba s neúplným základným príslušenstvom.

Základným príslušenstvom bytu sa rozumie vlastná kúpeľňa, alebo sprchovací kút s tečúcou teplou vodou a vlastný splachovací záchod.

V Nitrianskom kraji mal bytový fond v r.2001 podľa kategórií vybavenia zastúpenie, ako to uvádza nasledujúca tabuľka:

Bytový fond v Nitrianskom kraji a v SR v r. 2001 podľa kategórie bytu

územie	I. kategória	II. kategória	III. kategória	IV. kategória	spolu
Komámo	25 823	5 967	1 551	2 844	36 185
Levice	27 275	5 753	2 172	4 913	40 113
Nitra	39 337	6 269	1 330	4 588	51 524
Nové Zámky	35 089	7 391	2 285	5 233	49 998
Šaľa	12 951	2 256	549	1 485	17 241
Topoľčany	17 636	3 155	694	1 531	23 016
Zlaté Moravce	8 787	2 047	643	1 565	13 042
Nitriansky kraj	166 898	32 838	9 224	22 159	231 119
SR	1 295 441	195 858	49 076	125 161	1 665 536
v %					
Komámo	71,36	16,49	4,29	7,86	100,00
Levice	68,00	14,34	5,41	12,25	100,00
Nitra	76,35	12,17	2,58	8,90	100,00
Nové Zámky	70,18	14,78	4,57	10,47	100,00
Šaľa	75,12	13,09	3,18	8,61	100,00
Topoľčany	76,62	13,71	3,02	6,65	100,00
Zlaté Moravce	67,37	15,70	4,93	12,00	100,00
Nitriansky kraj	72,21	14,21	3,99	9,59	100,00
SR	77,78	11,76	2,95	7,51	100,00

Zdroj: SODB 2001, ŠÚ SR

V Nitrianskom kraji sa nachádza 86,4 % bytov v I. a II. kategórii vybavenia, čo svedčí o dobrej kvalite vybavenia bytového fondu. Nižšie percento zastúpenia v týchto dvoch skupinách dosahuje okres Levice (82,3 %) a Zlaté Moravce (83,1 %).

V tretej vybavenostnej kategórii sú v Nitrianskom kraji v priemere 4 percentá bytov. Vyššie zastúpenie v tejto kategórii vykazujú okresy Levice (5,4 %), Zlaté Moravce (4,9 %), Nové Zámky (4,6 %) a Komárno (4,3 %).

Štvrtá vybavenostná kategória bytov je zastúpená v kraji 9,6 %-ami. Vyššie percento vykazujú okresy Levice (12,3 %), Zlaté Moravce (12,0 %) a Nové Zámky (10,5 %).

Cieľom koncepcie bytovej politiky by malo byť znížiť podiel tejto najnižšej vybavenostnej kategórie bytov na minimum resp. ho celkom odstrániť.

2.6.10.3.4 Veľkosť bytov

Skladba bytov v Nitrianskom kraji podľa počtu obytných miestností bola pri SODB v r. 2001 nasledujúca:

Veľkostná skladba trvale obývaných bytov podľa okresov Nitrianskeho kraja v r. 2001 (abs.)

okres, kraj	trvale obývané byty podľa veľkosti (abs.)					TOB spolu
	1 obytná miestnosť	2 izby	3 izby	4 izby	5+ izieb	
Komárno	2 221	6 882	14 921	6 780	5 381	36 185
Levice	2 804	8 236	16 046	7 245	5 782	40 113
Nitra	3 515	9 773	21 713	9 470	7 053	51 524
Nové Zámky	3 198	8 607	19 914	10 051	8 228	49 998
Šaľa	1 267	2 797	7 186	3 331	2 660	17 241
Topoľčany	1 544	3 867	8 667	4 926	4 012	23 016
Zlaté Moravce	431	1 746	5 180	2 799	2 886	13 042
Nitriansky kraj	14 980	41 908	93 627	44 602	36 002	231 119

Zdroj: SODB 2001, ŠÚ SR

Pozn.: TOB - trvale obývané byty

Veľkostná skladba trvale obývaných bytov podľa okresov Nitrianskeho kraja v r. 2001 (%)

okres, kraj	trvale obývané byty podľa veľkosti (%)					TOB spolu
	1 obytná miestnosť	2 izby	3 izby	4 izby	5+ izieb	
Komárno	6,1	19,0	41,2	18,7	14,9	100,0
Levice	7,0	20,5	40,0	18,1	14,4	100,0
Nitra	6,8	19,0	42,1	18,4	13,7	100,0
Nové Zámky	6,4	17,2	39,8	20,1	16,5	100,0
Šaľa	7,3	16,2	41,7	19,3	15,4	100,0
Topoľčany	6,7	16,8	37,7	21,4	17,4	100,0
Zlaté Moravce	3,3	13,4	39,7	21,5	22,1	100,0
Nitriansky kraj	6,5	18,1	40,5	19,3	15,6	100,0

Zdroj: SODB 2001, ŠÚ SR

Pozn.: TOB - trvale obývané byty

Veľkostná skladba bytov v Nitrianskom kraji v r. 2001 je veľmi dobrá. Prevažujú byty s 3 a viac obytnými miestnosťami, ktoré sa nachádzajú v 174 231 trvale obývaných bytoch, t. j. v 75,4 % TOB. Malé byty s jednou obytňou miestnosťou sú zastúpené 6,5 %-ami, byty s 2 obytnými miestnosťami tvoria 18,1 % bytového fondu.

2.6.10.3.5 Vybavenosť bytov

Úroveň bývania charakterizuje aj obývanosť bytov, ktorú charakterizujeme jednak ukazovateľom počtu obyvateľov na 1 byt, prípadne počtom bytov na 1 000 obyvateľov, jednak počtom cenových domácností, ktoré žijú spoločne v jednom byte.

Vybavenosť bytov v Nitrianskom kraji charakterizujeme na základe výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov v r. 2001 takto:

Vybavenosť bytov v Nitrianskom kraji a v SR v r. 2001

SR, kraj, okres	priemerný počet				
	trvale bývajúcich osôb na 1 trvale obývaný byt	m ² obytnej plochy na 1 trvale obývaný byt	obytných miestností na 1 trvale obývaný byt	trvale bývajúcich osôb na 1 obytnú miestnosť	m ² obytnej plochy na osobu
Slovenská republika	3,21	56,10	3,21	1,00	17,5
Nitriansky kraj	3,08	59,00	3,29	0,93	19,2
Komárno	2,99	58,30	3,28	0,91	19,5
Levice	2,99	58,50	3,22	0,93	19,6
Nitra	3,17	57,30	3,21	0,99	18,1
Nové Zámky	2,98	60,40	3,33	0,89	20,3
Šaľa	3,14	59,90	3,29	0,95	19,1
Topoľčany	3,20	59,50	3,36	0,95	18,6
Zlaté Moravce	3,32	62,10	3,61	0,92	18,7

Zdroj: SODB 2001, ŠÚ SR

Vybavenosť domácností v Nitrianskom kraji a v SR v r. 2001

SR, kraj, okres	podiel trvale obývaných bytov vybavených (v %)					
	ústredným kúrením	kúpeľňou alebo sprchovacím kútom	automa- tickou práčkou	rekreačnou chatou, domčekom, chalupou	osobným automo- bilom	počítačom
Slovenská republika	76,3	92,8	61,0	6,7	39,1	12,4
Nitriansky kraj	69,7	90,6	51,7	5,6	39,3	11,1
Komárno	67,5	92,3	50,8	4,6	42,4	10,6
Levice	67,0	88,2	50,0	7,8	39,7	10,5
Nitra	73,9	90,9	56,5	7,1	40,2	13,6
Nové Zámky	66,5	89,6	45,7	5,2	36,3	10,5
Šaľa	71,9	91,4	53,7	2,9	36,9	12,4
Topoľčany	74,6	93,5	55,1	4,0	41,1	9,0
Zlaté Moravce	68,8	88,9	54,9	3,6	37,8	8,3

Zdroj: SODB 2001, ŠÚ SR

186 368 bytových domácností (t. j. 81,5 %) je obývaných jednou cenзовou domácnosťou, 42 306 bytových domácností (t. j. 18,5 %) je obývaných dvoma alebo viac cenзовými domácnosťami. Na 100 trvale obývaných bytov pripadá 121,1 cenзовých domácností, čo predstavuje 21,1 %-né spolunažívanie cenзовých domácností. Toto percento je relatívne vysoké, zodpovedá však prevažujúcemu vidieckemu osídleniu v okresoch Nitrianskeho kraja a vysokému podielu bytov v rodinných domoch, kde spolunažívanie cenзовých domácností je dané jednak zvyklosťami, jednak problematickým získavaním samostatného bytu pre každú cenзовú domácnosť.

Podiel cenзовých domácností jednotlivcov v Nitrianskom kraji je 31,4 % z celkového počtu CD, pričom cenзовé domácnosti jednotlivcov s vlastným bytom tvoria 20,2 % z CD. Toto percento sa za posledné roky resp. od r. 1980 zvýšilo a tendencia vedie naďalej k jeho zvyšovaniu.

2.6.10.3.6 Bilancia bytového fondu

V r. 1991 bolo v Nitrianskom kraji 230 252 trvale obývaných bytov, v r. 2001 to bolo 231 119 bytov. V období r. 1991-2001 sa postavilo 14 120 nových bytov.

Čistý prírastok bytov v r. 1991-2001 tvoril 867 bytov, hrubý prírastok (bytová výstavba v r. 1991-2001) 14 120 bytov. Rozdiel medzi hrubým a čistým prírastkom bytov je 13 253 bytov, čo predstavuje objem odpadu bytového fondu v intercenálnom období r. 1991-2001.

Bilancia bytového fondu podľa okresov Nitrianskeho kraja v r. 1991-2001

okres, kraj	trvale obývané byty		čistý prírastok bytov v období r. 1991-2001	bytová výstavba v období r. 1991-2001	odpad bytového fondu v období r. 1991-2001
	r. 1991	r. 2001			
Komárno	36 329	36 185	-144	2 222	2 366
Levice	39 818	40 113	295	2 021	1 726
Nitra	50 648	51 524	876	3 780	2 904
Nové Zámky	50 490	49 998	-492	2 901	3 393
Šaľa	17 325	17 241	-84	828	912
Topoľčany	22 397	23 016	619	1 711	1 092
Zlaté Moravce	13 245	13 042	-203	657	860
Nitriansky kraj	230 252	231 119	867	14 120	13 253

Zdroj: SLDB 1991, SODB 2001, ŠÚ SR, odpad bytového fondu - vlastný výpočet

2.6.10.3.7 Nová bytová výstavba v r. 2001-2005

Údaje o začatých, rozostavaných a dokončených bytoch sa zisťujú štvrťročným výkazom za obce resp. stavebné úrady. V r. 2001-2005 sa v Nitrianskom kraji realizovala nasledujúca nová bytová výstavba uvedená v tabuľke.

Bytová výstavba v Nitrianskom kraji v r. 2005, a to aj na okresnej úrovni, výrazne zaostáva podľa ukazovateľa - počet dokončených bytov na 10 000 obyvateľov - za priemerom Slovenska (27,6). Krajský priemer zaznamenáva hodnotu 15,3 dokončených bytov na 10 000 obyvateľov. Pozitívne možno bytovú výstavbu v Nitrianskom kraji hodnotiť jedine v okresoch Šaľa (25,1), Nitra (21,5) a Topoľčany (16,2), ktoré prevyšujú hodnotou ukazovateľa počet dokončených bytov na 10 000 obyvateľov hodnotu krajského priemeru. Ostatné okresy, zvlášť okres Levice, hlboko zaostávajú nie iba za slovenským priemerom, ale aj za priemerom Nitrianskeho kraja.

Množstvo postavených a dokončených bytov má veľký vplyv na pohyb obyvateľov v okresoch kraja. V slabo rozvinutých častiach kraja, kde je ekonomická činnosť obyvateľov orientovaná prevažne na poľnohospodárstvo, má zmena počtu rozostavaných a dokončených bytov vplyv na migráciu obyvateľov. Tieto okresy nie sú atraktívne pre obyvateľov iných okresov resp. krajov, preto prírastok bytového fondu tu slúži na saturáciu potrieb miestneho obyvateľstva. Naopak, v rozvinutých okresoch kraja a v mestách má počet dokončených bytov vplyv predovšetkým na migračný prírastok obyvateľov. Súvisí to s rozvojom priemyslu, ale najmä s rozvojom služieb. Tieto sa koncentrujú do rozvinutejších okresov kraja, ako sú okresy Nitra, Šaľa a Topoľčany, ktoré tvoria póly rozvoja okresov.

Vzhľadom na prudké zníženie bytovej výstavby po roku 1990 vzrastá dopyt po bytoch. Vo väzbe na zmenené sociálne skupiny obyvateľov sú kladené nároky na výstavbu bytov vo vyhovujúcej štruktúre veľkostných kategórií bytov. Nárast počtu obyvateľov v poproduktívnom veku vyvoláva potrebu malometrážnych bytov v domoch s opatrovateľskou službou a penziónoch. V rámci novej bytovej výstavby je potrebné zamerať sa na obnovu a rekonštrukciu stavajúceho bytového fondu, tak v mestách ako aj na vidieku.

Nová bytová výstavba podľa okresov Nitrianskeho kraja v r. 2001-2005

okres, kraj	rok	rozostavané byty k 1.1.	začaté byty	dokončené byty	rozostavané byty k 31.12.	úbytky bytov	z toho asanáciou
Komárno	2001	355	118	122	351	19	14
	2002	351	163	150	364	26	25
	2003	618	152	192	578	65	55
	2004	555	205	178	582	32	31
	2005	513	144	141	516	36	33
Levice	2001	1013	113	165	961	34	23
	2002	961	170	234	897	62	46
	2003	694	92	155	631	34	30
	2004	612	127	98	641	27	22
	2005	591	130	92	629	33	32
Nitra	2001	1043	392	277	1158	49	40
	2002	1 158	293	286	1165	40	28
	2003	1 128	546	564	1 110	26	26
	2004	1 068	609	481	1 196	34	31
	2005	1 259	388	352	1 295	40	32
Nové Zámky	2001	396	166	129	433	57	50
	2002	433	168	170	431	49	43
	2003	462	325	291	496	64	63
	2004	541	233	271	503	59	55
	2005	511	355	196	670	40	38
Šaľa	2001	364	264	80	548	28	28
	2002	548	118	92	574	29	23
	2003	808	115	217	706	28	26
	2004	706	126	156	676	27	24
	2005	681	164	136	709	35	34
Topoľčany	2001	506	95	79	522	12	11
	2002	522	156	213	465	20	11
	2003	386	172	212	346	15	13
	2004	347	233	166	414	12	11
	2005	419	137	120	436	14	13
Zlaté Moravce	2001	173	51	124	100	18	15
	2002	100	87	96	91	10	7
	2003	192	72	61	203	13	11
	2004	187	80	58	209	17	15
	2005	211	70	50	231	12	11
Nitriansky kraj	2001	3 850	1 199	976	4 073	217	181
	2002	4 073	1 155	1 241	3 987	236	183
	2003	4 288	1 474	1 692	4 070	245	224
	2004	4 016	1 613	1 408	4 221	208	189
	2005	4 185	1 388	1 087	4 486	210	193

Zdroj: ŠÚ SR, Krajská správa v Nitre

V rokoch 2001-2005 sa v Nitrianskom kraji dokončilo 6 404 nových bytov, úbytok bytov predstavoval 1 116 bytov, z toho 970 bol v dôsledku asanácií.

V návrhu koncepcie rozvoja bývania a bytovej výstavby v sídelnej štruktúre regiónu z hľadiska foriem a štruktúry bude potrebné zohľadniť:

- zastavenie hromadnej bytovej výstavby na sídliskách,
- zvyšovanie záujmu o bývanie v bytoch rodinnej zástavby,
- potrebu bytov pre sociálne slabšie skupiny obyvateľov a malometrážnych bytov a penziónového typu pre starších občanov,

- potrebu prestavby bytov na vidieku pre účely generačných bytov, resp. vidiecky turizmus,
- predpokladaný záujem o bývanie v prímestských sídlach,
- rešpektovanie kultúrnych a historických hodnôt sídiel. (Zdroj: Program rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja 2003-2013 – návrh strategického plánu rozvoja, november 2003)

Dokončené byty podľa okresov Nitrianskeho kraja v r. 2001-2005

okres, kraj	rok	počet bytov	v tom					obytná plocha bytov v m ²	priem. obytná plocha bytu v m ²
			jednoizbové a garzónky	dvoj- izbové	troj- izbové	štvor- izbové	päť a viacizbové		
Komárno	2001	122	2	0	57	48	15	12913	105,8
	2002	150	4	4	49	66	27	11 590	77,3
	2003	192	12	32	73	48	27	12 657	65,9
	2004	178	2	27	60	65	24	13 584	76,3
	2005	141	12	28	50	36	15	9 262	65,7
Levice	2001	165	2	37	29	51	46	13097	79,4
	2002	234	44	46	47	57	40	17 774	76,0
	2003	155	8	29	63	37	18	10 615	68,5
	2004	98	3	10	35	26	24	8 614	87,9
	2005	92	2	9	37	21	23	7 780	84,6
Nitra	2001	277	38	32	86	62	59	27799	100,4
	2002	286	0	7	74	138	67	29 356	102,6
	2003	564	64	95	227	110	68	43 258	76,7
	2004	481	6	78	172	169	56	37 260	77,5
	2005	352	1	90	126	99	36	28 382	80,6
Nové Zámky	2001	129	1	10	32	52	34	11780	91,3
	2002	170	0	10	53	73	34	14 950	87,9
	2003	291	11	20	131	92	37	23 724	81,5
	2004	271	14	21	125	78	33	20 954	77,3
	2005	196	5	26	60	59	46	16 884	86,1
Šaľa	2001	80	0	0	6	62	12	5120	64,0
	2002	92	0	0	0	74	18	5 805	63,1
	2003	217	42	28	91	31	25	14 031	64,7
	2004	156	17	18	49	48	24	11 748	75,3
	2005	136	2	14	46	46	28	11 392	83,8
Topoľčany	2001	79	1	6	15	33	24	7235	91,6
	2002	213	14	15	69	89	26	20 310	95,4
	2003	212	47	57	31	51	26	12 096	57,1
	2004	166	18	21	56	52	19	10 814	65,1
	2005	120	2	8	44	50	16	9 130	76,1
Zlaté Moravce	2001	124	12	5	50	30	27	10229	82,5
	2002	96	0	15	22	30	29	8 085	84,2
	2003	61	1	1	14	27	18	4 838	79,3
	2004	58	3	2	10	21	22	5 473	94,4
	2005	50	3	3	15	22	7	4 549	91,0
Nitriansky kraj	2001	976	56	90	275	338	217	88 173	90,3
	2002	1 241	62	97	314	527	241	107 870	86,9
	2003	1 692	185	262	630	396	219	121 219	71,6
	2004	1 408	63	177	507	459	202	108 447	77,0
	2005	1 087	27	178	378	333	171	87 379	80,4

Zdroj: ŠÚ SR, Krajská správa v Nitre

2.6.10.4 Bytový fond do r. 2025

2.6.10.4.1 Počet bytov do r. 2015

Počet bytov do výhľadových období vypočítavame na základe predpokladaného počtu obyvateľov v týchto časových etapách a predpokladanej obľožnosti bytov vyjadrenej ukazovateľom *počet obyvateľov na byt*. Tento ukazovateľ má znižujúcu tendenciu, ktorá je ovplyvnená znižujúcou sa priemernou veľkosťou cenzovej domácnosti a znižujúcim sa percentom spolunažívania cenzových domácností.

Štatistický úrad Slovenskej republiky v spolupráci s Výskumným demografickým centrom pri INFOSTAT-e vypracoval v decembri 2004 *Prognózu vývoja cenzových domácností v krajoch SR do roku 2025*. Prognóza cenzových domácností vychádza z výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov v r. 2001 a bezprostredne nadväzuje na najnovšiu regionálnu prognózu vývoja obyvateľstva do roku 2025. Na výpočet prognózy sa použila metóda koeficientov hláv domácností. Bol spracovaný len jeden (základný) variant prognózy, v ktorom je zakomponovaný z dnešného pohľadu najpravdepodobnejší demografický a spoločenský vývoj.

Predpokladanú priemernú veľkosť domácnosti v jednotlivých krajoch SR podľa *Prognózy vývoja cenzových domácností v krajoch SR do roku 2025* v časovom horizonte 2005-2025 nám predstaví nasledujúca tabuľka:

Predpokladaná priemerná veľkosť CD podľa okresov Nitrianskeho kraja v r. 2005-2025

kraj	priemerná veľkosť domácnosti v roku:				
	2005	2010	2015	2020	2025
Bratislavský	2,34	2,33	2,32	2,30	2,28
Trnavský	2,47	2,45	2,42	2,39	2,36
Trenčiansky	2,55	2,50	2,46	2,41	2,36
Nitriansky	2,46	2,41	2,36	2,31	2,26
Žilinský	2,76	2,75	2,75	2,74	2,73
Banskobystrický	2,42	2,39	2,35	2,32	2,28
Prešovský	2,95	2,98	3,01	3,04	3,06
Košický	2,68	2,68	2,68	2,68	2,67

Pozn.: Prognózy vývoja cenzových domácností v krajoch SR do roku 2025, ŠÚ SR, VDC

Priemerná veľkosť cenzovej domácnosti v Nitrianskom kraji v celom období r. 2005-2025 klesá z hodnoty 2,46 na 2,26, čo je najnižšia hodnota v r. 2025 zo všetkých krajov SR.

Pri uvažovaní do výhľadového obdobia r. 2015 stanovujeme ukazovateľ obľožnosti bytov dvojvariantne, čo nám umožní stanoviť variantný počet bytov, ktorý bude potrebný v jednotlivých okresoch Nitrianskeho kraja v r. 2015. Získame tak isté rozpätie počtu bytov, ktoré bude potrebné zabezpečiť pre výhľadový počet obyvateľov. Ten je stanovený podľa práce VDC pri INFOSTAT-e - *Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2025*.

V nasledujúcom prehľade uvádzame výhľadový počet obyvateľov, predpokladanú obľožnosť bytov a počet bytov v Nitrianskom kraji k r. 2015, ako aj ich reálny stav pri SODB v r. 2001.

Počet obyvateľov a bytov podľa okresov Nitrianskeho kraja v r. 2001 (podľa SODB) a 2015

okres, kraj	počet obyvateľov		variant	počet obyv./byt		počet bytov	
	r. 2001	r. 2015		r. 2001	r. 2015	r. 2001	r. 2015
Komárno	108 556	102 750	I.	3,00	2,70	36 185	38 056
			II.	3,00	2,81	36 185	36 553
Levice	120 021	115 968	I.	2,99	2,71	40 113	42 793
			II.	2,99	2,86	40 113	40 548
Nitra	163 540	165 173	I.	3,17	2,71	51 524	61 017
			II.	3,17	2,85	51 524	57 955
Nové Zámky	149 594	143 034	I.	2,99	2,70	49 998	52 976
			II.	2,99	2,82	49 998	50 721
Šaľa	54 000	53 646	I.	3,13	2,80	17 241	19 159
			II.	3,13	2,86	17 241	18 790
Topoľčany	74 089	72 955	I.	3,22	2,95	23 016	24 725
			II.	3,22	2,91	23 016	25 062
Zlaté Moravce	43 622	43 797	I.	3,34	2,95	13 042	14 846
			II.	3,34	2,91	13 042	15 045
Nitriansky kraj	713 422	697 323	I.	3,09	2,75	231 119	253 572
			II.	3,09	2,85	231 119	244 675

Zdroj: r. 2001 - SODB 2001, ŠÚ SR, počet obyvateľov v r. 2015 - Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2025, VDC, obložnosť a počet bytov v r. 2015 - vlastný odhad

Prvý variant obložnosti bytov uvažuje s nižším počtom osôb, ktorý by pripadal na jeden byt. Predpokladá sa, že objektívne tendencie znižovania priemernej veľkosti cenovej domácnosti a znižovanie percenta spolužitia cenových domácností sa bude presadzovať v optimálnej miere a v súlade s trendami vo vyspelých krajinách.

Druhý variant uvažuje s vyššou obložnosťou bytov, čo by v podstate zohľadnilo naďalej pomalšie tempo klesania percenta spolunažívania cenových domácností.

Rozdiely pri uvažovaní obložnosti sa prejavujú v celkovom počte bytov v r. 2015. Podľa prvého variantu by počet bytov v Nitrianskom kraji v r. 2015 bol 253 572 bytov. Podľa tohto variantu by sa počet bytov na 1 000 obyvateľov zvýšil z počtu 324 bytov/tis. obyv. v r. 2001 na počet 364 bytov/tis. obyv. v r. 2015.

Podľa druhého variantu by malo byť v r. 2015 244 675 bytov. Počet bytov na 1 000 obyvateľov by sa tak zvýšil z 324 v r. 2001 na 351 v r. 2015.

Čisté prírastky bytov v jednotlivých okresoch Nitrianskeho kraja by podľa týchto dvoch variantov boli do r. 2015 nasledujúce:

Čisté prírastky bytov podľa okresov Nitrianskeho kraja v r. 2001-2015

okres, kraj	čisté prírastky bytov v r. 2001-2015	
	I. variant	II. variant
Komárno	1 871	368
Levice	2 680	435
Nitra	9 493	6 431
Nové Zámky	2 978	723
Šaľa	1 918	1 549
Topoľčany	1 709	2 046
Zlaté Moravce	1 804	2 003
Nitriansky kraj	22 453	13 556

Zdroj: vlastný výpočet

Podľa prvého variantu by v Nitrianskom kraji čistý prírastok bytov v r. 2001-2015 mal byť 22 453 bytov. Podľa druhého variantu by čistý prírastok bytov za rovnaké časové obdobie bol iba 13 556 bytov, čo je o 8 897 bytov menej v porovnaní s prvým variantom.

2.6.10.4.2 Odpad bytového fondu do r. 2015

Odpad bytového fondu do r. 2015 predstavuje predpokladaný úbytok bytov, ktorý vzniká z dôvodu fyzickej a morálnej opotrebovanosti bytov, asanácií, využívania bytov na nebytové účely, neobývanosti bytov (z najrôznejších dôvodov) a pod. Odhad odpadu bytového fondu je obtiažny problém, nakoľko neexistujú žiadne presné zásady, podľa ktorých je možné urobiť jeho presný výpočet.

Preto sa odpad bytového fondu robí odhadom a záleží na skúsenostiach projektanta, ako ho dokáže vystihnúť. Hlavným vodidlom je veková štruktúra bytového fondu, ktorá spolu so znalosťami o kvalite a vybavenosti bytového fondu umožňuje urobiť reálny odhad o predpokladanom úbytku bytov do výhľadových období.

Pri odhade odpadu bytového fondu v období r. 2001-2015 sme vychádzali z podkladov týkajúcich sa vekovej štruktúry bytov (sledovanej pri SODB v r. 2001), pričom z najmladších vekových skupín bytov odpad neuvažujeme. Skutočný rozsah odpadu bytového fondu sa však dá overiť až pri ďalších sčítaniach obyvateľov, domov a bytov.

V nasledujúcom prehľade uvádzame odhad odpadu bytového fondu v okresoch Nitrianskeho kraja do r.2015.

Odhad odpadu bytového fondu v okresoch Nitrianskeho kraja v r. 2001-2015

okres, kraj	odpad bytového fondu	
	r. 2001-2015	% z r. 2001
Komárno	3 646	10,1
Levice	5 649	14,1
Nitra	5 285	10,3
Nové Zámky	5 908	11,8
Šaľa	1 722	10,0
Topoľčany	1 894	8,2
Zlaté Moravce	1 834	14,1
Nitriansky kraj	25 938	11,2

Zdroj: vlastný výpočet podľa podkladov ŠÚ SR zo SODB v r. 2001 (trvale obývané byty podľa druhu budovy, podľa obdobia výstavby a kategórie bytu)

Pri odhade odpadu bytového fondu predpokladáme, že v Nitrianskom kraji ubudne do r. 2015 25 938 bytov, čo predstavuje 11,2 % zo stavu trvale obývaných bytov v r. 2001.

V jednotlivých okresoch je percento úbytku bytov rozdielne, čo vyplýva najmä zo skladby vekovej štruktúry ich bytového fondu. Najvyššie percento odpadu bytového fondu a preyšujúce krajský priemer sa predpokladá v okresoch Levice a Zlaté Moravce. Tieto okresy majú najvyšší podiel najstarších bytov a aj z hľadiska vybavenosti bytového fondu nevykazujú priaznivé ukazovatele. Vyššie percento odpadu bytového fondu, ako je krajský priemer, vychádza aj v okrese Nové Zámky. Priaznivejšie percento odpadu bytového fondu vykazujú okresy Topoľčany, Šaľa, Komárno a Nitra.

2.6.10.4.3 Nová bytová výstavba do r. 2015

Zlúčením vypočítaných čistých prírastkov bytov do r. 2015 a odhadovaného úbytku bytov do r. 2015 získavame informáciu o potrebe novej bytovej výstavby do r. 2015 (hrubé prírastky bytov). V nižšie uvedenej tabuľke uvádzame predpokladaný nasledujúci rozsah potrebnej novej bytovej výstavby v r. 2001-2015 v Nitrianskom kraji. Aj túto potrebu novej bytovej výstavby uvádzame dvojvariantne, pričom v prvom variante zlučujeme čisté prírastky bytov podľa prvého variantu a odhadovaný odpad

bytového fondu, obdobne v druhom variante zlučujeme čisté prírastky bytov podľa druhého variantu a odhadovaný odpad bytového fondu.

Potreba novej bytovej výstavby v okresoch Nitrianskeho kraja v r. 2001-2015

okres, kraj	nová bytová výstavba v r. 2001-2015	
	I. variant	II. variant
Komárno	5 517	4 014
Levice	8 329	6 084
Nitra	14 778	11 716
Nové Zámky	8 886	6 631
Šaľa	3 640	3 271
Topoľčany	3 603	3 940
Zlaté Moravce	3 638	3 837
Nitriansky kraj	48 391	39 494

Zdroj: vlastný výpočet

Podľa I. variantu by bolo potrebné v období r. 2001-2015 postaviť v Nitrianskom kraji 48 391 bytov, podľa II. variantu 39 494 bytov. Prvý variant by znamenal vyššie nároky na novú bytovú výstavbu o 8 897 bytov. Nepovažujeme nároky I. variantu za maximalistické. Vyjadrujú iba želateľnú optimálnu úroveň bývania, ktorá zohľadňuje už jestvujúce európske trendy v nárokoch na bývanie (vyjadrené iba z kvantitatívneho hľadiska).

3. Kapitola 2.7 Sociálna infraštruktúra

Celý text kapitoly 2.7 „Sociálna infraštruktúra“ v znení platného Územného plánu veľkého územného celku Nitrianskeho kraja sa nahrádza za nasledovný text:

2.7 Sociálna infraštruktúra

V oblasti rozvoja sociálnej infraštruktúry sú formulované predpoklady vývoja pre vybrané odvetvia a druhy vybavenosti školstva, zdravotníctva, sociálnej starostlivosti a starostlivosti o duševnú a telesnú kultúru, ako sú vymedzené platnou metódikou pre návrh riešenia sociálnej infraštruktúry vo výhľadovom období.

Zariadenia sociálnej infraštruktúry sú viazané na populačný vývoj obyvateľstva. Trendy vo vývoji počtu obyvateľov Nitrianskeho kraja podľa práce *Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2025* (VDC pri INFOSTAT-e, november 2004) sa prejavujú v poklese predproduktívnej zložky obyvateľstva a v miernom poklese počtu obyvateľov poproduktívneho veku.

Návrh riešenia sociálnej infraštruktúry v kontexte s vývojom počtu obyvateľov do výhľadu je koncipovaný v zmysle optimálneho využitia potenciálu územia pre jednotlivé vybavenostné funkcie a jeho cieľom je vytvorenie priaznivých podmienok pre skvalitňovanie života všetkých vekových skupín obyvateľstva.

Vstupnými štatistickými podkladmi pre riešenie boli:

- údaje ŠÚ SR v Bratislave a Krajskej správy ŠÚ SR v Nitre,
- údaje z Ústavu informácií a prognóz školstva v Bratislave,
- údaje z Národného centra zdravotníckych informácií v Bratislave,
- podklady z Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a Ministerstva kultúry SR,

- podklady NSK pre jednotlivé oblasti sociálnej infraštruktúry,
- podkladmi pre spracovanie Zmien a doplnkov boli:
- Akčný plán Programu rozvoja NSK,
 - Program rozvoja NSK 2003-2013, návrh strategického plánu rozvoja,
 - Konceptia rozvoja stredného školstva v NSK s výhľadom do roku 2015,
 - Konceptia rozvoja sociálnych služieb v regióne NSK (potreby a perspektívy v období 2004-2010),
 - Regionálny operačný program Slovensko, časť NUTS II - Západ na roky 2004-2006,
 - Rozvojový plán NUTS II - Západné Slovensko 2007-2013,
 - Situačná analýza Nitrianskeho kraja.

2.7.1 Školstvo

Zákon č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov stanovuje, že sústavu základných a stredných škôl tvorí základná škola, základná škola s materskou školou, učilište, stredné odborné učilište, gymnázium, stredná odborná škola a špeciálne školy. Súčasťou školskej výchovno-vzdelávacej sústavy sú aj vysoké školy, na ktoré sa vzťahuje zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Združené stredné školy boli zriadené na základe zákona č. 216/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 29/1984 Zb. z. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov. Vznikli splnutím stredných odborných škôl a stredných odborných učilíšť, spravidla s rovnakým alebo obdobným obsahom vzdelávania, s cieľom efektívne riadiť výchovno-vzdelávací proces, skvalitňovať odborné vzdelávanie a využívať personálne a materiálne zabezpečenie týchto škôl. Svoju činnosť začali v školskom roku 2002/2003.

Zdrojom údajov za oblasť školstva sú štatistické zisťovania, ktoré realizuje Ministerstvo školstva SR prostredníctvom Ústavu informácií a prognóz školstva v Bratislave.

Na území Nitrianskeho kraja je vytvorený ucelený systém školstva pokrývajúci všetky jeho stupne.

2.7.1.1 Základné školstvo

Na území Nitrianskeho kraja bolo v šk. r. 2006/2007 zaškoľovaných v základných školách spolu 62 195 žiakov. Plnoorganizované základné školy sú zastúpené v 148. sídlach, čo predstavuje 41,8 % z celkového počtu sídiel kraja (354 obcí k 31.12. 2005). Sídla s plnoorganizovanou ZŠ plnia funkciu centier základnej školskej dochádzky pre žiakov z obcí, kde základná škola absentuje, ako aj z obcí, v ktorých je zriadený len I. stupeň (1.-4.ročník ZŠ).

Vyťaženosť kapacít základných škôl pretrváva predovšetkým v mestských centrách. Vo vidieckych sídlach, vzhľadom na pokles počtu detí vo veku povinnej školskej dochádzky, postupne klesá aj využitie základných škôl.

Rozmiestnenie zariadení základného školstva podľa sídelnej štruktúry Nitrianskeho kraja v šk. r. 2006/2007

okres, kraj	počet ZŠ	počet tried	počet žiakov	počet žiakov na triedu	počet žiakov na tisíc obyv.
Komárno	48	458	8 824	19,3	82,4
Levice	67	579	10 653	18,4	89,8
Nitra	64	729	14 497	19,9	88,5
Nové Zámky	58	626	12 472	19,9	84,4
Šaľa	25	263	5 041	19,2	93,0
Topoľčany	32	326	6 815	20,9	92,0
Zlaté Moravce	29	209	3 893	18,6	90,4
Nitriansky kraj	323	3 190	62 195	19,5	87,8

Zdroj: Ústav informácií a prognóz školstva, šk. r. 2006/2007, Bratislava

Základné predpoklady vo vývoji základného školstva

V oblasti zariadení základných škôl na základe očakávaných zmien v demografickej štruktúre obyvateľstva a v dôsledku súčasného znižovania natality obyvateľstva a vývoja natality v budúcom období nie je predpoklad nárastu požiadaviek na kapacity zariadení základných škôl. Potreby sa však môžu prejavovať na úrovni sídelnej, predovšetkým v mestských centrách, v ktorých sa koncentruje demograficky progresívne obyvateľstvo a v ktorých požiadavky na rozvoj základných škôl môžu vyplývať z kontextu rozvoja obytných území a potrieb ich komplexného vybavenia zariadeniami základnej obsluhy.

Vo vidieckom osídlení je charakteristický trend klesajúceho využitia disponibilných kapacít základných škôl. Ďalšie znižovanie najmladšieho obyvateľstva predovšetkým v obciach najnižších veľkostných kategórií, môže vyústiť do postupnej likvidácie škôl I. stupňa a ďalšej degradácie sociálnych funkcií týchto sídiel, resp. vytvárania siete málotriednych základných škôl. Na území, kde žije národnostne zmiešané obyvateľstvo (okres Komárno, Levice, Nové Zámky), sú málotriedne základné školy vytvárané nielen v dôsledku malého počtu školopovinných detí, ale aj v kontexte potreby zaškoľovania minoritnej skupiny obyvateľstva v materinskom jazyku.

V súvislosti s uvedeným vývojom a rozložením základného školstva je potrebné v základnej školskej dochádzke počítať s pohybom žiakov do väčších sídiel, čo si vyžiada nároky na organizáciu a prevádzku verejnej dopravy.

Z pohľadu budúcich požiadaviek na rozvoj siete základného školstva v tejto oblasti nie je indukovaná potreba výstavby novej účelovej základnej školy, skôr je nutná orientácia na zvyšovanie kvalitatívneho štandardu jestvujúcich zariadení, na dobudovanie a zlepšovanie jestvujúceho stavu materiálno-technickej základne, zvyšovanie estetickej úrovne priestorov základných škôl, vylepšovanie materiálneho vybavenia škôl modernými učebnými pomôckami, zvyšovanie možností špeciálnych učebných výpočtovej techniky a sústavne zdokonaľovať ich technické vybavenie.

Na základe doterajšieho vývoja ZŠ na Slovensku podmieneného prechodom školstva pod samosprávy ako aj vstupu do EÚ možno v podmienkach Nitrianskeho kraja predpokladať, že:

- počet pracovných príležitostí v ZŠ vzhľadom na vývoj populačnej krivky bude klesať,
- väčšia časť základných škôl získa právnu subjektivitu,
- uskutoční sa redukcia počtu základných škôl,
- proces transformácie škôl bude stále viac narážať na problém funkcií školy, k rozvoju sociálneho a pracovného uplatnenia a k rozvoju osobnosti žiaka,
- rozvojové programy ZŠ budú postupne akceptovať fakt, že naše školy budú vychovávať a vzdelávať nielen pre potreby SR, ale aj pre EÚ. (Zdroj: Program

rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja 2003-2013 – návrh strategického plánu rozvoja, november 2003)

Problémovou skupinou obyvateľstva je rómska populácia, ktorá má značný podiel na nezamestnanosti Nitrianskeho kraja aj z dôvodu nízkej vzdelanostnej úrovne. V roku 2003 boli schválené Základné tézy koncepcie politiky vlády SR v integrácii rómskych komunít - materiál, ktorý pomenúva základné problémy v oblastiach, ako sú vzdelávanie, zamestnanosť a sociálna oblasť, bývanie, zdravie a ľudské práva a navrhuje základné opatrenia v dvoch časových horizontoch.

V roku 2005 sa Vláda SR prihlásila k medzinárodnej iniciatíve Dekáde začleňovania Rómov. Iniciatíva prostredníctvom Akčných rámcov monitoruje pokrok v zrýchľovaní sociálnej integrácie a zlepšovania sa podmienok sociálneho postavenia rómskych komunít. Jednotlivé akčné plány v oblastiach: vzdelanie, zamestnanosť, zdravie a bývanie, tvoria strategické dokumenty rámcujúce úsilie Slovenska v najbližších rokoch.

V Nitrianskom kraji rómsku problematiku rieši Koncepcia stratégie sociálnej inklúzie rómskych komunít na území Nitrianskeho samosprávneho kraja (r. 2005). Na základe analýzy podkladových materiálov, záverov dotazníkového šetrenia a výsledkov pracovného stretnutia konaného v júni 2005 v Nitre bolo identifikovaných niekoľko problémových okruhov.

Navrhované opatrenia sledujúcich zlepšenie v predmetnej oblasti výchovy a vzdelávania sú nasledovné:

- predškolské vzdelávanie a vzdelávanie na základných a špeciálnych školách:
- *Posilniť metodické pôsobenie a zabezpečiť lepšiu informovanosť zriaďovateľov o možnostiach skvalitnenia vzdelávania detí z rómskych komunít.*
- *Podnecovať rozvoj mimoškolskej činnosti.*
- *Vzdelávanie a doškoloňovanie pedagogických pracovníkov (učiteľov, asistentov učiteľov, vychovávateľov ...) pracujúcich s deťmi z rómskych komunít.*
- *Realizovať prieskum potrieb zriaďovateľov materských, základných, špeciálnych a stredných škôl v oblasti ďalšieho vzdelávania pedagogických pracovníkov pracujúcich s deťmi z rómskych komunít.*
- *V prípade dostatočného záujmu iniciovať Projekt vzdelávania a doškoloňovania pedagogických pracovníkov pracujúcich s deťmi z rómskych komunít.*

2.7.1.2 Stredné školstvo

V súlade so zákonom č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov pri prenesenom výkone štátnej správy samosprávny kraj zriaďuje a zrušuje podľa siete:

- a) stredné školy,
- b) učilištia,
- c) strediská praktického vyučovania.

Ďalej samosprávny kraj pri výkone územnej samosprávy zriaďuje a zrušuje podľa siete:

- a) základné umelecké školy,
- b) záujmovo-vzdelávacie zariadenia okrem jazykových škôl pri základných školách,

- c) domovy mládeže,
- d) zariadenia školského stravovania,
- e) zariadenia praktického vyučovania,
- f) strediská služieb školy,
- g) školy v prírode,
- h) centrá voľného času s územnou pôsobnosťou samosprávneho kraja,
- i) školské strediská záujmovej činnosti.

V systéme stredného školstva je na území Nitrianskeho kraja zriadených spolu 96 škôl, z toho 26 gymnázií, 29 stredných odborných škôl, 17 združených stredných škôl a 24 stredných odborných učilíšť a učilíšť.

Rozmiestnenie zariadení stredného školstva podľa sídelnej štruktúry Nitrianskeho kraja v šk. r. 2006/2007

okres, kraj	G		SOŠ		ZŠŠ		SOU, U		SŠ spolu			
	počet tried	počet žiakov	počet tried	počet žiakov	počet tried	počet žiakov	počet tried	počet žiakov	počet tried	počet žiakov	počet žiakov na triedu	počet žiakov na tisíc obyv.
Komárno	53	1 460	46	1 105	55	1 224	34	756	188	4 545	24,2	42,5
Levice	74	1 862	55	1 630	60	1 421	32	744	221	5 657	25,6	47,7
Nitra	117	3 711	140	3 745	39	1 003	107	2 687	403	11 146	27,7	68,1
Nové Zámky	86	2 183	89	2 414	109	2 751	46	1 146	330	8 494	25,7	57,5
Šaľa	16	491	0	0	34	831	13	255	63	1 577	25,0	29,1
Topoľčany	28	890	41	994	65	1 726	39	1 010	173	4 620	26,7	62,4
Zlaté Moravce	21	563	12	405	54	1 430	11	277	98	2 675	27,3	62,1
Nitriansky kraj	395	11 160	383	10 293	416	10 386	282	6 875	1 476	38 714	26,2	54,6

Zdroj: Ústav informácií a prognóz školstva, šk. r. 2006/2007, Bratislava

Celková návštevnosť stredných škôl v prepočte na 1 000 obyvateľov je pod hodnotou celoslovenského priemeru, pričom v štruktúre okresov Nitrianskeho kraja sú výrazné diferencie v možnostiach zaškoľovania žiakov.

Základné predpoklady ďalšieho vývoja stredného školstva

Cieľom Nitrianskeho samosprávneho kraja je zabezpečiť kvalitné stredoškolské a vyššie vzdelanie pre všetkých záujemcov a vytvoriť podmienky pre celoživotné vzdelávanie občanov kraja, a to v súlade s meniacimi sa podmienkami trhu práce.

Rozvoj celoživotného vzdelávania a adaptability pracovnej sily je ďalším základným cieľom Nitrianskeho samosprávneho kraja, ktorý napomáha pri zabezpečovaní znižovania nezamestnanosti v Nitrianskom kraji, a to prispôbením odbornej prípravy a vzdelávania pracovnej sily požiadavkám trhu práce, zvyšovaním a zabezpečovaním ďalšieho vzdelávania a rekvalifikáciou pracovnej sily. (Zdroj: Akčný plán Programu rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja, návrh, marec 2005)

Vízie rozvoja stredného školstva sú rozpracované do konkrétnych úloh v osobitnom materiáli pod názvom „*Koncepcia rozvoja stredného školstva v Nitrianskom samosprávnom kraji s výhľadom do roku 2015*“, ktorý predložil Odbor školstva Úradu Nitrianskeho samosprávneho kraja. Koncepcia podáva základný obraz a informácie o stave stredných škôl a školských zariadení a umožní rozhodovanie o trendoch a štrukturálnych zmenách v oblasti školstva.

Podľa tejto koncepcie je hlavným cieľom v rámci vzdelávacej sústavy kraja stimulácia výchovných a vzdelávacích aktivít a procesov umožňujúcich všestranný rozvoj osobnosti a podporujúcich využiteľnosť vzdelania, ktorého významným faktorom je zamestnateľnosť mladých ľudí a tým uspokojovanie potrieb trhu práce.

Na hlavný cieľ nadväzuje bezprostredne súbor priorít vzdelávania a jeho potrebných zmien v kraji, ktorými sú:

- optimalizácia siete škôl a školských zariadení,
- podpora uplatňovania informačných technológií,
- podpora skvalitnenia riadenia škôl, rovnako i riadenia kvality vzdelávania poskytovaného týmito školami,
- podpora vytvárania krajského informačného systému o vzdelávacej ponuke, stave a potrebách trhu práce v kraji,
- zefektívnenie činností podporných systémov,
- podpora rozvoja terciálneho vzdelávania.

Aj pod vplyvom vstupu SR do EÚ dochádza k formovaniu a akreditácii nových študijných odborov so zreteľom na predpokladané spoločenské potreby pre tretie tisícročie. Cieľom vzdelávania je najmä profilácia škôl v súlade s požiadavkami trhu práce. Škola by mala poskytovať žiakom, pedagógom a technológom z praxe možnosť vzdelávania, ako aj celoživotného vzdelávania v daných odboroch. Túto požiadavku plní projekt Pilotných škôl, účelom ktorých je pripravovať nových absolventov pre trh práce zodpovedajúcich súčasným potrebám praxe a rekvalifikovať pedagógov. Tieto centrá by bolo nutné vytvoriť pre jednotlivé odbory. Prvým úspechom je vytvorenie Pilotného centra v automobilovom priemysle v Nových Zámkoch so satelitmi v Zlatých Moravciach a v Nitre.

V rámci návrhu optimalizácie stredného školstva v Nitrianskom samosprávnom kraji do roku 2015 je na základe spracovaných podkladov – pasportizácie študijných a učebných odborov na stredných školách, prehľadu naplnenosti jednotlivých škôl, ale aj demografického vývoja a požiadaviek trhu práce prioritnou úlohou navrhnúť a postupne zrealizovať racionalizáciu a optimalizáciu siete stredných škôl a školských zariadení v Nitrianskom samosprávnom kraji v 3. etapách:

I. etapa: odstrániť duplicitné študijné a učebné odbory v školách v rámci jednotlivých miest,

II.etapa: odstrániť duplicitu odborov po preskúmaní priestorových, materiálových a personálnych podmienok v jednotlivých okresoch, vyprofilovať školy s príbuznými odbormi,

III.etapa: združovanie škôl a školských zariadení príbuzného zamerania v rámci miest, ale aj okresov tak, aby sa dosiahla optimalizácia využitia priestorov a objektov, s čím súvisí racionálne nakladanie s finančnými prostriedkami štátu a NSK.

Druhá priorita sa týka perspektív v domovoch mládeže: domovy mládeže postupne osamostatniť ako príspevkové organizácie s právnou subjektivitou a podľa miestnych podmienok v jednotlivých mestách vytvoriť centrálné DM pre žiakov daného regiónu. Účelom takýchto zariadení bude poskytovanie služieb pre voľnočasové aktivity študujúcej mládeže

Súčasný stav v strednom školstve Nitrianskeho kraja charakterizuje diverzifikovaná štruktúra zariadení stredného školstva s poskytovaním vzdelania v stredných odborných školách a odborných učilištiach aj obyvateľom susediacich okresov.

Súčasný rozloženie zariadení stredného školstva vo vzťahu k rozmiestneniu obyvateľov nie je v území kraja optimálne vyvážené. Vytvára síce podmienky aj pre obsluhu obyvateľov spadajúcich vidieckych sídiel v primeranej dochádzkovej dostupnosti, ale v južných polohách kraja sa prejavuje nižšie pokrytie územia zariadeniami stredných škôl ako v jeho severnej časti.

V priemete kraja najvyššia ponuka z hľadiska štruktúry a rozsahu stredných škôl sa sústreďuje v okresných centrách, čo zvyšuje nielen atraktivitu a možnosti vzdelávania v týchto centrách, ale tým sú vytvárané priaznivé podmienky pre ich zapájanie sa do aglomeračných väzieb na báze obslužných nevýrobných kapacít.

Do výhľadu je stredné školstvo riešeného územia pravdepodobne stabilizované, s možným vstupom súkromných, resp. podnikových vzdelávacích zariadení do vyučovacieho procesu v súlade s potrebami podnikateľskej sféry. Obdobne ako u základného, tak aj u stredného školstva, je nutné zlepšovanie materiálno-technickej základne a vybavenie obslužnými zariadeniami.

V územnom priemete kraja ako vzdelávacie centrá stredného školstva pôsobia väčšie mestské sídla s dominantným postavením okresných centier. Vzhľadom na rozsah a diverzifikovanú štruktúru stredných škôl prioritne v okresných centrách, najmä zariadenia stredných odborných škôl a učilíšť obsluhujú nielen obyvateľov týchto miest, ale majú celookresný až nadokresný saturačný spád.

Z hľadiska predpokladaného vývoja vekovej štruktúry obyvateľov možno očakávať stagnáciu a postupné znižovanie počtu študentov na stredných školách. Z pohľadu pedagogických pracovníkov možno hovoriť o ich nedostatku v niektorých aprobáciách (učitelia jazykov, informatiky a výpočtovej techniky).

Na základe analýzy doterajšieho vývoja možno očakávať, že vízia rozvoja odborného vzdelávania a prípravy proklamovaná vládou pre Slovenskú republiku sa v podmienkach Nitrianskeho kraja bude orientovať na:

- tvorbu podmienok na kvalitnú výchovno-vzdelávaciu a odbornou-profesijnú prípravu detí a mládeže,
- vznik a rozvoj združených škôl a vyšších odborných škôl,
- zvýšenie nárokov súvisiacich s kvalitou prípravy stredoškolskej mládeže s osobitým zreteľom na cudzie jazyky a moderné komunikačné technológie,
- zvýšené nároky súvisiace s kvalitou prípravy stredoškolskej mládeže,
- spolupodieľanie sa na zabezpečovaní akceptácie výstupov vzdelávacieho procesu na rôznych úrovniach až po majstrovský list v čo najširšom možnom priestore EÚ,
- rozvoj nadstavbového a rekvalifikačného štúdia,
- zvýšenie záujmu žiakov ZŠ o ďalšie štúdium technických odborov,
- zriadenie regionálnych odborných útvarov pre hodnotenie a racionalizáciu siete stredných škôl v súlade s požiadavkami trhu práce,
- vytvorenie dobrých podmienok pre medzinárodnú spoluprácu stredných škôl a výmenu skúseností v oblasti výchovy a vzdelávania, ako aj realizáciu spoločných výchovno-vzdelávacích projektov.

(Zdroj: Program rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja 2003-2013 – návrh strategického plánu rozvoja, november 2003)

2.7.1.3 Špeciálne školstvo

Poslaním špeciálnych škôl je poskytovať vzdelanie pomocou osobitných výchovných a vyučovacích metód, prostriedkov a foriem výchovy a vzdelávania mentálne, zmyslove alebo telesne postihnutým žiakom, žiakom s chybami reči, žiakom s viacerými chybami, ťažko vychovávateľným žiakom, chorým alebo oslabeným žiakom umiestneným v zdravotníckych zariadeniach a pripravovať ich na začlenenie do pracovného procesu a do života v spoločnosti.

Špeciálnymi školami sú špeciálne základné školy, špeciálne stredné školy, praktické školy a odborné učilišťa. Členia sa aj podľa druhu a stupňa postihnutia.

V šk. r. 2006/2007 boli na území Nitrianskeho kraja zo zariadení špeciálneho školstva (základného i stredného) zastúpené nasledujúce zariadenia:

Rozmiestnenie zariadení špec. základného školstva podľa sídelnej štruktúry Nitrianskeho kraja v šk. r. 2006/2007

okres, kraj	počet ŠZŠ	počet tried	počet žiakov	počet žiakov na triedu	počet žiakov na tisíc obyv.
Komárno	7	39	386	9,9	3,6
Levice	4	34	313	9,2	2,6
Nitra	8	35	355	10,1	2,2
Nové Zámky	6	39	339	8,7	2,3
Šaľa	1	5	67	13,4	1,2
Topoľčany	3	22	192	8,7	2,6
Zlaté Moravce	3	14	126	9,0	2,9
Nitriansky kraj	32	188	1 778	9,5	2,5

Zdroj: Ústav informácií a prognóz školstva, šk. r. 2006/2007, Bratislava

Rozmiestnenie zariadení špec. stredného školstva podľa sídelnej štruktúry Nitrianskeho kraja v šk. r. 2006/2007

ŠŠŠ	obec	počet tried	počet žiakov
Odborné učilište internátne	Nová Ves nad Žitavou 68	19	206
Odborné učilište internátne	Mojmírovce 924	18	148
Odborné učilište internátne	Šahy	10	98
Praktická škola	Nitra	6	52
SOU pri Reedukačnom DD	Zlaté Moravce	7	52
Praktická škola	Topoľčany	1	7

Zdroj: Ústav informácií a prognóz školstva, šk. r. 2006/2007, Bratislava

Základné predpoklady vývoja v územnom priemete Nitrianskeho kraja

V súčasnosti celý systém špeciálnej výchovy a vzdelávania prechádza zásadnou prestavbou, v ktorej sa zdôrazňuje princíp humanizácie výchovy a vzdelávania, rešpektovanie individuálnych osobitostí každého jednotlivca a maximálne možnosti ich integrácie so zdravou populáciou namiesto segregácie s cieľom zabezpečiť žiakom čo najvyššie zodpovedajúce vzdelanie a odbornú kvalifikáciu. Integrácia sa uskutočňuje buď začleňovaním jednotlivcov do bežných škôl alebo zriaďovaním špeciálnych tried v školách pre zdravú populáciu alebo aj integráciou špeciálnych škôl so špeciálnymi výchovnými zariadeniami (zriaďovaním špeciálnych škôl internátneho typu na zabezpečenie celodennej a dlhodobšej starostlivosti o žiakov).

Integrácia však naráža zatiaľ na množstvo bariér, predovšetkým na nepripravenosť učiteľov. Škola potrebuje k integrácii kompenzačné programy pre ďalšie vzdelávanie učiteľov, ďalej zodpovedajúce materiálne vybavenie. Podporou takejto školy sú školské poradenské zariadenia, ktoré sa plánujú v budúcnosti vytvoriť.

2.7.1.4 Vysoké školstvo

Na území Nitrianskeho kraja sú vysoké školy etablované v mestách Nitra, Nové Zámky a Komárno.

V krajskom centre pôsobia dve univerzity s celoslovenským významom. Prvou z nich je Univerzita Konštantína Filozofa s 5 fakultami (Pedagogická fakulta, Fakulta prírodných vied, Filozofická fakulta, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva, Fakulta stredoeurópskych štúdií). Slovenskú poľnohospodársku univerzitu v Nitre tvorí 6

fakúlt (Fakulta agrobiológie a potravinových zdrojov, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Mechanizačná fakulta, Fakulta záhradníctva a krajinného inžinierstva, Fakulta biotechnológie a potravinárstva, Fakulta európskych štúdií a regionálneho rozvoja). V okresnom meste Komárno pôsobí od šk. r. 2004/2005 Univerzita Jánoša Selyeho, ktorú tvoria 3 fakulty (Ekonomická fakulta, Pedagogická fakulta, Fakulta reformovanej teológie). Existencia zariadení vysokých škôl pôsobí pozitívne na vzdelanostnú štruktúru obyvateľov, na rozvoj odvetví národného hospodárstva a rast terciérnej a kvartérnej sféry.

V šk. r. 2006/2007 študovalo na univerzitách v Nitrianskom kraji v riadnom štúdiu spolu 25 875 poslucháčov (z toho 15 102 v dennej forme a 10 773 v externej forme štúdia). V doktorandskom štúdiu bolo 947 študentov, z toho internou formou študovalo 360 študentov a externou 587 študentov.

Proces decentralizácie vysokého školstva sa prejavuje vznikom vysokých škôl v okresných a ďalších významných centrách kraja, a to vo forme vysokých škôl s kratším vyučovacím cyklom (bakalárske štúdium), ktorého vznik reaguje na potreby hospodárskej praxe. V rámci svojich doplnkových programov univerzity poskytujú rôzne druhy rozširujúceho, rekvalifikačného, doplnkového a špecializačného štúdia. Detašované pracoviská univerzít a vysokých škôl sú v rámci Nitrianskeho kraja lokalizované v nasledujúcich sídlach:

- Šaľa - detašované pracovisko Fakulty chemickej a potravinárskej technológie Slovenskej technickej univerzity v Bratislave,
- Nitra - detašované pracovisko Materiálovo-technologickej fakulty Slovenskej technickej univerzity v Bratislave so sídlom v Trnave,
- Komárno - detašované pracovisko Materiálovo-technologickej fakulty Slovenskej technickej univerzity v Bratislave so sídlom v Trnave,
- Komárno - detašované pracovisko Fakulty ošetrovateľstva a zdravotníckych odborných štúdií Slovenskej zdravotníckej univerzity v Bratislave,
- Nové Zámky - Fakulta ošetrovateľstva sv. Ladislava Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave,
- Nové Zámky - detašované pracovisko Obchodnej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave,
- Topoľčany - detašované pracovisko Obchodnej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave.

Okrem toho, v Nitre pôsobí aj Teologický inštitút (Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave), ktorý pripravuje katolíckych kňazov a v Mojmirovciach (okres Nitra) je umiestnené pedagogické pracovisko Fakulty sociálnych vied a zdravotníctva Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre.

Základné predpoklady vývoja v územnom priemete Nitrianskeho kraja

S rastom konkurencie sa zvyšujú aj nároky na kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu. Tieto sú umocňované vstupom Slovenska do európskych hospodárskych štruktúr. Dochádza k formovaniu a akreditácii nových študijných odborov a špecifikácií so zreteľom na predpokladané spoločenské potreby na prahu tretieho tisícročia. Cieľom oboch nitrianskych univerzít a univerzity v Komárne je pripravovať takých absolventov, ktorí sa svojimi vedomosťami a zručnosťami budú úspešne uplatňovať na trhu práce, kde úroveň a kvalita vzdelania nadobúda čoraz väčší význam umocnený aj možnosťami vyslať študentov na výmenné semestrálne štúdiá a stážové pobyty na univerzity a inštitúcie v Európskej únii i do ostatných asociovaných krajín. (Zdroj: Program rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja 2003-2013 – návrh strategického plánu rozvoja, november 2003)

Uvedený typ vysokoškolského štúdia ako vyššej formy vzdelávania populácie sa odporúča rozvíjať i do výhľadu, s orientáciou na ekonomiku, poľnohospodárstvo, technické odbory, resp. v ďalších odboroch podľa požiadaviek praxe. Už teraz sú identifikované potreby vysokoškolského štúdia, s lokalizáciou:

- Nové Zámky - rozšírenie bakalárskeho štúdia aj pre ďalšie odbory, so zameraním na poľnohospodárske a technické štúdium,
- Levice - bakalárske štúdium vo väzbe na výchovu odborníkov pre jadrovú elektrárňu Mochovce, Vysoká škola bezpečnostného inžinierstva.
- Šaľa - detašované pracovisko vysokej školy ekonomicko-pedagogického zamerania.

2.7.1.5 Ostatné školské zariadenia

Školské zariadenia sú súčasťou výchovno-vzdelávacej sústavy. Zriaďujú ich orgány verejnej správy, fyzické a súkromné osoby na zabezpečenie predškolskej výchovy, starostlivosti o žiakov v čase mimo vyučovania, na ubytovanie a stravovanie žiakov, náhradnú ochrannú a preventívnu výchovnú starostlivosť a na zabezpečenie výchovného poradenstva a odborných služieb pre školy.

Zo školských zariadení sú na území Nitrianskeho kraja početne zastúpené školské výchovno-vzdelávacie zariadenia ako napr. predškolské zariadenia, zariadenia pre výchovu v čase mimo vyučovania (školské kluby detí, centrá voľného času a školské strediská záujmovej činnosti, domovy mládeže, vysokoškolské internáty, škola v prírode Čifáre-Pata), svoje zastúpenie tu majú aj špeciálne výchovné zariadenia, ako napr. zariadenia výchovnej prevencie (centrum výchovnej a psychologickkej prevencie, liečebno-výchovné sanatóriá) a zariadenia náhradnej výchovy (reedukačné detské domovy, reedukačné domovy pre mládež), zariadenia výchovného poradenstva (pedagogicko-psychologické poradne, zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva, výchovní poradcovia, školskí psychológovia a školskí špeciálni pedagógovia), záujmovo vzdelávacie zariadenia (jazykové školy a štátne jazykové školy), a tiež školské účelové zariadenia v oblasti školského stravovania (školské jedálne a kuchyne, strediská školského stravovania), praktického vyučovania (školské hospodárstva, strediská odbornej praxe) a tiež v oblasti hospodársko-technických služieb.

2.7.2 Zdravotníctvo

Podľa Zákona č. 576/2004 Z. z. z 21.10. 2004 o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov formami poskytovania zdravotnej starostlivosti sú:

- a) ambulantná starostlivosť,
 1. všeobecná,
 2. špecializovaná,
- b) ústavná starostlivosť,
- c) lekárenská starostlivosť.

V rámci všeobecnej ambulantnej starostlivosti sa poskytuje lekárska služba prvej pomoci najmenej v rozsahu verejnej minimálnej siete poskytovateľov.

V rámci ústavnej starostlivosti v nemocnici sa poskytuje ústavná pohotovostná služba najmenej v rozsahu verejnej minimálnej siete poskytovateľov.

Tieto formy poskytovania zdravotnej starostlivosti sa nemenia ani v novele zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Vzhľadom na zmenu v legislatíve (zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych zamestnancov, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov) sú údaje od roku 2005 publikované podľa nového členenia ústavných zdravotníckych zariadení na nemocnice a liečebne. Kategória nemocníc zahŕňa všeobecné a špecializované nemocnice a do kategórie liečební sa zahŕňajú liečebne, hospice, domy ošetrovateľskej starostlivosti a zariadenia biomedicínskeho výskumu.

Údaje za oblasť zdravotníctva sa preberajú zo spracovaní Ministerstva zdravotníctva SR (Národné centrum zdravotníckych informácií v Bratislave – predtým Ústav zdravotníckych informácií a štatistiky).

Podľa Zdravotníckej ročenky Slovenskej republiky 2005 (najvýznamnejšej súbornej publikácie NCZI), ktorá ponúka prehľad o zdravotníctve a zdravotnom stave populácie na Slovensku, bol celkový počet pracovných miest samostatných odborných zdravotníckych zamestnancov v zdravotníckych zariadeniach (od roku 2004 evidenčný prepočítaný počet pracovných miest kategórií zdravotníckych zamestnancov lekár, zubný lekár, farmaceut a iný zdravotnícky zamestnanec s vysokoškolským vzdelaním 1. stupňa) v 1 369 zdravotníckych zariadeniach Nitrianskeho kraja k 31.12. 2005 2 166,2. 706,2 pracovných miest samostatných odborných zdravotníckych zamestnancov bolo v nemocniciach a pôrodniciach, 1 160,4 v zariadeniach ambulantnej zdravotnej starostlivosti a 26,8 v liečebniach. Údaj za prírodné liečebné kúpele nie je k dispozícii alebo je nespoľahlivý. Na 10 000 obyvateľov pripadlo celkom 24,87 lekárskeho miesta samostatných odborných zdravotníckych pracovníkov.

Celkový počet lôžok v zdravotníckych zariadeniach bol 4 341, z toho 4 271 postelí bolo v nemocniciach a pôrodniciach a 70 v liečebniach.

V zariadeniach ambulantnej starostlivosti bolo 1 160,43 miesta samostatných odborných zdravotníckych pracovníkov, čo predstavuje na 10 000 obyvateľov 16,37 pracovného miesta. Na 100 000 obyvateľov pripadalo v Nitrianskom kraji 1 106,6 zdravotníckych pracovníkov, 241,8 lekárov, 44,5 zubných lekárov, 50,7 farmaceutov, 496,4 sestier, 29,5 pôrodných asistentiek, 80,5 laborantov. 112,2 asistentov, 21,5 technikov, 29,6 iných zdravotníckych pracovníkov a 314,0 ostatných pracovníkov (v nich sú zahrnutí technicko-hospodárski pracovníci, robotnícke povolania a prevádzkoví pracovníci, pedagogickí pracovníci, pracovníci vedy, výskumu a vývoja, pracovníci v štátnozamestnaneckom pomere).

Prehľad siete zdravotnej starostlivosti v Nitrianskom kraji v r. 2005

druhy zdravotníckych zariadení a druhy útvarov poskytovania zdravotnej starostlivosti v ZZ	druhy zariadení					druhy útvarov v zariadeniach spolu ⁴⁾				
	p o č e t					p o č e t				
	poskytovateľov ZS prevádzkujúcich ZZ na danom území	zdravotníckych zariadení ¹⁾	pracovných miest samostatných odborných zdravotníckych pracovníkov ²⁾	postelí ústavnej zdravotnej starostlivosti	denných miest pre pacientov v zariadeniach rozšírenej ambulantnej starostlivosti ³⁾	poskytovateľov prevádzkujúcich útvary v ZZ na danom území	útvarov	pracovných miest samostatných odborných zdravotníckych pracovníkov ³⁾	postelí ústavnej zdravotnej starostlivosti	denných miest pre pacientov v zariadeniach rozšírenej ambulantnej starostlivosti ⁴⁾
Zdravotnícke zariadenia spolu⁵⁾	1 329	1 369	2 166,19	4 341	99	x	x	x	x	x
Ambulantná zdravotná starostlivosť	1 076	1 115	1 160,43	x	94	x	x	x	x	x
ambulancia všeobecná	370	377	379,41	x	x	379	440	397,46	x	x
ambulancia špecializovaná	651	678	667,75	x	x	678	1 843	883,18	x	x
ambulancia záchrannej zdravotnej služby (ZZS)	*	*	*	x	x	*	*	*	x	x
ADOS	15	15	-	x	x	16	17	1	x	x
mobilný hospic	*	*	*	x	x	*	*	*	x	x
stacionár	6	8	17,5	x	90	8	11	12,45	x	95
zariadenie na poskytovanie jednoduchovej zdravotnej starostlivosti	1	1	3	x	4	5	5	4,2	x	4
poliklinika	4	4	40,56	x	-	x	x	x	x	x
zariadenie SVLZ	22	24	44,61	x	x	45	127	133,57	x	x
iné ambulantné zariadenie (viacduhová ambulantná starostlivosť)	7	8	7,6	x	0	x	x	x	x	x
Ústavná zdravotná starostlivosť vrátane ambulantných častí	14	15	732,98	4 341	5	x	x	x	x	x
všeobecná nemocnica	8	9	632,98	3 267	5	x	x	x	x	x
špecializovaná nemocnica	4	4	73,2	974	-	x	x	x	x	x
liečebňa	1	1	1	20	-	9	12	16,68	355	x
hospic	*	*	*	*	*	*	*	*	*	x
dom ošetrovateľskej starostlivosti	*	*	*	*	*	*	*	*	*	x
zariadenie biomedicínskeho výskumu	*	*	*	*	*	x	x	x	x	x
ostatné - zdravotnícke zariadenia s prevahou ambulantnej starostlivosti a s útvarami chronických postelí - liečebňou, útvarami ošetrovateľskej starostlivosti, hospicom)	1	1	25,8	50	-	x	x	x	x	x
Lekárska starostlivosť	144	144	271,28	x	x	x	x	x	x	x
lekár	137	137	271,28	x	x	145	153	282,36	x	x
výdajňa zdravotníckych pomôcok	7	7	-	x	x	9	9	-	x	x
centrum hematologickej starostlivosti a transfúznej služby	*	*	*	x	x	x	x	x	x	x
zariadenia kombinovanej lekárskej starostlivosti	*	*	*	x	x	x	x	x	x	x
Iné ZZ (viacduhová - ambulantná a lekárska starostlivosť; ambulancia a zubná technika)	1	1	1,5	x	0	x	x	x	x	x
Zubné techniky	94	94	x	x	x	94	94	x	x	x

Zdroj: Ročný výkaz o sieti zdravotníckych zariadení za rok 2005, NCZI

Pozn.:

¹⁾ V roku 2005 boli zdravotnícke zariadenia prevádzkované na základe povolení vydaných podľa nového rezortného zákonodárstva, alebo povolení vydaných pred jeho účinnosťou, platných aj naďalej vo vymedzenom prechodnom období. Štandardizácia databázy Prehľadu siete zdravotnej starostlivosti bola uskutočnená pri použití prechodných ustanovení a novej kategorizácie ZZ.

Pojem zdravotnícke zariadenie bol operacionalizovaný tak ako v minuloročnom spracovaní s doplnením triediaceho kritéria "ťažiskové odborné-predmetné zameranie ZZ" (ZZ je štruktúra útvarov poskytovania zdravotnej starostlivosti vymedzeného druhu, odborného-predmetného zamerania a miestom výkonu činnosti na území jedného okresu).

²⁾ Evidenčný počet, prepočítaný na plné úväzky - kategórie ZP lekár, zubný lekár, farmaceut a ambulujúci iní zdravotnícki pracovníci.

³⁾ Pod denným miestom sa rozumie miesto pre pacienta rozšírenej ambulantnej starostlivosti, poskytovanej stacionárne alebo jednodňovo a kratšie ako 24 hodín denne.

⁴⁾ Pomocou útvarov ústavnej starostlivosti sa v spracovaní vykazujú samostatne údaje o akútnych a chronických posteliach:

- pod posteľovým oddelením sa rozumie hospitalizačný útvar s akútnymi (plánovanými i urgentnými) posteľami,

- pod útvarom liečebňa sa rozumie hospitalizačný útvar v ústavnom zariadení liečebni, alebo hospitalizačný útvar s posteľami "doliečovacie" a "dlhodobó chorých" v ostatných ústavných ZZ,
- pod útvarom hospic sa rozumie hospitalizačný útvar v ústavnom zariadení hospic, alebo hospitalizačný útvar s posteľami "paliatívna starostlivosť" v ostatných ústavných ZZ,
- pod útvarom ošetrovateľskej starostlivosti sa rozumie hospitalizačný útvar v dome ošetrovateľskej starostlivosti alebo hospitalizačný útvar s posteľami "ošetrovateľské" v ostatných ústavných ZZ.

⁵⁾ Spracovanie obsahlo kategórie poskytovateľov zdravotnej starostlivosti - prevádzkovateľov ZZ a prevádzkovateľov zubných technik. Nezahŕňa kúpeľné zariadenia, ktoré vykazujú údaje iným formulárom.

Počty vybraných zdravotníckych zariadení v okresoch Nitrianskeho kraja v r. 2005

názov územia	odborné liečebné ústavy (bez dlhodobó chorých)	liečebné ústavy pre dlhodobó chorých	lekárne a výdajne liekov	samostatné ambulancie praktického lekára			polikliniky samostatné (územné a závodné)	nemocnice s poliklinikou (vr. pôrodníc)	transfúziologické a hematologické odd.
				pre dospelých	pre deti a dorast	špecialistu			
okres Komárno	-	-	19	39	13	100	1	2	1
okres Levice	1	-	22	54	30	103	-	6	-
okres Nitra	-	-	33	61	37	183	1	4	-
okres Nové Zámky	-	-	34	63	32	143	1	2	1
okres Šaľa	-	-	9	20	11	35	1	1	-
okres Topoľčany	-	-	21	31	21	91	-	1	3
okres Zlaté Moravce	-	-	4	11	6	39	-	1	1
Nitriansky kraj	1	-	142	279	150	694	4	17	6

Zdroj: ŠÚ SR – Krajská správa v Nitre

Prehľad zdravotnej starostlivosti v sídelnej štruktúre Nitrianskeho kraja v r. 2005 ¹⁾

územie	zariadenia ambulantnej starostlivosti			
	samostatní odborní zdravotníckí pracovníci		stacionárne miesta ¹²	
	počet	na 10 000 obyv.	počet	na 10 000 obyv.
okres Komárno	166,97	15,58	9	0,8
okres Levice	212,41	17,87	14	1,2
okres Nitra	287,43	17,56	46	2,8
okres Nové Zámky	226,77	15,34	14	1,0
okres Šaľa	83,21	15,38	-	-
okres Topoľčany	135,83	18,33	11	1,5
okres Zlaté Moravce	47,81	11,10	-	-
Nitriansky kraj	1 160,43	16,37	94	1,3
SR	9 383,86	17,42	1 062	2,0

Zdroj: Zdravotnícka ročenka Slovenskej republiky 2005, NCZI

Pozn: ¹⁾ bez zariadení kúpeľnej starostlivosti

¹²⁾ vrátane miest v dialyzačných strediskách

územie	zariadenia ústavnej starostlivosti vrátane ambulantných častí					
	samostatní odborní zdravotníckí pracovníci		posteľe ústavnej starostlivosti		stacionárne miesta ¹¹⁾	
	počet	na 10 000 obyv.	počet	na 10 000 obyv.	počet	na 10 000 obyv.
okres Komárno	73,43	6,85	483	45,1	-	-
okres Levice	70,50	5,93	718	60,4	-	-
okres Nitra	286,42	17,50	1 519	92,8	-	-
okres Nové Zámky	173,26	11,72	805	54,5	-	-
okres Šaľa	9,88	1,83	190	35,1	-	-
okres Topoľčany	86,30	11,65	427	57,6	-	-
okres Zlaté Moravce	33,19	7,70	199	46,2	5	1,2
Nitriansky kraj	732,98	10,34	4 341	61,3	5	0,1
SR	7 860,43	14,59	37 369	69,4	428	0,8

Zdroj: Zdravotnícka ročenka Slovenskej republiky 2005, NCZI

Pozn: ¹¹⁾ vrátane miest v dialyzačných strediskách

Prehľad všeobecnej zdravotnej starostlivosti v sídelnej štruktúre Nitrianskeho kraja v r. 2005

územie	všeobecná zdravotná starostlivosť o dospelých		všeobecná zdravotná starostlivosť o deti a dorast	
	počet lekárskeho miest	na 10 000 dospelých	počet lekárskeho miest	na 10 000 detí
okres Komárno	31,86	3,72	9,21	4,29
okres Levice	47,00	5,01	26,55	10,59
okres Nitra	55,73	4,33	37,00	10,56
okres Nové Zámky	60,49	5,13	28,40	9,49
okres Šaľa	18,50	4,37	10,90	9,27
okres Topoľčany	31,13	5,31	18,80	12,19
okres Zlaté Moravce	10,38	3,08	4,41	4,68
Nitriansky kraj	255,09	4,55	135,27	9,13
SR	1 986,27	4,78	1 060,20	8,60

Zdroj: Zdravotnícka ročenka Slovenskej republiky 2005, NCZI

územie	lekárska služba prvej pomoci		ambulancia centrálneho príjmu	
	počet lekárskeho miest	na 10 000 obyvateľov	počet lekárskeho miest	na 10 000 obyvateľov
okres Komárno	-	-	-	-
okres Levice	1,00	0,08	-	-
okres Nitra	-	-	-	-
okres Nové Zámky	-	-	2,10	0,14
okres Šaľa	-	-	-	-
okres Topoľčany	-	-	-	-
okres Zlaté Moravce	-	-	-	-
Nitriansky kraj	1,00	0,01	2,10	0,03
SR	54,65	0,10	47,60	0,09

Zdroj: Zdravotnícka ročenka Slovenskej republiky 2005, NCZI

Počet pracovníkov podľa vybraných kategórií v sídelnej štruktúre Nitrianskeho kraja v r. 2005

územie	spolu	evidenčný počet pracovníkov vo fyzických osobách										
		zdrav. pracovníci	v tom									ostatní pracovníci ¹⁾
			lekáři	zubní lekáři	farma- ceuti	sestry	pôrodné asistentky	laboranti	asistenti	technici	iní zdrav. pracov- níci	
okres Komárno	1 364	1 031	201	51	47	425	18	99	147	26	17	333
okres Levice	1 710	1 279	283	60	48	582	40	68	149	23	26	431
okres Nitra	3 021	2 379	539	79	93	1 130	54	187	175	29	93	642
okres Nové Zámky	2 130	1 660	368	56	79	781	42	89	178	30	37	470
okres Šaľa	252	230	60	20	27	81	6	17	6	8	5	22
okres Topoľčany	1 137	919	188	38	49	373	32	84	107	28	20	218
okres Zlaté Moravce	451	342	74	11	16	145	17	26	33	8	12	109
Nitriansky kraj	10 065	7 840	1 713	315	359	3 517	209	570	795	152	210	2 225
SR	98 829	73 472	16 318	2 919	2 686	32 319	1 719	5 340	8 375	1 448	2 348	25 357

Zdroj: Zdravotnícka ročenka Slovenskej republiky 2005, NCZI

Pozn: ^{1/} v ostatných pracovníkoch sú zahrnuté technicko-hospodárski pracovníci, robotnícke povolania a prevádzkovi pracovníci, pedagogickí pracovníci, pracovníci vedy, výskumu a vývoja, pracovníci v štátnozamestnaneckom pomere

Počet pracovníkov na 100 000 obyvateľov podľa vybraných kategórií podľa okresov Nitrianskeho kraja v r. 2005

územie	spolu	evidenčný počet pracovníkov vo fyzických osobách										
		zdrav. pracovníci	v tom									ostatní pracovníci ¹⁾
			lekári	zubní lekári	farmaceuti	sestry	pôrodné asistentky	laboranti	asistenti	technici	iní zdrav. pracovníci	
okres Komárno	1 274,3	963,2	187,8	47,6	43,9	397,1	16,8	92,5	137,3	24,3	15,9	311,1
okres Levice	1 440,7	1 077,6	238,4	50,5	40,4	490,3	33,7	57,3	125,5	19,4	21,9	363,1
okres Nitra	1 844,7	1 452,7	329,1	48,2	56,8	690,0	33,0	114,2	106,9	17,7	56,8	392,0
okres Nové Zámky	1 442,1	1 123,9	249,1	37,9	53,5	528,8	28,4	60,3	120,5	20,3	25,1	318,2
okres Šaľa	465,0	424,4	110,7	36,9	49,8	149,5	11,1	31,4	11,1	14,8	9,2	40,6
okres Topoľčany	1 535,4	1 241,0	253,9	51,3	66,2	503,7	43,2	113,4	144,5	37,8	27,0	294,4
okres Zlaté Moravce	1 047,7	794,5	171,9	25,6	37,2	336,9	39,5	60,4	76,7	18,6	27,9	253,2
Nitriansky kraj	1 420,6	1 106,6	241,8	44,5	50,7	496,4	29,5	80,5	112,2	21,5	29,6	314,0
SR	1 833,8	1 363,3	302,8	54,2	49,8	599,7	31,9	99,1	155,4	26,9	43,6	470,5

Zdroj: Zdravotnícka ročenka Slovenskej republiky 2005, NCZI

Pozn: ¹⁾ v ostatných pracovníkoch sú zahrnutí technicko-hospodárski pracovníci, robotnícke povolania a prevádzkovi pracovníci, pedagogickí pracovníci, pracovníci vedy, výskumu a vývoja, pracovníci v štátnozamestnaneckom pomere

Rozmiestnenie nemocníc v sídelnej štruktúre kraja je nasledovné: Fakultná nemocnica v Nitre, Fakultná nemocnica s poliklinikou Nové Zámky, v Leviciach, Šahách, Nemocnica Topoľčany, n. o., FORLIFE, n. o., Mestská nemocnica s poliklinikou v Zlatých Moravciach, Všeobecná nemocnica Šaľa, FORLIFE, n. o., Komárno, Špecializovaná nemocnica sv. Svorada Zobor, n. o., Psychiatrická nemocnica Hronovce a Psychiatrická nemocnica Veľké Zálužie. Špecializované liečebné ústavy na území Nitrianskeho kraja tvoria zariadenia s regionálnou až nadregionálnou pôsobnosťou. Tieto zariadenia reprezentuje Odborný detský liečebný ústav Trávnica a Centrum pre liečbu drogových závislostí v Nových Zámkoch.

Základné predpoklady ďalšieho vývoja v územnom priemete kraja

Cieľom Nitrianskeho samosprávneho kraja je zabezpečiť transformáciu zdravotníctva v organizáciách spravovaných samosprávnym krajom v súlade s celoštátnou koncepciou a vytvoriť podmienky rovnomernej a rovnocennej dostupnosti zdravotnej starostlivosti pre všetkých obyvateľov kraja.

Transformácia zdravotníckej siete je základným predpokladom optimálneho fungovania zdravotníctva kraja. Popri organizačných a riadiacich otázkach zabezpečenia tohto procesu je tento cieľ zameraný na rekonštrukciu a opravu existujúcich budov v zriaďovateľskej pôsobnosti Nitrianskeho samosprávneho kraja využívaných zdravotníctvom, optimalizáciu ich kapacity a zaistenie potrebných kapacít za účelom zvýšenia úrovne zdravotníckych zariadení, zaistenia dostupnosti zdravotníckych služieb a zvýšenia poskytovania zdravotníckej starostlivosti. (Zdroj: Akčný plán Programu rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja, návrh, marec 2005). Ďalšou možnosťou využívania priestorov nefunkčných zdravotníckych zariadení je ich transformácia na zariadenia občianskej vybavenosti predovšetkým v odvetví sociálnej starostlivosti príp. na kultúrne zariadenia (napr. v decembri 2005 bola zrušená Nemocnica s poliklinikou Želiezovce. V priestoroch bývalej nemocnice je teraz umiestnený Domov dôchodcov a Domov sociálnych služieb spoločnosti Medfin Lízings).

2.7.3 Ochrana zdravia obyvateľstva

Trend vývoja zdravotného stavu obyvateľstva SR je v poslednom období značne nepriaznivý. V roku 2005 zomrelo v SR 28 151 mužov a 25 324 žien, čo predstavuje nárast úmrtí u mužov o 847 a u žien o 776 prípadov oproti roku 2004.

Najvyššia úmrtnosť obyvateľstva u mužov aj u žien je dlhodobo na choroby obehovej sústavy, keď v roku 2005 zomrelo na túto príčinu 29 131 osôb, čo predstavuje u mužov 47,9 % a u žien 61,9 %. Najviac úmrtí pripadá na akútny infarkt myokardu a na cievne ochorenia mozgu. Druhou najčastejšou príčinou úmrtí obyvateľstva v prípade obidvoch pohlaví sú naďalej nádory so stúpajúcou tendenciou, keď v roku 2005 zomrelo na uvedené choroby 11 874 osôb, čo predstavuje 24,7 % u mužov a 19,4 % u žien. Najčastejšími príčinami úmrtí sú nádory hrtanu, priedušnice, priedušiek a pľúc, ako aj zhubný nádor žalúdka, hrubého čreva a konečníka. Tretie miesto u mužov patrí úmrtnosti v dôsledku poranení a otráv (8,7 %). Tretie miesto u žien predstavujú choroby dýchacej sústavy (5,2 %).

Syntetickým ukazovateľom úrovne životných podmienok obyvateľstva a úmrtnostných pomerov je stredná dĺžka života pri narodení, t. j. nádej na dožitie určitého veku. Stredná dĺžka života pri narodení dosiahla v roku 2005 u mužov hodnotu 70,1 roka. U žien má hodnota ukazovateľa stúpajúci trend a v roku 2005 predstavovala 77,9 roka. Priemerný vek žijúcich obyvateľov SR sa oproti roku 2004 zvýšil a dosiahol u mužov 35,8 a u žien 39,0 rokov, napriek tomu je približne o 3 roky nižší ako priemerný vek populácie EÚ.

Medzi indikátory charakterizujúce zdravotný stav obyvateľstva patria:

- natalita (počet živonarodených na 1 000 obyvateľov za rok),
- novorodenecká úmrtnosť (počet úmrtí detí mladších ako 28 dní na 1 000 živonarodených detí za rok),
- dojčenská úmrtnosť (počet úmrtí detí mladších ako jeden rok na 1 000 živonarodených detí).

Počet živonarodených detí na 1 000 obyvateľov predstavuje v roku 2005 hodnotu 10,1 ‰, v roku 2004 to bolo 10,0 ‰.

Negatívnym javom je mierny nárast dojčenskej a novorodeneckej úmrtnosti. Dojčenská úmrtnosť oproti roku 2004 stúpla a dosiahla v roku 2005 hodnotu 7,2 ‰. V prípade novorodeneckej úmrtnosti bol zaznamenaný nárast z 3,9 ‰ v roku 2004 na 4,1 ‰ v roku 2005.

Ako faktory zodpovedné za nepriaznivý vývoj zdravotného stavu obyvateľstva sa v zásade považujú stále sa zhoršujúce a niekde až degradované životné a pracovné podmienky, stresy, škodlivé návyky, nízka kvalita potravín.

Strategickým dokumentom na zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva a podporu jeho zdravia je Národný program podpory zdravia, ktorý bol schválený v roku 1992 uznesením č. 245. Následne bol program viackrát aktualizovaný, a to v rokoch 1995, 1999 a 2005. Súčasná aktualizácia NPPZ nadväzuje na vstup SR do Európskeho spoločenstva, na prijaté rozhodnutia a odporúčania Európskeho parlamentu a rady, a taktiež na v súčasnosti prebiehajúce zmeny v legislatíve a stratégii zdravotníctva na Slovensku, opiera sa o výsledky monitorovania zdravotného stavu obyvateľov SR a taktiež o výsledky zdravotného uvedomenia obyvateľov SR.

Tento program vychádza z politiky „Zdravie pre všetkých“ – Svetovej zdravotníckej organizácie zakotvanej v politike „Zdravie 21“ – zdravie pre Európsky región pre 21. storočie. Proces aktualizácie sa opiera o doterajšie výsledky zdravotného stavu

obyvateľstva, ktoré sú pravidelne analyzované a hodnotené každé 2 roky. NPPZ realizuje a bližšie rozpracováva jednotlivé úlohy Štátnej politiky zdravia. Súčasná aktualizácia je zameraná predovšetkým na jeho „Otvorenie a prístupnosť“. Hlavným cieľom aktualizovaného NPPZ je iniciovanie partnerstiev jednotlivých zložiek spoločnosti k zabezpečovaniu podpory a rozvoja verejného zdravia tak, aby sa dosiahlo trvalé zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva. Je zameraný na vybrané determinanty zdravia a skladá sa z 11 cieľov – 1. zdravý životný štýl, 2. starostlivosť o zdravie, 3. zdravá výživa, 4. alkohol, tabak, drogy, 5. prevencia úrazovosti, 6. zdravá rodina, 7. zdravé pracovné podmienky, 8. zdravé životné podmienky, 9. zníženie výskytu infekčných chorôb, 10. zníženie výskytu neinfekčných chorôb, 11. pohybová aktivita. Každý cieľ obsahuje definíciu, súčasný stav, zdravotné uvedomenie obyvateľov, aktivity na splnenie cieľa a ukazovatele monitorovania problematiky. Nástrojom na realizáciu cieľov NPPZ sú projekty, ktoré na základe identifikácie a eliminácie zdravotných rizík prispievajú k zlepšeniu zdravotného stavu obyvateľstva. Podľa závažnosti zdravotných rizík sú projekty NPPZ realizované na národnej a regionálnej úrovni. Z pohľadu hodnotenia závažnosti dopadu rizík na zdravie sú projekty rozdelené na dlhodobé (navrhované na viac ako 5 rokov) a krátkodobé (navrhované na 1 až 3 roky). Program a projekty NPPZ koordinuje Úrad verejného zdravotníctva SR. Taktiež každých 5 rokov hodnotí efektivitu a dopad NPPZ na zdravie.

Organizáciu a výkon verejného zdravotníctva, vykonávanie prevencie ochorení a iných porúch zdravia, zriaďovanie a činnosť komisií na preskúšanie odbornej spôsobilosti, požiadavky na odbornú spôsobilosť a vydávanie osvedčení o odbornej spôsobilosti, požiadavky na zdravé životné podmienky a zdravé pracovné podmienky, požiadavky na radiačnú ochranu, opatrenia orgánov štátnej správy na úseku verejného zdravotníctva pri mimoriadnych udalostiach, povinnosti fyzických osôb a právnických osôb pri ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia, výkon štátneho zdravotného dozoru, priestupky a iné správne delikty na úseku verejného zdravotníctva ustanovuje zákon NR SR č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Orgánmi verejného zdravotníctva v rozsahu ustanovenom týmto zákonom sú

- a) Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky,
- b) Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky,
- c) regionálne úrady verejného zdravotníctva,
- d) Ministerstvo obrany Slovenskej republiky,
- e) Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky,
- f) Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky,
- g) Slovenská informačná služba.

Orgány verejného zdravotníctva spolupracujú v rámci svojej pôsobnosti pri ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia

- a) s ústrednými orgánmi štátnej správy a miestnymi orgánmi štátnej správy,
- b) s obcami a samosprávnymi krajmi,
- c) s vysokými školami, školami, výskumnými, výchovnými a vzdelávacími inštitúciami,
- d) s poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti,
- e) so stavovskými organizáciami v zdravotníctve,
- f) so zdravotnými poisťovňami a Sociálnou poisťovňou,
- g) s inými právnickými osobami a fyzickými osobami,
- h) s medzinárodnými organizáciami.

Úrad verejného zdravotníctva v oblasti zdravia pri práci spolupracuje aj s orgánmi štátnej správy v oblasti inšpekcie práce a ostatnými orgánmi dozoru.

Regionálne úrady verejného zdravotníctva sú rozpočtové organizácie štátu zapojené finančnými vzťahmi na rozpočet ministerstva.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva

- a) zúčastňuje sa na riešení národných a medzinárodných programov významných pre verejné zdravie a vykonáva vedecký výskum v tejto oblasti,
- b) riadi, usmerňuje a kontroluje epidemiologickú bdelosť prenosných ochorení a plnenie imunizačného programu,
- c) vykonáva hodnotenie dopadov na verejné zdravie na regionálnej úrovni a na lokálnej úrovni,
- d) plní špecializované úlohy verejného zdravotníctva podľa § 11 cit. zákona,
- e) nariaďuje opatrenia na predchádzanie ochoreniam podľa § 12 a opatrenia pri mimoriadnych udalostiach podľa § 48 ods. 3 cit. zákona,
- f) vydáva záväzné stanoviská a rozhoduje o návrhoch podľa § 13 cit. zákona,
- g) zriaďuje komisie na preskúšanie odbornej spôsobilosti, vydáva osvedčenia o odbornej spôsobilosti a vedie register odborne spôsobilých osôb na epidemiologicky závažné činnosti uvedené v § 15 ods. 2 cit. zákona,
- h) povoľuje a zrušuje ním povolené výnimky, ak to ustanovuje tento zákon,
- i) vykonáva štátny zdravotný dozor, vydáva pokyny a ukladá opatrenia na odstránenie nedostatkov zistených pri výkone štátneho zdravotného dozoru podľa § 54 a 55 cit. zákona,
- j) prejednáva priestupky a iné správne delikty, ukladá pokuty a povinnosť nahradiť náklady podľa § 56 až 58 cit. zákona,
- k) vedie register rizikových prác (§ 31 ods. 6 cit. zákona),
- l) zabezpečuje sprístupnenie informácií o kvalite vody na kúpanie počas kúpacej sezóny.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva v sídle kraja okrem predchádzajúcich uvedených činností

- a) odborne a metodicky vedie a koordinuje činnosť regionálnych úradov verejného zdravotníctva v kraji,
- b) zriaďuje komisie na preskúšanie odbornej spôsobilosti, vydáva osvedčenia o odbornej spôsobilosti a vedie register odborne spôsobilých osôb na činnosti uvedené v § 15 ods. 3 cit. zákona,
- c) zabezpečuje laboratórne činnosti pre všetky regionálne úrady verejného zdravotníctva v kraji,
- d) vykonáva a vyhodnocuje kontrolu zaočkovanosti na úrovni kraja.

Ak v zákone nie je stanovené inak, úrad verejného zdravotníctva a regionálne úrady verejného zdravotníctva

- a) zúčastňujú sa na príprave celospoločenských a regionálnych programov podpory, ochrany a rozvoja verejného zdravia zameraných na ovplyvňovanie verejného zdravia prostredníctvom životného štýlu, výživových faktorov a prevenciou rizikových faktorov,
- b) zúčastňujú sa na riešení Národného programu podpory zdravia, Národného programu bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, na programoch a projektoch Svetovej zdravotníckej organizácie, na uskutočňovaní Akčného plánu pre

prostredie a zdravie, Programu ozdravenia výživy obyvateľstva Slovenskej republiky a Programu imunizácie,

- c) plnia špecializované úlohy verejného zdravotníctva podľa § 11 cit. zákona,
- d) nariaďujú opatrenia na predchádzanie ochoreniam podľa § 12 ods. 2 písm. b) až m) a ods. 3 až 5 cit. zákona,
- e) vykonávajú posudkovú činnosť podľa § 13 cit. zákona,
- f) vykonávajú výchovu spoločnosti ku zdraviu najmä poradenskou činnosťou podľa § 14 cit. zákona.

Na splnenie uvedených cieľov bude potrebné regionálne úrady verejného zdravotníctva, pôsobiace na území Nitrianskeho kraja, výhľadovo dobudovať personálne, ale hlavne laboratórnym a diagnostickým vybavením. Laboratórnu zložku má Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Nitre.

2.7.4 Sociálna starostlivosť

Na poskytovanie starostlivosti v zariadeniach sociálnych služieb obec a príslušný orgán zriaďujú podľa zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov tieto zariadenia sociálnych služieb:

- domovy dôchodcov,
- domov sociálnych služieb pre dospelých s telesným postihnutím,
- domov sociálnych služieb pre dospelých s kombináciou postihnutí,
- domov sociálnych služieb pre dospelých so zmyslovým postihnutím,
- domov sociálnych služieb pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania,
- domov sociálnych služieb pre deti s telesným postihnutím,
- domov sociálnych služieb pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania,
- domov sociálnych služieb pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania,
- zariadenie chráneného bývania,
- domov pre osamelých rodičov,
- stanica opatrovateľskej služby,
- zariadenie pestúnskej starostlivosti,
- útulok,
- rehabilitačné stredisko,
- zariadenie opatrovateľskej služby.

Obec zriaďuje okrem vyššie uvedených zariadení sociálnych služieb aj domov – penzión pre dôchodcov, klub dôchodcov, jedáleň pre dôchodcov, stredisko osobnej hygieny a práčovňu.

V niektorých druhoch zariadení, najmä pre deti, možno popri nepretržitom pobyte zriadiť aj oddelenie na týždenný alebo denný pobyt. Niektoré zariadenia pre postihnuté deti sú výlučne s denným alebo týždenným pobytom.

V prípade, že zariadenie sa člení na dve časti, zariadenie sa nazýva podľa časti, v ktorej je viac miest (z celkovej kapacity zariadenia) a menšia časť patrí k tzv. nesamostatným zariadeniam. Takto sa môže stať, že v niektorom okrese sa nevykazuje nejaký druh sociálneho zariadenia, ale má vykázaný istý počet miest.

Podľa zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť od 1. septembra 2005, sa zariadeniami sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately stali:

- detský domov (vrátane detského domova pre maloletých bez sprievodu),
- krízové stredisko,
- resocializačné stredisko.

Zákomom č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky bola vykonaná novelizácia zákona o sociálnej pomoci zameraná na pokračovanie decentralizácie v oblasti poskytovania sociálnych služieb posilnením samosprávnych pôsobností obcí pri poskytovaní sociálnych služieb a novým ustanovením samosprávnych pôsobností pre vyššie územné celky (samosprávne kraje), ako orgány verejnej správy aj pri poskytovaní sociálnych služieb.

Zároveň kompetenčný zákon ustanovil v rámci pokračovania decentralizácie v oblasti poskytovania sociálnych služieb prechod zriaďovateľskej funkcie k vybraným druhom doposiaľ štátnych zariadení sociálnych služieb z orgánov štátu na samosprávne kraje a obce. Prechod zriaďovateľskej pôsobnosti bol ustanovený od 1. júla 2002. Domovy - penzióny pre dôchodcov, domovy dôchodcov a zariadenia opatrovateľskej služby, ktoré zriadil príslušný krajský úrad a okresný úrad v rámci svojej zriaďovateľskej pôsobnosti podľa predpisov platných do 30. júna 2002, prešli do samosprávnej pôsobnosti obce, v ktorej malo príslušné zariadenie sociálnych služieb svoje sídlo. Stanice opatrovateľskej služby, zariadenia pestúnskej starostlivosti, domovy pre osamelých rodičov, útulky, rehabilitačné strediská, ktoré zriadil príslušný okresný úrad podľa predpisov platných do 30. júna 2002, prešli do samosprávnej pôsobnosti samosprávneho kraja, na ktorého území malo sídlo príslušné zariadenie sociálnych služieb. Domovy sociálnych služieb pre deti s poskytovaním starostlivosti denne a týždenne a domovy sociálnych služieb pre dospelých, ktoré zriadil príslušný krajský úrad podľa predpisov platných do 30. júna 2002, prešli do samosprávnej pôsobnosti samosprávneho kraja, na ktorého území malo sídlo príslušné zariadenie sociálnych služieb.

Podľa citovaného zákona prešla väčšina zariadení do pôsobnosti samosprávnych krajov. K 1. júlu 2002 prešlo v rámci SR zo zriaďovateľskej pôsobnosti okresných úradov a krajských úradov do zriaďovateľskej pôsobnosti obcí 48 domovov dôchodcov a domovov penziónov pre dôchodcov a 55 zariadení opatrovateľskej služby. K 1. júlu 2002 prešlo zo zriaďovateľskej pôsobnosti okresných úradov a krajských úradov do zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávnych krajov 127 domovov dôchodcov a domovov sociálnych služieb (kombinované zariadenia vzniknuté rozhodnutím zriaďovateľa spojením domova dôchodcov a domova sociálnych služieb), 42 domovov sociálnych služieb, 16 zariadení opatrovateľskej služby, 34 útlukov, 15 domov pre osamelých rodičov a 18 zariadení pestúnskej starostlivosti.

Podľa výsledkov spracovaní ŠÚ SR bolo v Nitrianskom kraji k 31.12. 2005 celkovo 86 zariadení sociálnej starostlivosti, ktorých kapacita bola 5 538 miest.

2.7.4.1 Ústavné zariadenia

Napriek snahe o poskytovanie služieb zriaďovaním zariadení s menším počtom miest, tzv. rodinného typu, stále prevláda počet miest vo veľkokapacitných zariadeniach. Tieto ústavné zariadenia pre dospelých aj deti poskytujú svoje služby prevažne nepretržite. Patria k nim domovy dôchodcov, domovy – penzióny pre dôchodcov, domovy sociálnych služieb pre dospelých aj deti a detské domovy.

Zariadenia ústavnej starostlivosti pre dospelých aj deti sú na území Nitrianskeho kraja zastúpené nasledovne:

Ústavné zariadenia v Nitrianskom kraji k 31.12. 2005 (spolu)

kraj	zariadenia soc. služieb		z toho ústavné zariadenia					
	počet	miesta	počet			miesta		
			spolu	pre dospelých	pre deti	spolu	pre dospelých	pre deti
Nitriansky kraj	86	5 538	62	45	17	5 046	4 235	811

Zdroj: Zariadenia sociálnych služieb v Slovenskej republike v roku 2005, ŠÚ SR

Ústavné zariadenia pre dospelých v Nitrianskom kraji k 31.12. 2005

druh zariadenia	počet zariadení	počet dní pre-vádzky za rok	počet miest k 31.12. 2005			súčet denných počtov miest			% využitia miest po započítaní odpadnutých dní		
			spolu	z toho starostlivosť poskytovaná		spolu	z toho starostlivosť poskytovaná		spolu	z toho starostlivosť poskytovaná	
				týždenne	denne		týždenne	denne		týždenne	denne
domovy dôchodcov	23	9 490	1 830	0	0	627 840	0	0	100,9	-	-
domovy – penzióny pre dôchodcov	2	2 159	197	0	0	97 289	0	0	87,3	-	-
DSS pre dospelých s telesným postihnutím	1	1 095	89	0	0	32 485	0	0	89,4	-	-
DSS pre dospelých s kombináciou postihnutí	16	10 220	1 964	0	20	717 263	0	7 300	100,4	-	85,0
DSS pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	3	2 190	155	16	2	56 544	5 840	730	98,2	99,5	100,0
ústavné zariadenia pre dospelých	45	25 154	4 235	16	22	1 531 421	5 840	8 030	99,4	99,5	86,4

Zdroj: Zariadenia sociálnych služieb v Slovenskej republike v roku 2005, ŠÚ SR

Ústavné zariadenia pre deti v Nitrianskom kraji k 31.12. 2005

druh zariadenia	počet zariadení	počet dní pre-vádzky za rok	počet miest k 31.12. 2005			súčet denných počtov miest			% využitia miest po započítaní odpadnutých dní		
			spolu	z toho starostlivosť poskytovaná		spolu	z toho starostlivosť poskytovaná		spolu	z toho starostlivosť poskytovaná	
				týždenne	denne		týždenne	denne		týždenne	denne
DSS pre deti s telesným postihnutím	1	365	15	0	15	5 475	0	5 475	105,3	-	105,3
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	4	2 798	227	53	28	91 603	19 345	10 220	89,4	70,2	73,4
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	1	365	96	0	0	35 040	0	0	100,0	-	-
detský domov	11	4 015	473	0	0	165 110	0	0	107,1	-	-

Zdroj: Zariadenia sociálnych služieb v Slovenskej republike v roku 2005, ŠÚ SR

DD, DPD, DSS pre dospelých, DSS pre deti a ich kapacity podľa okresov Nitrianskeho kraja k 31.12. 2005

územie	domovy dôchodcov		domovy – penzióny pre dôchodcov		domovy soc. služieb pre dospelých		domovy soc. služieb pre deti	
	spolu	počet miest	spolu	počet miest	spolu	počet miest	spolu	počet miest
okres Komárno	5	686	1	15	4	360	-	-
okres Levice	5	356	-	46	6	302	-	-
okres Nitra	3	285	1	71	1	286	3	164
okres Nové Zámky	3	162	-	45	3	459	2	142
okres Šaľa	1	60	-	-	1	48	-	10
okres Topoľčany	5	271	-	20	4	536	1	22
okres Zlaté Moravce	1	10	-	-	1	217	-	-
Nitriansky kraj	23	1 830	2	197	20	2 208	6	338

Zdroj: ŠÚ SR – Krajská správa v Nitre

2.7.4.2 Zariadenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

Poskytovanie služieb v zariadeniach a vykonávanie opatrení v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je jednou z foriem sociálnej pomoci. Týmto zariadeniami sú detské domovy, krízové strediská a resocializačné strediská.

Na území Nitrianskeho kraja sa podľa podkladov Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny nachádzajú nasledujúce detské domovy:

Detské domovy v okresoch Nitrianskeho kraja k 31.12. 2005

okres	názov zariadenia	adresa	kapacita
štátne			
Komárno	Detský domov Dedina Mládeže	Dedina Mládeže, Brigádnická 1	40
Komárno	Detský domov Kolárovo	Kolárovo, Ráabska 12	120
Komárno	Detský domov Komárno	Komárno, ul. Mieru 3	45
Nitra	Detský domov Kolíňany	Kolíňany	32
Nitra	Detský domov Nitra	Nitra, Dlhá 179	86
Nitra	Detský domov Tajná	Tajná č.1	43
Nitra	Detský domov Žitavce	Žitavce, Hlavná 102	43
Nové Zámky	Detský domov Štúrovo	Štúrovo, Nám. slobody 13	38
Topoľčany	Detský domov Súlovce	Súlovce	22
neštátne			
Nitra	Detský charitný dom sv. Lujzy Nitra (zr. Diecézna charita Nitra)	Nitra, Samova 4	12

Zdroj: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Krizové strediská a resocializačné strediská v Nitrianskom kraji k 31.12. 2005

druh zariadenia	počet zariadení	počet dní pre-vádzky za rok	počet miest k 31.12. 2005			súčet denných počtov miest			% využitia miest po započítaní odpadnutých dní		
			spolu	z toho starostlivosť poskytovaná		spolu	z toho starostlivosť poskytovaná		spolu	z toho starostlivosť poskytovaná	
				týždenne	denne		týždenne	denne		týždenne	denne
krízové stredisko	2	730	44	0	0	16 060	0	0	96,2	-	-
resocializačné stredisko	5	1 820	100	0	0	36 450	0	0	86,8	-	-

Zdroj: Zariadenia sociálnych služieb v Slovenskej republike v roku 2005, ŠÚ SR

Krizovými strediskami sú strediská KS SOS v Hurbanove s celoročnou formou pobytu a s kapacitou 32 miest a Centrum Slniečko, n. o. v Nitre s kapacitou 12 miest. Okrem nich poskytujú sociálne služby aj zariadenia zriadené právnickými a fyzickými osobami – napr. ambulantné krízové stredisko Zátisie, n. o., Nitrianska Streda v okrese Topoľčany s kapacitou 50 miest a celoročnou starostlivosťou, Zátisie - prameň nádeje, n. o. v Nitre (ambulantná starostlivosť) a ďalšie.

Resocializačnými strediskami sú: resocializačné stredisko Nádej, Veľké Kosihy s celoročnou starostlivosťou a kapacitou 12 miest, Komunita Ľudovítov, n. o. v Palárikove s celoročnou starostlivosťou a kapacitou 40 miest, NELEGÁL, o. z. v Nových Zámkoch s celoročnou starostlivosťou a kapacitou 25 miest (všetky tri zariadenia v okrese Nové Zámky), Pahorok, n. o. v Bohuniciach v okrese Levice s celoročnou starostlivosťou a kapacitou 15 miest a občianske združenie TRIEZVY ŽIVOT v Cabaj-Čápore (okres Nitra) s celoročnou starostlivosťou a kapacitou 8 miest.

2.7.4.3 Ostatné zariadenia sociálnej starostlivosti

Zastúpenie ostatných zariadení sociálnej starostlivosti v Nitrianskom kraji z hľadiska ich počtu a kapacity za rok 2005 predstavuje nasledujúca tabuľka:

Ostatné zariadenia sociálnej starostlivosti v Nitrianskom kraji k 31.12. 2005

druh zariadenia	počet zariadení	počet dní pre-vádzky za rok	počet miest k 31.12. 2005			súčet denných počtov miest			% využitia miest po započítaní odpadnutých dní		
			spolu	z toho starostlivosť poskytovaná		spolu	z toho starostlivosť poskytovaná		spolu	z toho starostlivosť poskytovaná	
				týždenne	denne		týždenne	denne		týždenne	denne
zariadenie chráneného bývania	0	365	6	0	0	2 190	0	0	66,7	-	-
domov pre osamelých rodičov	1	365	12	0	0	4 380	0	0	100,0	-	-
stanica opatrovateľskej služby	1	365	5	0	0	1 825	0	0	0,0	-	-
zariadenie pestúnskej starostlivosti	1	1 641	27	0	0	10 398	0	0	97,7	-	-
útulok	5	3 285	145	0	0	52 925	0	0	84,5	-	-
rehabilitačné stredisko	3	1 095	49	45	4	17 885	16 425	1 460	100,0	100,0	100,0
zariadenie opatrovateľskej služby	6	2 190	104	0	7	37 816	0	3 285	94,2	-	100,1

Zdroj: Zariadenia sociálnych služieb v Slovenskej republike v roku 2005, ŠÚ SR

Zariadenie chráneného bývania sa nachádza pri resocializačnom stredisku Nádej, Veľké Kosihy v okrese Nové Zámky a poskytuje celoročnú starostlivosť s kapacitou 6 miest, útulky v Komárne, Želiezovciach, Nových Zámkoch, Topoľčanoch a v Nitre.

Základné predpoklady ďalšieho vývoja v územnom priemete kraja

Cieľom Nitrianskeho samosprávneho kraja je vytvárať takú sociálnu politiku, ktorá bude podporovať sociálne slabšie skupiny obyvateľstva a zlepšovať situáciu starých občanov kraja.

Rozvoj Nitrianskeho samosprávneho kraja bude v oblasti sociálnej starostlivosti zameraný na zvyšovanie štandardov v zariadeniach sociálnych služieb a ich modernizáciu. Tento cieľ je zameraný na obnovu budov a zariadení sociálnej starostlivosti, komplexnú modernizáciu existujúcich zariadení sociálnych služieb, optimalizáciu ich kapacít, aby sa zlepšila kvalita poskytovania sociálnej starostlivosti a služieb pre obyvateľov poproduktívneho veku, ktorých podiel sa vzhľadom na trend starnutia obyvateľstva neustále zvyšuje a takisto pre sociálne marginalizované skupiny a deti. (Zdroj: Akčný plán Programu rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja, návrh, marec 2005)

Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v regióne Nitrianskeho samosprávneho kraja (potreby a perspektívy v období 2004 - 2010)

S postupujúcou decentralizáciou sociálnych služieb na regionálnu a miestnu samosprávu vyvstala pre samosprávne kraje nová úloha: vypracovať a zverejňovať koncepcie sociálnych služieb na svojom území. Nitriansky samosprávny kraj preto vypracoval *Koncepciu rozvoja sociálnych služieb v regióne Nitrianskeho samosprávneho kraja (potreby a perspektívy v období 2004 – 2010)*.

Táto koncepcia je koncipovaná v súlade s Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja, ktorý je základným strednodobým programovým dokumentom realizačnej fázy na podporu regionálneho rozvoja na úrovni kraja, s dôrazom na ekonomickú a sociálnu oblasť.

Prezentovaná stratégia zároveň zohľadňuje trendy reformy sociálnych služieb na celoslovenskej úrovni, smerovanej napríklad k decentralizácii sociálnych služieb, k transformácii zariadení poskytujúcich sociálne služby pružnejšie, s vyššou kvalitou a predovšetkým cielených na individuálne potreby občana v sociálnej núdzi.

Hlavnou myšlienkou predkladanej Koncepcie je snaha o včasné a účinné pôsobenie na človeka v sociálnej núdzi, s cieľom motivovať jednotlivcov k vlastnej aktivite a schopnosti plnohodnotne sa integrovať do spoločnosti. Zároveň sa kladie dôraz na vlastnú pomoc rodiny, ktorá plní závažné výchovné, sociálne a ekonomické funkcie, a preto je ako nenahraditeľná spoločenská inštitúcia základom humánnej a demokratickej spoločnosti.

Medzi *problémy*, ktoré si vyžadujú prioritné a systémové riešenia patria predovšetkým:

- nadmerná váha verejných subjektov,
- limity financovania sociálnych služieb a osobitne nízke priame platby obyvateľov,
- nízka technická alebo kvalitatívna vybavenosť zariadení sociálnych služieb,
- zaostávanie (úrovne) sociálnych služieb za potrebami a trendami.

V regióne absentuje poskytovanie sociálnych služieb v:

- *zariadeniach chráneného bývania* - ide o progresívnu formu poskytovania služieb zdravotne postihnutým občanom integrovanou formou v prostredí, ktoré najviac kopíruje prirodzené sociálne štruktúry obyvateľstva,
- *špecializovanom zariadení pre poskytovanie služieb s celoročnou formou pobytu spoločensky neprispôsobivým seniorom* - tento druh zariadenia nie je v zákone špecifikovaný, avšak potreby praxe objektívnu opodstatnenosť a potrebu takéhoto zariadenia jednoznačne preukazujú, nakoľko poskytovanie služieb tejto sítě marginálnej, ale sociálne silne problémovej kategórie populácie nie je v žiadnom z existujúcich typov ZSS vhodné a účelné,
- *hospicoch* - tento druh zariadenia taktiež nie je samostatne v zákone definovaný. Jeho služby v súčasnosti do určitej miery nahrádzajú domovy dôchodcov na oddeleniach so zvýšenou potrebou zdravotníckej starostlivosti. Tento druh zariadenia, ako aj táto špecifická sociálna kategória občanov (nevyliečiteľne, dlhodobo chorí a umierajúci) sa nachádza na rozhraní zdravotníctva aj sociálnych vecí.

Okrem týchto chýbajúcich služieb je v regióne nedostatok práve terénnych a iných pre občanov dôležitých a pružnejších sociálnych služieb ako prepravná služba, azylový dom, denné stacionáre, pestúnska starostlivosť, malokapacitné domovy dôchodcov rodinného typu.

Hlavné ciele koncepcie rozvoja sociálnych služieb v NSK sú v nadväznosti na podstatné problémy v regióne a na vyššie uvedené princípy stanovené na základe potrieb cieľových skupín sociálnych služieb. Smerované sú pre starších, zdravotne a inak ťažko postihnutých, sociálne ohrozených a sociálne rizikových obyvateľov, ktorí sú v sociálnej núdzi.

Od hlavných cieľov sa následne odvíja ťažiskový zámer koncepcie rozvoja sociálnych služieb v NSK: „*vytvorenie siete kvalitných, dostupných, ekonomicky efektívnych a pružne na dopyt reagujúcich sociálnych služieb v kraji, ktoré budú čo najbližšie k občanovi a k jeho skutočným potrebám.*“

Keďže sieť sociálnych služieb (nielen v NSK, ale aj v iných krajoch Slovenska) je v súčasnosti od toho značne vzdialená, dosiahnutie želaného stavu si vyžaduje niekoľkoročnú transformáciu. Na plnenie hlavných cieľov a na čo najväčšie priblíženie sa k ťažiskovému zámeru sa stanovili prioritné zámery, ktoré určujú spoločné smerovanie opatrení na riešenia kľúčových problémov.

Medzi tieto *prioritné zámery koncepcie NSK*, smerované najmä na transformáciu ZSS (osobitne zariadení pod správou VÚC), patria nasledovné, vzájomne sa prelínajúce zámery:

1. Doriešenie foriem a alternatív existencie a poskytovania služieb v ZSS, predovšetkým v tých zariadeniach, ktoré stavebno-technickými podmienkami neumožňujú zásadnú zmenu smerujúcu k rozvoju nimi poskytovaných sociálnych služieb.
2. Rekonštrukcia a komplexná modernizácia infraštruktúry v existujúcich zariadeniach, ktoré budú určené na transformáciu.
3. Prechod z verejne spravovaných (rozpočtových) ZSS na súkromné (neziskové) inštitúcie a vytvorenie motivačného prostredia na pôsobenie, vrátane na vznikanie, súkromných subjektov fungujúcich na dobrovoľnej báze.
4. Vytvorenie podmienok pre viaczdrojové financovanie s dôrazom na priame platby od klientov a ich rodín a jasné a rovnaké pravidlá na získavanie verejných zdrojov pre všetky subjekty (teda s rovnosťou šancí).

5. Prechod z veľkokapacitných ZSS na malokapacitné, multifunkčné zariadenia (u ktorých to je možné a nie je príliš finančne náročné) a vytvorenie podmienok pre zvyšovanie kvality poskytovaných sociálnych služieb.
6. Transformovanie niektorých ZSS na integrované komunitné centrá a menšie centrá sociálnych služieb pre jednotlivé skupiny (chránené bývanie, servisné bývanie a podobne).
7. Vytvorenie podmienok pre nové a v NSK chýbajúce (či nedostatkové) formy sociálnych služieb, s dôrazom na poskytovanie v prirodzenom domácom (resp. rodinnom) prostredí a na mobilnú terénnu opatrovateľskú službu.
8. Podpora vzdelávania existujúcich a potenciálnych sociálnych pracovníkov, osobitne na ich schopnosti komplexného prístupu k riešeniu problémov a schopnosti preventívne a s dlhodobším zameraním účinne zasahovať.
9. Vytvorenie systému a permanentné uplatňovanie spolupráce (predovšetkým informovania o potrebách po sociálnych službách a o ich ponuke) s inými regionálnymi orgánmi, ale aj s relevantnými orgánmi ústrednej správy a miestnymi samosprávami.

Vyššie vymedzené bloky zámerov budú podliehať komunitnému plánovaniu, ktorý bude koordinovať samosprávny kraj. Na jeho tvorbe sa však budú zúčastňovať aj poskytovatelia a užívatelia sociálnych služieb v kraji.

2.7.5 Kultúra

Riešené územie Nitrianskeho kraja z pohľadu zariadení lokálneho významu, to znamená druhovej štruktúry kultúrny dom, kultúrna sála, kino, verejná knižnica, je vybavené na dobrej úrovni.

Zariadenia kultúrno-spoločenských centier vo všetkých mestských sídlach kraja poskytujú priestor obyvateľom pre kultúrno-spoločenskú činnosť. Vybavenosť mestských centier v priaznivej dostupnosti sídiel z ostatného územia kraja so širšou ponukou kultúrnych a spoločenských podujatí vytvára podmienky aj pre obsluhu vidieckeho zázemia.

Nitriansky kraj disponuje širokou škálou kultúrnych zariadení:

- divadlá: Nitra (Divadlo A. Bagara, Staré divadlo, TEATRO TATRO – nezávislé divadlo), Komárno (Jókaiho divadlo), Levice (Divadlo Pôtoň – nezávislé divadlo),
- múzeá: Nitra (Ponitrianske múzeum, Slovenské poľnohospodárske múzeum, Múzeum národov a kultúr), Zlaté Moravce (Mestské múzeum), Topoľčianky (Hipologické múzeum (Múzeum koní)), Topoľčany (Tribečské múzeum), Levice (Tekovské múzeum), Brhlovce (Muzeálna expozícia TML Brhlovce), Nové Zámky (Múzeum Jána Thaina), Komárno (Múzeum maďarskej kultúry a Podunajska), Kolárovo (Múzeum vodného mlynárstva), Oponice (Apponyiho múzeum), Šahy (Hontianske múzeum a galéria Ľudovíta Simonyiho), Štúrovo (Mestské múzeum), Vráble (Požitavské múzeum mlynárstva),
- galérie: Nitra (Nitrianska galéria, Malá galéria Akcent), Nové Zámky (Galéria umenia), Komárno (Galéria Limes, Galéria T, Galéria Czmadok, Galéria Lilla), Levice (Galéria Jozefa Nécseyho), Topoľčany (Galéria na námestí), Šahy (Galéria Ľudovíta Simonyiho), Štúrovo (Mestská galéria),
- špeciálne kultúrne zariadenia: Hurbanovo - observatórium, Levice - Tekovská hviezdáreň, Nitra – hviezdáreň v mestskej časti Chrenová, Dom Matice slovenskej (Nitra, Komárno, Levice, Šurany), Bohunice - vodný mlyn, Kolárovo - vodný mlyn, arborétum Mlyňany, Vráble - Mašekov mlyn,
- národné kultúrne pamiatky: Nitra - hrad a nálezisko staroslovanského osídlenia, historický fond Diecéznej knižnice, Komárno – protiturecká pevnosť, fortifikačný systém mesta (pevnostný systém na sútoku riek Dunaja a Váhu v Komárne je

lokalitou kultúrneho dedičstva vytipovanú na zápis do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO – Tentative list), Topoľčianky – kaštieľ, Rímsky vojenský tábor Leányvár v Iži, stredoveké nástenné maľby v sakrálnych objektoch v Sazdiciach (v rímskokatolíckom filiálnom kostole sv. Mikuláša, biskupa) a v Želiezovciach (rímskokatolícky kostol sv. Jakuba), Kostol'any pod Tribečom - kostol sv. Juraja,

- expozícia ľudovej architektúry a bývania - pamiatková rezervácia: komplex skalných obydí vtesaných do tufu v Brhlovciach,
- iné pamiatky: Nitra – Nitrianska poľná železnica, Šaľa – Dom ľudového bývania, Želiezovce – pamätná izba Franza Schuberta, Vráble - archeologická lokalita Zemný hrad, Technická pamiatka Virt a iné.

Každé okresné centrum má vybudovanú okresnú knižnicu (v Nitre je aj Krajská knižnica Karola Kmeťku), ktorá svojou sieťou mestských a obecných verejných knižníc plní dôležitú funkciu v kultúrno-vzdelávacom procese.

V riešenom území Nitrianskeho kraja je značný pamiatkový potenciál stavebného fondu, jeho využitie pre kultúru je však obmedzené (v súčasnosti sa v najväčšej miere využíva rezortom zdravotníctva, školstva a sociálnou starostlivosťou).

2.7.5.1 Významné podujatia medzinárodné a domáce v Nitrianskom kraji:

okres Nitra:

- Akademická Nitra (medzinárodný akademický festival folklórnych súborov, Nitra),
- MUSICA SACRA (medzinárodný festival sakrálnnej hudby spojený s výstavou, Nitra),
- MUSICA DA CAMERA (cyklus komorných koncertov, Nitra),
- CITHARA AEDICULAE (medzinárodný festival klasickej gitarovej hudby, Nitra),
- Medzinárodný divadelný festival Divadelná Nitra (najvýznamnejší divadelný festival, Nitra),
- Festival súčasného umenia „Konfrontácie“ (nepriamo nadväzuje na avantgardné aktivity slovenských hudobných, výtvarných a literárnych umelcov 60-tych rokov 20. storočia s prezentáciou diel slovenského a svetového súčasného umenia, Nitra),
- STRETNUTIE – Prehliadka divadiel krajín V4 (žánrovo rôznorodý divadelný festival krajín V4 s dôrazom na bábkové divadlo, Nitra),
- „Šantíme na javisku“ (prehliadka najlepších súborov divadelnej sezóny, detského divadla a divadla poézie, Nitra),
- „Zbory mestu“ (medzinárodný festival speváckych zborov venovaný J. Rosinskému, Nitra),
- Nitrianske kultúrne leto (letná prehliadka umenia s cyklom detských divadelných predstavení, s cyklom stretnutí s operetnými a muzikálovými melódiami a koncertami dychovej hudby, vážnej hudby a rockovej hudby, Nitra),
- Nitrianska hudobná jar (cyklus koncertov vážnej hudby, Nitra),
- Nitrianska hudobná jeseň (cyklus koncertov vážnej hudby, Nitra),
- „Nitra, milá Nitra...“ (letné slávnosti v Nitre pozostávajúce z troch častí: Pribinove slávnosti, Deň Nitranov a Cyrilo-metodské slávnosti),
- Svet ticha – medzinárodný festival nepočujúcich sv. Františka Saleského (Nitra),

- EFETA (výstava usporiadaná ako sprievodné podujatie festivalu sluchovo postihnutých, Nitra),
- Dni českej kultúry (prehliadka českej kultúry, Nitra),
- Nitrianska lutna (súťažná prehliadka žiakov základných umeleckých škôl Nitrianskeho, Trenčianskeho, Trnavského a Bratislavského kraja v sólovom speve a hre na dychové nástroje, Nitra),
- PARCON Nitra (festival sci-fi & fantasy, Nitra),
- Týždeň envirofilmu (premietanie filmov spojené so sprievodnými podujatiami, Nitra),
- Nitriansky jarmok a Nitrianske pivné slávnosti (v rámci „Nitra, milá Nitra...“),
- Klokočinský jarmok na sídlisku Klokočina (Nitra),
- Kvetná nedeľa (oživenie starých ľudových zvykov, rozlúčka so zimou – vynášanie Moreny, sprievod mestom, vystúpenia folklórnych súborov, Nitra),
- Nitrianske fašiangy (sprievod mestom, karneval, jarmok ľudových remesiel, Nitra),
- Vrábelský jarmok,
- Vrábelské slávnosti vinobrania,
- Zoborské slávnosti dychových hudieb vo Veľkom Lapáši (festival dychových hudieb),

okres Zlaté Moravce:

- Medzinárodný folklórny festival detských súborov (Zlaté Moravce),
- Festival dychových hudieb (Hostie),
- Fašiangy v Obyciach,
- Zlatomoravecký jarmok,

okres Šaľa:

- Zlatá priadka (celoslovenská prehliadka detskej dramatickej tvorivosti, Šaľa),
- „Šaliensky Matko J. C. Hronského“ (celonárodné kolo, Šaľa),
- Šalienske slávnosti,
- Večianske slávnosti (hudobný a pivný festival, Šaľa-Veča),
- „Gorazdov Močenok“ (celonárodný festival kresťanského divadla, Močenok),
- Dni obce Močenok – DYCHFEST,
- Fašiangy (obec Močenok)

okres Komárno:

- Komárňanské dni (kultúrno-spoločenské podujatie, Komárno),
- Jókaiho dni (divadelný festival v Komárne),
- Medzinárodný festival operných piesní – Lehárov festival (festival na počesť rodáka z Komárna Franza Lehára s vystúpeniami slovenských a maďarských profesionálnych divadelných súborov, Komárno),
- Harmonia Sacra Danubiana (medzinárodný festival sakrálnej hudby a umenia spojený s výstavou, konferenciou a ďalšie, Komárno),
- Cyrilometodejské slávnosti (Komárno),
- Matičné dni (Komárno),
- Prowázkove dni (trojročne konaná konferencia s udelením Prowázkovej medaily najvýznamnejším vedcom v obore, Komárno),

- Seleyho dni (každoročne sa opakujúce vedecké dni, Komárno),
- Letná univerzita Selye (každoročne konaná letná univerzita v rôznych odboroch v dĺžke 3 týždne s bohatou škálou kultúrnych programov, Komárno),
- Borostyán festival (festival ľudovej hudby a básní, Komárno),
- Komárňanský letný festival,
- Ondrejský jarmok (Komárno),
- „Zachovanie ľudových tradícií“ (folklórny festival v Martovciach),
- Juhoslovenské detské a mládežnícke folklórne slávnosti v Dulovciach,

okres Levice:

- WORLD & ETNO FEST LEVICE (medzinárodný hudobný festival),
- COUNTRY FEST (hudobný festival country hudby, Levice),
- JAZZ & BLUES FEST LEVICE (medzinárodný hudobný festival),
- „Margiták“ (hudobný festival na kúpalisku Margita-Ilona),
- Jazzové Vianoce Levice (medzinárodný jazzový festival),
- Levické divadelné hry (prehliadka amatérskych divadelných súborov),
- Levické hradné slávnosti,
- Tradičný levický jarmok,
- Netradičný levický jarmok,
- „Divadelné dni pod Slovenskou bránou – memoriál bratov Držíkovcov“ (divadelný festival neprofesionálneho divadla Nitrianskeho kraja, Tlmače),
- Tlmačské činohranie (celoštátna prehliadka neprofesionálneho činoherného divadla dospelých, Tlmače),
- „Spievajúce Poiplie“ (detský folklórny festival v Ipeľskom Sokolci),
- Tekovské folklórne slávnosti v Starom Tekove,
- Dni kultúry v Honte (tradičné dni hontianskej kultúry v Šahách),
- Kráľove Šahy (celoštátna súťaž v prednese poézie a prózy),

okres Nové Zámky:

- Novozámocký majáles,
- Novozámocká hudobná jar (cyklus koncertov),
- Bábkový festival (Nové Zámky),
- ARTIST HELMET (medzinárodný festival multimediálneho umenia, Nové Zámky),
- Festival študentského divadla (celoštátny festival, Nové Zámky),
- „Zahrajže nám pišťalôčka“ (celoslovenská súťaž v hre na zobcovú flautu s medzinárodnou účasťou, Nové Zámky),
- „Znejúca pieseň“ (celoslovenský súťažný festival detských a mládežníckych speváckych zborov maďarskej menšiny na Slovensku, Nové Zámky),
- Novozámocký festival detských folklórnych súborov s medzinárodnou účasťou v Nových Zámkoch,
- Novozámocký JAZZ-FEST (jazzový festival),
- Kozel Klikfest (medzinárodný festival rôznych hudobných žánrov so sprievodnými podujatiami, Nové Zámky),
- EKOFILM (jarný festival filmov s environmentálnou tematikou, Nové Zámky),
- Obaračkové slávnosti a Novozámocký festival DFS (Nové Zámky),
- PORCIUNKULA (tradičný novozámocký jarmok s kultúrnym programom),

- Hudobné dni mesta Štúrova (festival s medzinárodnou účasťou a sprievodnými podujatiami),
- Divadelné Šurany (celoštátny festival amatérskeho činoherného a hudobného divadla),
- Literárne Šurany (celoslovenská autorská literárna súťaž pre začínajúcich autorov),
- Požitavské folklórne slávnosti Maňa (folklórny festival s bohatou históriou, má charakter nesúťažnej prehliadky, prezentácie folklórnych skupín a súborov z Bratislavského, Banskobystrického, Trnavského, Trenčianskeho a Žilinského kraja),
- Požitavská a okresná výstava vín (odborná degustácia a ochutnávka vín z Požitavskej oblasti a celého Novozámockého okresu, Maňa),

okres Topoľčany:

- Pochovávanie basy (Topoľčany),
- Topoľčianske hudobné leto,
- Topoľčianska hudobná jar (festival s medzinárodnou účasťou),
- Topoľčianska hudobná jeseň (festival s medzinárodnou účasťou),
- Topdancing (celoslovenská súťaž, Topoľčany),
- Topoľčianske hody (kultúrno-spoločenské podujatie),
- Petro-pavlovský jarmok (Topoľčany),
- Veľký topoľčiansky jarmok,
- Prehliadka malých dychových orchestrov (Topoľčany),
- Topoľčiansky deň kultúry,
- Jacovské kultúrne leto (Jacovce).

Základné predpoklady ďalšieho vývoja v územnom priemete kraja

Cieľom Nitrianskeho samosprávneho kraja je zabezpečiť čo najširšie možnosti kultúrneho vyžitia obyvateľov, a to prostredníctvom podpory kultúrnych ustanovizní v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK a obcí a vytvárať takú politiku.

Úlohou Nitrianskeho samosprávneho kraja je zhodnotenie a využitie kultúrneho potenciálu kraja, zabezpečovanie činnosti kultúrnych inštitúcií po stránke materiálno-technickej, odbornej a finančnej v záujme uspokojovania potrieb obyvateľov Nitrianskeho samosprávneho kraja, vytvorenie materiálo-technických a personálnych podmienok rozvoja kultúry a rekonštrukcia a obnova kultúrnych objektov. (Zdroj: Akčný plán Programu rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja, návrh, marec 2005)

Stabilizácia založenej siete zariadení lokálneho významu, predovšetkým siete knižníc, ale aj zariadení klubového typu, ktoré predstavujú významný článok pre realizáciu záujmov diferencovaných skupín obyvateľov, je základným predpokladom pre rozvíjanie kultúrno-spoločenskej aktivity najširších vrstiev obyvateľstva aj v budúcom období.

V mestských sídlach kultúra prežíva aj z dôvodov väčšieho potenciálu záujemcov o ňu, napriek tomu sú problémy s finančným zabezpečením kultúrnych a spoločenských zariadení. Na území kraja si do výhľadu dominantné postavenie kultúrno-spoločenského centra potvrdzuje krajské centrum Nitra, svoj význam si zachovávajú aj ostatné okresné sídla Topoľčany, Levice, Nové Zámky, Komárno, Zlaté

Moravce a Šaľa a mestské sídla Vráble, Hurbanovo, Kolárovo, Šahy, Želiezovce, Tlmače, Štúrovo a Šurany.

V súvislosti s perspektívou vývoja kultúry v regióne treba zaznamenať a pozitívne hodnotiť skutočnosť, že tu funguje sieť múzeí a galérií, stabilný systém knižníc a osvetových stredísk. Profesionálne divadlá pôsobia na vysokej umeleckej úrovni a ich inscenačná tvorba prekročila už hranice našej republiky.

V procese rozvoja kultúry v celom priestore Nitrianskeho kraja je dôležité zapájanie občianskych združení a zoskupení a v ich činnosti podporovanie dlhodobu prerušenej kontinuity rozvíjania tradícií v kultúrno-spoločenskej oblasti v jednotlivých okresoch a oblastiach kraja.

Vo vidieckych sídlach sa nepriaznivá ekonomická situácia obcí, ako aj občanov, sa prejavuje v nízkej využiteľnosti zariadení kultúry, resp. je v mnohých prípadoch riešená pre lukratívnejšie komerčné podnikateľské aktivity. Zariadenia kultúry však v niektorých obciach Nitrianskeho kraja chýbajú celkom (napr. obec Jacovce). Pre rozvoj kultúry sú predpoklady vo využívaní potenciálu pamiatkového stavebného fondu, ktorý je v území kraja početne zastúpený.

2.7.6 Telesná kultúra

Telovýchovná a športová činnosť má základ na miestnej úrovni, čomu zodpovedajú najmä otvorené športové plochy - ihriská, prevažne pre futbal, ktoré sú vybudované takmer v každej obci riešeného územia Nitrianskeho kraja. Mestské sídla disponujú zariadeniami vyššej kvalitatívnej úrovne, ktoré predstavujú štadióny a športové areály. Kryté športové zariadenia, to znamená najmä telocvične, sú na lokálnej úrovni viazané na školskú vybavenosť.

Širokou ponukou krytých športových zariadení s celoročnou prevádzkou disponujú okresné centrá a mestské sídla, v rámci ktorých komplexnú druhovú skladbu preukazujú najmä mestá Nitra, Nové Zámky, Topoľčany, Šaľa a Levice. Medzi zariadenia regionálneho, až nadregionálneho významu je možné zaradiť:

- termálne kúpaliská (okres Nové Zámky – Termálne kúpalisko Vadaš Štúrovo (máj - september), Termálne kúpalisko Štrand Emila Tatáríka Nové Zámky (v letných mesiacoch), Termálne kúpalisko Tvrdošovce (jún - september), Termálne kúpalisko Podhájska (máj - október), okres Komárno – Termálne kúpalisko a wellness Komárno (celoročne), Termálne kúpalisko Patince Patrek (jún - september), okres Levice – Termálne kúpalisko Santovka (v letných mesiacoch), Termálne kúpalisko Margita-Ilona (máj - september), okres Nitra – Termálne kúpalisko Poľný Kesov (v letných mesiacoch), okres Šaľa – Termálne kúpalisko Diakovce (jún - september),
- športové haly a špeciálne telocvične: Nitra, Nové Zámky, Štúrovo, Šurany, Topoľčany, Komárno, Kolárovo, Šaľa, Levice, Tlmače, Šahy, Želiezovce, Nesvady,
- kryté zimné štadióny - v rámci kraja týmto vybavenostným druhom disponujú sídla Nitra, Nové Zámky, Topoľčany, Šaľa, Levice.

Kryté bazény sú vybudované predovšetkým v okresných centrách (okrem Zlatých Moraviec), v ďalších mestských sídlach (s výnimkou mesta Tlmače a Štúrova) tieto zariadenia s celoročným využitím absentujú.

Športové jazdectvo sa rozvíja na základe chovu koní. Jazdecké areály v rámci riešeného územia sú v okresoch Nitra (Kolíňany, Mojmírovce), Zlaté Moravce (Topoľčianky), Nové Zámky (Šurany), Levice (Hronovce, Jur nad Hronom, Mýtne Ludany, Nový Tekov) a v Šali. Vo výhľade je vytvorenie jazdeckého areálu v Belej

a Šarkane (okres Nové Zámky) a na hospodárskych dvoroch. V Nitre je to DD Raň a jazdecký areál na Kyneku.

Motokrosová trať sa nachádza v obciach Skýcov, Nemčiňany a Žitavany (okres Zlaté Moravce), Bátorove Kosihy (okres Komárno), Gbelce, Štúrovo - Nána (okres Nové Zámky), Behynce – miestna časť obce Veľké Ripňany (okres Topoľčany), Tlmače (okres Levice), Zbehy, Lukáčovce, Nitra – Janíkovce, Nitra - Kalvária (okres Nitra). Územie kraja má predpoklady aj v športovom rybárstve, ktoré je rozšírené na vhodných úsekoch tokov, ale aj na početných poľnohospodárskych nádržiach a rybníkoch, ďalej sú tu vhodné podmienky pre veľkoplošné športy ako je golf a športová strelba. Pre zimné športy sú podmienky ojedinelé – v Považskom Inovci (Podhradie), v Tríbeči (Vyčoma, Brezov štál), v Pohronskom Inovci (Kadiška), v Štiavnických vrchoch (Uhliská) a pod.

Základné predpoklady ďalšieho vývoja v územnom priemete kraja

Tak ako kultúru, aj telovýchovu a šport nepriaznivo postihuje ekonomická situácia, ktorá sa prejavuje v problémoch zdrojov financovania športovo-telovýchovných aktivít.

Do výhľadu bude potrebné zabezpečiť rozvoj zariadení telovýchovy a športu s celoročnou prevádzkou, prioritne v mestských sídlach, v druhej štruktúre kryté plavárne a viacúčelové športové haly a telocvične.

Územie Nitrianskeho kraja, najmä na Levicej kryhe, disponuje bohatstvom geotermálnych vôd. Tento potenciál do výhľadu je možné využiť nielen pre rekreáciu a športovú činnosť (napr. termálne kúpaliská Santovka, Margita – Ilona, Diakovce, Komárno a ďalšie), ale aj pre poskytovanie rehabilitačno-rekondičných pobytov a ambulantnú liečbu, resp. participáciou miest a obcí zriaďovať lokálne (komunálne) kúpeľné zariadenia pre miestnych obyvateľov i širšie zázemie (okres Nové Zámky - Podhájska, okres Komárno - Nesvady, okres Šaľa). Na jestvujúcich kúpaliskách sa odporúča vo vhodných prípadoch zvážiť rozšírenie služieb o vybrané zdravotno-preventívne procedúry. Výskyty geotermálnych vôd s potenciálnym využitím pre cestovný ruch sú evidované v týchto lokalitách: Zemianska Olča, Zlatná na Ostrove, Nesvady, Hurbanovo, Virt, Marcelová, Kravany nad Dunajom v okrese Komárno, Vlčany v okrese Šaľa, Bardoňovo, Šurany, Komjatice, Dvory nad Žitavou, Obid, Nová Vieska, Bruty v okrese Nové Zámky, Želiezovce v okrese Levice ako aj inde (v okrese Zlaté Moravce a v okrese Topoľčany).

Pre zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva bude potrebné posilniť zariadenia pre športovo-telovýchovnú a rekreačnú činnosť, ktorá by slúžila rôznym formám dennej aktívnej činnosti. Pre rozvoj športovo-rekreačných a telovýchovných zariadení a aktivít bude potrebné vymedziť lokality vo vidieckom zázemí, ktoré disponuje špecifickými prírodnými a civilizačnými danosťami. Podobne je dôležité vytvárať podmienky aj v urbanizovanom prostredí, aby sa mohla uplatniť stratégia Národného programu podpory zdravia v oblasti pôsobenia rozvíjania zdravia.

4. Kapitola 2.8.6 Nerastné suroviny a rašelina

V kapitole sa nahrádza celý pôvodný text kapitol 2.8.6.1 a 2.8.6.2 novým nasledovným textom:

2.8.6.1 Zhodnotenie územia z hľadiska hospodárskeho využitia nerastných surovín

Z nerastných surovín sa na území Nitrianskeho kraja vyskytujú ložiská energetických surovín - hnedého uhlia, lignitu, zemného plynu, rudných surovín - polymetalických rúd, nerudných surovín – dekoračného kameňa, kremenca, keramických ílov, mineralizovaných I-Br vôd, stavebných surovín – stavebného kameňa, štrkopieskov a pieskov a tehliarskych surovín.

V súčasnom stave z výhradných ložísk nerastných surovín majú hospodársky význam a sú ťažené najmä ložiská vápencov, dekoračného a stavebného kameňa a tehliarskych surovín. Z nevýhradných ložísk sú využívané ložiská štrkopieskov a pieskov.

2.8.6.1.1 Energetické suroviny

Z energetických surovín sa v Nitrianskom kraji nachádzajú ložiská hnedého uhlia, lignitu a zemného plynu.

Ložisko hnedého uhlia je preskúmané v lokalite Štúrovo v priestore Štúrovo - Obid - Mužla v okrese Nové Zámky s overenými zásobami v množstve 20,9 mil. ton uhlia, z čoho je 6,4 mil. ton viazaných a 1,1 mil. ton nebilančných zásob. Komplikované hydrogeologické a tektonické pomery ložiska, značná hĺbka uhoľných slojov (395-760 m) a ich nepravidelný vývoj nedávajú za súčasných podmienok predpoklady na efektívne banské dobývanie ložiska. Je potrebné overiť iné možnosti využitia zásob hnedého uhlia, najmä podzemným splyňovaním.

V okrese Zlaté Moravce bolo v minulosti dobývané ložisko hnedého uhlia Obyce a v posledných rokoch bolo preskúmané ložisko lignitu Beladice (časť v okrese Zlaté Moravce).

Ťažba v ložisku hnedého uhlia Obyce bola zastavená v roku 1949. Novšie prieskumné práce v tejto oblasti skončili negatívne.

Významné ložisko lignitu bolo overené vyhľadávacím geologickým prieskumom v priestore Jelenec - Beladice - Čeladice - Malé Chyndice - Dolné Obdokovce - Hostová. Ložisko lignitu pozostáva z 5 bazálnych slojov sa nachádza v hĺbke 100 - 300 m. Ich chemickotechnologické parametre sú nasledovné: výhrevnosť 9,73 MJ.kg⁻¹, obsah vody 29,3 %, popola 41,11 %, síry 4,20 %, arzenu 53 g.t⁻¹, priemerná hrúbka 3,05 m. Vzhľadom na zvýšený obsah síry a arzenu je lignit z ložiska vhodný na energetické účely len po použití zariadení, ktoré by eliminovali dopad na životné prostredie. V ložisku bolo vyčíslených celkove 206 055 tis. t geologických zásob, z ktorých je 43,85 % voľných a 56,15 % viazaných v ochranných pilieroch. Lignit v nadložných slojoch (5 slojov) je vykazovaný len v prognózných zásobách (32 176 tis. t). Zásoby lignitu v ložisku sú vcelku hodnotené ako nebilančné pre banské dobývanie z dôvodu nesplnenia podmienok využiteľnosti ložiska, určených MŽP SR.

Energetická koncepcia SR navrhuje ročnú ťažbu uhlia v SR vo výške 4 mil. ton. Túto možno dosiahnuť v dostatočnom časovom horizonte v existujúcich uhoľných revíroch a dobývacích priestoroch bez otvárania nových ložísk.

Vzhľadom na vyššie uvedené faktory sa s banským využitím ložiska lignitu v lokalite Beladice zatiaľ nepočíta. Treba však konštatovať, že overené geologické zásoby predstavujú značný energetický potenciál. Prepočet na merné palivo dosahuje hodnotu 6 849 tis. t. Hodnota bilančných zásob v ložisku predstavuje sumu 60 665 mil. Sk. Ložisko lignitu Beladice treba preto naďalej považovať za rezervu prvotných palívovo- energetických zdrojov Slovenska.

V záveroch úlohy "Netradičné využitie hnedého uhlia a lignitu v SR" je ložisko Beladice hodnotené ako vhodné pre podzemné splyňovanie. Ložisko sa navrhuje prehodnotiť z hľadiska možnosti jeho využitia pre podzemné splyňovanie, nakoľko realizovaná etapa geologického prieskumu neuvažovala s využitím ložiska pre tento účel. Dôležitá je skutočnosť, že oproti pôvodným zámerom nebude mať využitie ložiska podzemným splyňovaním negatívny vplyv na životné prostredie takého rozsahu, ako jeho dobývanie banským spôsobom.

Ochrana ložiska lignitu bola určená rozhodnutím OBÚ vyhlásením chráneného ložiskového územia (CHLÚ) Čeladice pod č. 609/92 zo dňa 7.5.1992. Investičné zámery v tomto území je podľa príslušnej legislatívy možné realizovať len so súhlasom štátnej banskej a geologickej správy.

Malé ložisko lignitu (5 859 tis. t bilančných voľných zásob) je overené v lokalite Pukanec v okrese Levice. Priemerná hrúbka produktívneho súvrstvia dosahuje 10,8 m. Výhrevnosť lignitu je nízka - $5,95 \text{ MJ.kg}^{-1}$, preto nie je možné počítať s jeho energetickým využitím. Lignit je perspektívny hlavne pre chemické využitie a poľnohospodárske účely. Pri jeho povrchovej ťažbe by bolo možné využiť nadložné keramické íly. Ložisko lignitu s určeným chráneným ložiskovým územím je hodnotené ako neperspektívne, s ktorého využitím sa v dohľadnej dobe neuvažuje. Prípadná ťažba by sa dostávala tiež do kolízií s prvkami ÚSES.

Vychádzajúc zo záverov Energetickej surovínovej politiky a predpokladaných limitov ťažby energetických surovín na Slovensku nepredpokladáme, že v strednodobom horizonte bude reálne využívanie týchto ložísk a preto ich zaraďujeme medzi ložiská neperspektívne.

V Nitrianskom kraji bolo zatiaľ objavené len jedno ložisko zemného plynu a to v lokalite Ivanka pri Nitre - Golianovo v okrese Nitra. Ložisko s určeným dobývacím priestorom nie je zatiaľ využívané. Zemný plyn má nepriaznivé zloženie, v dôsledku nízkeho podielu uhlíkovodíkových plynov (najmä metán), ktorý tvorí iba 41 %. Ďalšou zložkou plynu je kyslíčnik uhličitý a dusík. Hoci tento plyn je primárne horľavý, jeho používanie bude možné len po separácii neuhľovodíkových zložiek. Napriek uvedeným nepriaznivým skutočnostiam je v súčasnosti záujem o využitie ložiska, ktoré sa pripravuje do ťažby. Po dokončení prieskumu a prehodnotení zásob sa v ložisku vykazuje 770 mil.m^3 bilančných a 172 mil.m^3 nebilančných zásob zemného plynu. Pri ťažbe môže dôjsť ku kontaminácii ovzdušia vypúšťaním separovaného dusíka a kyslíčnika uhličitého.

2.8.6.1.2 Rudné suroviny

Bohaté výskyty zlato- strieborných rúd boli intenzívne dobývané v 12.- 17., resp. až 19. storočí a podmienili osídlenie a rozvoj kráľovského mesta Pukanec a Devičany v terajšom Levickom okrese. V súčasnosti sa rudy neťažia.

Vyhľadávacím prieskumom bolo overené ložisko polymetalických Pb- Zn- Cu- Ag rúd v lokalite Pukanec, na ktorom sú evidované nebilančné zásoby v množstve 6 699 tis. t. Vychádzajúc z poznatkov o geologickej stavbe územia a výsledkov geologického prieskumu nie sú reálne predpoklady overenia na jeho využívanie. Ložisko s určeným chráneným ložiskovým územím nie je vhodné na efektívnu ťažbu a výhľadovo sa s jeho využitím neuvažuje.

2.8.6.1.3 Nerudné suroviny

Z nerudných surovín sú v Nitrianskom kraji zastúpené ložiská vápenca ostatného, sialickej suroviny, žiaruvzdorných ílov, keramických surovín, kremenca, dekoračného a stavebného kameňa, štrkopieskov a pieskov a tehliarskych surovín.

Ložiská vápenca ostatného sú overené na dvoch lokalitách v okrese Nitra a to Žirany - Žibrica a Kolíňany.

Ložisko regionálneho významu Žirany - Žibrica s určeným dobývacím priestorom (DP) "Žirany" je exploatované na výrobu vápna a mletých vápencov. Ťažba v roku 2004 predstavovala cca 139 tis. t. Surovina je vhodná na výrobu vápna pre pórobetón, vápna čistého vzdušného a na výrobu mletých vápencov.

Neťažené ložisko Kolíňany bolo overené pre uvažovanú cementáreň Kolíňany, ktorá však nebola realizovaná v dôsledku kolízie so záujmami ochrany prírody. Ložisko s určeným DP „Pohranice“ je zaradené medzi perspektívne a uvažované na ťažbu. Na ložisku regionálneho významu Kolíňany bolo overených 23 425 tis. t bilančných zásob a 18 740 tis. t nebilančných zásob. Životnosť priemyselných zásob sa pri súčasnej ročnej ťažbe pohybuje nad 100 rokov. Kvalitné polohy vápenca z ložiska Kolíňany vyhovujú pre výrobu cementov a ako saturačné vápence sú vhodné pre cukrovarníctvo. V roku 2004 nebola na ložisku vykázaná ťažba

Nové perspektívne možnosti využitia vápencov napr. z ložiska Žirany – Žibrica sú hlavne pre hutnícke účely a pri výrobe celulózy. Perspektívnym využitím vápencov ostatných kvalitatívnych tried IV. až VIII. je príprava peletizovaných vápencov (z vápencovej múčky, bentonitu, prípadne ďalších prísad). Peletizované vápence sa s výhodou používajú v poľnohospodárstve a pri zlepšovaní ekológie prostredia. Zlepšujú úrodnosť pôdy, vyznačujú sa rýchlym a kontrolovateľným uvoľňovaním živín, schopnosťou regulácie pH prostredia, lepšou využiteľnosťou Ca^{2+} a ostatných zložiek. V ekológii možno vápence vhodne použiť pre odsírovanie spalín, úpravu pH vody a pre prípravu sorbentov na zachytávanie Fe a Mn z neutrálnych a alkalických vôd.

Obe ložiská vápenca sa dostávajú do kolízie s ochranou prírody. Táto problematika je riešená v kapitole "Vplyv ťažby nerastných surovín na životné prostredie".

Ložisko sialickej suroviny v lokalite Host'ová - Kolíňany bolo overené tiež pre pôvodne uvažovanú cementáreň. S jeho využitím sa výhľadovo neuvažuje.

V Nitrianskom kraji je evidovaných 6 ložísk keramických ílov. V okrese Nitra je ložisko Horné Lefantovce, v okrese Levice ložisko keramických ílov Pukanec a v okrese Topoľčany ložisko Solčany. Najviac evidovaných ložísk sa nachádza v okrese Zlaté Moravce – celkovo tri Žikava, Jedľové Kostolany a Ladice.

Na ložisku Horné Lefantovce sú evidované bilančné zásoby v množstve 3 256 tis. t. Chránené ložiskové územie žiaruvzdorných ílov a keramických surovín Pukanec (Pukanec) má nebilančné zásoby cca 1 213 tis. t. Perspektívne ložiská keramických surovín boli v poslednom období overené v okrese Zlaté Moravce v lokalitách Jedľové Kostolany, Ladice a Žikava s celkovými bilančnými zásobami 14 664 tis. t. V dohľadnej dobe sa uvažuje s ich využitím.

Spodnotriasové kremence, ktorých ložiská sa sústreďujú do okresov Nitra a Zlaté Moravce, sa v minulosti využívali na výrobu kameniva (CHLÚ Jelenec so zastavenou ťažbou). Kremence by mohli byť v niektorých prípadoch (po splnení kvalitatívnych požiadaviek na obsah SiO_2 , Al_2O_3 , CaO , MgO) využité aj na výrobu ferosilícia (Jelenec, Ladice).

Významné ložiská spodnotriasových kremencov v okrese Zlaté Moravce sú ložiská Hostie I. a Zlatno. Ložiská svojimi geologickými zásobami a technologickými

parametrami predstavujú významnú surovinovú bázu vhodnú pre výrobu ferosilícia. Najväčšie množstvo geologických zásob bolo overené na ložisko Hostie I., bolo overených 8 293 tis. t. Ložisko Zlatno má overené geologické zásoby v kategórii v množstve 1 787 tis. T. Ako je zrejmé z uvedených údajov overené geologické zásoby predstavujú významné množstvá, ale reálne využívanie suroviny je minimálne. V roku 2004 nebola na uvedených ložiskách vykázaná žiadna ťažba.

V okolí Levíc sú známe ložiská dekoračného kameňa - travertínu a ónyxového mramoru v lokalitách Levice - Zlatý Ónyx a Levice - Šíklôš. Surovina sa ťažila na obklady a v menšej miere na výrobu drobných galantérnych predmetov (popolníky a pod.). V súčasnom stave je ťažba zastavená ako v ložisku Levice - Šíklôš tak aj v ložisku Levice - Zlatý Ónyx.

Ložiská stavebného kameňa v Nitrianskom kraji sa koncentrujú do okresov Nitra, Zlaté Moravce, Topoľčany a Levice. Celkovo je evidovaných 14 výhradných ložísk stavebného kameňa, z toho v okrese Topoľčany sa nachádzajú 4 ložiská, v okrese Zlaté Moravce taktiež 4 ložiská, v okrese Nitra 3 ložiská a v okrese Levice tiež 3 ložiská stavebného kameňa. Ich ťažba sa často dostáva do kolízií s ochranou prírody a prvkami USES - táto problematika bude hodnotená v osobitnej kapitole.

Všetky ťažené výhradné ložiská stavebného kameňa sú legislatívne chránené určenými dobývacími priestormi.

V okrese Nitra sa ťažba výhradných ložísk stavebného kameňa uskutočňuje na dvoch ložiskách s rozvinutou ťažbou, a to Pohranice - Kolíňany a Žirany - Žibrica v dobývacom priestore Žirany, kde sa ťaží tiež vápenec pre vápenku Žirany.

V okrese Zlaté Moravce k rozvojovým ložiskám stavebného kameňa patria Obyce a Čierne Kľačany. Ťažba v ložisku Obyce bola povolená do 31.12. 2003, na ložisku Obyce I. sa ťaží. Útlmová ťažba sa realizuje v ložisku Hostie, pričom sa plánuje jej zastavenie v najbližšej dobe.

V okrese Topoľčany k rozvojovým výhradným ložiskám stavebného kameňa, ktorých zásoby umožňujú dlhoročnú ťažbu, sa radia ložiská Krnča, Krnča II. a Závada. V evidencii výhradných ložísk s určeným dobývacím priestorom OBÚ Prievidza je tiež ložisko stavebného kameňa – kremenca Súľovce. Podľa údajov Geologickej služby SR Bratislava je toto ložisko vylúčené z evidencie výhradných ložísk.

V okrese Levice k rozvojovým ložiskám stavebného kameňa s rozvinutou ťažbou patria Rybník nad Hronom a Horné Turovce. Útlmová ťažba s plánovaným zastavením v dohľadnej dobe sa uskutočňuje v ložisku Hontianske Trst'any - Hrončín. Významné zásoby stavebného kameňa - andezitu boli overené v ložisku Hontianske Trst'any - Roveň. Dosiaľ nevyužívané ložisko s určeným chráneným ložiskovým územím uvažujú KaŠ Zlaté Moravce v blízkej dobe na ťažbu. Ďalšie výhradné ložisko stavebného kameňa - andezitu je overené v lokalite Hontianske Trst'any - Ladia. Ložisko vzhľadom na podrobnejšie preskúmané a vhodnejšie susedné ložisko Hontianske Trst'any - Roveň sa neodporúča na ťažbu.

Stavebné suroviny patria k najvýznamnejším komoditám v Nitrianskom kraji. Zaraďujeme sem ložiská stavebného kameňa, štrkopieskov a pieskov a tehliarskych surovín. Zahrňujú ložiská výhradné, ako aj ložiská nevyhradených nerastov. Celkom sa v Nitrianskom kraji nachádza 22 výhradných ložísk stavebných surovín, z toho 14 ložísk stavebného kameňa, 2 ložiská štrkopieskov a pieskov a 6 ložísk tehliarskych surovín. Okrem toho je v Nitrianskom kraji evidovaných 37 ložísk nevyhradených nerastov stavebných surovín, a to 3 ložiská stavebného kameňa, 32 ložísk štrkopieskov a pieskov a 2 ložiská tehliarskych surovín. Životnosť zásob stavebných surovín sa pri súčasnej ročnej ťažbe odhaduje na niekoľko desiatok rokov, v niektorých prípadoch až na stovky rokov.

Priestorové rozloženie, kvalita zásob jednotlivých surovín a množstvo zásob je veľmi rôznorodé. Perspektívu využívania stavebných surovín je preto potrebné hodnotiť nielen vo vzťahu k množstvu a kvalite geologických zásob, ale hlavne vo vzťahu k investičným zámerom kraja (rozvoj a modernizácia infraštruktúry).

Územie Nitrianskeho kraja má vhodné surovinové zdroje pre tehliarsku výrobu na báze spraší a sprašových hlín Nitrianskej, Žitavskej a Hronskej sprašovej pahorkatiny. Najrozšírenejším typom tehliarskych surovín sú ílovito – prachovité až prachovo – piesčité hliny kvartérnej eolickej sedimentácie (spraše). Jedná sa o ložiská Preseľany, Gbelce, Machulince, Zlaté Moravce. Hliny sú ovplyvnené procesmi zvetrávania a svahovej modelácie. K druhému typu tehliarskych surovín patria neogénne sedimenty (panón, sarmat), v zastúpení plastických a piesčitých ílov. Predstaviteľom sú ložiská Mojzesovo, Semerovo, Zlaté Moravce.

V posledných rokoch v dôsledku útlmu stavebníctva došlo k zastaveniu, resp. obmedzeniu ťažby tehliarskych surovín na viacerých výhradných ložiskách. Pokles ťažby je tu ešte výraznejší ako u stavebného kameňa. V roku 1988 sa v ložiskách tehliarskych surovín terajšieho Nitrianskeho kraja vyťažilo celkom 368 tis. m³ surovín, pričom ťažba v roku 1996 predstavovala len 107 tis. m³.

K najvýznamnejším rozvojovým ložiskám tehliarskych surovín na území kraja patria Zlaté Moravce s ročnou ťažbou 94 tis. m³ suroviny a overenými zásobami zabezpečujúcimi dlhodobú perspektívu ťažby. Ťažba na susednom ložisku tehliarskej suroviny Machulince bola zastavená.

Z ostatných výhradných ložísk tehliarskych surovín na území kraja bolo v roku 1996 v ťažbe rozvojové ložisko Preseľany v okrese Topoľčany. V roku 2004 sa na ložisku neťažilo. Uvažuje sa s obnovením ťažby ložiska Gbelce v okrese Nové Zámky, ktoré má obmedzené zásoby (76 tis. m³). Z tohto dôvodu sa v okolí tehelne zabezpečujú ďalšie zásoby tehliarskej suroviny (dosiaľ overených 4,2 mil. m³ bilančných zásob v kategórii Z2), ktoré môžu zabezpečiť ďalšiu perspektívu tehliarskeho závodu.

Viaceré výhradné ložiská tehliarskej suroviny boli vyňaté z evidencie výhradných ložísk (Ivanka pri Nitre, Levice I., Pukanec - Bohunice).

Významná surovinová báza štrkopieskov a pieskov sa sústreďuje do južnej časti kraja a to najmä do okresov Komárno a Nové Zámky. Najkvalitnejšiu surovinu predstavujú dunajské štrkopiesky a piesky s predpokladom ich využitia pre priemyselnú veľkoťažbu ako i ťažbu miestneho významu.

V Nitrianskom kraji sa nachádzajú len 2 výhradné ložiská štrkopieskov a pieskov a to ložisko Veľký Cetín v okrese Nitra a Volkovce v okrese Zlaté Moravce. Surovina z uvedených ložísk je vhodná pre stavebné účely a ako drvené kamenivo. V roku 2004 bola ťažba vykázaná len na ložisku Veľký Cetín. Ťažba na výhradnom ložisku štrkopieskov Volkovce v okrese Zlaté Moravce bola zastavená.

V okrese Nové Zámky nevýhradné ložiská štrkopieskov sú preskúmané v lokalitách Dvory nad Žitavou, Kostolný Sek - Šurany, Nitriansky Hrádok, Rúbaň a Štúrovo - okolie, kde bolo overených spolu 36,7 mil. m³ bilančných zásob, z čoho je však 35,5 mil. m³ viazaných z dôvodu ochrany pôdneho fondu, resp. vodárenských záujmov. Územie má predpoklady pre využitie štrkopieskov pre priemyselnú veľkoťažbu na báze dunajských štrkopieskov medzi Gbelcami, Štúrovom a Chľabou a riečnych náplavov Hrona medzi Biňou a Dunajom. Štrkopiesky náplavov Hrona, Žitavy majú menšie plošné rozšírenie a nižšiu kvalitu. Vzhľadom na zvýšenie dopravných taríf bude potrebné počítať s využitím štrkopieskov z miestnych zdrojov.

Nevýhradné ložiská štrkopieskov ako miestne surovinové zdroje sa využívali na viacerých lokalitách (Kostolný Sek - Šurany, Dvory n. Žitavou I-III, Rúbaň).

Z koryta Hrona sa ťažili štrkopiesky v úseku Kamenný Most - Malá n. Hronom a z koryta Dunaja v lokalitách Štúrovo - okolie, Mužla a Mužla - Čenkov. Ako vhodné lokality na obnovenie ťažby sú hodnotené Kamenný Most - Malá n. Hronom a Mužla (Regionálne štúdie nerastných surovín okresov SR - okres Nové Zámky. Geologický prieskum š.p. Spišská Nová Ves, 1993).

Ložiská maltárskych pieskov miestneho významu sú v lokalitách Nová Vieska, Salka, Salka - Pastovce, Strekov. V súčasnom stave sú ťažobne opustené, resp. sa ťažia občasne pre miestne účely. Vzhľadom na odhad zásob ako perspektívne na obnovenie ťažby maltárskych pieskov sú hodnotené ložiská Bíňa a Salka I.

Z nevýhradných ložísk štrkopieskov a pieskov boli v roku 1996 v okrese Nové Zámky ťažené ložiská Bánov (17 tis. m³/rok) a Dvory nad Žitavou - Fölsötag (1 tis. m³/rok). V roku 2004 sa na ložiskách neťažilo.

V okrese Komárno sa vyskytujú početné nevýhradné ložiská štrkopieskov a pieskov a maltárskych pieskov, ktoré boli podrobne pasportizované v Regionálnej štúdii nerastných surovín okresu Komárno (Geologický prieskum, š.p. Spišská Nová Ves, 1993) a zapracované do ÚPN VÚC okresu Komárno (ÚRKEA s.r.o. B. Bystrica, 1996).

Zoznam pasportizovaných nevýhradných ložísk v okrese Komárno:

- štrkopiesky a piesky:

Dedina Mládeže - Malý ostrov, Iža, Kameničná, Kameničná I., Kolárovo - Moča, Kolárovo - Salaše, Kolárovo - Za mrchoviskom, Komárno, Komárno - Lándor, Komárno - Malý Harčáš, Komárno - Nová Osada, Komárno - Nová Stráž, Marcelová - Pieskovina, Moča - Kravany nad Dunajom, Mudroňovo, Patince - Iža, Radvaň nad Dunajom - Virt, Radvaň nad Dunajom - Žitava, Vrbová nad Váhom - Kameničná, Zemianska Olča, Zlatné na Ostrove

- maltárske piesky:

Dulovce, Dulovce - Kamenica, Chotín I., Chotín II., Moča, Moča - Dunajské Hony, Pribeta I., Svätý Peter, Šrobárová.

Z nevýhradných ložísk štrkopieskov a pieskov boli v roku 1996 ťažené ložiská Hurbanovo (15 tis. m³/rok) a Imeľ (16 tis. m³/rok). Ťažba na ložisku Imeľ nebola v roku 2004 vykázaná.

Najviac boli v roku 1996 využívané miestne zdroje štrkopieskov a pieskov v okrese Levice, kde ich ťažba na nevýhradných ložiskách (Čajkov, Horná Seč, Kubáňovo, Pastovce a ťažba z koryta rieky Hron) dosiahla 100 tis. m³. V roku 2004 boli ložiská využívané nasledovne – Čajkov v likvidácii, Kubáňovo (iba ložisko Kubáňovo I.), Pastovce – ťažba zastavená.

V okrese Nitra boli nevýhradné ložiská štrkopieskov a pieskov v roku 1996 ťažené v ložisku Gergetová (14 tis.m³/rok). V roku 2004 pozastavená ťažba.

V okrese Šaľa sa štrkopiesky a piesky v roku 1996 ťažili z riečiska Váhu v množstve 3 tis. m³/rok (Verejnoprospešné služby obce Vlčany).

V okrese Zlaté Moravce sa miestna ťažba štrkopieskov malého rozsahu (1 tis. m³/rok) realizovala na nevýhradnom ložisku Nemčiňany. V roku 2004 neprebiehala ťažba.

V okrese Topoľčany bolo v roku 1996 ťažené ložisko nevýhradného nerastu - štrkopieskov Bojná - pieskovisko Duna (16 tis. m³/rok). OBÚ Prievidza bolo vydané povolenie na dobývanie ložiska piesku Veľké Ripňany. V roku 2004 neboli vykázané údaje o ťažbe na ložiskách.

Na území Nitrianskeho kraja sa v roku 1996 ťažba na výhradných ložiskách, štrkopieskov a pieskov nerealizovala. Ťažba na nevýhradných ložiskách, ktoré predstavujú miestne surovinové zdroje dosiahla 182 tis. m³/rok. V roku 2004 bola vykázaná ťažba v objeme zhruba 200 tis. m³/rok.

Dobývacie priestory výhradných ložísk

V Nitrianskom kraji je k 1.1. 2005 určených celkom 27 dobývacích priestorov (DP) s celkovou plochou 763,65 ha, z nich je v súčasnosti 13 ložísk ťažených a na 13 ložiskách sa nevykazuje ťažba. Celková rozloha dobývacích priestorov, na ktorých prebieha ťažba je 590,16 ha. Podiel plochy všetkých dobývacích priestorov na celkovej rozlohe kraja je 1,20 %. Dobývacie priestory sú stanovené pre 19 organizácií, pričom niektoré organizácie majú aj viac DP a pre 12 druhov nerastných surovín. Najviac dobývacích priestorov je stanovených pre ťažbu stavebného kameňa (14), potom tehliarske suroviny (6), vápenec ostatný (2), štrkopiesky (2) a pre zemný plyn, dekoračný kameň, kremenec, mineralizované I – Br vody je stanovený po 1 dobývacom priestore. V tabuľke č.20 uvádzame prehľad dobývacích priestorov s názvom DP, s plochou DP a s názvom organizácie, pre ktorú bol DP určený.

Číslo DP	Názov DP (názov ložiska)	Surovina	Okres
1.	Golianovo (Ivánka pri Nitre)	zemný plyn	Nitra
2.	Jelenec (Jelenec)	kremenec	Nitra
3.	Jelenec (Jelenec)	stavebný kameň	Nitra
4.	Levice III (Levice – Zlatý Onyx)	dekoračný kameň	Levice
5.	Čierne Kľačany (Čierne Kľačany)	stavebný kameň	Zlaté Moravce
6.	Závada (Závada)	stavebný kameň	Topoľčany
7.	Volkovce (Volkovce)	štrkopiesky a piesky	Zlaté Moravce
8.	Veľký Cetín (Veľký Cetín)	štrkopiesky a piesky	Nitra
9.	Machulince (Machulince)	tehliarske suroviny	Zlaté Moravce
10.	Semerovo (Semerovo)	tehliarske suroviny	Nové Zámky
11.	Obyce (Obyce)	stavebný kameň	Zlaté Moravce
12.	Obyce I (Obyce)	stavebný kameň	Zlaté Moravce
13.	Hostie (Hostie)	stavebný kameň	Zlaté Moravce
14.	Krnča (Krnča)	stavebný kameň	Topoľčany
15.	Krnča I (Krnča)	stavebný kameň	Topoľčany
16.	Žirany (Žirany – Žibrica)	stavebný kameň	Nitra
17.	Pohranice (Pohranice – Kolíňany)	stavebný kameň	Nitra
18.	Rybník nad Hronom (Rybník nad Hronom)	stavebný kameň	Levice
19.	Horné Turovce	stavebný kameň	Levice
20.	Hontianske Trst'any – Hronďín (Hontianske Trst'any – Hronďín)	stavebný kameň	Levice
21.	Zlaté Moravce II (Zlaté Moravce)	tehliarske suroviny	Zlaté Moravce
22.	Preseľany nad Nitrou (Preseľany)	tehliarske suroviny	Zlaté Moravce
23.	Mojzesovo (Mojzesovo)	tehliarske suroviny	Nové Zámky
24.	Žirany (Žirany – Žibrica)	vápenec ostatný	Nitra
25.	Súlovce	stavebný kameň	Topoľčany
26.	Gbelce (Gbelce)	tehliarske suroviny	Nové Zámky
27.	Krátke Kesy (Marcelová)	mineralizované I – Br vody	Komárno

Zdroj: OBÚ Bratislava, OBÚ Prievidza, 2005

Chránené ložiskové územia

Ochrana výhradného ložiska proti znemožneniu alebo sťaženiu jeho dobývania sa zabezpečuje určením chráneného ložiskového územia. Chránené ložiskové územie zahŕňa územie, na ktorom by stavby a zariadenia, ktoré nesúvisia s dobývaním

výhradného ložiska, mohli znemožniť alebo sťažiť dobývanie výhradného ložiska. Povinnosť určiť CHLÚ pre výhradné ložisko vyplýva z banského zákona. Určenie CHLÚ nie je rozhodnutím o využívaní ložiska. To znamená, že predmetom konania o určení chráneného ložiskového územia nie je posudzovanie využiteľnosti ložiska, ani spôsob jeho otvárky a dobývania. Stanovení CHLÚ nedochádza k narušeniu ochrany prírody a krajiny, vodných zdrojov, zásahov do krajiny alebo do záujmov chránených zvláštnymi predpismi.

Zákon č. 44/1988 Zb. (banský zákon) v znení neskorších predpisov stanovuje zásady ochrany a racinálneho využívania nerastného bohatstva Slovenskej republiky. Nerastné bohatstvo je vo vlastníctve Slovenskej republiky. Z dikcie tohto zákona vyplýva, že hospodársky významné výhradné ložiská musia mať dostatočne zabezpečenú svoju ochranu.

V Nitrianskom kraji je určených 27 chránených ložiskových území (CHLÚ), z toho na 12 ložiskách je určené len CHLÚ a na 15 ložiskách je určené CHLÚ aj DP.

Číslo CHLÚ	Názov CHLÚ (názov ložiska)	Surovina	Okres
1.	Gbelce	tehliarske suroviny	Nové Zámky
2.	Golianovo (Ivanka pri Nitre)	zemný plyn	Nitra
3.	Hontianske Trst'any – Hrončín	andezity	Levice
4.	Horné Turovce	kremence	Levice
5.	Horné Lefantovce (Horné Lefantovce)	keramické íly	Nitra
6.	Hostie	dolomity-dolomitické piesky	Zlaté Moravce
7.	Krnča	kremenec	Topoľčany
8.	Krnča II.	kremenec	Topoľčany
9.	Levice III. - Zlatý Ónyx	travertín a onyxový mramor	Levice
10.	Ladice (Ladice)	keramické íly	Zlaté Moravce
11.	Machulince I.	tehliarska surovina	Zlaté Moravce
12.	Mojzesovo	íl pre tehliarsku výrobu	Nové Zámky
13.	Mýtna Ludany (Levice – Šiklôš)	travertín	Levice
14.	Obid (Obid)	hnedé uhlie	Nové Zámky
15.	Obyce	andezity	Nové Zámky
16.	Obyce I.	andezity	Nové Zámky
17.	Preseľany nad Nitrou	tehliarske suroviny	Topoľčany
18.	Pukanec (Pukanec)	polymetalické rudy	Levice
19.	Pukanec (Pukanec)	lignit	Levice
20.	Semerovo	tehliarske hliny	Nové Zámky
21.	Solčany (Solčany)	keramické íly	Topoľčany
22.	Súľovce	kremenec	Topoľčany
23.	Veľké Kostofany	zemný plyn	Zlaté Moravce
24.	Veľký Cetín	štrkopiesky	Nitra
25.	Závada	dolomit	Topoľčany
26.	Zlaté Moravce II.	tehliarska hlina (íl)	Zlaté Moravce
27.	Zlatno (Zlatno)	kremenec	Nitra

Zdroj: OBÚ Bratislava, Prievidza, ŠGÚDŠ 2005

Ložiská nevyhradených nerastov

V Nitrianskom samosprávnom kraji je k 1. 1. 2005 evidovaných 36 ložísk nevyhradených nerastov. Najviac sú zastúpené ložiská štrkopieskov a pieskov (33), nasledujú ložiská stavebného kameňa (3) a ložiská tehliarskych surovín (1).

Číslo lož.	Názov DP (názov ložiska)	Surovina	Okres
1.	Alekšince	štrkopiesky a piesky	Nitra
2.	Alekšince - Lahne	štrkopiesky a piesky	Nitra
3.	Bánov	štrkopiesky a piesky	Nové Zámky
4.	Dubník	tehliarske suroviny	Nové Zámky
5.	Gergeľová - Lúky	štrkopiesky a piesky	Nitra
6.	Hontianske Trst'any - Ladia	stavebný kameň	Levice
7.	Hontianske Trst'any - Roveň	stavebný kameň	Levice
8.	Horná Seč - Pasienky	štrkopiesky a piesky	Levice
9.	Horné Jabloňovce	stavebný kameň	Levice
10.	Hurbanovo	štrkopiesky a piesky	Komárno
11.	Hurbanovo - Konkoly	štrkopiesky a piesky	Komárno
12.	Bohatá – Hurbanovo	štrkopiesky a piesky	Komárno
13.	Iňa - Petín	tehliarske suroviny	Levice
14.	Jelšovce	štrkopiesky a piesky	Nitra
15.	Jur nad Hronom	štrkopiesky a piesky	Levice
16.	Kalnica I	štrkopiesky a piesky	Levice
17.	Kalnica II	štrkopiesky a piesky	Levice
18.	Kalnica	štrkopiesky a piesky	Levice
19.	Komárno priestor A	štrkopiesky a piesky	Komárno
20.	Komjatice	štrkopiesky a piesky	Nové Zámky
21.	Kostolný Sek – Šurany	štrkopiesky a piesky	Nové Zámky
22.	Kubáňovo I	štrkopiesky a piesky	Levice
23.	Kubáňovo II	štrkopiesky a piesky	Levice
24.	Machulince – Východ	stavebný kameň	Zlaté Moravce
25.	Machulince – Západ	stavebný kameň	Zlaté Moravce
26.	Malá Maňa	tehliarske suroviny	Nové Zámky
27.	Mikula - Želiezovce	štrkopiesky a piesky	Levice
28.	Nemčiňany	štrkopiesky a piesky	Zlaté Moravce
29.	Nemčiňany I	štrkopiesky a piesky	Zlaté Moravce
30.	Nesvady	štrkopiesky a piesky	Komárno
31.	Nesvady Vodné nádrže	štrkopiesky a piesky	Komárno
32.	Nesvady I	štrkopiesky a piesky	Komárno
33.	Nitriansky Hrádok	štrkopiesky a piesky	Nové Zámky
34.	Obyce - Čilíková	stavebný kameň	Zlaté Moravce
35.	Ondrochov - Šurany	štrkopiesky a piesky	Nové Zámky
36.	Patince	štrkopiesky a piesky	Komárno
37.	Rúbaň	štrkopiesky a piesky	Nové Zámky
38.	Salka	štrkopiesky a piesky	Nové Zámky
39.	Šalov - Želiezovce	tehliarske suroviny	Levice
40.	Štúrovo okolie	štrkopiesky a piesky	Nové Zámky
41.	Tehla - Trojchotár	tehliarske suroviny	Levice
42.	Trávník	štrkopiesky a piesky	Komárno
43.	Trávník I	štrkopiesky a piesky	Komárno
44.	Trávník II	štrkopiesky a piesky	Komárno
45.	Veľké Kosihy	štrkopiesky a piesky	Komárno
46.	Vozokany nad Hronom	štrkopiesky a piesky	Levice
47.	Zlatná na Ostrove	štrkopiesky a piesky	Komárno
48.	Zlatno	stavebný kameň	Zlaté Moravce
49.	Lom Žemberovce	stavebný kameň	Levice
50.	Závada	štrkopiesky a piesky	Nové Zámky
51.	Žitavany	stavebný kameň	Zlaté Moravce

Zdroj: Geologický ústav Dionýza Štúra, ŠGÚDŠ Bratislava 2007

2.8.6.2 Ochrana ložísk nerastných surovín

Jedným z hlavných cieľov riešenia ÚPN Nitrianskeho kraja v oblasti nerastných surovín je zabezpečenie ochrany ložísk nerastov tak, aby navrhovanými riešeniami nebolo narušené ich súčasné, resp. výhľadové využitie.

Z hľadiska využívania ložísk nerastov ako aj ich ochrany má zásadný význam rozdelenie ložísk na výhradné ložiská, ktoré tvoria nerastné bohatstvo vo vlastníctve štátu (§5 a 6 zák. č. 44/1988 v znení č. 498/1991 Z.z., 558/2001 Z. z., 203/2004 Z. z., 587/2004 Z. z., 479/2005 Z. z., 219/2007 Z. z.) a ložiská nevýhradných nerastov, ktoré sú súčasťou pozemku (§7 citovaného zákona).

V zmysle uvedenej legislatívy je potrebné na území Nitrianskeho kraja chrániť všetky výhradné ložiská nerastov, ktoré sú chránené určenými dobývacími priestormi a chránenými ložiskovými územiami. Okrem týchto ložísk je potrebné chrániť tiež ložiská vyhradených nerastov zatiaľ bez určenej ochrany a to ložisko hnedého uhlia Štúrovo, ložiská keramickej suroviny v lokalitách Jedľové Kostoľany, Ladice a Žikava, ložisko sialickej suroviny Host'ová a výhradné ložisko nevyhradeného nerastu - stavebného kameňa v lokalite Hontianske Trst'any - Ladia.

Všetky výhradné ložiská sú uvedené v tabuľkovom prehľade výhradných ložísk nerastných surovín s označením druhu určenej ochrany (DP, CHLÚ) a premietnuté v grafickej časti ÚPN v mierke 1:50 000.

4.1. Nová kapitola 2.8.6.6 Zdroje geotermálnej energie

Na konci kapitoly 2.8.6 sa dopĺňa novú kapitolu 2.8.6.6 Zdroje geotermálnej energie

2.8.6.6 Zdroje geotermálnej energie

Zdroje geotermálnej energie sú na Slovensku zastúpené predovšetkým geotermálnymi vodami, ktoré sa viažu najmä na triasové dolomity a vápence vnútrokarpatských tektonických jednotiek, menej na neogénne piesky, pieskovce a zlepenice, resp. na neogénne andezity a ich pyroklastiká. Tieto horniny ako kolektory geotermálnych vôd mimo výverových oblastí sa nachádzajú v hĺbke 200 – 5 000 m a vyskytujú sa v nich vody s teplotou 15 až 240 °C.

Využitelný potenciál geotermálnej energie na Slovensku predstavuje 7 160 TJ, čo je 18,1 % podiel z jednotlivých druhov obnoviteľných a druhotných zdrojov energie.

V Nitrianskom kraji je vymedzených 7 oblastí, v ktorých bolo realizovaných 27 geotermálnych vrtov. Overili okolo 474,9 l/s vôd s teplotou na ústí vrtu 25 – 99,99 °C. Ich tepelný výkon predstavuje 64,46 MWt (pri využití po referenčnú teplotu 15 °C). Geotermálne vody sa získali vrtmi hlbokými 160 – 2 500 m. Prevahu má Na – HCO₃ – Cl, Ca – Mg – HCO₃ a Na – Cl typ vôd s mineralizáciou 149,22 – 19 675,30 mg/l.

Vrty boli realizované v oblasti centrálnej depresie Podunajskej panvy, oblasť komárňanská vysoká kryha, komárňanská okrajová kryha, levická kryha, komjatická depresia, dubnícka depresia a oblasť stredoslovenské neovulkanity SZ časť.

Centrálna depresia Podunajskej panvy

Oblasť centrálnej depresie Podunajskej panvy sa nachádza v Podunajskej panve a rozkladá sa na ploche asi 5 000 km².

Má misovitú brachysynklinálnu stavbu. Nádrž je vyplnená sedimentami kvartéru, umanu, dáku, pontu a panónu. Geotermálne vody sú viazané na piesky až pieskovce dáku, pontu a panónu. Íly vystupujú vo funkcii izolátora.

Rezervoár geotermálnych vôd je v hĺbke 306 – 2 500 m, teplota na ústí vrtu sa pohybuje v intervale 26 – 70 °C. Chemické zloženie geotermálnych vôd je Na – HCO₃ – Cl a Na - HCO₃ typu s mineralizáciou od 0,5 – 3,9 g/l.

Centrálna depresia Podunajskej panvy je hodnotená ako prvá perspektívna oblasť, v ktorej sa realizovalo hydrogeotermálne zhodnotenie. Využiteľné množstvo geotermálnej energie je 24,15 MWt.

Komárňanská vysoká kryha

Oblasť komárňanská vysoká kryha sa nachádza v JV časti Podunajskej panvy. Geotermálne vody sú viazané na triasové dolomity a vápence.

Rezervoár geotermálnych vôd je v hĺbke 160 – 1 021 m, teplota na ústí vrtu sa pohybuje od 20 – 40 °C. Chemické zloženie geotermálnych vôd je Ca – Mg - HCO₃ typu s mineralizáciou 0,7 – 0,8 g/l.

Z hľadiska perspektívnosti územia bola oblasť hodnotená ako prvá, v ktorej sa už realizovalo hydrogeotermálne zhodnotenie. Využiteľné množstvo geotermálnej energie je 12,56 MWt.

Komárňanská okrajová kryha

Oblasť komárňanskej okrajovej kryhy sa nachádza vo V časti Podunajskej panvy. Teplota na ústí vrtu sa pohybuje v intervale 51 – 56 °C a rezervoár geotermálnych vôd je v hĺbke 1 184 – 1 763 m. Chemické zloženie je Ca – Na – Mg – SO₄ – Cl – HCO₃ typu a Na – Cl typu s mineralizáciou v širokom rozmedzí 3,1 – 90,0 g/l. Využiteľné množstvo geotermálnej energie je 1,77 MWt.

Oblasť patrí medzi perspektívne oblasti, v ktorých sa doteraz nerealizovalo hydrogeotermálne zhodnotenie.

Levická kryha

Oblasť sa nachádza v komjatickej priehlbine. Rezervoár geotermálnych vôd je v hĺbke 1 470 – 1 900 m a teplota na ústí vrtu sa pohybuje od 69 – 80 °C. Využiteľné množstvo geotermálnej energie je 20,74 MWt. Chemické zloženie je Na – Cl typu s mineralizáciou 19,2 – 19,6 g/l.

Levická kryha patrí medzi perspektívne oblasti, v ktorých sa doteraz nerealizovalo hydrogeotermálne zhodnotenie.

Komjatická depresia

Komjatická depresia sa nachádza v S časti komjatickej priehlbiny. Rezervoár geotermálnych vôd je v hĺbke 1 830 m, s teplotou na ústí vrtu 78 °C a tepelným výkonom 2,5 MWt. Chemické zloženie je Na – Ca – Cl – HCO₃ typu s mineralizáciou 20,1 g/l.

Komjatická depresia patrí tiež medzi perspektívne oblasti, v ktorých sa doteraz nerealizovalo hydrogeotermálne zhodnotenie.

Dubnícka depresia

Dubnícka depresia sa nachádza v železovskej priehlbine a sčasti na východnom okraji komjatickej priehlbiny.

Hĺbka vrtov sa pohybuje od 350 – 1 927 m, s teplotou na ústí vrtu od 18 – 75 °C. Chemické zloženie je prevažne Na – Cl typu s mineralizáciou 16 – 30,0 g/l. Využiteľné množstvo geotermálnej energie je len 3,7 MWt.

Dubnícka depresia patrí taktiež medzi perspektívne oblasti, v ktorých sa doteraz nerealizovalo hydrogeotermálne zhodnotenie.

Stredoslovenské neovulkanity, severozápadná časť

Poslednou hodnotenou a overovanou oblasťou sú stredoslovenské neovulkanity, severozápadná časť.

Rezervoár geotermálnych vôd je v hĺbke 500 m, teplota na ústi vrtu je 27 °C. Chemické zloženie je $\text{Ca} - \text{SO}_4 - \text{HCO}_3$ typu s mineralizáciou 4,5 g/l. Využiteľné množstvo geotermálnej energie je 0,17 MWt, čo je najmenšie zo všetkých oblastí.

Oblasť patrí taktiež medzi perspektívne oblasti, v ktorých sa doteraz nerealizovalo hydrogeotermálne zhodnotenie.

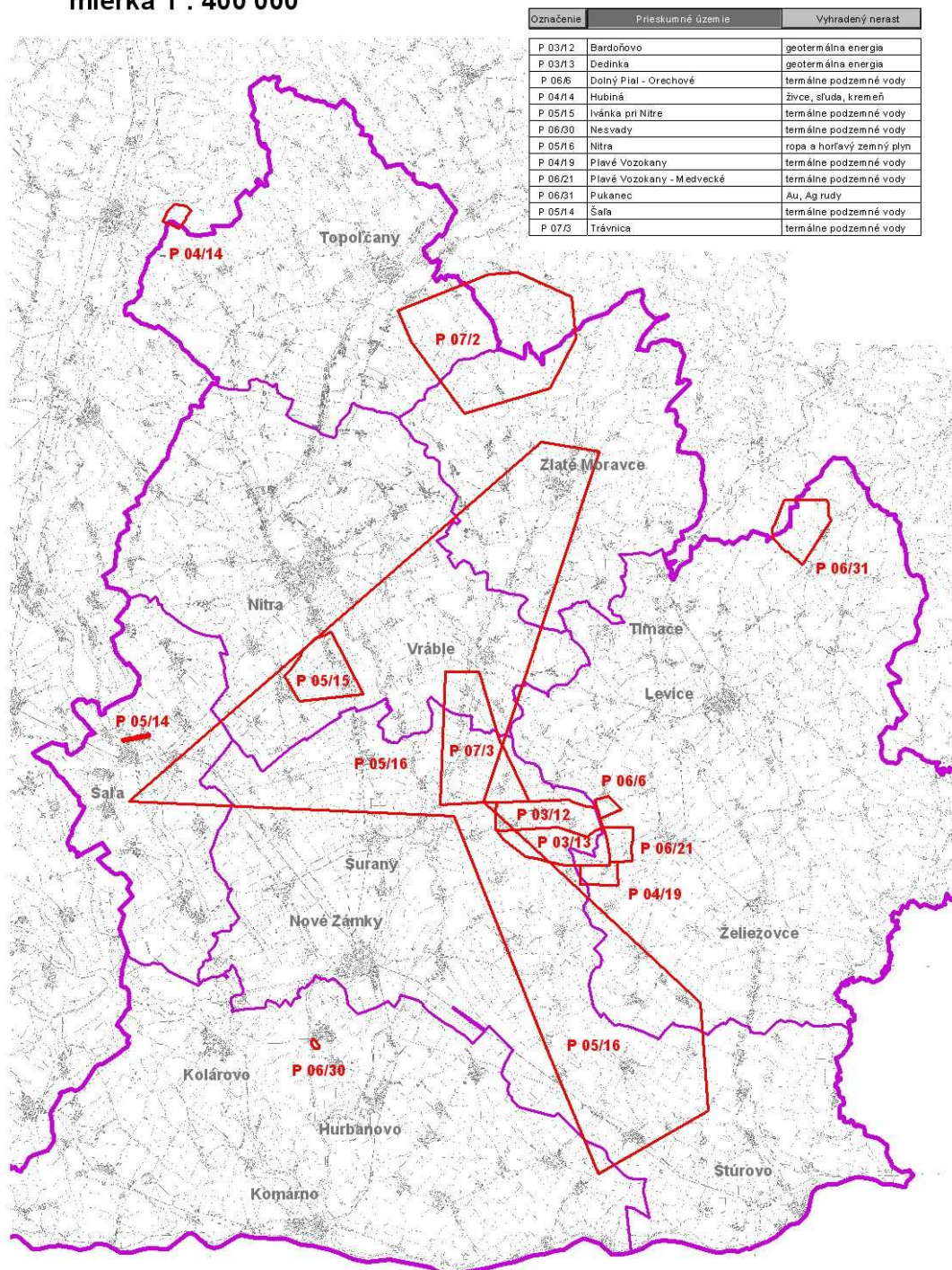
Z hľadiska kontinuálneho zabezpečenia hodnotenia prírodného množstva geotermálnych vôd sa bude pokračovať v hydrogeotermálnom zhodnocovaní perspektívnych oblastí a v etape regionálneho geologického výskumu by sa mali hodnotiť nasledovné oblasti spadajúce do Nitrianskeho kraja:

1. komárňanská okrajová kryha
2. levická kryha
3. komjatická depresia
4. dubnícka depresia
5. stredoslovenské neovulkanity, sz. časť
6. stredoslovenské neovulkanity, jv. časť

Lokalita	Okres	Označenie vrtu	Teplota vody v °C	Mineralizácia mg/l
Podhájska	Nové Zámky	GRP-1	70,00	-
Podhájska	Nové Zámky	Po-1	85,00	19675,30
Šaľa	Šaľa	HŤŠ-2	44,30	1595,67
Vlčany	Šaľa	FGV-1	99,99	7423,45
Bardoňovo	Nové Zámky	-	83 - 92	-
Kalinčiakovo-Malý Kiar	Levice	HBV-1	25,10	1026,08
Kalinčiakovo-Malý Kiar	Levice	HBV-2A	25,00	1007,18
Kalinčiakovo-Malý Kiar	Levice	HBV-3	25,20	1004,72
Santovka	Levice	B-10	27,00	5829,60
Čierne Kľačany	Zlaté Moravce	ČKH-1	32,70	149,22
Topoľčany	Topoľčany	FGTZ-1	43,00	-
Poľný Kesov	Nitra	BPK-2	48,00	1855,58
Tvrdošovce	Nové Zámky	FGTV-1	69,00	2508,34
Šurany	Nové Zámky	GŠM-1	49,00	-
Komjatice	Nové Zámky	Komj.1 G	78,00	-
Nové Zámky	Nové Zámky	CNZ-1	60,00	3301,73
Dvory nad Žitavou	Nové Zámky	FGDŽ-1	72,50	3380,00
Komárno	Komárno	FGK-1	31,00	1948,00
Svätý Peter	Komárno	PGT-11	35,00	3465,27
Marcelová	Komárno	GTM-1	54,00	90680,77
Patince	Komárno	SB-1	26,50	0,00
Patince	Komárno	SB-2	27,00	715,27
Štúrovo	Nové Zámky	FGŠ-1	44,00	701,60
Štúrovo	Nové Zámky	VŠ-1	38,00	657,36
Poľný Kesov	Nitra	BPK-1	27,20	921,12
Čeladice	Nitra	VBE-59np	29,00	724,82

Zdroj: ŠGÚDŠ Bratislava, 2005

Určené prieskumné územia vo VÚC Nitriansky kraj mierka 1 : 400 000

Zdroj: Štátny geologický ústav Dionýza Štúra Bratislava, 2007

5. Kapitola 2.8.7 Poľnohospodárstvo

Kapitola 2.8.7 Poľnohospodárstvo sa celá nahrádza novým nasledovným textom.

2.8.7 Poľnohospodárstvo

Na území Nitrianskeho kraja je poľnohospodárstvo plošne najrozšírenejšou aktivitou. Región patrí medzi poľnohospodársky najvyužívanejšie v rámci SR. Má veľmi dobré prírodné i klimatické podmienky pre pestovanie takmer všetkých poľnohospodárskych plodín a pre zabezpečovanie poľnohospodárskej produkcie, preto sa zaraďuje do kategórie poľnohospodársko- potravinárskej.

Pôda Nitrianskeho kraja sa vzhľadom na jej kvalitu a vhodnú konfiguráciu terénu využíva najmä na poľnohospodárske účely. Hospodárenie na pôde je nevyhnutné posudzovať z hľadiska dlhodobej potravinovej bezpečnosti štátu za situácie, že Slovensko má v rámci Európy jednu z najmenších výmer ornej pôdy na obyvateľa (0,28 ha). V roku 2002 v Nitrianskom kraji predstavovala výmera poľnohospodárskej pôdy na 1 obyvateľa 0,66 ha, výmera ornej pôdy 0,57 ha.

Celková výmera poľnohospodárskej pôdy je 469 485 ha (k 1.1.2006) čo predstavuje 74,01 % z celkovej plochy kraja, z čoho orná pôda predstavuje 406 904 ha, teda asi 86,7 % z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy.

Úhrnné hodnoty druhov pozemkov za Nitriansky kraj k 31.12. 2005

Kultúra	ha	z PP v %
Orná pôda	407 005	86,65
Chmeľnica	33	0,01
Vínice	12 137	2,58
Záhrady	14 317	3,05
Ovocné sady	5 080	1,08
Trvalé trávne porasty	31 154	6,63
Poľnohospodárska pôda	469 726	100,0

Zdroj: ÚGKK SR, 2005

Kvalita pôd v rámci PP (poľnohospodárska pôda) je vyjadrená aj percentom jeho zornenia (podiel ornej pôdy k poľnohospodárskej pôde). To predstavuje v Krajskom meradle 86,7 %. Trvalé trávne porasty (TTP) sú situované predovšetkým do podhorských oblastí pohorí Tríbeč a Štiavnické vrchy v okresoch Topoľčany, Nitra, Zlaté Moravce a Levice na pozemkoch horšej bonity, svahovitých alebo zamokrených, ale vyskytujú sa aj na svahovitých pozemkoch pahorkatín a úzkych pásoch popri vodných tokoch na nížinách. Predovšetkým na výslunných svahoch sú situované vinohrady a všeobecne na svahoch sady. Výmery týchto kultúr však nie sú dostatočné ani z hľadiska krytia potrieb racionálnej výživy obyvateľstva, ani z hľadiska potrieb ochrany pôdy pred eróziou.

Z hľadiska typologicko-produkčnej kategorizácie pôd v rámci PP najväčší podiel v rámci kraja predstavujú najproduktnejšie, vysoko produkčné, veľmi produkčné a produkčné orné pôdy nachádzajúce sa predovšetkým v nivách vodných tokov a na miernych svahoch pahorkatín. Pôdy horších kvalít sa vyskytujú na zanedbateľnom podiele plochy aj na rovinách, vo väčšom podiele na svahoch pahorkatín a vrchovín. Ide aj o miesta zasolené, zamokrené alebo s vystupujúcim podložíom. V prípade najproduktnejších kategórií pôdy ide o nasledovné pôdne typy: lužná a nivná pôda, černozem a hnedozem, pri menej a málo produkčných pôdach sú to slance, slaniská, rašelinové, mačínové, glejové a illimerizované pôdy. Takéto pôdy slúžia väčšinou ako TTP alebo sa nachádzajú už v rámci LP (lesná pôda) a teda sú zalesnené.

Všetky druhy pôd v rámci PP v posledných desaťročiach dlhodobým pôsobením intenzifikačných činiteľov a všeobecným zhoršovaním kvality životného prostredia utrpeli na kvalite, čiže sa znížila ich prirodzená úrodnosť. Zvyšovanie ich produktivity sa dialo vďaka zväčšujúcemu sa množstvu dodatočnej energie pri pestovaní poľných plodín (nafta, počet operácií, inovácia strojového parku, šľachtené osivá, chemické prostriedky na hnojenie a ochranu).

Vážne ohrozenie pôdy predstavuje veterná a vodná erózia. Veternou eróziou sú ohrozené najproduktívnejšie pôdy v okresoch Komárno, Nové Zámky, Levice, Šaľa a Nitra, predovšetkým černoze, ale napríklad aj illimerizované pôdy v pahorkatinách a vrchovinách (Rišňovce, Podhorany, Skýcov). Vodnou eróziou sú ohrozené pôdy na svahoch, predovšetkým hnedozeme a illimerizované pôdy.

Optimálna štruktúra typologicko-produkčných kategórií poľnohospodárskych pôd v týchto oblastiach je podľa spomenutého dokumentu uvedená v tabuľke.

Poľnohospodárska pôda bola na základe pôdno-ekologickej regionalizácie zaradená do štyroch pôdno-ekologických podoblastí, a to: Podunajskej roviny, Podunajskej pahorkatiny, nižších pohorí, oblasť pohorí a vrchovín.

Typologicko-produkčné kategórie poľnohospodárskych pôd

Typologicko-produkčná kategória	Podunajská rovina	Podunajská pahorkatina	Oblasť pohorí a vrchovín	Nižšie pohorie
	%	%	%	%
orné pôdy najproduktívnejšie	35,6	5,4	0,0	0,4
orné pôdy vysoko produkčné	32,3	48,6	0,3	1,7
orné pôdy veľmi produkčné	12,8	14,5	1,2	3,8
orné pôdy produkčné	3,4	19,2	7,2	9,1
orné pôdy stredne produkčné	6,1	7,4	10,6	10,3
orné pôdy menej produkčné	1,2	0,5	12,2	8,2
orné pôdy málo produkčné	0,0	0,0	4,6	4,8
orné pôdy stredne produkčné a veľmi produkčné trávne porasty	0,3	0,6	0,7	1,2
orné pôdy menej produkčné a stredne produkčné trávne porasty	0,5	0,3	6,7	3,9
orné pôdy málo produkčné a menej produkčné trávne porasty	3,7	0,9	9,0	6,9
veľmi až stredne produkčné trávne porasty	0,0	0,0	0,6	0,7
menej produkčné trávne porasty	2,2	0,9	23,5	12,7
málo produkčné trávne porasty	1,7	1,5	21,6	30,9
pôdy pre poľnohospodárske účely nevhodné	0,2	0,2	1,7	5,6

Týmto pôdno-ekologickým podmienkam zodpovedá i štruktúra osevných plôch, z ktorých majú najväčšie zastúpenie husto siate obilniny (49 % z ornej pôdy), kukurica (15 %), cukrová repa (5 %) a krmoviny na ornej pôde. Podľa najnovších údajov MP SR (za rok 2004) výsledky úrod základných obilnín - 5,34 t/ha, z toho pšenica 5,48 t/ha, jačmeň 4,60 t/ha, ovos 3,40 t/ha, raž 3,7 t/ha, ostatné obilniny 3,60 t/ha, hrachu siateho - 2,63 t/ha a repky olejnej - 2,66 t/ha.

Situáciu v rastlinnej výrobe v Nitrianskom kraji nemožno považovať za uspokojivú, pretože pretrvávajú nedostatočná obmena osiva a sadiva, nevyrovnaná minerálna výživa rastlín s preferenciou dusíka a nízka úroveň ochrany rastlín. Hektárové úrody vybraných plodín sa v prípade zrnín, zemiakov a cukrovej repy v roku 2002 znížili oproti roku 1999. Naopak v prípade olejní a viacročných krmovín (VK) došlo k miernemu nárastu. Produkcia vybraných poľnohospodárskych plodín sa v r. 2002 znížila v prípade olejní, zemiakov, cukrovej repy a VK na ornej pôde. Mierny nárast bol zaznamenaný v prípade zrnín.

Používanie pesticídov naďalej predstavuje riziko pre životné prostredie. Spočíva v zásahu i tých organizmov, ktorým pesticíd pôvodne nebol určený, v priamom

ohrození pôdných i vodných organizmov a v ohrození i ostatných organizmov a človeka prostredníctvom potravinového reťazca. V r. 2002 došlo v kraji k zníženiu množstva aplikovaných pesticídov oproti r. 1998. V r. 2002 sa spotrebovalo spolu 1 010 t pesticídov, z toho 538 t herbicídov, 77 t insekticídov, 225 t fungicídov a 171 t ostatných prípravkov.

Na území kraja v roku 2002 pôsobilo 300 právnických subjektov na rozlohe 338 187 ha a 16 484 fyzických osôb na 76 481 ha poľnohospodárskych pôd. Ekologickú formu hospodárenia si zvolilo 6 právnických subjektov.

Živočíšna produkcia má zastúpené všetky odvetvia, pričom najproduktnejšie sú chov hovädzieho dobytku, ošípaných a chov hydiny.

U väčšiny chovov hospodárskych zvierat bolo obdobie 90-tych rokov oproti predchádzajúcemu obdobiu charakteristické poklesom stavov, v súčasnosti (r. 2004) však dochádza k stabilizácii a miernemu zvyšovaniu stavov. Stavy hospodárskych zvierat sa v r.2002 oproti r. 1999 u hovädzieho dobytku a oviec ešte znížili, v prípade ošípaných a hydiny už zaznamenali nárast.

Stavy hospodárskych zvierat k 31.12. 2004 (kusy)

<i>kraj</i>	<i>HD</i>	<i>z toho kravy</i>	<i>Ošípané</i>	<i>z toho prasnice</i>	<i>Hydina</i>	<i>z toho sliepky</i>	<i>Ovce</i>	<i>z toho bahnice</i>
Nitriansky	85 530	33 494	326 752	23 842	3 717 636	1 389 033	10 453	6 238

Poznámky: HD – hovädzí dobytok

Zdroj: ŠÚ SR, 2005

Vzhľadom na výrazný vplyv poľnohospodárstva na ekologickú stabilitu a autoregulačné schopnosti ekosystémov je nevyhnutné zabezpečiť ekologizáciu hospodárenia v krajine. Ekologický spôsob poľnohospodárstva sa začal rozvíjať na Slovensku v roku 1991 a systém hospodárenia sa zo začiatku usmerňoval podľa Pravidiel ekologického poľnohospodárstva. V roku 1995 bola spracovaná a vládou Slovenskej republiky schválená Koncepcia ekologického poľnohospodárstva na Slovensku. Zásadná zmena v právnom výkone ekologického poľnohospodárstva nastala v roku 1998 keď bol prijatý zákon NR SR č. 224/1998 Z.z. o ekologickom poľnohospodárstve a výrobe biopotravín.

V roku 2002 bolo v systéme ekologického poľnohospodárstva v Nitrianskom kraji evidovaných 6 ekologicky hospodáriacich právnických osôb.

V Nitrianskom kraji boli vybudované závlahy na výmere 100 859 ha a odvodnenia na výmere 39 818 ha. Funkčný stav melioračných zariadení je nižší a následkom nedostatočnej údržby má postupne klesajúcu tendenciu (MP SR, 2003).

V súčasnosti, za daných ekonomických podmienok a vzťahov, možno živočíšnu výrobu v Nitrianskom kraji hodnotiť v rámci Slovenska ako intenzívnu.

Zamestnanosť v poľnohospodárstve k 31.12.2004 bol za celý Nitriansky kraj 12 582 pracovníkov.

Počet pracovníkov za jednotlivé okresy (MP SR) k 31.12. 2004

Komárno	Levice	Nitra	Nové Zámky	Šaľa	Topoľčany	Zlaté Moravce
2 701	1 992	2 265	2 649	824	1 445	706

Od roku 1991 je zaznamenávaný každoročný pokles pracovníkov vyplývajúci z poklesu výroby, platobnej nesolventnosti podnikov, zmenou vlastníckych a užívateľských vzťahov a pod. Celkovo však možno konštatovať, že rezort poľnohospodárstva po jeho reštrukturalizácii poskytne nové pracovné miesta.

Ochrana a zveľadňovanie poľnohospodárskej pôdy

V zmysle zákona č. 220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy je treba chrániť poľnohospodársku pôdu zaradenú podľa kódu bonitovanej pôdno-ekologickej jednotky do prvej až štvrtej kvalitatívnej skupiny, uvádzanej v prílohe č. 3 zmieňovaného zákona ako aj pôdu s vykonanými hydromelioračnými, prípadne osobitnými opatreniami na zachovanie a zvýšenie jej výnosnosti a ostatných funkcií, napr. sady, vinice, chmeľnice, protierózne opatrenia.

V riešenom území ide z hľadiska kvalitatívnej ochrany poľnohospodárskych pôd o negatívne pôsobenie vodnej a veternej erózie, zúrodňovanie zasolených pôd a hydromelioračnú výstavbu.

2.8.7.1 Nitra

Charakteristika územia z hľadiska pôdno-klimatických podmienok

Podľa mapy klimatických oblastí bývalej ČSSR patrí územie okresu do dvoch klimatických oblastí, a to: teplej a mierne teplej.

Okres Nitra patrí hlavne do teplej klimatickej oblasti (Nitrianska pahorkatina, Žitavská pahorkatina). Do mierne teplej klimatickej oblasti patria južné a juhovýchodné svahy pohoria Trábeč. Priemerná teplota vzduchu za rok je od 9,3 do 9,7°C (Báb, Nitra). Priemerný ročný úhrn zrážok je 595 mm (Šurianky). V obvode prevládajú severozápadné vetry.

Na základe pôdno-ekologickej rajonizácie Slovenska (MP SR - Komplexný program využitia pôdneho produkčného potenciálu vrátane ekologických aspektov, ekonomických a právnych mechanizmov na jeho realizáciu, VÚPÚ Bratislava) riešené územie patrí do troch oblastí a to :

- oblasti Podunajskej roviny vymedzenou údolnou nivou rieky Nitry,
- oblasti Podunajskej pahorkatiny tvoriacej podstatnú územnú časť,
- oblasti pohorí a vrchovín sopečných Karpát vymedzenou časťou Pohronskeho Inovca,
- oblasti nižších pohorí vymedzenou časťou Trábeča.

Časti Podunajskej roviny a pahorkatiny riešeného územia plošne prevládajú produkčné až najproduktívnejšie orné pôdy, v časti Pohronskeho Inovca a Trábeča stredne až málo produkčné orné pôdy a menej až málo produkčné pôdy. Ostatné kategórie majú v území malé zastúpenie.

Najúrodnejšie pôdy sú v najjužnejšej časti okresu v okolí Mojmíroviec. Sú tu zastúpené černozeme. V okrese najviac plôch poľnohospodárskych pôd zaberajú typické hnedozeme, a to na spraši a sprašovej hline. Zastúpenie majú i nivné pôdy a menšie plochy zaberajú aj lužné pôdy.

V riešenom území sa vyskytuje vodná erózia vo forme výmoľovej erózie stredne silnej a vo forme plošnej vodnej erózie mierne až stredne silnou.

Na území okresu Nitra sú vybudované závlahy o výmere 15 879 ha a odvodnenie je na ploche 9 541 ha (Povodie Váhu k 31.12.1992).

Je to územie, ktoré z hľadiska klimatického a pôdneho umožňuje pestovanie všetkých aj na teplo náročných plodín.

Celková výmera poľnohospodárskych pôd v okrese Nitra je 68 478 ha, čo je 80 % z celkovej výmery a stupeň zornenia je 90,0.

Úhrnné hodnoty druhov pozemkov k 31.12. 2005

Kultúra	ha	z PPF v %
Orná pôda	61 591	89,91
Vinice	2 163	3,16
Záhrady	2 697	3,94
Ovocné sady	283	0,41
Trvalé trávne porasty	1 772	2,59
Poľnohospodárska pôda	68 505	100,00

Zdroj: ÚGKK SR, 2005

Na území okresu sa nachádza 21 poľnohospodárskych družstiev a 548 iných subjektov (samostatne hospodáriaci roľníci, akciové spoločnosti, spol. s r. o.).

Rastlinná výroba

V rastlinnej výrobe zmena agrárnej politiky a meniace sa vlastnícke vzťahy ako evidentne rastúce ceny vstupov ovplyvnili štruktúru pestovateľských plôch poľnohospodárskych plodín v okrese.

Dominantné zastúpenie má pestovanie obilnín, plochy ktorých sa v rokoch 1989-1993 zvýšili o 4,5 % na 58,5 % k 15.10.1993. Pšenica zostala naďalej najrozšírenejšou obilninou a pestovala sa na 27,8 % osevných plôch, avšak jej zastúpenie v priebehu posledných piatich rokov kleslo o 2,6 % v prospech krmného obilia, t. j. jačmeňa a kukurice.

Vzrastajúci trend majú strukoviny s rozšírením pestovateľských plôch v r.1989 - 1993 viac ako 2- násobne. Rozširujú sa osevné plochy zemiakov. O vyše 50 % vzrástli pestovateľské plochy olejní, a to najmä maku, ale aj slnečnice a repky olejnej.

Hektárové úrody vybraných poľnohospodárskych plodín za rok 2004 (t/ha)

Okres	Zrniny	z toho obilniny	Olejníny	Zemiaky	Cukrová repa	Viacročné krmoviny
Nitra	5,67	5,70	2,92	20,79	44,29	7,93

Zdroj: ŠÚ SR, 2005

Vyššia orientácia na ľudové liečiteľstvo a prírodný spôsob liečenia chorôb sa prejavila v 4- násobom rozšírení plôch liečivých rastlín. Klesajúcu tendenciu mala výmera plôch tabaku a koreninovej papriky, takmer 20 % pokles výmery plôch nastal v zeleninárstve, čo súviselo s vysokou náročnosťou na pracovné sily pri ošetrovaní i zbere.

Predošlé rýchle znižovanie stavov hospodárskych zvierat bolo vo vzájomnej súvislosti s poklesom pestovateľských plôch krmovín, osobitne viacročných. Podobná tendencia pretrvávala v oseve cukrovej repy.

Živočíšna výroba

V živočíšnej výrobe meniace sa vlastnícke vzťahy, ako aj transformácia poľnohospodárskych podnikov priamo ovplyvnili vývoj početných stavov hospodárskych zvierat.

V rokoch 1989 - 1993 pretrvával pokles stavov hospodárskych zvierat v štátnom, družstevnom i verejnom sektore. Najvýraznejší bol úbytok v počte hovädzieho dobytku (21,9 %) a ošípaných (5,9 %).

Stavy hospodárskych zvierat k 31.12. 2004 (kusy)

okres	HD	z toho kravy	Ošípané	z toho prasnice	Hydina	z toho sliepky	Ovce	z toho bahnice
Nitra	12 029	4 587	67 592	5 106	1 092 488	366 550	1 010	550

Poznámky: HD – hovädzí dobytok

Zdroj: ŠÚ SR, 2005

Pôdna základňa a požiadavky spoločnosti na krytie potrieb potravinami, sú rozhodujúcimi ukazovateľmi zamerania a výrobného procesu živočíšnej výroby. Tieto potreby sa priamo premietajú do územných a lokalizačných nárokov budovania výrobných stredísk pre živočíšnu výrobu, skladových a pomocných prevádzok, prípadne zariadení na finalizáciu výrobkov.

V rokoch 1993 - 1996 pokračoval pokles v počte hospodárskych zvierat a to najmä u hovädzieho dobytku (- 50 %) a ošipáných (- 50 %). Po roku 1996 sa stavy hospodárskych zvierat relatívne stabilizovali.

2.8.7.2 Komárno

Charakteristika územia z hľadiska pôdno-klimatických podmienok

Poľnohospodárstvo v okrese Komárno má hlavný význam v hospodárstve okresu.

Územie okresu leží v Podunajskej nížine. Základnými morfológickými znakmi územia Podunajskej nížiny je plochosť a malá relatívna členitosť územia. Nadmorská výška sa pohybuje v rozpätí od cca 100 do 270 m.n.m. ďalším znakom je koncentrácia orografickej siete. Sú to rieky Dunaj, Váh, Nitra a Žitava. Z hľadiska klimatických pomerov okres patrí do oblasti teplej a klíma má charakter teplý, suchý s miernou zimou a dlhším slnečným svitom s priemerným počtom 50 letných dní. Priemerná ročná teplota je 9,9 °C, ročný úhrn zrážok sa pohybuje od 550 mm do 750 mm a zrážky sú veľmi premenlivé s dlhšími periódami sucha. Územie má najdlhšie vegetačné obdobie.

Na území sa vyskytujú pôdne typy: černozeme, hnedozeme, nivné pôdy a rašelinové. Pôdy sú stredne ťažké až ťažké, pôdotvorný substrát tvoria najmä piesky a štrky.

Nížinný typ krajiny vzhľadom na priaznivé vlastnosti pôdných a klimatických podmienok poskytuje najlepšie podmienky pre poľnohospodársku výrobu.

Celková výmera poľnohospodárskych pôd v okrese Komárno je 86 577 ha, čo je 87 % z celkovej výmery.

Úhrnné hodnoty druhov pozemkov k 31.12. 2005

Kultúra	ha	% z PP
Orná pôda	75 744	87,47
Vinice	2 398	2,77
Záhrady	2 179	2,52
Ovocné sady	1 599	1,85
Trvalé trávne porasty	4 679	5,40
Poľnohospodárska pôda	86 599	100,0

Zdroj: ÚGKK SR, 2005

Na základe pôdno-ekologickej regionalizácie (Výskumný ústav pôdnej úrodnosti) je okres Komárno zaradený do pôdno-ekologickej podoblasti Podunajská rovina a Podunajská pahorkatina. Vysoký produkčný potenciál pôd je zvýraznený aj stupňom zornenia, ktorý je až 87,7.

Agronomická hodnota poľnohospodárskych pôd je znižovaná nedostatkom vlahy vo vegetačnom období. V rámci stabilizácie úrod poľnohospodárskych plodín sa tu preto budovali rozsiahle závlahové stavby. Hydromelioračná výstavba je realizovaná na 42,3% poľnohospodárskej pôdy. V riešenom území sa nachádzajú závlahy o výmere 29 199 ha a plocha odvodnení je 7 841 ha.

Pre zabezpečenie optimálneho množstva závlahovej vody je potrebné vyčistiť koryto Malého Dunaja, z ktorého sa v súčasnosti zavlažuje cca 17 000 ha

poľnohospodárskej pôdy (aj mimo územia okresu), pričom čistota vody všade nezodpovedá predpísaným hodnotám.

Orná pôda ohrozená pôsobením vodnej erózie bola začlenená do troch stupňov eróznej ohrozenosti:

- I. stupeň ohrozenosti 1 832 ha
- II. stupeň ohrozenosti 1 166 ha
- III. stupeň ohrozenosti -

Veterná erózia na území je veľmi vysoká, ktorá sa prejavuje na 74 475 ha.

Na území okresu sa nachádza 23 poľnohospodárskych družstiev a 836 iných subjektov (samostatne hospodáriaci roľníci, akciové spoločnosti, spol. s r. o.).

Rastlinná výroba

V rastlinnej výrobe i v ďalších rokoch bude zameranie na produkciu husto siatych obilnín, kukurice, olejní, strukovín a ďalších technických plodín. Vzhľadom na výhodné klimatické podmienky a potenciál na pestovanie zeleniny je cieľom oživiť zeleninárstvo. Vývoj plôch však je závislý od vývoja trhových cien a vstupov k pestovaniu, teda rozhodujúca je ekonomika pestovania.

Hektárové úrody vybraných poľnohospodárskych plodín za rok 2004 (t/ha)

Okres	Zrniny	z toho obilniny	Olejniny	Zemiaky	Cukrová repa	Viacročné krmoviny
Nitra	5,67	5,70	2,92	20,79	44,29	7,93

Zdroj: ŠÚ SR, 2005

V okrese Komárno sú prirodzené predpoklady pre intenzívnu poľnohospodársku výrobu takmer v celom území. Vysoký stupeň zornenia, vhodné prírodné podmienky a vysoká prirodzená úrodnosť pôd zaraďujú riešené územie medzi vysoko produkčné poľnohospodárske oblasti Slovenska, ktoré kryjú potrebu potravín vlastného regiónu a nadbytok poskytujú územiám s nižšou produkciou. Preto poľnohospodársky potenciál je rozhodujúcim a limitujúcim faktorom rozvoja územia a jeho využívania.

Živočíšna výroba

Kvantifikáciu živočíšnej výroby určuje pôdna základňa a jej vlastná štruktúra, disponibilita krmív pre živočíšnu výrobu.

Pokles početných stavov hospodárskych zvierat a výroby je po roku 1989 zaznamenaný vo všetkých poľnohospodárskych subjektoch. Stav hovádzieho dobytku poklesli o 35 % a kráv takmer o 50 %. Výraznejší dopad na výrobu má dosahovaná úžitkovosť zvierat, ktorá v poslednom období má u niektorých poľnohospodárskych subjektoch a druhu výroby stúpajúcu alebo klesajúcu tendenciu (dojivosť, znáška vajec), prírastky mäsovej úžitkovosti u hovádzieho dobytku a ošípaných zaznamenávajú pozitívnu tendenciu.

Rozvoj, výrobné zameranie a intenzita rastlinnej výroby priamo ovplyvňuje rozvoj živočíšnej výroby.

Stavy hospodárskych zvierat k 31.12. 2004 (kusy)

okres	HD	z toho kravy	Ošípané	z toho prasnice	Hydina	z toho sliepky	Ovce	z toho bahnice
Komárno	18 898	7 066	89 570	8 167	462 251	260 668	2 482	1 520

Poznámky: HD – hovádzí dobytok

Zdroj: ŠÚ SR, 2005

Základnou štruktúrou živočíšnej výroby v riešenom území zostáva chov hovädzieho dobytku, chov ošípaných a hydiny, aj keď stavy hovädzieho dobytku klesli pod hodnotu vyváženého optima vo vzťahu k pôdnej základni. Nevylučujú sa ani netradičné chovy, ale rozhodujúcimi ukazovateľmi musia byť produkčné a stanovištné predpoklady chovu príslušnej kategórie zvierat v území. Ich prípadné zavedenie však môže mať len lokálny význam. Vzhľadom na rovinný charakter územia a malý podiel trávnych porastov pre farmy s chovom hovädzieho dobytku bude potrebné zriaďovať prífarmové pasienkové areály, ktorých územný rozsah stanoví územný plán zaoberajúci sa problematikou rozvoja príslušnej obce.

V živočíšnej výrobe hlavným zameraním v chove hovädzieho dobytku bude naďalej produkcia mlieka s nárastom úžitkovosti dojníc. Cieľom okresu je ročný nárast v priemere úžitkovosti min. o 200 l/dojnicu, takže do roku 2002 by mala priemerná úžitkovosť dosahovať 4 600 litrov.

V živočíšnej výrobe výsledky možno očakávať len pri dostatočnej kvalite a množstve objemových krmív pre hovädzí dobytok a jadrového krmiva - krmných zmesí u ošípaných a hydiny.

2.8.7.3 Levice

Charakteristika územia z hľadiska pôdno-klimatických podmienok

Okres Levice sa nachádza v juhovýchodnej časti nitrianskeho kraja. Klimatické podmienky okresu sú charakterizované suchým a teplým pásmom s priemernými ročnými zrážkami 600- 650 mm, s priemernou ročnou teplotou 10°C, s 2 000 hod/rok slnečného svitu. Pohoria na severe a severovýchode vytvárajú prirodzenú bariéru voči studeným vetrom a značne ovplyvňujú klimatické podmienky.

Z pôdných typov majú najvyššie zastúpenie hnedozeme – 41,3% a černozeme – 26,2% z poľnohospodárskej pôdy. Ďalšie typy sú s nižším %-ným zastúpením: pseudogleje (3,1%), fluvizeme (17,5%), čiernice (4,6%), kambizeme (5,5%) a ostatné.

Je to územie, ktoré z hľadiska klimatického a pôdneho umožňuje pestovanie všetkých aj na teplo náročných plodín.

Celková výmera poľnohospodárskych pôd v okrese Levice je 112 493 ha, čo je 72,3 % z celkovej výmery.

Úhrnné hodnoty druhov pozemkov k 31.12. 2005

Kultúra	ha	z PP v %
Orná pôda	93 486	83,09
Vínice	2 987	2,65
Záhrady	2 816	2,50
Ovocné sady	465	0,41
Trvalé trávne porasty	12 755	11,34
Poľnohospodárska pôda	112 508	100,00

Zdroj: ÚGKK SR, 2005

V riešenom území okresu Levice sa nachádza pôdno-ekologická podoblasť (PEPO) Podunajská rovina s pôdno-ekologickým regiónom (PER) Dolnohronská niva a PEPO Podunajská pahorkatina s PER Hronská pahorkatina a Ipľská pahorkatina, ktoré sú zaradené medzi regióny nížin a pahorkatín s vyšším podielom závlah. Okrem toho sa vo východnej až severovýchodnej časti okresu vyskytuje okrajovo pôdno-ekologická podoblasť: Pohoria a vrchoviny sopečných Karpát s dvoma pôdno-ekologickými regiónmi: Štiavnické vrchy a Krupinská planina, ktoré sú zaradené medzi podhorské a horské regióny. Vysoký produkčný potenciál pôd je zvýraznený aj stupňom zornenia, ktorý je až 83,1.

Vzhľadom na klimatické prírodné podmienky majú závlahové systémy na území okresu nezastupiteľnú úlohu. Priemerné množstvo zrážok 600- 650 mm ročne je nerovnomerne rozdelených a suché, horúce obdobia je potrebné preklenúť umelým zavlažovaním. Závlahové sústavy sú vybudované v Želiezovciach a Veľkých Kozmálovciach.

Líniová vodná urýchlená erózia (erózne ryhy, výmole a úvozy, prehĺbené poľné a lesné svahové cesty, lokálne jarčeková erózia pôdy) sa na území okresu vyskytuje od nepatrnej až po veľmi intenzívnu.

V riešenom území sa negatívne prejavujú predovšetkým dva erózne faktory:

- na svahoch, pokiaľ to terénne podmienky dovolili, sa vytvorili pozemky s nevhodnou dĺžkou svahu, nevhodné z hľadiska protierozívnej ochrany ako výsledok neodbornej realizácie neinvestičného zúrodňovania s cieľom vytvoriť maximálne veľké pozemky bez ohľadu na pôsobenie erózie,
- na rovinách a pahorkatinách v snahe efektívnejšieho využívania mechanizácie sa odstránili prekážky (zeleň krovitá a vysoká) a vytvorili sa neúmerne veľké pozemky bez vegetačných zábran a tým sa podporila činnosť veternej erózie.

Na území okresu sa nachádza 27 poľnohospodárskych družstiev a 875 iných subjektov (samostatne hospodáriaci roľníci, akciové spoločnosti, spol. s r. o.).

Rastlinná výroba

V riešenom území, ktoré patrí do regiónu nížin a pahorkatín s vyšším podielom závlah má rastlinná výroba dominantné postavenie, pričom sa rešpektujú oblastné špecifiká, hlavne pokiaľ ide o trvalé kultúry.

V štruktúre osevných plôch bol v ostatných rokoch zaznamenaný mierny nárast výmery vysokoprodukčných plodín s najnižšou nákladovosťou ako sú obilniny a v rámci nich pšenica.

Z hľadiska ochrany poľnohospodárskych pôd je významné zastúpenie plodín, chrániacich ornú pôdu pred účinkom vodnej a veternej erózie (husto siate obilniny, viacročné krmoviny).

Zrniny sa pestujú na ploche 55 077 ha, cukrová repa 4 480 ha, zemiaky 742 ha, zelenina 2 228 ha (rok 1996).

Z ekologického hľadiska je dôležité podstatné obmedzenie používania anorganických hnojív a chemických prípravkov na ochranu rastlín. V rastlinnej výrobe sa i do budúcnosti predpokladá zachovať jej intenzitu s podmienkou udržania ekologickej stability poľnohospodárskej krajiny. Spotreba priemyselných hnojív poklesla od r. 1985 o 9 000 t, spotreba vápna o 76 000 t. Chemické ochranné prostriedky sa v porovnaní s r. 1985 používajú na ploche nižšej o 14 400 ha.

Hektárové úrody vybraných poľnohospodárskych plodín za rok 2004 (t/ha)

Okres	Zrniny	z toho obilniny	Olejníny	Zemiaky	Cukrová repa	Viacročné krmoviny
Levice	4,81	4,87	2,62	16,38	43,17	6,74

Zdroj: ŠÚ SR, 2005

Dôležité je i pestovanie viniča, zeleniny a ovocinárstvo.

Živočíšna výroba

Živočíšna výroba je od roku 1989 charakteristická značnou redukciou produkčnej i reprodukčnej základne s poklesom všetkých parametrov úžitkovosti.

Stavy hospodárskych zvierat k 31.12. 2004 (kusy)

okres	HD	z toho kravy	Ošípané	z toho prasnice	Hydina	z toho sliepky	Ovce	z toho bahnice
Levice	14 996	6 100	45 422	2 143	395 557	267 725	4 166	2 655

Poznámky: HD – hovädzí dobytok
Zdroj: ŠÚ SR, 2005

So znižovaním stavu hospodárskych zvierat a obmedzovaním výroby úzko súvisí využitie stredísk (fariem, areálov, majerov).

Pokles stavov sa prejavil predovšetkým nižšou koncentráciou hospodárskych zvierat na jednotlivých strediskách podnikov poľnohospodárskej prvovýroby a postupným zaníkaním tzv. veľkokapacitných chovov, čo môže mať priaznivý dopad na okolité životné prostredie pri rešpektovaní požiadaviek ekologizácie poľnohospodárskej výroby. Poklesom stavov hospodárskych zvierat sa postupne znižujú pásma hygienickej ochrany voči obytnej zóne, ktoré by však bolo potrebné znižovať nie poklesom stavov, ale vylepšovaním technológie a celkového usporiadania fariem živočíšnej výroby.

Koncentrácia ošípaných nad 5 000 ks zostala len na farme Veľký Ďur (Koopera Levice), ktorej súčasťou je i prevádzkovaná samostatná ČOV. Táto do značnej miery pomohla pri riešení neškodného odstraňovania exkrementov.

U ostatných fariem s koncentráciou pod 5 000 ks sa celá produkcia exkrementov vyváža na okolité pozemky v rámci vypracovaných hnojných plánov. Pri tomto priamom vývoze môže prísť ku kontaminácii vody a pôdy dusičnanmi.

U fariem s chovom hovädzieho dobytku vyvoláva najväčší problém uskladňovanie hnojovice a jej správna aplikácia na pôdu. Pre neškodné skladovanie pevných zložiek bolo od roku 1982 vybudovaných celkom 56 spevnených poľných hnojísk o celkovej kapacite 424,6 tis.m³. Pri súčasných stavoch hovädzieho dobytku tieto kapacitne postačujú, ale sú územne nerovnomerne rozložené. Táto situácia vznikla tým, že tieto stavby sa budovali v rámci veľkých, zlúčených poľnohospodárskych podnikov, ktoré sa od roku 1990 postupne rozčleňovali na menšie, prevažne jednokatastrové.

Podstatným znižovaním stavov hospodárskych zvierat boli niektoré strediská živočíšnej výroby vyprázdňované a v súčasnosti sú úplne alebo čiastočne bez využitia. Ide napr. o niekdajšie veľkokapacitné farmy Pohronský Ruskov, Dolné Semerovce, Kalná nad Hronom, Hronské Kosihy, Zalaba. Súčasná významnejšia veľkokapacitná farma pre 2000 ks odchovu jalovic je v k. ú. Jablonoce - PD Bátovce.

2.8.7.4 Nové Zámky

Charakteristika územia z hľadiska pôdno-klimatických podmienok

Okres Nové Zámky leží v juhovýchodnej časti Slovenska v prihraničnej polohe s Maďarskom, s ktorým tvoria hranice rieky Dunaj a Ipel'.

Z prírodných geografických daností na území okresu prevláda rovinná, nížinná krajina – Podunajská nížina s výbežkami pozdĺž tokov (Nitra, Žitava, Hron) a pahorkatinná krajina – Hronská a Ipel'ská pahorkatina.

Okres sa nachádza v teplom klimatickom pásme. Priemerná ročná teplota je 9,5°C, ročný úhrn zrážok sa pohybuje od 540 mm do 730 mm a zrážky sú veľmi premenlivé s dlhšími periódami sucha.

Na riešenom území sa nachádzajú prevažne pôdne typy: černozeme, hnedozeme, fluvizeme. Produkčná schopnosť pôd je v okrese pomerne vysoká, to znamená, že z

agronomického hľadiska všetky pôdne typy sú úrodné a vhodné na pestovanie väčšiny poľnohospodárskych plodín.

Závlahové sústavy významnejšieho charakteru sa v okrese nenachádzajú.

Abiotická skladba územia a humánna vrstva poukazujú na prirodzené predpoklady prejavov hlavne veternej erózie, ktorá v riešenom území dosahuje hodnotu druhého (mierna až stredne silná) a tretieho (silná až veľmi intenzívna) stupňa (podklad: Prieskumy a rozbor VÚC, spracovateľ Dr. Bučko SAV). Tieto dva stupne územne zasahujú takmer celý okres Nové Zámky, okrem údolných nív rieky Nitry, Parížskeho potoka, Hrona a Obidského kanála. Táto skutočnosť upozorňuje na potrebu priestorového usporiadania týchto území a zvýšenia podielu sprievodnej ochrannej zelene.

Pre ohrozenosť pôd vodnou eróziou nie sú prirodzené predpoklady. Podstatná časť územia patrí do oblastí s miernou až nepatrnou vodnou eróziou, len v malej časti sa prejavuje stredne silná erózia. V týchto územiach je potrebné sústrediť pozornosť na agrotechnické procesy, ktoré tieto prejavy môžu podstatne eliminovať.

Efektívnosť produkčného využívania pôd bola rozpracovaná pre 14 typologicko-produkčných podoblastí v rámci SR. Riešené územie tvoria tieto podoblasti :

- Podunajská rovina,
- Podunajská pahorkatina,

v ktorých optimálna štruktúra typologicko - produkčných kategórií poľnohospodárskych pôd je nasledovná :

Typologicko-produkčné kategórie poľnohospodárskych pôd

Typologicko-produkčná kategória	Podunajská rovina	Podunajská pahorkatina
orné pôdy najproduktívnejšie	35,6	5,4
orné pôdy vysoko produktívne	32,3	48,6
orné pôdy veľmi produktívne	12,8	14,5
orné pôdy produktívne	3,4	19,2
orné pôdy stredne produktívne	6,1	7,4
orné pôdy menej produktívne	1,2	0,5

Celková výmera poľnohospodárskych pôd v okrese Nové Zámky je 108 215 ha, čo je 80,40 % z celkovej výmery a stupeň zornenia je 88.

Úhrnné hodnoty druhov pozemkov k 31.12. 2005

Kultúra	ha	% z PP
Orná pôda	95 174	87,93
Vínice	3 575	3,30
Záhrady	3 109	2,87
Ovocné sady	2 069	1,91
Trvalé trávnaté porasty	4 310	3,98
Poľnohospodárska pôda	108 238	100,0

Zdroj: ÚGKK SR, 2005

Na území okresu sa nachádza 40 poľnohospodárskych družstiev a 774 iných subjektov (samostatne hospodáriaci roľníci, akciové spoločnosti, spol. s r. o.).

Rastlinná výroba

V okrese Nové Zámky prirodzené predpoklady pre intenzívnu rastlinnú výrobu sú takmer v celom území. Vysoký stupeň zornenia, vhodné prírodné podmienky a vysoká prirodzená úrodnosť pôd zaraďujú riešené územie medzi vysoko produktívne poľnohospodárske oblasti Slovenska, ktoré kryjú potrebu potravín vlastného regiónu a nadbytok poskytujú územiám s nižšou produkciou.

Okrem produkčných a ekologických predpokladov do procesu poľnohospodárskej výroby vstupujú aj podmienky trhovej ekonomiky, ktoré sa stávajú rozhodujúcimi pri stanovení výrobného programu. V podmienkach okresu Nové Zámky podľa posledného vývoja využívania produkčného potenciálu pôd je nasledovné: husto siate obilniny 63 %, kukurica na zrnó 4,6 %, strukoviny 4,6 %, cukrová a krmná repa 2%, zemiaky 0,4 %, olejiny 5,5 %, jednoročné krmoviny 9,2 %, viacročné krmoviny 8,8 % a zelenina 2,9 %.

Dosiahnuté hektárové úrody husto siatych obilnín boli v roku 1996 pomerne nízke, v priemere 4,19 t/ha, čo je o 0,7 t/ha menej ako v roku 1995, avšak v roku 1997 sú hektárové úrody vyššie o 0,9 t/ha ako v roku 1996. Nižšiu úrodu hustosiatych obilnín čiastočne zmiernila dobrá úroda kukurice aj v roku 1996 a ako aj v roku 1997.

Priaznivé výsledky boli takisto dosiahnuté v rokoch 1996 – 1997 aj pri cukrovej repe, olejninách a hrozne.

Hektárové úrody vybraných poľnohospodárskych plodín za rok 2004 (t/ha)

Okres	Zrniny	z toho obilniny	Olejiny	Zemiaky	Cukrová repa	Viacročné krmoviny
Nové Zámky	5,21	5,25	2,58	20,07	43,53	8,74

Zdroj: ŠÚ SR, 2005

Živočíšna výroba

Kvantifikáciu štruktúry živočíšnej výroby určuje pôdna základňa a jej vlastná štruktúra (kultúr, osevo), disponibilita krmív pre živočíšnu výrobu, ale aj podmienky trhovej ekonomiky a požiadavky krytia hlavných potravinárskych komodít. Uvedené aspekty sú dosť závislé od celospoločenských záujmov a z toho vyplývajúcej agrárnej politiky štátu.

V rokoch 1989 – 1993 klesli stavy hospodárskych zvierat takmer o 50 %, čo sa prejavilo v produkcii a v zníženej vyťažnosti spracovateľských kapacít. V rokoch (1995 – 1997) počet hospodárskych zvierat stagnoval na rovnakej úrovni.

Základnou štruktúrou živočíšnej výroby zostáva chov hovädzieho dobytku, chov ošípaných a hydiny. Nevylučujú sa ani netradičné chovy, ale rozhodujúcimi ukazovateľmi musia byť produkčné a stanovištné predpoklady chovu príslušnej kategórie zvierat v území. Vzhľadom na rovinný charakter územia a malý podiel trávnych porastov pre farmy s chovom hovädzieho dobytku bude potrebné zriaďovať prífarmové pasienkové areály (územný rozsah môže stanoviť územný plán zaoberajúci sa problematikou rozvoja príslušnej obce).

Stavy hospodárskych zvierat k 31.12. 2004 (kusy)

okres	HD	z toho kravy	Ošípané	z toho prasnice	Hydina	z toho sliepky	Ovce	z toho bahnice
Nové Zámky	16 255	6 555	62 508	4 002	625 523	329 086	756	489

Poznámky: HD – hovädzí dobytok

Zdroj: ŠÚ SR, 2005

2.8.7.5 Šaľa

Charakteristika územia z hľadiska pôdno-klimatických podmienok

Okres Šaľa leží v južnej časti západného Slovenska v centrálnej časti Podunajskej nížiny. Reliéf územia je rovinný s nepatrnými výškovými rozdielmi a so všeobecným úklonom k juhu a juhovýchodu. Nadmorské výšky na rovine sa pohybujú v rozmedzí 109 – 130 m n.m. v severnej a severovýchodnej časti územia rovina vystupuje do mierne zvlnených výbežkov Nitrianskej pahorkatiny s maximálnymi výškami v rozmedzí 140 – 225 m n. m.

Z klimatického hľadiska územie okresu patrí medzi najteplejšie a najsuchšie oblasti republiky. Priemerná ročná teplota dosahuje 9,8°C. Priemerné ročné zrážky predstavujú 550 mm, trvanie slnečného svitu vo vegetačnom období je 1 500 hodín. Prevládajúce prízemné vetry sú juhovýchodného smeru a výškové severozápadného smeru.

Na území okresu prevažujú piesčité, hlinité a ílovito-hlinité pôdy nivného a lužného typu na piesčitých a štrkovitých sedimentoch a sú ovplyvňované vysokou hladinou podzemnej vody. Sú dobre vyvinuté s vysokým obsahom humusu.

Agronomická hodnota poľnohospodárskych pôd je znižovaná nedostatkom vlahy vo vegetačnom období. V rámci stabilizácie úrod poľnohospodárskych plodín sa tu budovali rozsiahle závlahové stavby.

Zároveň v dôsledku intenzívnej poľnohospodárskej činnosti v minulosti je v celom okrese vybudovaný systém odvodňovacích kanálov.

Vážne ohrozenie pôdy predstavuje jej veterná a vodná erózia. Veternou eróziou sú ohrozené najproduktívnejšie pôdy okresu predovšetkým černoze.

Na základe pôdno-ekologickej regionalizácie (Výskumný ústav pôdnej úrodnosti) je okres Šaľa zaradený do pôdno-ekologickej podoblasti Podunajská rovina.

Poľnohospodárske pôdy v okrese Šaľa zaberajú 29 681 ha, čo je 83,4 % z celkovej výmery a stupeň zornenia je 94.

Úhrnné hodnoty druhov pozemkov k 31.12. 2005

Kultúra	ha	z PP v %
Orná pôda	27 867	93,88
Vinice	236	0,80
Záhrady	856	2,88
Ovocné sady	219	0,74
Trvalé trávne porasty	507	1,71
Poľnohospodárska pôda	29 685	100,00

Zdroj: ÚGKK SR, 2005

Na území okresu sa nachádzajú 4 poľnohospodárske družstvá a 329 iných subjektov (samostatne hospodáriaci roľníci, akciové spoločnosti, spol. s r. o.).

Rastlinná výroba

Dominantným odvetvím celej poľnohospodárskej produkcie je rastlinná produkcia. V plnom rozsahu využíva pôdny produkčný potenciál. Svojou produkciou zásobuje okrem vlastného regiónu nedostatkové oblasti v rámci Slovenska, predovšetkým hlavné mesto SR Bratislavu.

V štruktúre osevných plôch sa pred i po reštrukturalizácii predpokladá najväčšie zastúpenie husto siatych obilnín (42 %) a kukurice (18 %), čo zodpovedá danej výrobnjej oblasti a ekonomike pestovania.

U ostatných plodín sa predpokladá nasledovný podiel zo štruktúry osevných plôch: cukrová repa (5 %), strukoviny (3,7 %), olejnin (5,9 %) a poľná zelenina (4,5 %). (Odhad z predpokladov Regionálnej poľnohospodárskej a potravinárskej komory 1996). Významnou lokalitou výroby osív sóje sú Šaľa a Vlčany.

Hektárové úrody vybraných poľnohospodárskych plodín za rok 2004 (t/ha)

Okres	Zrniny	z toho obilniny	Olejnin	Zemiaky	Cukrová repa	Viacročné krmoviny
Šaľa	5,93	5,93	2,45	11,34	49,11	7,67

Zdroj: ŠÚ SR, 2005

Okres je ďalej veľmi významným producentom zeleniny, pestovanie ktorej sa presúva na súkromný sektor. Najvýznamnejšie pestovateľské lokality sa nachádzajú v katastroch obcí Vlčany, Šaľa, Trnovec nad Váhom a Selice.

Z ovocinárskych lokalít najvýznamnejšie sú Vlčany. Ostatné lokality ovocných sádov vyžadujú rozsiahlu rekonštrukciu a ich ďalšia perspektíva je otázna.

Hektárové úrody vybraných poľnohospodárskych plodín za rok 2004 (t/ha)

Okres	Zrniny	z toho obilniny	Olejníky	Zemiaky	Cukrová repa	Viacročné krmoviny
Šaľa	5,93	5,93	2,45	11,34	49,11	7,67

Zdroj: ŠÚ SR, 2005

Živočíšna výroba

Živočíšna produkcia má zastúpené všetky odvetvia, pričom najproduktnejšie sú chovy dobytky a ošípaných.

Chov hovädzieho dobytky je rovnomerne rozmiestnený v menších koncentráciách v rámci poľnohospodárskych podnikov celého regiónu. Chovy s väčšou kapacitou (od 500 do 1 000 ks na jednej lokalite) sa nachádzajú na PD Selice, RD Šaľa a SAGRIS Trnovec nad Váhom.

V chove ošípaných sa postupne znižovala koncentrácia na jednotlivých lokalitách. Chovy s väčšou kapacitou ako 5 000 ks sú na PD Šaľa, SAGRIS, s r.o. Trnovec nad Váhom.

V okrese je významný chov hydiny vodnej i hrabavej v lokalitách Tešedíkovo (husi), Trnovec nad Váhom (kačice) a Selice (sliepky a brojle). Chov hrabavej hydiny sa postupne presúva na súkromný sektor.

Súčasná stabilizácia živočíšnej produkcie a stav hospodárskych zvierat v jednotlivých chovoch dávajú predpoklady k postupnému prehodnoteniu využitia jednotlivých stredísk (fariem, dvorov, areálov, majerov) živočíšnej produkcie a určenia ich prioritnej funkcie.

Stavy hospodárskych zvierat k 31.12. 2004 (kusy)

okres	HD	z toho kravy	Ošípané	z toho prasnice	Hydina	z toho sliepky	Ovce	z toho bahnice
Šaľa	8 561	3 150	23 266	1 791	56 851	39 516	786	342

Poznámky: HD – hovädzí dobytok

Zdroj: ŠÚ SR, 2005

2.8.7.6 Topoľčany

Charakteristika územia z hľadiska pôdno-klimatických podmienok

Okres Topoľčany sa nachádza v severovýchodnej časti západného Slovenska na rozhraní Podunajskej pahorkatiny a Západných Karpát. Podunajská pahorkatina zasahuje do územia okresu Nitrianskou pahorkatinou a Nitrianskou nivou a Západné Karpaty pohoriami Tríbeč a Považský Inovec. Reliéf okresu je značne vertikálne členitý s najnižším miestom v obci Koniarovce 148 m n. m., najvyšší bod- vrch Panská Javorina dosahuje nadmorskú výšku 943 m.n.m.

Z klimatického hľadiska patrí územie do teplej oblasti a to do okrsku teplého, mierne suchého s miernou zimou a priemernou ročnou teplotou 9 °C. Priemerné ročné zrážky dosahujú hodnotu 650 mm a priemerná hodnota výparu je 526 mm. Prevládajúce smery vetra sú severozápadné až severné.

Rozšírenie pôdných druhov a pôdných typov na území okresu je podmienené geologickou stavbou a klimatickými pomermi územia.

Z pôdnych typov sa tu nachádzajú nivné pôdy, černoze, hnedozeme a hnedé pôdy, z pôdnych druhov piesočnato-hlinité, hlinité a ílovité pôdy.

Z hľadiska úrodnosti najrozšírenejšie zastúpenie majú veľmi produkčné a produkčné pôdy.

V okrese Topoľčany je vybudovaných 6 308 ha závlah s 18-timi čerpacími stanicami. Ako zdroje pre závlahy slúžia viacúčelové vodné nádrže a povrchové toky. Odvodnenia sú vybudované na ploche 19 009 ha.

Erózia pôdy, ktorá súvisí jednak s neovplyvniteľnými abiotickými faktormi a jednak so subjektívnymi faktormi spôsobovanými nesprávnym obrábaním pôdy, ohrozuje najmä sprae Nitrianskej pahorkatiny.

Pôdy sú tiež náchylné na mechanickú degradáciu spôsobovanú prejazdom ťažkých mechanizmov.

Poľnohospodárske pôdy v okrese Topoľčany zaberajú 37 950 ha, čo je 63,3 % z celkovej výmery a stupeň zornenia je 89,4 %.

Úhrnné hodnoty druhov pozemkov k 31.12. 2005

Kultúra	ha	z PP v %
Orná pôda	33 926	89,41
Chmeľnice	33	0,09
Vinice	282	0,74
Záhrady	1 505	3,97
Ovocné sady	276	0,73
Trvalé trávne porasty	1 924	5,07
Poľnohospodárska pôda	37 944	100,0

Zdroj: ÚGKK SR, 2005

Na území okresu sa nachádza 10 poľnohospodárskych družstiev a 306 iných subjektov (samostatne hospodáriaci roľníci, akciové spoločnosti, spol. s r. o.).

Rastlinná výroba

Rastlinná výroba je v okrese zameraná najmä na pestovanie obilnín a na pestovanie technických plodín (cukrová repa, olejiny).

Z osevných plôch najväčšie percento tvoria husto siate obilniny. Ide o vysoko produkčné plodiny s najnižšou nákladovosťou. Veľmi dobrou tržnou plodinou sa stáva potravinárska pšenica. Tradičnou plodinou je aj cukrová repa. Ide o plodinu s vysokou ekonomickou výnosnosťou z 1 ha plochy a takmer doriešeným systémom pestovania.

V riešenom území má veľkú tradíciu šľachtiteľská činnosť hlavne v oblasti kukurice, obilia, zeleniny a špeciálnych kultúr. Šľachtiteľské činnosti sú lokalizované do katastrálnych území Tovarníky, Nemčice a šľachtiteľskej stanice Radošina.

Okres Topoľčany zachováva štruktúrnú skladbu rastlinnej výroby v podstate na rovnakej úrovni.

V rokoch (1993 - 1994) u všetkých pestovaných plodín klesla úroda oproti roku 1989. Na týchto výsledkoch sa podieľalo nepriaznivo nielen počasie, ale hlavne vonkajšie ekonomické prostredie, nútiace poľnohospodárske podniky znižovať výdaje, a to hlavne na priemyselné hnojivá, ochranu rastlín a kvalitné osivá.

Hektárové úrody vybraných poľnohospodárskych plodín za rok 2004 (t/ha)

Okres	Zrniny	z toho obilniny	Olejiny	Zemiaky	Cukrová repa	Viacročné krmoviny
Topoľčany	6,20	6,24	2,93	13,24	48,83	10,15

Zdroj: ŠÚ SR, 2005

Živočíšna výroba

Nové podmienky a smery v hospodárskej i legislatívnej oblasti vyžadujú revíziu doterajších systémov hospodárenia i v živočíšnej výrobe. Výroba by mala byť produktovo orientovaná, so zameraním na dostatočný a trvalý odbyt, na čo ekonomicky najefektívnejšiu výrobu a tiež by mala rešpektovať prírodné podmienky a celkový ráz krajiny.

Živočíšna produkcia má zastúpené všetky odvetvia pri ich diferencovanej úrovni v rámci oblastí. Diferenciácia je podmienená danými prírodnými a technologickými podmienkami, dopytom a predpokladaným ekonomickým efektom. Hlavnými odvetviami živočíšnej výroby sú chovy hovädzieho dobytku, ošípaných a hydiny.

Stavy hospodárskych zvierat k 31.12. 2004 (kusy)

okres	HD	z toho kravy	Ošípané	z toho prasnice	Hydina	z toho sliepky	Ovce	z toho bahnice
Topoľčany	11 422	4 869	29 523	2 013	1 015 230	90 836	329	201

Poznámky: HD – hovädzí dobytok

Zdroj: ŠÚ SR, 2005

Chov hovädzieho dobytku je orientovaný na chov výkonného mliekového a kombinovaného mäsovo - mliekového úžitkového typu, ošípaných na chov krížencov s vysokou reprodukčnou úžitkovosťou a intenzitou rastu.

Chov hydiny je sústredený predovšetkým v lokalite Súlovce spolu so spracovateľskými kapacitami.

2.8.7.7 Zlaté Moravce

Charakteristika územia z hľadiska pôdno-klimatických podmienok

Okres Zlaté Moravce sa nachádza v severovýchodnej časti západného Slovenska. Orograficky je územie tvorené Žitavskou pahorkatinou – Tríbečom a Pohronským Inovcom.

Klimatické podmienky okresu sú charakterizované mierne teplým pásmom s priemernými ročnými zrážkami 600- 700 mm, s priemernou ročnou teplotou 8,5°C. prevládajúcimi vetrami sú severozápadné až východné v zimnom období a severozápadné v letnom období.

Z hľadiska typologicko-produkčnej kategorizácie pôd v okrese v rámci PP najväčším podielom sú zastúpené hnedozeme, hnedozeme illimerizované a hnedozeme oglejené. V údoliach vodných tokov sa vyskytujú nívne pôdy, stredne ťažké a ťažké. Vyššie položené lokality sú charakteristické výskytom rôzneho typu hnedých pôd.

Veľmi vážne sú ohrozené pôdy v okrese veternou a vodnou eróziou, hlavne na kopcovitom teréne, kde v mnohých prípadoch nesprávnou agrotechnikou (neobrábaním pôd po vrstevnici) dochádza k znižovaniu prirodzenej úrodnosti pôdy.

Poľnohospodárske pôdy v okrese Zlaté Moravce zaberajú 26 246 ha, čo je 44,00 % z celkovej výmery a stupeň zornenia je 73,2.

Úhrnné hodnoty druhov pozemkov k 31.12. 2005

Kultúra	ha	z PP v %
Orná pôda	19 218	73,22
Vinice	497	1,89
Záhrady	1 155	4,40
Ovocné sady	169	0,64
Trvalé trávne porasty	5 208	19,84
Poľnohospodárska pôda	26 247	100,0

Zdroj: ÚGKK SR

Na území okresu sa nachádzajú 4 poľnohospodárske družstvá a 135 iných subjektov (samostatne hospodáriaci roľníci, akciové spoločnosti, spol. s r. o.).

Rastlinná výroba

Kvalitnejšia a viac poľnohospodársky obrábaná pôda je v nižších polohách kde prevládajú hnedozeme a kde je sústredená aj väčšia časť rastlinnej výroby.

Pestujú sa najmä obilniny, cukrová repa, kukurica a slnečnica.

Z osevných plôch najväčšie percento tvoria husto siate obilniny. Ide o vysoko produkčné plodiny s najnižšou nákladovosťou. Veľmi dobrou tržnou plodinou sa stáva potravinárska pšenica.

Väčšie plochy v osevnej štruktúre zaberajú ďalej olejiny (slnečnica a repka).

Štruktúra osevných plôch ako aj hektárové úrody v posledných rokoch sú na rovnakej úrovni.

V severovýchodnej časti okresu v oblasti Pohronského Inovca, kde prevládajú trávne porasty, sú prirodzené predpoklady pre vytváranie alternatívneho poľnohospodárstva v kombinácii s rekreačným využívaním územia.

Hektárové úrody vybraných poľnohospodárskych plodín za rok 2004 (t/ha)

Okres	Zrniny	z toho obilniny	Olejiny	Zemiaky	Cukrová repa	Viacročné krmoviny
Zlaté Moravce	5,30	5,33	2,70	18,94	40,86	6,00

Zdroj: ŠÚ SR, 2005

Živočíšna výroba

Kvantifikáciu živočíšnej výroby určuje pôdna základňa a jej vlastná štruktúra, disponibilita krmív pre živočíšnu výrobu.

Rozvoj, výrobné zameranie a intenzita rastlinnej výroby priamo ovplyvňuje rozvoj živočíšnej výroby.

Základnou štruktúrou živočíšnej výroby v riešenom území je chov hovädzieho dobytku, chov ošípaných a hydiny.

Stavy hospodárskych zvierat k 31.12. 2004 (kusy)

okres	HD	z toho kravy	Ošípané	z toho prasnice	Hydina	z toho sliepky	Ovce	z toho bahnice
Zlaté Moravce	3 369	1 167	8 871	620	69 736	34 652	914	481

Poznámky: HD – hovädzí dobytok

Zdroj: ŠÚ SR, 2005

6. Kapitola 2.8.8 Lesné hospodárstvo

Kapitola 2.8.8 Lesné hospodárstvo sa celá nahrádza nasledujúcim novým textom

Územie VÚC Nitra patrí k málo lesnatým oblastiam Slovenska. Má charakter poľnohospodárskej krajiny, lesnatosť je 15,21 %. Nízka lesnatosť je dôsledkom nížinnej polohy územia kraja, kde je maximum pôdy intenzívne využívané na poľnohospodársku výrobu.

2.8.8.1 Prírodné podmienky

Územie zasahuje do šiestich lesných oblastí. Lesná oblasť 02 Podunajská nížina, podoblasti 02 A Podunajská rovina, Čenkovská niva, 02 B Podunajská pahorkatina (bez nív), 02 C Sústava nív Podunajskej pahorkatiny (Dolnovážska, Nitrianska a Žitavská), 03-Burda, 05-Považský Inovec, 07-Tríbeč, 09-Krupinská planina, Ostrôžky a 27-Štiavnické vrchy, podoblasť 27 A-Štiavnické vrchy, Pliešovská kotlina, Pohronský Inovec.

Väčšia časť územia Nitrianskeho kraja zasahuje do lesnej oblasti 02-Podunajská nížina. Patrí sem celé územie okresu Komárno, Šaľa a časť územia všetkých okresov Nitrianskeho kraja. Ostatné lesné oblasti zasahujú do územia iba menšími časťami.

Lesná oblasť 02-Podunajská nížina (podoblasť 02-A,B,C). Lesnatosť oblasti sa pohybuje od 2,5 % - 8,14 %.

Prevažujúce geologické podložie tvoria štvrtohorné horniny (nivné sedimenty, splachy, spraše a sprašové hliny, fluviálne štrkopieskové terasy), menej treťohorné horniny, íly, piesky, štrky).

Z hľadiska vodného režimu sa oblasť člení na terestrické pôdy oblasti spraší a sprašových hĺn a semiterestrické (pôdy pod vplyvom spodnej vody) periodicky zaplavované (lužné lesy).

V území spraší a sprašových hĺn je zastúpený ekologický rad B-živný a prechodný (B/C) v dubovom a bukovo-dubovom les. vegetačnom stupni (CQ, CQac a FQ).

Súčasný drevinový zloženie (db, hb, jp a iné) má väčšinou prírodný charakter. Čo do drevinového zloženia nastala antropogénnou činnosťou zmena tvaru lesa vysokého na nízky tvar lesa (výmladkový). Z introdukovaných drevín bol do značnej miery rozšírený agát biely a dub červený.

Typickými spoločenstvami sú spoločenstvá lužných lesov živného charakteru v obklopení dubového lesného vegetačného stupňa (QFr, SAI, U, UFrc, UFRp).

Súčasný drevinový zloženie má takmer pôvodný charakter (mäkký luh - topol domáci, vrbá, tvrdý luh - jaseň a dub iné). Výnimkou sú oblasti s intenzívnym pestovaním topola šľachteného.

Z pohľadu ohrozenia lesných porastov možno lesnú podoblasť pokladať za stabilnú. Dreviny dub, cer a agát sú stredne poškodené.

Lesná oblasť 03-Burda zasahuje do okresu Nové Zámky. Má vysokú lesnatosť územia, 70,6 %. Klimaticky patrí výlučne do oblasti dubovej klímy. Prevažujúce geologické podložie tvoria štvrtohorné horniny (nivné sedimenty, spraše a sprašové hliny), menej treťohorné horniny (pyroklastiká andezitov). Najviac je zastúpený ekologický rad živný (B), menej rad D zvláštneho rázu. Najviac zastúpenou drevinou je dub, cer, agát a hrab. Súčasný drevinový zloženie má väčšinou prírodný charakter. Lesné porasty sú stabilné.

Lesná oblasť 05-Považský Inovec zasahuje do okresu Topoľčany. Má vysokú lesnatosť 73,3 %. Klimaticky prevažne patrí do oblasti prechodnej dubovo-bukovej klímy. Geologické podložie je veľmi pestré. Zastúpené sú všetky geologické obdobia. Z lesných vegetačných radov, živný B rad. Najviac zastúpenými skupinami lesných typov sú FQ, Fp n.st. a QF. Plošne najviac zastúpenou drevinou je dub, buk a hrab.

Súčasný drevinový zloženie má väčšinou prírodný charakter. Zo škodlivých činiteľov prevažujú biotické škodlivé činitele.

Lesná oblasť 07-Tríbeč zasahuje do okresu Nitra, Topoľčany a Zlaté Moravce. Má vysokú lesnatosť, 73 %. Na veľmi rôznorodom geologickom podloží (prvohorné

horniny, druhohorné horniny, štvrtohorné a starohorné horniny) je najviac zastúpený ekologický rad živný (B), menej prechodný rad (B/C), nitrofilný (C) a zvláštneho rázu (D). Rozpätie vegetačných stupňov (dubový, bukovo-dubový, dubovo-bukový a bukový).

Súčasný drevinový zloženie má väčšinou prírodný charakter. Možno konštatovať podobnosť resp. zhodu skutočného (aktuálneho) a potenciálneho drevinového zloženia. Skutočné (aktuálne) zastúpenie ihličnatých drevín je nižšie ako potenciálne resp. cieľové drevinové zloženie. Najviac sa to prejavilo u borovice. Z listnatých drevín je skutočné zastúpenie hraba a cere vyššie ako cieľové zastúpenie. Z tohto posúdenia skutočného a cieľového zastúpenia drevín možno konštatovať, že lesné porasty sú stabilné.

Zo škodlivých činiteľov prevažujú abiotické škodlivé činitele (sneh, vietor, námraza). Považujú sa za ťažiskové z hľadiska objemu náhodných ťažieb. Spravidla spôsobujú priame poškodenie porastov. Niekedy sa porasty oslabujú anomáliami počasia (sucho, vietor, sneh), ktoré vytvárajú podmienky, pre nasledovnú aktivizáciu biotických škodlivých činiteľov.

Abiotické škodlivé činitele spôsobujú lesnému hospodárstvu značné škody. Ide najmä o predčasnú likvidáciu porastov, ktoré ešte nedosiahli optimálnu zásobu. Ďalej sú spojené so znížením kvality dreva. Okrem priamych ekonomických strát vznikajú tiež ekologické škody.

Lesná oblasť 09-Krupinská planina, Ostrôžky okrajovo zasahuje do okresu Levice. Lesnatosť územia 40,9 %. Klimaticky prevažne patrí do oblasti dubovo-bukovej klímy. Z geologického hľadiska majú plošnú prevahu treťohorné horniny (neogénne pyroklastiká andezitov, pyroxenické andezity).

Dominantne je zastúpený živný rad B. Plošne najvýznamnejšie skupiny lesných typov sú FQ, QF, Fp. Plošne najviac zastúpenou drevinou je dub, buk, hrab a cer. Zo škodlivých činiteľov prevažujú abiotické a biotické škodlivé činitele. Plošne sú najviac zastúpené mierne ohrozené porasty (90 %).

Lesná oblasť 27-podoblasť 27 A - Štiavnické vrchy, Pliešovská kotlina, Pohronský Inovec. Zasahuje do okresu Levice. Lesná oblasť má vysokú lesnatosť 62,0 %. Na rôznorodom geologickom podloží (treťohorné horniny, štvrtohorné horniny a druhohorné horniny) je najviac zastúpený rad živný (B), prechodný (B/C) a nitrofilný (C). Rozpätie vegetačných stupňov (dubový, bukovo-dubový, dubovo-bukový a bukový).

Súčasný drevinový zloženie má väčšinou prírodný charakter. Možno konštatovať podobnosť resp. zhodu skutočného a potenciálneho drevinového zloženia.

2.8.8.2 Základné údaje o LP

Medzi základné výrobné činitele, chápané ako prostriedok realizácie cieľov lesníckej politiky radíme predovšetkým lesný fond t.j. lesné pozemky s lesnými porastmi a ostatným nehnuteľným hmotným majetkom slúžiacim lesnému hospodárstvu. Ďalej vybavenosť hnutelným majetkom, energetické zdroje a pracovné sily.

Na danom teritóriu zaberajú lesné pozemky 96 505 ha, z toho je porastová plocha 92 438 ha. Lesnatosť územia 15,21 %.

Lesnatosť jednotlivých okresov v rámci VÚC – Komárno – 6,36 %, Levice – 18,84 %, Nitra – 10,32 %, Nové Zámky – 7,62 %, Šaľa – 4,08 %, Topoľčany – 28,26 %, Zlaté Moravce – 43,59 %.

V zastúpení drevín prevažujú listnaté dreviny 94,38 %. Z toho dub 33,81%, cer 13,12%, buk 12,66%, agát 13,15%, hrab 5,72%, topol šľachtený 3,65% a ostatné listnáče 11,27%.

Ihličnaté dreviny zaberajú 5,62 %. Z toho bo 3,46%, smrek 1,20%, jedľa 0,22%, smrekovec 0,74 %.

Porastová zásoba je 17 505 723 m³. Z toho je ihličnatá porastová zásoba 990 195 m³, listnatá porastová zásoba je 16 515 528 m³. Priemerná zásoba na 1 ha porastovej plochy je 191 m³.

Plocha rubných porastov (porastov, ktoré sú v rubnom veku) je 15 302 ha, zásoba rubných porastov je 4 071 774 m³. Z toho zásoba ihličnatých rubných porastov 180 500 m³, listnatých 3 891 274 m³. Priemerná zásoba rubných porastov na 1 ha porastovej plochy je 266 m³.

Charakteristika lesníckej výroby

Lesné hospodárstvo má osobitné postavenie v národnom hospodárstve SR s ohľadom na využívanie a reprodukciu obnoviteľných zdrojov surového dreva, ale i pri ochrane a využívaní ďalších prírodných zdrojov najmä pôdy a vody, ale i pri tvorbe stability krajiny a kvality životného prostredia. Okrem toho na drevnej surovine je založená produkcia domáceho drevospracujúceho priemyslu.

Prevažná časť drevnej hmoty vyťaženej v rámci VÚC sa spracováva v drevospracujúcich závodoch v rámci SR, avšak mimo územia kraja (SCP a.s. Ružomberok). Výnimkou je mäkká listnatá drevná hmota z OZ Palárikovo, ktorá sa dodáva v prevažnej miere do drevospracujúceho závodu na území VÚC (Kappa Štúrovo a.s.). Menšia časť suroviny je exportovaná do zahraničia, kde sa predáva formou aukcií.

Špecifické odlišnosti lesného hospodárstva od ostatných výrobných odvetví, význam pri poskytovaní úžitkov vrátane takých, ktoré sa nezúčastňujú na ekonomickej realizácii (verejnoprospešné funkcie), ale aj súčasný nie dobrý stav lesov a končiaca transformácia vlastníckych vzťahov spôsobujú, že lesné hospodárstvo ako celok je odkázané na finančnú pomoc štátu a bez dotácií je stratové.

Hlavným zdrojom na pokrytie nákladov lesníckych činností u obhospodarovateľov lesov sú výnosy z ťažbovej činnosti, tvorené predovšetkým tržbami za drevo.

Podmienky na trhu s drevom sa za posledné roky zlepšili, trh s drevom sa oživil a odbytové možnosti sú dobré. Oživeniu pomáha aj nástup nových technológií spracovania dreva ako energetickej suroviny (štiepkovanie), pričom sa realizujú aj menej kvalitné sortimenty dreva, resp. aj sortimenty, ktoré boli v minulosti nepredajné. Toto všetko spolu s ekonomickým rastom spôsobuje, že prakticky všetky sortimenty dreva sú v súčasnosti dobre predajné.

Z uvedených dôvodov sa začína na vybratých plochách s výsadbou tzv. energetických porastov, s kratšou rubnou dobou (agát, niektoré druhy mäkkých listnatých drevín), s cieľom dopestovať v krátkej dobe dostatočné množstvo suroviny.

Pestovná činnosť je z hľadiska dôchodkovosti jednostrannou nákladovou činnosťou. Pri súčasných rentových možnostiach lesného hospodárstva užívatelia lesov iba s problémami dokážu hospodáriť bez finančnej výpomoci z verejných zdrojov. Dôvodom je nielen nízka rentabilita lesného hospodárstva, ale aj skutočnosť, že obhospodarovaním lesov sa súčasne prispieva k získaniu nespeňažovaných efektov zahrnutých pod pojem verejnoprospešné funkcie lesov.

2.8.8.3 Vlastnícka štruktúra, užívacie vzťahy a organizácia výroby

Vlastnícka štruktúra lesných pozemkov na území VÚC je nasledovná : štátne vlastníctvo - 48,11%, súkromné -14,26%, spoločenstvá – 21,06% (urbáre,

pozemkové spoločenstvá, želiare), cirkevné – 9,59%, družstvá – 0,68%, obecné – 3,38% a neznáme vlastníctvo – 2,92%.

Obhospodarovanie (užívanie) lesných pozemkov je nasledovné : štátne užívanie (Lesy SR,š.p.) – 75,44%, súkromné – 1,46%, spoločenstvá – 15,56%, cirkevné – 5,82%, družstvá -0,57%, obecné – 1,15%.

Lesy vo vlastníctve SR na území VÚC obhospodarujú Lesy Slovenskej republiky š.p., prostredníctvom svojich odštepných lesných závodov : Topolčianky, Palárikovo, Levice a Prievidza. Okrem lesov vo vlastníctve štátu obhospodarujú i lesy v nájme od vlastníkov, ktorým už boli lesné pozemky vydané a zatiaľ i lesy, kde vlastníctvo a užívacie právo neboli doteraz usporiadané.

Významnými neštátnymi obhospodarovateľmi sú urbárske spoločenstvá, lesy vo vlastníctve cirkví sú prevažne prenajaté iným neštátnym subjektom .

Z uvedeného je zjavné, že dominantným obhospodarovateľom lesných pozemkov v území je štát prostredníctvom svojej štátnej organizácie.

Hospodárenie v lesoch je bez ohľadu na druh vlastníctva a užívania regulované prostredníctvom lesných hospodárskych plánov (LHP), ktoré sú vypracované a schválené na obdobie desať rokov pre jednotlivé lesné hospodárske celky, v súčasnosti i lesné užívateľské celky, resp. lesné celky.

2.8.8.4 Kategorizácia lesov

Postupným vývojom hospodárenia v lesoch došlo k ich diferenciacii a kategorizácii podľa prevažujúceho poslania na lesy hospodárske, ochranné a osobitného určenia. Vytvorené kategórie sa ďalej členia na subkategórie podľa prevažujúcej konkrétnej funkcie a sú aj náležite obhospodarované podľa ich funkčných požiadaviek.

V predmetnom území sa vyskytuje kategória lesov hospodárskych, ochranných a lesov osobitného určenia. Kategórie lesov ochranných a lesov osobitného určenia sú vyhlasované pri obnove LHP na obdobie platnosti LHP (10 rokov).

Hospodárske lesy zaberajú najväčšiu výmeru 71 705 ha (77,58%), lesy ochranné zaberajú 8 861ha (9,58 %) a lesy osobitného určenia zaberajú 11 872 ha (12,84 %).

Lesy hospodárske plnia prvoradú funkciu produkcie drevnej suroviny, pri súčasnom zabezpečovaní mimoprodukčných funkcií lesov.

Do kategórie ochranných lesov podľa § 13, Zákona o lesoch č. 326/2005 Z.z. patria lesy na mimoriadne nepriaznivých stanovištiach a ostatné lesy s prevažujúcou funkciou ochrany pôdy. Tieto lesy plnia protieróznou funkciu.

Nachádzajú sa zväčša na strmých svahoch, výmoľoch a roklinách. Ich prvoradou úlohou je chrániť pôdu a rastlinný kryt pred eróznym odnosom.

Najväčší podiel lesov ochranných je v okrese Nitra (1248 ha - 14,60 %), najnižší v okrese Komárno (441 ha - 6,96 %).

Do kategórie lesov osobitného určenia podľa § 14, Zákona o lesoch č. 326/2005 Z.z. patria lesy v ochranných pásmach prírodných, liečivých zdrojov a zdrojov prirodzene sa vyskytujúcich stolových minerálnych vôd, kúpeľné lesy a lesy v okolí zariadení liečebno-preventívnej starostlivosti, prímestské lesy a ďalšie lesy s významnou zdravotno-rekreačnou funkciou, lesy v uznaných zverníkoch a samostatných bažantniciach, lesy v chránených územiach a iné časti lesov významné z hľadiska ochrany prírody, lesy ktoré plnia iné dôležité potreby spoločnosti (obrana štátu).

Kúpeľno-liečebná funkcia lesa spočíva na vytváraní zdravotne účinného pôsobenia na pacientov kúpeľov a liečebno-preventívnej starostlivosti (kúpeľný les Dudince).

Rekreačná funkcia smeruje k využívaniu lesov na rekreáciu v prírode (lesný park Nové Zámky - Berek, lesný park Nitra, Levice a Šaľa).

Požiadavky intenzívneho chovu zveri plnia uznané zverníky a samostatné bažantnice. Hospodárenie v týchto lesoch sa prispôsobuje poľovnému hospodáreniu, smeruje k vyváženej symbióze a zmierňuje negatívny dopad pôsobenia zveri na les (bažantnice - Palárikovo, Pata, Hrable, Mužla, zvernice - Malá zvernica, Veľká zvernica, Zubria zvernica Topoľčianky).

Funkcia ochrany prírody patrí k závažným funkciám lesa. Smeruje k zachovaniu a využívaniu lesa ako prírodného prostredia cenného najmä svojou pôvodnosťou (NPR - Kováčovské kopce - sever, Čenkovská lesostep, Čičovské mŕtvé rameno, Patianska cerina a iné).

Lesy osobitného určenia sú najviac zastúpené v okrese Komárno (1 967 ha - 31,05 %), najmenej v okrese Topoľčany (240 ha – 1,46 %).

Cieľom správneho hospodárenia v lese je zachovať a rozmnožovať jej pôvodnosť a zabezpečovať ekologickú rovnováhu a chrániť ju pred antropizáciou.

2.8.8.5 Odporúčanie zmien v kategorizácii lesov vzhľadom na komplexné využívanie riešeného územia

Kategorizácia lesov je riešená pri každej obnove LHP, v desaťročných cykloch. Existujúci rozsah kategórie lesov ochranných a lesov osobitného určenia zohľadňuje stav lesa, požiadavky užívateľov lesov, resp. iných zainteresovaných zložiek (ochrana prírody) a možnosti platnej legislatívy v čase posudzovania.

Zmeny v kategorizácii lesov budú v budúcnosti nutné najmä v kategórii lesov ochranných. Tento fakt vychádza z predpokladu, že výrazným oteplením (globálne klimatické zmeny, skleníkový efekt) a trvalým nárastom vlhového deficitu vyvolá posun doterajšej zonácie lesných spoločenstiev.

K výrazným zmenám môže dôjsť hlavne v hraničných vegetačných stupňoch, najmä v dubovom lesnom vegetačnom stupni. Ten podľa prognóz nahradí v niektorých lokalitách krovinatá lesostep. Sucho v letných mesiacoch a teplejšie zimy vytvoria priaznivejšie podmienky pre fytopatogény napr. tracheomykózy dubov, čo poskytne priaznivejšie podmienky pre drevinu cer.

Takéto zmeny sa môžu prejaviť najmä v relatívne najsuchších lesných typoch dubového lesného vegetačného stupňa.

Zmeny v kategórii lesov osobitného určenia budú vychádzať z požiadaviek a záujmov zainteresovaných inštitúcií (napr. ochrana prírody, obce), postoja užívateľov a vlastníkov lesných pozemkov (pri zmene kategórie lesov na lesy osobitného určenia je potrebný súhlas majiteľa lesných pozemkov) ako aj od možností platnej legislatívy.

Zmeny v kategorizácii lesov, spojené s naznačenými tendenciami zmien stanovištných podmienok, resp. aj so záujmami ochrany prírody, môžu byť realizované len v súlade s platnou legislatívou v lesnom hospodárstve, najmä Zákomom o lesoch č. 326/2005 z.z.

2.8.8.6 Odporúčanie zmien na rozšírenie lesných pozemkov

Jedným zo strategických cieľov lesníctva na Slovensku je zachovanie lesov, t.j. udržanie a postupné zvýšenie výmery lesných porastov a lesnatosti ako významného predpokladu z hľadiska ekologickej rovnováhy a stability krajiny. Tento zámer možno realizovať aj prostredníctvom zalesňovania pôd, ktoré nie je vhodné využívať na poľnohospodársku výrobu.

V roku 1994 bolo prijaté uznesenie vlády SR č. č.550/1994 Z.z. a zároveň bol schválený Program zalesňovania poľnohospodársky nevyužitelných nelesných pôd v rokoch 1994-1996 s výhľadom do roku 2000.

V riešenom území sa navrhovalo rozšíriť výmeru LPF o cca 3 937 ha. Z toho pripadalo na plochy poľnohospodársky nevyužitelných nelesných pôd 1 285 ha a na pozemky zarastené lesnými drevinami, evidované v katastri nehnuteľnosti v druhu poľnohospodárska pôda (biele plochy) 2 652 ha.

Z dôvodu komplikovaných vlastníckych pomerov a nedostatku finančných prostriedkov však bol program realizovaný iba čiastočne a nárast výmery LPF za uplynulé desaťročie bol 625 ha.

Celý problém je však postupne riešený v procese pozemkových úprav, kde dochádza k vysporiadaniu vlastníckych pomerov a zosúladieniu druhov pozemkov evidovaných na príslušných správach katastra so skutočnosťou (vysporiadanie tzv. „bielych plôch“).

2.8.8.7 Ekologické zásady obhospodarovania lesov

V rámci rozvoja lesníctva na Slovensku sa veľký dôraz kladie na ekologické obhospodarovanie lesov. Ide o súbor opatrení na postupnú elimináciu negatívnych vplyvov antropogénnej činnosti, najmä imisií, záchranu a zachovanie genofondu lesných drevín, uplatnenie diferencovaných spôsobov obhospodarovania, zvýšenie podielu prirodzenej obnovy, uplatňovanie lesnej techniky a celých výrobných technológií vhodných z ekologického hľadiska, uplatňovanie integrovaných metód ochrany lesov a pôd.

Ide najmä o uplatnenie aktivít zameraných na zvýšenie vitality a ekologickej stability lesov biologizáciou, resp. ekologizáciou lesného hospodárstva, rešpektovaním prírodnej podstaty lesa v tzv. prirodzenom lesnom hospodárstve.

Nezastupiteľnú úlohu má a bude mať záchrana a zachovanie genofondu lesných drevín a zabezpečenie dostatočného množstva provinčne a druhovo vhodných sadeníc. Toto si vyžaduje odborné vylišenie, následné špecifické obhospodarovanie génových základní uznaných lesných porastov na zber semena, výberových stromov, semenných sádov a semenných porastov.

Pri obnove porastov veľmi významnú úlohu má zabezpečenie dostatočného množstva stanovištno vhodných drevín a ekotypov. Je potrebné prehodnotiť doteraz používané technológie výroby, zabezpečiť kvalitný zber a uskladnenie semien.

Komplexná ochrana proti abiotickým, biotickým a antropogénnym škodlivým činiteľom je základnou súčasťou ekologizácie lesov, najmä z dôvodu, že v dôsledku vplyvu človeka na prírodné prostredie narastá negatívny vplyv škodlivých činiteľov. Nahradením chemických prípravkov (prostriedkov) s negatívnymi účinkami na prírodné prostredie biologickými alebo integrovanými metódami boja.

Ťažbovo-výrobný a dopravný proces je osobitne významnou činnosťou v lesníctve. Je potrebné zásadne riešiť problematiku ťažby dreva a v jej nadväznosti formy získavania úžitkov z lesných porastov, najmä vo vzťahu k zabezpečeniu komplexnej starostlivosti o les v neštátnych, ale aj v štátnych lesoch. Je potrebné znížiť negatívne dôsledky približovania dreva na lesné porasty, predovšetkým zvýšením technologickej disciplíny, postupnou zmenou štruktúry približovacích prostriedkov, zvýšením podielu ľahkých lesných kolesových ťahačov a vyťahovačov pri približovaní dreva.

Takto uplatnenými procesmi sa výrazne posilní využívanie lesa z hľadiska protierózneho, vodoochranného, rekreačného, poľovného a ochrany prírody.

2.8.8.8 Poľovníctvo

S lesným hospodárením úzko súvisí poľovníctvo, ktoré tvorí dôležitú súčasť využívania lesných LPF. Z hľadiska poľovníckej rajonizácie územie patrí do chovateľskej oblasti pre jeleniu, srnčiu a malú zver.

Pre jeleniu oblasť je to chovateľská oblasť J I – Podunajská PO, J XXXII Považský Inovec, J XXXIII Tribeč – podoblasti Veľký Tribeč, Veľký Inovec a Veľká Ostrá.

Pre srnčiu zver je to chovateľská oblasť S VI Marhat, S VII Štiavnické pohorie s podoblastami Drastvica a PočúvadloTribeč, S X Hontianska PO s podoblastami Dudince, Beluj a Levice.

Pre malú zver je to chovateľská oblasť M III. - Žitný ostrov, podoblasť Kolárovo, MVII. - Horná Nitra, podoblasť Veľké Ripňany a Topolčany, M VIII. - Nitra, podoblasť Dvorníky, Močenok, Mojmírovce a Lapáš, M IX. - Nové Zámky, podoblasť Palárikovo, Dvory nad Žitavou, Nesvady a Marcelová a M X. - Levice, podoblasť Nemčiňany, Beša a Kalinčiakovo, M XI – Želiezovce, podoblasti Svodín, Nýrovce a Sikenica.

Ďalej sa tu nachádzajú danielie poľovné lokality – D5 – Svodín – Veľké Ludince, D6 – Vojnice – Bátorove Kosihy a D7 – Pata, muflonie poľovné lokality – M2 – Kováčovské kopce, M7 – Drastvica, M8 - Počúvadlo a M15 - Ladzany.

Poľovníctvo ako súhrn spoločenských a hospodárskych aktivít zameraných na zachovanie, zveľaďovanie a optimálne využívanie genofondu zveri musí byť v súlade s lesníckymi záujmami, ktorých cieľom je zachovanie a zveľaďovanie lesov. Dôsledky porušenia tejto rovnováhy sa spravidla negatívne prejavujú na stave lesných porastov ako dôsledok populačnej dynamiky zveri, ktorá potom spôsobuje neúmerne škody v lesoch.

V záujme dosiahnutia naznačenej symbiózy je potrebné zabezpečiť cieľavedomým chovom, ochranou a lovom zveri harmonizáciu lesníckych a poľovníckych záujmov. Rešpektovať princíp zachovania a rozvoja biotypov jednotlivých druhov zveri pri vytváraní poľovných revírov. Podporovať zásady ekologizácie lesníctva, regulovať poľovné hospodárenie v lesoch v záujme plného využitia ich funkčného potenciálu.

7. Kapitola 2.9 Rekreačia a cestovný ruch

V kapitole 2.9. „Rekreačia a cestovný ruch“ sa text uparvuje nasledovne:

V kapitole 2.9.1 Východiská pre riešenie

na str. 141 text 2. odseku sa mení nasledovne:

Riešenie vychádza aj z Koncepcie územného rozvoja Slovenska 2001, v ktorej sa spracovali aj princípy rozvoja rekreácie a CR z celoslovenského pohľadu. Ďalšími východiskami sú aj nové materiály ako Regionalizácia cestovného ruchu v SR z roku 2004 a Stratégia rozvoja cestovného ruchu Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2006 – 2013, poskytnuté orgánmi štátnej správy, samosprávy, príslušnými rezortmi a vlastné doplňujúce prieskumy.

na str. 142 sa vkladá nový odsek:

Podľa Regionalizácie CR v SR sa na území Nitrianskeho kraja nachádzajú regióny/oblasti CR v celom zábere, resp. ich časti:

- Podunajský región (kat. III, výhľadovo II) – východná časť zahrňujúca okresy Komárno, Nové Zámky – juhovýchodná časť,

- Dolnopovažský región (kat. III, výhľadovo II) – malá juhovýchodná časť – okres Šaľa,
- Nitriansky región (kat. III, výhľadovo II) – celá v kraji zahrňujúca okresy Nitra, Zlaté Moravce, Nové Zámky – severozápadná časť, Levice – prevažná západná časť),
- Hornonitriansky región (kat. III, výhľadovo II) - južná časť zahrňujúca okres Topoľčany,
- Ipeľský región (kat. IV, výhľadovo III) – malá západná časť zahrňujúca východnú časť okresu Levice.

Regionalizácia vyznačuje v rámci regiónov CR aj menšie územia – mikroregióny CR/rekreačné územné celky (RÚC) zvyčajne s vyšším turistickým významom/vyššej kategórie než má predmetný región. Sú to :

- v Podunajskom regióne: RÚC Štúrovo s okolím s cezhraničnou väzbou na Ostrihom, mesto Komárno s úsekou Dunaja a s cezhraničnou väzbou na Komárom,
- v Dolnopovažskom regióne vo výhľade vodné dielo Kráľová,
- v Nitrianskom regióne mesto Nitra s kultúrno-historickým, kongresovým a veľtržným potenciálom – Agrokomplex, RÚC Topoľčianky s okolím, mikroregión Thermal s ťažiskom v Podhájskej s termálnym kúpaliskom,
- v Hornonitrianskom regióne RÚC Duchoňka – Podhradie,
- v Ipeľskom regióne do kraja zasahujúci RÚC liečebných kúpeľov Dudince.

Vzhľadom na kladný vplyv procesu turizmu na zníženie nezamestnanosti treba venovať pozornosť rozvoju cestovného ruchu v územiach - východná časť okresu Levice, južná časť okresu Nové Zámky, okres Zlaté Moravce.

V kapitole 2.9.3.2 Pobyť v horách a lesoch

na str. 144 sa opravuje „Zuba“ na „Zubor“.

V kapitole 2.9.3.3 Cykloturistika

na str. 145 sa dopĺňa návrh trás o „trasu pozdĺž potoka Paríž (Kolta – Gbelce – Kamenný Most) a o trasu Topoľčany – Jacovce – Duchonka.“.

V kapitole 2.9.3.8 Poznávací turizmus

na str. 146 na konci podkapitoly sa pridáva odsek:

„V ostatnom čase narastá trend vytvárať polyfunkčné centrá sústreďujúce vcelku voľnočasové aj ďalšie kultúrno – spoločenské, obchodno – nákupné až zdravotno – relaxačné a športové aktivity do objektového komplexu, ako aj zabezpečovať turistickú/rekreačno-športovú náplň v rámci výstavníckych komplexov“.

V kapitole 2.9.4.1 Tvorba rekreačných území – Južná časť kraja

na str. 148 sa dopĺňa odsek o text“

„V ostatnom čase sa vytvára mikroregión Dvory nad Žitavou, zahrňujúci pás obcí od Bešeňova po Šarkan so silným zameraním na cestovný ruch, najmä v oblasti vidieckeho turizmu a vinohradníctva“.

V odseku „V okrese Komárno....“ opraviť „Bodrianske lúky“ na „Bodzianske“.

V kapitole 2.9.5.2 Vidiecky turizmus

na str. 150 sa dopĺňa v závere nový odsek:

V južnej a strednej časti Nitrianskeho kraja sú výborné podmienky pre rozvoj vinárskeho turizmu. Základom preň je už inštitucionalizovaná Nitrianska kráľovská vinná cesta (NKVC), v územnom priemete založená na centre – mesta Nitra, z ktorej vychádzajú lúčovité trasy:

- časť Hornonitrianska (od Nitry smerom na sever pozdĺž rieky Nitra až na Hornú Nitru),
- časť Podzoborsko – tekovsko – pohronská ako hlavná smerom od Nitry na východ až po hranice s okresmi Žiar a Veľký Krtíš v Banskobystrickom kraji,
- časť Južnoslovenská od Nitry na juh pozdĺž riek Nitra a Žitava až k Dunaju a ďalej pozdĺž neho,
- časť Považská od Nitry smerom na západ k Hlohovcu.

V NKVC sú zastúpené subjekty z viacerých obcí. Ich počet možno doplniť o obce s výskytom vinohradov a najmä s výskytom viničných domkov/hajlochov ako potenciálnych cieľov gurmánskeho turizmu priamo na mieste zdroja.

V kapitole 2.9.6.2 Športová vybavenosť

na str. 152 v 1. odseku sa doplňuje za....účastníci CR. „Predovšetkým v krajskom meste Nitra je citeľný nedostatok zariadení pre kúpanie slúžiacich širokej verejnosti, ktorý možno odstrániť vybudovaním veľkokapacitného areálu vo forme aquaparku, ponúkajúcom široký sortiment aj ďalších nadväzujúcich aktivít, v tom aj zdravotno relaxačných, ako aj wellness centra“.

Za kapitolu 2.9.6 Obslužná vybavenosť

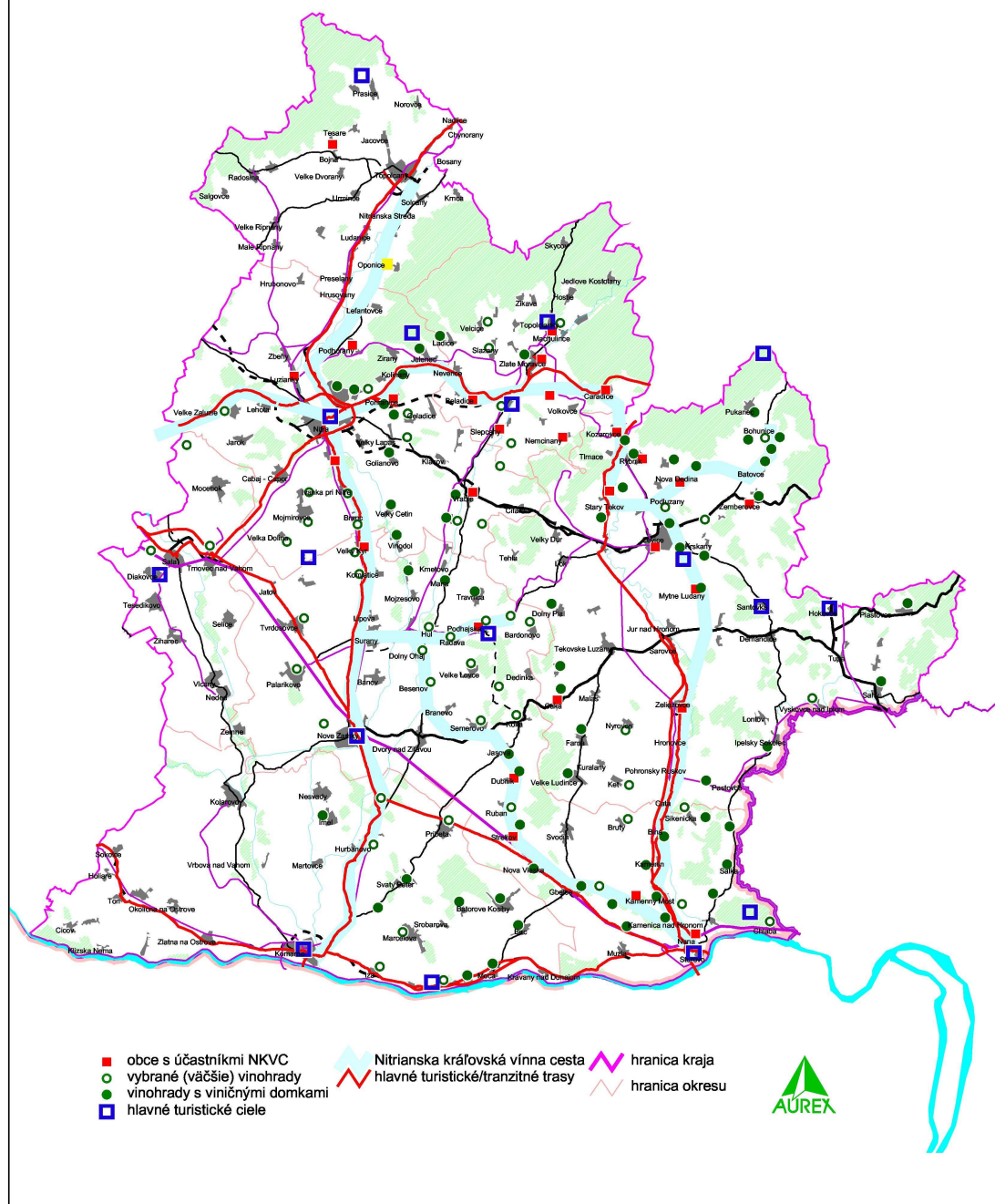
pridáva sa nová kapitola 2.9.7 s nasledovným znením:

2.9.7 Vytipovanie centier cestovného ruchu

V rámci „Stratégie rozvoja cestovného ruchu Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2006 – 2013“ sa vytipovali centrá rozvoja CR, uvedené podľa druhov:

- termálne kúpaliská – celkovo 9 (Diakovce, Poľný Kesov, Margita – Ilona, Santovka, Podhájska, Nové Zámky – Štrand, Štúrovo – Vadaš, Patince, Komárno – mesto),
- pobyt pri vode – Duchonka, Zlatná na Ostrove, základne pri riekach Dunaj, Váh, Hron a Nitra, vodná nádrž Kráľová, vodná nádrž Lipovina, Komoča. Doporučujeme doplniť o bagroviská Šurany – Tona, Komjatice, Dvory nad Žitavou, Ivanka – Branč (pre prímestskú rekreáciu miest Nitra, Nové Zámky, Šurany), Chľaba,
- splavy riek: Dunaj, Váh, Hron – vybudovanie vodáckych základní,
- kultúrno – historický potenciál (s dôrazom na využitie v CR) ako kultúrne (múzeá,...), spoločenské (napr. konferenčné,...), ubytovacie, gastronomické zariadenia: mesto Nitra (kultúrno – historický, veľtržný – podujatia Agrokomplexu, kongresový potenciál), kultúrno – historický potenciál miest (Šaľa, Nové Zámky, Levice, Zlaté Moravce, Topoľčany, u miest Komárno, Štúrovo, Šahy aj v zmysle cezhraničnej regionálnej spolupráce),
- kaštieľ (Topoľčianky, Palárikovo, Mojmírovce, Belá, Tesárske Mlyňany, Malé Vozokany, Beladice, Želiezovce, Trávnica, zväžiť aj ďalšie - opustené, nevhodne využívané),
- hrady (Gýmeš, Oponice, Hrušov), pevnostný systém Komárno (navrhnutý do zoznamu svetového kultúrneho dedičstva Unesco),
- technické pamiatky (Kolárovo – vodný mlyn, Hurbanovo – hvezdáreň, Virt),
- poznávací turizmus (Arborétum Mlyňany, Čičovské mŕtve rameno, Zubria obora, Brhlavce – skalné obydlie, Lupka – prírodná rezervácia, doplniť Parížske rybníky,
- ľudová kultúra a tradície (Martovce, Virt, Čajkov, Solčany, Pukanec, Žemberovce, Prílepy),
- vinné cesty (NKVC, Komárňansko – hurbanovská vinná cesta, doplniť Parížska vinná cesta – návrh.

Potenciál vinárskeho turizmu v Nitrianskom samosprávnom kraji

8. Kapitola 2.10 Životné prostredie

Kapitola 2.10 Životné prostredie sa celá nahrádza nasledujúcim novým textom

2.10 Životné prostredie

2.10.1 Ovzdušie

Ochrana ovzdušia upravuje zákon č. 478/2002 Z.z. o ochrane ovzdušia a ktorým sa dopĺňa zákon č. 401/1998 Z.z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia v znení neskorších predpisov (zákon o ovzduší) v znení neskorších predpisov.

Nitriansky kraj patrí v rámci SR z hľadiska znečistenia ovzdušia k menej zaťaženým územiám. Kvalita ovzdušia Nitrianskeho kraja je okrem diaľkového prenosu znečisťujúcich látok ovplyvňovaná najmä emisiami z veľkých priemyselných zdrojov nachádzajúcich sa na území kraja. Hlavný podiel na znečisťovaní ovzdušia má chemický priemysel (organická výroba hnojív a gumárenských chemikálií), potravinársky priemysel, energetika a automobilová doprava. Najväčšími producentmi emisií SO₂ v Nitrianskom kraji sú stacionárne zdroje, v prevažnej miere veľké ZZO. Emisie TZL sú produkované najmä malými ZZO. Najvýznamnejším zdrojom emisií NO_x a CO v kraji je cestná doprava.

Tabuľka č 1: Emisie základných znečisťujúcich látok (t) zo stacionárnych zdrojov v zóne Nitriansky kraj v rokoch 2000-2004

Rok	TZL	SO ₂	NO _x	CO
2000	3057	4752	3905	7964
2001	2921	4749	3974	7379
2002	2476	3799	3843	5470
2003	2478	3648	3993	5615
2004	2744	2485	4424	5700

Zdroj: SHMÚ

Tabuľka č 2: Emisie zo stacionárnych zdrojov v okresoch Nitrianskeho kraja za rok 2004

Okres	Emisie [t/rok]			
	TZL	SO ₂	NO _x	CO
Komárno	316	85	246	579
Levice	822	217	346	1421
Nitra	361	79	1565	1435
Nové Zámky	516	1047	1132	946
Šaľa	380	956	880	282
Topoľčany	163	46	151	302
Zlaté Moravce	185	55	104	736
Kraj spolu	2743	2485	4424	5701
SR spolu	41 922	95 966	56 752	189 601

Zdroj: SHMÚ

Oblasti riadenia kvality ovzdušia sú vymedzené územia podľa § 9 ods. 2 zákona o ovzduší, v ktorých kvalita ovzdušia nie je dobrá a preto je potrebné ju riadiť.

Pre oblasti riadenia kvality ovzdušia podľa §11 ods. 2 zákona o ovzduší príslušné krajské úrady životného prostredia majú povinnosť vypracovať a vydať program, resp. integrovaný program na zlepšenie kvality ovzdušia a pritom postupovať podľa § 11 zákona o ovzduší.

Pre oblasť Nitrianskeho kraja boli vymedzené nasledovne:

Vymedzená oblasť riadenia kvality ovzdušia	zóna, resp. aglomerácia	znečisťujúca látka
územie mesta Nitra	zóna Nitriansky kraj	PM ₁₀

Územie Nitrianskeho kraja, je zaradené do 1. skupiny t. j. medzi zóny, v ktorých je úroveň znečistenia ovzdušia jednou látkou, alebo viacerými ZL vyššia ako limitná hodnota, prípadne limitná hodnota zvýšená o mieru tolerancie. Znečisťujúcimi látkami, pre ktoré je územie kraja zaradené do 1. skupiny je PM10 a ozón. Územie Nitrianskeho kraja bolo na základe ďalších meraní zaradené aj do 3. skupiny t.j. medzi zóny a aglomerácie, v ktorých je úroveň znečistenia ovzdušia pod limitnými hodnotami, do tejto skupiny patrí ak ide o znečistenie oxidom siričitým, oxidom dusičitým, olovom, oxidom uhoľnatým a benzénom.

Podľa spracovanej aktualizácie environmentálnej regionalizácie SR z roku 2005 sa nachádza v 1. stupni 7,53 % územia kraja (prostredie s EK vysokej úrovne), v 2. stupni 38,24 % územia kraja (prostredie vyhovujúce), v 3. stupni 27,61% územia kraja (prostredie mierne narušené), v 4. stupni 19,52 % územia kraja (prostredie narušené) a v 5. stupni poškodenia 7,1 % územia kraja (prostredie silne narušené).

Tabuľka č. 3: Stupne poškodenia územia v Nitrianskom kraji podľa plochy – Environmentálna regionalizácia SR

Okres	Podiel na jednotlivých úrovniach stavu ŽP podľa Environmentálnej regionalizácie SR										
	plocha v km ²						plocha v %				
	1.stup.	2.stup.	3.stup.	4.stup.	5.stup.	spolu	1.stup.	2.stup.	3.stup.	4.stup.	5.stup.
Komárno	24,02	317,94	380,33	239,18	136,25	1097,7	2,19	28,96	34,65	21,79	12,41
Levice	172,37	808,46	375,89	172,73	20,86	1550,3	11,12	52,15	24,25	11,14	1,35
Nitra	12,82	393,90	237,11	186,25	40,03	870,11	1,47	45,27	27,25	21,41	4,60
Nové Zámky	42,40	432,47	382,04	338,54	151,97	1348,2 3	3,15	32,10	28,35	25,13	11,28
Šaľa	0,00	5,99	58,75	198,75	92,64	356,13	0,00	1,68	16,50	55,81	26,01
Topoľčany	89,02	264,30	166,26	69,17	8,78	597,53	14,90	44,23	27,83	11,58	1,47
Zlaté Moravce	137,19	201,76	150,40	32,91	0,00	522,26	26,27	38,63	28,80	6,30	0,00
Nitriansky kraj	477,81	2424,8 1	1750,7 9	1237,5 4	450,52	6341,4 7	7,53	38,24	27,61	19,52	7,10

Zdroj: SAŽP, CER Košice, 2005

Percento obyvateľov žijúcich v územiach s narušeným prostredím je v 28,32 % (4. st.) a v územiach so silne narušeným prostredím je 28,85 % (5. st.).

Na území Nitrianskeho kraja sú vymedzené aktualizovanou environmentálnou regionalizáciou SR dve zaťažené oblasti – Dolnonitrianska oblasť a Ponitrianska oblasť.

Tabuľka č. 4: Rozloha a počet obyvateľov žijúcich v zaťažených oblastiach Nitrianskeho kraja

Zaťažená oblasť	Počet obyvateľov v ZO			Rozloha ZO v km ²	
	celkom	v kraji	% obyv. v kraji	ZO celkom	ZO v kraji
Dolnopovažská	239 865	155 768	64,94	1261,01	848,02
Ponitrianska	267 828	147 814	55,19	450,40	234,02

Zdroj: SAŽP, CER Košice, 2005

Plynulý pokles množstva emisií od začiatku deväťdesiatych rokov sa zaznamenal u všetkých základných znečisťujúcich látok (ZZL). Tento klesajúci trend je pozorovaný vďaka legislatívnym a technologickým opatreniam na ochranu ovzdušia a v nemalej miere aj určitej stagnácii priemyselnej činnosti v kraji. Medzi najviac zaťažené okresy v rámci Nitrianskeho kraja emisiami oxidu siričitého patrí okres Šaľa, emisiami oxidov dusíka je to okres Šaľa a Nitra a emisiami oxidu uhoľnatého všetky okresy Nitrianskeho kraja okrem okresu Komárno a Nové Zámky. Zaznamenal sa pokles emisií prchavých organických látok a ťažkých kovov. Začiatkom 90. rokov dvadsiateho storočia výrazne poklesli a stabilizovali sa antropogénne emisie skleníkových plynov.

Medzi najväčších znečisťovateľov ovzdušia emisiami tuhých znečisťujúcich látok patria - Duslo, a.s., Šaľa, Calmit s r.o.Bratislava, závod Žirany; Kappa Štúrovo, a.s.,

Štúrovo, emisiami oxidu siričitého - Duslo, a.s, Šaľa, Kappa Štúrovo, a.s., Štúrovo a Icopal a.s., Štúrovo; emisiami dusíka - SPP, š.p., Bratislava, závod Ivanka pri Nitre, Kappa Štúrovo a.s., Duslo, a.s, Šaľa, emisiami oxidu uhoľnatého – Calmit s.r.o.Bratislava, závod Žirany, Wienerberger Slovenské tehelne, s.r.o., Zlaté Moravce a Kappa Štúrovo, a.s., Štúrovo.

V nasledovnej tabuľke je vymenovaných 10 najväčších znečisťovateľov ovzdušia v kraji za rok 2004 v členení podľa jednotlivých základných znečisťujúcich látok.

Tabuľka č. 5: Poradie ZZO (zdroje znečistenia ovzdušia) v rámci kraja podľa množstva emisií ZZL za rok 2004

Tuhé látky		SO₂	
Prevádzkovateľ	Okres	Prevádzkovateľ	Okres
Duslo, a. s., Šaľa	Šaľa	Duslo, a. s., Šaľa	Šaľa
CALMIT s. r. o Bratislava., závod Žirany	Nitra	Kappa Štúrovo, a. s.	Nové Zámky
Kappa Štúrovo, a. s.	Nové Zámky	Icopal a. s., Štúrovo	Nové Zámky
Lencos, s. r. o., Tlmače	Levice	Wienerberger Slov. tehelne s. r. o., Zlaté Moravce	Zlaté Moravce
SES, a. s., Tlmače	Levice	KOVOTOPOL' s. r. o, Topoľčany	Topoľčany
IDEA NOVA s. r. o Nitra	Nitra	VÚ 1232 – PSB Nitra	Nitra
Kameňolomy a štrkopiesky, lom Pohranice	Nitra	Levická teplárenská s.r.o., Levice	Levice
ELEKTROKARBON, a. s., Topoľčany	Topoľčany	Združenie agropodnikateľov, Dvory n. Žitavou	Nové Zámky
CERAM ČAB, a. s., ČAB	Nitra	Zelex Slovakia s.r.o., Komárno	Komárno
Levická teplárenská s.r.o. Levice	Levice	CALMIT s. r. o Bratislava, závod Žirany	Nitra
NO_x		CO	
Prevádzkovateľ	Okres	Prevádzkovateľ	Okres
SPP, a. s., Bratislava, závod Ivanka pri Nitre	Nitra	CALMIT s. r. o Bratislava, závod Žirany	Nitra
Kappa Štúrovo, a. s.	Nové Zámky	Wienerberger Slov. tehelne s. r. o., Zlaté Moravce	Zlaté Moravce
Duslo, a. s., Šaľa	Šaľa	Kappa Štúrovo, a. s.	Nové Zámky
Nitrianska teplárenská spoločnosť Nitra	Nitra	SPP a.s., Bratislava, závod Ivanka pri Nitre	Nitra
OMP1SR Nitra	Nitra	Duslo, a. s., Šaľa	Šaľa
Bytkomfort, s. r.o., Nové Zámky	Nové Zámky	SES a.s. Tlmače	Levice
Leven, a. s., Levice	Levice	DANFOSS Compressors, s. r.o., Zl. Moravce	Zl. Moravce
COM – therm s.r.o., Komárno	Komárno	Komárňanské tlačiarne s.r.o., Komárno	Komárno
TOMA, s. r. o., Topoľčany	Topoľčany	VÚ 1232 – PSB Nitra	Nitra
SES a.s., Tlmače	Levice	IDEA NOVA s. r. o Nitra	Nitra

Zdroj: SHMÚ

Vývoj kvality ovzdušia v Nitrianskom kraji má pozitívny trend. Znížili sa emisie vo všetkých ukazovateľoch, výrazne sa obmedzilo používanie látok poškodzujúcich ozónovú vrstvu a celkovo sa zlepšuje kvalita ovzdušia.

Lokálne znečistenie ovzdušia sa monitoruje v Nitrianskom kraji na monitorovacej stanici v Nitre, kde boli zaznamenané prekročenia limitných hodnôt pre tuhé častice PM₁₀ i 1,3*PM₁₀ (hodnoty prepočítané na referenčnú gravimetrickú metódu) a tiež benzénu.

Prízemný ozón je hlavným stresovým faktorom lesných ekosystémov a príčinou 5 – 10 % úbytku poľnohospodárskej rastlinnej produkcie. Priemerné koncentrácie prízemného ozónu na našom území rastú s nadmorskou výškou. I keď v poslednom období nie je pozorovaný významnejší trend zvyšovania, počet prekročení cieľovej hodnoty pre ozón zostáva aj naďalej vysoký. Cieľová hodnota prízemného ozónu pre ochranu vegetácie je v súčasnosti prekračovaná na celom území Slovenska s výnimkou intravilánov miest.

Koncentráciu prízemného ozónu v ovzduší v Nitrianskom kraji dlhodobo SHMÚ nemerajú, za relevantné možno považovať údaje na blízkej monitorovacej stanici Topoľníky.

Tabuľka uvádza počty dní, v ktorých bola prekročená priemerná osemhodinová koncentrácia prízemného ozónu $120 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ za roky 2002 - 2004. Povolený počet je 25 dní v priemere za 3 roky. V rokoch 2002 - 2004 bola táto hodnota na monitorovacej stanici Topoľníky prekročená.

Stanica	2002	2003	2004	Priemer 2002-2004
Topoľníky	26	103	30	53

Zdroj: SHMÚ

Prahová koncentrácia prízemného ozónu pre varovanie obyvateľstva $\text{IH1h}=240 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$, prahová koncentrácia pre informáciu obyvateľstva $\text{IH1h}=180 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$. Cieľová hodnota koncentrácie prízemného ozónu pre ochranu ľudského zdravia je podľa slovenskej legislatívy ochrany ovzdušia, v súlade s legislatívou EÚ, $\text{IH1h}=120 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ (priemer za 8 hodín). Táto koncentrácia nesmie byť prekročená vo viac ako 25 dňoch v roku, a to v priemere za tri roky.

Krátkodobé imisné limity ozónu pre ochranu vegetácie sú $\text{IH1h}=200 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$, $\text{IH1h}=65 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$. Cieľová hodnota expozičného indexu pre ochranu vegetácie AOT40 je $18\,000 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}\cdot\text{h}$ -priemer za päť rokov (podľa Vyhlášky MŽP SR 705/2002 Z. z. o kvalite ovzdušia, v súlade so smernicou EÚ o ozóne vo vonkajšom prostredí). Z výsledkov monitoringu, prebiehajúcim na území SR, vyplýva, že na celom území Slovenska, s výnimkou intravilánov miest, je v súčasnosti prekračovaná cieľová hodnota prízemného ozónu pre ochranu vegetácie.

2.10.2 Vodstvo

Ochranu vôd upravuje najmä zákon č. 364/2004 Z.z. o vodách a o zmene zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon), zákon č. 272/1994 Z.z. o ochrane zdravia ľudí v znení neskorších zákonov a ďalšie právne predpisy. V zákone č. 364/2004 Z.z. sú transponované aj požiadavky smernice Európskeho parlamentu a rady, ktorou bol ustanovený rámec pôsobnosti Európskeho spoločenstva v oblasti vôd. Zákon o vodách nedefinuje osobitne kvalitatívnu a kvantitatívnu ochranu, ale ochrana je chápaná komplexne ako integrovaná ochrana vôd.

Na ochranu výdatnosti, kvality a zdravotnej bezchybnosti vody vodárenských zdrojov sa vyhlasujú ochranné pásma vodárenských zdrojov I., II., III. stupňa. Súčasne sú pásmami hygienickej ochrany (PHO) podľa zákona č. 272/1994 Z.z. o ochrane zdravia ľudí.

Chránenými územiami podľa zákona o vodách sú: územia s povrchovou vodou určenou na odber pre pitnú vodu, územia s vodou vhodnou na kúpanie, územia s povrchovou vodou vhodnou pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb, chránené oblasti prirodzenej akumulácie vôd (chránené vodohospodárske oblasti), ochranné pásma vodárenských zdrojov, citlivé oblasti, zraniteľné oblasti a chránené územia a ich ochranné pásma podľa zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny.

Ochrana vodných tokov a ich korýt je ustanovená zákonom č. 364/2004 Z.z. o vodách. V súlade so zákonom o vodách sú na ochranu vodných zdrojov definované nasledovné chránené územia:

1. Územie s povrchovou vodou určenou na odber pre pitnú vodu

Vodárenské toky sú vodné toky alebo úseky vodných tokov, ktoré sa využívajú ako vodárenské zdroje alebo sa môžu využívať ako vodárenské zdroje na odber pre pitnú vodu.

Na území VÚC Nitrianskeho kraja sa vodárenské nádrže ani vodárenské vodné toky pre odbery povrchovej vody na zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou nevyskytujú.

2. Chránené vodohospodárske oblasti

Územie, ktoré svojimi prírodnými podmienkami tvorí významnú prirodzenú akumuláciu vôd, vláda môže vyhlásiť za chránenú vodohospodársku oblasť. Na území VÚC Nitrianskeho kraja sa chránené vodohospodárske oblasti nenachádzajú.

3. Ochranné pásma vodárenských zdrojov

Členia sa na ochranné pásmo I. stupňa, ktoré slúži na ochranu zdroja v bezprostrednej blízkosti miesta odberu vôd alebo záchytného zariadenia a na ochranné pásmo II. stupňa, ktoré slúži na ochranu vodárenského zdroja pred ohrozením zo vzdialenejších miest. Na zvýšenie ochrany vodárenského zdroja môže orgán štátnej vodnej správy určiť aj ochranné pásmo III. stupňa.

Ochranné pásma I. stupňa na území VÚC Nitrianskeho kraja sú určené pri všetkých zdrojoch podzemných vôd, ktoré majú vodoprávne rozhodnutie na odber vody na zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou.

4. Citlivé a zraniteľné oblasti

Citlivé a zraniteľné oblasti boli ustanovené nariadením vlády SR, pričom ako citlivá oblasť boli stanovené všetky vodné útvary povrchových vôd, to znamená, že za citlivú oblasť bolo stanovené celé územie SR.

Ako zraniteľné oblasti boli ustanovené pozemky poľnohospodársky využívané v konkrétnych katastrálnych územiach obcí podľa zoznamu, ktorý je súčasťou nariadenia vlády. Konkrétne ide o všetky nížinné oblasti Slovenska, aluviálne nivy väčších riek, ako aj o nižšie položené kotliny s poľnohospodársky využívanou pôdou, kde je nebezpečenstvo ohrozenia vôd vyššou koncentráciou živín, najmä dusičnanmi.

Celé územie VÚC Nitrianskeho kraja, okrem časti pohoria Tribeč, sa nachádza v zraniteľnej oblasti.

5. Územia s vodou vhodnou na kúpanie

Orgán štátnej vodnej správy MŽP SR v spolupráci s Úradom verejného zdravotníctva identifikoval na území SR 38 lokalít s vodou vhodnou na kúpanie. Uvedené lokality sa nachádzajú pri vodných nádržiach a štrkoviskách.

Na území VÚC Nitrianskeho kraja ako územie s vodou vhodnou na kúpanie bola určená lokalita Tona-Šurany.

Vody vhodné na kúpanie boli vyhlásené všeobecnými vyhláškami, vydanými krajskými úradmi životného prostredia ako orgánmi štátnej vodnej správy.

6. Územia s povrchovou vodou vhodnou pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb

V podmienkach SR tento druh chránených území bol určený všeobecne záväznými vyhláškami krajských úradov životného prostredia. Takýchto území bolo v SR určených 70 kmeňových tokov s príslušným územím, tzv. chránené rybárske oblasti.

Na území VÚC Nitrianskeho kraja sa predmetné chránené územie nenachádza.

Územím Nitrianskeho kraja preteká 54 vodohospodársky významných tokov, z nich najvýznamnejšie sú dolné úseky tokov najvýznamnejších slovenských riek ako Váh, Nitra, Hron, Ipel' a časť ich prítokov zo Žitného ostrova spolu s veľkým množstvom vodných kanálov.

Nitrianskym krajom preteká aj riečna tepna Európy rieka Dunaj.

Pramene, studne, vrty

V Nitrianskom kraji sa vyskytuje 83 podzemných vodných zdrojov v povodí Hrona a Dunaja, z ktorých najviac sa nachádza v okrese Levice 54 a okrese Nových Zámokoch 22 a 736 podzemných vodných zdrojov v povodí Váhu, z nich najviac je v okrese Nové Zámky 242 a Nitra 238.

2.10.2.1 Kvalita povrchových vôd

Kvalita povrchových vôd je hodnotená na základe sumarizácia výsledkov klasifikácie v zmysle STN 75 7221 „Kvalita vody. Klasifikácia kvality povrchových vôd“, ktorá kvalitu vody hodnotí v 8 skupinách ukazovateľov (A- skupina – kyslíkový režim, B- skupina – základné fyzikálno-chemické ukazovatele, C- skupina – nutrienty, D- skupina – biologické ukazovatele, E- skupina – mikrobiologické ukazovatele, F- skupina – mikropolutanty, G - skupina- toxicita, H-skupina – rádioaktivita) a s použitím sústavy medzných hodnôt zaraďuje vody podľa ich kvality do piatich tried (I. trieda – veľmi čistá voda až V. trieda – veľmi silno znečistená voda, pričom ako priaznivá kvalita vody je považované úroveň I, II a III. triedy kvality).

Systematické sledovanie kvality povrchových vôd realizuje od roku 1982 Slovenský hydrometeorologický ústav (SHMÚ). Pozorovacie sieť kvality vôd je založená na princípe povodí.

Na území kraja sa sleduje kvalita vody v rámci častí povodí tokov Dunaja, Váhu, Nitry, Žitavy, malá časť vodného toku Malého Dunaja s prítokmi, dolné časti povodí Hrona a Ipľa, ako aj množstvo kanálov a prevodov vody.

Tab. Prehľad o kvalite vody za dvojročie 2000 – 2001

Tok	Miesto odberu vzorky	Riečny kilometer	Skupiny ukazovateľov						
			A	B	C	D	E	F	H
Povodie Dunaja									
Dunaj	Komárno Stred	1 768,00	II	III	III	III	V	V	I
Dunaj	Štúrovo	1 718,80	II	II	II	II	IV	III	
Povodie Malý Dunaj									
Malý Dunaj	Kolárovo	2,50	III	II	III	III	III	IV	
Povodie Váhu									
Váh	Selice	47,70	III	III	III	III	III	III	II
Váh	Kolárovo	24,50	I	III	III	III	IV		
Váh	Komárno	1,50	II	III	III	III	V	V	I
Povodie Nitra									
Bebrava	Krušovce	3,40	III	III	IV	IV	IV	III	
Nitra	Nitrianska Streda	91,10	IV	IV	V	IV	IV	V	
Nitra	Lužianky	65,10	III	III	IV	III	IV	IV	
Nitra	Čechynce	47,80	III	IV	V	IV	IV	IV	
Žitava	Dolný Oháj	2,10	III	III	IV	IV	IV	III	
Malá Nitra	Pod Šuranmi	0,80	IV	IV	V	IV	IV	III	
Nitra	Komoča	6,50	V	IV	V	IV	V	IV	
Povodie Hrona									
Hron	Kalná nad Hronom	63,70	III	II	V	III	IV	IV	I
Silkenica	ústie	2,70	IV	II	III	III	IV		
Hron	Kamenica	1,70	II	III	III	III	IV	V	I
Povodie Ipel'									
Krupinica	nad Šahami	1,10	II	II	III	III	IV		
Štiavnica	ústie	1,10	III	III	IV	III	IV	V	
Ipel'	Kubáňovo	38,30	III	III	IV	III	IV	IV	
Ipel'	Salka	12,00	III	III	IV	IV	IV	V	

Zdroj: SHMÚ

Povodie Dunaja

V skupinách ukazovateľov kyslíkového režimu je tok zaradený do I.- II. triedy kvality, z hľadiska fyzikálno-chemických ukazovateľov – II.- III. trieda kvality (Mn), nutrienty – II.- III. trieda kvality (zaradenie spôsobili koncentrácie dusičnanov a organický

dusík). V skupine biologických ukazovateľov bola kvalita vody hodnotená ako III. trieda kvality. V skupine mikrobiologických ukazovateľov sa zhoršila kvalita zo IV. na V. triedu (Dunaj- Komárno). Podľa obsahu mikropolutantov sa zaraďuje kvalita vody do III.- V. triedy, určujúcim bol hliník. Podľa priemerných ročných hodnôt vody v toku vykazujú mierne zlepšenie, pozorovaný je pokles BSK₅, NELUV, N-NH₄, znížila sa tiež priemerná ročná hodnota koncentrácií N-NO₃.

Povodie Váhu

Zhoršenie nastalo v niektorých skupinách ukazovateľov v dolnom úseku Váhu. V skupine ukazovateľov (A) nastalo zlepšenie z III. triedy na II. a v skupinách (B) a (C) II. trieda kvality zostala nezmenená. Z biologických ukazovateľov (D) znížením koncentrácií Norg. sa zlepšilo zatriedenie úseku Váh - Selice z V. na III. triedu kvality. Nepriaznivý stav pretrváva v množstve koliformných baktérii, čo sa prejavuje na dolnom úseku Váhu v Kolárove a v Komárne (III. - V. triedu kvality). Vysoký obsah Al spôsobil zhoršenie zatriedenia v skupine mikropolutantov (F) až na V. triedu kvality. V mieste odberu Váh- Selice je pozorovaný mierny nárast koncentrácií vo všetkých ukazovateľoch okrem dusičnanov, kde koncentrácie mierne poklesli.

Povodie Nitry

Tok Nitry je v hornej časti povodia zaťažený odpadovými vodami z uholných baní v Handlovej, v Prievidzi, v Novákoch a z chemického priemyslu, zameraného na výrobu plastov a produkciu ťažkej chémie, ale aj z energetického priemyslu – elektrárne v Zemianskych Kostolnoch, z garbiarní v Bošanoch, z výroby chladničiek v Zlatých Moravciach, spolu s veľkými zdrojmi znečistenia vôd z komunálnej sféry – čistiare odpadových v Prievidzi, v Handlovej, v Novákoch, v Partizánskom. Tieto zdroje sú mimo riešeného územia, znečisťujú však tok natoľko, že je naďalej hodnotený ako silne až veľmi silne znečisteným tokom z antropogénnej činnosti. V strednej a dolnej časti povodia je sústredený najmä potravinársky priemysel – výroba piva v Topoľčanoch, piva v Nitre, cukru v Šuranoch. K veľkým zdrojom znečistenia patria v Nitrianskom kraji aj ČOV v Nitre a v Nových Zámkoch.

V skupine ukazovateľov kyslíkového režimu (A) nastalo výrazné zhoršenie v mieste odberu Nitra- Komoča, čo spôsobili zvýšené koncentrácie BSK₅ (V. trieda kvality). V skupine základných fyzikálno-chemických ukazovateľov (B) vstupuje tok Nitry na územie Nitrianskeho kraja vplyvom vysokých koncentrácií RL v V. triede kvality, od miesta odberu Nitra- Nitrianska Streda až po Komoču koncentrácie RL zotrávajú v III. a IV. triede kvality. Z nutrientov (C) v mieste odberu pod Prievidzou (Nitra- Opatovce nad Nitrou) až po ústie Nitra- Komoča koncentrácie nutrientov, najmä N-NH₄, N-NO₂, PCelk., Norg., spôsobujú zaradenie do IV.- V. triedy kvality. Z biologických ukazovateľov (D) sapróbny index biosestonu spôsobil IV. triedu kvality. Rovnako do IV. triedy kvality je zaradený tok na základe mikrobiologických parametrov. V skupine mikropolutantov bol tok Nitra zaradený do III. a IV. triedy kvality. Eutrifizačné procesy prebiehajú na toku Nitra oveľa intenzívnejšie, vzhľadom na jej väčšie zaťaženie dusičnanmi a fosforom.

Z prítokov Nitry je v Nitrianskom kraji sledovaná kvalita vody na prítoku Bebrava v odberovom mieste Bebrava- Krušovce, v prítoku sa zlepšila kvalita vody v ukazovateľoch A a F skupinách na III. triedu kvality (znížením koncentrácií ChSKCr a NELUV). V D skupine znížením sapróbného indexu biosestonu nastalo zlepšenie z V. na IV. triedu kvality.

Žitava – v mieste odberu Žitava- Dolný Oháj kvalitu vody ovplyvňujú odpadové vody zo škrobární. V skupine ukazovateľov kyslíkového režimu (A) vykazoval tok III. triedu kvality koncentrácie nutrientov (Norg., P-PO₄, P celk.) radili tok do IV. triedy kvality, rovnako biologické ukazovatele spĺňali kritéria pre IV. triedu kvality, určujúcimi boli koliformné baktérie a sapróbny index biosestonu.

Nepriaznivý stav pretrváva aj na prítoku Malá Nitra zhoršenie nastalo v dvoch ukazovateľov až na IV. triedu kvality, znížením koncentrácií rozpustného O₂ a zvýšením sapróbného indexu biosestónu. vysoké koncentrácie fosforečnanov a organického N zaraďujú úsek toku Malá Nitra-pod Šuranmi do V. triedy kvality.

Povodie Hrona

K najvýznamnejším znečisťovateľom v povodí Hrona patria komunálne odpadové vody, poľnohospodárska výroba a miestny priemysel. Odpadové vody z EMO Mochovce ústia do toku Hron a oblasť Levíc s prítomným priemyslom a službami zachytávajú prítoky Podlužianka, Sikenica a Perec.

Na dolnom úseku toku Hrona je kvalita vody v skupine ukazovateľov kyslíkového režimu (A) zaradená do II. – III. triedy kvality. V skupine základných fyzikálno-chemických ukazovateľov je kvalita v toku na úrovni I.- II. triedy kvality (pH, RL, vodivosť) a obsahom chloridov, síranov, vápnika horčíka vyhovuje I. triede kvality. Kvalita vody v skupine nutrientov pretrváva v V. triede kvality v dôsledku obsahu organického dusíka. V skupine biologických ukazovateľov zodpovedá kvalita vody II. a III. triede a v skupine mikrobiologických ukazovateľov množstvo koliformných baktérií zodpovedá IV. a V. triede kvality. V skupine mikropolutantov bola kvalita vody zaradená do IV. a V. triedy, rovnako toto zaradenie platí pre mikropolutanty – IV. a V. trieda, určujúcim ukazovateľom je koncentrácia NELUV.

Namerané hodnoty ukazovateľov rádioaktivity vyhovujú kvalite vody v I. triede kvality. V dlhodobom sledovaní sa prejavuje nárast nutrientov (N-NO₃, celkový fosfor) a vyššie hodnoty nerozpustených látok.

Povodie Ipľa

Najväčšími znečisťovateľmi v povodí sú komunálne odpadové vody, poľnohospodárstvo a priemyselné aktivity. V skupine ukazovateľov kyslíkového režimu (A) je kvalita vody v povodí Ipľa na území Nitrianskeho kraja v II. a III. triede kvality, zvýšená bola hodnota chemickej spotreby kyslíka v mieste odberu Štiavnica-ústie (40,1 mg.l-1 = IV. triede kvality). V (B) skupine ukazovateľov je kvalita vody zaradená do III. triedy kvality. Namerané hodnoty pH – I.- II. trieda kvality, v mieste Ipeľ- Kubáňovo III. trieda kvality, koncentrácie mangánu spôsobujú zaradenie do IV.- V. triedy kvality. V skupine nutrientov (C) je kvalita vody zaradená do IV. triedy kvality. Hodnoty amoniakálneho dusíka zodpovedali II. triede kvality, hodnoty fosforu III. - V. triede kvality a dusičnany zodpovedali II.- III. triede kvality. V skupine biologických ukazovateľov (D) zodpovedali namerané hodnoty III. triede kvality s výnimkou Ipeľ- Salka, kde zodpovedali IV. triede kvality. Počet koliformných baktérií zo skupiny mikrobiologickej ukazovateľa (E) zodpovedá IV. triede kvality. Kvalita vody v skupine mikropolutantov je zaradená do IV. a V. skupiny kvality, vysoké hodnoty dosahovali meď a nikel (III. trieda), zinok (V. trieda kvality) v mieste odberu Štiavnica – ústie. Z organických mikropolutantov najviac prispievajú k zaradeniu do IV.- V. triedy kvality trvalo zvýšené hodnoty NELUV. Podľa ukazovateľov rádioaktivity vyhovujú vody v toku Ipeľ I. triede kvality.

2.10.2.2 Kvalita podzemných vôd

Pririečna zóna Dunaja od Komárna po Štúrovo

Podzemné vody tejto oblasti sú vysoko mineralizované (od 680 mg/l do 1700 mg/l). Na vysokej mineralizácii sa výrazne podieľajú sírany - 650 mg/l, chloridy - 130 mg/l, taktiež obsah dusičnanov je zvýšený až na 65 mg/l. Príčinou tohto javu je vysoké zasolenie pôd vplyvom antropogénnej činnosti. Výnimkou je vodný zdroj v Komárne

na Ostrove Červenej flotily, ktorý má nízku mineralizáciu do 400 mg/l a taktiež nízky obsah dusičnanov.

Zásoby podzemnej vody sa dopĺňajú infiltrovanou vodou z Dunaja. Exploatačné zásoby podzemných vôd sú asi 300 l/s.

Monitorovaciu sieť tvorilo 12 vrtov základnej siete SHMÚ a jeden využívaný vrt. V rámci pririečnej zóny tejto oblasti boli namerané v podzemných vodách zvýšené obsahy Fe (6x prišlo k prekročeniu limitov), Mn (9x), amónnych iónov (2x), vplyvom poľnohospodárskej činnosti došlo k prekročeniu limitov pre sírany (7x), dusičnany (1x) a chloridy (1x). Ojedinele boli namerané aj zvýšené koncentrácie ortuti, a NELUV. Za najznečistenejšiu lokalitu v tejto oblasti považujeme Komárno, kde sa vyskytovali aj ďalšie ukazovatele s vysokou koncentráciou (CHSKMn, As, Ni a 1,1-dichlóretén). Vo využívanom vodnom zdroji neboli namerané žiadne nadlimitné ukazovatele.

Pririečna zóna Dolného Váhu od Galanty po Komárno

Oblasť Dolného Váhu je charakterizovaná najvyššou mineralizáciou v rámci všetkých hodnotených oblastí (790 do 3 200 mg/l). Podiel na tom majú sírany (Jatov 1 064 mg/l), chloridy (Jatov 500 mg/l), dusičnany (Šaľa 320 mg/l), ktoré sú evidentne sekundárneho pôvodu. Z organických látok boli identifikované hexachlórbenzén a benzopyrén. Všetky tieto skutočnosti poukazujú na kombinované znečistenie poľnohospodárstvom a mestsko-priemyselným chemickým znečistením.

Monitorovaciu sieť tvorilo 9 vrtov základnej siete SHMÚ. Napriek miernemu zlepšeniu patria podzemné vody v oblasti dolného Váhu medzi najviac znečistené v rámci všetkých monitorovaných oblastí. Namerané boli zvýšené koncentrácie Fe, Mn, síranov, chloridov a dusičnanov, z ťažkých kovov As, ako dôsledok priemyselnej a poľnohospodárskej činnosti. Vyskytol sa tiež zvýšený obsah CHSKMn je dôvodom na zvýšenie pozornosti pri ochrane vôd v tejto oblasti. Nadlimitné hodnota hliníka a kadmia neboli namerané.

Riečne náplavy Nitry

Tvorba chemického zloženia podzemných vôd v alúviu Nitry je primárne podmienená procesmi napájania zvodneného prostredia. Základnými procesmi sú hydrolytický rozklad silikátov a rozpúšťanie karbonátov prebiehajúce v systéme voda – hornina – atmosféra. Podzemné vody majú vysokú mineralizáciu 520 - 1 200 mg/l, sírany 400 mg/l, chloridy 200 mg/l, dusičnany maximum 112 mg/l, okrem toho zvýšené množstvo železa (od 1,5 do 8 mg/l).

Monitorovaciu sieť tvorilo 12 vrtov základnej siete SHMÚ. Kvalitu podzemných vôd v riečnych náplavoch strednej časti Nitry negatívne ovplyvňuje zvyšujúca sa poľnohospodárska a priemyselná činnosť, čo vyvoláva prekračovanie stanovených limitov pre pitnú vodu. Nadlimitné hodnoty boli namerané v ukazovateľoch: Fe, Mn, amónne ióny, chloridy, menej dusíkaté látky a ťažké kovy (As). Taktiež bola nameraná zvýšená hodnota CHSKMn. Za pozornosť stojí aj zvýšenie počtu prekročení u NELUV. Pri organických látkach prekročené limity boli zistené u humínových látok a 1,1-dichlóreténu. Intenzita znečistenia sa zvyšuje smerom k ústiu rieky, pre ktoré je typická zvýšená antropogénna činnosť.

Aluviálne náplavy Hrona od Žiaru nad Hronom po Želiezovce

Podzemné vody aluviálnych náplav Hrona po Želiezovce majú nepriaznivé fyzikálno-chemické vlastnosti. Mineralizácia je 400 - 1 200 mg/l, sírany 635 mg/l, dusičnany 70 mg/l. Závažné je znečistenie amónnymi iónmi 1,2 mg/l, dusitanmi 0,4 kg/l, železom 0,4 - 7 mg/l.

Najväčšie zásoby podzemných vôd sa nachádzajú v oblasti Kozároviec, Veľkých Kozmáloviec, Nového Tekova.

Monitorovaciu sieť tvorilo 10 vrtov základnej siete SHMÚ a 3 využívané vrty. Podzemné vody tejto oblasti sa vyznačujú prekračovaním limitných hodnôt pre tieto ukazovatele: Mn, NH₄⁺, dusíkaté zlúčeniny, sírany a As. Z ďalších stopových prvkov boli zastúpené Al, Hg, a Ni. Stanovené limity pre pitnú vodu prekročovali aj CHSKMn, humínové látky a NELUV. Zo špecifických organických látok došlo k prekročeniu u 1,3-dichlór benzénu, a 1,1-dichlóreténu. Kvalita podzemných vôd sa v porovnaní s predchádzajúcim obdobím zhoršila.

Veľko zdroje podzemnej vody pre účely pitnej vody pre obyvateľov Nitrianskeho kraja sa nachádzajú mimo jeho územia - Jelka 700 l/s (okres Galanta), Ponitriansky skupinový vodovod 400 l/s (okres Bánovce, Partizánske), Gabčíkovo (okres Dunajská Streda).

Riečne náplavy Ipľa

Monitorovaciu sieť tvorili 2 vrty základnej siete SHMÚ. Kvalita podzemnej vody v riečnych náplavoch Ipľa je ovplyvňovaná zhoršenými oxido- redukčnými podmienkami a antropogénnou činnosťou, s čím súvisí zvýšená koncentrácia Fe, Mn, NH₄⁺. Zvýšené koncentrácie boli namerané aj u chloridov a dusíkatých zlúčenín, v nadlimitných koncentráciách sa vyskytovali NELUV. Pretrvávajú zvýšenie koncentrácií dusičnanov a síranov, čo bolo spôsobené vplyvom poľnohospodárskej výroby.

Všeobecne k najčastejším prekročeniam limitných hodnôt STN 75 7111 „Pitná voda“ patria prekročenia obsahu Fe a Mn. Toto zvýšenie vzniká hlavne v dôsledku nepriaznivých kyslíkových pomerov - podzemné vody kvartérnych sedimentov majú nízky obsah rozpusteného kyslíka. Vzhľadom na charakter znečistenia je nutné realizovať opatrenia eliminujúce znečistenie podzemných vôd. Podzemné vody sa môžu stať pri lokálnych zdrojoch jedným zo závažných rizikových faktorov zdravotného stavu obyvateľstva z dôvodu, že uvedené skupiny látok pôsobia toxicky na živé organizmy.

Chránená vodohospodárska oblasť (CHVO) je územie, ktoré svojim prírodnými podmienkami tvorí významnú prirodzenú akumuláciu vôd. Podmienky ochrany vôd v CHVO sú upravené zákonom č. 364/2004 Z.z. o vodách.

Z hľadiska ochrany vodných zdrojov, ako aj ich zberných oblastí, na územie Nitrianskeho kraja plošne nezasahujú chránené vodohospodárske oblasti.

2.10.2.3 Infraštruktúra vodného hospodárstva

Dĺžka vodovodných sietí (bez prípojek) dosiahla v roku 2003 3 612 km, čo je o 426 km viac ako v roku 2002. Najdlhšia vodovodná sieť je vybudovaná v okrese Nitra (868 km) a najkratšia v okrese Šaľa (195 km). Dĺžka vodovodnej siete na 1 zásobovaného obyvateľa v roku 2003 vzrástla oproti roku 2002 na 6,05 m. Z hľadiska nárastu dĺžky vodovodnej siete v rámci sledovaného časového úseku rokov 2001 – 2003 najvyšší nárast bol zaznamenaný v okresoch Nitra a Nové Zámky, naopak – stagnácia výstavby je v okresoch Topoľčany a Šaľa. Najviac kanalizačných sietí bolo vybudovaných v okrese Nové Zámky, najmenej v okresoch Šaľa a Levice.

Dĺžka kanalizačnej siete dosiahla v roku 2003 722 km, čo je o 44 km viac ako v roku 2002, v prepočte na 1 obyvateľa je to 1,02 m .

Dĺžka vodovodnej a kanalizačnej siete v okresoch Nitrianskeho kraja v km

Okres	Rok					
	2001		2002		2003	
	Dĺžka vodovodnej siete bez prípojok	Dĺžka kanalizačnej siete bez prípojok	Dĺžka vodovodnej siete bez prípojok	Dĺžka kanalizačnej siete bez prípojok	Dĺžka vodovodnej siete bez prípojok	Dĺžka kanalizačnej siete bez prípojok
Komárno	554	94	520	104	542	107
Levice	570	99	579	102	616	102
Nitra	547	194	561	196	868	210
Nové Zámky	569	113	805	141	822	140
Šaľa	232	48	217	48	195	48
Topoľčany	346	57	335	64	357	67
Zlaté Moravce	170	37	169	37	212	47
Nitriansky kraj	2986	643	3186	692	3612	722
spolu za SR	22691	6480	23234	6693	24093	7006

Zdroj: VÚVH

Počet obcí napojených na verejný vodovod v rokoch 1998 – 2005 v Nitrianskom kraji zaznamenal nárast. Tento trend je však rozdielny medzi jednotlivými okresmi. Najvýznamnejší nárast bol v okrese Nitra o 36,40 % a Levice o 20,73 %, okres Šaľa je napojený na verejný vodovod na 100%. Najnižšiu zásobovanosť majú obce v okresoch Levice a Zlaté Moravce. V porovnaní s celoslovenským priemerom je Nitriansky kraj nadpriemerný v zásobovaní obcí vodou z verejných vodovodov.

Prehľad počtu obcí napojených na verejný vodovod

Okres	Rok									
	1998		2000		2002		2003		2005	
	Počet obcí	% počtu obcí zásob. vodou z verej. vod.	Počet obcí	% počtu obcí zásob. vodou z verej. vod.	Počet obcí	% počtu obcí zásob. vodou z verej. vod.	Počet obcí	% počtu obcí zásob. vodou z verej. vod.	Počet obcí	% počtu obcí zásob. vodou z verej. vod.
Komárno	39	92,86	39	95,12	39	95,12	36	87,80	39	95,1
Levice	46	52,27	50	56,18	52	58,43	54	60,67	65	73,0
Nitra	29	50,00	41	69,49	44	70,97	50	80,65	51	86,4
Nové Zámky	43	70,49	41	66,13	55	88,71	57	91,94	56	90,3
Šaľa	13	100,00	12	92,31	13	100,00	12	92,31	13	100,0
Topoľčany	44	81,48	54	100,00	54	100,00	52	96,30	48	87,3
Zlaté Moravce	16	50,00	18	56,25	20	60,61	22	66,67	25	78,1
Nitriansky kraj	230	66,09	255	72,86	277	78,25	283	79,94	297	84,6
spolu za SR	1938	67,32	1988	68,96	2080	71,95	2136	73,88	2 172	75,4

Zdroj: VÚVH

Rozvoj verejnej kanalizačnej siete a predovšetkým vyhovujúce zneškodňovanie odpadových vôd značne zaostáva za rozvojom verejných vodovodov a následná kvalita vody vo vodných tokoch je výrazný environmentálny problém Nitrianskeho kraja.

Počet obcí napojených na verejnú kanalizáciu v rokoch 1998 – 2003 v Nitrianskom kraji zaznamenal nárast v priemere o 3,83 %. Tento nárast bol však v jednotlivých okresoch rôzny. V roku 2003 najviac obcí napojených na verejnú kanalizáciu bolo v okresoch Komárno – 17,07 %, Šaľa – 15,38 % a Zlaté Moravce – 15,15 %. Najmenej obcí napojených na verejnú kanalizáciu je v okresoch Levice – 6,74 % a Nitra – 9,68 %. Oproti celoslovenskému priemeru je tento ukazovateľ v kraji nižší o 7,93 %.

Prehľad obcí napojených na verejnú kanalizáciu

Okres	Rok							
	1998		2000		2002		2003	
	Počet obcí s VK	% počtu obcí s VK	Počet obcí s VK	% počtu obcí s VK	Počet obcí s VK	% počtu obcí s VK	Počet obcí s VK	% počtu obcí s VK
Komárno	4	9,52	4	9,76	6	14,63	7	17,07
Levice	7	7,95	6	6,74	6	6,74	6	6,74
Nitra	4	6,90	5	8,47	5	8,06	6	9,68
Nové Zámky	4	6,56	4	6,45	7	11,29	8	12,90
Šaľa	1	7,69	1	7,69	2	15,38	2	15,38
Topoľčany	2	3,70	5	9,26	6	11,11	6	11,11
Zlaté Moravce	4	12,50	5	15,63	5	15,15	5	15,15
Nitriansky kraj	26	7,47	30	8,57	37	10,45	40	11,30
spolu za SR	443	15,39	471	16,34	503	17,40	556	19,23

Zdroj: VÚVH

Počet obcí napojených na verejnú kanalizáciu a ČOV v rokoch 1998 – 2003 v Nitrianskom kraji zaznamenal len mierny nárast. V roku 2003 najviac obcí napojených na verejnú kanalizáciu a ČOV bolo v okrese Komárno – 17,07 % a Šaľa – 15,38 %, najmenej v okresoch Levice – 6,74 %, Nitra a Nové Zámky - 8,06 %. Za celoslovenským priemerom Nitriansky kraj zaostáva o 5,64 %.

Prehľad obcí napojených na verejnú kanalizáciu a ČOV

Okres	Rok							
	1999		2000		2002		2003	
	Počet obcí VK + ČOV	% počtu obcí VK + ČOV	Počet obcí VK + ČOV	% počtu obcí VK + ČOV	Počet obcí VK + ČOV	% počtu obcí VK + ČOV	Počet obcí VK + ČOV	% počtu obcí VK + ČOV
Komárno	3	7,14	3	7,32	4	9,76	7	17,07
Levice	7	7,95	6	6,74	6	6,74	6	6,74
Nitra	3	5,17	3	5,08	4	6,45	5	8,06
Nové Zámky	2	3,28	2	3,23	6	9,68	5	8,06
Šaľa	1	7,69	1	7,69	2	15,38	2	15,38
Topoľčany	2	3,70	5	9,26	6	11,11	6	11,11
Zlaté Moravce	4	12,50	4	12,50	4	12,12	4	12,12
Nitriansky kraj	22	6,32	24	6,86	32	9,04	35	9,89
spolu za SR	345	11,98	363	12,59	400	13,84	449	15,53

Zdroj: Západoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s.

2.10.3 Pôda**2.10.3.1 Ochrana pôdných zdrojov**

Pôda je svojim rozsahom a funkciami rozhodujúcou zložkou prírody, významný krajinný prvok s nezastupiteľnou energetickou a bioprodukčnou funkciou. Je výsledkom vzájomného prenikania a pôsobenia atmosféry, hydrosféry, litosféry a biosféry. Je s nimi tesne spätá a preto detailne odráža súčasnú a čiastočne i minulú štruktúru krajiny. Zároveň je jedným z najdôležitejších existenčných faktorov ľudskej spoločnosti. Poľnohospodárska pôda je nenahraditeľným výrobným prostriedkom na výrobu potravín.

Ochrana pôdy ako zložky životného prostredia nebola v rezorte životného prostredia osobitne právne ustanovená. Na ochranu pôdy sa uplatňuje najmä zákon č. 220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z.z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento zákon ustanovuje ochranu vlastností a funkcií poľnohospodárskej pôdy a zabezpečenie jej trvalo udržateľného obhospodarovania a poľnohospodárskeho využívania, ochranu environmentálnych funkcií poľnohospodárskej pôdy, ktoré sú: produkcia biomasy, filtrácia, neutralizácia a premena látok v prírode, udržiavanie ekologického a genetického potenciálu živých organizmov v prírode a v neposlednom rade

ochranu výmery poľnohospodárskej pôdy pred neoprávnenými zábermi na nepoľnohospodárske použitie, a to hlavne poľnohospodárskej pôdy zaradenej podľa kódu bonitovanej pôdno-ekologickej jednotky do 1.- 4. kvalitatívnej skupiny uvedenej v prílohe č. 3 k citovanému zákonu. Vyhláškou č. 508/2004 Z.z. sa vykonáva § 27 zákona č. 220/2004 Z.z.

Výmeru poľnohospodárskej pôdy, výmeru chránenej poľnohospodárskej pôdy (1.- 4. sk. BPEJ) a jej podiel z výmery poľnohospodárskej pôdy uvádzame v nasledovnej tabuľke:

Výmera celkovej poľnohospodárskej pôdy (PP) a chránenej pôdy v Nitrianskom kraji

Kraj	Okres	Výmera PP v ha	Výmera chránenej PP v ha			Podiel chránenej PP z celkovej PP v %
			spolu	Z toho		
				skupina BPEJ	výmera	
Nitriansky	Komárno	86599	51959,6	1	16230,6	18,74
				2	18897,0	21,82
				3	13535,2	15,63
				4	3297,4	3,81
	Levice	112508	61677,8	1	2710,7	2,41
				2	35269,2	31,35
				3	11445,0	10,17
				4	12252,9	10,89
	Nitra	68505	41973,0	1	2656,7	3,88
				2	25782,3	37,63
				3	7245,9	10,58
				4	6288,1	9,18
	Nové Zámky	108238	78424,9	1	16459,1	15,21
				2	39576,6	36,56
				3	14936,6	13,8
				4	7452,6	6,89
	Šaľa	29685	19380,5	1	4541,3	15,3
				2	12433,2	41,88
				3	2163,3	7,29
				4	242,7	0,82
	Topoľčany	37944	21993,8	2	11785,3	31,06
				3	4488,8	11,83
				4	3568,8	9,41
	Zlaté Moravce	26247	10891	1	6,2	0,02
				2	3301,8	12,58
				3	3636,2	13,85
				4	3946,9	15,03
Spolu		469726	2863000,8	1	42604,1	9,07
				2	147045,4	31,30
				3	57451,0	12,23
				4	39200,3	8,34
SR		2436879	582197,7	1	112294,6	4,61
				2	279004,3	11,45
				3	112180,0	4,6
				4	78798,8	3,23

Zdroj: VÚPOP Bratislava

Z percentuálneho vyjadrenia chránenej pôdy (1. – 4. kvalitatívna skupina pôd) z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy je zrejmé, že najviac chránených pôd je v okrese Nové Zámky (72,46 %) a naopak najmenej v okrese Zlaté Moravce (41,48 %). Jedine v okrese Topoľčany sa nenachádza pôda zaradená do prvého stupňa ochrany. Viac ako polovica chránenej pôdy z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy je vo všetkých okresoch Nitrianskeho kraja okrem okresu Zlaté Moravce (Komárno – 60 %, Levice – 54,82 %, Nitra – 61,27 %, Nové Zámky – 72,46 %, Šaľa – 65,29 %, Topoľčany – 52,3 %, Zlaté Moravce – 41,48 %). Hlavnou príčinou takéhoto vysokého hodnotenia pôd v Nitrianskom kraji je zrejme jeho výhodná geografická poloha v rámci Slovenska, špecifické klimatické a stanovištné podmienky

nížinného typu, priaznivý hydrologický režim a geologické podložie pre vývin najkvalitnejších pôd.

Základným princípom ochrany v prípade pôdneho fondu je jeho racionálne využívanie vzhľadom k jeho stanovištným podmienkam a aktuálnym vlastnostiam. Každý vlastní poľnohospodárskej pôdy alebo nájomca a správca poľnohospodárskej pôdy je povinný vykonávať agrotechnické opatrenia zamerané na ochranu a zachovanie kvalitatívnych vlastností a funkcií poľnohospodárskej pôdy a na ochranu pred jej poškodením a degradáciou, zabezpečiť využívanie poľnohospodárskej pôdy tak, aby nebola ohrozená ekologická stabilita územia a bola zachovaná funkčná spätosť prírodných procesov v krajinnom prostredí, a usporiadať a zosúladiť poľnohospodársky druh pozemku s jeho evidenciou v katastri.

Kvalitu poľnohospodárskej pôdy v Nitrianskom kraji ovplyvňujú i ďalšie negatívne vplyvy, hlavne z poľnohospodárskej činnosti. K najvýraznejším patrí ohrozenie pôd eróziou (vodnou i veternou), kontaminácia a zasoľovanie pôd.

Z hľadiska potenciálnej vodnej erózie patrí okres Komárno do kategórie s nepatrnou až slabou (miernou) eróziou. Ide najmä o pôdy na fluvialných rovinách s miernou, mierne silnou až intenzívnou defláciou. Pomerne intenzívne prejavy vodnej erózie pôd sú v oblasti Nitrianskej pahorkatiny (Záľužianska pahorkatina) s pôdami na sprašových pokryvoch. Veľmi intenzívne procesy vodnej erózie sa vyskytujú u černoziemných a hnedozemných pôdach a luvizemiach, na svahovitejších polohách pahorkatín.

Prehľad reálnej vodnej erózie v Nitrianskom kraji je uvedený v nasledujúcej tabuľke:

Názov okresu	Reálna erózia (ha)
Komárno	3 373,37
Levice	17 034,86
Nitra	21 538,92
Nové Zámky	20 315,41
Šaľa	704,72
Topoľčany	9 027,77
Zlaté Moravce	4 786,82

Zdroj: VÚPOP

Veternou eróziou sú ohrozené najproduktívnejšie pôdy v okresoch Komárno, Nové Zámky, Levice, Šaľa a Nitra, predovšetkým černoze, ale aj luvizeme v pahorkatinách a vrchovinách (Rišňovce, Podhorany, Skýcov).

Vplyvom intenzívnej poľnohospodárskej výroby na Podunajskej nížine sa používanie rôznych agrochemikálií prejavuje miernym zvýšením koncentrácie niektorých rizikových prvkov v poľnohospodárskych pôdach. Nadlimitné parametre ťažkých kovov v Nitrianskom kraji boli namerané v okresoch Levice, Nové Zámky, Šaľa a Topoľčany. Obsah arzenu je zvýšený v oblastiach, ktoré sú v povodí rieky Nitry. Obsah kadmia je mierne zvýšený vo vrchných horizontoch poľnohospodársky intenzívne využívaných pôd. Limitné koncentrácie pre nikel (35 mg.kg⁻¹) boli prekročené v pôdach povodia Váhu. Pôdy kontaminované olovom a kadmium sa plošne nachádzajú v nive riečky Štiavnica v okrese Levice, nadlimitné hodnoty uvedených prvkov boli zistené tiež v severnej časti okresu – oblasť Pukanca, Starého Tekova, Hornej Seče a Hronských Kosíh. V medziriečí Váhu, Nitry a Malého Dunaja sú pôdy znečistené bariom, chlóróm, chrómom a niklom a ich intenzita pôsobenia je tesne nad hranicou limitu.

Najväčší podiel PP nie je kontaminovaný cudzorodými látkami nad hygienické limity. Kontaminácia rezíduami pesticídov sa v dôsledku spomínanej hospodárskej recesie rezortu znížila. Pôdy kontaminované olovom sa plošne nachádzajú v nive riečky Štiavnica v okrese Levice, v medziriečí Váhu, Nitry a Malého Dunaja sú pôdy znečistené bariom, chlóróm, chrómom a niklom, ktorých intenzita pôsobenia je tesne nad hranicou limitu.

Pôdy zasolené vzliňaním znečistenej spodnej vody sa miestami nachádzajú v okrese Komárno (cca 3 000 ha).

Prehľad plošnej kontaminácie pôd podľa okresov v roku 1994

Okres	Počet honov			Nadlimitné parametre
	analyzovaných	nadlimitných	% nadlimitných	
Komárno	90	3	3,3	Cd, Ni, Cr, As
Levice	85	15	17,6	Pb, Cd, Cu, As
Nové Zámky	74	0	0	
Topoľčany	109	11	11	Cd, Ni, Cr
Nitra	135	5	5	Cd, Cr, Hg

Pôdy zasolené vzliňaním znečistenej spodnej vody a transportovanej sem dokonca z územia iných okresov z vyššie položených miest povodí sa miestami nachádzajú v okrese Komárno (cca 3 000 ha).

Za rizikové treba považovať aj úložiská Dusla Šaľa a lokálne riziká predstavujú i zavezené ťažobné priestory tehliarskej suroviny s bližšie neidentifikovateľným odpadom z rôznych druhov výroby.

Vážne ohrozenie pôdy predstavuje jej vodná a veterná energia. Veternou eróziou sú ohrozené najkvalitnejšie pôdy v okresoch Komárno, Nové Zámky, Levice, Šaľa a Nitra, predovšetkým černoze, ale podobne aj illimerizované pôdy v pahorkatinách a vrchovinách (Rišňovce, Podhorany, Skýcov). Vodnou eróziou sú ohrozené pôdy na svahoch. Problém erózie pôdy na území Nitrianskeho kraja je veľmi naliehavý a zrelý na komplexné riešenie.

Ani pôda v rámci LP nie je uchránená pred devastáčnými tlakmi. Jej okysľovanie a následné zníženie prirodzenej úrodnosti vplyvom kyslých dažďov pokračuje aj v lesných ekosystémoch a odráža sa znížením prírastkov drevnej hmoty a zhoršeným zdravotným stavom drevnej hmoty.

2.10.4 Hluk

Celkové percento populácie na území kraja, ktoré je vystavené úrovni hluku nad 65 dB (A) nie je možné jednoznačne stanoviť, pretože takáto súborná sledovacia štúdia nebola dosiaľ realizovaná. Monitorované boli zatiaľ hlukové pomery v kontakte frekventovaných pozemných komunikácií a sústredeného domového a bytového fondu. Obecne možno uviesť, že asi 10 - 15 % obyvateľov mestských sídel je pravidelne zaťažovaných hlukom prevyšujúcim 65 dB (A). Bolo však preukázané, že na všetkých hlavných uliciach týchto sídel hladina hluku pravidelne presahuje uvedené hodnoty. Na exponovaných miestach dosahuje hodnoty i viac ako 75 dB (A) (Nitra, Levice). Pozoruhodným problémom je záťaž prostredia v blízkosti frekventovaných železničných tratí, ktorá v meraných prípadoch vykazuje hodnoty 65 - 70 dB (A), prípadne i viac.

Výpočty hluku z dopravy sú uvedené v kapitole "Hodnotenie negatívnych vplyvov z hľadiska dopravy". V cestnej doprave sú hodnoty vypočítané pre výhľadové objemy prepravy a sú v priemere nižšie než súčasný nameraný hodnoty v mestách, čo je podmienené najmä možnosťami nových technológií znižujúcich hluk automobilovej dopravy. Vo väčších mestách (sídlo kraja, okresné mestá) je potrebné uvažovať s podielom vnútromestskej dopravy, kde eliminácia pôsobenia dopravného hluku je podmienená riešením dopravy vnútri mesta.

Výpočty hluku zo železničnej dopravy ukazujú vyššie hodnoty než sú namerané. Tieto hodnoty sú orientačné nezohľadňujú výhľadové technológie s možnosťou zníženia hluku železničnej dopravy vo výhľadovom období a sú podmienené voľbou charakteristického počtu vlakov "m" v tabuľke hlučnosti železničnej dopravy.

Opatrenia, ktoré bude potrebné prijať na eliminovanie hluku v životnom prostredí súvisia hlavne s reorganizáciou dopravy. Ide najmä o vylúčenie tranzitnej dopravy z centra a jej riešenie mimo sídelných útvarov ako aj budovanie ochranných protihlukových bariér v miestach obytných štvrtí exponovaných zvýšenou hladinou hluku.

2.10.5 Žiarenie z prírodných zdrojov

Kapitola sa zaoberá iba žiarením z prírodných zdrojov, uvádzané ako radónové riziko. Z celkového rádioaktívneho žiarenia, ktoré voľne pôsobí na obyvateľstvo, viac ako dve tretiny tvoria prírodné rádioaktívne zdroje. Sú súčasťou prírodného prostredia. Patrí k nim kozmické žiarenie a prírodná rádioaktivita hornín, hydrosféry a atmosféry. Prírodná rádioaktivita hornín je v podstate podmienená prítomnosťou K, U a Th.

Tieto prvky emitujú gama žiarenie a podmieňujú vonkajšie ožiarenie. Horniny používané ako stavebné suroviny sa stávajú zdrojom radiácie v budovách. Z tohto hľadiska je posúdenie rádioaktivity stavebných surovín a stavebných materiálov veľmi významné a je ho potrebné sústavne sledovať.

Obyvateľstvo je účinkom prírodnej rádioaktivity vystavené predovšetkým v budovách. Jej zdrojom sú rádioaktívne prvky v podlaží budov, v ich stavebnom materiáli a vo vode. Najdôležitejšiu záťaž produkuje radón v pôdnom vzduchu z podlažia stavieb označený ako radónové riziko.

2.10.5.1 Radónové riziko

Radón vzniká v prírodnom prostredí prirodzeným rádioaktívnym rozpadom uránu U238, ktorý je v stopových množstvách prítomný vo všetkých horninách. Radón nie je stabilný, ale ďalej sa rozpadá na tzv. dcérske produkty. Tie sa viažu na aerosólové a prachové časti v ovzduší, s ktorými vstupujú do živého organizmu ingesciou a inhaláciou. Je jedným z faktorov vplyvujúcich na zdravotný stav obyvateľstva, ktorého účinku je obyvateľstvo vystavené predovšetkým zo stavebných materiálov, z horninového podlažia budov a z vody.

Na prevažnej časti Nitrianskeho kraja bolo zistené nízke radónové riziko. Vysoké radónové riziko bolo zistené len v okrese Levice a Zlaté Moravce.

Takmer na celom území okresu Komárno bolo zistené nízke radónové riziko okrem plošne obmedzenej časti so stredným radónovým rizikom východne a JZ od Komárna a východne od Kravian.

V okrese Nové Zámky bolo zistené nízke radónové riziko prakticky na celom území okresu. Stredná kategória radónového rizika sa vyskytuje nad riečnymi sedimentmi Hrona a nad pahorkatinou Burdy východne od Štúrova.

V okrese Šaľa bolo zistené nízke radónové riziko na takmer celom území, pričom stredné radónové riziko sa vyskytuje len na plochách malého rozsahu v severnej časti okresu v oblasti Hájske - Močenok.

V okrese Nitra bolo nízke radónové riziko zistené v prevažnej časti územia. Stredná kategória radónového rizika sa vyskytuje severne od Nitry v oblasti Podhorian a v pomerne širokom pruhu SV od Nitry.

V okresoch Zlaté Moravce a Topoľčany majú územia s nízkym a stredným radónovým rizikom približne rovnaké plošné zastúpenie. V okrese Zlaté Moravce boli zistené dve malé plochy s vysokým radónovým rizikom severne od Hostia a neďaleko Skýcova.

V okrese Levice bolo zistené nízke radónové riziko nad pliocénymi sedimentmi v smere S-J v 10 km pruhu od Demandíc po Šalov.

Stredná kategória radónového rizika sa nachádza na prevažnej časti plochy okresu. Bola zistená v širšom okolí údolia Hrona, nad južnými výbežkami Štiavnických vrchov a v severnej časti Krupinskej vrchoviny.

Vysoké radónové riziko bolo zistené na dvoch plochách v severnej a západnej časti Levíc. Samotné Levice sú zaradené do stredného stupňa radónového rizika. Príčinou zvýšenej koncentrácie radónu sú pravdepodobne andezitové tufy, ktoré vystupujú v severnej časti mesta na povrch.

Rádioaktivita podzemných vôd nevykazuje také vysoké hodnoty radónu. No i tak sú tu aj vodné zdroje, ktoré prekračujú odvozené zásahové úrovne ustanovené v bariadieni vlády SR č. 350/2006 Z.z. Ide napr. o Jabloňovce, Devičany, Bešu, Dolné Semerovce.

V Nitrianskom kraji uvedené hodnotenie radónového rizika bolo spracované pre mestá Nitra, Levice, Komárno, Vrábľe Zlaté Moravce, Topoľčany, Šaľa a Štúrovo. Okresné mesto Nové Zámky nebolo vybrané do hodnotenia, nakoľko podľa doterajších výsledkov prieskumu 91,6 % skúmaných referenčných plôch tu bolo v nízkej kategórii radónového rizika a len 8,4 % plôch v strednej kategórii.

Štatistický prehľad radónového rizika miest Nitrianskeho kraja z hľadiska zastúpenia počtu referenčných plôch v jednotlivých kategóriách:

Por.č.	Hodnotené mesto	Percento plôch v radónovom riziku		
		nízkom	strednom	vysokom
1.	Komárno	83,3	16,7	-
2.	Levice	37,0	63,0	-
3.	Nitra	78,1	21,9	-
4.	Šaľa	28,6	71,4	-
5.	Štúrovo	83,3	16,7	-
6.	Topoľčany	-	100,0	-
7.	Zlaté Moravce	27,8	72,2	-

Výsledky dosiahnuté spracovaním nameraných údajov dávajú prehľad o tom, ako je toto riziko plošne rozdelené v rámci meraného mesta. Predmetom záujmu boli časti so starou zástavbou v centrách miest, ako aj v ich obvodoch, kde je predpoklad ďalšej výstavby.

2.10.5.2 Vplyv prevádzky jadrových elektrární

V súvislosti s prevádzkou jadrových elektrární v Jaslovských Bohuniciach a Mochovciach vzniká možnosť ich vplyvu na rádioaktivitu v životnom prostredí a na ožiarenie obyvateľov. Týka sa to najmä okresov Levice, Zlaté Moravce, Nitra okrajovo aj okresov Topoľčany a Nové Zámky.

Prevádzkovatelia všetkých jadrových zariadení majú povinnosť (zákon č. 355/2007 Z. z.) zabezpečiť podrobné monitorovanie rádioaktívnych látok, ktoré vypúšťajú do životného prostredia priamo v mieste vypúšťania a okrem toho vykonávať aj kontrolné merania v okolí jadrového zariadenia. Na tento účel majú vypracované komplexné programy monitorovania, ktoré sú posudzované a systematicky kontrolované orgánmi verejného zdravotníctva, menovite ÚVZ SR.

Cieľom programu radiačnej kontroly okolia JE - EBO je:

- zabezpečiť monitorovanie vplyvu prevádzky na životné prostredie v jej okolí.
- zabezpečiť podklady pre pravidelné informovanie kontrolných a dozorných orgánov o stave ŽP v okolí JE,
- trvalo získavať údaje o rádioaktivite životného prostredia pre vytváranie súborov dát a pre upresňovanie referenčných úrovní.

- Prevádzkovateľ jadrových elektrární v lokalite Jaslovské Bohunice vykonáva monitorovanie na území s polomerom 20 km, prevádzkovateľ jadrových elektrární v lokalite Mochovce na území s polomerom 15 km.
- Monitorujú sa dávkové príkony gama žiarenia, kontaminácia ovzdušia, kontaminácia povrchových, spodných a pitných vôd, kontaminácia pôdy, kontaminácia poľnohospodárskych produktov, potravín a krmovín. Vo vzorkách odobraných zo životného prostredia sa po úprave a spracovaní zisťuje gamaspektrometrickým meraním obsah gama rádionuklidov a po rádiochemickej analýze sa zisťujú beta rádionuklidy, najmä stroncium a alfa rádionuklidy. Frekvencia, počet a miesto odberu vzoriek závisia od lokálnych podmienok.
- Z dlhoročných meraní je známe, že umelé rádioizotopy (vznikajúce pri prevádzke jadrových elektrární) boli vo vzorkách životného prostredia zistené len výnimočne a to v bezprostrednom okolí elektrární. Vzhľadom na to, že úroveň kontaminácie spôsobenej prevádzkou jadrových zariadení je tak nízka, že nie je možné zistiť ju priamo ani citlivými metódami, sa hodnotí vplyv prevádzky jadrových elektrární modelovým výpočtom, ktorý sa opiera o známe aktivity rádioaktívnych látok vypustených do životného prostredia. Rádioaktivita vypúšťaných rádioaktívnych látok sa meria priamo vo vzdušninách vypúšťaných ventilačnými komínmi jadrových elektrární a v odpadových vodách, ktoré sa vypúšťajú do povrchových vôd.
- Na základe modelových výpočtov sa zistilo, že dávky jednotlivcov hypoteticky najviac ožiarených v dôsledku prevádzky jadrových elektrární za jeden kalendárny rok sú na úrovni nižšej ako 1 mikro Sievert, čo je menej ako jedna tisícina limitu ustanoveného v nariadení vlády SR č. 345/2006 Z. z. Pre porovnanie, priemerné ožiarenie obyvateľa SR prírodným ionizujúcim žiarením za rok je na úrovni 2,5 mSv, čo je 2500 krát vyššia dávka ako konzervatívne vypočítaná dávka najviac ožiarených obyvateľov v dôsledku prevádzky jadrových elektrární. Obecne možno konštatovať, že aj tieto veľmi nízke dávky klesajú so vzdialenosťou od zdroja

2.10.6 Odstraňovanie environmentálnych záťaží

Podľa Investičnej stratégie odstraňovania environmentálnych záťaží schválenej MŽP SR je environmentálna záťaž definovaná ako stav vzniknutý poškodzovaním pôdy a horninového prostredia ako zložiek životného prostredia v dôsledku ľudskej činnosti (ďalej len „kontaminácia“) nad mieru kritérií znečistenia ustanovených v prílohe č. 1 navrhovaného zákona o environmentálnych záťažiach. Environmentálna záťaž je aj stav vzniknutý poškodzovaním podzemnej vody, ktoré má nepriaznivé účinky na dobrý chemický stav podzemných vôd. Kritériá znečistenia podzemnej vody sú ustanovené v prílohe č. 2 navrhovaného zákona.

Ide najmä o areály priemyselných podnikov, kde dochádzalo k dlhodobým skrytým a nekontrolovaným únikom nebezpečných látok do jednotlivých zložiek životného prostredia, veľkokapacitné poľnohospodárske podniky, železničné depá, nekontrolované skládky nebezpečných odpadov, nezabezpečené sklady pesticídov, pohonných hmôt a iných nebezpečných látok, znečistenie spôsobené armádou, ťažbou nerastov a inými činnosťami, počas ktorých sa dlhoročne a nekontrolovane nakladalo s nebezpečnými látkami.

Environmentálne záťaže v území Nitrianskeho kraja predstavujú predovšetkým skládky odpadov prevádzkovaných za „osobitných podmienok“ do 31. 7. 2000, odkaliská, banské haldy, priestory po pobyte vojsk bývalej Sovietskej armády a priemyselné areály.

K 31. júlu 2000 bola ukončená činnosť skládok odpadov prevádzkovaných za osobitných podmienok (podľa § 15 zákona NR SR č. 238/1991 Z.z. o odpadoch v znení zákona NR SR č. 255/1993 Z.z.) Po tomto termíne sú prevádzkované len

sklárky odpadov, ktoré vyhovovali právnym požiadavkám v zmysle nariadenia vlády SR č. 606/1992 Zb. o nakladaní s odpadmi v znení nariadenia vlády SR č. 190/1996 Z.z..

Sklárky s osobitnými podmienkami, ktoré ukončili prevádzku 31. 7. 2000

OKRES	NÁZOV SKLÁDKY	KATASTRÁLNE ÚZEMIE
Nitra	Pod starým majerom	Šurianky
	Poľný Kesov	Poľný Kesov
	Jelenec	Jelenec
	Veľké Suľany	Suľany
	Host'ová	Host'ová
	Čechynce	Čechynce
	Zavaž	Veľké Zálužie
	Výčapy - Opatovce	Výčapy - Opatovce
	Kolíňany	Kolíňany
	Čifáre - Fertále	Čifáre
	Podhorany - Mechenice	Mechenice
	Malé Zálužie - Dolný jarok	Malé Zálužie
	Cabaj-Čápor - Hlboká cesta	Cabaj - Čápor - Hlboká cesta
	Lefantovce, Dolné konopisko	Lefantovce, Dolné konopisko
	Pod vinohradom v lome	Žirany
	Mojmírovce - Žigobare	Mojmírovce - Žigobare
	Katruša	Nitra
Nové Zámky	Štúrovo - JCP	Štúrovo
	Gbelce	Gbelce
Komárno	Komárno - Pačérok	Kolárovo
	Chotín - Rokáš	Chotín
	Štrkovisko	Brestovec
	Antonove sady	Bátorove Kosihy
	Svätý Peter - Kovézes	Svätý Peter
	Nesvady	Nesvady
	Modrany	Modrany
	Hurbanovo - Abov	Hurbanovo
	Tôň - Pažitané	Tôň
	Čalovec	Čalovec
	Vidat'ó	Čičov
	Dulovce	Dulovce
	Imeľ	Imeľ
	Radvaň nad Dunajom	Radvaň nad Dunajom
	Bajč	Bajč
Levice	Brhlovce	Horné Brhlovce
Zlaté Moravce	Zlaté Moravce - Pod Kalváriou	Zlaté Moravce

Zdroj: SAŽP, COHEM Bratislava

Podľa SAŽP COHEM Bratislava sa v Nitrianskom kraji nachádza 36 skládok s osobitnými podmienkami, ktoré ukončili prevádzku k 31. 7. 2000. Najviac, 17 skládok leží v Nitrianskom a 15 v Komárňanskom okrese. Postupne tieto sklárky v záujme ochrany životného prostredia prechádzajú v závislosti od finančných možností sanáciou resp. rekultiváciou.

Medzi ďalšie environmentálne záťaž z môžeme zaradiť odkaliská. V rámci Čiastkového monitorovacieho systému sa realizovali pozorovania na lokalitách odkalisko Šaľa RSTO a odkalisko Šaľa Amerika. Obe odkaliská sú síce odkaliskami Duslo Šaľa a. s., ale zatiaľ čo odkaliská Šaľa Amerika sú prevažne odkaliskami teplárenských popolčiek, RSTO je odkalisko popolčiek po výrobe chemických látok. Z výsledkov monitorovania zmien vlastností vyplýva, že na odkalisku Šaľa Amerika vo všeobecnosti dochádza k zlepšovaniu mechanických vlastností, čo je jav veľmi pozitívny, nakoľko sa tým zvyšuje v čase od zabudovania lokálna i celková stabilita odkalísk. No na odkalisku RSTO Duslo Šaľa, ktoré je chemicky znečistené, nedochádza k pozitívnej zmene vlastností popolčiek. Naopak, vzhľadom na šírenie sa chemického znečistenia v odkalisku, dochádza k miernemu zhoršeniu

mechanických vlastností, t. j. k poklesu únosnosti a stability. Z uvedeného vyplýva, že je potrebné venovať zvýšenú pozornosť práve takýmto chemicky znečisteným odkaliskám.

K závažnej skupine environmentálnych záťaží patria aj priestory, v ktorých boli dislokované sovietske vojská. Jedná sa o lokality Komárno (lokality Úvázisko, Stará pevnosť a Nová Pevnosť s čiastkovými lokalitami Autopark I, Autopark II, Autopark III, Práčovňa, Školský dvor v oblasti Komárna, hospodársky dvor v Iži a strelnica v Modranoch) Nové Zámky (bývalé kasárne J. Dóžu, Čapajevove kasárne, objekty hospodárskeho dvora a strelnica v Dvoroch nad Žitavou) a Štúrovo (kasárne 29. augusta v Štúrove a kasárne kpt. Nálepku v Náne). Pre jednotlivé lokality vypracovala Slovenská agentúra životného prostredia v spolupráci s firmou Envigeo rizikové analýzy, s cieľom stanovenia súčasných a potenciálnych environmentálnych a zdravotných rizík vyplývajúcich z existencie environmentálnej záťaže.

Najhoršia situácia je v lokalite Komárno. Na predmetnej lokalite bola preukázaná aktuálnosť ekologických rizík zo znečistených zemín pri súčasnom spôsobe využitia územia v čiastkovej lokalite Školský dvor. V prípade zmeny využitia územia – zvýšenia citlivosti – sa riziká zvyšujú a do kategórie lokalít s aktuálnym ekologickým rizikom zo znečistenia zemín sa zaradia aj lokality Autopark I, Autopark III aj Stará Pevnosť a lokalita Úvázisko. Aktuálnosť rizika šírenia sa znečistenia podzemnou vodou pre NEL bola stanovená v čiastkových lokalitách Autopark I, Práčovňa, Autopark III, Stará Pevnosť a Úvázisko. Znečistenie podzemnej vody neovplyvňuje negatívne vodné zdroje ani povrchový tok. Na základe výsledkov rizikovej analýzy a porovnania navrhovaných sanačných opatrení sa odporúča vykonať sanáciu podľa návrhu sanačných opatrení - odťaženie kontaminovaných zemín nad 500 mg.kg-1 z lokality Školský dvor (cca 300 m3) a nad 1000 mg.kg-1 z lokality Autopark I (cca 2 700 m3) s následnou biodegradáciou ex situ (predpokladá sa využitie existujúcich betónových plôch). Jama po výkope kontaminovanej zeminy v lokalite Autopark I bude využitá na odčerpávanie vrstvy RL z hladiny. Celkové náklady predstavujú sumu približne 5 010 000,- Sk.

Lokalita Komárno spomedzi lokalít poškodených činnosťou Sovietskej armády patrí medzi tie, na ktorých je potrebné prioritne realizovať práce smerujúce k odstráneniu znečistenia na prijateľnú úroveň.

Poslednú skupinu záťaží tvoria haldy. Ide o premiestnený horninový odpad, ktorý vzniká po banskej činnosti. Tento substrát banských hald je priamo vystavený pôsobeniu atmosféry a vody nasýtenej atmosférickými plynmi čo umožnilo jeho kolonizáciu z mikroorganizmami. V údoliach pod haldami potom dochádza k postupnému znižovaniu úrodnosti pôd a začínajú sa objavovať a postupne šíriť zamokrené holiny, na ktorých sa neudrží ani najodolnejšia vegetácia. Je preto nutné zastaviť tento proces. Schodnou cestou sa zdá byť využitie odpadovej suroviny po predchádzajúcej úprave, ktorá by fixovala sŕnky. Jedná sa o technológiu, založenú na hydrotermálnom spracovaní haldového materiálu. Jej využitie by mohlo nielen ozdraviť krajinu, ale aj ekonomicky zužitkovať materiál banských hald, ktorý predstavuje vážne ohrozenie ekologickej rovnováhy krajiny.

Podľa Hlavného banského úradu v Banskej Štiavnici sa na území kraja nachádzajú 2 takéto lokality. Jedna leží v okrese Nitra (banská prevádzka KŠ a.s. Zlaté Moravce v Pohraničiaci) a druhá v okrese Levice (banská prevádzka ČESATO v Rybníku nad Hronom).

2.10.7 Hlavné ciele a priority krajskej environmentálnej politiky

Hlavné ciele vychádzajú z cieľov a priorít štátnej environmentálnej politiky, ktoré boli prijaté na obdobie rokov 2004 – 2007 až 2010 v súvislosti s potrebou skvalitnenia

životného prostredia SR a dobudovania environmentálnej infraštruktúry na úroveň štátov EÚ.

1. Skvalitnenie životného prostredia

- zvýšenie kvality životného prostredia a jeho bezpečnosti
- znižovanie emisií základných znečisťujúcich látok, prchavých organických zlúčenín, ťažkých kovov,
- posilnenie riadenia kvality ovzdušia,
- zvýšenie materiálového zhodnocovania odpadov,
- revitalizácia krajiny narušenej poľnohospodárskou, lesohospodárskou výrobou a priemyselnou výrobou

2. Dobudovanie základnej environmentálnej infraštruktúry

- budovanie nových a rekonštrukcia systémov verejnej vodovodnej siete,
- budovanie nových a rekonštrukcia systémov verejnej kanalizačnej siete,
- budovanie nových a rekonštrukcia jestvujúcich ČOV,
- inštalácia technológií na zníženie vypúšťania emisií do ovzdušia,
- vybudovanie dostupnej infraštruktúry na spaľovanie odpadov

3. Dobudovanie základnej inštitucionálnej starostlivosti o životné prostredie,

- skvalitniť odbornú činnosť orgánov samosprávy v oblasti ochrany a starostlivosti o životné prostredie,
- koordinácia orgánov štátnej správy a vyšších územných celkov v oblasti starostlivosti o životné prostredie

4. Zvýšenie environmentálneho vedomia obyvateľstva a vytvorenie systémovej environmentálnej osvedy, najmä: vyučovanie environmentalistiky na ZŠ

- zvyšovanie účinnosti environmentálnej výchovy s dopadom na verejnosť,
- zvyšovanie environmentálnej propagácie,
- zapájanie vedeckých inštitúcií, mimovládnych organizácií so zameraním na ochranu prírody do realizácií úloh ochrany životného prostredia.

9. Kapitola 2.11 Odpadové hospodárstvo

Kapitola 2.11 Odpadové hospodárstvo sa celá nahrádza nasledujúcim novým textom

2.11 Odpadové hospodárstvo

Pri riešení problematiky odpadového hospodárstva na území Nitrianskeho kraja sa vychádza z nasledovných materiálov:

- Program odpadového hospodárstva SR do roku 2010 schválený uznesením vlády SR č. 799 - 26. novembra 1996 a vydaný rozhodnutím ministra ŽP č. 1/97 - 2.3. dňa 10.1.1997 s účinnosťou od 15.1.1997.
- Program odpadového hospodárstva Nitrianskeho kraja do roku 2010. Krajský úrad v Nitre, iba podkladové materiály, zatiaľ neschválený

2.11.1 Súčasný stav odpadového hospodárstva

2.11.1.1 Charakteristika zmien v odpadovom hospodárstve

Prijatie vyhlášky MŽP SR č. 284/2001 Z. z., ktorou sa ustanovil Katalóg odpadov identický s Katalógom odpadov zavedeným legislatívou EÚ, je porovnávanie vzniku odpadov pred a po tejto legislatívnej zmene sťažené. Od roku 2003 sú k dispozícii údaje o vzniku odpadov podľa dvoch kategórií odpadov - pre nebezpečné odpady (N) a ostatné odpady (O). Avšak aj v období po roku 2003 sú bilancie vzniku odpadov ovplyvnené postupným zjednocovaním národného prístupu k vykazovaniu množstiev vznikajúcich odpadov s prístupmi v EÚ a tiež zjednocovaním prístupov na úrovni medzi orgánmi štátneho dozoru v odpadovom hospodárstve a pôvodcami odpadov pri interpretácii pojmu "odpad" a zaraďovania odpadov podľa Katalógu odpadov.

V tejto časti sú uvedené charakteristiky vzniku odpadov podľa viacerých kritérií a to: kategórií odpadov, ekonomických činností, územného výskytu a osobitná pozornosť sa venuje skupine komunálnych odpadov a odpadov, na ktoré sa zameriava pozornosť z hľadiska zhodnocovania (predstavujú významné zdroje druhotných surovín). Osobitne sú uvedené aj odpady, ktoré si vyžadujú osobitnú pozornosť pri nakladaní.

2.11.1.2 Množstvo a zloženie odpadov

Na území Nitrianskeho kraja bol výskyt odpadov v rokoch 2005 nasledovný (POH Nitrianskeho kraja do roku 2010)

Tabuľka č. 7 – Vznik odpadov v Nitrianskom kraji za rok 2005

Odpady	Množstvo v t
Nebezpečné (N)	65 090,81
Ostatné (O)	294 487,46
Komunálne	218 168, 64
Spolu	577 746,91

Vznik odpadov podľa kategórií

Bilancie vzniku odpadov podľa kategórií odpadov (N/O) poskytujú základnú informáciu o podiele odpadov kategórie N na celkom vzniknutých odpadoch. V časovom vývoji slúžia na vyhodnotenie účinnosti opatrení na obmedzovanie množstva vzniku odpadov tejto kategórie. Vývoj v danej oblasti od roku 2002 dokumentuje tabuľka č. 7.

Tabuľka č. 8 – Vznik odpadov v Nitrianskom kraji v rokoch 2002 - 2005

Rok	Množstvo NO v tis. t	% podiel z celkového množstva odpadov	Vzniknutý odpad v tis. t
2002	37,0	3,4	1086,4
2003	27,7	9,7	284,7
2004	55,1	16,6	331,7
2005	65,1	18,1	359,6

2.11.1.3 Súčasný stav v nakladaní s odpadmi

Prijatím zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa zaviedla klasifikácia metód nakladania s odpadmi podľa kódov R1 až R13 pre metódy zhodnocovania odpadov a D1 až D15 pre metódy zneškodňovania odpadov. Od roku 2003 sa na bilancovanie vzniku odpadov a nakladania s nimi a nadväzne na identifikáciu prevádzkovaných zariadení na nakladanie s odpadmi používa táto klasifikácia.

Okrem kódov R1 až R13 a D1 až D15 mali možnosť pôvodcovia odpadov uviesť do hlásenia aj kódy Z (zhromažďovanie odpadov pred ďalším nakladaním s ním na mieste vzniku), O (odovzdanie odpadu inému subjektu na ich úpravu alebo zhodnotenie) podľa tabuľky 2A vyhlášky MŽP č. 509/2002 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MŽP SR č. 283/2001 Z. z. o vykonaní niektorých ustanovení zákona o odpadoch a tiež DO (odovzdanie odpadu na využitie v domácnosti) v zmysle vyhlášky MŽP SR č. 128/2004 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MŽP SR č. 509/2002 Z. z.). O rozsahu činností zodpovedajúcich kódom Z, O a DO informuje tabuľka č.17.

Tabuľka č. 9 – Nakladanie s odpadmi spôsobmi DO, O a Z v Nitrianskom kraji za rok 2005

Kód nakladania	Činnosť	Celkom (t)	Nebezpečný (t)	Ostatný (t)
DO	Odovzdanie odpadu na využitie v domácnosti	2 735,00	0,00	2 735,00
O	Odovzdanie inej organizácii	60 453,52	2 398,65	58 054,87
Z	Zhromažďovanie odpadu	10 957,25	529,57	10 427,68
Spolu		74 145,77	2 928,22	71 217,55

Zdroj: SAŽP (RISO)

Celkovo ide o približne 74 tis. t odpadov. Podstatnú časť takto vykázaných odpadov predstavujú odpady kategórie O (až 96 %), takže bilancia vzniku odpadov kategórie N nie je uvedeným ovplyvnená.

Zhodnocovanie odpadov

Úroveň nakladania s odpadmi v území ovplyvňujú v rámci jednotlivých skupín odpadov do značnej miery ich dostupnosť v blízkosti miesta vzniku odpadu, spôsob akým je organizovaný v území zber odpadov od pôvodcov odpadov a náklady, ktoré pôvodcom odpadov pri využívaní služieb subjektov zaoberajúcich sa nakladaním s odpadmi vznikajú.

Celkový pohľad na vývoj v oblasti zhodnocovania odpadov v Nitrianskom kraji v období rokov 2002 – 2005 poskytuje tabuľka č. 18.

Tabuľka č. 10 - Zhodnocovanie odpadov v Nitrianskom kraji

Rok	2002	2003	2004	2005
Množstvo zhodnotených odpadov v tis. ton	337,5	130,9	157,3	163,4
Podiel z celkového množstva odpadov v %	26,2	26,3	29,3	28,3
Množstvo zhodnotených odpadov v tis. ton (bez KO)	327,8	117,3	142,7	158,3
Podiel z celkového množstva odpadov v % (bez KO)	30,2	41,2	43,0	44,0

Zdroj: SAŽP (RISO)

Úroveň a rozsah zhodnocovania odpadov v Nitrianskom kraji je odlišná v závislosti od druhu odpadov. Na vyhodnotenie úrovne zhodnocovania odpadov boli z dôvodov zohľadnenia vývoja v danej oblasti odpady rozdelené do účelovo vytvorených skupín (nie podľa Katalógu odpadov).

Na zhodnocovanie odpadového skla (R5), odpadového papiera (R3) a železného šrotu (R4) sú v SR vybudované dostatočné spracovateľské kapacity, ktorých využitie je zabezpečené aj odpadom z dovozu.

V Nitrianskom kraji sa nachádza iba zariadenie na spracovanie zberového papiera a to KAPPA, a.s., Štúrovo.

Ďalšími spracovateľmi zberového papiera v SR sú firmy TENTO, a. s. Žilina a SHP, a. s. Harmanec, ktoré sú organizované vo Zväze celulózovo - papierenského priemyslu (ZCPP).

Spoločnosť VETROPACK, s. r. o. Nemšová, ktorá jediná na Slovensku vyrába sklo je zároveň jediným subjektom zhodnocujúcim zberové sklo.

Zhodnocovanie železného šrotu a ocele zabezpečujú v SR spoločnosti U.S. Steel, s. r. o. Košice a Železiarne, a. s. v Podbrezová.

Recyklácia odpadu z hliníka je kapacitne zabezpečená v Závode SNP v Žiari nad Hronom a vo viacerých menších firmách. Firma TAVAl, s. r. o., Ľubotice je vybavená technológiou BAT na spracovanie tenkostenných obalových materiálov z hliníka a jeho zliatin, ako aj na zhodnocovanie hliníka z viacvrstvových kombinovaných materiálov, ktoré obsahujú hliníkovú vrstvu.

K iným zhodnocovaným neželezným kovom patrí predovšetkým meď a olovo. Spracovateľom nízko obsahových medených šrotov a trosiek (s obsahom Cu cca 25 %) a vysoko obsahových medených šrotov (s obsahom Cu nad 90 %) sú KOVOHUTY, a. s. so sídlom v Krompachoch.

Vo veľkých množstvách sa získava predovšetkým olovo v rámci spracovania opotrebovaných olovených akumulátorov (MACH Trade, a. s. Sereď).

V Nitrianskom kraji sa nenachádza zariadenie na zhodnocovanie olovených opotrebovaných batérií a akumulátorov.

Významným prínosom pre zhodnocovanie akumulátorov a batérií je systém zberu a dopravy spoločnosti AKU-TRANS, s. r. o. Nitra, ktorý celoplošne rieši celý systém nakladania s týmito odpadmi v SR. Autorizáciu na zhodnocovanie nikel- kadmiových batérií má viacero spoločností (Waste Recycling a. s., Zlaté Moravce).

V Nitrianskom kraji nemá žiadny subjekt udelenú autorizáciu na zhodnocovanie alebo zneškodňovanie odpadových olejov v zmysle § 13 ods. 3 zákona o odpadoch. Zhodnocovaním opotrebovaných pneumatík sa zaoberá iba firma PNEU COMP, s. r. o., Nové Zámky s kapacitou 1500 t opotrebovaných pneumatík za rok. Spracovaním odpadu z elektrických a elektronických zariadení sa zaoberajú spoločnosti ARGUSS, s.r.o. Bratislava, prevádzka Lok (500 t/rok), OFIR – JULIO TABI, s.r.o., Lehota (300 t/rok) a YUROCK, s.r.o., Plavé Vozokany.

Spracovaniu jednotlivých druhov plastov sa venuje viacero firiem:

- SLEDGE Slovakia Kolárovo (PET, 9 000 t/rok)
- PLASTIKA Nitra (PE a PP, 400 t/rok); VÚSAPL, a.s., Nitra (PE, 460 t/rok)
- AGROSTYRO spol. s r.o., Zlaté Moravce (EPS polystyrén, 250 t/rok)
- N- Plast, s.r.o., Hul (PVC, 400 t/rok)
- TOPLAST, s.r.o., Jacovce (zmesový plast, 2,5 t/rok);
- PROFIPLAST s.r.o., Topoľčany (zmesový plast, 42 t/rok)

V Nitrianskom kraji sa zhodnocovanie biologicky rozložiteľných odpadov (BRO) realizuje kompostovaním tradičnými spôsobmi na otvorených plochách. Využívanie iných možností ako anaeróbna fermentácia biologicky rozložiteľných odpadov, ktorou vzniká bioplyn (hlavnou zložkou bioplynu je metán) sa realizuje v Školskom poľnohospodárskom podniku SPU Nitra, Kolíňany.

Treba dobudovať bioplynové stanice najčastejšie pri čistiarňach odpadových vôd (ČOV) na stabilizáciu kalov. Bioplynové stanice ako súčasť infraštruktúry odpadového hospodárstva by mohli ďalej zlepšiť stav nakladania s kalmi, ktoré patria medzi odpady vznikajúce vo veľkých množstvách (odpady z ČOV).

V roku 2005 bolo v prevádzke v Nitrianskom kraji 60 ČOV (s prevažujúcim mechanickobiologickým čistením) v správe Vodární a kanalizácií (VaK) a obcí, ktoré vyprodukovali približne 12 896 t čistiarenských kalov.

Záujem v oblasti nakladania s kalmi z ČOV smeruje k maximálnemu zabezpečeniu materiálového využitia kalov, resp. energetické využitie kalu a súčasne eliminovať, prípadne minimalizovať účinky negatívnych vplyvov na životné prostredie (Metodický pokyn MŽP SR č. 4646/2004-4 na nakladanie s kalmi z komunálnych čistiarní odpadových vôd).

V Nitrianskom kraji pôsobí 7 subjektov, ktoré ponúkajú recykláciu stavebných odpadov (predovšetkým neznečistených škodlivinami) a v menšej miere tiež ich dekontamináciu. Jedná sa o subjekty, ktoré disponujú mobilnými zariadeniami a sú to: CESTY NITRA a.s., Nitra; VODOMONT - vodohospodárske stavby a. s., Šaľa; Ing. Jozef Horňák – VIALLE, Levice; Ladislav Juhász –TATRASPOL, Nová Stráž; Ing. Marián Sahúl - STAVEKO, Nitra; U. P. BROKER s. r. o., Štúrovo; ViOn a.s., Zlaté Moravce. Dekontamináciu znečistených stavebných odpadov realizuje firma INVEST SERVIS spol. s.r.o., Lúčnica nad Žitavou a ARGUSS s.r.o., Bratislava, prevádzka Lok.

Stavby a zariadenia na zneškodňovanie odpadov

Infraštruktúru odpadového hospodárstva na zneškodňovanie odpadov predstavujú predovšetkým skládky odpadov a spaľovne odpadov.

Skládky odpadov

V roku 2006 sú na skládkovanie odpadov v Nitrianskom kraji k dispozícii skládky odpadov uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Počet skládok odpadov v Nitrianskom kraji podľa okresov (stav k 31.12.2006)

Okres	Počet skládok odpadov		
	na nebezpečný odpad	na odpad, ktorý nie je nebezpečný	na inertný odpad
Komárno		3	
Levice	2	6	1
Nitra		2	1
Nové Zámky		5	
Šaľa	1	2	
Topoľčany		1	
Zlaté Moravce		2	
SPOLU	3	21	2

Zdroj: SAŽP (RISO)

Skládky predstavujú stále nevyhnutné zariadenia na nakladanie s odpadmi. Koncom roka 2006 bolo v Nitrianskom kraji prevádzkovaných celkom 26 skládok odpadov. Ako je zrejmé z tabuľky č. 29, prevládajú skládky na odpad, ktorých počet je rozhodujúci pre ukladanie komunálneho odpadu. V priebehu plnenia POH Nitrianskeho kraja do roku 2005 sa skládková kapacita zvýšila rozšírením kapacity viacerých existujúcich skládok. Potrebu skládok jednotlivých tried treba posudzovať z hľadiska výskytu odpadov v jednotlivých okresoch a očakávaných trendov v tejto oblasti spojených so znižovaním požiadaviek na množstvo ukladaného odpadu na skládkach ako dôsledok realizácie jedného z najdôležitejších cieľov POH.

V zmysle článku 14 smernice Rady 1999/31/ES z 26. apríla 1999 o skládkach odpadu a nadväzne rozhodnutím Rady z 19. decembra 2002, ktorým sa stanovujú kritériá a postupy pre prijímanie odpadu na skládky odpadu podľa článku 16 a prílohy II. smernice 1999/31/ES (2003/33/ES) musia prevádzkovatelia skládok odpadov dosiahnuť súlad s uvedenými dokumentmi EÚ najneskôr do 31. 12. 2008.

Spaľovne odpadov

Pre praktické posúdenie stavu spaľovacích kapacít je s ohľadom na požiadavky na spaľovanie odpadov zvolené členenie spaľovní na spaľovne priemyselného odpadu, ktorý predstavujú predovšetkým nebezpečné odpady, spaľovne komunálneho odpadu a spaľovne odpadu zo zdravotnej starostlivosti. Osobitne je uvedené využívanie spoluspaľovania odpadov pre potreby nakladania s odpadmi.

Spaľovne komunálneho odpadu

V Nitrianskom kraji sa nenachádza spaľovňa komunálneho odpadu.

Spaľovne priemyselného odpadu

Priemyselný odpad sa v Nitrianskom kraji spaľuje v jednej spaľovni a to DUSLO, a. s., Šaľa, v ktorej prebieha rekonštrukcia z dôvodu neplnenie požiadaviek na emisné limity vyplývajúce z platných právnych úprav SR a EÚ.

Spaľovne odpadu zo zdravotnej starostlivosti

Celkový počet spaľovní prevádzkovaných pre potreby zdravotníckych zariadení, ktoré sú pôvodcami odpadov podskupiny 18 01 postupne klesá v dôsledku podmienok, ktoré pre prevádzkovanie spaľovní odpadov ustanovuje zákon č. 478/2002 Z. z. o ochrane ovzdušia a vyhláška MŽP SR č. 706/2002 Z. z. o zdrojoch znečisťovania a emisných limitoch.

Opad zo zdravotníckych zariadení sa spaľoval v 6 spaľovniach, z ktorých 4 boli do konca roku 2005 z dôvodu nespĺňania emisných limitov vyradené z prevádzky. Jedna spaľovňa (NsP Levice) mala prechodné obdobie pre splnenie emisných limitov do 31.12.2006. V technicky vyhovujúcom stave je len 1 spaľovňa odpadu zo zdravotníckych zariadení prevádzkovaná pri Fakultnej nemocnici Nitra.

Spoluspaľovanie odpadov

Zariadenie na spoluspaľovanie odpadov v Nitrianskom kraji nie je prevádzkované. Súhrnný prehľad o počtoch spaľovní podľa okresov poskytuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka č. 11 - Počet spaľovní a zariadení na spoluspaľovanie odpadov v Nitrianskom kraji k 31.12.2006

Okres	Počet zariadení			
	KO	PO	ZO	ZS
Komárno	-	-	-	-
Levice	-	-	1	-
Nitra	-	-	1	-
Nové Zámky	-	-	-	-
Šaľa	-	1	-	-
Topoľčany	-	-	-	-
Zlaté Moravce	-	-	-	-
Spolu	-	1	2	-

Zdroj: SIŽP/SAŽP

KO - spaľovňa komunálneho odpadu

PO - spaľovňa priemyselného odpadu

ZO - spaľovňa odpadu zo zdravotnej starostlivosti

ZS - zariadenie na spoluspaľovanie odpadov

Skládkovanie odpadov

Skládkovanie odpadov je stále veľmi rozšírený spôsob nakladania s odpadmi, čo nie je plne v súlade s účelom odpadového hospodárstva SR. Vývoj v oblasti skládkovania odpadov v Nitrianskom kraji ilustruje tabuľka č. 22.

Tabuľka č. 12 - Vývoj v oblasti skládkovania odpadov v rokoch 2002 - 2005

Rok	2002	2003	2004	2005
Množstvo skládkovaných odpadov v tis. ton	883,6	274,0	264,0	277,9
Podiel z celkového množstva odpadov v [%]	68,6	55,1	49,2	48,1
V tom: komunálne odpady v tis. ton	181,9	188,6	190,1	206,0
Podiel z celkového množstva vzniknutých komunálnych odpadov v [%]	90,3	88,7	92,6	94,4

Zdroj: SAŽP (RISO)

Podiel odpadov ukladaných na skládkach z celkového množstva odpadov (bez rozdielu kategórií) je dlhodobo na približne rovnakej úrovni. V roku 2005 bolo z celkom vzniknutých odpadov približne 48 % uložených na skládkach všetkých tried.

Najviac dominuje skládkovanie komunálnych odpadov. V roku 2005 bolo uložených na skládkach asi 94 % z celkom vzniknutých KO. Potreba ukladať také veľké množstvo KO je spôsobená dvomi skutočnosťami:

- vysokým podielom zmesového komunálneho odpadu v dôsledku stále nedostatočnej úrovne separovaného zberu odpadov,
- nízkym podielom komunálneho odpadu zneškodňovaného spaľovaním, v dôsledku čoho sa na skládku ukladá zmesový komunálny odpad s vysokým spáliteľným podielom (obsahom organického uhlíka).

Zoznam skládok odpadov v Nitrianskom kraji

Okres	Názov skládky	Katastrálne územie	Trieda skládky	Rozloha v m ²	Celková kapacita v m ³	Množstvo za rok 2005 v t	Voľná kapacita v m ³
Komárno	TKO REKO - Iža	Iža	O	41000	290000	31306	165000
	Okoličná na Ostrove	Okoličná na Ostrove	O	10346	39700	4107	29700
	Veľké Kosihy	Veľké Kosihy	O	3200	12000	4103	1250
Nitra	Rumanová	Rišňovce	O	14 477	41 000	325	20 203
	Židová	Vráble	O	24000	12567,4	6 196	7 800
	Podmáj	Vráble	I	12 076	19380	910	18 874
Levice	Šahy-Holá Stráž	Vyškovce nad Ipľom	O	8 850	94 670	4 328	29 838
	Nový Tekov	Nový Tekov	N	14 212	159 283	3 808	15 084
	Nový Tekov	Nový Tekov	O	15 912	165 274	39 114	89 652
	Plášťovce	Plášťovce	O	4 000	64 500	2 174	25 501

Okres	Názov skládky	Katastrálne územie	Trieda skládky	Rozloha v m ²	Celková kapacita v m ³	Množstvo za rok 2005 v t	Voľná kapacita v m ³
	Kalná nad Hronom	Kalná nad Hronom	O	16 000	647 000	79 045	211 000
	Kalná nad Hronom	Kalná nad Hronom	N	5 560	52 000	0	52 000
	Demandice	Demandice	O	Prevádzka ukončená k 31.12.2005			
	Levice - Malý Kiar	Levice	I	23 478	34 311	4687	31382
	Želiezovce	Želiezovce	O	Prevádzka ukončená k 31.12.2005			
Šaľa	Horná Kráľová	Horná Kráľová	O	21075	70000	1132	32000
	RSTO, povolenie IPKZ	Trnovec nad Váhom, Šaľa	N	300000	956000	2360	941383
	STKO N-14 Neded	Neded	O	6333	56000	8785	6637
Nové Zámky	Kolta	Kolta	O	52 688	990 000	47 082	21 640
	Bajtava	Bajtava	O	6 600	55 943	2 659	49 910
	Michal nad Žitavou	Michal nad Žitavou	O	26 188	75 512	3 879	11 383
	Nána	Nána	O	11 355	64 016,40	17 765	32 337,60
	Tvrdošovce	Tvrdošovce	O	5 584	45 000	5 220,38	37 596,73
Zlaté Moravce	Mankovce	Mankovce	O	2 200	6 620	164	2 036
	Zlaté Moravce	Zlaté Moravce	O	18000	138 000	21 755	104716
Topoľčany	Bojná časť B	Bojná	O	40 393	121 200	27 716	89 849

Spaľovanie odpadov

Spaľovanie odpadov sa využíva v komunálnej i priemyselnej sfére, pričom vyhodnotenie plnenia cieľov POH SR vzťahujúcich sa na túto oblasť patrilo k menej úspešným.

Tabuľka č. 13 - Podiel spaľovania odpadov, KO a priemyselných odpadov na celkovom nakladaní s odpadmi v rokoch 2002 – 2005

Rok	2002	2003	2004	2005
Množstvo spáleného odpadu v t	24422,92	12875,23	11465,18	31854,95
Podiel z celkového množstva odpadov v [%]	1,90	2,59	2,14	5,51

Rok	2002	2003	2004	2005
Množstvo spáleného KO v t	536,3	167,1	26,6	27,1
Podiel z celkového množstva odpadov v [%]	0,042	0,034	0,005	0,005

Rok	2002	2003	2004	2005
Množstvo spáleného priemyselného odpadu v t	23 886,62	12 708,13	11 438,58	31 827,85
Podiel z celkového množstva odpadov v [%]	1,85	2,55	2,13	5,51

Zdroj: SAŽP (RISO)

Z celkom vzniknutého odpadu sa v Nitrianskom kraji takto nakladá len asi s 5,5 % odpadu.

Zoznam spaľovní odpadov v Nitrianskom kraji

Prevádzkovateľ	Spôsob čistenia spalín	Rok uvedenia do prevádzky	Projekt./ skutočná kapacita	Zámer v nasledujúcich rokoch
DUSLO a.s. Šaľa	mokrú pračka cyklónový odlučovač	1982	5 t . h ⁻¹ 0,904 t . h ⁻¹	rekonštrukcia spaľovne
NsP Komárno	cyklón. odlučovač	1991	60 kg . h ⁻¹ 60 kg . h ⁻¹	Ukončenie prevádzky rok 2005
NsP Levice	ekoblok VS 72 (Wasteko) v r. 1993	1981	60 kg . h ⁻¹ 26 kg . h ⁻¹	Ukončenie prevádzky rok 2006
NsP Nové Zámky	-	1984	40 kg . h ⁻¹ 34 kg . h ⁻¹	V prevádzke do 27.12.2005;
NsP Šahy	cyklón. odlučovač	1975	100 kg . h ⁻¹	Ukončenie prevádzky rok 2005
NsP Nitra	Čistička spalín OSKO DRY/WET	2003	98 kg . h ⁻¹	
NsP Topoľčany	cyklón odlučovač	1975	60 kg . h ⁻¹	Ukončenie prevádzky rok 2005

Zneškodňovanie odpadov inými metódami

Osobitná pozornosť je venovaná odpadom, ktoré si z celospoločenských dôvodov zasluhujú zvýšenú pozornosť. Takýmito dôvodmi sú najmä: vplyv na zdravie človeka a životné prostredie (A), celoplošný výskyt (B) alebo vznik vo veľkých množstvách (C). Z týchto dôvodov je stručne vyhodnotená úroveň nakladania s KO (B,C), stavebným odpadom a odpadom z demolácií (B,C), odpadom zo zdravotnej a veterinárnej starostlivosti (A) a PCB odpadov s obsahom týchto látok (A).

Nakladanie s komunálnym odpadom

Z celkom vzniknutého KO sa v roku 2005 zhodnocovalo iba 2,33 %, z toho zhodnocovanie kompostovaním (R3) predstavuje 60 %. Podiel energeticky zhodnocovaného odpadu (R1) z celkom zhodnocovaného KO je zanedbateľný, čo súvisí s tým, že v Nitrianskom kraji sa nenachádza spaľovňa komunálneho odpadu.

Podstatné množstvo KO, 206,3 tis. t sa zneškodňuje. Ako metóda zneškodnenia dominuje skládkovanie odpadov. Podiel skládkovaného odpadu z celkom zneškodneného KO predstavoval 99,8 %.

Z celkom vzniknutého KO (218,2 tis. ton) predstavuje až 196,3 tis. t kategória 2003, kam patrí aj zmesový komunálny odpad, čo zodpovedá približne 90 %. Uvedené poukazuje na stále nedostatočnú úroveň separácie zhodnotiteľných zložiek KO v SR.

Podľa ŠÚ SR z 307,9 kg/obyv. KO vzniknutého v roku 2005 predstavuje priemerné množstvo zhodnoteného KO približne 7,2 kg/obyv. za rok (2,3 %).

Nakladanie s odpadmi zo zdravotnej starostlivosti

Ako najčastejšie využitá metóda nakladania s odpadmi podskupiny 18 01 je spaľovanie (D10). Menšie množstvo odpadu sa zneškodňuje uložením na skládky (môže ísť len o odpady s číslami druhov 18 01 01 a 18 01 04) a časť vzniknutého odpadu 18 01 01 sa zhodnocuje recykláciou kovov (R3). Ostatné metódy nakladania sa uplatňujú v podstatne menšej miere. Značná časť zo vzniknutého množstva odpadov podskupiny 18 01 sa za súčasného stavu spaľuje v technicky nevhodných zariadeniach, ktoré postupne končia prevádzku. Redukcia počtu spaľovní odpadov podskupiny 18 01 si vyžaduje zabezpečiť pôvodcami týchto odpadov náhradné riešenia.

Nakladanie s odpadmi z veterinárnej starostlivosti

Nakladanie s odpadmi živočíšneho pôvodu zabezpečuje ADOVA Nitra. Prostredníctvom tejto kafilérie sa rieši aj zneškodňovanie rizikového odpadu živočíšneho pôvodu, t.j. dobytky s potenciálom BSE (bovinnej spongiformnej encefalopatie) a iných infekčných chorôb a odpady zo sanitných bitúnkov z celého územia SR. Tieto odpady sú po vysokoteplotnom vysokotlakovom spracovaní v Nitre odvážané do prevádzky v Považských cementárňach a. s., Ladce (PCLA), kde sa nachádza linka na spaľovanie mäsovo- kostnej múčky a živočíšnych tukov.

Novú kvalitu do povoľovania nových prevádzok priniesol zákon č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia (zákon o IPKZ) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V zmysle tohto zákona povolí správny orgán činnosť v existujúcej prevádzke alebo povolí novú prevádzku len vtedy, ak znečisťovanie z nej nespôsobí prekročenie normy kvality životného prostredia a ak sú súčasne splnené aj ostatné podmienky podľa tohto zákona. Takéto podmienky spĺňajú najlepšie dostupné techniky/technológie (BAT).

Zákon o IPKZ určuje, ktoré priemyselné činnosti podliehajú integrovanému povoľovaniu.

V zmysle zákona o IPKZ, po 30.10.2007 nemôžu prevádzkovatelia prevádzkovať svoje zariadenia bez vydaného integrovaného povolenia.

Stavby a zariadenia na úpravu a zhodnocovanie odpadov

Vývoj infraštruktúry na zhodnocovanie odpadov prešiel zložitým procesom. Postupné zlepšovanie stavu zhodnocovania odpadov (a všeobecne nakladania s odpadmi) sa realizovalo na oboch úrovniach:

- podnikovej úrovni, t.j. priamo u pôvodcov odpadov, u ktorých sa nakladanie s odpadmi na mieste ich vzniku stalo súčasťou podnikových aktivít,
- činnosťou subjektov, ktoré podnikajú v oblasti nakladania s odpadmi a poskytujú pôvodcom odpadov služby zamerané na nakladanie s odpadmi.

Zoznam zariadení na zhodnocovanie odpadov v Nitrianskom kraji

Okres	Firma	Prevádzka	Sídlo prevádzky
KOMÁRNO	DP GLOBÁL Kolárovo, príspevková organizácia	prevádzka - areál DP Globál Kolárovo (priemyselná oblasť)	Kolárovo
	PNEU COMP, s.r.o.	Pribeta, ul. Rúbaňská 13, areál PD v Pribeta	Pribeta
	SLEDGE Slovakia, spol. s r.o.	priemyselná zóna	Kolárovo

Okres	Firma	Prevádzka	Sídlo prevádzky
	TECHNICKÉ SLUŽBY MESTA HURBANOVO	prevádzka - areál PD Bohatá, k. ú. Hurbanovo	Hurbanovo
	Ladislav Juhász- Tatraspol	mobilné zariadenie	
LEVICE	ARGUSS, spol. s r.o.	prevádzka – kompostáreň	Lok
	ARGUSS, spol. s r.o.	Prevádzka – žiarivky	Lok
	ARGUSS, spol. s r.o.	Prevádzka – elektroodpad	Lok
	EL, spol. s r.o.	prevádzka - Poľnohospodárske družstvo Levice - Malý Kiar	Levice
	EL, spol. s r.o.	prevádzka - Poľnohospodárske družstvo - Krškany	Krškany
	FOTOCOLOR, Ing. Vojtech Lojka	prevádzka	Čajkov
	Ing. Jozef Horniak - VIALLE	mobilné zariadenie	Levice
	SLOVENSKÉ ENERGETICKÉ STROJÁRNE, a.s.	prevádzka	Tlmače
	EL, spol. s r.o.	poľné hnojisko AGRO- Géňa s.r.o.	Levice
	ELEE, spol. s r.o.	areál CTZ Rybníky IV.	Levice
	ARGUSS, spol. s r.o.	Prevádzka – dekontaminačná plocha	Lok
	Arguss, spol. s r.o.	Prevádzka – odpadové oleje	Lok
	Arguss, spol. s r.o.	Prevádzka – alternatívne palivo	Lok
NITRA	CESTY Nitra, a.s.	mobilné zariadenie	
	EKOPLAST, občianske združenie	Areál poľnohospodárskeho družstva Lukáčovce	Nitra
	Ing. Marián Sahul STAVEKO	mobilné zariadenie	
	OFIR - Julio Tabi, s.r.o.	prevádzka - areál PD	Lehota
	OFIR - Julio Tabi, s.r.o.	prevádzka - areál PD	Lehota
	PLASTIKA, a. s. Nitra	Novozámocká cesta 222	Nitra
	PLASTIKA, a.s.Nitra	Novozámocká cesta 222	Nitra
	PRÁČOVNE A ČISTIARNE, s.r.o.	Priemyselná 9	Nitra
	PUMPKIN & P, s.r.o.	prevádzka v areáli PD Lehota	Lehota
	Školský poľnohospodársky podnik SPU Nitra	prevádzka - hospodársky dvor Kolíňany	Kolíňany
	VÚSAPL, a.s.Nitra	Novozámocká cesta 179	Nitra

Okres	Firma	Prevádzka	Sídlo prevádzky
	Visteon Slovakia, s.r.o.	Dolné hony 2	Nitra
	Envi-Geos Nitra, s.r.o.	Murgašova 2	Nitra
	EL, spol. s r.o.	Lúčnica nad Žitavou	Lúčnica nad Žitavou
NOVÉ ZÁMKY	Brantner Nové Zámky spol. s r.o.	prevádzka	Nové Zámky
	ERA-PACK-PLUS, s.r.o.	prevádzka	Nové Zámky
	F.O.Z. - Slovensko, spol. s r.o.	prevádzka ACHP	Hul
	František Kurucz - KURUC COMPANY	prevádzka	Šurany
	KAPPA Štúrovo, a.s.	prevádzka 1	Štúrovo
	KAPPA Štúrovo, a.s.	prevádzka 2	Štúrovo
	KAPPA Štúrovo, a.s.	prevádzka 3	Štúrovo
	N - Plast, spol. s r.o.	prevádzka	Hul
	U.P.Broker s.r.o.	mobilné zariadenie	Štúrovo
	Ing. Jozef Tomšík - TOMA-Flock	Malá Maňa 110	Úľany nad Žitavou
ŠAĽA	Ing. Ivan Kováč - IMK	Areál bývalého PD	Šaľa - Veča
	Recyplast SK spol. s r.o.	areál hospodárskeho dvora a.s. Hydrostav, OZ šaľa pri VE Kráľová nad Váhom	Šaľa
	VODOMONT-Vodohospodárske stavby a.s.,	mobilné zariadenie	Šaľa
TOPOĽČANY	TOPLAST	prevádzka	Jacovce
	Obec KAMANOVÁ	Prevádzka - Kompostové hospodárstvo	Kamanová
	Obec Tovarníky	Kompostové hospodárstvo	Tovarníky
	EL, spol. s r.o.,	PD Ludanice	Chrabrany
	PROFIPLAST, spol. s r.o.	prevádzka	Topoľčany
	SCHWARZ - EKO spol. s r.o.	prevádzka- kompostáreň mesta Topoľčany	Topoľčany
	SCHWARZ - EKO spol. s r.o.	Kompostové hospodárstvo	Nemčice
	TOPVAR, a.s. Topoľčany	prevádzka	Topoľčany
	Helio Peleta, s.r.o.	prevádzka	Dvorany nad Nitrou
	JUDr. Varga - APEX	poľné hnojisko	Nemčice

Okres	Firma	Prevádzka	Sídlo prevádzky
	Testamal - Trnková Helena	mobilné zariadenie	
ZLATÉ MORAVCE	AGROSTYRO, s.r.o.	prevádzka	Zlaté Moravce
	HP - SERVIS	prevádzka	Skýcov
	Recyclast SK spol. s r.o.	prevádzka	Beladice
	WASTE RECYCLING, a.s.	prevádzka 1	Zlaté Moravce
	H2G, s.r.o	areál PD	Nevidzany
	Global Progres, a.s	prevádzka	Topoľčianky
	WASTE RECYCLING, a.s.		Zlaté Moravce
	WASTE RECYCLING, a.s.		Zlaté Moravce
	Wienerberger Slovenské tehelne s.r.o.		Zlaté Moravce
	Vion a.s.	mobilné zariadenie	

2.11.1.4 Rádioaktívne odpady

Zneškodňovanie rádioaktívnych odpadov (RAO) nie je predmetom riešenia POH SR ani POH ostatných administratívnych celkov, preto hodnotenie tejto problematiky vychádza najmä z materiálov MH SR, SE a. s. Bratislava a Jadrovej elektrárne Mochovce (EMO).

Na území Nitrianskeho kraja bude RAO produkovať EMO po jej uvedení do prevádzky. Množstvá a druhy RAO budú obdobné ako u Jadrovej elektrárne v Jaslovských Bohuniciach (EBO).

Okrem RAO bude EMO produkovať tiež neaktívne pevné odpady. Ich najväčšie množstvo pochádza z chemickej úpravy riečnej vody, pričom vznikajú kaly obsahujúce najmä uhličitán vápenatý. Vlhký kal po čiastočnom odvodnení bude odvedený na kalové polia, vzdialené cca 3 km od elektrárne. Odkalisko so skladovacím objemom cca 425 000 m³ vystačí najmenej na 19 rokov prevádzky elektrárne. Množstvá ostatných neaktívnych odpadov sú veľmi malé a budú zneškodnené na skládkach KO, alebo prostredníctvom špeciálnych organizácií.

EMO bude produkovať nasledovné kategórie RAO:

- Kvapalné,
- Pevné,
- z likvidácie (demonťovaný materiál).

Zneškodňovanie RAO vychádza z činností vedúcich dlhodobo k minimalizácii vplyvu RAO na životné prostredie. Zahrňuje aspekty technické, ekonomické, organizačné, legislatívne, pričom k technickým aspektom patrí minimalizácia, triedenie, úprava, spracovanie, skladovanie, uloženie, manipulácia a transport RAO.

Zdroje nízko a stredne aktívnych RAO tvoria vysýtené iontomeničové filtre do zariadení na čistenie rádioaktívnych vôd, koncentráty z odparky na čistenie vôd a rôzne odpady ako sú kontaminované pracovné a ochranné pomôcky, konštrukčné

materiály kontaminované rádioaktívnymi látkami a bežné odpady, ktoré nie sú znečistené, ale sú považované za aktívne skôr z opatrnosti.

Celkové množstvá pevných nízko a stredne aktívnych RAO a ich celková aktivita pri prevádzke dvoch reaktorových blokov v EMO na základe skúseností z EBO budú nasledovné:

- 30 m³ za rok náplne iontomeničov, rozdelené približne v pomere 5:3 medzi stredne a nízko aktívne RAO. Stredne aktívne náplne sa odhadujú na 2 až 200 TBq za rok a nízko aktívne náplne na 10⁻⁷ až 10⁻³ TBq za rok,
- 10 až 24 m³ za rok odparených koncentrátov v rozmedzí 1,8 až 120 TBq celkovej aktivity.

Všetky odpady tohto charakteru budú skládkované v elektrárni v priestoroch na to určených a postupne spracovávané podľa ich charakteru. Pri tomto spracovaní sa zmenší ich objem a po spevnení cementáciou alebo bitumenizáciou budú uložené v republikovom úložisku nízko a stredne aktívnych RAO (RÚ RAO), ktoré je pre tento účel vybudované v blízkosti elektrárne.

RÚ RAO Mochovce je úložisko povrchového typu, určené pre konečné uloženie nízko a stredne aktívnych pevných a spevnených RAO, vznikajúcich pri prevádzke jadrových elektrární na území SR (V1, V2, A1, EBO, EMO) a tzv. inštitucionálnych RAO vzniknutých vo výskumných ústavoch, laboratóriách, nemocniciach a iných inštitúciách zaoberajúcich sa činnosťou, pri ktorej vznikajú RAO.

RÚ RAO má vybudovaný systém ochranných bariér s cieľom zabezpečenia izolácie RAO od životného prostredia a to v čase aktívnej prevádzky úložiska ako i po skončení jeho prevádzky (t.j. niekoľko sto rokov). Okrem fixovania odpadu tiež niekoľkonásobné umelé inžinierske bariéry zamedzujú úniku rádionuklidov do životného prostredia. Prírodnú bariéru zamedzujúcu úniku rádionuklidov tvoria vlastné málo priepustné geologické formácie.

Rádiologické ohodnotenie RÚ RAO Mochovce bolo uskutočnené belgickou organizáciou SCK - CEN v roku 1993 a výsledky štúdie boli preverené skupinou MAAE v roku 1994.

Pre úložisko bol stanovený veľmi prísny limit ročnej dávky na jednotlivca 0,1 m Sv. Podľa výpočtov tento limit pri úplnom využití úložiska nebude prekročený.

Základné rádiohygienické kritérium pre RÚ RAO Mochovce bolo schválené Okresným úradom Levice, referátom okresného lekára nasledovne: "Celkový rádiologický dopad bude taký, že efektívna dávka pre jednotlivca z kritickej skupiny za rok nebude nikdy v období prevádzky úložiska, ani potom väčšia ako 250 mikrosievert."

RÚ RAO Mochovce sa bude prevádzkovať za podmienok určených Úradom jadrového dozoru SR (ÚJD SR) na základe odsúhlasených kritérií prijateľnosti.

Podľa požiadaviek ÚJD SR boli na RÚ RAO Mochovce realizované ďalšie úpravy za účelom zvýšenia bezpečnosti ukladania RAO. RÚ RAO Mochovce je v súčasnosti hodnotené ako jedno z najbezpečnejších a najtrvácnejších úložísk nízko a stredne aktívnych RAO vo svetovej mierke, spĺňajúce všetky podmienky pre ukladanie RAO podľa medzinárodných noriem a kritérií.

Vyhorené jadrové palivo (VJP) obsahuje veľké množstvo vysoko aktívnych látok. Samotné VJP nie je odpadom, tým sa môže stať až po jeho prípadnom prepracovaní, kedy vznikne nové palivo a vysoko aktívny odpad (VAO), ktorý je potrebné bezpečným spôsobom natrvalo uložiť. V súčasných ekonomických podmienkach SE a.s. nepredpokladajú VJP prepracovať. V súčasnosti aj krajiny s vyspelými ekonomikami (USA, Kanada, Švédsko) zvolili koncepciu priameho ukladania VJP ako ekologicky vhodné riešenie.

VJP po vybratí z reaktora bude uložené v osobitných bazénach zaplnených vodou najmenej tri roky, v priebehu ktorých sa zníži množstvo vytváraného zvyškového tepla. Následné skladovanie VJP sa predpokladá v dlhodobých suchých skladoch (na dobu cca 50 rokov) do doby vybudovania definitívneho hlbinného úložiska, v ktorom bude VJP, resp. v prípade jeho prepracovania tiež VAO uložené. Pre dlhodobé skladovanie VJP z EMO sa preveruje možnosť nadprojektového využívania mokrého skladu EBO, t.j. zvýšenie životnosti a kapacity bazénov. Na základe rozhodnutia ÚJD SR a stanoviska MŽP SR o ďalšom využití medziskladu EBO, bude výberový proces na zabezpečenie dlhodobého skladovania (cca 50 rokov) VJP z EBO a EMO pokračovať.

V súčasnosti je tiež diskutovaná možnosť odvozu VJP do zeme pôvodcu (Ruská republika).

Celosvetovo je prijatý názor, že pre vysoko aktívne materiály (VJP a VAO) sú vhodné jedine úložiská budované vo vhodných hlbinných geologických formáciách, v ktorých je možné zamedziť úniku rádioaktívnych látok a ohrozeniu životného prostredia.

V SR bol zahájený geologický výskum a prieskum hlbinného úložiska RAO v roku 1993, pričom jeho ukončenie, vrátane podrobného prieskumu najvhodnejšej lokality je plánované v roku 2014. Zatiaľ sa skúmajú širšie oblasti bez určenia najvhodnejšej lokality.

Zložitost' celého problému, technická náročnosť a dĺžka realizácie hlbinného úložiska RAO (minimálne 30 rokov po ukončení geologického prieskumu) neumožňujú počítať s prevádzkou hlbinného úložiska RAO skôr ako v roku 2050.

Zákon NR SR o Štátnom fonde likvidácie jadrovej energetických zariadení a nakladania s VJP a RAO č. 254 z 25. augusta 1994 vytvoril aj ekonomické podmienky pre optimálne nakladanie s VJP a RAO, ako i pre výskum, prieskum, výstavbu, prevádzku až uzatvorenie definitívneho hlbinného úložiska VJP a VAO v SR.

2.11.2 Návrh riešenia nakladania s odpadmi

Štátna environmentálna politika a integrovaná koncepcia odpadového hospodárstva

Systém odpadového hospodárstva v SR je súčasťou štátnej environmentálnej politiky v odpadovom hospodárstve a nadväzuje krajskej a okresnej environmentálnej politiky v odpadovom hospodárstve.

Základom stratégie hospodárenia s odpadmi je integrovaná koncepcia, ktorá je založená na nasledovných princípoch:

- obmedzovanie vzniku odpadov,
- znižovanie obsahu toxických látok v odpade,
- zhodnocovanie odpadov v čo najväčšej miere,
- tepelná úprava odpadov, pokiaľ ich nebolo možné inak využiť, s cieľom získať energiu, znížiť objem a hmotnosť odpadov a znížiť obsah škodlivých látok v odpadoch,
- skládkovanie odpadov v čo najmenšej možnej miere.

Zníženie tvorby odpadov predpokladá:

- zavádzanie a používanie nových moderných technológií a čistejších technológií na úrovni "stavu techniky",
- používanie surovín a prísad, pri aplikáciách ktorých nevznikajú nové nevyužiteľné odpady,

- návrh výrobkov, ktoré po strate životnosti môžu byť po úprave alebo spracovaní vrátené do spotrebiteľského alebo materiálového kolobehu.

Proces zvyšovania podielu hodnotiteľných odpadov orientovať na tie druhy odpadov, ktoré sú:

- už v určitej miere v súčasnosti hodnotované (zberový papier, kovy, sklo, opotrebované ropné oleje, pneumatiky a pod.),
- v súčasnosti využívané len v malej miere tzv. komoditné programy, ako odpadové (olovené akumulátory, stavebný odpad, autovraky, elektrický a elektronický šrot, kaly z ČOV, biologický odpad a pod.).

Návrh opatrení na realizáciu koncepčno- systémových cieľov odpadového hospodárstva

Materiálové zhodnocovanie odpadov

Dosiahnuť materiálové zhodnotenie pre 50 % odpadov vo vzťahu k množstvu odpadov vzniknutých v SR v roku 2010.

Opatrenia:

- podpora budovania chýbajúcich recyklačných kapacít a podpora separovaného zberu odpadov,
- rozvoj technológií na materiálové zhodnocovanie odpadov zamerať na komodity s obsahom nebezpečných látok, resp. pri spracovaní ktorých nebezpečné odpady vznikajú, alebo môžu vznikať (napr. chladiacich a klimatizačných zariadení s obsahom CFC, HCFC alebo ortuti v iných elektrozariadeniach),
- venovať pozornosť materiálovému zhodnocovaniu kompaktných odpadov, pre ktoré nie je možnosť získať príspevok z Recyklačného fondu (elektrozariadenia, na ktoré sa nevzťahuje 7. časť zákona o odpadoch),
- zamerať sa na materiálové zhodnocovanie plastov pre priemyselné použitie, s dôrazom na recykláciu týchto materiálov,
- podporiť projekty na materiálové zhodnocovanie biologicky rozložiteľných odpadov
- zvýšiť materiálové zhodnocovanie stavebných odpadov kontrolou dodržiavania ustanovenia podľa § 40c ods. 2 a 3,
- vykonávať účinnú kontrolu dodržiavania zhodnocovania odpadov pred zneškodňovaním odpadov.

Energetické zhodnocovanie odpadov

Zvýšiť energetické zhodnocovanie odpadov na úroveň 10 % vo vzťahu k celkom vzniknutým odpadom v SR v roku 2010.

Opatrenia:

- spáliteľné odpady, ktoré nie je ekonomicky akceptovateľné materiálovo zhodnotiť, spracúvať na alternatívne palivo na energetické zhodnotenie v procese spalovania odpadov,
- kapacitu spaľovacích zariadení pre odpady s vysokým spalným teplom optimalizovať na úroveň potrieb Nitrianskeho kraja a v súlade s množstvom odpadu, pre ktoré je spaľovanie optimálny spôsob zhodnotenia,
- spaľovanie odpadového dreva a inej biomasy rozvíjať v súlade s prirodzenými možnosťami uplatnenia podľa miestnych podmienok,
- vykonávať účinnú kontrolu dodržiavania materiálového zhodnocovania odpadov prednostne pred energetickým zhodnocovaním.

Zneškodňovanie skládkovaním

Znížiť množstvo skládkovaného odpadu na 24 % pre celkom vzniknutý odpad v roku 2010

Opatrenia:

- podporovať vo všetkých oblastiach vzniku odpadov separovaný zber pre rozvoj recyklácie materiálov zo zhodnotiteľných odpadov,
- zvyšovať množstvo biologicky rozložiteľného odpadu (zo všetkých zdrojov) zhodnocovaného aeróbnym alebo anaeróbnym spôsobom (kompostovaním, resp. spracovaním na bioplyn),
- zvyšovať účinnosť separovaného zberu odpadov z obalov v celej šírke materiálov používaných pre tento účel,
- prednostniť spaľovanie odpadov pred skládkovaním,
- obmedzovať množstvo inertného odpadu ukladaneho na skládky a tento využívať v cestnom staviteľstve alebo ako materiál pri uzatváraní skládky, rekultivačných prácach a podobne,
- znižovať množstvo odpadov podľa prílohy č. 6 k zákonu o odpadoch, ktoré je potrebné pred uložením na skládku stabilizovať,
- minimalizovať množstvo kalov z ČOV ukladaneých na skládky,
- zvýšiť poplatky za ukladanie odpadov na skládky, pre všetky triedy skládok.

Zneškodňovanie spaľovaním

V roku 2010 spaľovať odpad výlučne s energetickým zhodnocovaním.

Opatrenia

- povoľovať nové zariadenia na spaľovanie odpadov len za energetického využitia.

Ciele boli stanovené v súlade s očakávaným vývojom v oblasti nakladania s jednotlivými druhmi odpadov, predovšetkým tých, pre ktoré sú stanovené limity zhodnocovania alebo je ich nakladanie inak regulované.

Organizovať nakladanie s odpadmi z elektrozariadení tak, aby sa v stanovených časových horizontoch dosiahla v Nariadení vlády č. 388/2005 Z.z. uvedená úroveň zberu odpadu a limity pre zhodnocovanie a pre opätovné použitie a recykláciu jednotlivých kategórií elektrozariadení.

Zároveň je potrebné organizovať nakladanie so starými vozidlami tak, aby boli dosiahnuté limity zhodnotenia, opätovného použitia a recyklácie v stanovených horizontoch podľa Nariadenia vlády č. 153/2004 Z.z.

Nakladanie s KO

- znížiť skládkovanie KO o 48 870 t
- vytvoriť podmienky na zhodnotenie 67 414 t KO, najlepšie zvýšením separovaného zberu odpadov na obmedzenie množstva zmesového komunálneho odpadu (20 03 01)

Opatrenia:

V oblasti materiálového zhodnocovania odpadov:

- v maximálnej miere materiálovo zhodnotiť separovane zbierané zložky komunálnych odpadov (podskupina 20 01),

- zabrániť kontaminácii komunálnych odpadov problémovými látkami, ktoré zabraňuje ich materiálovému zhodnocovaniu.

V oblasti separovaného zberu odpadov:

- celoplošne rozšíriť separovaný zber odpadov s čo najväčším počtom separovaných zložiek (papier, sklo, plasty, kovy a BRO),
- separačné systémy technicko-organizačne optimalizovať na miestne podmienky určujúce zloženie KO (v závislosti od druhu bytovej výstavby),
- zvýšiť účinnosť separovaného zberu papiera od občanov, najmä na miestach s vysokou koncentráciou obyvateľstva,
- podstatne zvýšiť separovaný zber VKM a odpadov a iných odpadov z obalov,
- zaviesť separovaný zber biologicky rozložiteľných odpadov vo väčších mestách (so zameraním na odpady 20 01 08, 20 02 01 a 20 02 03).

Cieľ: Organizovať separovaný zber v komunálnej sfére tak, aby sa dosiahli pokroky v úrovni separácie odpadov podľa tabuľky č. 36.

Ciele separovaného zberu komunálnych odpadov

Rok	Množstvo vyseparovaného odpadu v kg/obyvateľa	Podiel obyvateľov zapojených do separovaného zberu v %
2005	11	70
2008	25	75
2010	50	80

Opatrenie:

- pokračujúca podpora separovaného zberu v mestách a obciach Recyklačným fondom,
- celoplošné zvyšovanie počtu separovaných zložiek komunálneho odpadu,
- zlepšovanie logistiky systémov separovaného zberu podľa miestnych podmienok (komplexné systémy zberu),
- zvyšovanie zapojenia občanov do separovaného zberu zlepšovaním informovanosti a zvyšovaním ich environmentálneho povedomia,

Nakladanie s biologicky rozložiteľnými odpadmi

Do roku 2010 dosiahnuť 50 % -tný podiel materiálového zhodnotenia komunálnych biologicky rozložiteľných odpadov

Opatrenia:

- podporovať všetky formy materiálového zhodnocovania (domáce, komunitné, priemyselné),
- doriešiť technicko-organizačné zabezpečenie zberu biologicky rozložiteľných odpadov z domácností a siete hotelových reštauračných zariadení (20 01 08),
- vytvoriť podmienky zabraňujúce kontaminácii biologicky rozložiteľných odpadov škodlivinami a spracovať receptúry pre celoročné kompostovanie,
- postaviť priemyselné kompostárne pre väčšie mestá s ohľadom na miestne podmienky (počet obyvateľov, prevaha výstavby ...),
- komplexne riešiť uplatnenie kompostov na trhu a zvyšovať mieru ich zhodnotenia spracovaním na substráty.

- zvyšovať množstvo biologicky rozložiteľného odpadu (zo všetkých zdrojov) zhodnocovaného aeróbnym alebo anaeróbnym spôsobom (kompostovaním, resp. spracovaním na bioplyn),

Do roku 2010 znížiť množstvo biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov zneškodňovaných na skládkach o 6 % oproti roku 2005

Opatrenia:

- zaviesť systém evidencie a kontroly nakladania s biologicky rozložiteľnými odpadmi v komunálnych odpadoch mestách a obciach,
- vytvoriť podmienky na získavanie vstupnej suroviny pre celoročné kompostovanie,
- vytvoriť komplexnú infraštruktúru na materiálové zhodnocovanie biologicky rozložiteľných odpadov kompostovaním.

Zneškodnenie zásob PCB a iných POPs

Pri zneškodňovaní zásob PCB a ostatných POPs postupovať v súlade s Národným realizačným plánom pre POPs a podľa harmonogramu stanoveného Akčným plánom.

10. Kapitola 2.12 Ochrana prírody a krajinná štruktúra

posledná odrážka na str. 214 sa nahrádza novým nasledovným textom:

- Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov
- Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny
- Vyhláška 492/2006 MŽP SR, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny
- Zákon č. 17/1992 Z. z. o životnom prostredí
- Zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Vyhláška Krajského úradu životného prostredia Nitra č. 1/ 2004 z 10. mája 2004, ktorou sa určuje stupeň ochrany niektorých chránených areálov, prírodných rezervácií, národných prírodných rezervácií a prírodných pamiatok
- Vyhláška Krajského úradu životného prostredia Nitra č. 1/2006 z 15.marca 2006, ktorou sa zrušuje ochrana chránených areálov Bardoňovský park, Beliansky park, Michalský park, Novozámocký park, Rudňanského park, Školský park a Torišov park
- Vyhláška KUŽP Nitra č. 2/2006 z 18 mája 2006, ktorou sa vyhlasuje prírodná rezervácia Žibrica a ustanovujú jej zóny
- Vyhláška Krajského úradu v Nitre č. 2/1996 z 20. novembra ktorou sa vyhlasuje zoznam chránených stromov v Nitrianskom kraji
- Oznámenie č. 396/1990 Z. z. o dojednaní dohovoru o mokradiach majúcich medzinárodný význam, najmä ako biotopy vodného vtáctva a protokolu o jeho zmene (Ramsarský dohovor)
- Vyhláška MŽP SR č. 593/2006 ktorou sa vyhlasuje chránené vtáčie územie Dolné Považie

- Výnos MŽP SR č.3/2004-5.1, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu

10.1. Kapitola 2.12.1. Územná ochrana

V kapitole sa nahrádza pôvodný text kapitoly 2.12.1. Územná ochrana prírody novým nasledovným textom:

Podľa zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len "zákon") sa upravila kvantitatívne aj kvalitatívne územná ochrana prírody a krajiny v rámci celej Slovenskej republiky. Týmto zákonom boli zároveň do environmentálneho práva Slovenskej republiky transformované právne predpisy Európskej únie a ustanovenia medzinárodných dohovorov zameraných na ochranu prírody a krajiny.

Zákonom č. 543/2002 Z.z. sa zabezpečila celoplošná ochrana prírody a krajiny diferencovane v 5 stupňoch ochrany a 7 kategóriách chránených území so stanovením podmienok ochrany. Stupne ochrany zabezpečujú špeciálnu starostlivosť a režim v chránených územiach s vylúčením, resp. obmedzením takých činností, ktoré môžu nejakým spôsobom narušiť rozmanitosť podmienok a foriem života na Zemi, ekologickú stabilitu územia, využívanie prírodných zdrojov, vzhľad a pod.

Prvý stupeň ochrany platí všeobecne na území Slovenskej republiky, ktorému sa neposkytuje územná ochrana podľa § 17 až 31, to znamená na území mimo osobitne vyhlásených chránených území. Rozsah obmedzení sa so zvyšujúcim stupňom ochrany zväčšuje.

Za chránené územia možno vyhlásiť lokality, na ktorých sa nachádzajú biotopy európskeho významu a biotopy národného významu, biotopy druhov európskeho významu, biotopy druhov národného významu a biotopy vtákov vrátane sťahovavých druhov, na ktorých ochranu sa vyhlasujú chránené územia, významné krajinné prvky alebo územia medzinárodného významu.

Chránené územia je možné v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z. vyhlásiť v nasledovných kategóriách:

- a) chránená krajinná oblasť (CHKO)
- b) národný park (NP)
- c) chránený areál (CHA)
- d) prírodná rezervácia (PR)
- e) prírodná pamiatka (PP)
- f) chránený krajinný prvok (CHKP)
- g) chránené vtáčie územie (CHVÚ)

Na území Nitrianskeho kraja sa nachádzajú nasledovné kategórie chránených území:

Veľkoplošné chránené územia

- a) Chránená krajinná oblasť (CHKO)

Chránená krajinná oblasť je v zmysle § 18 zákona č. 543/2002 Z. z. definovaná ako rozsiahlejšie územie, spravidla s výmerou nad 1000 ha, s rozptýlenými ekosystémami, významnými pre zachovanie biologickej rozmanitosti a ekologickej stability, s charakteristickým vzhľadom krajiny alebo so špecifickými formami

historického osídlenia. Na území chránenej krajinej oblasti platí 2. stupeň ochrany, ak nie je v zákone ustanovené inak.

Na území Nitrianskeho kraja sa nachádzajú 3 chránené krajinné oblasti: CHKO Ponitrie, CHKO Dunajské luhy a CHKO Štiavnické vrchy.

Prehľad chránených krajinných oblastí

Názov chráneného územia	Okres	Rok vyhlásenia	Rozloha (v ha)
CHKO Ponitrie	NR, TO, ZM	1985	37 665
CHKO Štiavnické vrchy	LV	1979	77 630
CHKO Dunajské luhy	KN	1998	12 284

(Spracované podľa: ŠOP SR, 2007)

Maloplošné chránené územia

b) Chránený areál (CHA)

Za chránený areál sa v zmysle § 21 zákona 543/2002 Z. z. vyhlasuje lokalita spravidla s výmerou do 1000 ha, na ktorej sú biotopy európskeho významu alebo biotopy národného významu alebo ktorá je biotopom druhu európskeho významu alebo biotopom druhu národného významu a kde priaznivý stav týchto biotopov záleží na obhospodarovaní človekom.

Za chránený areál je možné vyhlásiť aj územie s trvalejším výskytom chránených druhov živočíchov, rastlín, nerastov a skamenelín, plochy slúžiace na prírodovedecké účely a kultúrno-výchovné účely a niektoré časti prírody dotvorenej ľudskou činnosťou.

Na území chráneného areálu platí 3., 4. a 5. stupeň ochrany.

Na území Nitrianskeho kraja sa nachádza 54 CHA. Z toho skoro 80% (43 území) predstavujú historické parky.

Prehľad chránených areálov za Nitriansky kraj

Ev. číslo	Názov	Výmera (m2)	Rok vyhlásenia	Spravujúci orgán	Okres
925	Bohatský park	46 400	1981	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
931	Čičovský park	86 600	1981	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
38	Dropie	9 127 642	1955	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
938	Hurbanovský park	54 400	1981	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
926	Kaštieľsky park	11 000	1981	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
944	Kraviansky park	23 400	1981	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
953	Marcelovský park	21 600	1981	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
1116	Pribetský háj	23 959	2002	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
959	Strážsky park	66 100	1981	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
963	Svätopeterský park	51 602	1981	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
927	Bohunický park	36 028	1984	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	LV
935	Hokovský park	45 612	1984	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	LV
936	Hornosemerovský park	118 791	1984	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	LV
1070	Kráľovičova slatina	2 632	2000	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	LV
89	Levické rybníky	918 300	1974	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	LV
950	Levický park	17 277	1984	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	LV
970	Santovský park	49 864	1984	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	LV
964	Svodovský park	31 035	1984	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	LV
990	Želiezovský park	132 725	1984	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	LV
919	Bábsky park	42 200	1982	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	NR

948	Hornolefantovský park	32 200	1982	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	NR
1081	Huntácka dolina	87 431	2000	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	NR
66	Jelenská gaštanica	38 000	1952	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	NR
939	Klasovský park	39 900	1982	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	NR
957	Kynecký park	14 900	1982	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	NR
946	Lapášsky park	21 900	1982	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	NR
947	Lefantovský park	290 100	1982	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	NR
958	Malantský park	67 800	1982	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	NR
855	Mojmírovský park	33 993	1982	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	NR
960	Novoveský park	65 900	1982	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	NR
962	Rumanovský park	29 700	1982	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	NR
976	Šuriansky park	9 500	1982	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	NR
977	Tajniansky park	101 900	1982	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	NR
965	Veľkozálužský park	96 300	1982	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	NR
992	Žitavský park	44 900	1982	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	NR
1	Alúvium Paríža	1 030 941	1988	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
941	Komjatický park	64 929	1984	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
951	Lipovský park	34 320	1984	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
952	Maniansky park	76 901	1984	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
1102	Moľvy	85 260	2001	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
967	Palárikovský park	508 776	1984	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
969	Rúbaniansky park	57 674	1984	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
972	Močenský park	58 700	1982	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	SA
934	Hajnonovoveský park	117 076	1984	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	TO
978	Tesársky park	19 600	1984	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	TO
982	Tovarnický park	163 482	1984	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	TO
4	Arborétum Mlyňany	611 479	1951	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	ZM
922	Beladický park	66 000	1982	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	ZM
1080	Kostolianske lúky	42 019	2000	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	ZM
988	Park Janka Kráľa	12 900	1982	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	ZM
989	Park pri hrobke Migazziovcov	3 200	1982	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	ZM
923	Pustochotársky park	72 500	1982	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	ZM
197	Topolčianska zubria zvernica	1 401 600	1964	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	ZM
981	Topolčiansky park	103 300	1982	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	ZM

(Spracované podľa: Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny Slovenskej republiky, 2007)

c) Prírodná rezervácia (PR)

Za prírodnú rezerváciu sa vyhlasuje podľa § 22 zákona č. 543/2002 Z. z. lokalita spravidla s výmerou do 1000 ha, ktorá predstavuje pôvodné alebo ľudskou činnosťou málo pozmenené biotopy európskeho významu alebo biotopy národného významu, alebo biotopy druhov európskeho významu a národného významu. Prírodnú rezerváciu spravidla predstavujúcu nadregionálne biocentrum ako súčasť najvýznamnejšieho prírodného dedičstva štátu, môže Ministerstvo životného prostredia (MŽP) SR ustanoviť za národnú prírodnú rezerváciu.

Na území prírodnej rezervácie a národnej prírodnej rezervácie platí 4. alebo 5. stupeň ochrany.

Na území Nitrianskeho kraja sa nachádza 43 prírodných rezervácií a 14 národných prírodných rezervácií s celkovou rozlohou 2384 ha.

Prehľad prírodných rezervácií Nitrianskeho kraja

Ev. číslo	Názov	Výmera (m2)	Rok vyhlásenia	Spravujúci orgán	Okres
797	Alúvium Žitavy	325 300	1993	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
12	Bokrošské slanisko	140 600	1988	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
799	Búčske slanisko	203 995	1993	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
1120	Dunajské trstiny	1 041 016	2002	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
52	Chotínske piesky	70 230	1953	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
1078	Komočín	4 892	2000	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
1117	Kratina	101 500	2002	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
93	Listové jazero	410 200	1988	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
1118	Líščie diery	133 174	2002	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
811	Lohotský močiar	241 336	1993	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
102	Malý ostrov	83 400	1952	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
103	Marcelovské piesky	44 695	1988	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
802	Martovská mokraď	118 729	1993	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
104	Mašan	21 607	1988	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
1079	Mostová	151 290	2000	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
1121	Pod Starým vrchom	36 513	2002	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
815	Pohrebište	693 296	1993	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
146	Révajovská pustatina	6 800	1988	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
823	Vrbina	344 895	1993	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
185	Zlatniansky luh	91 400	1974	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
44	Hlohyňa	25 400	1982	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	LV
56	Jabloňovský Roháč	646 400	1950	ŠOP - S-CHKO Štiavnické vrchy	LV
809	Krivín	541 500	1993	ŠOP - S-CHKO Štiavnické vrchy	LV
1104	Kusá hora	61 579	2001	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	LV
165	Šípka	468 400	1988	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	LV
189	Vozokánsky luh	110 500	1953	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	LV
1077	Bíňanský rybník	351 343	2000	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	LV, NZ
95	Lupka	207 300	1952	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	NR
198	Žibrica	686 053	1954	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	NR
28	Čierna voda	63 176	1986	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
1103	Čistiny	178 477	2001	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
37	Drieňová hora	9 700	1964	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
806	Jurský Chlm	58 003	1993	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
817	Sovie vinohrady	48 600	1993	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
173	Torozlín	54 008	1982	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
822	Veľký les	210 900	1993	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
190	Vfšok	14 525	1965	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
200	Žitavský luh	746 884	1980	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
23	Čepúšky	581 280	1988	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	TO
45	Holé brehy	54 400	1976	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	TO
808	Kovarská hôrka	44 000	1993	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	TO
142	Preliačina	358 700	1988	ŠOP - S-CHKO Biele Karpaty	TO
157	Solčiansky háj	70 700	1984	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	TO

(Spracované podľa: Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny Slovenskej republiky, 2007)

d) Prírodná pamiatka (PP)

V zmysle § 23 zákona č. 543/2002 Z. z. sa za prírodnú rezerváciu vyhlasujú bodové, líniové alebo iné maloplošné ekosystémy, ich zložky alebo ich prvky, spravidla s

výmerou do 50 ha, ktoré majú vedecký, kultúrny, ekologický, estetický alebo krajínovotvorný význam.

Prehľad národných prírodných rezervácií na území Nitrianskeho kraja

Ev. číslo	Názov	Výmera (m2)	Rok vyhlásenia	Spravujúci orgán	Okres
3	Apálsky ostrov	859 746	1954	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
27	Čičovské mŕtve rameno	798 715	1964	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	KN
49	Horšiarska dolina	3 133 772	1976	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	LV
127	Patianska cerina	265 000	1927	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	LV
183	Bábsky les	303 900	1966	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	NR
196	Zoborská lesostep	230 800	1952	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	NR
80	Burdov	3 641 400	1966	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
21	Čenkovská lesostep	796 000	1965	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
22	Čenkovská step	35 700	1951	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
71	Kamenínske slanisko	348 885	1953	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
79	Leliánsky les	1 987 400	1966	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
126	Parížske močiare	1 840 464	1966	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
51	Hrdovická	300 300	1982	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	TO
180	Včelár	87 600	1983	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	ZM

(Spracované podľa: Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny Slovenskej republiky, 2007)

Jedinečnú prírodnú pamiatku, ktorá predstavuje súčasť najvýznamnejšieho prírodného dedičstva štátu, môže MŽP SR ustanoviť za národnú prírodnú pamiatku.

Na území prírodnej pamiatky a národnej prírodnej pamiatky platí 4. a 5. stupeň ochrany, ak zákon neustanovuje inak.

V súčasnosti je na území Nitrianskeho kraja evidovaných 18 prírodných pamiatok a jedna jaskyňa - Jaskyňa Čertova pec, ktorá je vyhlásená za prírodnú pamiatku bez ochranného pásma.

Prehľad prírodných pamiatok na území Nitrianskeho kraja

Ev. číslo	Názov	Výmera (m2)	Rok vyhlásenia	Spravujúci orgán	Okres
178	Travertínová kopa	140	1958	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	LV
1105	Zlepencová terasa	12 076	2001	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	LV
174	Nitriansky dolomitový lom	12 599	1982	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	NR
11	Bíňanský sprašový profil	3 600	1984	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
70	Kamenický sprašový profil	1 500	1984	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
105	Meander Chrenovky	9 607	1984	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
912	Mužlianský potok	309 542	1990	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
137	Potok Chrenovka	258 845	1984	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
999	Rieka Žitava	18 221	1990	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	NZ
5	Bábske jazierko	35 201	1973	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	SA
18	Bystré jazierko	20 000	1973	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	SA
29	Čierne jazierko	34 027	1973	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	SA
57	Jahodníanske jazierka	53 271	1973	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	SA
176	Trnovské rameno	65 786	1973	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	SA
188	Vlčianske mŕtve rameno	82 394	1983	ŠOP - S-CHKO Dunajské luhy	SA
8	Belanov kút	27 200	1983	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	TO
25	Čermiansky močiar	54 457	1988	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	TO
779	Veľký Inovec	84 000	1992	ŠOP - S-CHKO Ponitrie	ZM

(Spracované podľa: Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny Slovenskej republiky, 2007)

Na území Nitrianskeho kraja sa nachádza spolu 129 maloplošných chránených území s celkovou výmerou 4125,25 ha. Z Banskobystrického kraja na územie Nitrianskeho kraja zasahujú dve chránené územia: prírodná rezervácia Kliča a prírodná rezervácia Ryžovisko. Z Trnavského kraja zasahuje na územie Nitrianskeho kraja prírodná pamiatka Visiace skaly. Uvedené tri maloplošné chránené územia sú zachytené v grafickej časti.

Nasledujúca tabuľka zachytáva aktuálny stav maloplošných chránených území v jednotlivých okresoch Nitrianskeho kraja.

Prehľad maloplošných chránených území v jednotlivých okresoch Nitrianskeho kraja

Okres	CHA		PR		NPR		PP		Spolu	
	počet	ha	počet	ha	počet	ha	počet	ha	počet	ha
Komárno	10	951,27	20	426,49	2	165,85	-	-	32	1543,61
Levice	9	135,23	7	155,87	2	339,88	2	1,22	20	632,2
Nitra	16	101,66	2	89,34	2	53,47	1	1,26	21	245,73
Nové Zámky	7	185,88	10	138,43	6	864,98	6	60,13	29	1249,42
Šaľa	1	5,87	-	-	-	-	6	20,83	7	26,7
Topoľčany	3	30,02	5	110,91	1	30,03	2	8,17	11	179,13
Zlaté Moravce	8	231,3	-	-	1	8,76	1	8,4	10	248,46
Spolu	54	1 641,23	43	921,04	14	1462,97	18	100,01	129	4125,25

(Spracované podľa: Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny Slovenskej republiky, 2007)

Od roku 2004 došlo u viacerých maloplošných chránených území k zmene stupňa ochrany, a to u 61 MCHÚ z 5. stupňa na 4. stupeň a u 40 MCHÚ zo 4. stupňa na 3. stupeň (Vyhláška Krajského úradu ŽP v Nitre č. 1/2004, ktorou sa určuje stupeň ochrany niektorých chránených areálov, prírodných rezervácií, národných prírodných rezervácií a prírodných pamiatok).

e) Chránené vtáčie územie (CHVÚ)

Biotopy druhov vtákov európskeho významu a biotopy sťahovavých vtákov možno podľa § 26 zákona č. 543/2002 Z. z. na účel zabezpečenia ich prežitia a rozmnožovania vyhlásiť za chránené vtáčie územia.

V chránenom vtáčom území sa zakazuje vykonávať činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na predmet jeho ochrany.

Vláda Slovenskej republiky svojím uznesením č. 636 zo dňa 9. júla 2003 schválila Národný zoznam navrhovaných chránených vtáčích území (nCHVÚ). Na území Nitrianskeho kraja je v súčasnosti z 9 navrhovaných CHVÚ vyhlásené len jedno. Vyhláškou MŽP SR č. 593/2006 bolo vyhlásené v roku 2006 chránené vtáčie územie Dolné Považie.

Chránené vtáčie územie Dolné Považie

Výmera: 31 195,5 ha

Okres: Komárno, Nové Zámky

Útvar ŠOP SR: CHKO Dunajské luhy

Popis navrhovaných chránených vtáčích území je podrobnejšie uvedený v kapitole 2.12.1.2 NATURA 2000.

Ochranné pásma chránených území

Ak to vyžaduje záujem ochrany NP, CHA, PR alebo PP, orgán ochrany prírody vyhlási ich ochranné pásmo, a to spôsobom akým sa podľa zákona č. 543/2002 Z. z. vyhlasuje príslušné chránené územie.

Všeobecne platí, že na území ochranného pásma chráneného územia s 3. stupňom ochrany platí 2. stupeň ochrany. Na území ochranného pásma chráneného územia so 4. stupňom ochrany platí 3. stupeň ochrany a na území ochranného pásma chráneného územia s 5. stupňom ochrany platí 4. stupeň ochrany.

Ak PR alebo NPR nemá vyhlásené ochranné pásmo, je ním územie do vzdialenosti 100 m smerom von od jej hranice a platí v ňom 3. stupeň ochrany. Ak PP alebo NPP nemá vyhlásené ochranné pásmo, je ním územie do vzdialenosti 60 m smerom von od jej hranice a platí v ňom 3. stupeň ochrany. Toto ustanovenie neplatí, ak ide o ochranné pásmo jaskyne a ochranné pásmo prírodného vodopádu.

V prípade, že PR, NPR, PP a NPP nemá vyhlásené ochranné pásmo a ani nie je v záujme takého chráneného územia, aby malo ochranné pásmo (do vzdialenosti 100, resp. 60 m), orgán ochrany prírody ustanoví, spôsobom akým sa chránené územie vyhlasuje, že chránené územie nemá žiadne ochranné pásmo.

2.12.1.2. Súvislá európska sústava chránených území - NATURA 2000

Jedným zo záväzkov v oblasti ochrany prírody a krajiny vyplývajúcich zo vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie je aj vytvorenie súvislej európskej sústavy chránených území - NATURA 2000. NATURA 2000 predstavuje sústavu chránených území členských krajín Európskej únie, ktorej hlavným cieľom je zachovanie prírodného dedičstva významného nielen pre príslušný členský štát, ale najmä EÚ ako celok. Cieľom sústavy NATURA 2000 je zabezpečenie priaznivého stavu populácií chránených druhov živočíchov, rastlín a biotopov európskeho významu. NATURA 2000 pozostáva z dvoch typov území – chránené vtáčie územia (CHVÚ), ktoré sú navrhované na ochranu podľa zásad stanovených v Smernici o vtákoch (Birds directive) a územia európskeho významu (ÚEV), ktoré sú navrhované na ochranu podľa kritérií stanovených v Smernici o biotopoch (Habitats directive).

Povinnosti vyplývajúce z oboch smerníc sú zakotvené v zákone č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny.

a) Chránené vtáčie územia (CHVÚ)

V júli 2003 bol vládou Slovenskej republiky schválený Národný zoznam navrhovaných chránených vtáčích území. Na území Nitrianskeho kraja bolo navrhnutých 9 chránených vtáčích území, z ktorých bolo do súčasnosti vyhlásené len jedno územie - SKCHVU005 Dolné Považie (Vyhláška MŽP SR č. 593/2006, ktorou sa vyhlasuje chránené vtáčie územie Dolné Považie).

Prehľad navrhovaných chránených vtáčích území na území Nitrianskeho kraja:

Kód lokality	Názov lokality	Okres	Plocha (v ha)	Útvár ŠOP SR
SKCHVU004	Dolné Pohronie	LV, NZ, KN	1 210	CHKO Dunajské luhy
SKCHVU007	Dunajské luhy	NZ, KN	18 344	CHKO Dunajské luhy
SKCHVU010	Kráľová	SA	1 206	CHKO Dunajské luhy
SKCHVU019	Ostrovne lúky	KN	8 729	CHKO Dunajské luhy
SKCHVU020	Parížske močiare	NZ	590	CHKO Dunajské luhy
SKCHVU021	Poiplie	LV	9 235	CHKO Štiavnické vrchy
SKCHVU031	Tribeč	ZM, TO, NR	24 540	CHKO Ponitrie
SKCHVU038	Žitavský luh	NR, NZ	124	CHKO Dunajské luhy

(Spracované podľa: ŠOP SR 2007)

b) Územia európskeho významu (ÚEV)

Národný zoznam navrhovaných území európskeho významu bol schválený vládou Slovenskej republiky v marci 2004. Na území Nitrianskeho kraja je navrhovaných 59 území európskeho významu (ŠOP SR, 2007). Na územie Nitrianskeho kraja

zasahujú aj ďalšie tri územia, ktoré svojou väčšou časťou patria na územie Banskobystrického kraja (viď. Grafická časť). Výnos Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu, nadobudol účinnosť 1. augusta 2004.

Prehľad navrhovaných území európskeho významu

Kód lokality	Názov lokality	Okres	Výmera	Stupeň ochrany	Útvar ŠOP SR
SKUEV0010	Komárňanské slanisko	Komárno	8,50	1, 4	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0017	Pri Orechovom rade	Komárno	4,18	1, 3	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0021	Vinište	Topoľčany	5,80	1, 3	CHKO Ponitrie
SKUEV0024	Hradná dolina	Topoľčany	14,25	1, 3	CHKO Ponitrie
SKUEV0065	Marcelovské piesky	Komárno	45,65	1, 2, 3, 5	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0066	Kamenínske slaniská	Nové Zámky	144,74	1, 3, 5	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0067	Čenkov	Nové Zámky	123,9	5	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0068	Jurský Chlm	Komárno, N. Zámky	103,54	1, 3, 5	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0069	Búčske slanisko	Komárno	44,38	1, 3, 5	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0070	Martovská mokraď	Komárno	33,89	1, 4, 5	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0071	Abov	Komárno	8,38	1, 2	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0072	Detvice	Komárno	106,37	1, 2	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0073	Listové jazero	Komárno	41,97	3, 5	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0076	Bokrošské slanisko	Komárno	10,20	5	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0077	Dunajské trstiny	Komárno	164,85	1, 2, 3, 5	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0078	Mostové	Komárno	22,55	3, 5	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0079	Horný háj	Nové Zámky	110,52	1, 2	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0080	Bačove slaniská	Šaľa	59,28	1, 3	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0084	Zátoň	Nové Zámky	87,13	1, 2	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0085	Dolný háj	Nové Zámky	56,87	1, 2, 3, 5	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0086	Krivé hrabiny	Nové Zámky	125,74	1, 2	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0087	Osminy	Nové Zámky	84,38	1, 2	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0088	Síky	Šaľa	32,51	1, 4	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0091	Ploská hora	Nové Zámky	26,52	1, 3	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0092	Dolnovážske luhy	Komárno	201,48	1, 2, 3, 5	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0094	Veľký les	Nové Zámky	40,83	1, 2, 3, 5	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0095	Panské lúky	Nové Zámky	77,97	1, 4	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0096	Šurianske slaniská	Nové Zámky	188,72	1, 4	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0097	Palárikovské lúky	Nové Zámky	19,37	1, 4	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0098	Nesvadské piesky	Komárno	17,02	1, 2, 3	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0099	Pavelské slanisko	Komárno	35,04	1, 3	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0100	Chotínske piesky	Komárno	7,16	5	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0126	Vinodolský háj	Nitra	21,53	1, 3	CHKO Ponitrie
SKUEV0129	Cerovina	Levice	342,24	1, 2	CHKO Ponitrie
SKUEV0130	Zoborské vrchy	Nitra	1868,99	1, 2, 3, 4, 5	CHKO Ponitrie
SKUEV0131	Gýmeš	Nitra, Zl. Moravce	73,41	2	CHKO Ponitrie
SKUEV0132	Kostolianske lúky	Zlaté Moravce	4,20	4	CHKO Ponitrie
SKUEV0133	Hôrky	Topoľčany	82,54	2, 3, 5	CHKO Ponitrie
SKUEV0134	Kulháň	Topoľčany	124,33	1, 2, 3, 5	CHKO Ponitrie
SKUEV0135	Bočina	Topoľčany	32,12	1, 2, 3	CHKO Ponitrie
SKUEV0136	Dolné lazy	Topoľčany	7,27	1, 2	CHKO Ponitrie
SKUEV0137	Záhada	Topoľčany	16,79	1, 2	CHKO Ponitrie
SKUEV0155	Alúvium Starej Nitry	Komárno	408,19	1, 2, 5	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0157	Starý vrch	Nové Zámky	10,94	1, 3	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0158	Modrý vrch	Nové Zámky	124,41	1, 2, 3, 5	CHKO Dunajské luhy

SKUEV0159	Alúvium Žitavy	Komárno	29,60	3, 5	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0176	Dvorčiansky les	Nitra	145,22	1, 3	CHKO Ponitrie
SKUEV0180	Ludinský háj	N. Zámky, Levice	161,34	1, 2	CHKO Ponitrie
SKUEV0182	Čičovské luhy	Komárno	459,60	2	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0183	Veľkolélsky ostrov	Komárno	328,65	2, 5	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0184	Burda	Nové Zámky	1416,61	1, 2, 3, 5	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0262	Čajkovské bralie	Levice	1694,01	2	CHKO Štiavnické vrchy
SKUEV0271	Šándorky	Levice	1,50	1, 3	CHKO Ponitrie
SKUEV0272	Vozokánsky luh	Levice	5,22	3, 5	CHKO Ponitrie
SKUEV0292	Drieňová hora	Nové Zámky	10,18	1, 3, 5	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0294	Bagovský vrch	Nové Zámky	134,50	1, 2	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0392	Brezová stráň	Levice	63,20	1, 2, 3, 5	CHKO Ponitrie
SKUEV0393	Dunaj	Komárno, N. Zámky	1511,17	1, 2	CHKO Dunajské luhy
SKUEV0395	Pohrebište	Komárno	85,83	1, 3, 5	CHKO Dunajské luhy

(Spracované podľa: ŠOP SR, 2007)

Po rokovaníach s Európskou komisiou bol v roku 2005 vypracovaný Štátnou ochranu prírody Slovenskej republiky Doplnok k existujúcemu Národnému zoznamu navrhovaných území európskeho významu. Navrhované územia európskeho významu zaradené v Doplnku (niekedy označované ako územia európskeho významu pripravované na vyhlásenie v B. etape), ktoré sa nachádzajú na území Nitrianskeho kraja sú uvedené v nasledujúcej tabuľke:

Kód územia	Názov	Plocha (ha)	Okres
SKUEV0594	Činok	568,025	Zlaté Moravce
SKUEV0595	Včelár	386,825	Zlaté Moravce
SKUEV0596	Pohronský Inovec	673,951	Zlaté Moravce
SKUEV0597	Lupka	22,66	Nitra
SKUEV0598	Horný háj	42,34	Nitra
SKUEV0600	Bábský les	66,162	Nitra
SKUEV0601	Jarocký les	107,156	Nitra
SKUEV0602	Cabajská cerina	81,154	Nitra
SKUEV0603	Čifársky háj	974,293	Zlaté Moravce, Nitra, Levice
SKUEV0604	Patianska cerina	840,699	Levice, Nitra
SKUEV0605	Veľká Vápenná	365,575	Levice, Zlaté Moravce
SKUEV0606	Horšianska dolina	200,248	Levice
SKUEV0607	Ladia	111,273	Levice
SKUEV0608	Ragačina	48,218	Levice
SKUEV0609	Horná hora	145,307	Levice
SKUEV0610	Balážka	139,222	Levice
SKUEV0611	Mačkáš	50,231	Levice
SKUEV0612	Vraní vrch	15,659	Levice
SKUEV0614	Vyškovecká dubina	14,379	Levice
SKUEV0615	Drieňok	95,296	Levice
SKUEV0616	Raj	203,106	Levice
SKUEV0617	Jedzina	708,039	Levice
SKUEV0618	Čierny hrad	112,193	Levice
SKUEV0619	Babica	55,332	Levice
SKUEV1392	Brezová stráň	512,531	Levice

(Spracované podľa ŠOP SR, 2007)

2.12.1.3. Územia evidované v rámci Dohovoru o mokradiach (Ramsarská konvencia)

Závazky určené Dohovorom o mokradiach majúci medzinárodný význam predovšetkým ako biotopy vodného vtáctva ("Ramsarský dohovor") v právnej oblasti zabezpečuje zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.

Do zoznamu medzinárodne významných mokradí, tzv. ramsarských lokalít sú na území Nitrianskeho kraja zaradené 3 lokality: Parížske močiare, Dunajské luhy, vrátane Čičovského mŕtveho ramena a Poiplie. Lokalita Poiplie zasahuje časťou do Banskobystrického kraja a časť lokality Dunajské luhy prechádza na územie Trnavského kraja.

Prehľad ramsarských lokalít

Názov lokality	Dátum zapísania	Rozloha (ha)
Parížske močiare	2.7.1990	184
Dunajské luhy	26.5.1993	14 488
Poiplie	17.2.1998	401,87

(Spracované podľa: ŠOP SR, 2007)

10.2. Kapitola 2.12.1.1 Pripravovaný stav chránených území

Kapitola 2.12.1.1 Pripravovaný stav chránených území sa vynecháva. Údaje týkajúce sa navrhovaných chránených území sa nachádzajú v kapitole 2.12.1.2 NATURA 2000, ako navrhované chránené vtáčie územia a navrhované územia európskeho významu, ktoré sú prioritnou úlohou v oblasti pripravovaného stavu navrhovaných chránených území.

10.3. Nová kapitola 2.12.2. Druhovú ochranu

Za kapitolou 2.12.1 Územná ochrana sa vkladá nová kapitola 2.12.2. Druhovú ochranu v nasledovnom znení. Pôvodné kapitoly 2.12.2 až 2.12.5 sa prečísľujú na 2.12.3 až 2.12.6

2.12.2. Druhovú ochranu

2.12.2.1 Chránené stromy

V zmysle § 49 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, môže krajský úrad životného prostredia vyhlásiť kultúrne, vedecky, ekologicky, krajínotvorne alebo esteticky mimoriadne významné stromy alebo ich skupiny vrátane stromoradií za chránené stromy. Na území Nitrianskeho kraja je evidovaných 40 lokalít chránených stromov, na ktorých sa nachádza spolu 200 jedincov 17 taxónov domácich aj cudzokrajných drevín. Podrobný zoznam je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Zoznam chránených stromov v Nitrianskom kraji

V zmysle § 49 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, môže krajský úrad životného prostredia vyhlásiť kultúrne, vedecky, ekologicky, krajínotvorne alebo

esteticky mimoriadne významné stromy alebo ich skupiny vrátane stromoradií za chránené stromy. Na území Nitrianskeho kraja je evidovaných 40 lokalít chránených stromov, na ktorých sa nachádza spolu 200 jedincov 17 taxónov domácich aj cudzokrajných drevín. Podrobný zoznam je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Zoznam chránených stromov v Nitrianskom kraji

Ev. Číslo	Názov	Slovenský názov taxónu	Vedecký názov taxónu	Počet jedincov	Okres	Obec
S 53	Tisovec dvojradový	tisovec dvojradový	Taxodium distichum L.	1	LV	Želiezovce
S 92	Citrónovníkovec trojlístý	citronovníkovec trojlístý	Poncirus trifoliata L.	1	LV	Levice
S 93	Paulownia plstnatá	paulownia plstnatá	Paulownia tomentosa (Thunb.) Steud.	1	LV	Levice
S 94	Santovská lipa	lipa malolistá	Tilia cordata Mill.	1	LV	Santovka
S 95	Dub letný v parku	dub letný	Quercus robur L.	1	LV	Vozokany / Hronom
S 96	Dub letný v Krškanoch	dub letný	Quercus robur L.	1	LV	Veľké Krškany
S 97	Dub letný - Medvecké	dub letný	Quercus robur L.	1	LV	Tekovské Lužany
S 98	Plavovozokanská hruška	hruška obyčajná	Pyrus communis L.	1	LV	Plavé Vozokany
S 99	Platany javorolisté v parku	platan javorolistý	Platanus hispanica Münchh.	7	LV	Kukučínov
S 100	Kozárovská lipa	lipa veľkolistá	Tilia platyphyllos Scop	1	LV	Kozárovce
S 101	Kalnianske topole	topoľ čierny	Populus nigra L.	2	LV	Kalná
S 102	Lipa veľkolistá v Tupej	lipa veľkolistá	Tilia platyphyllos Scop.	1	LV	Chorvatice
S 103	Tolerančná lipa	lipa veľkolistá	Tilia platyphyllos Scop.	1	LV	Horné Jabľoňovce
S 104	Devičianska oskoruša	jarabina oskorušová	Sorbus domestica L.	1	LV	Horné Devičany
S 105	Bešiansky cer	dub cerový	Quercus cerris L.	1	LV	Beša
S 134	Brest vo Veľkej doline	brest väzový	Ulmus laevis Pall.	1	NR	Veľká Dolina
S 135	Lipa v Dolných Štitároch	lipa veľkolistá	Tilia platyphyllos Scop.	1	NR	Dolné Štitáre
S 136	Dub v Hostí	dub cerový	Quercus cerris L.	1	ZM	Hostie
S 137	Platan v Zlatých Moravciach	platan javorolistý	Platanus hispanica Münchh.	1	ZM	Zlaté Moravce
S 163	Lipa malolistá v Šali	lipa malolistá	Tilia cordata Mill.	1	SA	Šaľa
S 164	Topoľ čierny v Nedei	topoľ čierny	Populus nigra L.	1	SA	Neded
S 254	Sekvoja Horňany	sekvojovec mamutí	Sequoiadendron giganteum (Lindl.) Buchholz	1	TO	Práznovce
S 263	Platanová alej v Komárne	platan javorolistý	Platanus hispanica Münchh.	67	KN	Komárno
S 264	Orech čierny pri Mudroňove	orech čierny	Juglans nigra L.	1	KN	Modrany
S 265	Maklúra pomarančová	maklúra oranžová	Maclura pomifera (Raf.) C.K.Schneid.	3	NZ	Šurany
S 284	Dub cerový Hrušovany	dub cerový	Quercus cerris L.	1	TO	Hrušovany
S 285	Dub na Podzámskej ulici	dub letný	Quercus robur L.	1	NZ	Nové Zámky
S 286	Duby v Berku	dub letný	Quercus robur L.	14	NZ	Nové Zámky
S 287	Štúrovské platany	platan javorolistý	Platanus hispanica Münchh.	10	NZ	Štúrovo
S 288	Šurianska paulownia	paulownia plstnatá	Paulownia tomentosa (Thunb.) Steud.	1	NZ	Šurany
S 289	Hruška v Berku	hruška obyčajná	Pyrus communis L.	1	NZ	Nové Zámky
S 290	Pagaštan na Hlavnom nám.	pagaštan konský	Aesculus hippocastanum L.	1	NZ	Nové Zámky
S 426	Tankošký cer	dub cerový	Quercus cerris L.	1	NZ	Pozba
S 427	Biela samota	lipa malolistá	Tilia cordata Mill.	24	NZ	Trávnica
S 429	Orechy vo Veľkom lese	orech čierny	Juglans nigra L.	5	NZ	Šurany
S 430	Lipy pri Radave	lipa malolistá	Tilia cordata Mill.	9	NZ	Hul
S 431	Komjatická jedľa	jedľa grécka	Abies cephalonica Loud.	1	NZ	Komjatice
S 443	Dub v Nevidzanoch	dub cerový	Quercus cerris L.	1	ZM	Nevidzany
S 472	Veľčické cery	dub cerový	Quercus cerris L.	19	ZM	Veľčice
S 488	Duby v bažantnici	dub letný	Quercus robur	11	NZ	Palárikovo

(Upravené podľa: SMOPaJ 2007, ŠOP SR 2007)

10.4. Kapitola 2.12.2 Regionálny územný systém ekologickej stability

Kapitola sa prečísľuje na 2.12.3 Regionálny územný systém ekologickej stability

Na strane č. 215 v prvom odseku kapitoly sa nahrádza druhá veta nasledujúcim textom:

„Podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny sa za územný systém ekologickej stability považuje taká celopriestorová štruktúra navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine.“

V tretej vete toho istého odseku „Základ tohto systému predstavujú ... „ sa vyškrtáva slovo provincionálneho.

10.5. Kapitola 2.12.5 Návrhy legislatívnych a organizačných opatrení

Kapitola sa prečísľuje na 2.12.5 Návrhy legislatívnych a organizačných opatrení

Na strane č. 251 v prvom odseku

sa vynecháva prvá odrážka

v štvrtej odrážke sa vyškrtuje „... uverejnených vo vyhláske MŽP SR č. 293/1996 Z. z.“

Na strane č. 251 v odseku d)

sa vynecháva „... (ako chránený areál) podľa § 16 a 17 zákona NR SR 287/1994 Z. z.)

11. Kapitola 2.12.6 Ochrana kultúrneho dedičstva

Kapitola 2.12.6 Ochrana kultúrneho dedičstva sa celá nahrádza novým nasledovným textom.

2.12.6 Ochrana kultúrneho dedičstva

Kultúrne dedičstvo tvoria historické a kultúrne hodnoty vytvorené predchádzajúcimi generáciami bez ohľadu na dobu a miesto ich vzniku. Sú to veci hmotnej i nehmotnej povahy, hnutelné i nehnuteľné veci a predmety, jednotlivé objekty, ucelené súbory a komplexy. V územnom rozvoji Nitrianskeho kraja jeho hmotnú časť reprezentuje historická urbanistická, architektonická a stavebná štruktúra v nadväznosti na historické krajinné štruktúry s rôznym stupňom kultúrno – historického potenciálu ďalej archívne dokumenty, knižničné fondy, diela písomníctva, kinematografie, scénografie, televízna a audiovizuálna tvorba, diela výtvarného a úžitkového umenia, zbierky múzeí a galérií apod.

Hmotná časť kultúrneho dedičstva Slovenska sa na základe takto vymedzených pojmov špecifikuje a priestorovo identifikuje v území ako:

- Kultúrne – historické štruktúry chránené v zmysle zákona NR SR č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu a všeobecne záväzných právnych predpisov na jeho vykonanie, ktorého súčasťou sú. chránené územia – pamiatkové rezervácie (PR), pamiatkové zóny (PZ) a ochranné pásma (OP), chránené súbory i solitéry národných kultúrnych pamiatok (NKP), ako súčasti pamiatkového fondu a ako výberová kategória hnutelných i nehnuteľných historických vecí vyhlásených za kultúrne pamiatky – nehnuteľné: urbanistické a architektonické pamiatky, pamiatky ľudového staviteľstva, , technické pamiatky (výroby, dopravy, technického riešenia a vedy), výtvarné pamiatky, pamiatky historickej zelene, pamiatky histórie a hnutelné kultúrne pamiatky, ktoré tvoria zvyčajne súčasť nehnuteľných kultúrnych pamiatok. Tento výber významných kultúrno–historických hodnôt predstavuje len 40 – 50% kultúrneho dedičstva.
- Archeologické náleziská a nálezy podliehajú povinnosti oznámenia o akomkoľvek zásahu pod terén Pamiatkovému úradu v Bratislave alebo príslušnému Krajskému pamiatkovému úradu s následným zabezpečením záchranného a predstihového archeologického výskumu
- Ostatné kultúrne – historické štruktúry, ktoré nie sú v zmysle uvedeného zákona chránené, ale sú nositeľmi historicko – kultúrnych hodnôt v území súčinnosti z uznesením NR SR č.91/2001 k Deklarácii NR SR o ochrane kultúrneho dedičstva:
 - historické jadrá miest a obcí, vrátane významných častí mimo intravilánov – areály kalvárií, cintorínov, hradov a pod.,
 - rozptýlené osídlenie – osady, majere a pod.
 - doplňujúce a sezónne prvky osídlenia – hajlochy, budy, stodolištia a pod.
 - špecifické prvky osídlenia – technické diela a stopy historickej výroby a dopravnej činnosti, (továrne, železnice a pod.), prírodné umelé prvky (hate, nádrže, aleje a pod.),
 - prvky dotvárajúce historické prostredie – stĺpy, súsošia a ďalšia drobná architektúra (prístenné plastiky a kaplnky, fontány, osvetlenie, studne..)
 - archeologické kultúrne dedičstvo ako nedeliteľná súčasť kultúrneho dedičstva t.j. archeologické náleziská a nálezy zväčša situované pod terénom a zisťované najmä archeologickými výskumami. V území sú limitujúcim faktorom, pretože na miestach s ich existenciou alebo s predpokladom ich existencie nie je možný akýkoľvek odborne neusmernený zásah do terénu, ktorým by sa likvidovali nálezové možnosti resp. realizácia archeologických výskumov. Znamená to, že v území, kde sú alebo kde sa predpokladá existencia hnutelných i nehnuteľných vecí z jednotlivých etáp historického vývoja Slovenska, je potrebné pred akýmkoľvek zásahom do terénu tento úmysel vopred oznámiť Krajskému pamiatkovému úradu v Nitre s povinnosťou zabezpečenia záchranného a predstihového archeologického výskumu
- kultúrna krajina hodnotená podľa medzinárodne platných kritérií a ktorá sa uplatňuje ako bezprostredné okolie kultúrnych pamiatok a ostatného historického stavebného fondu. Je to najmä územie poznamenané historickou hospodárskou a inou kultivačnou činnosťou napr.: vodohospodárskou, poľnohospodárskou, ochranárskou či sadovníckou alebo parkovou úpravou a pod. Vždy však v súčinnosti s hmotným dokladom kultúrneho dedičstva, pričom pre územie je rozhodujúca väzba nie len na hmotnú časť kultúrneho dedičstva, ale aj na iné historické stopy na i pod terénom a väzba na zachovanú historicko – biologickú hodnotu prírodného prostredia

Kultúrne dedičstvo je chápané ako kultúrno-historicko-spoločenský odkaz, ktorý je potrebný zachovať, chrániť a zveľaďovať. Kultúrne dedičstvo v jeho priemete do veľkého územného celku Nitrianskeho kraja sa sledujú cez:

- historický a kultúrno – historický vývoj a, kultúrnu krajinu historicky modelovanú človekom,
- inštitucionálne zložky oblasti kultúry.

2.12.6.1 Historicky a kultúrno – historický vývoj a kultúrna krajina v štruktúre osídlenia

Historickému a kultúrno - historickému vývoju štruktúry osídlenia na regionálnej úrovni a jej zohľadneniu pri rozvoji územia sa ani v polohe koncepcnej, ani v realizačnej a legislatívnej nevenuje zatiaľ dostatočná pozornosť. Ako určitá inšpirácia by mohla slúžiť ochrana prírody, u ktorej na tomto územnom stupni zodpovedajúcou formou ochrany je chránená krajinná oblasť.

Na území Nitrianskeho kraja vývoj osídlenia prebiehal v závislosti od prírodných a civilizačných daností. Z prírodných daností ide o prevažujúci rovinný a pahorkatinný terén, prechádzajúci do horského prostredia na severe s dolinami. Územím kraja tečú významné rieky (okrem Dunaja všetky v poludníkovom smere - Váh, Nitra, Žitava, Hron a Ipľ).

V Nitrianskom kraji sa tak vytvorili špecifické tradičné kultúrno-historické regióny ako sú:

- „ponitriansky – ako základná časť veľkého nitrianskeho regiónu na strednom Ponitří v okolí Nitry,
- trábečský – na strednom a hornom Ponitří v okolí Topoľčian,
- požitavský – na dolnom Ponitří a hornom Podunajsku v okolí Nových Zámkov a Šurian,
- tekovský – v okolí Levíc a Zlatých Moraviec,
- podunajský – v povodí Váhu, Nitry a medzipovodí Dunaja v okolí Komárna,
- prelínajúce sa malé časti hontianskeho (severovýchodne od Štúrova) a dudvážskeho (v okolí Šale) regiónu.“¹

Úrodná nížinná krajina už od najstarších dôb dala podnet k osídleniu územia a tiež aj ako tranzitu v poludníkovom smere. Južná časť územia tvorila severnú hranicu rímskej expanzie. Neskôr sa v tomto území usadili Slovania s centrom pod Trábečom na Nitriansku. „Nitriansky kraj má jedinečnú tradíciu starobylej kultúry etnických slovanských predkov Slovákov z obdobia ich príchodu (5. stor. n.l.) a kontinuálneho osídlenia na území kraja a veľkolepú tradíciu slovenskej kultúry, vzdelanosti a kresťanských hodnôt prvej územno-správnej staroslovenskej organizácie na území Slovenskej republiky.“² Na prelome tisícročia sa územie stalo súčasťou Uhorskej ríše, ktorú ovládli maďarské kmene. Do vývoja zasiahli koncom stredoveku turecké výboje a to obsadením južnej časti územia. Tisícročný historický vývoj viedol k zložitej etnickej štruktúre, zachovanej dodnes. Počas historického vývoja do utvorenia ČSR (1918) dlhodobo pôsobilo župné zriadenie. Na území súčasného Nitrianskeho kraja sa nachádzali časti žúp: - Bratislavskej (veľmi malé územie pri Diakovciach), Komárňanskej (juhozápadná časť), Nitrianskej (centrálna severozápadná časť), Tekovskej (pozdĺž Hrona), západný cíp Hontianskej (pozdĺž Ipľa) a Ostrihomskej (juhovýchodná časť). Na tomto území sa nachádzali aj sídla

¹ Informácia o kultúrno-historických definíciách krajov Slovenskej republiky, Materiál na rokovanie vlády SR, Ministerstvo kultúry SR, Bratislava, jún 1997, str. 18 - 19

² tamtiež str. 19 - 20

štyroch žúp - Komárno, Nitra, Zlaté Moravce (Tekov), Bátovce - Pukanec - naposledy Šahy (Hont).

Z hľadiska procesu urbanizácie významnými osami osídlenia boli rieky Nitra a Hron. Hlavná sídelná os viedla pozdĺž rieky Nitry a to od Topoľčian až po Šurany v dvoch pásoch, sledujúcich jej oba brehy s takmer súvislým osídlením a s väčšími centrami - Topoľčanmi a Nitrou a väčšími obcami v severnejšej časti - Nitrianska Streda a v južnejšej Branč, Veľký Kýr, Komjatice. Pri Šuranoch sa pripojili aj dva menšie sídelné pásy - požitavský a pozdĺž potoka Lisky. Od Šurian pás pokračoval už ako prerušovaný s väčšími obcami ležiacimi na určitú vzdialenosť (Bánov - Nové Zámky - Nesvady - Bajč - Hurbanovo - Komárno).

Pohronský pás viedol v smere od Hronského Beňadiku čiastočne tiež po oboch brehoch cez Kalnú - Levice, Želiezovce a Bíňu až k Štúrovu a cez Dunaj k Ostrihomu.

Z Nitrianskeho pásu odbočovali ďalšie menej výrazné sídelné pásy - od Komárna uhlopriečne cez Žitný ostrov na Bratislavu. Ďalší pás viedol popri Dunaji (Iža - Kravany), popri Váhu (Neded - Šaľa).

V kraji sa okrajovo prejavil aj pás od Zvolena smerom na Budapešť, na území kraja v krátkom úseku Dudince - Šahy.

Pozdĺž tokov viedli významné cesty, v poludníkovom smere najmä pozdĺž Nitry a Hrona, ktoré sa stali základom osídlenia na hlavných pásoch (Nitriansky, Pohronský). Jedna z najvýznamnejších ciest bola tzv. Česká cesta, vedúca v smere Skalica - Trnava - Šintava a na zemí kraja po okraji Nitrianskej pahorkatiny k Tvrdošovciam a odtiaľ v uhlopriečnom smere k Štúrovu a Ostrihomu. Je zaujímavé, že pozdĺž nej sa nevytvoril súvislejší sídelný pás, ale len prerušovaný pás s väčšími obcami (Močenok, Trnovec, Tvrdošovce, Palárikovo, Nové Zámky, Dvory, Pribeta, Svodín - Gbelce, Mužla, Štúrovo) s takmer úplnou absenciou menších obcí.

Z hlavnej Nitrianskej cesty viedli odbočky na Považie - od Nitry k Hlohovcu a od Topoľčian na Trenčín, ďalej od Nitry cez Vráble na Levice a najmä cez Zlaté Moravce k Hronskému Beňadiku, ktorú chránili hrady - Nitriansky, Gýmeš a Hrušov. Pri Zlatých Moravciach sa odpojila horská cesta cez Skýcov na Hornú Nitru. Z Pohronskej cesty zasa viedla odbočka od Levíc cez Pukanec na Banskú Štiavnicu.

Druhou charakteristickou formou bolo bodové osídlenie, čo umožňoval nížinný a pahorkovitý terén s miernou konfiguráciou, s pomerne rovnomerne rozloženými sídlami gravitujúcimi k väčším obciam. Takýto charakter osídlenia sa vyskytuje na Nitrianskej pahorkatine, v južnejšej časti s väčšími obcami Močenkom, Mojmírovcami, Veľkým Zálužím a Rišňovcami a v severnejšej pod Považským Inovcom s väčšími obcami Radošina a Bojná, ďalej na Žitavskej pahorkatine, na Pohronskej pahorkatine s obcami Veľké Lovce, Veľké Ludince, Tekovské Lužany, Svodín, Gbelce a Bátorove Kosihy a na Ipeľskej pahorkatine.

Za určitých podmienok vznikli aj špecifické formy osídlenia a to na Žitnom ostrove a medzi Malým Dunajom a Váhom, rozptýlené tzv. majerské osídlenie s väčšími obcami Zlatnou na Ostrove, a Kolárovom, ďalej osídlenie tzv. štálov v Jedľových Kostol'anoch spádujúce k Topoľčiankam a prechádzajúce až do Novobanska a banícke osídlenie pod Štiavnickými vrchmi s centrami v Pukanci a Bátovciach. Slobodnými kráľovskými mestami boli Komárno a Pukanec.

V záujme zachovania jedinečnej špecifickej sídelnej krajiny na území Komárňanského okresu v priestoroch tzv. „majerského osídlenia“, by bolo žiaduce toto podrobnejšie vyskúmať a odporúča sa ho vyhlásiť za chránené sídelné územie.

Počas dlhodobého historického obdobia rozvoj osídlenia, ktorý zväčša prebiehal „evolučne“, zasiahli aj viaceré „revolučné“ vplyvy. Na začiatku novoveku to bola

turecká expanzia, ktorá spôsobila veľkú zmenu v štruktúre obyvateľstva (útek na sever, príchod utekajúcich z juhu), ovplyvnila aj etnickú štruktúru (Maďari, Srbi,...), vyvolala aj budovanie protitureckých pevností (Komárno, Nové Zámky) a dlhodobé obsadenie južnej časti kraja.

Koncom XIX. storočia to bola zasa výstavba železničných tratí, najmä hlavnej trate Bratislava - Budapešť, na území kraja vedenej takmer v trase historickej Českej cesty. Táto trať vyzdvihla význam Nových Zámok, ale naopak oslabilu pozíciu Nitry, Komárna, Zlatých Moraviec. Avšak ani železnica, podobne ako ani tzv. Česká cesta, nevedla k vytvoreniu súvislejšieho sídelného pásu - pás väčších obcí na určitú vzdialenosť pozdĺž nej zostal nezmenený (od Trnovca až po Štúrovo). Podobne na strednom Ponitří vedenie železnice do Prievidze pozdĺž západného brehu upevnilo sídelný pás na tejto strane a oslabilo sídelný pás na východnej strane. V smere západ - východ obťažné železničné prepojenie Lužianky - Kozárovce nestačilo konkurovať južnejšie vedenému rovnobežnému prepojeniu Nové Zámky - Šurany - Levice, čo sa prejavilo aj v rozvoji osídlenia. Po vytvorení ČSR v roku 1918 nastala stagnácia Poiplia a Hontu, k čomu nesporne prispelo rozdelenie územia medzi dva štáty a aj oslabenie dopravného prepojenia.

Po II. svetovej vojne na rozvoj osídlenia výrazne vplývala industrializácia Slovenska, ktorá viedla k vytvoreniu priemyselných centier a tým aj k prudkému rastu miest. Vzrástli predovšetkým tradičné mestá - Nitra, Komárno, Nové Zámky, Topoľčany, Levice, menej už Zlaté Moravce. Rozvinuli sa aj vidiecke mestečky ako Šaľa, Šurany, Štúrovo, Želiezovce, Vráble. Mestami sa stali aj obce Kolárovo, Tlmače. Stagnáciu zaznamenali Šahy, spätne obcou sa stal Pukanec. Rozvoj priemyslu celkove oslabil štruktúru vidieckeho osídlenia, avšak určitú silu si udržali tradične väčšie obce, ktoré sa nachádzali vo vhodnej dopravnej polohe a v hospodársky prosperujúcejšom území.

2.12.6.2. Inštitucionálne zložky kultúry

Inštitucionálne zložky kultúry vyplývajú zo štruktúry kultúrneho dedičstva, ktoré tvoria zložky:

- ochrany pamiatkového fondu, kde sa sleduje vybraná časť hmotnej časti kultúrno-historického prostredia na úrovni archeologickej, urbanistickej a architektonickej (podobne aj ochrana prírody, sledujúca vývoj kultúrnej krajiny a jej prvkov),
- inštitúcie a ustanovizne, zabezpečujúce uchovanie resp. prezentáciu kultúrneho odkazu.

„Sídla regionálnych kultúrnych centier Nitrianskeho kraja sú:

- Ponitrianske kultúrne centrum v Nitre, do ktorého patrí Ponitrianska knižnica, Ponitrianske múzeum, Ponitrianska galéria, Ponitrianske osvetové stredisko, Bábkové divadlo a Ponitriansky hudobný kabinet v Nitre,
- Tríbečské kultúrne centrum v Topoľčanoch, do ktorého patrí Tríbečské múzeum, Tríbečská knižnica, Tríbečské osvetové stredisko a Tríbečský hudobný kabinet v Topoľčanoch,
- Požitavské kultúrne centrum v Nových Zámkoch, do ktorého patrí Požitavské múzeum, Požitavská galéria, Požitavské osvetové stredisko, Požitavský hudobný kabinet v Nových Zámkoch,
- Tekovské kultúrne centrum v Leviciach, do ktorého patrí Tekovské múzeum, Tekovská hvezdáreň, Tekovská knižnica, Tekovské osvetové stredisko a tekovský hudobný kabinet v Leviciach,

- Podunajské kultúrne centrum v Komárne, do ktorého patrí Podunajské múzeum, Podunajská knižnica, Podunajské osvetové stredisko, Jókaiho divadlo a Podunajský hudobný kabinet v Komárne.³

Neoddeliteľnou súčasťou fondu hmotného kultúrneho dedičstva sú muzeálne a galerijné zbierky chránené v zmysle zákona o múzeách a galériách. Múzeá zhromažďujú, ochraňujú, vedecky a odborne spracúvajú, využívajú a sprístupňujú hmotné dokumenty zachytávajúce vývoj a rozvoj spoločnosti na území regiónu. Poslaním galérií je systematicky zbierať, odborne spracúvať, ochraňovať a sprístupňovať výtvarné umenie a zbierkové fondy. Tieto inštitúcie a ustanovizne zabezpečujú uchovanie, resp. prezentáciu kultúrneho odkazu. K uvedeným inštitúciám ešte priradíme v:

- okr. Zlaté Moravce: Zlaté Moravce (mestské múzeum), Topoľčianky (múzeum chovu koní, expozícia historického zariadenia),
- viaceré pamätné izby,

iné inštitúcie:

- divadlá: Nitra (Andreja Bagara, Bábkové), Komárno (Jókaiho),
- knižnice: Krajská knižnica Karola Kmeťku v Nitre, Podunajská knižnica v Komárne, Požitavská knižnica v Nových Zámkoch, Tekovská knižnica v Leviciach a Trábečská knižnica v Topoľčanoch, Apponyiho a Zayova knižnica v Oponiciach, Diecézna knižnica v Nitre,
- rôzne zariadenia až priestory (koncertné sály, amfiteátre, zhromažďovacie priestory a pod.), v ktorých sa konajú rôzne tradičné podujatia v rôznych sídlach: napr. Nitra (Cyrilometodejské slávnosti), Pukanec (Pukanské remeselnícke dni), Starý Tekov (Tekovské slávnosti), Šahy (Hontianske slávnosti), Štúrovo (jarmok Šimona a Júdu), Močenok (Gorazdov Močenok), Topoľčianky (Hubertova jazda), Želiezovce (folklórne slávnosti).

Tiež treba zdôrazniť, že z historicko-etnického hľadiska ide o národnostne zmiešané územie (slovenské a maďarské etnikum), z čoho sa do súčasnosti zachovala zložitá rôznorodosť štruktúry nielen v oblasti kultúrno-spoločenskej, ale aj hospodárskej (napr. v remeselníckej).

2.12.6.2.1 Ochrana pamiatok

Ochranu kultúrnych pamiatok určuje zákon NR SR č.49/ 2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu (ďalej pamiatkový zákon). Realizovanie tohto zákona v praxi zabezpečuje Krajský pamiatkový úrad v Nitre ako 1. stupňový orgán ochrany pamiatkového fondu a Pamiatkový úrad v Bratislave ako 2. stupňová orgán ochrany pamiatok. Pamiatkový fond je evidovaný Ústredným zoznamom pamiatkového fondu (ďalej ÚZPF) , ktorý sa člení na:

- register národných hnutelných kultúrnych pamiatok - NhKP,
- register národných nehnuteľných kultúrnych pamiatok - NnKP,
- register pamiatkových rezervácií - PR,
- register pamiatkových zón - PZ.

V ochrane pamiatkového fondu svoju úlohu má aj Nitriansky samosprávny kraj v zmysle § 13 pamiatkového zákona a v zmysle §14 aj jednotlivé obce, ktoré okrem vytvárania podmienok na ochranu pamiatkového fondu môže mať evidenciu pamätihodností príslušne obce.

V ÚZPF je v registri pamiatkových rezervácií a zón:

³ Informácia o kultúrno-historických definíciách krajov Slovenskej republiky, Materiál na rokovanie vlády SR, Ministerstvo kultúry SR, Bratislava, jún 1997, str. 18

- PR - Nitra, Horné mesto,
- PR ľudovej architektúry Brhlovce, okres Levice,
- PZ -Nitra - Dolné mesto, Zlaté Moravce, Topoľčany, Šahy, Komárno, Bátovce
- vytipované na PZ, Jabloňovce, Starý Tekov, Uhliská.

Z registra národných nehnuteľných kultúrnych pamiatok vybrané architektonické pamiatky patria k najvýznamnejším na území kraja, pritom majú parametre nadregionálneho významu a súborov alebo areálov kultúrnych pamiatok

- Iža - archeologická lokalita - rímsky vojenský tábor Celemantia (okr. Komárno),
- Komárno - protiturecká pevnosť a fortifikačný systém (vytipovaná na zápis do zoznamu svetového kultúrneho dedičstva ako súčasť Pevnostného systému na sútoku riek Dunaja a Váhu v Komárne – Komárome),
- Nitra - hrad,
- Topoľčianky (okr. Zlaté Moravce) – areál kaštieľa,
- NKP stredoveké nástenné maľby - kostoly v Sazdiciach a Želiezovciach (obe v okr. Levice),
- Kostolany pod Trábečom – kostol sv. Juraja.

K týmto významným kultúrnym pamiatkam patria najmä archeologické lokality a náleziská, ktoré v Nitrianskom kraji majú mimoriadny význam najmä z hľadiska pravekého a starovekého osídlenia (ide o veľké množstvo, najmä na Nitriansku a preto sa uvádzajú len v úzkom výbere):

- okr. Levice: Horný Pial, Želiezovce,
- okr. Nitra: Branč, Jelenec, Jelšovce, Lefantovce, Lupka, Lukáčovce, Nitra - Zobor, Podhorany, Pohranice,
- okr. Nové Zámky: Bína, Kamenín, Obid, Nitriansky hrádok, Veľký Kýr,
- okr. Topoľčany: Bojná, Krnča, Nitrianska Blatnica, Prašice,
- okr. Zlaté Moravce: Zlatno - Čierny hrad, Kostolany p. Trábečom,

Nitriansky kraj je bohatý na ďalšie národné nehnuteľné kultúrne pamiatky, čo dokumentujú sakrálné aj svetské architektonické stavby či súbory, ale aj ostatné typy nehnuteľných kultúrnych pamiatok. V ďalšom prehľade je uvedený výber z tých, u ktorých hodnota je vyššia ako lokálneho významu, uplatňujú sa v krajinnom obraze, sú alebo majú predpoklad funkčného využitia vyššieho významu, viažu sa k nim významné udalosti a pod. Reprezentujú ich:

sakrálné objekty a súbory v:

- okr. Komárno: Hurbanovo, Komárno (viacero),
- okr. Levice: Bátovce, Jabloňovce, Jur n. Hronom, Kalinčiakovo, Levice, Pastovce, Pukanec, Pečenice, Sazdice, Santovka, Šahy, Starý Tekov, Želiezovce,
- okr. Nitra: Dražovce, Kolíňany, Nitra (viacero), Mechenice, Pohranice,
- okr. Nové Zámky: Bína, Dvory n. Žitavou, Komjatice, Malé Kosihy, Nové Zámky, Veľké Lovce - Máriačalád,
- okr. Topoľčany: Krušovce, Nitrianska Blatnica - Sv. Juraj, Topoľčany,
- okr. Šaľa: Diakovce, Močenok, Šaľa, Hájske, Neded,
- okr. Zlaté Moravce: Topoľčianky, Zlaté Moravce, Kostolany pod Trábečom,;

hrady a:

- Levice, Starý Tekov, Krásna skala – Rybník, Nitra, Oponice, Topoľčiansky hrad (obec Podhradie), Gýmeš (Jelenec) a Hrušov (Hostie),

kaštiele a kúrie:

- okr. Komárno: Čičov,
- okr. Levice: Bátovce, Brhlovce, Bohunice, Horné Semerovce, Kalinčiakovo, Levice, Pečenice, Želiezovce, Žemberovce,

- okr. Nitra: Cabaj-Čápor, Ivanka, Lefantovce (2x), Malanta, Mojmírovce, Veľké Zálužie,
 - okr. Nové Zámky: Belá, Palárikovo, Trávnica, Veľká Maňa,
 - okr. Šaľa: Močenok, Šaľa,
 - okr. Topoľčany: Hajná Nová Ves, Horné Obdokovce, Nitrianska Streda, Oponice, Radošina, Solčany, Tovarníky,
 - okr. Zlaté Moravce: Beladice, Lúčnica n. Žitavou, Malé Vozokany,
- iné stavby
- okr. Komárno: Komárno (mestské domy, radnica),
 - okr. Levice: Levice (mestské domy), Pukanec (radnica),
 - okr. Nitra: Nitra - viacero,

technické pamiatky:

- okr. Komárno: (vodárenská veža), Hurbanovo (hvezdáreň), Kolárovo (lodný mlyn), Virt (parná čerpacia stanica),
- okr. Levice: Bátovce (kamenný most, kováčska vyhňa), Pukanec (dielne, štôlna), Domadice – Hrzog (studňa na konský pohon), Levice – Horša (vodný mlyn), Lok (veterná studňa), Mýtne Ludany (vodný mlyn), Bohunice (vodný mlyn), Šahy (sýpka),
- okr. Topoľčany: Topoľčany (cukrovar),
- okr. Zlaté Moravce: Skýcov (vápnenka),
- ľudová architektúra (nachádza sa v mnohých obciach, z ktorých sa uvádzajú):
- okr. Komárno: Imeľ, Martovce, Radvaň,...
- okr. Levice: Bory, Brhlovce, Bátovce, Devičany, Hronské Kosihy, Ipeľský Sokolec, Jabložovce, Plavé Vozokany, Pukanec, Veľké Ludince,
- okr. Nitra: Čakajovce, Dražovce, Host'ová, Podhorany, Pohranice, Rumanová,
- okr. Nové Zámky: Gbelce, Chľaba,
- okr. Šaľa: Dolný Chotár, Vlčany, Šaľa,
- okr. Zlaté Moravce: Jedľové Kostolany, Ladice, Obyce,

významné parky (zväčša ako chránené areály):

- okr. Komárno: Kravany,
- okr. Levice: Horné Semerovce, Santovka, Želiezovce,
- okr. Nitra: Báb, Lapáš, Lefantovce, Malanta, Mojmírovce,
- okr. Nové Zámky: Komjatice, Palárikovo, Rúbaň, Trávnica, Veľká Maňa,
- okr. Topoľčany: Hajná Nová Ves, Oponice, Tovarníky,
- okr. Šaľa: Močenok,
- okr. Zlaté Moravce: Tesárske Mlyňany (arborétum), Topoľčianky.

Súčasťou ochrany pamiatok v zmysle §14 zákona č. 49/2002 Z. z. sú na území aj pamiatky, ktoré sú vymenované v Súpise pamiatok Slovenska 1 – 3, ktoré môžu evidovať obce ako svoje pamätihodnosti (§ 14 ods. 4) s odbornou – metodickou pomocou Krajského pamiatkového úradu v Nitre. Tieto pamätihodnosti sa potom v obci chránia v stavebnej a hospodárskej činnosti v zmysle stavebného zákona (ako je to napríklad v obci Jacovce, ktorá má takýto zoznam spracovaný a vo svojej činnosti tieto pamätihodnosti chráni).

12. Kapitola 2.13 Doprava

V kapitole 2.13.1 Širšie dopravné vzťahy

na str. 259 sa štvrtý až siedmy odsek nahrádza nasledovným textom:

Rýchlostná cesta R7 (predtým názov Južný cestný ťah) v koncepcii rozvoja diaľnic a rýchlostných ciest podľa MDPaT SR je v kategórii 4-pruhovej cesty. Rýchlostná cesta R7 je umiestnená v novej polohe voči jestvujúcej ceste I/75, ktorá v tomto území bude naďalej plniť funkciu cesty s neobmedzeným prístupom.

Rýchlostná cesta R7 je v súčasnosti rezortom dopravy uvažovaná v dvoch alternatívnych trasách –

- severná – vedená od hranice kraja severne nad Vlčanmi, Palárikovom, Novými Zámkami, Koltou v pokračovaní južne pod Tekovské Lužany, odkiaľ ide v súbehu s cestou I/75 a
- južná – vedená od hranice kraja južne pod Kolárovom, Novými Zámkami, Dvormi nad Žitavou, Semerovom, s napojením sa na severnú alternatívu pri Kolte.

ÚPN VÚC Nitrianskeho kraja č. 1 na základe Zastupiteľstvom Nitrianskeho samosprávneho kraja schválených zmien a doplnkov z roku 2004 navrhuje vedenie R7 v trase

- od hranice kraja s Trnavským krajom pri obci Trstice vedený v trase medzi obcami Neded a Zemné, Andovce a južne pod mestom Nové Zámky, Dvormi nad Žitavou, Semerovom, s napojením sa na severnú alternatívu pri Kolte

Táto trasa sa uvádza aj v grafickej časti.

V cestnej doprave zároveň chýba cestné prepojenie v smere západ – východ v polohe južne od Nových Zámkov. Tento komunikačný problém bude potrebné riešiť po výbere polohy rýchlostnej komunikácie R7.

Rýchlostná cesta R7 sa navrhuje ako štvorpruhová rýchlostná cesta R22,5/120. Úprava cesty I/76 sa navrhuje v kategórii C11,5/80 rovnako s možnosťou dobudovania na štvorpruhovú cestu podľa nárastu dopravného zaťaženia.

Samosprávny kraj Nitra navrhuje v smere sever – juh zlepšenie cestného prepojenia medzi rýchlostnou cestou R1 a diaľnicou M1 v Maďarskej republike v prepojení Nitra – Nové Zámky – Komárno, ako aj v priestore Pohronia od Štúrova po Hronský Beňadik. Základom týchto prepojení je vytvorenie novej trasy ciest I/64 a cesty I/76 zabezpečujúcich obchvaty obcí ležiacich v ich trasách.

Úprava cesty I/64 sa navrhuje ako štvorpruhová cesta v novej trase a v trase medzi Nitrou a Komáromom s možnosťou prekategORIZOVANIA v dlhodobom výhľade na rýchlostnú cestu podľa nárastu dopravnej záťaže a medzinárodných dohovorov, s ponechaním jestvujúcich ciest I.tr. ako súbežné cesty s neobmedzeným prístupom.

V kapitole 2.13.1 Širšie dopravné vzťahy

na str. 260 sa dopĺňa piata odrážka o VRT v pôvodnom znení textu z roku 1998.

V kapitole 2.13.3.1 Cestná sieť (okres Nitra)

na str. 263 za tretí odsek sa vkladá odsek v tomto znení:

Navrhovaná trasa rýchlostnej cesty R1 Nitra západ – Selenec je vedená tzv. južným obchvatom metsa Nitry, v úseku križovatka Lehota po križovatku Selenec je dĺžky 12,589 km. Ďalej pokračuje úsek Selenec – Beladice v áseku od križovatky Selenec, južne od obcí Pohranice, Hostová, Veľké Chrašťany a končí pri Tesároch nad Žitavou v dĺžke 18,966 km. Nasledujúci úsek nadväzuje križovatkou Tesárske Mlyňany, pokračuje ďalej južne od obce Čierne Kľačany, severne od obce Volkovce a južne od časti Olichov a končí v dĺžke 14,310km napojením sa na prevádzkový úsek rýchlostnej cesty R1. Prepojenierýchlostnej cesty R1 rieši privádzač Selenec v úseku od križovatky Malanta, cesta I/65 po križovatku Selenec v dĺžke 2,000 km.

Návrh cestnej siete okolo mesta Nitra vytvára úplný vonkajší cestný okruh, ktorý na južnej strane vytvára rýchlostná cesta R 1 a na severnej strane to bude nová trasa cesty I/64 v polohe R1 – Lužianky – Čakajovce – smer Topoľčany. V tejto súvislosti bude potrebné prispôbiť novým požiadavkám, aj trasovanie ciest I. a II.tr. na území mesta Nitra. Návrh predpokladá predĺženie cesty I/65 z dnešnej polohy do smeru jestvujúcej cesty II/562 do Šale po križovatku s cestou I/75.

V kapitole 2.13.3.1 Cestná sieť (okres Nitra)

na str. 263 za štvrtý odsek sa vkladá odsek v tomto znení:

V súvislosti s budovaním cesty I/64 v úseku Čakajovce – Topoľčany v novej polohe na východnej strane dnešných obcí v extravilánovej polohe, bude potrebné prekategORIZOVANIE jestvujúcich a nových ciest tak, aby ich funkcie vyhovovali budúcemu ekonomickému nárastu celej oblasti Hornej Nitry.

V kapitole 2.13.3.1 Cestná sieť (okres Nitra)

na str. 263 v pôvodnom piatom odseku sa posledná veta nahrádza nasledovným textom:

Riešenie uvažuje s rezervovaním výhľadového koridoru novej trasy cesty II/513 v kategórii C11,5/80 s možnosťou jej dobudovania na 4-pruhovú cestu a s možnosťou jej preradenia do siete ciest I. triedy podľa nárastu intenzity medzinárodnej dopravy s obchvatmi obce Rišňovce vedenej od diaľnice D1 severne od mesta Hlohovec s pripojením na novú trasu cesty I/64. Prostredníctvom ciest II/513 a I/64 smerom na juh od mesta Nitra tak vzniká možnosť rýchleho cestného prepojenia diaľnice D1 na hraničný priechod a most pri Komárne.

na str. 266 sa na konci tretieho odseku dopĺňa nasledovná veta:

V obci Chľaba sa plánuje výstavba cestnej komunikácie a mostu cez rieku Ipeľ s hraničným priechodom medzi obcami Chľaba a Ipolydamásd v Maďarskej republike.

V kapitole 2.13.3.1 Cestná sieť (okres Komárno)

na str. 264 za prvým odsekom sa dopĺňa nový odsek v nasledovnom znení:

Bola spracovaná DUR pre umiestnenie nového mostu cez Dunaj v polohe na západ od mesta Komárno. Nebolo potvrdené jeho zatriedenie, ani širšie vzťahy na komunikačnej sieti Maďarska a Slovenska. Návrh predpokladá obchvat cesty I/63 v polohe severne od mesta s prepojením na novú polohu cesty I/64 umiestnenej na východnej strane mesta Komárno s výhľadovým premostením Dunaja.

V kapitole 2.13.3.1 Cestná sieť (okres Levice)

na str. 264 vo štvrtom odseku na konci sa ruší zátvorka.

V kapitole 2.13.3.1 Cestná sieť (okres Nové Zámky)

na str. 265 prvý odsek sa upravuje v nasledovnom znení:

V smere sever – juh je hlavnou cestou I/64. Podľa územného plánu SÚ Nové Zámky je táto na území mesta navrhovaná v prietahu v novej trase popri železničnej stanici a železničnej trati a následne v priemyselnej zóne v južnej časti mesta sa pripája na pôvodnú trasu I/64. Vo výhlade sa navrhuje vedenie I/64 v novej trase s obchvatmi obcí ako štvorpruhová cesta v kategórii C 22,5/80. V ďalekom výhlade pri náraste intenzity medzinárodnej dopravy možno uvažovať s prekategORIZOVANÍM cesty I/64 na rýchlostnú cestu v kategórii R22,5/100 resp. 120. V rámci premeny cesty I. triedy na rýchlostnú cestu musia byť zachované podmienky dopravnej obslužnosti územia cestou s neobmedzeným prístupom, čo znamená ponechanie jestvujúcich dopravných trás a posilnenie dopravnej kapacity riešiť rýchlostnými cestami v novej polohe. V zvažovaní návrhu tejto trasy bol vybraný tesný východný obchvat mesta pred západným obchvatom, ktorý by bol podstatne dlhší. Ďalším dôvodom pre výber východného obchvatu je to, že vedenie trasy ďalej pokračuje po východnej strane železničnej trate č. 135. Navyše rozvoj mesta Nové Zámky v smere severovýchodnom výrazne obmedzuje železnica, priemysel a ochranné pásmo vodných zdrojov. Oddeľovacie účinky navrhovanej cesty voči rekreačnej oblasti nie sú väčšie ako vedenie železnice a je potrebné ich minimalizovať v rámci projektu trasy rýchlostnej cesty.

V kapitole 2.13.3.1 Cestná sieť (okres Nové Zámky)

na str. 265 v treťom odseku sa ruší text v zátvorke.

V kapitole 2.13.3.1 Cestná sieť (okres Šaľa)

na str. 266 sa upravuje prvý odsek v nasledovnom znení:

(po prvej vete- ďalšie vety prepísať) Na trase I/75 je uvažované s vybudovaním obchvatu mesta Šaľa s novým premostením rieky Váh po severnej strane sídelného útvaru s východným obchvatom Šaľa – Veča. Vo výhlade sa uvažuje s rezervovaním koridoru pre vedenie novej trasy. Na základe variantných riešení vypracovaných SSC v rámci predprojektovej prípravy sa odporučilo riešiť obchvat obcí Kráľová nad Váhom, Dlhá nad Váhom, Trnovec nad Váhom a Šaľa variantom 5 v kombinácii s variantom 1. Tento variant bol odporúčaný aj vo výsledku posudzovania vplyvov na životné prostredie podľa zákona 24/2006 Z.z. Na túto cestu bude zo severu pripojená predĺžená cesta I/65 (dnešná II/562). Trasu I/75 je potrebné uvažovať v kategórii C11,5/80(pokračovanie pôvodného textu)

V kapitole 2.13.4 Železničná doprava

na str. 267 sa dopĺňa za prvý odsek text o VRT v pôvodnom znení textu z roku 1998.

V kapitole 2.13.5 Letecká doprava

na str. 268 sa vypúšťa druhý až piaty odsek a nahrádza sa nasledovným textom:

V Nitrianskom samosprávnom kraji sa nachádzajú nasledovné letiská a letecké pozemné zariadenia, s rozhodnutiami o stanovení ochranných pásiem (ďalej OP):

- Nitra, letisko verejné, medzinárodné, rozhodnutie o vyhlásení OP zn. 02772/65-20, zo dňa 13.12.1965, vydané Ministerstvom dopravy Praha,
- Nové Zámky, letisko neverejné, vnútroštátne, rozhodnutie o vyhlásení OP zn. 1614/98, zo dňa 20.01.1999, vydané Leteckým úradom SR,
- Čáb, letisko pre letecké práce (spevnená dráha), rozhodnutie o OP zn. 1-149/83, zo dňa 28.12.1983, vydané Štátnou leteckou inšpekciou,
- Dvory nad Žitavou, letisko pre letecké práce (spevnená dráha), rozhodnutie o OP zn. 1-104/87, zo dňa 20.10.1987, vydané Štátnou leteckou inšpekciou,
- Chotín, letisko pre letecké práce (spevnená dráha), rozhodnutie o OP zn. 1-163/84, zo dňa 27.12.1984, vydané Štátnou leteckou inšpekciou
- Jasová, letisko pre poľnohospodárske práce (spevnená dráha), rozhodnutie o OP zn. 1-162/85, zo dňa 20.11.1985, vydané Štátnou leteckou inšpekciou,
- Ludanice, letisko pre poľnohospodárske práce (spevnená dráha), rozhodnutie o OP zn. 1-194/85, zo dňa 28.12.1985, vydané Štátnou leteckou inšpekciou,
- Nemčice, letisko pre poľnohospodárske práce (spevnená dráha), rozhodnutie o OP zn. 1-171/84, zo dňa 27.12.1984, vydané Štátnou leteckou inšpekciou,
- Plášťovce, letisko pre poľnohospodárske práce (spevnená plocha), rozhodnutie o OP zn. 1-86/87, zo dňa 19.8.1987, vydané Štátnou leteckou inšpekciou
- Pohronský Ruskov, letisko pre poľnohospodárske práce (spevnená dráha), rozhodnutie o OP zn. 1-150/86, zo dňa 2.12.1986, vydané Štátnou leteckou inšpekciou,
- Šalgovce – Orešany, letisko pre poľnohospodárske práce (spevnená dráha), rozhodnutie o OP zn. 1-160/85, zo dňa 20.11.1985, vydané Štátnou leteckou inšpekciou
- Tekovský Hrádok, letisko pre poľnohospodárske práce (spevnená dráha), rozhodnutie o OP zn. 1-169/84, zo dňa 27.12.1984, vydané Štátnou leteckou inšpekciou,
- Veľké Janíkovce, letisko pre letecké práce (spevnená dráha), rozhodnutie o OP zn. 1-74/82, zo dňa 24.09.1982, vydané Štátnou leteckou inšpekciou,
- Veľké Ripňany, letisko pre poľnohospodárske práce (spevnená dráha), rozhodnutie o OP zn. 1-140/86, zo dňa 17.10.1986, vydané Štátnou leteckou inšpekciou,
- Zemné, letisko pre poľnohospodárske práce (spevnená dráha), rozhodnutie o OP zn. 1-37/88, zo dňa 12.5.1988, vydané Štátnou leteckou inšpekciou,
- letecké pozemné zabezpečovacie zariadenie D-VOR/DME NIT (všesmerový rádiový maják a merač vzdialenosti), k.ú. Nitra, rozhodnutie o určení OP zn. 313-636-OP/2001-2968, zo dňa 18.6.2001, vydané Leteckým úradom SR,
- letecké pozemné zabezpečovacie zariadenia NDB NIT (nesmerový maják), k.ú. Nitra, rozhodnutie o určení OP zn. 313-636-OP/2001-2968, zo dňa 18.6.2001, vydané Leteckým úrad SR.

Do územia Nitrianskeho kraja taktiež zasahujú ochranné pásma letísk v Trenčianskom a Trnavskom kraji:

- letisko Partizánske, ochranné pásma sú stanovené rozhodnutím Štátnej leteckej inšpekcie zn. 2-285/77, zo dňa 27.6.1977,

- letisko Piešťany (len k.ú. Radošina), ochranné pásma sú stanovené rozhodnutím Štátnej leteckej inšpekcie zn. 1-434/91/ILPZ, zo dňa 25.9.1991.

Z ochranných pásiem letísk Nitra, Nové Zámky, Partizánske a Piešťany a ustanovení predpisu L14 Z, schváleného výnosom federálneho ministerstva dopravy, zo dňa 5.3.1981 č.j. 25228/80 vyplývajú pre územie Nitrianskeho kraja nasledovné obmedzenia:

Výškové obmedzenie stavieb, zariadení, stavebných mechanizmov, porastov a pod. je stanovené:

- ochranným pásmom vzletových a približovacích priestorov,
- ochranným pásmom prechodových plôch,
- ochranným pásmom vodorovnej rozviny,
- ochranným pásmom kužeľovej plochy,

Ďalšie obmedzenia sú stanovené:

- ochranným pásmom areálu letiska – všetky uvažované stavby musia byť prerokované s Leteckým úradom SR, z dôvodu posúdenia vplyvu na rozvoj letiska,
- ochranným pásmom prevádzkových plôch letiska, resp. ochranným pásmom so zákazom stavieb (zákaz výstavby, zvyšovania alebo znižovania úrovne terénu, vysádzania stromov, krov alebo iných výškových porastov, zákaz trvalo alebo dočasne umiestňovať vozidlá, stroje alebo zariadenia),
- ochranným pásmom proti nebezpečným a klamlivým svetlám (povrchová úprava objektov a zariadení musí byť riešená materiálmi s nereflexnou úpravou; externé osvetlenie objektov, spevnených plôch a komunikácií, reklamných zariadení a pod. musí byť riešené svietidlami, ktorých svetelný lúč je nasmerovaný priamo na osvetľovanú plochu a nemôže spôsobiť oslepenie posádky lietadiel, zákaz použitia zariadení na generovanie alebo zosilňovanie elektromagnetického žiarenia; zákaz použitia silných svetelných zdrojov),
- ochranným pásmom s obmedzením stavieb vzdušných vedení VN a VVN (vedenie musí byť riešené podzemným káblom),
- vnútorným ornitologickým ochranným pásmom (vylúčenie vykonávania činnosti a zriaďovania stavieb a prevádzok, ktoré by mohli zvýšiť výskyt vtáctva v okolí letiska, zákaz zriaďovať skládky, stohy, siláže, režim obrábania pôdy musia užívatelia pozemkov dohodnúť s prevádzkovateľom letiska),
- vonkajším ornitologickým ochranným pásmom (vylúčenie vykonávania činnosti a zriaďovania stavieb a prevádzok, ktoré by mohli zvýšiť výskyt vtáctva v okolí letiska; obmedzenie zriaďovania poľnohospodárskych stavieb, napr. hydinární, kravínov, bažantníc, stredísk zberu a spracovania hmotného odpadu, vodných plôch a ďalších stavieb s možnosťou vzniku nadmerného výskytu vtáctva).

Z ochranných pásiem letísk pre letecké práce v poľnohospodárstve, lesnom a vodnom hospodárstve vyplývajú nasledovné obmedzenia:

Výškové obmedzenie stavieb, zariadení, stavebných mechanizmov, porastov a pod. je stanovené:

- ochranným pásmom vzletových a približovacích priestorov,
- ochranným pásmom prechodových plôch,
- ochranným pásmom vodorovnej roviny.

Ďalšie obmedzenie je stanovené:

- ochranným pásom s obmedzením stavieb vzdušných vedení VN a VVN (vedenie musí byť riešené podzemným káblom),

Rozmery ochranných pásiem sa pri jednotlivých letiskách odlišujú. Presné rozmery sú uvedené v rozhodnutiach jednotlivých letísk, ktoré sú súčasťou tohto stanoviska (na CD nosiči).

Ochranné pásma všesmerového rádiového majáka a merača vzdialenosti D-VOR/DME NIT pozostávajú zo štyroch sektorov a sú definované jednotlivými polomerami:

Sektor A: Má tvar kruhu o polomere $r_1 = 30$ m so stredom v základnom bode ochranného pásma.

V tomto sektore platí úplný zákaz stavieb s výnimkou objektu samotného zariadenia a nekovových plotov.

Sektor B: Má tvar medzikružia o polomeroch $r_1 = 30$ m a $r_2 = 60$ m so stredmi v základnom bode ochranného pásma.

V tomto sektore nie sú prípustné drôtené ploty o výške viac ako 1,8 m, skupiny stromov alebo les nad horným okrajom protiváhy, budovy, najmä s obsahom kovu nad horným okrajom protiváhy, priechody alebo prejazdy a nadzemné vedenia VN a VVN.

Sektor C: Má tvar medzikružia o polomeroch $r_2 = 60$ m a $r_3 = 200$ m so stredmi v základnom bode ochranného pásma.

V tomto sektore nie sú prípustné nadzemné vedenia NN a VVN, cesty a komunikácie s väčšou hustotou prevádzky, rozsiahla zástavba objektov nad rovinou protiváhy.

Sektor D: Má tvar medzikružia o polomeroch $r_3 = 200$ m a $r_4 = 600$ m so stredmi v základnom bode ochranného pásma.

V tomto sektore nie sú prípustné nadzemné vedenia NN a VVN nad rovinou protiváhy, budovy s väčším obsahom kovu, ktoré presahujú uhol 100 vo vodorovnej rovine.

V sektore nad 600 m by prírodné alebo umelé prekážky nemali prekročiť vertikálny uhol 20 nad horizontálnu rovinu. Základným bodom ochranného pásma je priesečník osi anténneho systému (stredná anténa) s horizontálnou rovinou protiváhy zariadenia.

Všetky práce v sektoroch A, B, C, D je povolené vykonávať len so súhlasom Letových prevádzkových služieb SR, š.p. Bratislava

Ochranné pásma nesmerového majáka NDB NIT pozostávajú z troch sektorov a sú definované jednotlivými polomerami:

Sektor A: má tvar kruhu o polomere $r_1 = 25$ m so stredom v základnom bode ochranného pásma.

V tomto sektore platí zákaz stavieb.

Sektor B: má tvar medzikružia o polomeroch $r_1 = 25$ m a $r_2 = 100$ m so stredom v základnom bode ochranného pásma. V tomto sektore sú prípustné len stavby, ktoré neobsahujú oceľové konštrukcie, plechové krytiny, kovové oplotenie a podobne. Objekty nesmú prekročiť kužeľovú plochu s vrcholom na konci sektoru A stúpajúcu smerom od zariadenia v pomere 1:15.

Sektor C: má tvar medzikružia o polomeroch $r_2 = 100$ m a $r_3 = 250$ m so stredom v základnom bode ochranného pásma. V tomto sektore nie sú prípustné veľké priemyslové stavby, rozvodne a podobne. Objekty nesmú prekročiť kužeľovú plochu s vrcholom na konci sektoru A stúpajúcu smerom od zariadenia v pomere 1:15.

Maximálne prípustné vzdialenosti od základného bodu ochranného pásma sú:

• nadzemné oznamovacie vedenia a vedenia NN	100 m
• vedenia VN do 22 kV	150 m
• vedenia VN do 110 kV	200 m
• elektrifikované železnice	200 m
• vedenia VVN nad 220 kV	300 m

Ďalej sa upozorňuje na skutočnosť, že v zmysle § 30 leteckého zákona, je potrebný súhlas Leteckého úradu Slovenskej republiky na stavby, zariadenia, použitie stavebných mechanizmov a činnosti:

- ktoré by svojou výškou, resp. svojím charakterom mohli narušiť obmedzenia stanovené vyššie popísanými ochrannými pásmami letísk a leteckých pozemných zariadení,
- vysoké 100 m a viac nad terénom (§ 30 ods. 1, písmeno a),
- stavby a zariadenia vysoké 30 m a viac umiestnené na prírodných alebo umelých vyvýšeninách, ktoré vyčnievajú 100 m a viac nad okolitú krajinu (§ 30 ods. 1, písmeno b),
- zariadenia, ktoré môžu rušiť funkciu leteckých palubných prístrojov a leteckých pozemných zariadení, najmä zariadenia priemyselných podnikov, vedenia VVN 110 kV a viac, energetické zariadenia a vysielacie stanice (§ 30 ods. 1, písmeno c),
- zariadenia, ktoré môžu ohroziť let lietadla, najmä zariadenia na generovanie alebo zosilňovanie elektromagnetického žiarenia, klamlivé svetlá a silné svetelné zdroje (§ 30 ods. 1, písmeno d).

13. Kapitola 2.14 Vodné hospodárstvo

Celú kapitolu 2.14 Vodné hospodárstvo nahradiť nasledujúcim novým textom:

2.14 Vodné hospodárstvo

Pri riešení územného plánu veľkého územného celku Nitrianskeho kraja hlavnými podkladovými materiálmi na spracovanie vodného hospodárstva boli:

- Koncepcia vodohospodárskej politiky SR do roku 2015 (uzn. vl. č. 117 z 15.2.2006)
- Generel ochrany a racionálneho využívania vôd II. vydanie (r. 2002)
- Vodohospodárske plány povodí
- Rozvojový program investícií na roky 2006-2011 (SVP, š. p., Banská Štiavnica)
- Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie Slovenskej republiky (uzn. vl. č. 119 z 15.2.2006)
- Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií Nitrianskeho kraja (november 2006)

2.14.1 Odtokové pomery

Kraj Nitra z hľadiska vodného hospodárstva má mimoriadne postavenie oproti ostatným krajom Slovenskej republiky, nakoľko ním preteká päť významných tokov: Dunaj, Váh, Nitra, Hron, Ipel'. Sú to dolné úseky tokov okrem Dunaja, do ktorého vyúsťujú. Ďalšími významnejšími tokmi sú Malý Dunaj, Žitava, Dlhý kanál a Sikenica.

Spracovanie odtokových pomerov v Nitrianskom kraji bude po čiastkových povodiach: Dunaj (4-20), Váh (4-21), Hron (4-23) a Ipel' (4-24).

2.14.1.1 Čiastkové povodia Dunaja a Váhu

Čiastkové povodie Dunaja

2.14.1.1. Úpravy tokov a objekty na tokoch

Súčasný stav

Dunaj

Preteká územím kraja v dĺžke 92,7km. Je hraničným tokom s Maďarskou republikou. V celej dĺžke toku sú vybudované ochranné opatrenia, ktoré zabezpečujú prevedenie Q_{100} ročnej vody.

S cieľom eliminovať negatívne dopady vyplývajúce z prevádzkovania Vodného diela Nagymaros boli vyprojektované a vybudované „Ochranné opatrenia na československom území“, ktoré mali zabezpečiť zvýšenie bezpečnosti existujúci ochranných hrádží tak, aby boli schopné odolávať pôsobeniu prevádzkových hladín VD Nagymaros i vzdutých povodňovým hladinám. Mali zabezpečiť zachytenie a odvádzanie prebytočných priesakových vôd a naopak v období deficitu zabezpečiť ich dotáciu z vonkajších vôd do vnútornej kanálovej siete.

V úseku Čičov – Komárno – Štúrovo bola ľavostranná ochranná hrádza Dunaj zrekonštruovaná a zvýšená na bezpečnosť stanovenú Spoločnou technickou

komisiou (STK) po povodni v roku 1965 (1,2 m nad povodňovou hladinou Q_{100} vzdutou vodným dielom).

Na odvádzanie priesakovej vody z Dunaja sa vybudovali priesakové kanály a kryté drény pozdĺž hrádze v úsekoch Čičov – Kližská Nemá, Kližská Nemá – Veľké Kosihy, Bök – Lél, Zlatná na Ostrove – Nová Stráž, Nová Stráž – Komárno, Komárno – Iža – Patince, Moča – Kravany – Čenkov a Obid – Štúrovo.

Ochrannými opatreniami sa riešila aj otázka ochrany Velkolélskeho ostrova, ktorého časť tvorí prírodnú rezerváciu. Ostrov sa nachádza v inundácii Dunaja a prevádzkovými hladinami VD Nagymaros by bol denne zaplavovaný.

Pretože VD Nagymaros nebolo vybudované, časť realizovaných opatrení na slovenskom území nie je možné plne využívať.

Koryto Dunaja je v celej trase prevažne ohrádzované, výnimkou sú len úseky v Komárne, kde sú vybudované iné protipovodňové prvky a úseky Marcelová – Radvaň nad Dunajom a Kamenica nad Hronom – Chľaba. Priaznivá konfigurácia terénu umožňuje v týchto lokalitách previesť povodňové prietoky bez potreby budovania protipovodňových hrádzí.

Objekty na tokoch

Zátvorný objekt Komárno

Zátvorný objekt je umiestnený v západnom bazéne prístavu Komárno vedľa sklopného cestného mostu do Maďarskej republiky v r. km 1767,80 Dunaja. Účelom objektu je zahradiť za povodne alebo vysokých vodných stavov v Dunaji plavebný otvor vytvorený objektom a tým oddeliť vodu v západnom bazéne od vody v Dunaji a uzavrieť líniu ochranných hrádzí mesta Komárno. Plavebný otvor je za normálnych hladín otvorený a umožňuje plavebné spojenie medzi západnými bazénom (Slovenské lodenice, a. s.) a Dunajom.

Súčasný stav úprav tokov - Dunaj

Čiastkové povodie	Staničenie od – do	Vybudovaná úprava			Vybudovaná úprava	Druh úpravy		Účel úpravy	Stabilizačné objekty		Regulačné objekty		Poznáma
		dĺžka	kapacita	zodp. Qn		L'S	PS		staničenie [km]	druh a počet	staničenie [km]	druh a počet	
		[km]	[m ³ .s ⁻¹]										
Dunaj	1708,20-1800,90	92,7	9 600	Q ₁₀₀	1737,00-1800,90	SÚ	SÚ	SO		V	1767,80	zátvorný objekt	súčasť protipovod. ochrany Komáma

Charakteristické hydrologické údaje

Sumárne hydrologické údaje

Tok – profil	Plocha povodia	Dĺžka povodia	Súčiniteľ L/F ²	Priemerné prietoky [m ³ .s ⁻¹]			
	F [km ²]	L [km]		Q _a	Q _{355d}	Q _{364d}	Q ₁₀₀
Dunaj – Komárno	171 622,60	1 093,0	0,14	2 290,00	949,00	716,00	9 600,00

Charakteristika vývoja vodnosti

Tok – profil	Plocha povodia	Q ₁₀₀	Špecifický odtok q _a	Dlhodobý priemerný prietok Q _a	Q _{355d}	Koeficient K=Q _{355d} /Q _a
	F [km ²]	[m ³ .s ⁻¹]	[m ³ .s ⁻¹ .km ²]	[m ³ .s ⁻¹]		
Dunaj – Medveďov	132 168,00	10 100,00	-	1 925,00	832,00	658,00
Dunaj – Komárno	171 622,60	9 600,00	13,34	2 290,00	949,00	716,00

Návrhový stav

Na Dunaji sa nenavrhujú žiadne opatrenia, okrem prác, ktoré sa vykonávajú v rámci údržby (stabilizácie brehov) a zabezpečenie plavebnej dráhy.

Čiastkové povodie Váhu**Súčasný stav****Váh**

Váh preteká územím kraja od Komárna po obec Kráľová nad Váhom v dĺžke 62,95 km. Obdobne ako na Dunaji boli hrádze Váhu v rámci SVD G - N rekonštruované a vybudované protipriesakové opatrenia. Koryto je ohrádzované na prietok Q_{100} vo výustnej trati aj s ohľadom na vplyv vzduťtia Dunaja. V koryte na viacerých úsekoch sú vybudované výhony na usmernenie prietoku.

Malý Dunaj

Preteká krajom v dĺžke 13,5 km. V celej dĺžke je koryto ohrádzované na kapacitu Q_{100} s ohľadom na vplyv vzduťtia počas prechodu povodňových prietokov na Váhu

Stará Nitra

Preteká krajom v dĺžke cca 21,5 km. V súčasnosti je to odstavené koryto, ktoré vzniklo preložkou rieky Nitry od Nových Zámkov do Váhu. Je to recipient, ktorý má regulované prietoky. Tie sú regulované objektom na preložke rieky Nitry podľa prietoku v samotnej Nitre a Dlhom kanáli. Koryto Starej Nitry slúži na odvodnenie pravej strany, z ktorej sú odvádzané vnútorné vody Martovským a Landorským kanálom. Vo výustnej trati zaústňuje koryto Starej Žitavy do Starej Nitry.

Stará Žitava

Preteká krajom v dĺžke 32,6 km. Po vybudovaní preložky toku Žitava do Nitry pri Dolnom Ohaji, celý ďalší úsek až po zaústenie do Starej Nitry, z hľadiska odvedenia povodňových prietokov stratil význam, aj keď koryto bolo ohrádzované na prietok Q_{100} . Odstavené koryto je oživované vodou nápuštným (rozdeľovacím) objektom v množstve max. $3,0 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$, počas vyšších prietokov v Žitave, v čase minimálnych prietokov dotácia do starého koryta klesá.

Nitra

Preteká krajom od zaústenia do Váhu pri Komoči (preložka rieky Nitry od Nových Zámkov) až nad mesto Topolčany v dĺžke 98,5 km. Rieka Nitra je v celom úseku upravená na prietok Q_{100} ročnej vody.

Hlavné prítoky rieky Nitry

Dlhý kanál bol pôvodne vybudovaný ako umelý kanál, ale slúži ako prirodzený tok – recipient povrchových vôd z povodia s rozlohou 428 km^2 . Tok bol upravený v celej pôvodnej dĺžke 50,8 km – od ústia do Nitry od Nových Zámkov až po jeho začiatok v Lehotě. Zároveň bol obojstranne ohrádzovaný proti vzduťtým veľkým vodám rieky od Nitry až po Sládečkovce (km 0,00 – 34,10).

Pri realizácii preložky rieky Nitry, ktorá prerezala Dlhý kanál v r. km 2,7 bol v jej pravostrannej hrádzi vybudovaný na kanále zátvorný objekt so stavidlom. Ním možno za veľmi vysokých hladín v rieke Nitre oddeliť jej vody od vôd Dlhého kanála a zamedziť ich protiprúdne vzdúvanie do neho. Vybudovaním preložky sa zároveň skrátila dĺžka kanála na 48,1 km od prahu zhybky. Jeho niekdajšia výustná časť v dĺžke 2,7 km dnes tvorí najhornejší úsek Starej Nitry (ktorej paralelné pôvodné koryto bolo v tomto úseku zasypané).

Žitava – najvýznamnejšiu zmenu v odtokových pomeroch rieky Žitavy spôsobilo vybudovanie jej preložky pri Dolnom Ohaji v dĺžke 2,1 km so zaústením do rieky Nitry pri Šuranoch. Týmto riešením boli veľké vody z povodia Žitavy nad preložkou presmerované do rieky Nitry a pôvodné koryto Žitavy pod preložkou pomenované Stará Žitava v dĺžke 32,6 km je oživované prietokmi. Sústavná úprava je vykonaná od zaústenia preložky do Nitry po Vráble – km 23,210 na návrhový prietok Q_{100} .

V oblasti Tesárskych Mlyňan bola vybudovaná úprava v úseku r. km 35,950 – 36,500 na návrhový prietok $Q_n = 90 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$.

Ďalšia súvislá úprava bola vybudovaná od Tesárskych Mlyňan po Žitavany, t. j. v úseku od r. km 38,740 po r. km 45,840. Účelom úpravy bola predovšetkým ochrana priľahlých obcí pred veľkými vodami. Ohrádzovanie v tomto úseku bolo vybudované iba na dĺžke 672 m.

V meste Zlaté Moravce boli vybudované oporné múry. V obciach Žitavany, Machulinca a Obyce sú iba pomiestne úpravy.

Radošinka bola obojstranne upravená prakticky v celej dĺžke pôvodného toku (26,3 km), ktorý začínal výtokom z rybníka v obci Radošina. Dnes sa však za hlavný tok v najhornejšej časti rieky považuje jej bývalý pravostranný prítok, vyvierajúci v pohorí Považského Inovca nad obcou. Táto časť rieky je upravená v r. km 20,6 – 26,5 (5,9 km) a v r. km 27,5 – 28,5 (1,0 km v lesnej oblasti). Úhrnná dĺžka úprav je 27,5 km, čo predstavuje 87,6 % dĺžky rieky (31,4 km). Rieka je obojstranne ohrádzovaná od ústia do Nitry po ústie Andača r. km 0,00 – 5,20. V rámci úprav boli vybudované 2 stavidlové hate a 11 stupňov. Pôvodný tok od rybníka v obci je upravený v celej dĺžke 5,7 km, pričom z tejto dĺžky tvorí 2,1 km výustnú časť Blatnice a zostávajúcich 3,6 km Starú Radošinku.

Charakteristické hydrologické údaje

Sumárne hydrologické údaje - Váh

Tok – profil	Plocha povodia	Dĺžka povodia	Súčiniteľ L/F^2	Priemerné prietoky [m ³ .s ⁻¹]				Nadmorská výška [m n. m.]		Pomer. lesnatosť [%]
	F [km ²]	L [km]		Q _a	Q _{355d}	Q _{364d}	Q ₁₀₀	max.	min.	
Váh – Šaľa	11 082,00	346,0	0,09	153,4	36,00	30,00	1 950,00	2 494	111	50
Váh – nad Nitrou	11 242,00	372,0	0,08	153,6						50
Váh – pod Nitrou	15 753,00	372,0	0,11				2 050,00			50
Váh – ústie	19 696,00	402,0	0,12	195,00	45,03	36,91	2 000,00	2 494	106	50
Nitra po Radošinku	2 402,00	106,2	0,21	16,49	3,16	2,24	375,00	1 346	144	50
Radošinka – ústie	385,00	31,9	0,38	10,50	0,18	0,126	65,00	748	144	10
Nitra po Žitavu	3 026,00	144,0	0,15	18,00	3,59	2,57	385,00	1 346	122	40
Žitava – ústie do Nitry	907,00	69,0	0,19	4,30	0,40	0,24	145,00	901	122	30
Nitra – Nové Zámky	4 063,02	154,0	0,17	22,49	4,28	2,93				30
Nitra – ústie Komoča	4 501	169	0,16	22,51	4,28	2,93		1 346	108	30

Charakteristika vývoja vodnosti

Tok – profil	Plocha povodia	Q ₁₀₀	Špecifický odtok q _a	Dlhodobý priemerný prietok Q _a	Q _{355d}	Koeficient K=Q _{355d} /Q _a
	F [km ²]	[m ³ .s ⁻¹]	[m ³ .s ⁻¹ .km ²]	[m ³ .s ⁻¹]		
Váh – Šaľa	11 082,00	1 950,00	13,80	153,4	36,00	0,235
Váh – nad Nitrou	11 242,00			153,6		
Váh – pod Nitrou	15 753,00	2 050,00	13,70			
Váh – ústie	19 696,00	2 000,00	9,90	195,00	45,03	0,23
Nitra pod Radošinkou	2 786,8	385,00	6,29	17,54	3,42	0,195
Nitra, Nitrany	2 903,9		6,12	17,76	3,5,09	0,197
Žitava – ústie do Nitry	907,00	145,00		4,30	0,40	0,09
Nitra – Nové Zámky	4 063,02		5,54	22,49	4,28	0,19
Nitra – ústie Komoča	4 501		5,51	22,51	4,28	0,19

Súčasný stav úprav tokov

Povodie Váhu

Čiastkové povodie	Staničenie od – do	Vybudovaná úprava			Vybudovaná úprava hrádze		Druh úpravy		Účel úpravy	Stabilizačné objekty		Regulačné objekty		Poznámka
		dĺžka	kapacita	zodp. Q_n	L'B	PB	L'S	PS		staničenie	druh a počet	staničenie	druh a počet	
		[km]		[m ³ .s ⁻¹]										
Váh	0,00-62,95	62,95	1950	Q ₁₀₀	0,00-62,95	0,00-62,95	SÚ	SÚ	S, O	-	-	44,9	1	VD Selice
Stará Nitra	0,00-21,50	21,5	470	Q ₁₀₀	1,50-21,50	1,50-21,50	SÚ	SÚ	S, O	-	-	1,945 17,34	1	Rám. priepust Hrádz. výpust
Stará Žitava	0,00-32,60	32,6	110	Q ₁₀₀	0,00-32,60	0,00-32,60	SÚ	SÚ	S, O	-	-	1,945 17,34	1	Zhybka Stavidlo
Malý Dunaj	0,00-13,50	13,5	185	Q ₁₀₀	0,00-10,75	0,00-12,40	SÚ	SÚ	S, O	-	-	-	-	

Povodie Nitry

Čiastkové povodie	Úsek toku	Staničenie od – do	Vybudovaná úprava				Vybudovaná úprava hrádze		Druh úpravy	Účel úpravy	Stabilizačné objekty		Regulačné objekty	
			zodp. Qn	strana	dĺžka	kapacita	LOH	POH			staničenie	druh a počet	staničenie	druh a počet
		[km]	[m³.s ⁻¹]		[km]	[m³.s ⁻¹]								
Nitra	Komoča – Nové Zámky	10,000 - 6,900 6,900 - 11,400		obs obs	6,9 4,5	450 470	7,4 4,5	7,4 4,5	SÚ H	O, ST				
Nitra	Nové Zámky	11,400 - 15,100		obs	3,7	485	3,7	3,7	SÚ, H	O				
Nitra	Nové Zámky – Šurany	15,100 - 25,200		obs	10,4	470	10,4	10,4	SÚ, H	O, ST, U		16,42 16,455	H-bočná H-čelná	
Nitra	Šurany – Černík	25,500 - 35,200		obs	9,7	435	9,7	9,7	SÚ, H	O, ST				
Nitra	Černík – Čajakovce	35,200 - 70,200		obs	35,0	435	34,2	34,2	SÚ	O,ST	45,6	SK	53,05 59,55	hať hať
Nitra	Čajakovce	70,200 - 76,900		obs	6,7	420	6,7	6,7	SÚ	O, ST, E			71,93	hať
Nitra	Koniarovce-Súľovce	76,900 - 85,500		obs	8,0	420	8,6	8,6	SÚ	O,ST	77,85	SK	80,4	hať
Nitra	Súľovce – Topoľčany	85,500 - 95,800		obs	10,3	400	10,3	10,3	SÚ	O, ST				
Nitra	Topoľčany – Bošany	95,800 - 99,500		obs	4,3	380	4,3	4,3	SÚ	O, ST	18,01	st		
Žitava	Dolný Ohaj – Michal nad Žitavou	0,00 - 14,750		obs	14,75	150	14,75	14,75	SÚ	O, ST	2,85 11,53	P P	6,9 9,2	hať hať
Žitava	Lúčnica nad Žitavou – Vráble	16,000 - 22,066		obs	6,66	150	6,66	6,66	SÚ	O, S	16,25 16,25	prah prah	19,197 20,980	1 hať 1 hať
Žitava	Vráble – Horný Ohaj	22,066 - 23,210		obs	1,144	150	1,144	1,144	SÚ	O, S	22,370 22,730	1 P 1P	-	-
Dlhý kanál	Andovce – Kendereš	0,000 – 23,750		obs	23,75	20 - 25	23,75	23,75	SÚ, OH, ČÚ	O, ST O, VV	18,01	st		
Dlhý kanál	Kendereš – Horná Kráľová	23,750 – 38,000		obs	14,25	15	14,25	14,25						
Dlhý kanál	Horná Kráľová – Lehota	38,000 - 46,995		obs	8,995	5 - 10	-	-	ČÚ		43,74 45,16 46,52	4 st		

Čiastkové povodie	Úsek toku	Staničenie od – do	Vybudovaná úprava				Vybudovaná úprava hrádze		Druh úpravy	Účel úpravy	Stabilizačné objekty		Regulačné objekty	
			zodp. Qn	strana	dĺžka	kapacita	LOH	POH			staničenie	druh a počet	staničenie	druh a počet
			[m ³ .s ⁻¹]		[km]	[m ³ .s ⁻¹]					[km]		[km]	
Malá Nitra	Šurany – Milanovce	0,00 – 20,50		obs	20,50	8 - 11	3,227	3,227	SÚ	ST	0,863 4,4	st st	3,435 10,065 17,21 21,25 2569	5 hatí
Žitava	Tesáre nad Žitavou	38,600 – 39,272	Q ₁₀₀		0,672	90	0,672	0,672	SÚ	O, S	38,656 39,262	2 P	-	-
Žitava	Tesáre nad Žitavou – Zlaté Moravce	39,272 – 43,608	Q ₁₀₀		4,336	80	-	-	SÚ	O	40,312 42,122 43,272	4 S	-	-
Žitava	Zlaté Moravce	43,608 – 44,302	Q ₁₀₀		0,694	50	-	-	0,694 SÚ	O	44,302	1 P	-	-
Žitava	Zlaté Moravce	44,302 – 45,353	Q ₁₀₀		1,051	50	-	-	1,051 SÚ	O	-	4 P	-	-
Žitava	Žitavany	45,353 – 45,838	Q ₁₀₀		0,485	50	-	-	0,485 SÚ	O	-	10 O	-	-
Radošinka	Lužianky – Zbehy	0,000 – 5,200		obs	5,2	100	5,2	5,2	SÚ OH	O, ST	0,05	st		
Radošinka	Zbehy – Kapince	5,200 – 14,00		obs	15,4	80 - 40	-	-	SÚ	o, ST	15,35 18,35	st st	10,10 13,30	hať hať
Radošinka	Kapince – V. Ripňany	14,00 – 20,60		obs	6,6	80 - 40	-	-	SÚ	O, ST	15,3 18,35	st st		
Radošinka	V. Ripňany – Radošina	20,600 - 26,500		obs	5,9	40 - 20	-	-	SÚ	O, ST	20,10 20,60	st st		
Chotina	Topoľčany	0,000 – 4,070		obs	4,07	75	3,3	3,3	SÚ, OH	O, ST, ZV	0,110 2,120	st st		
Chotina	Jacovce	6,240 – 6,470		obs	0,23	75			OM	O, ST				
Chotina	Jacovce	6,480 – 6,770		obs	0,29				OM	O				
Bebrava	Krušovce – Rajčany	0,000 – 5,000		obs	5,0	175	5,0	5,0	SÚ	O, ST	-	-	-	-

Objekty na tokoch

Súčasný stav

Váh

Na Váhu v predmetnom úseku sa nenachádzajú žiadne objekty, okrem stabilizačných v toku.

Nitra

Hať na Nitre v Dolných Krškanoch je vybudovaná v r. km 53,2 s výškou stupňa 1,2 m a priemerným rozdielom hladín $dH = 3,5$ m. Hať udržiava hladinu pre odber vody do Malej Nitry a i na závlahy, ako aj v dolnej časti sídelnej aglomerácie Nitra.

Hať s VE na Nitre sa nachádza v r. km 59,9 v intraviláne mesta Nitry. Výška stupňa je 1,3 m, $dH = 3,75$ m. Na pravej strane hate je vybudovaná VE, na ľavej strane plavebná komora. Okrem odberov na elektrárňu, hať umožňuje odbery pre priemysel, poľnohospodárstvo, kúpalisko a jazierka v parku.

Hať s VE na Nitre v Jelšovciach je umiestnená v r. km 72,5. Výška stupňa je 3,4 m, $dH = 5,7$ m. Na pravej strane je VE, na ľavej strane PK. Okrem odberu vody do VE umožňuje hať i odbery na závlahy.

Hať Preseľany na Nitre bola vybudovaná v r. km 81,0. Má 2 polia sv. 15 m hradené klapkami s výškou 3,0 m. Hlavným účelom hate je vzdutie a akumulácia vody na závlahy.

Dlhý kanál – stavidlo v ústí Dlhého kanála je zabudované v pravostrannej hrádzi nového koryta (preložky) Nitry (r. km 7,00 – 0,000). Má svetlú šírku 8 m, hradiacu výšku 7,5 m. Tvorí ho železobetónová stavebná časť a oceľová hradiaca konštrukcia s elektrickým pohonom. Stavidlo uzatvára Dlhý kanál za veľkých vôd v novom koryte Nitry, ktorými by boli ohrozené, prípadne preliate hrádze Dlhého kanála.

Zhybka na Dlhom kanáli pod preložkou rieky Nitry je v r. km 7,10 dĺžky 170 m. Tvoria ju 2 potrubia z betónových rúr TZA s DN 160 cm a max. kapacitou $20 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$. Vtoky do potrubí sú v pravostrannej hrádzi preložky a sú uzavreté stavidlami s elektrickým pohonom. Účelom zhybky je odvádzať časť veľkých vôd Dlhého kanála (obvykle najviac $11 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$, výnimočne $20 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$) do Starej Nitry po uzatvorení stavidla na kanáli.

Malá Nitra – zátvorný objekt v ústí Malej Nitry (predtým Starej Nitry) bol po zrušení starého objektu vybudovaný v r. km 0,06. Tvorí ho 2 betónové potrubia DN 122 cm, uzatvárateľné stavidlami. Po uzavretí stavidiel sa prietoky Malej Nitry medzi ústím a Ondrochovom akumulujú v starom ramene Nitry pri Bánove. Ďalej sú na toku vybudované hate alebo stavidlá v Šuranoch H – km 3,435; sv. 4 x 1,9 m, Ondrochove S – km 10,04, H – km 10,065, Milanovciach (Malom Kýri) H – km 17,21, sv. 2,9, Branči H – km 21,25, Ivánke H – km 26,65. Stavidlová hať v Ondrochove so sv. 2 x 4,4 m uzatvára nad ňou ležiacu časť Malej Nitry za vysokých vodných stavov na Nitre. Všetky prietoky toku nad ňou sa potom odvádzajú kanálom k ČS Šurany pri rieke Nitre.

Na Žitave sú vybudované 2 stavidlové hate: Žitavce (r. km 16,720) a Slepčany (r. km 32,800). Na betónových prahoch je osadených 5 klapkových hatí sv. 9 m na v. 1,0 m: Dolný Ohaj (r. km 2,065), Vlkaš (km 6,907), Maňa (r. km 9,250), Lúčnica nad Žitavou (r. km 19,290) a Vráble (r. km 21,200). Hate sú typovej konštrukcie s čiastočne automatizovaným elektrickým ovládaním.

Chotina - stavidlová hať v Topolčanoch na Chotine je v r. km 1,8. Má rozmer 2 x 3m.

Návrh úprav tokov

Váh

S úpravou koryta Váhu sa výhľadovo uvažuje iba v súvislosti s výstavbou vodnej cesty na Váhu, prípadne stabilizáciou brehov v ohrozených úsekoch. Ďalšie stavby sú uvedené v časti 2.14.1.3 Rozvojový program investícií na roky 2006 – 2011.

Nitra

Úpravy tokov sú navrhované v úsekoch, kde nie je zaručená bezpečnosť odvedenia povodňových prietokov. Návrh predpokladá úpravy koryta rieky Nitry na 4 úsekoch v celkovej dĺžke 12,3 km. Sú to úseky: Nové Zámky – Bánov, Oponice, Kovarce, Nitrianska Streda – Topolčany.

Dlhý kanál je potrebné pomiestne rekonštruovať tak, aby bezpečne previedol prietok $Q_{100} = 41 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$.

V kanále možno zväčšiť v poslednom období klesajúce minimálne a malé prietoky ich nadlepšením vážskou vodou z VN Kráľová. Z nádrže je vybudovaný privádzač závlahovej vody, ktorý križuje kanál poniže Sládečkoviec. Vzhľadom na neuskutočnenie väčšiny z plánovaných závlah, zostáva v ňom voľná kapacita asi $5,8 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$.

Na Žitave sa navrhujú nové úpravy v 10 úsekoch s dĺžkou 10,8 km a ohrádzovanie v 7 úsekoch s dĺžkou 7,7 km (4,4 km).

Na Radošinke, ktorá bola okrem najhornejšej lesnej časti celá upravená, sa nové úpravy nenavrhujú. Ďalšie stavby sú uvedené v časti 2.14.1.3 Rozvojový program investícií na roky 2006 – 2011.

Návrh regulačných objektov

Nitra

Na rieke Nitra je navrhnuté vybudovanie pohyblivých hatí v Nových Zámkoch – Beregu (r. km 9,5), $H = 5,7 \text{ m}$ a Letomostí (r. km 16,35), sv. 26 m, $H = 4,3 \text{ m}$ a ďalšie so svetlosťou približne 30 m: v Nitrianskom Hrádku (r. km 25,14), $H = 3,5 \text{ m}$, Mojzesove (r. km 32,05) $H = 3,5 \text{ m}$, Nitranoch (r. km 46,1), $H = 4,0 \text{ m}$. Hate sú navrhnuté hlavne z hľadiska odberov vody na závlahy. Zároveň by boli využité aj ako stupne pre uvažované splavenie rieky.

2.14.1.1.2 Vodné nádrže a prevody vody

Súčasný stav

Veľké vodné nádrže

Na hranici kraja v okresoch Šaľa – Galanta je vybudovaná priehrada Vodného diela Kráľová s celkovým objemom 65,47 mil. m^3 . Ďalšia veľká vodná nádrž je Selice s objemom 6,5 mil. m^3 .

VN Kráľová bola vybudovaná v rokoch 1980 – 1985 s haťou v r. km 64,05 Váhu, pri rovnomennej obci. Vzduť od hate siaha až po ústie navrhovaného odpadového kanála od VE Sereď.

Vodným dielom Kráľová sú využívané jeho prietoky na tieto účely:

- energetické využitie
- veľkoplošné závlahy
- zmiernenie účinkov povodní prevádzkovým priestorom nádrže
- preprava na vodnej ceste r. E-81.

Využívanie na plavbu sa začne až po dobudovaní plavebnej cesty v úseku Komárno – Selice.

Vodné dielo Kráľová tvorí:

- stupeň, ktorý má tieto objekty: hať, vodná elektráreň a plavebná komora,
- zdrž rovinného typu, ohrádzovanú na pravom a ľavom brehu Váhu hrádzami.

Hať Kráľová – pevná hať so 4 poliami s pohyblivým hradením segmentmi s klapkami. Celková výška hradiacej konštrukcie je 9,60 m, hradiaca výška segmentu je 6,3 a klapky, 3,3 m.

Vodná elektráreň s dvoma turbogenerátormi je vybudovaná v strednej časti vodného stupňa.

Plavebná komora je vybudovaná na pravej strane vodného stupňa. Celková dĺžka komory je 195,4 m, užitočná dĺžka 110 m, svetlá šírka 24,0 m a hĺbka 19,5 m. Oproti hornej vode je komora hradená oceľovým segmentom, výška hradenia je 7,3 m.

VD Selice

Účelom *VD Selice* je vytvorenie podmienok splavnenia dolného Váhu medzi VD Kráľová a Komáromom, zabezpečenie odberu vody pre Duslo, a. s., Šaľa, zlepšenie hydraulických pomerov na Váhu. Hydrologický režim v tomto úseku je umelý, priamo podriadený režimu špičkovej elektrárne v Kráľovej.

Samotné VD je vybudované ako nízky riečny stupeň, umiestnený v koryte Váhu v km 44,9 od zaústenia Váhu do Dunaja v Komárne. Prevádzkové prietoky z VE Kráľová alebo hate VD Kráľová pretekajú pri takmer konštantnej hladine. Povodňové prietoky VD sú prelievané a nad hladinou vody je len dozorňa VD a premostenie klapkovej hate a plavebnej komory.

VD Selice udržiava hladinu hornej vody v rozsahu kót 110,40 – 111,30 m n. m., časť prietoku sa spracováva energeticky v MVE. Sanačný prietok $Q_{SAN} = 7,0 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$ je prepúšťaný pod VD cez MVE.

VD Selice pozostáva z pohyblivej hate, plavebnej komory, vodnej elektrárne a pevného stupňa. Klapková hať je dvojpolová (2 x 12 m) s kapacitou polí 190 - 210 $\text{m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$.

Plavebná komora je umiestnená na pravom brehu Váhu. V bežnej prevádzke zabezpečuje preplavovanie lodí a prepúšťanie povodňových prietokov.

Veľké vodné nádrže (nad 1,0 mil. m³)

Hydrologické číslo povodia Názov nádrže Tok Okres	Rok uvedenia do prevádzky Hlavné účely Zatopená plocha [ha]	Hydrologické charakteristiky F [km ²] Q _a [m ³ .s ⁻¹] Q _{355d} [m ³ .s ⁻¹] Q _{364d} [m ³ .s ⁻¹] Q _{100r} [m ³ .s ⁻¹]	Objem [mil. m ³] stály zásobovný retenč. ovládateľný celkový ovl. (V _{co}) retenč. neovládateľný celkový objem	Kóty hladín [m n. m.] stáleho objemu zásob. objemu ovl. retenč. objemu maximálna (neovládateľná)	Nadlepšený prietok Q _{abrutto} pod nádržou (príp. v nižších profiloch toku) Q ₁₀₀ znížené [m ³ .s ⁻¹]
4-21-10-044 Kráľová Váh Šaľa	1985 E, Z, C, R 1 089	104 390	45,02	122,00	
		-	20,45	124,00	
		152,6	0,0	-	
		35,86	65,47	-	
		29,9	0	-	
		1990	0	-	
4-21-10-057 Selice Váh Galanta	1999 Vyrovň. špičk. priet. VD Kráľová plavba	-	-	-	
		-	-	-	
		36,0	6,5	-	
		27,0	-	-	
		1 950,0	-	-	
4-21-13-029 Slepčany Čerešňový potok Zlaté Moravce	1986 Z, O	56,74	0,115	160,75	46,0
		0,350	1,04	164,50	
		0,030	1,155		
		0,020	0,245		
		35	1,4	165,0	

Malé vodné nádrže

V povodí Váhu je vybudovaná jedna malá vodná nádrž Báb v hydrologickom povodí 4-21-13-049 na Bábskom potoku, účelom ktorej sú závlahy a chov rýb s celkovým objemom 0,765 mil. m³.

Vybudované rybníky

Názov rybníka ÚŽP	Obec	Tok a hydrologické povodie	Objem [mil. m ³]	Plocha [ha]	Prevádzko- vateľ	Účel využitia
Rybník Žihárec	Žihárec	4-21-17	44,0	5,6	Žihárec obec	šport. rybník
Rybník pri cintoríne	Žihárec	4-21-17	5,0	1,0	Žihárec obec	chov rýb
Rybníky: Téglas Telek tó Kurča	Tešedíkovo	4-21-17	5,0 5,0 7,0	1,0 1,0 1,0	obec	chov kačíc šport. rybník šport. rybník
Rybníky: Teglas Nagy bikás Sugó Kačató Nové ram. Váhu	Selice	4-21-17	15,0 75,0 20,0 5,0 25,0	1,5 5,0 2,0 0,5 2,0	obec Selice obec Selice PD obec Selice PV	šport. rybník šport. rybník chov kačíc chov rýb závlahy
Jazero Kopola	Neded	4-21-17	55,0	5,2	obec Neded	šport. rybolov

V povodí Nitry sú vybudované malé vodné nádrže na menších tokoch v miestach, kde boli vhodné hydrologické, morfológické a geologické podmienky, a zároveň tam boli požiadavky na vodu, ktoré iným spôsobom nebolo možné zabezpečiť. Z vodohospodárskeho hľadiska majú v povodí veľký význam a vplyv na vodný režim. Sú to: Jelenec s $V_c = 134,0$ tis.m³, Kolíňany s $V_c = 106,8$ tis.m³, Nová Ves nad Žitavou s $V_c = 122,0$ tis.m³, Vráble s $V_c = 599,0$ tis.m³, Alekšince s $V_c = 220,0$ tis.m³ (7 rybníkov), Lukáčovce s $V_c = 110,0$ tis.m³ (2 rybníky), Malé Zálužie s $V_c = 23\,930$ tis.m³, Golianovo s $V_c = 452,0$ tis.m³, Janíkovce, Hroboňovo s $V_c = 147,0$ tis.m³, Báb s $V_c = 600,0$ tis.m³, Čifáre s $V_c = 270,0$ tis.m³, Melek s $V_c = 28,0$ tis.m³, Svätoplukovo s $V_c = 52,0$ tis.m³, Galaj s $V_c = 74,6$ tis.m³, Čápor s $V_c = 106,0$ tis.m³, Jarok s $V_c = 234,0$ tis.m³, Mankovce s $V_c = 50,0$ tis.m³, Veľčice s $V_c = 120,0$ tis.m³, Vozokany s $V_c = 431,2$ tis.m³, Nevidzany s $V_c = 118,0$ tis.m³, Nemčiňany s $V_c = 70,5$ tis.m³, Tesáre s $V_c = 16,0$ tis.m³, Horné Štitáre s $V_c = 41,4$ tis.m³, Bodok s $V_c = 80,1$ tis.m³, Horné Obdokovce s $V_c = 88,2$ tis.m³, Hajná Nová Ves II (Urmince II) s $V_c = 142,0$ tis.m³, Hajná Nová Ves I (Urmince I) s $V_c = 8,0$ tis.m³, Krtovec s $V_c = 299,0$ tis.m³, Tesáre s $V_c = 372,0$ tis.m³, Duchonka s $V_c = 420,0$ tis.m³, Nemečky s $V_c = 650,0$ tis.m³, Malé Bedzany s $V_c = 97,7$ tis.m³.

Navrhované veľké vodné nádrže

V riešenom území v povodí Váhu z vodohospodárskeho hľadiska sa nenavrhujú žiadna veľká vodná nádrž. Ak sa však nerealizuje vodné dielo Nagymaros, bude nutné na zabezpečenie plavby pod VD Selice na Váhu realizovať ďalší stupeň.

V povodí Nitry sa navrhujú tieto nádrže:

Hydrologické číslo povodia Názov nádrže Tok	Hlavné účely Kategória podľa aktuálnej doby výstavby	Hydrologické charakteristiky $F [km^2]$ $Q_a [m^3.s^{-1}]$ $Q_{355d} [m^3.s^{-1}]$ $Q_{364d} [m^3.s^{-1}]$ $Q_{100r} [m^3.s^{-1}]$	Objem [mil. m^3] stály zásobovný retenč. ovládateľný celkový ovl. (V_{co}) retenč. neovládateľný celkový objem	Kóty hladín [m n. m.] stáleho objemu zásob. objemu ovl. retenč. objemu maximálna (neovládateľná)
4-21-13 Obyce Žitava	Z, D, E, Rb, R C	71,2	0,6	288,5
		0,79	22,6	
		0,067	23,2	327,1
		49		
4-21-13 Hostie Hostiansky potok	Z, O, E, Rb, R E	45,1	0,5	-
		0,40	12,0	282,1
		0,04	13,2	
		30,0		

Prevody vody

Súčasný stav

V súčasnosti je vybudovaný prevod vody z VD Kráľová na Váhu do povodia Nitry – Dlhého kanála – I. etapa. Prevod je podzemný, tlakovými potrubiami $2 \times 5,0 m^3.s^{-1}$. Na privádzači sú tri ČS v r. km 0,000 – 5,560 – 8,750. Prevodom sa zabezpečujú závlahy na ploche 11 870 ha.

Návrhový stav

Skôr popísaný prevod sa v II. etape navrhuje predĺžiť až k osade Svätoplukovo, čím sa majú zabezpečiť závlahy na ploche 15 200 ha v oblasti Mojmirovce – Šurany, v povodí Nitry z tokoch 8500 ha. Ďalší navrhovaný prevod vody je z Váhu pri Hlohovci do povodia Nitry. Prevod Váh – Andač sa navrhuje v množstve $Q = 5,0 m^3.s^{-1}$ za účelom vylepšenia nepriaznivých prietokových pomerov (pasívna bilancia) v rieke Nitra, zlepšenie kvality vody a zabezpečenie požadovaných odberov najmä na závlahy.

Vybudované a navrhované prevody vody

Názov prevodu vody	Hlavné účely	Aktivo- vanie: rok	Miesto odberu vody		Príjem vody		Charakteristika prevodu				
			Hydrolog.č. Tok Profil	F [km ²] Q ₃₅₅ [m ³ .s ⁻¹] Q _a [m ³ .s ⁻¹]	Hydrolog.č. Tok Profil	F [km ²] Q ₃₅₅ [m ³ .s ⁻¹] Q _a [m ³ .s ⁻¹]	Druh prevodu	Kapacita [m ³ .s ⁻¹]	Prevedené množstvo vody [m ³ .s ⁻¹]		
									min.	priem.	max.
Vybudovaný prevod											
Kráľová (VN)- Sládečkovce (1. etapa)	Z	1994	4-21-10-054 Váh VN Kráľová	11 001 35,8 152,3	4-21-14-007 Dlhý kanál Sládečkov- ce-Čingov	79 — 0,12+	čerpaním žb.rúry DN 220 cm	(2x) 5,0	0,36	5,0	10,0
Navrhované prevody											
VN Kráľová- Sládečkovce (2. etapa)	Z	A III	4-21-10-054 Váh VN Kráľová	11 001 35,8 152,3	4-21-14-012 Cabajský potok Mojmírovce	53 — —	čerpaním žb. rúry	5,5	0,5	3,0	5,5
Váh-Andač- Nitra	Z	B III	4-21-10-008 Váh Hlohovec	10 356 35,3 150,4	4-21-12-053 Nitra Lužianky	2 787 3,4 17,5	čerpaním	5,0	3,0	4,4	5,0

2.14.1.1.3 Hraničné toky

Pri hraničných tokoch vzniká a stále sa bude rozširovať vodohospodárska problematika. Vodohospodárske otázky a opatrenia v hraničnom území sa riešia z hľadiska technického a ekonomického podobne ako vo vnútrozemí.

Spoločný maďarsko-slovenský úsek Dunaja mal byť podľa Zmluvy z r. 1977 energeticky využitý spoločnou Sústavou vodných diel (SVD) Gabčíkovo-Nagymaros. Zároveň by toto dielo bolo prínosom pre protipovodňovú ochranu priľahlého územia a v nie poslednom rade aj pre plavbu, keďže realizáciou dvoch zdrží (Hrušov a Nagymaros) by sa definitívne odstránila posledná významná plavebná prekážka na celom toku Dunaja.

Po roku 1988 s meniacou sa politickou klímou nastáva expanzia rôznych teórií proti dostavbe SVD. Tento proces postupne graduje cez jednostranné zastavenie prác na stupni v Nagymarosi až po 31.1.1989, keď maďarský parlament politickým rozhodnutím splnomocnil svoju vládu rokovať len o zmene zmluvy z roku 1977. V apríli 1991 už má maďarská vláda mandát len na rokovanie o zrušení zmluvy a navrátení územia do pôvodného stavu. V tom istom roku slovenská vláda rozhodne o realizácii variantu "C" - dočasnom riešení vodného stupňa Gabčíkovo na území Slovenska. Následne na to, 25. mája 1992 Maďarská republika jednostranne ruší platnosť zmluvy z r. 1977 spolu so všetkými dokumentmi s ňou spojenými.

Dňa 24. októbra 1992 Slovensko začalo pri Čunove s prehrádzovaním koryta Dunaja (v súlade s variantom C), čo umožnilo uviesť komplex vodného diela Gabčíkovo do prevádzky náhradným spôsobom, bez účasti maďarskej strany a tak zhodnotiť všetky dovtedy vynaložené prostriedky na výstavbu.

O dva mesiace neskôr 1.1.1993 sa federálny česko-slovenský štát rozpadá na dva nezávislé štáty a Slovenská republika preberá záväzky spojené so zmluvou z r. 1977 o Sústave vodných diel Gabčíkovo - Nagymaros.

Dňa 7. apríla 1993 podpísali Maďarsko a Slovensko v Bruseli dohodu o spoločnom texte žiadosti pre Medzinárodný súdny dvor v Haagu v kauze SVD Gabčíkovo - Nagymaros, kde sa žiada súd o zodpovedanie 4 otázok:

- 1 - či maďarská strana bola oprávnená zastaviť práce na plnení Zmluvy
- 2 - či slovenská strana bola oprávnená realizovať uvedenie Gabčíkova do prevádzky dočasným náhradným riešením
- 3 - či jednostranné deklarovanie neplatnosti Zmluvy pre maďarskú stranu má právnu účinnosť
- 4 - aké ekonomické nároky vyplývajú z odpovedí na predchádzajúce tri otázky.

Medzinárodný súdny dvor v Haagu rozhodol, že:

1. Maďarsko nebolo oprávnené v roku 1989 prerušiť a neskôr odstúpiť od časti prác, ktoré malo vykonať v rámci projektu o vodnom diele a ktoré boli určené zmluvou, podpísanou v roku 1977 medzi Maďarskom a Československom a prostriedkami s ňou súvisiacimi.
2. Československo bolo oprávnené pristúpiť v novembri 1991 k prípravným prácam s cieľom realizácie dočasného riešenia (variantu C), ale nebolo v práve jednostranne uviesť ho do prevádzky v októbri 1992.
3. Notifikácia Maďarskom z mája 1992 o ukončení zmluvy z roku 1977 a prostriedkov s ňou súvisiacich nemala právny účinok na ich ukončenie (sú teda stále v platnosti a upravujú vzťahy medzi oboma stranami).
4. Slovensko, ako nástupnícky štát Československa, sa stalo jednou zo zmluvných strán z roku 1977.

Pokiaľ ide o správanie sa oboch strán do budúcnosti, súd rozhodol takto:

1. Maďarsko a Slovensko musia v dobrej vôli a berúc do úvahy existujúcu situáciu rokovať a musia prijať všetky nevyhnutné opatrenia s cieľom zabezpečiť realizáciu cieľov zmluvy z roku 1977.
2. Iba ak sa obe strany nedohodnú inak, musí byť vytvorený spoločný operačný režim pre vodné dielo na slovenskom území v súlade so zmluvou z roku 1977.
3. Každá strana musí odškodniť druhú za škody, ktoré jej svojím konaním spôsobila.
4. Vyrovnanie, týkajúce sa výstavby a fungovania SVDGN, musí byť zrealizované v súlade s dispozíciami zmluvy z roku 1977 a prostriedkami s ňou súvisiacimi.

Ďalšie dohody:

1. Dohoda o hraničných vodách s Maďarskom

Dohoda medzi vládou Československej socialistickej republiky a vládou Maďarskej ľudovej republiky o úprave vodohospodárskych otázok na hraničných vodách.

Dohoda bola podpísaná v Budapešti 31. mája 1976. Dohoda sa vzťahuje na hraničné vody, ktorými sú úseky riek a iných prírodných vodných tokov, ako i kanálov, ktorými prebiehajú štátne hranice. Týka sa aj povrchových a podzemných vôd v profiloch, kde ich pretínajú štátnej hranice. Vecná pôsobnosť Dohody sa vzťahuje na všetky vodohospodárske opatrenia vykonávané na hraničných vodách, ktoré môžu spôsobiť zmenu prirodzených vodných pomerov, zvlášť úpravy vodných tokov, stavby nádrží a protipovodňových hrádzí, vodohospodárske meliorácie, opatrenia na využitie zdrojov vody, ochranu povrchových a podzemných vôd pred znečistením, využitie vodnej energie, udržiavanie a značkovanie vodnej cesty a vytyčovanie plavebnej dráhy, ochranu proti vnútorným vodám, povodňam a odchodu ľadov, ako i všetky vodohospodárske opatrenia, ktoré vo vstupnom a výstupnom profile hraničných tokov a v profiloch hraničných vôd môžu spôsobiť zmeny spoločne dohodnutých vodných pomerov.

Zmluvné strany sa zaväzujú, že:

1. bez vzájomného súhlasu nevykonajú žiadne vodohospodárske opatrenia, ktoré by nepriaznivo ovplyvnili spoločne dohodnuté vodné pomery,
2. budú udržiavať korytá hraničných tokov, vodné nádrže a zariadenia na hraničných vodách na území svojich štátov v dobrom stave a užívať ich tak, aby si vzájomne nespôsobovali škody,
3. budú sa vzájomne informovať o svojich perspektívnych plánoch rozvoja vodného hospodárstva, zvlášť pokiaľ ide o vplyv vodohospodárskych opatrení na hraničné vody,
4. dopredu prerokujú účinky vodohospodárskych opatrení, ktoré môžu v profiloch hraničných tokov a vôd spôsobiť zmenu spoločne dohodnutých vodných pomerov.

Zmluvné strany majú právo na hraničných vodách, pokiaľ sa nedohodnú ináč, na polovicu odtekajúceho prirodzeného množstva vody, ktoré nie je zväčšené technickými zásahmi. Dohoda ďalej upravuje zabezpečenie priebehu, charakteru a vyznačenia štátnych hraníc, vykonávanie údržby, projektovanie, vykonávanie vodohospodárskych opatrení, opatrenia proti povodňam, ochranu proti povodňam, vnútorným vodám a proti ľadom, ochranu vôd proti znečisteniu, bagrovanie, udržiavanie a značkovanie vodnej cesty.

2. Zmluva medzi Československom a Maďarskom o výstavbe a prevádzke Sústavy vodných diel Gabčíkovo - Nagymaros

Zmluva bola podpísaná dňa 16. septembra 1977 v Budapešti. Zmluva je uverejnená v Zbierke zákonov č. 109/1978.

Zmluva podrobne vymedzuje spoločné a národné investície a upravuje:

1. prípravu a realizáciu spoločných investícií
2. znášanie nákladov spoločnej investície (v rovnakom pomere), rozdelenie prác a dodávok
3. organizáciu realizácie spoločnej investície
4. vyrovnanie nákladov navyše spoločnej investície
5. vlastníctvo objektov realizovaných ako spoločná investícia.

Ďalej zmluva stanovuje spôsob prevádzky objektov SVD, organizáciu a znášanie nákladov na prevádzku a ich vyúčtovanie.

V kapitole 5 zmluva definuje úlohy vodného hospodárstva:

1. povodňovú ochranu a odvedenie ľadov
2. odber vody z Dunaja
3. ochranu kvality vôd
4. udržiavanie koryta Dunaja
5. povolenia na vodohospodárske dielo a vodohospodársky dozor.

Kapitola 6 stanovuje zabezpečenie plavby a nasledujúca ochranu štátnych hraníc a ich prekračovanie.

Zmluvy a doplnky o medzinárodnej spolupráci na hraničnom toku sú uložené na Ministerstve pôdohospodárstva SR a u správcu toku Slovenský vodohospodársky podnik, š. p., Odštepny závod Povodie Bratislava.

2.14.1.1.4 Vodné cesty

Vodná doprava v podmienkach Slovenskej republiky nepatrí k rozhodujúcim druhom dopravy, aj keď objem vodnej dopravy vzrástol v poslednom období takmer dvojnásobne. Výhody vodnej dopravy sú nesporné - v porovnaní s inými druhmi dopravy vychádza energetická bilancia a ekológia vodnej dopravy veľmi efektívne.

Pre obchodnú lodnú dopravu je zatiaľ využívaná iba jediná slovenská rieka - Dunaj. Výhody vodnej dopravy a budovanie vodných ciest nadobúdajú na význame hlavne po dobudovaní plavebnej magistrály Rýn-Mohan-Dunaj, ktorá umožňuje pripojiť všetky u nás uvažované vodné cesty na Dunaj a tým prakticky aj plavebné spojenie vodnou dopravou s celým svetom.

Pred dokončením VD Gabčíkovo plavebná dráha na záujmovom teritóriu merala 172 km (r. km 1880,2 - 1708,2), po uvedení vodného diela do prevádzky sa plavebná dráha skrátila o 3,25 km. Staničenie plavebnej dráhy začína pri vyústení do odpadového kanála pri Sape (Palkovičovo), kde je r. km 1811,0 totožný s km 0,0 derivačného kanála. Ukončenie staničenia je v mieste vstupu plavebnej dráhy do koryta Dunaja v r. km 1853,0. Dĺžka plavebnej dráhy v zdrži a derivačnom kanáli je 38,750 km.

Vodné dielo Gabčíkovo ako časť sústavy vodných diel Gabčíkovo - Nagymaros bolo uvedené do prevádzky dočasným riešením. Dobudovanie sústavy v dôsledku zastavenia výstavby VD Nagymaros a kvôli odmietavému prístupu maďarskej strany v súčasnom období nie je reálne. Preto očakávané zabezpečenie požadovaných plavebných podmienok na Slovensko-maďarskom úseku Dunaja nie je dodržané. Realizáciou projektu SVD Gabčíkovo - Nagymaros by sa komplexne a definitívne zabezpečili parametre plavebnej dráhy v celom úseku Dunaja dotknutom prevádzkou Sústavy vodných diel Gabčíkovo - Nagymaros.

Pretože je v prevádzke len VD Gabčíkovo, medzi r. km 1708-1811 niekoľko úsekov toku nespĺňa predpísané parametre plavebnej dráhy. Tieto úseky sú dokonca limitujúcimi v rámci celého Dunaja.

Parametre plavebnej dráhy sú uvedené v nasledujúcej tabuľke. Z dôvodu prehľadnosti uvádzame údaje celého úseku Dunaja na slovenskom území.

Parametre plavebnej dráhy podľa „Odporúčaní DK pre určenie parametrov plavebnej dráhy, hydrotechnických a iných objektov na Dunaji“

Minimálne parametre plavebnej dráhy	Na úsekoch s prirodzeným režimom prúdenia pri HNPRV ^{*)}			Na úsekoch so vzdutou hladinou pri min. VH ^{*)}		
	Hĺbka	Šírka	Polomer oblúkov	Hĺbka	Šírka	Polomer oblúkov
	[m]					
Úsek Devín (r. km1880,2) - Kližská Nemá (r. km1790)	2,5	150 a 100 b 120 c	1000 750 d	3,5	150	1000 750 d
Úsek Kližská Nemá (r. km1790) - Ipeľ (r. km1708,2)	2,5	180 a 100 b 150 c	1000 750 d	3,5	180 200 e	1000 750 d

Vysvetlivky:

* HNPRV - hladina nízkej plavebnej a regulačnej vody - hladina stanovená pre splavné úseky Dunaja s prirodzeným režimom prúdenia. Je to hladina prislúchajúca prietoku s 94 % zabezpečenosťou výskytu z krivky prekročenia prietokov, zostrojenej zo 40-ročného radu pozorovaní prietokov na Dunaji okrem dní s výskytom ľadových javov.

** min. VH - minimálna vzdutá hladina - najnižšia hladina vody vytvorená nad vzdúvadlom vzdutím (pri prevádzkovom režime vzdúvadla)

a - úseky s ľahko vymieľateľným dnom

b - úseky so skalným dnom

c - brodové úseky s ľahko vymieľateľným dnom

d - úseky geomorfologicky nevhodné

e - úseky v zákrutách

Návrhový stav

V kraji sa navrhuje splaviť ďalší tok - rieku Váhu.

Vzhľadom na veľkú nákladnosť, ako i na rôznu pripravenosť budovania Vážskej vodnej cesty sa v súčasnosti uvažuje s jej budovaním po etapách:

1. časová etapa - Komárno až Sered'
2. časová etapa - Sered' až Púchov
3. časová etapa - Púchov až Žilina

Úsek Váhu v riešenom povodí dolný Váh III patrí po Sered' do 1. časovej etapy, v rámci ktorej je už vybudované Vodné dielo Kráľová Vodné dielo Selice. Ďalším vodným dielom, ktoré bude musieť byť vybudované v dôsledku zabezpečenia plavby a využitia vodnej energie je Vodné dielo Sered'. Ak sa však nerealizuje Vodné dielo Nagymaros, bude nutné pre zabezpečenie plavby pod Vodným dielom Selice realizovať ďalší stupeň na Váhu, a to Kolárovo.

Ako výhľadovo sledované vodné cesty v zmysle vyhl. MDPT SR č. 22/2001 sú tieto úseky tokov: Nitra od zaústenia do Váhu po mesto Nitra a dolné úseky tokov Hron a Ipeľ.

2.14.1.1.5 Odvedenie vnútorných vôd

Dolná časť územia Nitrianskeho kraja má rozhodujúcu úlohu pri odvádzaní vnútorných vôd, ktoré vznikli ohradzovaním tokov za účelom ochrany pred povodňami. K tokom Dunaj, Váh a Nitra gravitujú hlavné odvodňovacie kanále, ktoré k uvedeným recipientom privádzajú vnútorné vody a tie sú za nepriaznivých vodných stavov prečerpávané. Z dôvodu lepšej prehľadnosti a ucelenosti jednotlivých odvodňovacích sústav zdokumentujeme ich podľa týchto oblastí:

1. Povodie Dolný Žitný ostrov
2. Povodie Váhu a Dunaja - ľavá strana Váhu od preložky Nitry a ľavá strana Dunaj do Komárna
3. Povodie Váhu – úsek po Kollárovo
4. Povodie Nitry.

Povodie Dolný Žitný ostrov

Súčasný stav

Odvodňovací systém Žitného ostrova bol budovaný postupne a člení sa na desať oblastí, ktoré sa označujú rímskymi číslicami. Každá z nich je z hľadiska odvodnenia samostatná. Vnútorné vody či už riečneho (infiltrácia), povrchového, alebo podzemného pôvodu odtekajú pomocou siete kanálov k jednotlivým čerpacím staniciam, alebo k recipientu.

Pre nezvyklé geografické (výškové) usporiadanie ostrova pri rozvrhu siete kanálov platila zásada, aby sa oddelili vody, ktoré je možné odvieť ešte gravitačne, od tých, ktoré treba občas prečerpávať, resp. aby kanály slúžili aj na regulovanie hladiny podzemnej vody podľa požiadaviek poľnohospodárstva. Odvodňovacia sieť sa postupne rozširovala a doplňovala.

Na dosiahnutie ekonomického riešenia sa realizovali také projekty, v ktorých bolo prečerpávanie vody do recipientu najlacnejšie. Hlavné kanály boli pospájané a na uzlových miestach sa vybudovali stavidlá, ktoré umožňujú regulovať prietoky do jednotlivých oblastí a ľubovoľne manipulovať s vnútornými vodami.

Z desiatich vzniknutých odvodňovaných oblastí je na území dolného Žitného ostrova týchto šesť:

Oblasť I.	– ČS Pavol, ČS Bene
Oblasť II.	– ČS Zlatná na Ostrove
Oblasť III.	– Komárno - ČS Nová Osada
Oblasť IV.	– Asód - Čergov – ČS Čergov
Oblasť V.	– ČS Kosihy
Oblasť VI.	– ČS Asód, ČS Kľúčovec (mimo kraj).

V krátkosti uvádzame stručný popis oblastí, kanálovej siete, technické parametre objektov (stavidiel a ČS) a možnosti spolupráce jednotlivých oblastí pri odvádzaní vnútorných vôd.

Oblasť I. - ČS Pavol

Zberná plocha oblasti je 14,6 km². Hlavným kanálom oblasti je Pavelský kanál, ktorý privádza vodu na ČS. Má dĺžku 2,580 km. V dunajskej hrádzi v r. km 9,375 (r. km 1774,600 Dunaja) je umiestnená čerpacia stanica Pavol s výkonom 0,24 m³.s⁻¹ pri

výtlačnej výške 12 m. Maximálny prítok na čerpaciu stanicu je $2,3 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$, v súčasnej dobe je už mimo prevádzky.

V roku 1976 sa uviedla do prevádzky ČS Bene so zbernou plochou $0,6 \text{ km}^2$, ktorá zabezpečuje odvodnenie oblasti v čase veľkých vôd v Dunaji, keď je uzatvorený zátvorný objekt do bazénu Slovenských lodeníc, a.s., Komárno. Je umiestnená v r. km 1770,090 Dunaja. Výkon ČS je $5,0 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$, maximálna hladina je 108,33 m n. m.

Oblasť II. – ČS Zlatná na Ostrove

Zberná plocha oblasti je $24,1 \text{ km}^2$. Čerpacia stanica Zlatná na Ostrove prečerpáva vnútorné vody z chráneného územia za vysokých vodných stavov v Dunaji. Je umiestnená v r. km 1779,400 Dunaja a má výkon $0,24 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$ pri zdvihu 12 m. Prírodný kanál Lél - Zlatná má dĺžku 2,620 km. Maximálny prítok je $2,3 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$.

Oblasť III. – Komárno - ČS Nová Osada

Zberná plocha oblasti je $314,2 \text{ km}^2$. Celá oblasť je odvodňovaná Komárňanským kanálom, ktorý vyúsťuje cez ČS Nová Osada do Váhu. Komárňanský kanál je jedným zo základných odvodňovacích kanálov dolného Žitného ostrova. Je dimenzovaný tak, aby bol schopný odvieť katastrofálne zrážky s polovicou maximálnych priesakov. Celková dĺžka kanála je 32,740 km. Začína odbočením z Chotárneho kanála (kanál S6, Sap - Asód) stavidlovým objektom v km 32,644. V r. km 14,000 pri obci Okoličná na Ostrove je vybudované stavidlo šírky 7 m, vysoké 3,44 m s kótou prahu 105,06 m n. m. Stavidlo vzdúva hornú hladinu na kóte 107,90 m n. m. Nad týmto stavidlom sa navrhuje vybudovať spojovací kanál smerom na kanál Kolárovo - Kameničná, odkiaľ sa už buduje prívod na novú ČS Viničné. Tým by bolo možné presmerovať časť prietokov privádzaných Komárňanským kanálom na ČS Nová Osada a odľahčiť ich na ČS Viničné.

V r. km 6,200 Váhu je vybudovaná ČS Nová Osada s výkonom $20,0 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$ pri výške zdvihu 2,8 m, ktorá umožňuje prečerpávanie vnútorných vôd do recipientu.

Oblasť IV. – Asód - Čerogov – ČS Čergov

Zberná plocha oblasti je $70,4 \text{ km}^2$. Dĺžka hlavného kanála Asód - Čergov je 15,440 km. Kanál je dôležitým článkom siete hlavných kanálov dolného Žitného ostrova. V rámci rekonštrukčných prác po povodni v roku 1965 bola vybudovaná sektorová hrádza na pravej strane kanála až po r. km 5,000, kde bolo súčasne vybudované aj stavidlo v ochrannej línii Kolárova. Kanál Asód - Čergov začína odbočením z Chotárneho kanála. Na jeho začiatku v r. km 15,430 je vybudované stavidlo umožňujúce privádzať závlahovú vodu do oblasti a zároveň v prípade potreby vypomôcť ČS Asód pri havarijných stavoch. Kapacita kanála je $15,0 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$. Kanál Asód - Čergov ústí do Váhu v r. km 21,450 cez ČS Čergov.

Čerpacia stanica Čergov má výkon $8,8 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$ pri zdvihu 8 m. Celková dĺžka odvodňovacej kostry je 52,5 km. Voľný výtok na ČS Čergov je možný po kótu 107,60 m n. m.

Oblasť V. – ČS Kosihy

Zberná plocha oblasti je $58,2 \text{ km}^2$. Dĺžka hlavného kanála – kanála Holiare - Kosihy je 11,700 km. Čerpacia stanica Kosihy v r. km 1787,600 Dunaja má výkon $10,0 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$ pri výške zdvihu 4 m. Nula vodočtu je na kóte 105,72 m n. m., začiatok čerpania je na kóte 107,70 m n. m., minimálna hladina 106,96 m n. m., maximálna 108,40

m n. m. Kapacita kanála Holiere - Kosihy je $18,0 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$. Pozdĺžny sklon kanála od r. km 0,320 - 11,700 je 0,10 ‰.

V r. km 11,143 je stavidlo s kótou prahu 106,30 m n. m. a nulou vodočtu 106,83 m n. m. V r. km 6,800 a 7,280 sú vybudované závlahové čerpacie stanice. V r. km 3,120 ústí z pravej strany kanál Čičov - Holiare dlhý 9,800 km. Dĺžka odvodňovacej kostry je 38,2 km.

V hydrouzle Holiare sa pripája aj kanál Veľký Meder - Holiare dlhý 11,588 km s prevádzkovou hladinou na kóte 107,70 m n. m. a maximálnou vzdutou hladinou na kóte 108,28 m n. m. Pozdĺžny sklon kanála v úseku r. km 0,0-5,000 je 0,12 ‰, od r. km 5,000 - 11,600 je 0,15 ‰. V r. km 11,600 je stavidlo umožňujúce odber z Chotárneho kanála s kótou prahu 108,00 m n. m. a nulou vodočtu 108,23 m n. m. Kanál má zbernú plochu $35,01 \text{ km}^2$.

Súčasný stav odvodňovacích sústav

Názov odvodňovacej sústavy	Odvodňo- vaná plocha	Kanálová sieť			Čerpacia stanica			Recipient
		dĺžka hlavného kanála	dĺžka vedľajšieho kanála	kapacita	druh	kapacita	dopravná výška	
		[km ²]	[km]	[m ³ ·s ⁻¹]		[m ³ ·s ⁻¹]	[m]	
I. – ČS Pavol, ČS Bene	14,6+0,6	2,580		2,3	diesel + elektrická	0,24+5, 0	12,0; 5,5	Dunaj
II. – ČS Zlatná na Ostrove	24,1	2,620		2,3	diesel	0,24	12,0	Dunaj
III. ČS Nová Osada	314,2	32,740		18,0-20,0	elektrická	20,0	2,8	Váh
IV. – ČS Čergov	70,4	15,440		15,0	diesel	8,8	8,0	Váh
V. – ČS Kosihy	58,2	11,700		18,0	elektrická	10,0	4,0	Dunaj
VI. – ČS Klúčovec	62,4	4,180		12,3	elektrická	15,0	8,0	Dunaj

Návrhový stav

Z hľadiska odvádzania vnútorných vôd nedochádza na záujmovom území k väčším nedostatkom. V oblasti dolného Žitného ostrova je v súčasnej dobe vybudovaných šesť plne funkčných odvodňovacích sústav, ktoré sú navzájom prepojené systémom kanálov tak, že sa môžu navzájom dopĺňať a spolupracovať. Kanálová sieť plní svoju odvodňovaciu funkciu bez väčších problémov. Jej funkčnosť bola preverená tak v obdobiach vysokých vodných stavov v Dunaji (naposledy v roku 1991), ako aj v obdobiach suchých, kedy plnili funkciu zavlažovacie.

Z hľadiska perspektívy je potrebné dobudovať odvodňovaciu čerpaciu stanicu Viničné spolu s prírodným kanálom, ktorá bola navrhnutá v rámci riešenia ochranných opatrení súvisiacich s výstavbou vodného diela Nagymaros. Táto ČS môže prostredníctvom kanála Asód - Čergov a kanála Kolárovo - Kameničná spolupracovať s ČS Asód a ČS Čergov a prečerpávať vnútorné vody do Váhu.

V rámci tejto odvodňovacej sústavy sa navrhuje vybudovať spojovací kanál medzi Komárňanským kanálom nad stavidlom v r. km 14,000 (pri Okoličnej na Ostrove) a kanálom Kolárovo - Kameničná do miesta, odkiaľ je už prakticky vybudovaný prírodný kanál k ČS Viničné. Tým by bolo možné presmerovať časť prietokov dosiaľ privádzaných Komárňanským kanálom na čerpaciu stanicu Nová Osada a odľahčiť ich na ČS Viničné.

Povodie Váhu a Dunaja – ľavá strana Váhu od preložky Nitry a ľavej strany Dunaja do Komárna

Súčasný stav

Záujmové územie ľavého brehu Váhu a pôvodných korýt Nitry a Žitavy je možné z hľadiska odvádzania vnútorných vôd rozdeliť na dve veľké oblasti:

- čiastkové povodie Nitry a Žitavy,
- čiastkové povodie Dunaja.

V čiastkovom povodí Nitry sú vybudované tri odvodňovacie sústavy odvádzajúce vnútorné vody cez čerpacie stanice do recipientov Stará Nitra, Stará Žitava a Váh s celkovou odvodňovacou plochou 207,75 km². Celková kapacita čerpacích staníc je 21,4 m³.s⁻¹.

V čiastkovom povodí Dunaja sú vybudované tri odvodňovacie sústavy, ktoré zabezpečujú odvedenie vnútorných vôd do Dunaja cez čerpacie stanice Patince, Čenkov a Obid. Celková odvodňovaná plocha je 315,57 km². Celková kapacita čerpacích staníc je 38,7 m³.s⁻¹.

a) Odvodňovacie sústavy ľavej strany Váhu od preložky Nitry

1. Odvodňovacia sústava Martovce

Odvodňované územie má plochu 63,00 km². Ide o oblasť pod preložkou Nitry medzi ľavostrannou hrádzou Váhu a pravostrannou hrádzou Starej Nitry. Hlavný odvodňovací kanál je Martovský, ktorého celková dĺžka je 14,2 km. Je vybudovaný paralelne s korytom Starej Nitry.

Na odvedenie vnútorných vôd z príľahlého územia do Starej Nitry slúži elektrická čerpacia stanica Martovce s kapacitou 2 x 2,75 m³.s⁻¹, t.j. celkom 5,50 m³.s⁻¹. Využívaná kapacita je 3,3 m³.s⁻¹. Táto čerpacia stanica spolupracuje s ČS Lándor.

2. Odvodňovacia sústava Martovce - zhybka

Odvodňované územie má plochu 30,25 km². Ide o oblasť medzi Starou Nitrou a Starou Žitavou. Hlavným odvodňovacím kanálom je kanál Aňala - Martovce, ktorý je dlhý 10,660 km. Odvádza vnútorné vody medzi Starou Žitavou a Starou Nitrou a privádza ich k čerpacej stanici Martovce pri zhybke. Odtiaľto je možné vnútorné vody prečerpávať do Starej Žitavy, výhodnejší spôsob však je ich gravitačne odvieť zhybkou pod Starou Žitavou do Patinského kanála a na ČS Patince.

Čerpacia stanica je vybudovaná v medzihrádzovom priestore v r. km 1,100 Starej Žitavy na pravej strane. Kapacita ČS je 2 x 0,43 m³.s⁻¹, spolu 0,86 m³.s⁻¹. Spolupráca medzi čerpacími stanicami Martovce pri zhybke a Patince je regulovaná stavidlami voľného výtoku na zhybke, ako aj samostatným uvedením ČS Martovce - zhybka do činnosti podľa výšky hladiny vody v prívodnom kanáli Aňala - Martovce a v Starej Žitave. Okrem toho je spôsob manipulácie závislý na vodných stavoch na Nitre a na Patinskom kanáli pri ČS Patince.

3. Odvodňovacia sústava ČS Lándor

Odvodňované územie má plochu približne 114,50 km². Ide o oblasť medzi Váhom a Starou Nitrou pod sútokom so Starou Žitavou. Hlavným odvodňovacím kanálom je Lándorský kanál, ktorý dlhý 11,800 km a je spojený s ČS Martovce a vnútorné vody privádza na ČS Lándor, ktorá je hlavnou čerpacou stanicou celej tejto oblasti. Má kapacitu 15,0 m³.s⁻¹.

Čerpacia stanica Lándor je situovaná v inundačnom území v mieste pôvodného sútoku Nitry a Váhu v r. km 4,500 pri ľavostrannej hrádzi. Spolupracuje s elektrickou ČS v Martovciach, v prípade potreby je možné cez Zámocký kanál zásobovať Patinský kanál (závlahy), resp. spolupracovať s ČS Patince. Manipulácia na ČS závisí od vodných stavov vo Váhu, na Lándorskom kanáli a ostatných pripojených kanáloch a na stave hladín v odstavených korytách Nitry a Žitavy.

b) Odvodňovacie sústavy ľavej strany Dunaja od Komárna

4. Odvodňovacia sústava ČS Patince

Zberné územie má plochu 273,57 km². Uskutočnila sa rekonštrukcia Patinského kanála, ktorá spočívala v podstatnom rozšírení a prehĺbení koryta a zvýšení kapacity z 5,0 m³.s⁻¹ na 16,4 m³.s⁻¹. Kanál má slúžiť nielen na účely dokonalého odvodnenia, ale aj na potreby zabezpečenia tranzitu a odberov závlahovej vody na rozsiahle veľkoplošné závlahy. Dôležitú funkciu v komplexnom odvodňovacom procese tejto rozsiahlej oblasti má spojovací Zámocký kanál, ktorý zabezpečuje spoluprácu ČS Lándor a ČS Patince, súčasne pôsobí ako dôležitý privádzač závlahovej vody do Patinského kanála. ČS Patince spolupracuje aj s ČS Martovce pri zhybke a zabezpečuje tiež odvodnenie oblasti, ktorú v minulosti pokrývala ČS Iža.

Čerpacia stanica má päť čerpadiel, každé s výkonom 3,7 m³.s⁻¹ a dve čerpadlá, každé s výkonom 1,32 m³.s⁻¹, spolu 21,0 m³.s⁻¹. Prevádzka ČS je riadená v závislosti na prietokoch v Patinskom kanáli, na stave hladiny v Dunaji a na Starej Žitave v Martovciach.

5. Odvodňovacia sústava ČS Čenkov

Odvodňované územie má plochu 12,00 km². Hlavným odvodňovacím kanálom oblasti je Kraviansky kanál dlhý 10,2 km, odvodňujúci pobrežnú oblasť Dunaja na katastrálnom území obcí Moča, Kravany nad Dunajom a Mužla. Čerpacia stanica má kapacitu 3,0 m³.s⁻¹ s dopravnou výškou 8,0m.

6. Odvodňovacia stanica ČS Obid

Odvodňovaná plocha je asi 30,00 km². Hlavným odvodňovacím kanálom je Obidský kanál dĺžky 19,100 km, ktorý zbiera vnútorné vody z oblasti pozdĺž rieky Dunaj, z katastrálnych území obcí Obid, Mužla a Búč. Obidský kanál má kapacitu 6,25 m³.s⁻¹. Čerpacia stanica má kapacitu 14,6 m³ s dopravnou výškou 10,8 m.

Súčasný stav odvodňovacích sústav

Názov odvodňovacej sústavy	Odvodňova ná plocha	Kanálová sieť			Čerpacia stanica			Recipient	Poznámka
		dĺžka hlavného kanála	dĺžka vedľajšieho kanála	kapacita	druh	kapacita	dopravná výška		
	[km²]	[km]	[m³.s ⁻¹]	[m³.s ⁻¹]		[m]			
ČIASTKOVÉ POVODIE NITRY A ŽITAVY									
ČS Martovce	63,00	14,200		3,3	elektrická	5,50	2,25	Stará Nitra	spolupracuje s ČS Lándor
ČS Martovce- zhybka	30,25	10,660		4,6	elektrická	0,86	8,0	Stará Nitra	spolupracuje s ČS Patince
ČS Lándor	114,50	11,800		18,0	elektrická	15,0	4,0	Váh	spolupracuje s ČS Patince (voda cez Zámocký kanál do Patinského)
ČIASTKOVÉ POVODIE DUNAJA									
ČS Patince	273,57	22,640		16,4	elektrická	21,1	5,0	Dunaj	spolupracuje s ČS Martovce-zhybka, s ČS Lándor a ČS Iža
ČS Čenkov	12,00	10,200		4,2	elektrická	3,0	8,0	Dunaj	
ČS Obid	30,00	19,100		6,25	elektrická	14,6	10,8	Dunaj	

Návrh opatrení

Z hľadiska odvádzania vnútorných vôd nedochádza na záujmovom území k väčším problémom. V záujmovej oblasti ľavého brehu Váhu a Dunaja je vybudovaných sedem funkčných odvodňovacích sústav. Jednotlivé odvodňovacie sústavy sú navzájom poprepájané kanálovou sieťou a viaceré čerpacie stanice spolupracujú.

Čo sa týka funkcie čerpacích staníc, všetky sú v súčasnosti v prevádzkyschopnom stave, viaceré boli kapacitne upravené na vyššie potreby prečerpávaných vnútorných vôd. Oblasť, ktorá bola v minulosti odvodňovaná ČS Iža, je napojená na ČS Patince. ČS Iža stráca opodstatnenie ako odvodňovacia čerpacia stanica.

Povodie Váhu – úsek po Kolárovo**Súčasný stav**

V povodí sú odvodňovacie sústavy vybudované v dolnej časti povodia pod Sereďou a Šoporňou na oboch stranách Váhu. Je ich šesť, s úhrnnou rozlohou zberných území 691,48 km² a dĺžkou siete odvodňovacích kanálov 348,0 km. Dĺžka hlavných kanálov je 157,1 km. V sústavách pracujú tri čerpacie stanice s výkonom 23,0 - 24,8 m³.s⁻¹.

Územie OS na pravej strane Váhu zahŕňa celé nížinné územie medzi Váhom a tokom Čiernej vody od Kolárova po Šaľu a Kráľovú. V súčasnosti sú na území vybudované tri OS.

OS-1 KOLÁROVSKÁ – územie sústavy sa nachádza medzi Malým Dunajom, Čiernou vodou, Váhom a územím OS-2 (Kráľovobrodskej). Rozloha zberného územia je 133,77 km². Hlavnú odvodňovaciu kostru tvorí hlavný kanál Kolárovskej s najväčšími prítokmi Žihárskym, Vlčanským a Asodským kanálom. Odvedenie vnútorných vôd do recipientu (Malý Dunaj v r. km 4,2) zabezpečuje ČS Kolárovskej s kapacitou 12 m³.s⁻¹. Dĺžka hlavného kanála Kolárovskej je 16,8 km. Celková dĺžka odvodňovacej siete je 108 km. Na sústavu možno prepojiť aj OS-2 Kráľovobrodskú v km 16,84 Kolárovskej kanála, čím za určitých podmienok pôsobia ako jednotný systém.

OS-2 KRÁĽOVOBRODSKÁ – (mimo kraj – ale odvodňuje podstatnú časť územia kraja) územie sústavy leží medzi Čiernou vodou a územia OS-1 (Kolárovskej) a OS-3 (Dudvážsko-Derňanskej). Jeho rozloha je 77,10 km². Hlavným kanálom sústavy je Hlavný Kráľovo-Brodský kanál v dĺžke 10,4 km, ktorý ústí do Čiernej vody v km 16,8. Odvedenie vnútorných vôd do recipientu zabezpečuje ČS Kráľov Brod s kapacitou 4,0 m³.s⁻¹. Hlavný kanál v km 2,2 je prepojený na Kolárovský kanál, čím je zabezpečená možnosť odľahčenia OS-1 do OS-2. Celková dĺžka odvodňovacej siete je 22 km.

Územie OS na ľavej strane Váhu je ohraničené riekou Váh, preložkou Nitry po Dlhý kanál a rozvodnicou medzi Váhom a Nitrou od Kolárova po Kráľovú. V súčasnosti sú vybudované tri odvodňovacie stanice.

OS-4 KOMOČSKÉHO KANÁLA – územie sa rozprestiera medzi Váhom a Dlhým kanálom nad preložkou Nitry do Váhu. Plocha povodia je 156,3 km² a dĺžka hlavného kanála (Komočského) je 15,0 km, so Spojovacím odpadom 3,8 km. Vnútorné vody z povodia OS sú prečerpávané do rieky Váh v r. km 30,7 ČS Komoča, ktorej kapacita je 7,0-8,8 m³.s⁻¹. Prívod vnútorných vôd od Komočského kanála k ČS zabezpečuje Spojovací Komočský kanál od pravostrannej hrádze rieky Nitry (preložky).

OS-5 KANÁLA ZAJARČIE – je vybudovaná na ľavej strane Váhu. Odvodňuje vrchnú časť územia. Ústí gravitačne do Váhu pri obci Veča v r. km 59,0 cez stavidlo, ktoré sa uzatvára v čase zvýšených vodných stavov na Váhu. Jednotlivé OS na ľavej strane Váhu sú poprepávané. Kanál Zajarčie je prepojený na Dlhý kanál cez Spojovací Trnovec - Veča a Vedľajší Trnovecký kanál. Plocha povodia je 59,41 km² a dĺžka hlavného kanála (Zajarčie) je 11,4 km.

OS-6 KANÁLA JARČIE – je vybudovaná na ľavej strane Váhu a gravitačne odvodňuje územie ležiace nad OS kanála Zajarčie. Plocha povodia OS je 118,6 km² a dĺžka hlavného kanála (Jarčie) na záujmovom území OS je 7,616 km. Kanál Jarčie zaústňuje do Váhu v km 64,2. OS kanála Jarčie je prepojená s OS kanála Zajarčie v ústí Hájskeho potoka.

Súčasný stav odvodňovacích sústav

Názov odvodňovacej sústavy	Odvodňovacia plocha	Kanálová sieť			Čerpacia stanica			Recipient
		dĺžka hlavného kanála	dĺžka vedľajšieho kanála	kapacita	druh	kapacita	dopravná výška	
	[km ²]	[km]	[km]	[m ³ .s ⁻¹]		[m ³ .s ⁻¹]	[m]	
Kolárovska	133,77	16,8	108		elektrická	12,0	4,5	Malý Dunaj
Kráľovo-Brodská	77,10	10,4	22		elektrická	4,0	2,2	Čierna voda
Komočského hlav. kanála	156,30	15,0 3,8	150		elektrická	7,0 8,8	4,5	Váh
Kanál Zajarčie	59,41	11,4	18		–	–	–	Váh
Kanál Jarčie	118,6	7,6	12		–	–	–	Váh

Návrhový stav

OS na ľavej strane Váhu

V súčasnosti odvedenie vnútorných vôd zabezpečujú OS navzájom poprepávané systémom hlavných odvodňovacích kanálov. Z vyhodnotenia súčasného stavu vyplýva, že kanálová sústava za súčasného stavu je kapacitne schopná odvieť požadované množstvo vody, len nie v požadovanom čase. Ide o územie v oblasti medzi Jatovom, Tvrdošovcami a Palárikovom.

V rámci vodohospodárskych opatrení pre vnútorné vody na ľavej strane Váhu sa navrhujú rekonštrukcie odvodňovacích sústav, ktoré budú spočívať v nasledovných úpravách:

- Vybudovaním čiastkovej OS na novonavrhovanú ČS Vlčany.
- Vybudovaním a rekonštrukciou kanálov Selicko – Trnovský - Vlčiansky hlavný, Šariny - Jatov, Železiarsky a Odva sa vytvoria v tejto oblasti podmienky na zaústenie hydromelioračných zariadení.
- Vybudovaním OS s čerpacími stanicami Rovina (Stará Guta) a Komoča, rekonštrukciou kanálov Komočského nového, Baroč - Palárikovo, Piková - Palárikovo a Andovce - Rovina sa vytvoria podmienky na zaústenie odvodňovacích detailov v oblasti medzi obcami Zemné, Andovce, Nové Zámky a Palárilovo. Na odvedenie vnútorných vôd v OS Dlhého kanála sa navrhuje jeho odľahčenie rekonštrukciou kanálov Zajarčie, Veča -Sládečkovce.

1. Vlčianska sústava

ČS VLČANY – $Q = 14,0 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$, $H = 3,8 \text{ m}$. Celková výmera odvodňovanej plochy je cca $78,07 \text{ km}^2$. Hlavnými odvodňovacími kanálmi tejto zbernej oblasti sú Vlčiansky hlavný, Šariny - Jatov, Selicko - Trnovecký.

2. Komočská sústava

ČS ROVINA – $Q = 10,0 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$, $H = 3,2 \text{ m}$. Celková plocha územia je $104,7 \text{ km}^2$. Hlavnými odvodňovacími kanálmi tejto zbernej oblasti sú: Komočský hlavný, Baroč - Palárikovo, Piková - Palárikovo, Andovce - Rovina.

3. OS Zajarčie

Rekonštrukcia KANÁLA VEČA - SLÁDEČKOVCE v dĺžke 4 250 m a nová výstavba v dĺžke 2 250 m. Tieto navrhované úpravy sú riešené za účelom zníženia prietokov v Dlhom kanáli. V r. km 33,8 Dlhého kanála sa vybuduje odľahčovací objekt, z ktorého počas povodňových prietokov budú vody odvádzané do kanála Veča -Sládečkovce s odtokom do Váhu. Toto odľahčenie predpokladá, že kanál Veča - Sládečkovce má voľné vyústenie do Váhu. V prípade, že by bol voľný výtok zatvorený, môže sa voda odvieť kanálom Trnovský - Kendereš späť do Dlhého kanála v r. km 23,6 alebo do Vlčianskeho hlavného kanála k ČS Vlčany.

Rekonštrukcie OS sa navrhujú nasledovne:

- Rekonštrukcia Derňansko-Dudvážska je už realizovaná. Taktiež prepojenie, a tým aj odľahčenie hornej časti tejto sústavy odľahčovacím kanálom na novú ČS Kajal a rekonštruovaný a predĺžený – Gorazdov kanál (teraz nazvaný Kajal 2). Kapacita ČS Kajal bola navrhnutá na množstvo $2,3 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$. Pri posudzovaní tohto návrhu sa dospelo k záveru, že kapacita nie je dostatočná vzhľadom na potrebný stupeň ochrany. Z tohto dôvodu sa navrhuje zväčšiť kapacitu ČS Kajal na množstvo $Q_c = 5,6 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$.
- OS Kolárovska a Kráľovobrodská sú v súčasnosti provizórne prepojené. Prepojenie je realizované v km 2,45 Kráľovobrodského kanála a v km 16,78 Kolárovskeho kanála. Týmto obidve OS pôsobia ako jednotná OS, pričom ČS Kráľov Brod pôsobí ako odľahčovacia. V rámci rekonštrukcie navrhujeme prehĺbiť Kráľovobrodský kanál v km 0,0-2,45 na kótu 108,35 m n.m. Kapacitu ČS Kráľov Brod sa navrhuje zväčšiť z pôvodných $Q = 4 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$ na $8,0 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$. V súčasnosti sa pripravuje výmena technologického zariadenia na ČS Kráľov Brod.

*OS na pravej strane Váhu***1. Kolárovska sústava**

- ČS KOLÁROVSKÁ – $Q = 12 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$, $H = 4,5 \text{ m}$; nie je potrebná rekonštrukcia; kapacita ČS je postačujúca.
- ČS KRÁĽOVOBRODSKÁ – navrhuje sa rekonštrukcia ČS na $Q = 8 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$, $H = 1,5 \text{ m}$ (výmena technológie)
- Rekonštrukcia KOLÁROVSKÝ KANÁL v dĺžke 7,7 km
- Rekonštrukcia KRÁĽOVOBRODSKÝ KANÁL v dĺžke 6,5 km
- Rekonštrukcia KRÁĽOVSKÉHO KANÁLA v dĺžke 7,6 km.

2. Kajalská sústava (Derniansko-Dudvážska)

- Nová výstavba ČS KAJAL $Q = 5,6 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$, $H = 4,6 \text{ m}$ (realizovaná)
- Prepojenie ČS KAJAL s kanálom Derňa v dĺžke 3,2 km (realizované)
- Rekonštrukcia KANÁLA KAJAL II v dĺžke 3,45 km (realizované)

Prehľad rekonštrukcie a výstavby novej kanálovej siete

Názov čiastkovej odvodňovacej sústavy	Názov kanála	Dĺžka rekonštrukcie kanála	Dĺžka nového kanála
		[m]	
Vlčianska	Selicko - Trnovecký	9 610	
	Vlčiansky hlavný	9 400	4 100
	Šariny - Jatov	6 900	3 400
	Železiarsky	900	2 500
	Odva		1 630
Komočská	Komočský hlavný		1 900
	Baroč - Palárikovo	8 700	
	Pikova - Palárikovo	3 800	2 200
	Andovce - Rovina	800	2 600
Zajarčie	Veča - Sládečkovce	4 250	2 250
Kráľovobrodská	Kolárovske	7 700	
	Kráľovobrodské	6 500	
	Kráľovské	7 600	

Prehľad výstavby nových a rekonštrukcia existujúcich čerpacích staníc

Názov čerpacej stanice	Odvodňovaná plocha	Navrhovaná kapacita	Dopravná výška	Poznámka
	[km ²]	[m ³ ·s ⁻¹]	[m]	
Kráľovobrodská	77,10	8,00	1,5	rekonštrukcia
Vlčany	78,07	14,0	3,8	nová
Rovina (Stará Gúta)	104,70	10,0	3,2	nová
Komoča	104,70	4,00	4,7	rekonštrukcia

Povodie Nitry

Súčasný stav

Problém odvádzania vnútorných vôd vznikol v povodí Nitry po ohrádzovaní hlavných tokov: Nitry, Žitavy, Dlhého kanála, Radošinky a Bebravy, ako aj niektorých ich prítokov.

V povodí sú vybudované štyri sústavy s úhrnnou rozlohou zberných území 194,4 km² a dĺžkou siete odvodňovacích kanálov 103,3 km. V sústavách pracujú dve čerpacie stanice s úhrnným výkonom 3,7 m³.s⁻¹.

OS-1 ANDOVCE - SLÁDEČKOVCE-VEČA zaberá časť povodia Dlhého kanála, ktoré sa po uzavretí stavidla v hrádzi preložky Nitry stáva odvodňovacou sústavou. Dlhý kanál je až po Sládečkovce (km 34,1) ohrádzovaný a je i recipientom prirodzených tokov (Tvrdošovský potok, Cabajský potok a ďalšie menšie toky). Rozloha zberného územia ústavy je 110 km², dĺžka kanálov 52 km. Z hľadiska zrážok a odtoku vôd zahrňuje sústava celé povodie Dlhého kanála (428 km²).

OS-2 ŠURANY - LIPOVÁ – Odvodňované územie leží medzi riekou Nitrou, jej rozvodnicou so Starou Nitrou a koncentračnou hrádzou Ondrochov - Šurany. Rozloha zberného územia je 6,5 km². Hlavným zberačom sústavy je kanál Šurany-Ondrochov s dĺžkou 5,6 km. Do rieky Nitry ústi cez ČS v r. km 25,955. ČS Šurany má výkon 3,0 m³.s⁻¹. Za vysokých povodňových stavov v rieke Nitre sa spája s hornou časťou OS-3.

OS-3 MALÁ NITRA zahrňuje celé povodie Malej Nitry s rozlohou 76,6 km². Hlavným recipientom vôd je prirodzený tok Malá Nitra s celkovou dĺžkou 31,1 km. Dĺžka siete kanálov je 37,3 km. Za nízkych vodných stavov v rieke Nitre obtekajú vody z Malej Nitry do nej gravitačne. Za vysokých vodných stavov sa uzavrie zátvorný objekt pri ústí (r. km 22,21) aj stavidlo pri Ondrochove. Vody nad stavidlom sa odvádzajú do OS-2 a cez ňu k ČS Šurany. Vody z dolnej časti Malej Nitry sa akumulujú v odstavenom ramene Nitry pri Bánove.

OS-4 NITRA - JANÍKOVCE – Zberné územie sa nachádza medzi riekou Nitrou, je rozvodnicou s potokom Kadaň a potokom Selenec, má rozlohu 1,3 km². Jeho niekdajšia horná časť je odvodnená do kanalizácie mesta Nitry. Hlavným zberačom OS je Janíkovský kanál ("A") s dĺžkou 5,6 km. Úhrnná dĺžka ostatnej odvodňovacej siete je 9,0 km. Janíkovský kanál ústi do rieky Nitry v r. km 50,03 cez ČS, ktorá má kapacitu 0,7 m³.s⁻¹.

Súčasný stav odvodňovacích sústav

Názov odvodňovacej sústavy	Odvodňova ná plocha	Kanálová sieť			Čerpacia stanica			Recipient	Poznámka
		dĺžka hlavného kanála	dĺžka vedľajšieho kanála	kapacita	druh	kapacita	dopravná výška		
		[km ²]	[km]	[m ³ .s ⁻¹]		[m ³ .s ⁻¹]	[m]		
Andovce-Veča	110,0	31,5	52,0		–	–	–	Dlhý kanál	
Šurany-Lipová	6,5	5,6	-		elektrická	3,0		rieka Nitra	
Malá Nitra	76,6	(31,1)	37,3		(ČS pre OS-2)			rieka Nitra	
Nitra-Janíkovce	1,3	5,6	9,0		elektrická	0,7		rieka Nitra	

Návrhový stav

Návrh odvádzania vnútorných vôd zahrňuje rekonštrukciu niektorých OS a doplnenie OSK.

OS-1 DLHÝ KANÁL – Po uzavretí stavidla v pravostrannej hrádzi rieky Nitry môže cez zhybku pod ňou pretekať najviac 11 m³.s⁻¹ vody. Prevyšujúce prietoky z povodia

s plochou 428 km² (až do $Q_{100} = 41 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$) sa stávajú vnútornými vodami, ktoré je nutné z povodia odviešť. Na tento účel je nutná rekonštrukcia celej OS-1. Rekonštrukcia zahŕňa nasledujúce opatrenia:

1. Odľahčovací kanál Sládečkovce-Dlhá (km 33,8), ktorým by sa $5 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$ z prietoku Dlhého kanála nad Sládečkovcami gravitačne odvieďdo do Váhu. Kanál by bol ohrádzovaný proti vzdutým vodám z Váhu. Za vysokej hladiny Váhu by sa tento prietok buď vrátil do Dlhého kanála alebo previedol k ČS Vlčany.
2. Zmenšenie max. prietoku Cabajského potoka o $5 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$ retenčným objemom 385 tis.m³ nádrže v km 19,7 (stály objem 230 tis.m³).
3. Dvojnásobné odľahčenie zostávajúcich prietokov Dlhého kanála pod Sládečkovcami do kanálovej siete Komočského kanála v km 16,3 – $5 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$ k ČS Vlčany a 3,38 – $10 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$ k ČS Rovina (Stará Guta).
4. Prevedenie vnútorných vôd z ľavej strany dolného povodia Dlhého kanála zhybkami do kanálovej siete ČS Vlčany a ČS Rovina.
5. Odvedenie vnútorných vôd zo zberného územia z Komočského kanála sieťou kanálov cez ČS Vlčany ($15 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$) a ČS Komoča ($7 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$) a do Váhu a cez ČS Rovina ($25 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$) do preložky Nitry.

2.14.1.1.6 Geotermálne a minerálne vody

Povodie Dunaja, Váhu a Nitry

K významným zdrojom geotermálnych vôd patria zdroje v lokalitách Marcelová, Patince, Zemienska Oľča a Zlatná na Ostrove. Ako uvádza nasledujúca tabuľka iba tri vrtý sú využívané v kúpaliskovom areáli v Patinciach. Bikarbonátovo-kalcium-magnéziová voda bez zastúpenia špecifických zložiek, atmosférického pôvodu, stredne sírovodíková vystupuje z triasových vápencov a dolomitov prevažne prirodzenými cestami. Záchytné vrtý sú preto pomerne plytké (170,0-226,5 m). Voda je veľmi slabo mineralizovaná a celková výdatnosť lokality je $45,0 \text{ l} \cdot \text{s}^{-1}$, teplota vody je 27 °C.

V areáli kúpaliska sa na rekreačné účely využívajú dve veľké a jeden malý bazén s celkovou plochou 3 135,0 m².

Lokalita	Zdroj	Hĺbka vrtu	Výdatnosť	Teplota	Mineralizácia
		[m]	[l.s ⁻¹]	[°C]	[g.l ⁻¹]
Marcelová	GTM-1	1 763,5	8,3	56,0	90,0
Patince	SB-3	170,0	29,4	26,0	0,7
	SB-2	160,0	15,1	27,0	0,7
	SB-1	226,5	0,0	26,5	0,7
Zem. Oľča	VZO-14	1 849,0	10,0	74,0	2,7
Zlatná na Ostrove	VZO-13	1 650,0	7,0	50,4	2,7

Zdroje geotermálnych vôd s nižším využiteľným tepelným výkonom (pod 0,85 MW) sa nachádzajú v lokalitách Komárno, Nesvady, Kravany nad Dunajom, Svätý Peter a Vrt. Ich prehľad je uvedený v tabuľke:

Lokalita	Zdroj	Hĺbka vrtu	Výdatnosť	Teplota	Mineralizácia
		[m]	[l.s ⁻¹]	[°C]	[g.l ⁻¹]
Komárno	FGK-1	1968,0	4,0	45,0	2,0
	M-2	1 060,0	4,0	44,0	2,2
	M-3	742,0	3,0	39,0	3,6
Nesvady	Kol-3	2 835,0	1,5	63,0	12,3
Kravany nad Dunajom	FGKr-1	1 021,0	5,0	20,0	0,7
Svätý Peter	PGT-11	1 330,0	1,1	44,0	3,0
Virt	JRD	136,0	10,0	26,0	0,7
	VŠE	280,0	15,0	24,5	0,7
	HUB-1	241,0	10,0	24,5	0,7

V súčasnosti sa z uvedených zdrojov využíva geotermálna vody v lokalitách Komárno a Virt - v Komárne na rekreačné účely a očistné kúpele v areáli kúpaliska a vo Virte v miestnom bazéne (vrt VŠE).

Povodie Váhu

má bohatý výskyt geotermálnych vôd, ktoré sa nachádzajú v troch lokalitách - v Šali, Diakovciach a vo Vlčanoch.

Údaje o zdrojoch uvádza nasledujúca tabuľka.

Lokalita	Výdatnosť [l.s ⁻¹]	Teplota [°C]	Tepelný výkon [MW]	Využitie
Diakovce	5,4	38,0	0,52	R,I
Šaľa	0,8	18,0	0,01	
Šaľa	3,5	45,0	0,44	R
Šaľa	2,8	21,0	0,07	R
Vlčany	10	68	2,22	P

Povodie Nitry

V povodí Nitry je bohatý výskyt geotermálnych vôd, t.j. vôd ktorých teplota pri výstupe dosahuje 30 °C. Tieto vody sa nachádzajú v dvoch oblastiach medzi Dlhým kanálom a riekou Nitrou a pri Dunaji. Teplota sa pohybuje od 32 do 70 °C a maximálna výdatnosť je 70 l.s⁻¹. Vody sú nízko minerálne.

Údaje o geotermálnych vodách udáva nasledujúca tabuľka.

Por. číslo	Lokalita	Výdatnosť	Teplota	Tep. výkon	Využitie
		Q [l.s ⁻¹]	[°C]	[MW]	
1.	Nové Zámky	4,2	62	0,83	R
2.	Tvrdošovce	20,0	70	4,6	P,R
3.	Šurany	3,5	49,0	0,5	—
4.	Komjatice	12,0	62,0	2,35	—
5.	Dvory n/ Žitavou	7,2	62,0	1,26	—
6.	Štúrovo	70,0	32,0-40,0	0,65	R

Ďalej sa geotermálne vody nachádzajú v dvoch lokalitách, a to pri obciach Pohranice a Poľný Kesov. Pokiaľ zdroj geotermálnych vôd v Pohraničiach sa nevyužíva,

v Poľnom Kesove je vybudovaný areál termálneho kúpaliska. Tri bazény sú zásobované z dvoch zdrojov BPK-1 a BPK-2. Vypúšťané odpadové vody znečisťujú vodu v Cabajskom potoku amoniakmi, baktériami a zvyšujú jej teplotu. Údaje o zdrojoch sú v nasledujúcej tabuľke.

Por. číslo	Hydrologické povodie Nitra 4-21-14	Výdatnosť Q	Teplota	Tepelný výkon P	Využitie
		[l.s ⁻¹]	[°C]	[MW]	
7	Pohranice	18,0	15,5	0,04	–
8	Poľný Kesov BPK-1	3,0	27,0	0,15	rekreácia
	Poľný Kesov BPK-2	4,0	49,0	0,60	rekreácia

2.14.1.2 Čiastkové povodie Hrona a Ipeľa

2.14.1.2.1 Úpravy tokov a objekty na tokoch

Súčasný stav

Hron

Preteká územím kraja od zaústenia do Dunaja v Štúrove až nad obec Kozárovce v dĺžke 84,1 km. Sústavne je upravený v dĺžke 16,83 km na prietok Q_{100} od ústia do Dunaja po Bíňu. Ďalej sú sústavne úpravy realizované len na troch úsekoch ostatné úseky boli upravené len sporadicky za účelom stabilizácie dna a brehov, prípadne boli vybudované hrádze na ochranu intravilánov obcí.

Ipeľ

Preteká územím kraja od zaústenia do Dunaja nad obec Tešmák v dĺžke 62,9 km. Výustný úsek po km cca 8,00 je neupravený, v ďalšej časti je realizovaná úprava v dĺžke cca 42,5 km. Z celkovej dĺžky toku je 39,0 km hraničným tokom s Maďarskou republikou.

Charakteristické hydrologické údaje

Sumárne hydrologické údaje

Tok profil	Plocha povodia F	Dĺžka údolia L	Súčiniteľ F/L ²	Priemerné prietoky [m ³ .s ⁻¹]				Nadmorská výška [m n.m.]		Pomerná lesnatosť povodia ¹⁾
	[km ²]	[km]		Q _a	Q ₃₅₅	Q ₃₆₄	Q ₁₀₀	max	min	[%]
Hron										
Hron n/Sikenicou	4 263,48	238,0	0,08	52,36	12,55	9,355	1035	2043	140	50
Hron-Kamenín	5 149,80	268,8	0,07	54,71	12,92	9,63	800	2043	110	40
Hron – ústie	5 464,56	279,5	0,07	55,20	13,00	9,66	800	934	103	40
Ipeľ										
Ipeľ pod Krupinicou	4 122,10	143,8	0,2	17,54	0,882	0,492	660			0
Ipeľ pod Štiavnicou	4 681,48	150,5	0,21	20,76	1,100	0,620	650			0
Ipeľ - ústie	5 151,04	197,9	0,13	21,57	1,143	0,647	670	1118	101,6	

Charakteristika vývoja vodnosti

Tok - profil	Plocha povodia	Q ₁₀₀	Špecifický odtok q _a	Q _a	Q ₃₅₅	Koeficient Q ₃₅₅ /Q _a
	[km ²]	[m ³ .s ⁻¹]	[l.s ⁻¹ /km ²]	[m.s ⁻¹]	[m ³ .s ⁻¹]	—
Hron						
Hron nad Sikenicou	4 263,48	1 035	12,28	52,360	12,550	0,240
Hron - Kamenín	5 149,80	800	10,62	54,71	12,920	0,236
Ipeľ						
Ipeľ - Vyškovce nad Ipľom	4 687,24	650	4,43	20,760	1,100	0,053
Ipeľ - Ipeľský Sokolec	4 838,37	670	4,37	21,110	1,119	0,053

N-ročné prietoky

Tok	Profil	Riečny km	Plocha povodia	N-ročné maximálne prietoky [m ³ .s ⁻¹]						
			[km ²]	1	2	5	10	20	50	100
Hron										
Hron	Kozmálovce	77,5	4008,57	320	420	575	695	815	990	1135
Sikenica	ústie	0,0	293,23	19	31	46	58	71	88	105
Hron	pod Sikenicou	41,4	4556,71	315	410	540	640	720	835	920
Lužianka	ústie	0,0	98,64	8	13	17	21	25	32	38
Hron	Pohronský Ruskov	24,4	4769,51	310	400	525	605	680	770	830
Hron	Kamenín	10,9	5149,80	310	400	520	600	670	750	800
Ipeľ										
Ipeľ	nad Kamenicou	54,1	3557,71	115	195	285	340	400	475	540
Krupinica	ústie	0,0	564,39	90	115	135	150	160	170	180
Štiavnica	ústie	0,0	443,40	50	70	90	105	115	130	140
Ipeľ	Vyškovce	46,0	1687,24	145	220	340	415	485	580	650
Ipeľ	Ipeľský Sokolec	35,2	4838,37	150	230	350	430	500	600	670

Návrh úprav tokov

Koncepcia úprav tokov na dolnom Hrone bola riešená korytovou úpravou s ohrádzovaním toku, mala sa zabezpečiť ochrana širokej údolnej nivy a umožniť odbery závlahovej vody. V ostatnom čase na základe poznania súčasného stavu a skúseností prevádzkovateľa toku k uvedeným požiadavkám sa pričlenili ďalšie zámery na úseku úprav tokov na dolnom Hrone, ktoré možno formulovať nasledovne:

- zabezpečiť ochranu predovšetkým intravilánov obcí, miest, väčších poľnohospodársky využívaných plôch proti záplavám ohrádzovaním toku,
- v maximálnej miere pri úprave alebo ohrádzovaní toku zachovať prírodné prostredie pririekovej zóny (najmä lužné lesy, ŠPR, CHPV a pod.),
- vykonať len čiastočné regulácie odtoku, aby sa dosiahlo jeho spomalenie.

Ipeľ

Ipeľ je z väčšej časti v kraji upravený. Z celkovej dĺžky toku je 81,6 % upravených. V súčasnosti neupravené krátke úseky sa nenavrhujú na úpravu a odporúča sa ich ponechávať v súčasnom prirodzenom stave.

Navrhne sa upraviť len úsek Ipel' ústie –Salka r. km 0,00 – 8,00 s parametrami uvedenými v tabuľke *Súčasný stav* pod úsekom Malé Kosihy – Pastovce. V prípade výstavby VD Nagymaros pravostranná hrádza Ipľa bude realizovaná (z dôvodu vzdutia hladiny od VD) podľa opatrení navrhovaných v projekte pre ochranné opatrenia výustných úsekov tokov. Ďalšie stavby sú uvedené v časti 2.14.1.3 Rozvojový program investícií na roky 2006 – 2011.

Regulačné objekty na tokoch

Súčasný stav

Hron

Na toku sa nachádza v r. km 3,2 kamenný prah výšky 1,3 m.

Na prítoku Hrona Podlužianky v r. km 12,2 cca 300 m nad rovnomennou obcou sa nachádza stavidlová hať, ktorá bola vybudovaná za účelom odberov vody na závlahy.

Návrhový stav

Projektovaná sústava vodných diel na Dunaji Gabčíkovo – Nagymaros zabezpečovala vzdutie vody v rieke Hron pri maximálnej hladine v zdrži Nagymaros 107,9 m n. m. až po r. km 10,00. V prípade, že nebude realizovaná zdrž Nagymaros, bude potrebné vbudovať medzi plánovanou haťou Kamenín (r. km 11,80) a ústím Hrona ďalšiu hať Kamenica nad Hronom (r. km 3,18) so zdržou, ktorá zabezpečí vzdutie vody po profil hate Kamenín.

Pri návrhu profilu hate sa vychádzalo z predpokladov, že nad profilom hate sa bude odoberať voda na závlahy, pričom odbery budú zabezpečené z prietokov Hrona, nakoľko vzdutie hladiny bude vplyvom Dunaja siahť až po profil hate.

V úseku r. km 17,400 – 73,500 (t. j. po hať Veľké Kozmálovce) s ohľadom na značné prehĺbenie Hrona je potrebné realizovať ekologické zámery. Odporúča sa stabilizácia koryta 10 riečnymi stupňami, ktorých sumár bol optimalizovaný po ekologických spresneniach. Ide o stupne týchto profilov:

	Bíňa r. km 17,85
Čata	r. km 20,80
Vozokany nad Hronom	r. km 31,65
Želiezovce	r. km 36,80
Šárovce	r. km 41,87
Jur nad Hronom	r. km 47,50
Turá	r. km 54,15
Kalná nad Hronom	r. km 62,87
	r. km 66,50
Nový Tekov	r. km 70,59

Súčasný stav úprav tokov – povodie Hrona a povodie Ipľa

Čiastkové povodie	Úsek toku	Staničenie od-do [km]	Vybudovaná úprava			Vybudované hrádze		Druh úpravy	Účel úpravy	Stabilizačné objekty		Regulačné objekty	
			dĺžka	kapacita	Q _N	L'OH	POH			staničenie	druh a počet	staničenie	druh a počet
			[km]	[m ³ .s ⁻¹]		[km]	[km]						
Hron	Ústie do Dunaja – Bíňa	0,00 – 16,83	16,83	880	Q ₁₀₀	5,32	13,87	SÚ	o, S	4,3	kam. prah 1,3 m	-	-
Perec	Perec	0,00 – 8,80	8,80					SÚ	O			5,9	reg. obj.
Odľahčovací kanál Perca I	OK Perca I	0,00 – 1,27	1,27	1,40		1,27							
Hron	Železovce	35,300-36,979	1,679	310	Q ₁	0,320	1,470	SÚ	O,ST			35,54	kam.sklz v=1,2
	Veľké Kozmálovce	70,939-72,003	1,064			1,396	0,874						
	Veľké Kozmálovce	72,003-73,500	1,500	1,135		0,90	0,90						
	VD Veľké Kozmálovce-Timače	73,500-76,275										73,500	pohyb.hať
	Salka (ochranné opatrenia)	8,00 – 15,21	7,21										
Ipľ	Malé Kosihy - Pastovce	16,000-24,100	8,000	140 660	Q ₁ Q ₁₀₀	6,78 dep.1,35 0,430	5,22 6,37	SÚ	O			18,02	hať
	Pastovce - Ipľský Sokolec	24,100-29,270	5,17	140 660	Q ₁ Q ₁₀₀	–	6,83 2,93	SÚ	O				
	Ipľský Sokolec -Kubáňovo	29,270-34,980	5,71	135 630	Q ₁ Q ₁₀₀	3,528	7,76	SÚ	O			32,79	hať
	Kubáňovo - Vyškovce nad Ipľom	39,720-42,570	2,66	135 580	Q ₁ Q ₁₀₀			SÚ	O				
	Vyškovce nad Ipľom - Šahy	42,570-53,570	9,32	130 540	Q ₁ Q ₁₀₀	4,764 4,768	3,80	SÚ	O			48,10	hať
	Šahy	53,570-55,600	2,03	510 570	Q ₁ Q ₁₀₀	2,03	2,03	SÚ	O				
	Šahy - Tešmak	55,600-58,095	2,49	510	Q ₁₀₀	2,50	2,70	SÚ	O				

Ipeľ

- V r. km 18,02 je vybudovaná hať Malé Kosihy. Pozostáva zo statickej betónovej konštrukcie a pohyblivej hradiacej konštrukcie, ktorú tvorí oceľová klapka. Hať zahradzuje len kynetu, počas povodňových prietokov je obtekaná a prelievaná.
- V r. km 32,73 je situovaná hať Ipeľský Sokolec, ktorá má obdobné stavebné usporiadanie ako hať Malé Kosihy.
- V r. km 38,8 Ipl'a je situovaná hať Kubáňovo.
- V r. km 56,95 je situovaná hať Šahy.

Všetky hate boli zrealizované za účelom vzdúvania vody v koryte Ipl'a za nízkych prietokov a tým zlepšenia podmienok pre vodnú faunu a flóru a zabezpečení odberov úžitkovej vody

Návrhový stav

Navrhuje sa dobudovať do už existujúcej sústavy na Ipli hať Bielovce.

2.14.1.2.2 Vodné nádrže a prevody vody**Veľké vodné nádrže****Súčasný stav**

V kraji sú vybudované dve veľké vodné nádrže, a to Vodná nádrž Bátovce na toku Jablonianka v r. km 1,11 a Vodná nádrž Veľké Kozmálovce na Hrone v r. km 73,5.

Hlavné parametre nádrží sú uvedené v tabuľke.

Účelom vodných diel je:

Vodná nádrž Bátovce:

- akumulácia voda na závlahy na ploche 450 ha;
- nadlepšovanie prietokov;
- ochrana pred povodňami;
- rybochov a rekreácia.

Vodná nádrž Veľké Kozmálovce:

- Zabezpečenie odberu technologickej a chladiacej vody pre Jadrovú elektrárňu v Mochovciach (zabezpečenosť odberu 99 %);
- zabezpečenie odberu pre kanál Perec;
- zabezpečenie určených prietokov v koryte Hrona;
- energetické využitie na MVE;
- chov rýb a rekreácia.

Návrhový stav

V kraji sa navrhuje v kategórii „B“ hať Kamenín na Hrone. V kategórii evidované lokality vodohospodárskeho diela sú dve nádrže: Vodná nádrž Horné Túrovce na Krupinici a Vodná nádrž Plášťovce na Litave a hať Kamenica na Hrone.

Hlavné parametre nádrží sú uvedené v tabuľke.

Je nutné zabezpečiť pre nadlepšenie prietokov Hrona v dolnom úseku vodný zdroj v objeme minimálne 25,0 mil. m³, najmä pre JE Mochovce

Evidované lokality vodohospodárskeho diela

Hydrologické číslo	Názov nádrže	Tok	Objemy		Kóta max. ovl.hladiny [m n.m.]	Zatopená plocha [km ²]
			zásobný	celk. ovlád.		
			[mil.m ³]	[mil.m ³]		
4-24-03	Horné Túrovce	Krupinica	1,61	1,75	142	0,81
4-24-03	Plášťovce	Litava	11,6	14,8	193,2	1,32

Malé vodné nádrže

Súčasný stav

Malé vodné nádrže sú väčšinou riešené na menších tokoch v miestach, kde je potrebné zabezpečiť vodu pre rôzne účely, najmä keď tok svojimi prietokovými pomermi nie je schopný ju zabezpečiť.

Nakoľko sa jedná o malé vodné nádrže, ktorých celkový objem je do 1,0 mil.m³ vody, sú to miestne účelové nádržky. Tie však v danom povodí môžu podstatne ovplyvniť prietokové pomery daného toku, a to ako v období minimálnych, tak aj maximálnych prietokov. Budovanie malých vodných nádrží však vyžaduje vhodné morfologické a geologické pomery spolu s hydrologickými pomermi daného toku. To limituje profily nádrží a zároveň aj možnosť ich realizácie.

Celkove je v povodí vybudovaných 20 malých vodných nádrží a rybníkov o celkovom objeme 836,56 tis.m³.

Vybudované veľké vodné nádrže (nad 1,0 mil. m³)

Hydrologické číslo	Názov nádrže	Tok	Hlavné účely (skratky)	Rok uvedenia do prevádzky	Hydrologické charakteristiky	Objem [mil.m ³]	Kóty hladín [m n.m.]	Nadlepšený prietok Q_a _{brutto} pod nádržou (príp.v nižších profiloch toku)
					F [km ²]	stály	stáleho objemu	
					Q_a [m ³ .s ⁻¹]	zásobný	zásob.objemu	
					Q_{355d} [m ³ .s ⁻¹]	retenčný ovládateľný	ovl.ret.objemu	
					Q_{364d} [m ³ .s ⁻¹]	celkový ovl. (V_c^o)	maximálna (neovládateľná)	
					Q_{100r} [m ³ .s ⁻¹]	ret.neovládateľný		Q_{100} znížené [m ³ .s ⁻¹]
4-23-05-022	Bátovce	Jablonianka	Z,R,C	1969	51,36	0,15	230,6	0,025
					0,35	0,71	234,6	
					0,022	—	—	
					0,016	0,86	235,2	8,0
					50,0	0,184		
						1,044		
4-23-04-127	Veľké Kozmálovce	Hron	P,Z,R,C	1989	4 015,67	0,586	171,5	
					51,58	1,998	175,0	
					12,33	—	—	
					9,233	2,5844	175,5	
					1 135	0,646		
						3,23		

Návrhový stav

Malé nádrže a rybníky

Celkovo sa navrhuje vybudovať trinásť malých vodných nádrží. Sú to nádrže: Jabložovce na Jablonianke, Devičany na Devičanskom potoku, Nová Dedina na Podlužianke, Horša na Sikenici, Malé Kozmálovce na Malokozmálovskom potoku, Tešmák na Ovári, Ipeľské Úľany na Kleniarskom potoku, Plášťovce na Litave, Plášťovce na Tariči, Preseľany na Kamenici, Bory na Búry, Kubáňovo na Kiši a Lontov na Jelšovke. Celkový zásobný objem navrhovaných malých vodných nádrží je 1 521,2 tis.m³.

Prevody vody

V súčasnosti nie sú vybudované prevody vody.

Navrhované prevody vody

V SVP sa uvažovalo s dodávkou vody pre závlahy na dolnom lpi s prevodom vody z Dunaja do povodia lpla (v I. etape po Šahy). Vzduť vody od Vodného diela Nagymaros v koryte lpla malo dosiahnuť až po obec Malé Kosihy. V I. etape sa uvažovalo s kaskádou riečnych stupňov Malé Kosihy-Bielovce-Ipeľský Sokolec-Kubáňovo-Vyškovce nad lplom. Základné parametre prevodu sú uvedené v tabuľke. Z dôvodu pozastavenia prác na SVD G-N sa s uvedeným prevodom v najbližšom období neuvažuje.

Navrhované prevody vody

Miesto odberu vody		Miesto zaústenia prevodu		Charakteristika prevodu				
Hydrolog.č. Tok Profil	F [km ²] Q ₃₅₅ [m ³ .s ⁻¹] Q ^a [m ³ .s ⁻¹]	Hydrolog.č. Tok Profil	F [km ²] Q ₃₅₅ [m ³ .s ⁻¹] Q _a [m ³ .s ⁻¹]	Druh prevodu	Kapacita [m ³ .s ⁻¹]	Prevedené množstvo vody [m ³ .s ⁻¹] [1000 m ³ .r ⁻¹]		
	min.		priem.			max.		
Prevod vody z Dunaja do Ipľa - I. etapa								
4-20-01-016 Dunaj ústie Ipľa	172438 890 2315	4-24-03-036 Ipel' Šahy	3 557,71 0,751 13,91	Prečerpá- vanie	4,7	—	1,100 34 690,0	—

2.14.1.2.3 Hraničné toky

Ipeľ

Na lpli obdobne ako na iných hraničných tokoch boli podpísané „Dohody“ a „Dohovory“. Sú to:

- Dohoda medzi Československou socialistickou republikou a Maďarskou ľudovou republikou o úprave technických a hospodárskych otázok hraničných tokov. Pre dosiahnutie jednotného stanoviska zriadili zmluvné strany Spoločnú technickú komisiu (STK).
- V júni 1966 bol v Budapešti podpísaný „Dohovor o spolupráci československých a maďarských vodohospodárskych orgánov pri ochrane pred povodňami, nebezpečným chodom ľadu a pred vnútornými vodami“.

- Potreba ďalšieho rozšírenia spolupráce na hraničných vodách vyvolala novelizáciu „Dohody“ medzi vládou ČSSR a MLR, ktorá bola podpísaná 31.5.1976 v Budapešti. Táto „Dohoda“ obsahuje už aj ustanovenie o zachovaní kvality hraničných vôd. Zmluvné strany vytvorili Komisiu pre hraničné vody (KVH), ktorá je nástupcom činnosti STK.
- Na základe „Dohody“ uvedenej pod bodom 3 bol 6.12.1980 uzavretý nový „Dohovor“ o spolupráci čsl.-maďarských orgánov pre ochrane pred povodňami, vnútornými vodami a ľadmi. Súčasťou tohto dohovoru sú prílohy obsahujúce údaje o koordinácii organizácie ochrany pred povodňami.
- Na základe „Dohovoru“ uvedeného pod bodom 4 bol v roku 1982 vypracovaný návrh na obsah spoločných plánov ochrany pred povodňami, vnútornými vodami a ľadmi.
- Na úseku ochrany kvality vody na hraničných tokoch boli na XLVII. zasadnutí čsl.-maďarskej KHV určené Zásady spolupráce pre spoločné sledovanie kvality vody, ktoré nadobudli platnosť dňom 1. 1. 1992.

2.14.1.2.4 Odvedenie vnútorných vôd

Povodie Hrona

Súčasný stav

Po vybudovaní sústavnej úpravy koryta Hrona a ochranných hrádzí od ústia po Kamenín vznikla nutnosť odvieť vnútorné vody zo zahrádzovaného územia.

Za týmto účelom bola vybudovaná odvodňovacia sústava Štúrovo-Kamenný Most. V ostatnom území v povodí Hrona sa vnútorné vody odvádzajú otvorenými odpadmi, resp. hrádzovými výpustmi.

OS Štúrovo-Kamenný Most

Odvodňované územie má rozlohu 39,00 km². Čerpacia stanica Kamenici nad Hronom I má kapacitu 10,0 m³.s⁻¹, pričom posledný čerpací agregát bol inštalovaný v súvislosti s výstavbou Vodného diela Nagymaros. Čerpacia stanica je situovaná na pravom brehu v r.km 0,750 rieky Hron, ktorý je zároveň aj recipientom prečerpávaných vôd. Dĺžka prírodného kanála (Kamenický kanál) je 7,200 km a samotný kanál je v správe SVP, š.p., Banská Štiavnica, OZ Povodie Dunaja.

Ďalšia čerpacia stanica Kamenica nad Hronom II sa nachádza oproti ČS Kamenica nad Hronom I na ľavom brehu Hrona. Má však len lokálny význam a v súčasnosti sa nevyužíva.

Súčasný stav v odvádzaní vnútorných vôd možno hodnotiť ako vyhovujúci a preto nie sú potrebné ďalšie opatrenia. ČS Kamenica nad Hronom I vzhľadom na skutočnosť, že sa VD Nagymaros doposiaľ nerealizovalo, je dokonca kapacitne predimenzovaná.

Odvodnenie samostatnými odpadmi je realizované po ľavej strane Hrona, pod Levicami. Územie je riešené odvedením vnútorných vôd gravitačne.

Súčasný stav odvodňovacích sústav

Názov odvodňovacej sústavy	Odvod- ňovaná plocha	Kanálová sieť			Čerpacia stanica			Recipient	Poznámka
		dĺžka hlavného kanála	dĺžka vedľajšieho kanála	kapacita	druh	kapacita	dopravná výška		
		[km ²]	[km]	[m ³ .s ⁻¹]		[m ³ .s ⁻¹]	[m]		
Štúrovo Kamenný Most a ČS Kamenica nad Hronom I.	39,00	Kamenický 7,200	Želiarsky 2,600 Štúrovský 1,100 Nánsky 1,0		elektrická	10,0		Hron rkm 0,750	
ČS Kamenica nad Hronom II.									Má iba lokálny význam. V súčasnosti sa nevyužíva.

Návrhový stav

V zmysle zásad a koncepcie odvedenia vnútorných vôd sa uvažovalo plochy pozdĺž upraveného a ohrádzovaného toku Hrona, najmä ľavej strany, odvodniť sústavou samostatných odvodňovacích kanálov ako gravitačne, tak aj prečerpávaním. S ohľadom na skutočnosť, že sa mení koncepcia úprav odtokových pomerov na dolnom Hrone, v ktorej sa navrhuje v maximálnej miere zachovať prirodzený ráz krajiny, aj odvedenie vnútorných vôd sa odporúča riešiť v zmysle koncepcie SVP.

V rámci obnovy vodných pomerov v systéme kanálov Kukučínovský, Kompa a v oblasti Dlhý Laz, navrhuje sa ich len rekonštruovať tak, aby sa zachovali biologické podmienky pre zanikajúce lesy a ich biotopy.

Kanály sa uvažuje obnoviť prekopením, vyčistením s úpravou brehov. Na kanáloch na reguláciu prietokov sa navrhuje vybudovať súbor objektov. Uvedené práce je nutné realizovať v spolupráci s orgánmi ochrany prírody a poľnohospodármi.

Povodie Ipľa**Súčasný stav**

Úpravou a ohrádzovaním Ipľa a jeho prítokov sa zamedzilo odtoku vôd z ochráneného územia a späť do koryta. Aby sa po úpravách Ipľa mohlo pristúpiť k intenzívnejšiemu využitiu ochránených pozemkov, začalo sa s komplexným riešením odvedenia vnútorných vôd.

Zámerom bolo odvieť vnútorné a vonkajšie vody odpadmi vedenými najnižším miestom územia k čerpacej stanici. Vytvorené boli jednotlivé odvodňovacie sústavy (ďalej OS) na Iplí, ktoré sa realizovali v nasledovnom rozsahu:

1. OS Malé Kosihy

Zberné územie je vymedzené po pravej strane Ipľa medzi obcami M. Kosihy až Pastovce na výmere 17,00 km². Čerpacia stanica je situovaná v inundácii koryta pri pravom pilieri hate. Na hať nadväzuje dolným a horným bazénom. Do objektu ČS zahrňame všetky súvisiace zariadenia na gravitačné vypúšťanie a prečerpávanie vnútorných vôd, napúšťanie vody zo zdrže do kanálov vnútorných vôd a elektrárenský chod ČS.

Pôvodne bola ČS určená na prečerpávanie vzdutých vôd zo zdrže Nagymaros do horných zdrží Ipľa až po Šahy. Po rozhodnutí nebudovať Nagymaros upustilo sa od tejto funkcie a stupeň sa dobudoval len na štyri uvedené funkcie, t.j. bez prečerpávania. Zmena sa týka vlastne len inštalácie potrebného príkonu na

prečerpávanie, ostatné zariadenia sú vybudované. Kapacita ČS je $15 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$. Celková dĺžka kanálov je 6,09 km. Potreba čerpacej kapacity pre vnútorné vody je $4,3 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$.

2. OS Ipeľský Sokolec

Územie na odvedenie vnútorných vôd je vymedzené ochrannými hrádzami Ipeľa a preložkou Jelšovky nad obcou Ipeľský Sokolec. Výmera gravitujúceho územia k odvodňovacej ČS je $1,84 \text{ km}^2$.

Čerpacia stanica slúži na odčerpanie vody z ochráneného územia. Za normálnych prietokových pomerov v Ipeľi je voda odvádzaná gravitačne výpustom v hrádzi Ø 1000 mm. Za vyšších vodných stavov sa výpust uzavrie a vnútorné vody sa prečerpávajú. ČS sa využíva aj na prívod vody z Ipeľa do Jelšovky na prípadný odber vody na závlahy. ČS je situovaná pri hati. V ČS je umiestnený hydroagregát na ovládanie hate. Kapacita ČS je $2 \times (0,315-0,350 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}) = 0,630-0,700 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$. Prívod vody od hate je DN 600.

3. OS Vyškovce nad Ipeľom

Ohrádzovaním Ipeľa v úseku zaústenia Štiavnice až po obec Hrkovce bol zamedzený odtok vnútorných vôd z územia s rozlohou $5,30 \text{ km}^2$. Vnútorné vody sú odvádzané otvoreným odpadom dĺžky 3,644 km. Za normálnych prietokových pomerov sú vnútorné vody odvádzané gravitačne výpustom $2 \times \text{Ø } 1000 \text{ mm}$, z ČS do vývaru hate. Za vyšších vodných stavov, nad hladinu 121,30 m n. m. sa výpust uzavrie a vnútorné vody sa prečerpávajú. V ČS sú osadené čerpadlá vertikálne, jednostupňové, typu SSK 4. Kapacita ČS je $4 \times (0,275-0,305 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}) = 1,100-1,200 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$. Výpust vnútorných vôd $2 \times \text{DN } 1000$, kapacita $3,3 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$.

Súčasný stav odvodňovacích sústav

Názov odvodňovacej sústavy	Odvodňovaná plocha	Kanálová sieť			Čerpacia stanica			Recipient
		dĺžka hlavného kanála	dĺžka vedľajšieho kanála	kapacita	druh	kapacita	dopravná výška	
		[km ²]	[km]	[m ³ ·s ⁻¹]		[m ³ ·s ⁻¹]	[m]	
OS Malé Kosihy	17,0	K ₁ , K ₂ 4,54	K ₃ 1,01 K ₄ 0,54	3,7-4,8	1000 AQC 500 AQS	(15) 4,3	$h_{\max}$ 3,65 $h_{\min}$ 2,0	Ipeľ
OS Ipeľský Sokolec	1,84				SSK-4	0,63-0,7		Ipeľ
OS Vyškovce nad Ipeľom	5,30	3,644		3,3	SSK-4	1,10-1,22		Ipeľ

Návrhový stav

V čiastkovom povodí Ipeľa sa navrhovalo odvedenie vnútorných vôd riešiť odvodňovacími sústavami a budovaním čerpacích staníc. V zmysle koncepcie sa odvedenie vnútorných vôd aj kompletne realizovalo, až na niektoré, kde sú vybudované len odvodňovacie kanály. Navrhuje sa vytvoriť tri ďalšie odvodňovacie sústavy s čerpacími stanica s úhrnnou kapacitou $9 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$, s dĺžkou hlavných kanálov 1,5 km, navrhuje sa rekonštruovať 150 km odvodňovacích kanálov.

Čerpacie stanice oproti pôvodnej koncepcii sa však v súčasnosti navrhujú len na odvedenie vnútorných vôd, s prečerpávaním vody z Dunaj po Ipeľ sa neuvažuje. Jednotlivé oblasti odvodňovacích sústav sú:

1. OS Bielovce

Ohrádzovaním Ipľa v úseku Bielovce - Ipeľský Sokolec vzniká potreba odvedenia vnútorných vôd z územia 23,36 km². Umožniť prečerpávanie vnútorných vôd odvádzaných navrhovanou odvodňovacou sieťou s kapacitou 5 m³.s⁻¹. Odvodňovací kanál sa navrhuje vybudovať v dĺžke 520 m. Tento bude nadväzovať na systém odvedenia vnútorných vôd už vybudovaný. Z tzv. Bieloveského odpadu sa realizuje odbočka, ktorá zvedie vnútorné vody k ČS. Max. hĺtnosť ČS bude 5,2 m³.s⁻¹, počet čerpadiel 5 (4 x 800 AQTV, 1 x 400 AQTV), dopravná výška 3,75 m.

2. OS Kubáňovo

Územie na odvedenie vnútorných vôd je medzi potokom Búr a pravostrannou OH Ipľa s výmerou 5,13 km². ČS odvodňovacia je situovaná vedľa rovnomennej hate s kapacitou 2,78 m³.s⁻¹. Čerpacia stanica bude osadená čerpadlami typu 800 AQTV, napojená na jestvujúci odvodňovací systém dobudovaním odvodňovacieho kanála dĺžky 0,5 km.

3. OS Šahy

Územie po pravej strane ochrannej hrádze Ipľa medzi Šahami a Tešmakom na výmere 4,20 km² je v súčasnosti odvodňované gravitačne Silberským odpadom a hrádzovým výpustom 2 x 1000 mm. Za vysokých vodných stavov v toku sú vnútorné vody prečerpávané mobilnou čerpacou stanicou pri Silberskom odpade. V rámci výstavby hate v Šahách bude táto doplnená dodávkou čerpadla FLYGT 680 l.s⁻¹ a elektročastou. Týmto riešením bude zabezpečené odvodnenie pravostranného územia s kapacitou $Q_{\Sigma} = 0,7 \text{ m}^3.\text{s}^{-1}$.

Návrhový stav odvodňovacích sústav

Názov odvodňova cej sústavy	Odvodňo- vaná plocha	Kanálová sieť			Čerpacia stanica			Recipient
		dĺžka hlavného kanála	dĺžka vedľajšieh o kanála	kapacita	druh	kapacita	dopravná výška	
		[km]		[m³.s ⁻¹]		[m³.s ⁻¹]	[m]	
OS Bielovce	23,36	0,5		5,0	800 AQTV 400 AQTV	5,2	3,75	Ipeľ
OS Kubáňovo	5,13	0,5		2,8	800 AQTV	2,8	-	Ipeľ
OS Šahy	4,20	-		0,7	FLYGT 680 l.s ⁻¹	0,7	-	Ipeľ

2.14.1.2.5 Geotermálne a minerálne vody**Povodie Hrona a Ipľa**

Geotermálne vody sa vyskytujú pri Štúrove. Ich výdatnosť je 70,0 l.s⁻¹ s teplotou v rozmedzí 32 – 40°C a tepelným výkonom 0,65 MW. Využívajú sa na rekreačné účely.

Minerálne vody

Oblasť Kalinčiakova

V lokalite sa nachádza 5 zdrojov minerálnej vody. Pramene Margita a Ilona sú prirodzené s výdatnosťou 4,2 – 7,6 l.s⁻¹. Nad prameňmi sú vybudované bazény. V lokalite boli odvrtné tri vrty, ktorých výdatnosť bola určená na 25 l.s⁻¹. Všetky zdroje v lokalite majú zhodný chemizmus, zvýšenú teplotu vody 24 – 26°C a celkovú mineralizáciu 1004 -1035 mg.l⁻¹.

Malé Krškany

Zdrojom minerálnej vody je vrt hlboký 120,0 m. Výdatnosť je 0,46 l.s⁻¹, teplota 26°C a celková mineralizácia 998 mg.l⁻¹.

Pukanec

Zdrojom vody je kopaná studňa hĺbky 30 m. Teplota vody je 10°C, celková mineralizácia 775 mg.l⁻¹.

Žemliare

Zdrojom vody je kopaná studňa hĺbky 9,5 m. Teplota vody je 15°C, celková mineralizácia 1979 mg.l⁻¹.

Ďalej sú registrované v lokalitách Hokovce a Horné Turovce.

2.14.1.3 Rozvojový program investícií na roky 2006 - 2011

V súlade s podnikovou normou č. 33/2000 – smernica č. 10/2000 Príprava, tvorba a realizácia investičného programu v podmienkach Slovenského vodohospodárskeho podniku, š. p., Banská Štiavnica a uplatnenie zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 254/1998 Z. z. o verejných prácach a smernica Ministerstva financií SR k záverečnému hodnoteniu dokončených stavieb a definitívnemu priznávaniu kapitálových výdavkov zo štátneho rozpočtu – podľa čl. 4 – Strednodobé a krátkodobé programy – bol vypracovaný Rozvojový program investícií na roku 2006 – 2011. Účelom jeho vypracovania je skvalitnenie aktuálneho posúdenia spoločenskej potreby investícií, ich racionálna príprava, realizácia v požadovanom čase a kvalite a efektívne vynakladanie finančných zdrojov tak z vlastných ako aj verejných prostriedkov a fondov Európskej únie.

Podnikový rozvojový program investícií na roky 2006 – 2011 obsahuje:

- skupinu investícií rozostavaných, ktorú tvoria investície zaradené do Investičného programu na rok 2005 ako rozostavané, novozačínané, pripravované, investície zaradené do Štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu na rok 2005, prechádzajúce do obdobia rokov 2006 až 2011;
- skupinu investícií navrhovaných, obsahujúcu investície vychádzajúce z vodných plánov a koncepcií vodohospodárskeho rozvoja (Vodohospodárske plány čiastkových povodí, Hydroekologické plány čiastkových povodí, Generel ochrany a racionálneho využívania vôd, Štátna vodohospodárska bilancia, Koncepcia vodohospodárskej politiky Slovenskej republiky, Programové vyhlásenie vlády SR, úlohy rozvoja vedy a techniky) z Programu protipovodňovej ochrany SR do roku 2010, Štrukturálnych fondov a Rezortného rozvojového programu verejných prác na roky 2006 – 2008.

Spracovateľmi Rozvojového programu investícií na roky 2006 – 2001 v Nitrianskom kraji boli:

- Odbor rozvoja a ekológie v SVP, š. p., OZ Bratislava
- Odbor vodohospodárskeho rozvoja v SVP, š. p., OZ Piešťany
- Odbor vodohospodárskeho a technického rozvoja v SVP, š. p., OZ Banská Bystrica
- Odbor vodohospodárskeho rozvoja a ochrany vôd podnikového riaditeľstva SVP, š. p., Banská Štiavnica.

Podnikový rozvojový program investícií na roky 2006 – 2001

Por. čís.	Názov investície obec okres kraj	Rok začatia Rok ukončenia	Príprava ÚR: SP: PD:	Predpokladné náklady		Navrhovaný objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu		
				spolu	z toho: stavebné	rok	objem fin. prostr.	z toho: verejné investície
SVP, š. p., OZ Bratislava								
1.	Rekonštrukcia ČS Kosihy KN Nitriansky	2005 2007		35,0	34,5	2006 2007 2008 2009 2010 2011	15,0 15,0	2,3 2,3
2.	Výstavba prevádzkovej budovy z. Dunaj KN Nitriansky	2007 2007	05/2006 12/2006 09/2006	10,0	9,7	2006 2007 2008 2009 2010 2011	0,3 9,7	
3.	Rekonštrukcia OH potoka Paríž ROZ PD NZ Nitriansky	2006 2007	11/2004 02/2006 10/2005	30,0	29,6	2006 2007 2008 2009 2010 2011	18,0 12,0	
4.	Prevádzkové povodňové centrum Komárno, časť Nová Osada z. Komárno KN Nitriansky	2006 2077	03/2004 11/2004 08/2004	42,0	41,6	2006 2007 2008 2009 2010 2011	22,0 20,0	22,0 20,0
5.	Riešenie povodňových prietokov dolného Váhu SA, NZ, KN Nitriansky	2007 2010	11/2005 02/2007 10/2006	100,0	99,6	2006 2007 2008 2009 2010 2011	30,0 20,0 30,0 20,0	30,0 20,0 30,0 20,0
6.	Predĺženie kanála Stará Guta – Lándor KN Nitriansky	2006 2008	01/2005 04/2006 11/2005	42,0	41,5	2006 2007 2008 2009 2010 2011	27,0 9,0 6,0	

Por. čís.	Názov investície obec okres kraj	Rok začatia Rok ukončenia	Príprava ÚR: SP: PD:	Predpokladné náklady		Navrhovaný objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu		
				spolu	z toho: stavebné	rok	objem fin. prostr.	z toho: verejné investície
SVP, š. p., OZ Piešťany								
1.	Nové Zámky – prestavba pevnej hate na r. Nitry v r. km 16,425 Nové Zámky NZ Nitriansky	2008 2011	11/2003 10/2004 08/2004	101,5	41,0	2006 2007 2008 2009 2010 2011	 17,0 25,5 25,5 20,5	 7,0 10,0 10,0 10,0
2.	Komoča – prestavba zaústenia preložky r. Nitry do Váhu Komoča NZ Nitriansky	2008 2012	11/2003 10/2004 08/2004	151,0	149,0	2006 2007 2008 2009 2010 2011	 1,0 10,5 40,5 50,5	 1,0 10,5 40,5 50,5
3.	Čápor – povodňová ochrana intravilánu Čápor NT Nitriansky	2008 2012	09/2003 07/2004 06/2004	71,5	68,2	2006 2007 2008 2009 2010 2011	 1,0 5,5 20,5 20,5	 1,0 5,5 20,5 20,5
4.	Kolárovo – Selice; rekonštrukcia ľavostrannej OH Váhu r. km 32,0 – 45,0 Komoča, Zemné, Vlčany, Neded Selice SA Nitriansky	2009 2012	11/2007 12/2007 10/2007	47,5	47,5	2006 2007 2008 2009 2010 2011	 0,2 10,5 12,5 12,5	 10,5 12,5 12,5
5.	Bojná – úprava Bojňanky Bojná TO Nitriansky	2010 2011	05/2005 06/2006 04/2005	9,5	9,4	2006 2007 2008 2009 2010 2011	 4,8 4,7	 4,8 4,7
6.	Dvorany – úprava Bojňanky Dvorany TO Nitriansky	2010 2011	05/2006 06/2006 04/2006	9,5	9,4	2006 2007 2008 2009 2010 2011	 4,8 4,7	 4,8 4,7
7.	Velušovce – úprava toku Slivnica Valušovce TO Nitriansky	2010 2011	05/2006 06/2006 04/2006	9,5	9,5	2006 2007 2008 2009 2010 2011	 4,8 4,7	 4,8 4,7
8.	Komča- úprava potoka Dršna Komča TO Nitriansky	2007 2008	04/2003 05/2003 03/2003	7,5	7,4	2006 2007 2008 2009 2010 2011	 3,8 3,7 	 3,8 3,7

Por. čís.	Názov investície obec okres kraj	Rok začatia Rok ukončenia	Príprava ÚR: SP: PD:	Predpokladné náklady		Navrhovaný objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu		
				spolu	z toho: stavebné	rok	objem fin. prostr.	z toho: verejné investície
9.	Solčany – úprava Dolného potoka Solčany TO Nitriansky	2008 2009	08/2006 10/2006 05/2006	6,5	6,4	2006 2007 2008 2009 2010 2011	3,3 3,2	3,3 3,2
10.	Solčany – úprava Lázkového potoka Solčany TO Nitriansky	2007 2008	06/2002 07/2002 05/2002	6,5	6,4	2006 2007 2008 2009 2010 2011	2,8 3,7	2,7 3,7
11.	Hrušovany – pravostranná hrádza rieky Nitry Hrušovany TO Nitriansky	2008 2008	05/2002 06/2002 04/2002	4,5	4,4	2006 2007 2008 2009 2010 2011	4,5	
12.	VD Kráľová – automatizácia haťových polí Dlhá nad Váhom SA Nitriansky	2006 2006	06/2004 06/2004	2,8	2,7	2006 2007 2008 2009 2010 2011	2,8	2,7
13.	VD Kráľová – rekonštrukcia vyhrievania haťových polí Dlhá nad Váhom SA Nitriansky	2006 2009	04/2004 05/2005 03/2002	8,5	8,0	2006 2007 2008 2009 2010 2011	2,5 2,5 2,5 1,0	2,5 2,5 2,5 1,0
14.	AB Nitra – rekonštrukcia administratívnej budovy Nitra Nitra NT Nitriansky	2007 2008	03/2002 04/2002 02/2002	16,5	16,0	2006 2007 2008 2009 2010 2011	9,3 7,2	
15.	Podhorany – úprava Sokolníckeho potoka Podhorany NT Nitriansky	2007 2010	05/2004 06/2004 04/2004	40,0	35,0	2006 2007 2008 2009 2010 2011	10,0 10,0 10,0 10,0	10,0 10,0 10,0 10,0
16.	Stabilizácia dna r. Nitry r. km 7,030 – 53,050 Čechynce Nitra NZ Nitriansky	2006 2011	04/2001 01/2001	13,5	13,1	2006 2007 2008 2009 2010 2011	2,0 2,3 2,3 2,3 2,3 2,3	

Por. čís.	Názov investície obec okres kraj	Rok začatia Rok ukončenia	Príprava ÚR: SP: PD:	Predpokladné náklady		Navrhovaný objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu		
				spolu	z toho: stavebné	rok	objem fin. prostr.	z toho: verejné investície
17.	Šurany – Bánov, zvyšovanie OH r. Nitry v r. km 19,5 – 26,2 Šurany, N. Hrádok, Úľany n/Ž., Bánov NZ Nitriansky	2008 2011	04/2004 04/2004 03/2001	31,5	30,5	2006 2007 2008 2009 2010 2011	1,0 7,5 7,5 8,0 7,5	7,5 7,5 8,0 7,5
18.	Protipovodňová ochrana aglomerácií Nitry – polder Koniarovce Sokolníky – Koniarovce NT Nitriansky	2009 2011	04/2004 05/2004 03/2004	21,5	20,0	2006 2007 2008 2009 2010 2011	9,5 5,5 6,5	6,0 5,5 6,5
19.	Protipovodňová ochrana aglomerácií Šurian a Nových Zámok Šurany, Úľany n/Ž., Kostolný Sek NZ Nitriansky	2007 2010	06/2004 07/2004 05/2004	21,5	20,0	2006 2007 2008 2009 2010 2011	5,0 5,5 5,5 5,5	5,0 5,5 5,5 5,5
20.	Kolárovo – Veľký ostrov, rekon. L'OH Malého Dunaja Kolárovo, V. Ostrov SA Nitriansky	2006 2009	10/2004 12/2004 09/2004	37,7	37,5	2006 2007 2008 2009 2010 2011	6,2 10,5 10,5 10,5	6,0 10,5 10,5 10,5
21.	Kolárovo – Selice, rekonštrukcia POH Váhu r. km 28,00 – 36,50 Dedina Mládeže, Zemné, Neded SA Nitriansky	2006 2009		39,0	31,5	2006 2007 2008 2009 2010 2011	7,5 10,5 10,5 10,5	7,5 10,5 10,5 10,5
22.	Nové Zámky – zvyšovanie OH r. Nitry r. km 6,9 – 15,0 pravostrannej Nové Zámky NZ Nitriansky	2006 2010	04/2004 03/2004	36,5	35,4	2006 2007 2008 2009 2010 2011	9,8 8,8 7,5 7,5 2,9	9,8 8,8 7,5 7,5 2,9
23.	Vráble – Tesárske Mlyňany, úprava Žitavy Vráble – Tesárske Mlyňany NT, ZM Nitriansky	2006 2010	05/2004 05/2004 03/2004	40,0	38,7	2006 2007 2008 2009 2010 2011	1,7 8,3 10,0 10,0 10,0	8,3 10,0 10,0 10,0

Por. čís.	Názov investície obec okres kraj	Rok začatia Rok ukončenia	Príprava ÚR: SP: PD:	Predpokladné náklady		Navrhovaný objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu		
				spolu	z toho: stavebné	rok	objem fin. prostr.	z toho: verejné investície
SVP, š. p., OZ Banská Bystrica								
1.	Bielovce, hať na Ipli Bielovce LV Nitriansky	2006 2009	03/2006 09/2006 05/2006	51,0	14,0	2006 2007 2008 2009 2010 2011	1,0 5,0 30,0 15,0	1,0 5,0 30,0 15,0
2.	Levice, úprava Podlužianky – dokompletovanie výstavby nábrežných múrov a OH, II. et. Levice LV Nitriansky	2006 2008	07/2005 12/2005 04/2005	45,0	38,0	2006 2007 2008 2009 2010 2011	14,8 15,4 14,8	2,2 2,4 2,2
3.	Levice, ochranné opatrenia na toku Podlužianka, výstavba poldra Levice LV Nitriansky	2007 2009	10/2006 12/2006 06/2006	90,0	85,5	2006 2007 2008 2009 2010 2011	20,0 30,0 40,0	20,0 30,0 40,0
4.	Želiezovce, ekologicko-vodohospodárske opatrenia na Hrone Želiezovce LV Nitriansky	2008 2011	06/2007 11/2007 03/2007	140,0	70,0	2006 2007 2008 2009 2010 2011	20,0 35,0 45,0 46,0	20,0 35,0 45,0 46,0
5.	Plášťovce, protipovodňové opatrenia na Litave Plášťovce LV Nitriansky	2006 2008	07/2006 09/2006 01/2006	17,3	16,0	2006 2007 2008 2009 2010 2011	2,0 7,0 8,3	2,0 7,0 8,3
6.	Hokovce, ochranné opatrenia na toku Štiavnica Chorvatice, Hokovce LV Nitriansky	2007 2008	04/2004 06/2007 12/2006	30,0	25,0	2006 2007 2008 2009 2010 2011	20,0 10,0	20,0 10,0
7.	Želiezovce – výstavba povodňového dvora Želiezovce LV Nitriansky	2007 2008	10/2006 01/2007 08/2006	12,7	11,7	2006 2007 2008 2009 2010 2011	6,0 6,7	
8.	Ipeľský Sokolec, protipovodňové opatrenia potoka Jelšovka Ipeľský Sokolec LV Nitriansky	2006 2007	08/2005 12/2005 04/2005	2,2	2,0	2006 2007 2008 2009 2010 2011	1,2 1,0	0,1 0,1

Por. čís.	Názov investície obec okres kraj	Rok začatia Rok ukončenia	Príprava ÚR: SP: PD:	Predpokladné náklady		Navrhovaný objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu		
				spolu	z toho: stavebné	rok	objem fin. prostr.	z toho: verejné investície
9.	Šahy – Homok, protipovodňové opatrenia na Nemcovom potoku Šahy LV Nitriansky	2006 2007	09/2005 03/2006 11/2004	4,0	3,6	2006 2007 2008 2009 2010 2011	2,5 1,5	0,4 0,2
10.	Levice – Géňa, ochrana územia pred povodňovými prietokmi Podlužianky r. km 2,050 – 4,622 III. etapa Levice – Géňa LV Nitriansky	2006 2007	08/2005 11/2005 07/2005	3,0	2,2	2006 2007 2008 2009 2010 2011	1,5 1,5	1,5 1,5
11.	Levice – ochrana mesta pred povodňovými prietokmi Podlužianky r. km 4,630 – 5,675 II. etapa Levice LV Nitriansky	2006 2007	12/2005 01/2006 12/2005	0,8	0,8	2006 2007 2008 2009 2010 2011	0,3 0,5	0,3 0,5
12.	Hrkovce, oživenie starého ramena toku Ipeľ v Hrkovciach r. km 49,275 Hrkovce LV Nitriansky	2006 2007	01/2005 02/2005 12/2005	1,4	1,3	2006 2007 2008 2009 2010 2011	1,0 0,4	1,0 0,4
13.	Zbrojníky, protipovodňové opatrenia na potoku Teller v záustnej časti do Sikenice, r. km 0,000 – 0,900 Zbrojníky LV Nitriansky	2006 2007	08/2005 12/2005 06/2006	4,0	3,6	2006 2007 2008 2009 2010 2011	2,0 2,0	0,3 0,3
14.	Preseľany nad Ipľom, ochranné opatrenia na potoku Kamenec Kamenec, Preseľany LV Nitriansky	2006 2008	09/2005 12/2005 03/2005	10,0	8,5	2006 2007 2008 2009 2010 2011	2,6 4,8 2,6	0,5 0,5 0,5
15.	VS Veľké Kozmálovce – vybudovanie ČOV Šahy LV Nitriansky	2006 2006	02/2006 04/2006 10/2005	0,9	0,2	2006 2007 2008 2009 2010 2011	0,9	
16.	AN Bátovce – rekonštrukcia prevádzkovej budovy Bátovce LV Nitriansky	2007 2008	08/2006 10/2006 06/2006	3,5	3,3	2006 2007 2008 2009 2010 2011	1,5 2,0	

Por. čís.	Názov investície obec okres kraj	Rok začatia Rok ukončenia	Príprava ÚR: SP: PD:	Predpokladné náklady		Navrhovaný objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu		
				spolu	z toho: stavebné	rok	objem fin. prostr.	z toho: verejné investície
17.	Hokovce, protipovodňové opatrenia na potoku Veperec Hokovce, LV Nitriansky	2007 2008	09/2006 12/2006 08/2006	6,5	6,0	2006 2007 2008 2009 2010 2011	3,5 3,0	3,5 3,0
18.	Šahy, prevádzkové stredisko – napojenie na kanalizačnú sieť Šahy LV Nitriansky	2008 2009	08/2007 12/2007 04/2007	0,5	0,4	2006 2007 2008 2009 2010 2011	0,3 0,2	

2.14.2 Zásobovanie pitnou vodou

2.14.2.1 Úvod

Prijatím zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zák. č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) a zákona č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách a o zmene a doplnení zákona č. 503/2005 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach bola ukončená reforma zásadných zákonov vzťahujúcich sa k vode. Vodný zákon taxatívne vymedzil kompetencie niektorých ministerstiev k vode a súčasne stanovil i štruktúru a pôsobnosť vodoprávných orgánov. Transpozíciou požiadaviek smernice č. 2000/60/ES ustanovujúcej rámec pôsobnosti spoločenstva v oblasti vodnej politiky (RSV) do vodného zákona boli položené základy sústavnej a trvalej koncepcnej

činnosti – vodné plánovanie, ktorá napĺňa víziu udržateľnosti vodných zdrojov prijatú na 2. Svetovom fóre o vode.

Zákonom o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách, zákonom o ochrane zdravia, zákonom o obecnom zriadení, spolu s vykonávacími vyhláškami, ktoré stanovujú hygienické požiadavky na pitnú vodu, početnosť a rozsah kontroly pitnej vody bol vymedzený rámec na riadne fungovanie zásobovania pitnou vodou a odvádzanie odpadových vôd v nových podmienkach a zároveň je zaistená plná zlučiteľnosť právnych predpisov SR s legislatívnymi predpismi s EÚ.

Návrh územného plánu VÚC Nitrianskeho kraja v oblasti verejných vodovodov je v súlade so základnými strategickými materiálmi:

- Koncepcia vodohospodárskej politiky SR do roku 2015,
- Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie Slovenskej republiky,
- Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja,
- Národný environmentálny akčný program II a zásady NEAP III (NEAP II a zásady NEAP III),
- Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov SR,
- Národný rozvojový plán SR – Operačný program – Základná infraštruktúra,
- Stratégia, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky Slovenskej republiky
- Stratégia Slovenskej republiky pre Kohézny fond 2004 – 2006.

2.14.2.2 Analýza súčasného stavu zásobovania pitnou vodou

Na území Nitrianskeho kraja zabezpečuje zásobovanie obyvateľov pitnou vodou z verejných vodovodov predovšetkým Západoslovenská vodárenská spoločnosť, a. s., so sídlom v Nitre. Pôsobia tu aj menšie vodárenské spoločnosti, a to:

- Komárňanské vodárne a kanalizácie, a. s., (KOMVaK, a. s.) so sídlom v Komárne
- MsVaK – Vodárne a kanalizácie mesta Hurbanovo.

V niektorých obciach kraja s miestnym vodovodom je vodovod v správe obecného úradu.

Oproti stavu pri spracovaní predchádzajúceho ÚPN VÚC Nitrianskeho kraja sa zásobovanie obyvateľov kraja skvalitnilo. Ku koncu roku 1996 Nitriansky kraj so 74,2 % podielom zásobovaných obyvateľov zaostával za celoslovenskou úrovňou. V hodnotenom období sa podiel zásobovaných obyvateľov zvýšil o 13 percentuálnych bodov. Tento nárast bol spôsobený poklesom bývajúcich obyvateľov o cca 10 tis., výrazne však vzrástol počet obyvateľov zásobovaných z verejných vodovodov, takmer o 85 tis.

V roku 2005 podľa štatistických údajov žilo na území Nitrianskeho kraja 707,72 tis. obyvateľov, pitnou vodou z verejného vodovodu bolo zásobovaných 618,03 tis., čo predstavuje 87,2 %. V porovnaní s celoslovenským priemerom, ktorý v rovnakom období mal hodnotu 85,3 % je situácia v Nitrianskom kraji pomerne priaznivá. To však neplatí pre všetky okresy kraja. Za celoslovenským priemerom zaostávajú okresy Zlaté Moravce a Levice so 78,8 %, resp. 80,6 % podielom zásobovaných obyvateľov. Viac ako 90 % zásobovaných obyvateľov je v okresoch Šaľa (96 %) a Nové Zámky a Topoľčany (zhodne 92,8 %). V okresoch Nitra a Komárno sa zásobovanosť obyvateľov pitnou vodou z verejných vodovodov pohybuje na úrovni celoslovenského priemeru, t. j. cca 85 %.

V tabuľke je prehľad zásobovanosti obyvateľov pitnou vodou z verejných vodovodov v jednotlivých okresoch a vybavenie sídiel verejnými vodovodmi.

K 31. 12. 2005 bolo v Nitrianskom kraji evidovaných 354 sídiel, z nich 301, t. j. 85,0 % malo vybudovaný aspoň v časti obce verejný vodovod. V najväčšom okrese Levice zostáva $\frac{1}{4}$ obcí, v okresoch Nitra a Topoľčany po 13 % obcí, v okrese Šaľa majú verejný vodovod všetky obce.

Nitriansky kraj – verejné vodovody

Súčasný stav

Okres	Počet obcí			Počet obyvateľov		
	celkom	z toho:	podiel % obcí s verejným vodovodom	bývajúci	zásobovaní z verejného vodovodu	podiel %
		s verejným vodovodom		[tis.]	[tis.]	
Komárno	41	41	100	107,14	107,14	100,0
Levice	89	71	79,8	118,86	97,52	82,0
Nitra	62	57	91,9	163,65	142,51	87,1
Nové Zámky	62	60	96,8	147,81	139,50	94,4
Šaľa	13	13	100,0	54,11	51,97	96,0
Topoľčany	54	47	87,0	74,09	68,75	92,8
Zlaté Moravce	33	28	84,8	43,07	35,87	83,3
Kraj spolu	354	317	89,5	708,73	643,26	90,8
SR spolu	2 891	2 162	74,8	5 386,72	4594,07	85,3

Zásobovanie pitnou vodou na území Nitrianskeho kraja sa realizuje prostredníctvom skupinových alebo samostatných vodovodov. Najvýznamnejšou vodárenskou sústavou na území kraja je Podunajská vodárenská sústava, ktorá vznikla prepojením viacerých vodovodných systémov na báze veľkokapacitných zdrojov vody, predovšetkým VZ Gabčíkovo a VZ Jelka (nachádzajúcich sa v trnavskom kraji) a neustále sa rozvíja a rozširuje.

Najvýznamnejšie vodovodné systémy sú:

- vodárenský systém Jelka-Galanta-Nitra – zásobuje najmä SKV Šaľa a SKV Nitra a tiež obce po trase;
- vodárenský systém Gabčíkovo zásobuje: SKV Levice, SKV Nové Zámky, SKV Vráble-Zlaté Moravce, SKV Štúrovo a mnohé menšie skupinové vodovody, ako aj samostatné vodovody v obciach po trase hlavných prívodov vody v okresoch Komárno, Levice, Nové Zámky, Nitra, Zlaté Moravce a Šaľa;
- Ponitriansky skupinový vodovod na území Nitrianskeho kraja zásobuje len čiastočne, zásobuje najmä SKV Topoľčany, SKV Nitra a menšie skupinové a samostatné vodovody v okresoch Nitra a Topoľčany.

Vodárenský systém Jelka-Galanta-Nitra

Najvýznamnejším zdrojom pitnej vody sú vodné zdroje v Jelke (Trnavský kraj) – 727,5 l.s⁻¹. Na území Nitrianskeho kraja zásobuje pitnou vodou väčšinu sídiel v okrese Šaľa.

SKV Šaľa zásobuje sídla Šaľa, Dlhá nad Váhom, Diakovce, Kráľová nad Váhom a Trnovec nad Váhom.

SKV Močenok zásobuje obyvateľov sídiel Močenok a Horná Kráľová.

V okrese Nitra sú z tohto systému zásobované obce Cabaj-Čúpor, Jarok, Mojmírovce, Svätoplukovo a Veľká Dolina.

V obci Hajské je samostatný vodovod.

Vodárenský systém Gabčíkovo

Najrozsiahlejší vodárenský systém v Nitrianskom kraji zásobuje pitnou vodou veľkú časť obcí vo všetkých okresoch Nitrianskeho kraja s výnimkou okresu Topoľčany. Tento systém sa začal budovať vybudovaním vodného zdroja Gabčíkovo v lokalite A s výdatnosťou 1520 l.s^{-1} . V súčasnosti sa využíva 13 studní s kapacitou 1040 l.s^{-1} . Zhoršujúca sa kvalita vody v zdrojoch podzemnej vody v okresoch Nové Zámky, Nitra, Levice, Komárno vedú k postupnému vyradovaniu týchto zdrojov a postupnému napájaniu vodovodných systémov na privody vody z Gabčíkova. V roku 2005 celý systém tvorili skupinové a samostatné vodovody.

Na území okresu Komárno sú z Gabčíkovského systému zásobované tieto vodovody:

- SKV Brestovec zásobuje sídla Brestovec, Sokolce, Bodza, Lipové, Holiare, Zemianska Olča, Tôň, Okoličná na Ostrove;
- vodovod Kolárovo a miestne vodovody v obciach Bodzianske Lúky, Dedina Mládeže, Nesvady a Imeľ.

Na území okresu Nové Zámky patria do Gabčíkovského systému nasledovné vodovody:

- SKV Nové Zámky zásobuje pitnou vodou Nové Zámky a sídla Andovce, Bánov, Dolný Ohaj, Radava, Šurany, Trávnica, Úľany nad Žitavou, Dvory nad Žitavou, Lipová, Podhájska, Hul;
- SKV Štúrovo, ktorý zásobuje sídla Štúrovo, Kamenica nad Hronom, Kamenný Most, Malá nad Hronom, Malé Kosihy, Nana, Obid, Salka, Bajtava a Leľa;
- SKV Černík zásobuje sídla Černík, Kmeťovo, Komjatice, Maňa, Michal nad Žitavou, Mojzesovo, Veľký Kýr, Vlkaš, Vinodol (okr. Nitra);
- SKV Palárikovo-Zemné, ktorý okrem obcí Palárikovo a Zemné zásobuje pitnou vodou aj obyvateľov obce Tvrdošovce;
- SKV Šarkan zásobuje pitnou vodou obyvateľov v obciach Gbelce, Nová Vieska, Svodín, Šarkan, Kamenín a Bína;
- SKV Bardoňovo s obcami Bardoňovo, Dedinka a Pozba;
- SKV Jasová s obcami Jasová a Dubník a samostatné vodovody v obciach Kolta, Semerovo, Komoča (vodovod zásobuje pitnou vodou aj miestnu časť Kolárova – Veľká Guta);
- obce Belá, Ľubá, Mužla, Branovo-Bešeňov, Strekov, Veľké Lovce, Čechy, Semerovo.

V okrese Šaľa je zo systému zásobovaný SKV Vlčany (obce Vlčany a Neded), SKV Tešedíkovo: obce Žihárec, Tešedíkovo, Kráľov Brod, Trstiice (okr. Trnava) a obec Selice.

V okrese Nitra sú na vodárenský systém Gabčíkovo napojené obce, ktoré sú zásobované zo SKV Vráble-Zlaté Moravce, a to sídla Vráble, Nová Ves nad Žitavou, Tajná, Čifáre, Telince, Melek, Veľké Chyndice a Malé Chyndice, Lúčnica nad Žitavou, Žitavce, Klasov, Babindol, Veľký Lapáš, Malý Lapáš, Golianovo. Tento vodovodný systém zásobuje aj sídla z okresu Zlaté Moravce, a to Zlaté Moravce, Topoľčianky, Machulince, Obyce, Čierne Kľačany, Tesárske Mlyňany, Vieska nad Žitavou, Slepčany, Choča, Beladice, Volkovce, Malé Vozokany, Veľké Vozokany,

Červený Hrádok, Nevidzany, Sľažany, Veľčice, Zlatno, Čaradice, Tekovské Nemce, Golianovo. Na prívod vody z Gabčíkova je napojená aj obce Paňa.

V okrese Levice zabezpečuje vodárenský systém Gabčíkovo zásobovanie pitnou vodou veľkej časti obyvateľstva najmä prostredníctvom:

- SKV Levice v obciach Levice, Horná Seč, Kalná nad Hronom, Veľký Ďur, Nový Tekov, Malé Kozmálovce, Mýtne Ľudany, Starý Hrádok, Jur nad Hronom, Krškany, Horša, Malý Kiar, Čankov, Brhlovce;
- SKV Farná, ktorý zásobuje obce Farná, Veľké Ludince, Kural'any, Keť (vodovody v správe obcí);
- SKV Bajka-Tekovský Hrádok zásobuje obce Ondrejovce a Turá;
- SKV Horný Pial: Jesenské, Horný Pial, Lula, Tehla, Beša, Iňa, Lok;
- SKV Hronovce: Čata, Hronovce, Pohronský Ruskov;
- SKV Plavé Vozokany s obcami Plavé Vozokany a Tekovské Lužany;
- SKV Želiezovce s obcami Želiezovce a Šarovce;
- SKV Vyšné nad Hronom: Vyšné nad Hronom, Žemliare;
- vodovody v obciach Čaka, Dolný Pial, Nýrovce (čiastočne aj Maláš), Dolná Seč.

Ponitriansky SKV na území Nitrianskeho kraja zásobuje časť Nitrianskeho a Topoľčianskeho okresu.

V okrese Nitra sú jeho súčasťou:

- SKV Nitra, ktorý zásobuje obyvateľov Nitry a obcí Branč, Čechynce, Ivanka pri Nitre, Lehota, Lužianky, Zbehy, Nitrianske Hrnčiarovce, Veľké Zálužie;
- SKV Výčapy-Opatovce;
- vodovod v obci Čakajovce.

V okrese Topoľčany sú časťou Ponitrianskeho skupinového vodovodu:

- SKV Topoľčany, ktorý zásobuje pitnou vodou obyvateľov mesta Topoľčany a obcí Bojná, Jacovce, Podhradie, Prašice, Práznovce, Solčany, Solčianky, Tesáre, Továrniky, Tvrdomestice, Veľké Dvorany, Velušovce, Závada, Bošany, Nadlice, Horné Chlebany, Krušovce, Kuzmice pri Topoľčanoch, Malé Bedzany, Norovce, Rajčany, Veľké Bedzany;
- SKV Chrabrany – Nemčice;
- SKV Kovarce zásobuje pitnou vodou obyvateľov obcí Kovarce, Čeladince, Nitrianska Streda;
- SKV Ludanice – zásobuje obyvateľov obcí Ludanice a Dvorany nad Nitrou;
- SKV Preseľany: Preseľany, Hrušovany, Kamanová, Belince a Koniarovce;
- SKV Horné Obdokovce: Horné Obdokovce, Čermany, Horné Štitáre.

Okrem týchto veľkých vodárenských systémov sa na zásobovaní obyvateľov Nitrianskeho kraja aj ďalšie skupinové vodovody a miestne vodovody využívajú miestne väčšie aj menšie zdroje podzemnej vody.

Na území okresu Komárno sú to:

- SKV Komárno, ktorý zásobuje obce Komárno, Iža, Zlatná na Ostrove, Patince, Virt, Radvaň nad Dunajom, Moča,
- SKV Čičov,
- SKV Hurbanovo – Hurbanovo, Bajč, Dulovce, Svätý Peter, Pribeta,
- SKV Kravany nad Dunajom – Kravany nad Dunajom, Búč, Bátorové Kosihy,
- miestne vodovody v obciach Kameničná, Klížska Nemá, Martovce, Veľké Kosihy, Vrbová nad Váhom, Modrany, Mudroňovo, Šrobárová, Marcelová, Chotín, Šrobárová.

V okrese Levice:

- SKV Šahy zásobuje sídla Šahy, Plášťovce a Veľké Turovce, Horné Turovce, Vyškovce nad Ipľom
- SKV Devičany: Bátovce, Bohunice, Devičany, Pečenice;
- samostatné vodovody sú v obciach Tupá, Hontianska Vrbica, Pukanec, Santovka, Hontianske Trst'any, Uhliská, Žemberovce.

V okresoch Nitra a Zlaté Moravce sú mimo sústavy len samostatné vodovody v obciach Jedľové Kostolany, Jelenec, Lovce, Martin nad Žitavou, Nemčiňany, Podhorany, Pohranice, Bádice, Hruboňovo, Šurianky, Skýcov, Veľká Dolina, Mankovce, Hostie, Alekšince, Lukáčovce, Rišňovce, Poľný Kesov, Rumanová, Čaba, Žirany, Štefanovičová.

Okres Nové Zámky: samostatné vodovody sú v obciach Bruty, Chľaba, Sikenička.

Obce bez verejného vodovodu

V Nitrianskom kraji je bez verejného vodovodu 37 obcí, z toho v 7 je vodovod rozostavaný a v ďalších sa výstavba verejného vodovodu projekčne a finančne zabezpečuje.

V okrese Levice je bez vodovodu najviac obcí – 18, a to aj napriek tomu, že výstavba verejných vodovodov v obciach v ochrannom pásme JEMO patrí dlhodobo medzi priority vodného hospodárstva.

Zoznam obcí bez verejného vodovodu v jednotlivých okresoch:

Levice	Nitra	Topoľčany	Zlaté Moravce
Bory	Jelšovce	Ardanovce	Host'ovce
Dolné Semerovce	Horné Lefantovce	Blesovce	Kostolany pod Tribečom
Domadice	Dolné Lefantovce	Lipovník	Ladice
Drženice	Ľudovítová	Nemečky	Neverice
Horné Semerovce	Malý Cetín	Orešany	Žikava
Hrkovce		Svrbice	
Ipeľské Úľany		Šalgovce	
Ipeľský Sokolec			
Kubáňovo			
Kukučínov	Nové Zámky		
Lontov	Jatov		
Malé Ludince	Pavlová		
Sazdice			
Sikenica			
Slatina			
Šalov			
Zalaba			
Zbrojníky			

Obce s rozostavaným verejným vodovodom

V Nitrianskom kraji je evidovaných 7 obcí s rozostavaným verejným vodovodom – po tri v okresoch Nové Zámky a Zlaté Moravce a po jednom v okrese Komárno. Výstavba verejných vodovodov v ďalších obciach bude pokračovať najmä realizáciou veľkých projektov spolufinancovaných EÚ.

Prehľad obcí s rozostavaným vodovodom:

Okres Komárno:	Pribeta
Okres Nové Zámky:	Bajtava Kamenín Leľa
Okres Zlaté Moravce:	Tekovské Nemce Veľčice Veľký Cetín

Vodovody problémové z hľadiska kvality dodávanej vody, príp. nedostatočnej kapacity vodných zdrojov

Požiadavky na kvalitu, pitnej vody dodávanej verejnými vodovodmi sú definované v nar. vl. č. 354/2006 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na vodu určenú na ľudskú spotrebu a kontrolu kvality vody určenej na ľudskú spotrebu.

V Nitrianskom kraji sa nedostatky v kvalite najčastejšie vyskytujú vo vodných zdrojoch určených na zásobovanie miestnych vodovodov. Limity stanovené nar. vl. č. 354/2006 Z. z. sú najčastejšie prekračované v ukazovateľoch Fe, Mn, amónne ióny, SO_4^{2-} .

Takéto zdroje vody sa využívajú na zásobovanie obyvateľov pitnou vodou v okresoch Komárno, Levice a Nové Zámky.

SR v zmysle čl. 9 smernice Rady č. 98/83/ES o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu využíva možnosť posunu implementácie SR do troch rokov od pristúpenia k EÚ s možnosťou jeho predĺženia v odôvodnených prípadoch. To znamená, že táto lehota začala plynúť 1. mája 2004 a do roku 2007 by mala byť kvalita dodávanej v súlade s požiadavkami vo všetkých vodovodoch.

Prehľad obcí Nitrianskeho kraja podľa okresov s problémami v kvalite dodávanej vody a návrh na riešenie

Okres	Obec	Počet obyvateľov bývajúcich	% zásobovaných obyvateľov	Problémy vo vode (aké)	Výnimka platnosť	Návrh na riešenie (aj obce bez vodovodu)
Komárno	Bátorove Kosihy	3493	45,9	kvalita vody - železo, sírany	2002 – 2005	zásobovať z vz Gabčíkovo cez prívod vody Kolta-Štúrovo
	Búč	1233	100,0	kvalita vody - železo, sírany	2002 – 2005	zásobovať z vz Gabčíkovo cez prívod vody Kolta-Štúrovo
	Čalovec	1177	95,2	zvýšený obsah mangánu, amónne ióny, pieskujúci vodný zdroj		nápojenie na prírodné potrubie Komárno-Zlatná na Ostrove
	Čičov	1359	99,4	kvalita vody vo VZ nevyhovuje - mangán	2003 – 2006	úprava vody, alt. nápojenie na SKV Okoličné na Ostrove-Zemianska Olča-Tôň
	Kameničná	1839	86,1	kvalita vody vo VZ nevyhovuje - amoniak		vybudovanie úpravne vody
	Klížska Nemá	546	92,5	kvalita vody vo VZ nevyhovuje - železo, mangán, amoniak	2002 – 2005	vybudovanie úpravne vody výhľad: prepojenie na SKV Gabčíkovo
	Komárno	36815	100,0	časté poruchy a hĺbky uloženia potrubia		rekonštrukcia poruchových vetiev
	MČ Kava			kvalita vody vo VZ nevyhovuje - mangán, sírany	2002 – 2005	prívod vody z Komárna, MČ Ďulov Dvor
	Kravany nad Dunajom	759	93,4	kvalita vody - železo, sírany	2002 – 2005	zásobovať z vz Gabčíkovo cez prívod vody Kolta-Štúrovo
	Marcelová	3836	71,6	kvalita vody - železo, mangán	2003 – 2006	prívod vody zo SKV Hurbanovo
	Martovce	761	100,0	kvalita vody vo VZ nevyhovuje - železo, mangán	2003 – 2006	prívod vody zo SKV Nesvady - Imeľ
	Trávník	676	95,9	kvalita vody vo VZ nevyhovuje - mangán	2003 – 2006	úprava vody, alt. nápojenie na SKV Okoličné na Ostrove-Zemianska Olča-Tôň
	Veľké Kosihy	987	94,5	kvalita vody vo VZ nevyhovuje - železo	2002 – 2005	vybudovanie úpravne vody výhľad: prepojenie na SKV Gabčíkovo cez SKV Sokolce
	Vrbová nad Váhom	557	76,3	kvalita vody vo VZ nevyhovuje - železo	2003 – 2006	vybudovanie úpravne vody

Okres	Obec	Počet obyvateľov bývajúcich	% zásobovaných obyvateľov	Problémy vo vode (aké)	Výnimka platnosť	Návrh na riešenie (aj obce bez vodovodu)
Levice	Pastovce	544	49,6	kvalita vody – mangán	18.3.2003 – 31.12.2004	1. alt. napojiť na SKV Štúrovo (prívod vody Malé Kosihy – Pastovce) 2. alt. riešiť v rámci projektu Želiezovce – Šahy, prívod vody
Nové Zámky	Sikenička	476	100,0	kvalita vody vo VZ nevyhovuje - mangán	21.6.2002 – 1.7.2005	dočasná úpravňa vody výhľad: Projekt Želiezovce - zásobovanie regiónu pitnou vodou
	Strekov	2216	99,9	kvalita vody vo VZ nevyhovuje - železo	21.6.2002 – 1.7.2005	prepojenie na prívod vody Kolta-Štúrovo
Zlaté Moravce	Nemčiňany	760	91,4	kvalita vody vo VZ nevyhovuje - železo, mangán		prepojenie na SKV Gabčíkovo prívodom vody z Čiernych Kľačian (zaradené v stavbe prívod vody OP JEMO)

2.14.2.3 Zdroje pitnej vody

Na zásobovanie obyvateľov Nitrianskeho kraja pitnou vodou sa využívajú len zdroje podzemnej vody, pričom rozhodujúce zdroje sú situované mimo územia kraja v okresoch Dunajská Streda a Galanta (trnavský kraj). Ide o veľkozdroje Gabčíkovo a Jelka, z ktorých sú dotované vodovody v okresoch Nové Zámky, Nitra, Levice, Šaľa a okrajovo okres Komárno. Na týchto zdrojoch je postavený aj ďalší rozvoj verejných vodovodov v riešenom kraji.

Najvýznamnejšie zdroje podzemnej vody sa nachádzajú v kvartérnych sedimentoch riek Dunaj, Váh, Nitra, Žitava a Hron. Mnohé z nich však boli predovšetkým poľnohospodárskou výrobou, ale aj vypúšťaním nedostatočne čistených odpadových vôd natoľko znehodnotené, že postupne museli byť vyradené (zdroje pre Kolárovo, Šaľu, Nové Zámky, Nitru, časť zdrojov Levického skupinového vodovodu, ale aj ďalšie).

Kvalitné zdroje má Komárno (Alžbetin Ostrov) $293,0 \text{ l.s}^{-1}$, Hurbanovo (Pavlov Dvor, celková kapacita $90,0 \text{ l.s}^{-1}$), Kravany $60,0 \text{ l.s}^{-1}$, Šahy (Plášťovce $42,0 \text{ l.s}^{-1}$).

V okrese Šaľa sa na zásobovanie obyvateľov pitnou vodou nevyužívajú žiadne vlastné zdroje, všetky nároky na pitnú vodu sú pokrývané dodávkou vody z Jelky, príp. Gabčíkova. Podobná situácia je v okrese Nitra, kde kapacita využívaných zdrojov je len $75,4 \text{ l.s}^{-1}$, zostávajúce potreby sú dotované zo zdrojov mimo územia okresu. Kapacita vlastných využívaných zdrojov pitnej vody v okrese Nové Zámky je $79,5 \text{ l.s}^{-1}$, časť zdrojov musela byť vyradená.

Zdroje vody – Nitriansky kraj

Vodovod	Vodný zdroj (por. č., názov a druh)			Kataster obce	Okres	Výdatnosť studne: odpor. pramene: min-max	Výdatnosť po úprave	Poznámka
						[l/s]		
Čalovec	1	HVČ-3	st.	Čalovec	Komárno	5,6	0,0	Nevyhovuje
MČ Kava	2	HGK-2	st.	Komárno	Komárno	9,0	0,0	Nevyhovuje
Komárno	3	ŠK - 1	st.	Komárno	Komárno	345,0	345,0	
		ŠK - 3	st.					
		ŠK - 4	st.					
		ŠK - 5	st.					
		ŠK - 6	st.					
		ŠK - 7	st.					
		ŠVK - 1	st.					
		ŠVK - 2	st.					
		ŠVK - 3	st.					
		ŠVK - 4	st.					
		S - 3a	st.					
		S - 5a	st.					
		S - 8a	st.					
		S - 9a	st.					
		S - 12	st.					
		S - 13	st.					
		S - 14	st.					
		S - 15	st.					
		S - 16a	st.					
S - 10a	st.							
Marcelová	4	HM-7	st.	Marcelová	Komárno	10,0	0,0	Nevyhovuje
		HM-9	st.			19,0	19,0	
Moča	5	HM-1	st.	Moča	Komárno	5,0	0,0	Nevyhovuje
		HMR-2	st.			9,0	0,0	Nevyhovuje
Zemianska Olča	6	HZO-1	st.	Lipové	Komárno	7,5	0,0	Nevyhovuje
		HZO-2	st.			6,0	0,0	Nevyhovuje
		HZO-3	st.			20,0	0,0	Nevyhovuje
Modrany	7	HVM-3	st.	Modrany	Komárno	5,0		
Mudroňovo	8	HGM-1	st.	Mudroňovo	Komárno	2,5	2,0	
Čičov - Trávník	9	HT-1	st.	Čičov	Komárno	15,0	14,0	Nevyhovuje
Kameničná	10	HK-1	st.	Kameničná	Komárno	15,7	0,0	
Lipové	11	HL-1	st.	Bodza	Komárno	14,5	0,0	Nevyhovuje
Martovce	12	HMA-2	st.	Martovce	Komárno	20,0	0,0	Nevyhovuje
Veľké Kosihy	13	HVK-1	st.	Veľké Kosihy	Komárno	4,0	0,0	Nevyhovuje
Vrbová nad Váhom	14	HGV-2	st.	Vrbová nad Váhom	Komárno	20,0	0,0	Nevyhovuje

Vodovod	Vodný zdroj (por. č., názov a druh)			Kataster obce	Okres	Výdatnosť studne: odpor. pramene: min-max	Výdatnosť po úprave	Poznámka
						[l/s]		
Kravany nad Dunajom	15	HGKŠ - 4	st.	Kravany nad Dunajom	Komárno	51,0	45,0	Potenciálne vyhovuje
		HGKŠ - 5	st.					
		HGKŠ - 6	st.					
		HGKŠ - 7	st.					
		HGKŠ - 8	st.					zvýš. obs. SO ₄ ⁻
		HGKŠ - 9	st.					zvýš. obs. Fe
Klížská Nemá	16	KN - 1		Klížská Nemá	Komárno	8,0	0,0	Nevyhovuje
Hurbanovo	17	HV-1, 2, 3	st.	Bohatá	Komárno	30,0	27,0	
	18	HH 1	st.			15	13,09,6	
SKV Levice	19	HG-4	st.	Rybník	Levice	12,0	0,0	Nevyhovuje
	20	VZ HČ-2	st.	Čajkov	Levice	70,0	64,0	
SKV Devičany	21	Štôľňa	pr.	Devičany	Levice	4,2 - 12,5	3,8	
	22	HV-IIIa	st.			5,0	11,4	
Santovka	23	HGS-1	st.	Santovka	Levice	2,0	1,8	Nevyhovuje, voda sa upravuje
		HGS-9	st.			3,5	3,2	
		HGS-10	st.			1,5	1,4	
Šarovce	24	Š-1	st.	Šarovce	Levice	4,5	4,2	
SKV Devičany	25	HJ-1	st.	Jabloňovce	Levice	10,0	8,8	
SKV Šahy	26	HGK-2	st.	Plášťovce	Levice	42,0	39,5	
Pukanec	27	Ergi štôľňa	st.	Pukanec	Levice	1,7 - 8,0	1,6	
		Kiebes štôľňa	pr.			2,5 - 12,5	2,3	
		Starý jarok	pr.			1,1 - 4,2	1,0	
		Pauli štôľňa	pr.			1,4 - 2,5	1,3	
	28	HV-4	st.			11,0	10,1	
Nové Sady	29	NS-1	st.	Nové Sady	Nitra	5,0	2,5	havária 2003
Nitra	30	HG-XIIA	st.	Podhorany	Nitra	60,0	56,4	
		B - 1	st.			0,5	0,5	
Jelenec	31	Margit	pr.	Jelenec	Nitra	3,5 - 5,0	0,0	
Pohranice	32	HGP-1	st.	Pohranice	Nitra	3,0	2,7	
	33	Tiské 1	pr.			1,1 - 3,3	1,1	
		Tiské 2	pr.			-	0,0	
Veľká Dolina	34	HVD-2	st.	Veľká Dolina	Nitra	3,0	2,8	
SKV Koliňany - Vráble	35	HVK-1	st.	Koliňany	Nitra	10,0	9,4	
Bruty	36	JK-1	st.	Bruty	Nové Zámky	4,0	3,8	
		PS-7	st.			4,0	3,8	
Dubník	37	HGP-1	st.	Dubník	Nové Zámky	4,0	3,7	

Vodovod	Vodný zdroj (por. č., názov a druh)			Kataster obce	Okres	Výdatnosť studne: odpor. pramene: min-max	Výdatnosť po úprave	Poznámka
						[l/s]		
Dvory nad Žitavou	38	HDŽ-3	st.	Dvory nad Žitavou	Nové Zámky	25,0	23,0	
		HDŽ-7	st.			25,0	23,0	
Chľaba - Kováčov	39	CHG-1	st.	Chľaba	Nové Zámky	2,0	1,8	
		HVCH - 2	st.			6,0	5,4	
	40	HJ-1	st.			1,7	0,0	Nevyhovuje
Jásová	41	Komlôš I	pr.	Jásová	Nové Zámky	1,2 - 2,0	1,1	
		Komlôš II	pr.			0,5 - 1,0	0,5	
Ľubá	42	HVL-1	st.	Ľubá	Nové Zámky	3,0		Nevyhovuje
	43	Čurgo	pr.			0,5 -1,0	0,5	
Sikenička	44	HS-3	st.	Sikenička	Nové Zámky	3,0	0,0	Nevyhovuje
Strekov	45	HS-3	st.	Strekov	Nové Zámky	6,5	0,0	Nevyhovuje
	46	HS-4	st.			6,0	0,0	Nevyhovuje
Svodín	47	HV-2	st.	Svodín	Nové Zámky	5,9	5,5	
		SKVR-2	st.			8,0	7,4	
Hájske	48	HVH-2 (HGV-2)	st.	Hájske	Šaľa	3	2,8	
Oponice - Súlovce	49	HVO - 1	st.	Oponice	Topoľčany	7,0	6,5	
	50	Cánová	pr.			1,5 - 3,5	1,4	
Urmince	51	Jágerňa	pr.	Urmince	Topoľčany	0,1 - 0,5	0,0	Nevyhovuje
	52	HVU - 1	st.			1,5	0,0	Nevyhovuje
SKV Topoľčany	53	Beňovská	pr.	Podhradie	Topoľčany	3,5 - 40,0	3,4	
		HP - 1	st.			10,0	9,6	
	55	Rybničky 1, 2	st.	Závada	Topoľčany	4,0 - 10,0	3,9	
		Lúky	pr.			8,0 - 10,0	7,8	
		Zľavy	pr.			20,0 - 32,0	19,6	
		Zvernica	pr.			1,5 - 3,5	1,5	
Vozokany- Nitrianska Blatnica	56	Pri horárni	pr.	Vozokany	Topoľčany	1,3 - 1,9	1,2	
		Pri bani	pr.			1,4 - 11,0	1,3	
	57	HNB - 1	st.	Nitrianska Blatnica	Topoľčany	7,0	6,5	
SKV Radošina - Veľké Ripňany	58	HGR - 4	st.	Radošina	Topoľčany	10,0	9,3	
		Hlavina	pr.			40,0	36,0	
Krnča	59	HGT - 1A, Sádok		Klátová Nová Ves	Topoľčany	50,0	46,0	
Klátova Nová Ves	60	HG-1		Klátová Nová Ves	Topoľčany	15,0	13,5	
Skýcov	61	HSK-1 - studňa	st.	Skýcov	Zlaté Moravce	1,2	1,1	
	62	Horná studňa	pr.			0,8 - 7,9	0,8	

Vodovod	Vodný zdroj (por. č., názov a druh)			Kataster obce	Okres	Výdatnosť studne: odpor. pramene: min-max	Výdatnosť po úprave	Poznámka		
						[l/s]				
Jedľové Kostoľany	63	Napájadlo 1 (P1)	pr.	Jedľové Kostoľany	Zlaté Moravce	0,7 - 11,0	0,6			
		Napájadlo 2 (P2)	pr.			0,3 - 15,0	0,3			
		Napájadlo 3 (P3)	pr.			0,4 - 4,7	0,4			
	64	HV-4	st.			2,5	2,2			
Martin nad Žitavou	65	Studňa	pr.	Martin nad Žitavou	Zlaté Moravce	1,0 - 1,6	1,0			
SKV Zlaté Moravce	66	HZM-7	st.	Čierne Kľačany	Zlaté Moravce	19,0	17,5			
	67	Stok 1	pr.	Obyce		1,9 - 10,4	1,7			
		Stok 3	pr.							
		Stok 6	pr.							
		Stok 7	pr.							
		Stok 10	pr.							
		Stok 13	pr.							
		Stok 14	pr.							
		Stok 20	pr.							
		Stok 23	pr.							
		Stok 26	pr.							
		SKViniarka	pr.					0,9 - 1,0	0,8	
		Vlčie jamy I	pr.					0,5 - 1,0	0,5	
		Vlčie jamy II	pr.					0,1 - 0,2	0,1	
		Vlčie jamy III	pr.					0,1 - 0,2	0,1	
	68	Osno	pr.	Jedľové Kostoľany		3,7 - 6,0	3,4			
Nemčiňany	69	HGM-2	st.	Nemčiňany	Zlaté Moravce	11,0	0,0	Nevyhovuje		

Sumárne výdatnosti využívaných zdrojov v jednotlivých okresoch

Okres	Výdatnosť zdrojov	Výdatnosť po úprave
	[l.s ⁻¹]	
Komárno	602,8	413,2
Levice	90,4	90,4
Nitra	86,4	75,4
Nové Zámky	106,3	79,5
Šaľa	3,0	2,8
Topoľčany	181,8	167,5
Zlaté Moravce	44,1	30,5
Kraj spolu	1114,8	859,3

Zdroje mimo kraja využívané na zásobovanie vodovodov Nitrianskeho kraja

Zdroje mimo kraja využívané na zásobovanie vodovodov Nitrianskeho kraja								
Vodovod	Vodný zdroj (por. č., názov a druh)			Kataster obce	Okres	Výdatnosť studne: dopor. pramene: min-max	Výdatnosť po úprave	Poznámka
						[l/s]		
Gabčíkovo	19	HG – 2	st.	Gabčíkovo	Dunajská Streda	50	30	
SV Gabčíkovo	20	HAŠ – 1	st.			80	45	
		HAŠ – 2	st.			80	47	
		HAŠ – 3	st.			80	50	
		HAŠ – 4	st.			80	60	
		HAŠ – 5	st.			80	20	
		HAŠ – 6	st.			80	20	
		HAŠ – 7	st.			80	100	
		HAŠ – 8	st.			80	40	
		HAŠ – 9	st.			80	40	
		HAŠ – 10	st.			80	40	
		HAŠ – 11	st.			80	16	
		HAŠ – 12	st.			80	30	
		HAŠ – 13	st.			80	27,5	
SV Jelka – – Galanta – – Nitra	32	HJ – 1	st.	Jelka	Galanta	27,5	27,5	
		HJ – 2	st.			200	200	
		HJ – 3	st.			90	90	
		HJ – 4	st.			70	70	
		HJ – 5	st.			120	120	
		HJ – 6	st.			90	90	
		HJ – 7	st.			130	130	

Najlepšia situácia v zdrojoch pitnej vody je v okrese Komárno, kde doporučená výdatnosť využívaných zdrojov vody je 603 l.s^{-1} . V západnej časti okresu sú však problémy s kvalitou vody a tak aj napriek kladnej celkovej bilancii bude táto časť okresu dotovaná z Gabčíkova. Po znížení výdatnosti zdrojov o ekologické limity a nevyhovujúce zdroje bude bilančná kapacita vodných zdrojov 413 l.s^{-1} .

Kapacita zdrojov vody v súčasnosti v okrese Zlaté Moravce 44 l.s^{-1} . Pretože takmer celý okres je v ochrannom pásme Jadrovej elektrárne Mochovce, je potrebné zabezpečovať zásobovanie obyvateľov zo zdrojov mimo územia ochranného pásma jadrovej elektrárne. To isté platí pre okres Levice, kde je kapacita zdrojov po odčítaní zdrojov v OP JEMO, nevyhovujúcich zdrojov a znížení výdatnosti ostatných zdrojov o ekologické limity je len 90 l.s^{-1} . Okres, najmä oblasti s napätou bilanciou, je dotovaný z Vodného zdroja Gabčíkovo. Okres Topoľčany má nedostatočné vlastné zdroje pitnej vody (167 l.s^{-1}) je dotovaný z Ponitrianskej vodárenskej sústavy.

Celková kapacita v súčasnosti využívaných zdrojov na území Nitrianskeho kraja je 1165 l.s^{-1} , po vyradení nevyhovujúcich a znížení výdatností ostatných o ekologické limity sa zníži na 860 l.s^{-1} . Vo výhľadových bilanciách je možné uvažovať so $188,0 \text{ l.s}^{-1}$ z doteraz nevyužívaných zdokumentovaných zdrojov pitnej vody. Zostávajúce potreby bude treba pokrývať dodávkou zo zdrojov mimo územia kraja.

Posúdenie súčasného stavu ochrany vodných zdrojov

Ochrana vodných zdrojov je potrebné chápať ako integrovanú ochranu kvality a kvantity podzemných a povrchových vôd. Rozhodujúcim faktorom pri ochrane kvality vodných zdrojov je problematika zdrojov znečisťovania vôd, či už s priamym alebo nepriamym dopadom na vodné zdroje.

Ochrana množstva vôd, kvantitatívna ochrana, je založená na zvyšovaní akumulačnej schopnosti krajiny a na kontrole dodržiavania vypočítaných hodnôt pre odoberané množstvá vôd. Za tým účelom sa stanovujú limity využívania zásob podzemných vôd (ekologické limity), ako aj záväzné minimálne prietoky.

Oba aspekty ochrany vôd sú premietnuté v tzv. územnej ochrane vôd. Táto je zabezpečovaná v troch rovinách:

- vo všeobecnej, vyplývajúcej z vodného zákona
- vo širšej – regionálnej ochrane, realizovanej formou chránených vodohospodárskych oblastí
- v sprísnenej špeciálnej – užšej ochrane pre využívané vodné zdroje na pitné účely realizovanej najmä formou ochranných pásiem.

Rezervy sú však v reálnej účinnosti právnych predpisov a noriem, ako aj v právnom vedomí spoločnosti a v chápaní a presadzovaní ochranných opatrení v praxi.

Cieľom stanovenia ekologických limitov vo vodnom hospodárstve je kvantifikovanie vplyvu exploatácie povrchových a podzemných vôd na hydrologické a hydrogeologické pomery územia, tvoriaceho infiltračnú akumulačnú, ale i výstupnú oblasť podzemných vôd a tým aj na územie priamo dotknuté následným vodohospodárskym využitím, t. j. odbermi vôd.

Na optimálne využívanie zdrojov je potrebné dodržiavať tieto zásady:

- prehodnotiť využiteľné množstvá podzemných vôd z hľadiska dosiahnutia dobrého stavu vôd (chemického a kvantitatívneho) so zohľadnením vplyvu klimatických zmien podľa oblasti povodí,
- zabezpečiť pre malé vodné zdroje na území Slovenska ďalší hydrogeologický prieskum na takej úrovni, aby mohli byť využívané na lokálne zásobovanie pitnou vodou,
- zabezpečiť efektívnejšie využívanie spolupôsobenia podzemných a povrchových vôd,
- nepovoľovať využívanie podzemných zdrojov vody na iné než pitné účely, v prípade ich nedostatku,
- vypracovať prehľad ohrozených zdrojov podzemných i povrchových vôd, ktorých významnosť si vyžaduje zvýšenú mieru ochrany,
- minimalizovať riziko mimoriadneho a havarijného znečistenia vôd, najmä - prostredníctvom preventívnych a kontrolných opatrení,
- na základe odborného posúdenia vodohospodárov a najmä orgánov na ochranu zdravia, kvalitatívne nevhodné a rizikové vodné zdroje postupne vyradiť z vodárenského systému a pripraviť kapacitne postačujúce náhradné vodné zdroje.

2.14.2.4 Stratégia optimálneho rozvoja verejných vodovodov – priority výstavby

Strategickým cieľom rozvoja verejných vodovodov je zabezpečenie bezproblémového zásobovania obyvateľov Nitrianskeho kraja zdravotne vyhovujúcou

a kvalitnou pitnou vodou bez negatívnych dopadov na životné prostredie. Na naplnenie strategického cieľa rozvoja verejných vodovodov je potrebné, aby vlastníci verejných vodovodov a štát realizovali nasledovné koncepčné zámery.

Štát:

- zefektívniť výkon štátnej správy a priebežne skvalitňovať príslušné predpisy,
- vytvárať podmienky a nástroje na spoluúčasť štátu pri financovaní vodárenskej infraštruktúry,
- podporovať výskum v oblasti kvality vody, včítane úpravy vôd, zmeny kvality vody počas prepravy vody a výskumu ekonomických súvislostí a efektívnosti zásobovania vodou.

Vlastníci:

- zabezpečovať rozvoj vodohospodárskej infraštruktúry vodovodov a ich kvalitnú prevádzku v súlade s požiadavkami legislatívnych predpisov EÚ,
- znižovať zaostávanie v zásobovaní obyvateľov pitnou vodou z verejných vodovodov v tých okresoch, ktoré v súčasnosti nedosahujú ani celoslovenskú úroveň,
- zabezpečovať a podporovať príslušné finančné zdroje na rozvoj a údržbu infraštruktúry vodovodov,
- zvyšovať využívanie kapacít vybudovaných veľkozdrojov pitnej vody urýchlením výstavby prívodov vody a vodovodných sietí v obciach v bilančnom dosahu týchto zdrojov,
- zabezpečiť racionálne hospodárenie s vodou,
- zabezpečiť dostatočné vodné zdroje na pokrytie výhľadových potrieb vody.

Na zabezpečenie týchto cieľov budú smerované podpory prostredníctvom programovaného financovania.

Na financovanie strategických cieľov sa uvažuje s využitím finančných prostriedkov zo štátnych zdrojov, zdrojov vlastníkov, fondov EÚ, úverov a pod.

Priority výstavby vodovodov

Zvyšovať podiel obyvateľov zásobovaných zdravotne vyhovujúcou a kvalitnou pitnou vodou z verejných vodovodov, hlavne v tých okresoch, ktoré v súčasnosti nedosahujú ani celoslovenskú úroveň, a to:

- urýchlením dokončením rozostavaných vodovodov
- výstavbou nových vodovodov
- realizáciou opatrení na odstránenie nedostatkov v problémových vodovodoch (kvalita a kvantita).

Potreba vody pre navrhnutý optimálny rozvoj

Výhľadové špecifické potreby boli stanovené s ohľadom na doterajší vývoj tohto ukazovateľa a očakávané trendy. Spotreba vody sa dlhodobo znižuje u všetkých odberateľov: v domácnostiach aj v priemysle. Vzhľadom na pokračujúci trend každoročného zvyšovania ceny vody dodávanej aj odkanalizovanej pre domácnosti, neočakáva sa v blízkom časovom horizonte zmena v správaní spotrebiteľov smerom k zvyšovaniu spotreby vody.

Pokles odberov na pitné účely sa začal v roku 1991 ako dôsledok transformácie hospodárstva, zníženia výroby, reorganizácie podnikov a zavádzania nových výrobných postupov, ale aj uplatňujúcich sa ekonomických opatrení v súvislosti so zvýšením poplatkov za vodu. Zníženie spotreby vody do roku 2003 dosiahlo takmer

o 34 %. Klesajúci trend odberov vody na pitné účely pretrváva, ale možno pozorovať jeho postupné zmierňovanie.

Pokles odberov pitnej vody sa prejavil vo všetkých zásobovaných mestách a obciach Slovenska. V mnohých obciach klesli pod dolnú hranicu hygienického minima (80 l.obyv.⁻¹.deň⁻¹).

V roku 2005 bola priemerná spotreba na jedného obyvateľa v domácnosti v SR 94,6 l.obyv.⁻¹.deň⁻¹, v Nitrianskom kraji to bolo len 85 l.obyv.⁻¹.deň⁻¹. Predpokladá sa, že výhľadová špecifická potreba vody pre domácnosti dosiahne 110 l.obyv.⁻¹.deň⁻¹ v roku 2010 a 115 l.obyv.⁻¹.deň⁻¹ v roku 2015. Špecifická potreba vody pre priemysel by už nemala klesať, naopak očakáva sa oživenie priemyselnej výroby. Celková špecifická potreba v roku 2010 sa uvažuje vo výške 235 l.obyv.⁻¹.deň⁻¹ a v roku 2015 vo výške 240 l.obyv.⁻¹.deň⁻¹.

Predpokladaný vývoj počtu bývajúcich a zásobovaných obyvateľov

Okres	Počet obyvateľov [tis.]								
	2005			2010			2015		
	bývajúci	zásobo- vaní	podiel %	bývajúci	zásobo- vaní	podiel %	bývajúci	zásobo- vaní	podiel %
Komárno	107,14	90,95	80,6	106,7	91,6	85,8	104,4	93,8	89,8
Levice	118,86	95,76	85,2	120,0	103,2	86,0	118,7	107,5	90,6
Nitra	163,65	139,50	92,8	165,2	141,6	85,7	164,3	149,6	91,1
Nové Zámky	147,81	137,17	96,0	148,0	139,8	94,5	144,9	142,3	98,2
Šaľa	54,11	51,97	92,8	56,4	54,3	96,3	56,5	55,2	97,7
Topoľčany	74,09	68,75	78,8	73,5	70,2	95,5	72,5	71,6	98,8
Zlaté Moravce	43,07	33,93	87,2	41,8	34,8	83,3	40,7	36,7	90,2
Kraj spolu	708,73	618,03	85,3	711,6	635,5	89,3	702,0	656,7	93,5

Predpokladaný vývoj potrieb pitnej vody

Okres Kraj	Potreba vody					
	2005		2 010		2 015	
	Qpr.	Qmax.	Qpr.	Qmax.	Qpr.	Qmax.
Komárno	191,9	250,0	231	323	242	339
Levice	181,8	240,0	227	318	268	375
Nitra	361,7	470,0	418	585	450	630
Nové Zámky	222,5	290,0	277	388	295	413
Šaľa	107,5	140,0	120	167	125	175
Topoľčany	123,2	160,0	140	196	149	208
Zlaté Moravce	47,7	68,0	61	92	68	102
Kraj spolu	1236,3	1618,0	1 474	2 092	1 597	2 266

2.14.2.5 Bilancia potrieb a zdrojov vody

Nitriansky kraj ako celok, ale aj v jednotlivých okresoch, je bilančne vysoko pasívny a je väčšinou závislý od dodávky vody zo susediacich krajov. Jedine okres Komárno je bilančne aktívny aj vo výhľadovom rozvoji, napriek tomu jeho severozápadne obce sú a v budúcnosti aj budú dotované z vodárenského systému Gabčíkovo.

Naopak okres Šaľa je už v súčasnosti takmer výhradne zásobovaný zo zdrojov vody lokalizovaných mimo územia okresu, ale aj kraja. Jeho vodovody sú dotované z veľkokapacitných zdrojov v Jelke a Gabčíkove. Vytvorením OP JE Mochovce prišiel

o veľkú časť svojich zdrojov okres Levice, významný deficit zdrojov vody je v okresoch Nitra, Nové Zámky, vlastné zdroje nepokrývajú ani potreby vody, v okresoch Topoľčany a Zlaté Moravce. Celkový deficit zdrojov vody v Nitrianskom kraji je v súčasnosti viac ako 750 l.s^{-1} , v roku 2015 sa zvýši na 1380 l.s^{-1} .

Bilancia potrieb a zdrojov pitnej vody

Okres	Rok 2005			Rok 2010			Rok 2015		
	$Q_{\max}$	Kapacita zdrojov	Bilancia	$Q_{\max}$	Kapacita zdrojov	Bilancia	$Q_{\max}$	Kapacita zdrojov	Bilancia
	[l.s ⁻¹]								
Komárno	250,0	413,2	163,2	323,0	413,2	90,2	339,0	413,2	74,2
Levice	240,0	90,4	-149,6	318,0	90,4	-227,6	375,0	90,4	-284,6
Nitra	470,0	75,4	-394,6	585,0	75,4	-509,6	630,0	75,4	-554,6
Nové Zámky	290,0	79,5	-210,5	388,0	79,5	-308,5	413,0	79,5	-333,5
Šaľa	140,0	2,8	-137,2	167,0	2,8	-164,2	175,0	2,8	-172,2
Topoľčany	160,0	167,5	7,5	196,0	167,5	-28,5	208,0	167,5	-40,5
Zlaté Moravce	68,0	30,5	-37,5	92,0	30,5	-61,5	102,0	30,5	-71,5
Kraj spolu	1 618,0	859,3	-758,7	2 069,0	859,3	-1 209,7	2 242,0	859,3	-1 382,7

2.14.2.6 Návrh rozvoja verejných vodovodov

Predpokladaný rozvoj verejných vodovodov

Rozvoj verejných vodovodov v Nitrianskom kraji v posledných rokoch prispel k výraznému zvýšeniu zásobovanosti obyvateľov, ktorá je vyššia ako celoslovenský priemer. V kraji je však stále vysoký počet sídiel bez verejného vodovodu. Tento stav vyplýva aj z nedostatku kvalitných zdrojov pitnej vody. Jediný okres Komárno má až do roku 2015 pokryté globálne potreby vody vlastnými zdrojmi vody, v západnej časti okresu však kvalita vody vo využívaných zdrojoch nezodpovedá norme pre pitnú vodu a vodovody budú postupne napájané na prívody vody z Gabčíkova.

Nepriaznivá situácia sa rieši budovaním diaľkových prívodov vody z veľkozdrojov Jelka a Gabčíkovo. Takto sú už v súčasnosti zásobované vodovody v okrese Šaľa, Nitra, čiastočne Nové Zámky, Levice, zo zdrojov Ponitrianskej vodárenskej sústavy je dotovaný okres Topoľčany.

Aj ďalší rozvoj verejných vodovodov v Nitrianskom kraji bude orientovaný na dodávku vody z týchto rozhodujúcich zdrojov vody.

K tomu treba realizovať tieto opatrenia:

- vybudovať prívod vody Gabčíkovo – Vlčany – Nové Zámky,
- rozšírenie VZ Gabčíkovo – lokalita „B“ (Trnavský kraj),
- Želiezovce – Šahy prívod vody,
- prepojenie Ponitrianskeho SKV s vodovodným systémom Gabčíkovo.

Veľký dôraz sa kladie na realizáciu opatrení v ochrannom pásme Jadrovej elektrárne Mochovce, t. j. zabezpečiť zásobovanie obyvateľov v tejto oblasti z verejných vodovodov z nezávislých zdrojov pitnej vody. Ide o obyvateľov v okresoch Zlaté Moravce, Levice a časti okresov Nitra a Nové Zámky.

V súvislosti s týmito opatreniami treba dobudovať prívody vody do jednotlivých sídiel, vybudovať vodovodné siete v obciach bez verejného vodovodu a vybudovať

súvisiace vodárenské zariadenia ako vodojemy a čerpace stanice pre zabezpečenie plynulej dodávky vody do týchto sídiel.

V okrese Komárno je potrebné dobudovať verejný vodovod v obci Pribeta s viac ako 3000 obyvateľmi.

V okrese Komárno je najväčší počet vodovodov, v ktorých kvalita dodávanej vody nezodpovedá požiadavkám nar. vl. č. 654/2006 Z. z. a majú udelenú výnimku. Preto treba prednostne riešiť iné možnosti dodávky vody, a to buď napojením vodovodov na prívody vody z Gabčíkova (Bátorové Kosihy, Búč, Kravany, Klížska Nemá), na SKV Hurbanovo (Marcelová) alebo vybudovaním úpravne vody – SKV Čičov – Trávnik; Kameničná, Vrbová nad Váhom.

Levický okres zaznamenal asi najväčší rozvoj verejných vodovodov v kraji, v posledných desiatich rokoch boli verejné vodovody vybudované vo viacerých obciach na báze prívodu vody z Gabčíkova. Išlo najmä o obce v ochrannom pásme JE Mochovce, vodovod bol vybudovaný takmer vo všetkých obciach plánovaných v predchádzajúcom ÚPN VÚC Nitrianskeho kraja. Ešte je potrebné dobudovať prívody vody a vodovody v obci Drženice. Okrem toho boli vybudované aj mnohé plánované vodovody mimo OP JE. V okrese je však ešte stále 18 obcí bez verejného vodovodu. Výstavba verejných vodovodov v týchto obciach je riešená v rámci dvoch pripravovaných projektov. Ide o projekt Želiezovce - Šahy, prívod vody, ktorý je orientovaný na predĺženie prívodu vody z Gabčíkova až do Šiah a napojenie obcí po trase. Ďalším je projekt Región Želiezovce – zásobovanie pitnou vodou, ktorý nadväzuje na predchádzajúci a rieši výstavbu prívodov vody a obecných vodovodov v regióne Želiezovce. Obidva projekty majú byť spolufinancované zo zdrojov EÚ.

V rámci týchto projektov sa rieši zásobovanie pitnou vodou obyvateľov obcí Dolné Semerovce, Domadice, Horné Semerovce, Hrkovce, Kubáňovo, Kukučínov, Lontov, Malé Ludince, Sazdice, Sikenica, Slatina, Šalov, Zalaba, Zbrojníky.

Aj v okrese Nitra boli realizované mnohé zo stavieb verejných vodovodov plánované v predchádzajúcom ÚPN VÚC Nitrianskeho kraja a bez verejného vodovodu je v súčasnosti ešte 5 obcí. Dobudoval sa prívod vody Nové Zámky – Vráble, vybudovali sa prívody vody Vráble – Kolíňany (SKV Kolíňany), Vráble – Lúčnica nad Žitavou – Melek, Vráble – Telince – Čifáre.

Ďalší rozvoj verejných vodovodov bude zameraný na rozšírenie SKV Nitra – napojenie obcí Jelšovce, Dolné Lefantovce, Horné Lefantovce a Ľudovítová. Obce Malý Cetín a Veľký Cetín budú zásobované z prívodu vody Černík – Vráble. Dobudujú sa vodovody v obciach Báb, Čab a obec Žirany sa napojí na SKV Vráble.

Významný rozvoj verejných vodovodov v uplynulom desaťročí bol charakteristický aj v okrese Nové Zámky. Realizovala sa výstavba prívodov vody z VZ Gabčíkovo do okresov Levice, Nitra, Zlaté Moravce, vybudovali sa verejné vodovody vo viacerých obciach.

V súčasnosti sú rozostavané verejné vodovody v troch obciach: Bajtava, Kamenín, Leľa a v ďalších dvoch treba vodovod vybudovať: Jasov, Pavlová.

Aj ďalší rozvoj je možný len na báze dodávky vody z VZ Gabčíkovo.

V okrese Šaľa sa zásobovanosť pohybuje na hranici nasýtenia, všetky obce majú verejný vodovod. Je potrebné naďalej rozširovať vodovodné siete v súlade s rozvojom obcí, dbať na údržbu a realizovať rekonštrukcie nevyhovujúcich a prestarnutých potrubí.

V okrese Topoľčany je zásobovanosť obyvateľov pitnou vodou z verejných vodovodov značne nad celoslovenskou úrovňou, napriek tomu je tu ešte stále sedem

sídiel bez verejného vodovodu. S výnimkou Šalgoviec ide všetko o obce s počtom obyvateľov nižším ako 500. Výstavba verejných vodovodov v týchto obciach je riešená v rámci projektu Región Topoľčany zásobovanie pitnou vodou a odkanalizovanie.

Okres Zlaté Moravce je z hľadiska zásobovanosti obyvateľov pitnou vodou z verejných vodovodov so 85 % najmenej rozvinutým okresom Nitrianskeho kraja. Bez verejného vodovodu je 5 obcí, z nich v dvoch je verejný vodovod rozostavaný v rámci výstavby vodovodov v OP JE Mochovce (Tekovské Nemce, Velčice, Žikava), ďalšie dve (Hostovce a Neverice) sú tiež v OP JEMO a výstavba vodovodov je navrhnutá.

Výstavba verejných vodovodov v obci Ladice je riešená v rámci projektu Zásobovanie pitnou vodou regiónu Vráble.

Návrh na riešenie obcí bez verejného vodovodu

Okres Obec	Počet obyvateľov	Návrh riešenia
Levice		
Bory	333	Obec riešiť napojením na prívod vody Levice-Čankov-Santovka-Demandice
Dolné Semerovce	499	Želiezovce - Šahy, prívod vody
Domadice	266	Obec riešiť napojením na prívod vody Levice-Demandice
Drženice	410	OP JEMO
Hrkovce	339	Napojenie na SKV Šahy
Horné Semerovce	633	Želiezovce - Šahy, prívod vody
Ipeľské Úľany	369	vlastný vodný zdroj
Ipeľský Sokolec	862	
Kubáňovo	317	Želiezovce - Šahy, prívod vody
Kukučínov	595	Región Želiezovce - zásobovanie pitnou vodou
Lontov	629	Želiezovce - Šahy, prívod vody
Malé Ludince	204	Región Želiezovce - zásobovanie pitnou vodou
Sazdice	439	Želiezovce - Šahy, prívod vody
Sikenica	629	Región Želiezovce - zásobovanie pitnou vodou
Slatina	348	Želiezovce - Šahy, prívod vody
Šalov	445	Región Želiezovce - zásobovanie pitnou vodou
Zalaba	177	Región Želiezovce - zásobovanie pitnou vodou
Zbrojníky	514	Región Želiezovce - zásobovanie pitnou vodou
Nitra		
Jelšovce	950	Napojenie na SKV Nitra
Lefantovce	1451	Napojenie na SKV Nitra
Ľudovítová	262	Napojenie na SKV Nitra

Okres Obec	Počet obyvateľov	Návrh riešenia	
Malý Cetín	374		Napojenie na prívod vody Černík - Vrábľa
Nové Zámky			
Jatov	791		
Pavlová	288		Región Želiezovce, zásobovanie pitnou vodou
Topoľčany			
Ardanovce	235		Región Topoľčany
Blesovce	380		Región Topoľčany
Lipovník	342		Región Topoľčany
Nemečky	302		Región Topoľčany
Orešany	318		Región Topoľčany
Svrbice	213		Región Topoľčany
Šalgovce	534		Región Topoľčany
Zlaté Moravce			
Host'ovce	771		OP JEMO
Kostoľany pod Tribečom	368		
Ladice	800		Riešené v regióne Vrábľa
Neverice	662		OP JEMO
Žikava	584	vodovod rozost.	OP JEMO

2.14.3 Odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd

2.14.3.1 Úvod

Zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon), zákona č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách a o zmene a doplnení zákona č. 276/2001 Z. z. o regulácii sieťových odvetví v znení neskorších predpisov vytvára právne prostredie pre všestrannú ochranu vôd vrátane vodných ekosystémov a od vôd priamo závislých ekosystémov v krajine, na zachovanie alebo zlepšovanie stavu vôd a na ich účelné, hospodárne a trvalo udržateľné využívanie.

Ochrana vôd je premietnutá do dodržiavania nasledovných základných princípov:

- zabezpečenie vyhovujúceho stavu vodných zdrojov, vodných ekosystémov a na vodu viazaných krajinných ekosystémov,
- znižovanie znečistenia odpadových vôd v mieste ich vzniku a využívanie možností opätovného používania odpadových vôd.

Pre oblasť odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd majú zásadný význam ustanovenia zákona, ktoré sú transpozíciou požiadaviek smernice 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd. V aglomeráciách od 2000 do 10 000 ekvivalentných obyvateľov, ktoré nemajú vybudovanú verejnú kanalizáciu a v aglomeráciách menších ako 2000 ekvivalentných obyvateľov, v ktorých je

vybudovaná verejná kanalizácia bez primeraného čistenia sa zabezpečí vypúšťanie komunálnych odpadových vôd do 31. 12. 2015 a v aglomeráciách nad 10 000 ekvivalentných obyvateľov do 31. 12. 2010 podľa plánu rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií. Komunálne odpadové vody, ktoré vznikajú v aglomeráciách možno v súlade so zákonom o vodách odvádzať len verejnou kanalizáciou. Tam, kde výstavba verejnej kanalizácie vyžaduje neprimerane vysoké náklady alebo jej vybudovaním sa nedosiahne výrazné zlepšenie životného prostredia možno použiť iné vhodné spôsoby odvádzania komunálnych odpadových vôd, ktorými sa dosiahne rovnaká úroveň ochrany vôd ako pri odvádzaní týchto vôd verejnou kanalizáciou.

2.14.3.2 Analýza súčasného stavu odvádzania a čistenia odpadových vôd

Rozvoj verejných kanalizácií v Nitrianskom kraji tak ako aj na celom Slovensku výrazne zaostáva za rozvojom verejných vodovodov na území kraja. V roku 2005 bol tento rozdiel 43,5 percentuálneho bodu. Podiel obyvateľov bývajúcich v domoch napojených na verejnú kanalizáciu v Nitrianskom kraji dosiahol 43,7 % a zaostáva aj za celoslovenskou úrovňou v odkanalizovaní (podiel obyvateľov bývajúcich v domoch napojených na verejnú kanalizáciu v SR dosiahol 57,1 %).

Z pohľadu jednotlivých okresov je stav v odkanalizovaní najnepriaznivejší v okrese Komárno, kde podiel obyvateľov bývajúcich v domoch napojených na verejnú kanalizáciu je necelých 30 %. Aj v ďalších okresoch je úroveň odkanalizovania pod celoslovenským priemerom, najbližšie k nemu je okres Nitra s 56 % podielom odkanalizovaných obyvateľov. Prehľad o stave odkanalizovania v jednotlivých okresoch je v nasledovnej tabuľke.

Stav odkanalizovania v jednotlivých okresoch Nitrianskeho kraja

Okres	Počet obyvateľov		Podiel	Počet obcí		Podiel
	celkom	s verejnou kanalizáciou		celkom	s verejnou kanalizáciou	
			[%]			[%]
Komárno	107 135	31 638	29,5	41	10	24,4
Levice	118 858	52 581	44,2	89	16	18,0
Nitra	163 649	91 456	55,9	62	14	22,6
Nové Zámky	147 805	59 719	40,4	62	15	24,2
Šaľa	54 111	24 764	45,8	13	9	69,2
Topoľčany	74 091	31 915	43,1	54	9	16,7
Zlaté Moravce	43 066	17 778	41,3	33	13	39,4
Kraj spolu	708 715	309 851	43,7	354	86	24,3
SR spolu	5 386 718	3 075 500	57,1	2 891	631	21,8

Tento nepriaznivý stav je odrazom zaostávania budovania verejných kanalizácií za výstavbou verejných vodovodov, napriek dlhodobu proklamovanej zásade, že výstavba verejných vodovodov musí byť spojená s vytvorením podmienok na bezpečné odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd.

Z 354 sídiel kraja malo v roku 2005 vybudovaný aspoň čiastočný verejný vodovod 293, t. j. 82,8 % obcí. Verejná kanalizácia bola vybudovaná len v 86 obciach, t. j. 24,3 % zo všetkých obcí, z toho v piatich nebolo zabezpečené čistenie odvádzaných odpadových vôd. Z hľadiska jednotlivých okresov je najnepriaznivejší stav v okresoch Levice, kde z 89 obcí má verejnú kanalizáciu len 16 obcí, t. j. 18,0 % a Topoľčany s 9 odkanalizovanými obcami (16,7 %). Obyčajne je kanalizácia s ČOV vybudovaná najmä v mestách a prípadne niekoľkých obciach.

V oblasti čistenia odpadových vôd nastala revolučná zmena zavedením povinnosti odstraňovania nutrientov - dusíka a fosforu (NV SR č. 242/1993 Z. z. a NV SR č. 296/2005 Z. z., NV SR č. 296/2006 Z. z.).

Pred nadobudnutím účinnosti týchto legislatívnych predpisov bol prístup k realizácii a samotná realizácia ČOV riadená v tom čase platnými ekologickými, technickými a technologickými požiadavkami. Pri komunálnych ČOV boli základnými návrhovými a hodnotiacimi parametrami ukazovatele BSK₅, CHSK, a NL (odstraňovanie uhlíkovej zložky, resp. sekundárne čistenie odpadových vôd) a neboli zohľadňované v súčasnosti platné požiadavky na kvalitu vyčistených vôd. Tieto ČOV svojim dispozičným riešením, strojno-technologickým vybavením a kapacitou nie sú schopné splňať súčasné kvalitatívne a kvantitatívne požiadavky.

Prehľad súčasného stavu v odvádzaní a čistení komunálnych odpadových vôd jednotlivých sídlach

Názov obce	Počet obcí s ČOV	Počet obcí s verejnou kanalizáciou	Počet obyvateľov bývajúcich celkom	Počet obyvateľov bývajúcich v domoch napojených na verejnú kanalizáciu	Rozostavanosť ČOV
Búč	1	1	1 256		
Dedina Mládeže	1	1	515	449	
Hurbanovo	1	1	8 018	1 580	
Iža	1	1	1 622	50	
Kolárovo	1	1	10 941	2 581	
Komárno	1	1	37 545	25 978	
Marcelová	1		3 734		
Nesvady	1	1	5 022	60	
Patince	1	1	430		
Pribeta		1	3 129	88	
Vrbová nad Váhom	1	1	574	84	
spolu Komárno	10	10	72 786	30 870	0
Bátovce	1	1	1 058	483	
Bohunice - okr. Levice			161	0	1
Dolná Seč	1		389		
Dolné Semerovce			496	0	1
Farná			1 467	0	1
Hokovce	1		599		
Hontianske Trst'any	1	1	351		
Horné Semerovce			624		1

Názov obce	Počet obcí s ČOV	Počet obcí s verejnou kanalizáciou	Počet obyvateľov bývajúcich celkom	Počet obyvateľov bývajúcich v domoch napojených na verejnú kanalizáciu	Rozostavanosť ČOV
Hrkovce			338		1
Hronské Kľačany		1	1 453		
Hronské Kosihy	1	1	646		
Jesenské - okr. Levice			48	0	1
Kalná nad Hronom	1	1	2 046	804	
Kozárovce	1	1	1 928		
Levice	1	1	37 039	34 809	
Nový Tekov			892		1
Pastovce			559	0	1
Plášťovce	1	1	1 741	305	
Podlužany - okr. Levice	1	1	781		
Pukanec	1	1	2 122	679	
Rybník - okr. Levice		1	1 400		
Šahy	1	1	8 153	5 056	
Šarovce	1	1	1 632		
Tekovské Lužany			2 906		1
Tlmače	1	1	4 376	3 827	
Želiezovce	1	1	7 603	4 858	
Žemberovce	1	1	1 269		
spolu Levice	16	16	82 077	50 821	9
Babindol		1	679	0	
Branč	1	1	2 012		
Čakajovce	1	1	1 115		
Čechynce			1 009	0	1
Čeladice - okr. Nitra			765	0	1
Dolné Obdokovce			1 131		1
Hruboňovo			462	0	1
Ivanka pri Nitre			2 266	0	1
Jelenec			1 933	0	1
Jelšovce			951	0	1
Klasov	1		1 238	0	
Kolíňany	1	1	1 427	1 127	
Lúčnica nad Žitavou		1	929	0	
Mojmírovce	1	1	2 625	1 264	
Nitra	1	1	87 575	75 573	
Nitrianske Hrnčiarovce		1	1 667		
Nové Sady			1 310	0	1

Názov obce	Počet obcí s ČOV	Počet obcí s verejnou kanalizáciou	Počet obyvateľov bývajúcich celkom	Počet obyvateľov bývajúcich v domoch napojených na verejnú kanalizáciu	Rozostavanosť ČOV
Podhorany - okr. Nitra			1 069	0	1
Pohranice	1	1	1 056	0	
Poľný Kesov	1		582		
Rišňovce	1		1 911	0	
Svätoplukovo		1	1 295	289	
Štefanovičová		1	268	180	
Šurianky	1	1	561	400	
Veľké Zálužie	1		3 807		
Vráble	1	1	9 599	6 204	
Výčapy - Opatovce	1	1	2 103		
spolu Nitra	13	14	131 345	85 037	9
Bánov		1	3 737		
Černík	1	1	1 008		
Dvory nad Žitavou	1	1	5 092		
Kamenica nad Hronom	1	1	1 290	282	
Kolta			1 446	0	1
Komjatice	1	1	4 166		
Mojzesovo			1 375	0	1
Nána		1	1 176	80	
Nové Zámky	1	1	42 987	40 932	
Palárikovo		1	4 350	1 544	
Podhájska	1	1	1 227		
Štúrovo		1	11 935	10 173	
Šurany	1	1	10 479	6 132	
Tvrdošovce		1	5 096	220	
Veľké Lovce	1	1	2 092		
Veľký Kýr		1	3 233		
Zemné	1	1	2 187		
spolu Nové Zámky	9	15	102 876	59 363	2
Diakovce		1	2 195		
Dlhá nad Váhom		1	887		
Horná Kráľová	1		1 942		
Močenok		1	4 326	70	
Neded		1	3 129	0	1
Šaľa	2	1	24 904	24 444	
Tešedíkovo		1	3 691		
Trnovec nad Váhom		1	2 578		

Názov obce	Počet obcí s ČOV	Počet obcí s verejnou kanalizáciou	Počet obyvateľov bývajúcich celkom	Počet obyvateľov bývajúcich v domoch napojených na verejnú kanalizáciu	Rozostavanosť ČOV
Vlčany		1	3 406	320	
Žihárec		1	1 582		
spolu Šaľa	3	9	48 640	24 834	1
Biskupová	1	1	237	0	
Dvorany nad Nitrou			738		1
Jacovce		1	1 827	93	
Kovarce			1 592		1
Krušovce			1 631	0	1
Kuzmice - okr. Topoľčany			637	0	1
Nitrianska Streda		1	765		
Prašice	1	1	2 094	537	
Preseľany	1	1	1 433	0	
Radošina	1	1	2 020	306	
Solčany	1	1	2 351	1 000	
Topoľčany	1	1	29 444	28 268	
Tovarníky		1	1 239	735	
Veľké Ripňany	1		2 134		
spolu Topoľčany	7	9	48 142	30 939	4
Beladice	1	1	1 560	685	
Hostšovce - okr. Zlaté Moravce			771		1
Choča	1	1	460	386	
Machulince	1		1 021		
Malé Vozokany	1		300	0	
Mankovce	1	1	525	121	
Martin nad Žitavou		1	538		
Nemčiňany		1	798		
Nevidzany - okr. Zlaté Moravce	1		629		
Skýcov	1	1	1 064	650	
Sľažany	1	1	1 702		
Tesárske Mlyňany	1	1	1 667	675	
Topoľčianky	1	1	2 950	293	
Veľčice		1	873	84	1
Volkovce	1	1	1 053		
Zlaté Moravce	1	1	13 646	10 843	
Žikava	1		566		
Žitavany		1	1 797		

Názov obce	Počet obcí s ČOV	Počet obcí s verejnou kanalizáciou	Počet obyvateľov bývajúcich celkom	Počet obyvateľov bývajúcich v domoch napojených na verejnú kanalizáciu	Rozostavanosť ČOV
spolu Zlaté Moravce	13	13	31 920	13 737	2

Medzi nedostatky, resp. rozhodujúce problémy vyskytujúce sa na existujúcich kanalizačných systémoch v súčasnosti možno zahrnúť najmä:

- časté zaústenie väčších profilov stôk do menších, ako následok dodatočného budovania privádzačov do ČOV;
- predimenzované profily zberačov, v ktorých sedimentuje znečistenie, vybudované v dôsledku veľkorysých prognóz rozvoja miest;
- nariadenie odpadových vôd, ich ochladzovanie v dôsledku odvodnenia územia jednotnou kanalizáciou čo následne spôsobuje problémy v procese čistenia (zaústenie drenáží, prameňov, potokov a pod.); nízka pozornosť bola venovaná odvádzaniu vôd z extravilánu;
- vysoký podiel balastných vôd (v roku 2003 dosahoval 30,54 %), nerovnomerné zaťažovanie a zlé ovládanie jednotlivých prúdov na ČOV ako dôsledok nevyhovujúcej kvality stavebných materiálov a vykonaných stavebných prác;
- dispozičné, stavebné riešenia a zastarané a energeticky náročné strojnotechnologické zariadenia ČOV spravidla nevyhovujúce súčasným podmienkam;
- vysoký podiel priemyselných odpadových vôd čistených na komunálnych ČOV, čo je špecifikum Slovenska;
- nedostatočná pozornosť sa venuje opravám a údržbe zariadení a často sú riešené až havarijné stavy kanalizačných systémov.

2.14.3.3 Konceptné a strategické východiská rozvoja verejných kanalizácií

Vychádzajúc z konceptných zámerov, resp. ich cieľov treba v rámci rozvoja verejných kanalizácií predovšetkým eliminovať negatívny vplyv znečistenia na kvalitu vodných zdrojov a zdravie ľudí, ktorý je dôsledkom vypúšťania nečistených alebo nedostatočne čistených splaškových a komunálnych odpadových vôd ako aj odľahčení a odvádzania vôd z povrchového odtoku v čase dažďových udalostí.

To znamená, že treba zabezpečiť zodpovedajúcu úroveň odvádzania a čistenia splaškových a komunálnych odpadových vôd a reguláciu odľahčení a odvádzania vôd z povrchového odtoku do recipientov, aby sa predišlo:

- podstatnej redukcii obsahu kyslíka v recipientoch,
- nadmernému obohatovaniu recipientov živinami, hlavne makronutrientami N a P,
- nadmernému vypúšťaniu patogénnych mikroorganizmov fekálneho pôvodu,
- nadmernému vypúšťaniu nebezpečných látok do verejnej kanalizácie hlavne od priemyselných producentov a postupnému zamedzeniu vypúšťania obzvlášť škodlivých látok,
- poškodzovaniu recipienta počas dažďovej udalosti odľahčovaním odpadových vôd a vypúšťaním vôd z povrchového odtoku.

Rozvoj verejných kanalizácií v Nitrianskom kraji je navrhovaný v súlade s vecnými požiadavkami smernice 91/271/EHS (transponovanými do zákona č. 364/2004 Z. z.

o vodách) vrátane časového harmonogramu, s cieľom vytvoriť podmienky pre zabezpečenie dobrého stavu vôd do roku 2015. Z ustanovení vodného zákona jednoznačne vyplýva nasledovné:

- zabezpečiť zodpovedajúcu úroveň odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd s odstraňovaním nutrientov z aglomerácií s produkciou organického znečistenia väčšou ako 10 000 EO v časovom horizonte do 31. 12. 2010 v súlade s plánom rozvoja verejných kanalizácií,
- zabezpečiť zodpovedajúcu úroveň odvádzania a sekundárneho (biologického) čistenia komunálnych odpadových vôd z aglomerácií s produkciou organického znečistenia od 2000 EO do 10 000 EO v časovom horizonte do 31. 12. 2015 v súlade s plánom rozvoja verejných kanalizácií,
- ak je v aglomeráciách s veľkosťou pod 2000 EO vybudovaná stoková sieť, zabezpečiť primeranú úroveň čistenia komunálnych alebo splaškových odpadových vôd tak, aby bola zabezpečená požadovaná miera ochrany recipienta; opatrenia budú realizované priebežne v súlade s plánom rozvoja verejných kanalizácií,
- zabezpečiť realizáciu opatrení pre zmiernenie negatívneho dopadu odľahčovania a odvádzania vôd z povrchového odtoku na ekosystém recipienta,
- vylúčiť vypúšťanie čistiarenskeho kalu a obsahu žump do povrchových vôd a podzemných vôd,
- zabezpečiť aby do verejnej kanalizácie boli vypúšťané len tie priemyselné odpadové vody s obsahom obzvlášť škodlivých látok, ktoré nespôsobia:
 - o poškodenie stokovej siete a čistiare odpadových vôd a ohrozenie zdravia zamestnancov pri ich prevádzkovaní,
 - o ohrozenie prevádzky čistiare odpadových vôd, spracovania kalu a jeho ďalšieho využitia alebo bezpečného zneškodnenia,
 - o prekročenie limitných hodnôt znečistenia určených pre vypúšťanie odpadových vôd z verejnej kanalizácie a ohrozenie kvalitatívnych cieľov.

Postupnosť budovania verejných kanalizácií je daná prioritami rozvoja. Tieto priority sú v súlade s rozhodujúcimi požiadavkami koncepcných zámerov.

Rozvoj verejných kanalizácií vyžaduje skĺbenie ekologických a technických aspektov.

Kritériá plánov rozvoja verejných kanalizácií

Pri plánovaní výstavby kanalizačných stavieb musia byť rešpektované všetky určujúce požiadavky optimálnej funkčnosti, prevádzkovej stability, primeranej investičnej náročnosti, primeranej prevádzkovej náročnosti, vplyvu zaústenia na recipient, atď. Pri stanovovaní funkčných požiadaviek sa uvažuje s celým systémom tak, že rozšírenie alebo jeho modifikácia nespôsobí nedodržanie platných predpisov alebo noriem. Funkčné požiadavky kanalizačných systémov musia byť stanovené tak, aby pri zohľadnení celkových nákladov (investičných a prevádzkových) sa zabezpečilo odvádzanie a vyústenie odpadových vôd bez nepriaznivých vplyvov na životné prostredie, rizika ohrozenia verejného zdravia alebo prevádzkového personálu. Vplyv kanalizačných systémov na recipient musí vyhovovať požiadavkám oprávnených orgánov. Iné špecifické požiadavky oprávnených orgánov akceptované a splnené.

V rámci efektívneho odvádzania a čistenia odpadových vôd je uplatňovaný systém kanalizačných aglomerácií, ktorý vychádza z ustanovení našej a európskej právnej úpravy.

Pod aglomeráciou sa rozumie územne ohraničená oblasť, v ktorej je osídlenie alebo hospodárska činnosť natoľko rozvinutá, že je opodstatnené odvádzajú z nich

komunálne odpadové vody stokovou sieťou (podľa smernice 91/271/EHS) do čistiarnie odpadových vôd, alebo na miesto ich spracovania a vypúšťania.

Geograficko–demografický charakter územia Slovenska umožňuje a opodstatňuje spájanie viacerých administratívnych obcí do aglomerácie so spoločnou čistiarnou odpadových vôd, čím sa zabezpečí vyššia prevádzková stabilita ČOV a kvalita vyčistenej vody.

Na Slovensku je 72 sídiel s počtom obyvateľov vyšším ako 10 000 a 391 obcí s počtom obyvateľov vyšším ako 2000, z ktorých len 166 má vybudovanú kanalizáciu ukončenú ČOV, ktorá však len v 56 prípadoch spĺňa požiadavky platnej legislatívy. (Údaje sú prevzaté zo štatistiky SR.)

Je potrebné redukovat' pôvodne veľkorysý prístup k tvorbe aglomerácií a do roku 2015 sa sústrediť na splnenie našich záväzkov, najmä na samotné obce nad 2000 obyvateľov. V Nitrianskom kraji je 57 sídiel nad 2000 obyvateľov, z toho len v 17 je vybudovaná kanalizácia ukončená ČOV. Viac ako 10 000 obyvateľov má 10 miest: Komárno, Kolárovo, Levice, Nitra, Nové Zámky, Štúrovo, Šurany, Šaľa, Topoľčany, Zlaté Moravce. Kanalizáciu s ČOV spĺňajúcou požiadavky platnej legislatívy má mesto Nové Zámky, rozostavaná ČOV je v meste Komárno, v Nitre je rozostavaná intenzifikácia a rozšírenie ČOV, takisto sa uskutočňuje rozšírenie a intenzifikácia ČOV v Šali a Šali-Veči.

Pripravuje sa výstavba ČOV v Štúrove, rekonštrukcia a intenzifikácia ČOV Kolárovo, ČOV Levice, ČOV Zlaté Moravce, ČOV Topoľčany aj ČOV Šurany, finančne veľmi náročné investície.

Z toho vyplýva, že najdôležitejším kritériom pre tvorbu aglomerácií do roku 2015 je veľkosť jadrového sídla. Samozrejme tam, kde je to odôvodnené technicky, ekologicky aj ekonomicky bude potrebné realizovať výstavbu kanalizácie v celej aglomerácii v čo najkratšom časovom horizonte.

Vymedzené konkrétnych cieľov rozvoja verejných kanalizácií do roku 2010 a do roku 2015 pre územie Nitrianskeho kraja je v súlade s Plánom rozvoja verejných kanalizácií pre územie Slovenska, v ktorom sú vytýčené nasledovné ciele:

Ciele rozvoja verejných kanalizácií

Do roku 2010

zabezpečiť:

- vyhovujúce odvádzanie a primerané čistenie komunálnych odpadových vôd vo všetkých aglomeráciách nad 10 000 EO,
- rekonštrukcie a rozšírenie stokových sietí v aglomeráciách nad 10 000 EO,
- rekonštrukcie ČOV v aglomeráciách s produkciou znečistenia od 10 000 EO, prioritne v oblastiach so zhoršenou kvalitou vôd v recipientoch v skupine „nutrienty“,
- dobudovanie rozostavaných stavieb v aglomeráciách nad 2000 EO situovaných v CHVO a v povodí vodárenských tokov nad odberným profilom,
- prípravu pre rekonštrukcie, výstavbu ČOV a rozšírenie stokovej siete v aglomeráciách s produkciou znečistenia nad 2000 EO (v oblastiach so zvýšeným eutrofizačným potenciálom a potrebou zvýšenej ochrany biotopu),
- riešiť odvádzanie vôd z povrchového odtoku v aglomeráciách nad 100 000 EO v súlade s požiadavkami právnej úpravy.

Do roku 2015

zabezpečiť:

- do roku 2015 vyhovujúce odvádzanie a primerané čistenie odpadových vôd zo všetkých aglomerácií nad 2000 EO,
- priebežne v aglomeráciách pod 2000 EO, kde je vybudovaná stoková sieť, primerané čistenie odpadových vôd,
- riešenie odvádzania vôd z povrchového odtoku v aglomeráciách v súlade s požiadavkami právnej úpravy,
- technicky, organizačne a ekonomicky pripraviť riešenie čistenia odpadových vôd pre čo najvyšší počet aglomerácií pod 2 000 EO.

Zaradenie obcí do aglomerácií podľa cieľového roku a bez časového ohraničenia realizácie výstavby kanalizácií je riešené v súlade s plánom rozvoja verejných kanalizácií pre územie SR. Výstavba kanalizácií v aglomeráciách, ktoré nie sú zaradené do časových horizontov sa predpokladá priebežne, resp. postupne podľa finančných možností.

2.14.3.4 Návrh opatrení

Na splnenie stanovených cieľov pre územie Nitrianskeho kraja boli navrhnuté konkrétne opatrenia:

Do roku 2010 zabezpečiť vyhovujúce odvádzanie a primerané čistenie komunálnych odpadových vôd vo všetkých aglomeráciách nad 10 000 EO.

To znamená realizovať nasledovné opatrenia:

- Dokončiť intenzifikáciu a rozšírenie ČOV Nitra a odkanalizovanie aglomerácie Nitra, t. j. obcí Lužianky, Nitrianske Hrnčiarovce, Zbehy.
- V ďalších etapách sa uvažuje s napojením obcí Čakajovce, Jelšovce, Čáb, Nové Sady, Malé Zálužie, Kapince, Biskupová, Malé Ripňany.
- Dokončiť výstavbu ČOV Komárno s napojením obce Zlatná na Ostrove.
- Dokončiť stavbu Odkanalizovanie región Šaľa (spolufinancovanie s ISPA) v rámci ktorej sa realizuje rekonštrukcia a intenzifikácia ČOV Šaľa a ČOV Šaľa-Veča, vybuduje sa kanalizácia v obciach Močenok a Horná Kráľová a súčasťou aglomerácie sú tiež sídla Žihárec, Tešedíkovo, Kráľová nad Váhom, Dlhá nad Váhom a Horná Kráľová, Diakovce a Trnovec nad Váhom.
- Dokončiť stavbu Šahy – rozšírenie kanalizácie a ČOV. Aglomeráciu s počtom EO nad 10 000 obyvateľov tvoria mesto Šahy a obce Horné Turovce a Veľké Turovce.

Zabezpečiť výstavbu kanalizačných systémov a rekonštrukcií ČOV v ďalších aglomeráciách nad 10 000 obyvateľov:

- Výstavba ČOV Štúrovo a odkanalizovanie ďalších obcí tvoriacich aglomeráciu Štúrovo: Mužla, Nána, Kamenný Most, Obid, Belá, Ľubá, dobudovanie stokových sietí v meste Štúrovo.
- Aglomerácia Levice: rekonštrukcia a intenzifikácia ČOV Levice, dobudovanie stokových sietí v meste Levice, odkanalizovanie obcí Hronské Kľačany a Starý Tekov, výhľadovo aj Starý Hrádok, Mýtne Ľudany, Krškany.
- Aglomerácia Kolárovo: rekonštrukcia a intenzifikácia ČOV, kanalizačnej siete.
- Aglomerácia Zlaté Moravce: rozšírenie a intenzifikácia ČOV, odkanalizovanie obcí Žitavany, Martin nad Žitavou.

- Aglomerácia Topoľčany: rozšírenie a rekonštrukcia ČOV Topoľčany, dobudovanie kanalizačnej siete v Topoľčanoch, odkanalizovanie obcí Jacovce, Čeladince, Kuzmice, Nemčice, Nitrianska Streda, Tesáre, Továrniky.
- Aglomerácia Šurany: rozšírenie a intenzifikácia ČOV Šurany, dobudovanie kanalizačných sietí v Šuranoch, odkanalizovanie ďalších sídiel aglomerácie: Bánov, Lipová, Úľany nad Žitavou.
- Aglomerácia Vráble: intenzifikácia a rozšírenie ČOV Vráble, stoková sieť Vráble, odkanalizovanie ďalších sídiel aglomerácie: Lúčnica nad Žitavou, Melek, Michal nad Žitavou, Telince, Čifáre, Tajná, Nová Ves nad Žitavou, Slepčany.
- Aglomerácia Nové Zámky: rozšírenie a intenzifikácia ČOV, rekonštrukcia stokovej siete, odkanalizovanie ďalších sídiel aglomerácie Andovce, Palárikovo, Tvrdošovce (výhladovo ja Jatov).
- Aglomerácia Komjatice: vybudovanie spoločnej ČOV pre obce Komjatice, Veľký Kýr, Černík, Mojzesovo, Vinodol a splaškovej kanalizácie v týchto obciach.

Na splnenie cieľov stanovených do roku 2015, t.j. zabezpečiť vyhovujúce odvádzanie a primerané čistenie odpadových vôd zo všetkých aglomerácií nad 2000 EO treba realizovať opatrenia v týchto aglomeráciách podľa okresov:

V okrese Komárno:

- Aglomerácia Búč: stokové siete a ich napojenie na ČOV Búč – Búč, Bátorové Kosihy, Modrany, Mudroňovo, Šrobárová.
- Aglomerácia Dulovce: spoločná ČOV a stokové siete v obciach Dulovce – Svätý Peter a Pribeta.
- Aglomerácia Marcelová: spoločná ČOV a stokové siete v obciach Marcelová a Chotín.
- Aglomerácia Nesvady – dobudovať stokové siete v obciach Nesvady, Imeľ a intenzifikácia ČOV.
- Aglomerácia Veľké Kosihy: spoločná ČOV a stokové siete v sídlach Veľké Kosihy, Okoličná na Ostrove, Tôň a Zemianska Oľča.

V okrese Levice:

- Aglomerácia Želiezovce: intenzifikácia a rozšírenie ČOV. Po roku 2015 s postupným budovaním a napojením kanalizácií obcí Sikenica, Kukučínov, Zbrojníky a Hontianska Vrbica.
- Aglomerácia Kalná nad Hronom: intenzifikácia a rozšírenie jestvujúcej ČOV, výstavba stokových sietí v obciach Kalná nad Hronom, Bajka, Dolný Pial, Horný Pial, Lok, Malé Kozmálovce, Nový Tekov, Veľký Ďur.
- Aglomerácia Podlužany – odkanalizovanie obcí Podlužany, Hronské Kosihy, Čajkov a Nová Dedina do jestvujúcej ČOV Podlužany.
- Aglomerácia Tlmače: intenzifikácia a rozšírenie ČOV, vybudovanie stokovej siete v obciach Rybník a Veľké Kozmálovce.
- Intenzifikácia, resp. dobudovanie ČOV a stokových sietí v obciach Pukanec a Tekovské Lužany.

V okrese Nitra:

- Aglomerácia Výčapy – Opatovce: rozšírenie a intenzifikácia jestvujúcej ČOV a dobudovanie stokovej siete v obci Výčapy – Opatovce, výstavba stokových sietí v obciach Dolné Lefantovce, Horné Lefantovce, Ľudovítová, Koniarovce.
- Aglomerácia Branč: dobudovanie ČOV v obci Branč, napojenie stokovej siete Ivanka pri Dunaji.

- Aglomerácia Mojmirovce: rozšírenie a intenzifikácia ČOV a dostavba stokovej siete v Mojmirovciach, výstavba stokových sietí v sídlach Cabaj – Čápor, Svätoplukovo, Štefanovičová, Veľká Dolina, Poľný Kesov.
- Aglomerácia Jarok – výstavba ČOV a stokových sietí v obciach Jarok, Veľké Zálužie a Lehota.

V okrese Nové Zámky:

- Aglomerácia Gbelce: výstavba ČOV a stokových sietí v obciach Gbelce, Svodín, Strekov, Nová Vieska, Rúbaň, Dubník a Jasová. Celá aglomerácia má síce viac ako 10 000 obyvateľov, ale jednotlivé obce sú menšie, a vzhľadom na náročnosť opatrení potrebných realizovať do roku 2010 ju odporúčame realizovať až po splnení týchto kritérií.
- Aglomerácia Podhájska: v Podhájskej a Trávnici sú rekreačné oblasti s vysokým počtom návštevníkov, kde treba zabezpečiť bezpečné odvádzanie a čistenie odpadových vôd. Súčasťou aglomerácie budú aj sídla Radava a Pozba, v budúcnosti sa uvažuje s napojením obcí Beša, Iňa a Jesenské.
- Aglomerácia Bíňa – výstavba spoločnej ČOV a stokových sietí v obciach Bíňa, Kamenín, obcí Čata, Hronovce a Pohronský Ruskov z okresu Levice.
- Aglomerácia Dolný Ohaj: spoločná ČOV a stokové siete v obciach Dolný Ohaj, Bešeňov, Hul, Maňa, Kmeťovo, Vlkaš.
- Aglomerácia Obid – spoločná ČOV pre obce Obid a Mužla.

Samostatné obce ako aglomerácie nad 2000 obyvateľov: Dvory nad Žitavou – rozšírenie a intenzifikácia ČOV, dobudovanie stokovej siete Zemné a Veľké Lovce: dobudovať stokovú sieť.

V okrese Šaľa:

- Aglomerácia Vlčany – dobudovanie ČOV a stokových sietí v sídlach Vlčany a Neded.
- Selice – samotná obce ako aglomerácia, treba vybudovať ČOV a stokovú sieť.

V okrese Topoľčany:

- Aglomerácia: Preseľany: rozšírenie a intenzifikácia ČOV, odkanalizovanie obcí Preseľany, Belince, Dvorany nad Nitrou, Hrušovany, Kamanová, Ludanice.
- Aglomerácia Chrabrany: vybudovanie spoločnej ČOV a kanalizačných sietí v obciach Chrabrany, Urmince, Veľké Dvorany, Malé Dvorany, Bojná.

V okrese Zlaté Moravce:

- Aglomerácia Topoľčianky: intenzifikácia ČOV, vybudovanie a napojenie stokovej siete obce Hostie.
- Aglomerácia Beladice: dobudovanie ČOV Beladice a výstavba kanalizačných sietí v obciach Jelenec, Kostolňany pod Tríbečom, Ladice a Neverice.
- Aglomerácia Machulince: intenzifikácia ČOV a výstavba stokových sietí v obciach Machulince a Obyce.

V týchto návrhoch opatrení sú do aglomerácií zaradené aj sídla, ktoré majú menej ako 2000 obyvateľov. Dôvodom je zmysluplné spojenie kanalizácií obcí do jednej ČOV, ktorá zabezpečí bezpečné zneškodňovanie odpadových vôd pri zohľadnení

technických a ekonomických aspektov. Súčasne však zdôrazňujeme potrebu splniť naše záväzky voči EÚ a preto treba prednostne riešiť odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd v obciach nad 2000 obyvateľov.

Prioritne rozvoja verejných kanalizácií a čistenia odpadových vôd sú:

1. zabezpečiť do roku 2010 vyhovujúce odvádzanie a čistenie komunálnych odpadových vôd v administratívnych celkoch, teda mestách nad 10 000 EO,
2. zabezpečiť do roku 2015 vyhovujúce odvádzanie a primerané čistenie odpadových vôd vo všetkých administratívnych jednotkách, t. j. obciach a mestách s počtom EO nad 2000 a vo všetkých obciach je vybudovaná stoková sieť zabezpečiť primerané čistenie odpadových vôd.

14. Kapitola 2.15 Energetika

V kapitole 2.15.1 Charakteristika energetických zdrojov v Nitrianskom kraji

na str. 399 v druhom odseku sa prvá veta preformulováva takto:

V kraji je vybudovaná ZVN/VVN transformovňa v Leviciach , okrem toho má výhodnú polohu aj voči ZVN/VVN transformovne Križovany nad Váhom.

V kapitole 2.15.1 Charakteristika energetických zdrojov v Nitrianskom kraji

na str. 399 sa na konci kapitoly pridáva text:

Na území Nitrianskeho kraja sa pripravujú zámery využívania veternej energie výstavbou Veterných elektrární v lokalitách Žihárec, Pribeta, Svodín/Šarkan, Keť/Hronovce, Cabaj-Čápor/Jarok, Veľký Kýr/Komiatice, Báb a Horná Kráľová. V obci Želiezovce sa v rámci zmien a doplnkov územného plánu obce pripravuje umiestnenie veterného parku v k.ú. Želiezovce a Svodov. Taktiež sa uvažuje s výstavbou Veterného parku v schválenom územnom pláne obce Zbehy.

14.1. Kapitola 2.15.2 Okres Nitra

V kapitole 2.15.2.1.1 Zásobovanie elektrickou energiou

na str. 400 odsek Elektrické siete 110 kV sa vymieňa s nasledovným textom:

Pre potreby okresu slúžia nasledovné vedenia VVN - 110 kV:

- č. 8819 PP (priemyselný park) Nitra Sever – Nitra Čermáň,
- č. 8820 PP Križovany– Nitra Čermáň,
- č. 8821: PP Nitra Sever - Križovany,
- č. 8845 Nitra Čermáň – Nitra Plastika,
- č. 8843 Nitra Čermáň – PP Vráble
- č. 8846 PP Vráble - V. Ďur,
- č. 8407 Plastika Nitra - V. Ďur,
- č. 8841, 8842 Nitra Čermáň - Nitra-Chrenová.

na str. 401 sa tabuľka a následný text upravuje takto:

Názov	lnšt. výkon	zaťaženie
Nitra-Chrenová	2x40 MVA	26 MW
Nitra Čermáň	2x40 MVA	39 MW
PP Nitra Sever	2x40 MVA	2 MW
Nitra/Plastika	2x16 MVA	11 MW
PP Vráble	2x40 MVA	12 MW

V prípade zvýšených nárokov na elektrický výkon je po dosiahnutí optimálneho zaťaženia možná rekonštrukcia s výmenou transformačných jednotiek.

S výstavbou 110 kV transformovne PP Vráble sa rozdelila pôvodná 110 kV linka č. 8846 na dve vedenia s označením 8843 a 8846. S výstavbou 110 kV transformovne PP Nitra-Sever sa rozdelila pôvodná 110 kV linka č. 8821 na dve vedenia s označením 8821 a 8819.

Uvažuje sa s výstavbou 2x110 kV vedenia Nitra Čermáň – Veľký Ďur a tak isto 2x110 kV vedenia Duslo Šaľa – Nitra Čermáň, pre ktoré boli vypracované štúdie trasy. Rovnako sa uvažuje s výstavbou novej transformovne v lokalite Kompresorovej stanice Ivanka pri Nitre.

V kapitole 2.15.2.1.2 Zásobovanie zemným plynom

Na konci kapitoly na str. 402 sa dopĺňa nový text s nasledovným znením.

V lokalite Nitra Drážovce v roku 2006 bola realizovaná výstavba priemyselného parku kde hlavným zdrojom tepelnej energie je zemný plyn. V rámci prípravy územia priemyselného parku sa uskutočnila prekládka VTL plynovodu DN 300 PN 25 a bola osadená vlastná regulačná stanica plynu

V lokalite Mesta Nitra sa uvažuje so zriadením ďalších priemyselných parkov alebo priťahovaním multinacionálnych firiem. Kapacita jestvujúcich plynovodov musí byť prehodnotená v záujme vytvorenia dostatočných kapacít pre dodávku zemného plynu pre novo vytvorených výrobných kapacít

14.2. Kapitola 2.15.3 Okres Komárno

V kapitole 2.15.3.1 Charakteristika územia z hľadiska zásobovania elektrickou energiou

na str. 403 sa prvý odsek kapitoly upravuje nasledovne:

Bilancia výroby a spotreby elektrickej energie je v riešenom území trvale deficitná. Nenachádzajú sa tu žiadne prvotné zdroje výroby elektrickej energie. Odber elektrickej energie je zabezpečený po systéme VVN 110 kV prostredníctvom energetických uzlov 110/22 kV rozvodní a transformovaní a následne distribučných sústav VN a rozvodných sietí NN.

V nasledujúcej tabuľke „Rozvodne VVN 110 kV a transformovne VVN/VN v riešenom území“ sa opravuje údaj Zaťaženie za Rz Hurbanovo – Veľký háj na 16.

V odstavci: „Okres Komárno je ďalej zásobovaný el. energiou zo 110/22 kV rozvodní mimo riešeného územia sa v druhej odrážke mení SSE na správne ZSE.

V texte nasledujúcej tabuľky sa menia hodnoty v stĺpci „Dĺžka km“ nasledovne:

Názov	č. vedenia	Záťaž MW	Dĺžka km
Rozvodňa 110/22 kV Komárno je napájaná 110 kV vedením z			
Rz 110/22 kV Dunajská Streda	8875	80	48
Rz 110/22 kV Veľký Meder	8738	80	29
Rz 110/22 kV Nové Zámky	8752	60	31
Rozvodňa K110/22 kV Hurbanovo - časť Zelený Háj je 110 kV vedením z			
Rz 110/22 kV Komárno	8735	60	12
Rz 110/22 kV Nové Zámky	8751	60	19

V kapitole 2.15.3.2 Návrh energetických zariadení

na str. 404 posledný odsek kapitoly (prvý zhora) sa upravuje nasledovne:

V okrese Komárno navrhujeme vybudovať novú 110/22 transformovňu a v priemyselnej zóne Kolárovo, do ktorej bude zaústená navrhovaná linka 2 x 110 kV Gabčíkovo - Nové Zámky. Do budúcnosti sa uvažuje prepojenie Slovenskej republiky s Maďarskom 2x110 kV vedením medzi rozvodňami Komárno – Komárom, na ktoré už bola vypracovaná štúdia trasy vedenia..

Súčasne navrhované elektrické zariadenia zabezpečia dodávku elektrickej energie v okrese aj vo výhľadovom období.

V kapitole 2.15.3.3 Zásobovanie teplom

Prvý odsek kapitoly (Súčasný stav) na str. 404 sa nahrádza novým s nasledovným textom:

Najväčším tepelným zdrojom v súčasnosti je výhrevňa firmy TEKOM, ktorá má inštalovaný výkon 50 MW a je zriadená na sídlisku Prístav. Pôvodná výhrevňa ZsE bola odstavená z prevádzky a horúcovodná sieť od teplárne ZsE je mimo prevádzky. Na území mesta bola dobudovaná horúcovodná sieť medzi teplárnou TEKOM a výmenníkovými stanicami tak, aby výhrevňa mohla zabezpečiť dodávku tepla do všetkých výmenníkov na území mesta. Tepláreň Zdrojom tepelnej energie pre tepláreň TEKOM je zemný plyn. Na teplovodnú sústavu v meste je napojených niekoľko menších kotolní, ako náhradné kotolne pre prípad technických problémov na teplárni TEKOM. Ročná spotreba tepelnej energie pre všetkých odberateľov je 478800 GJ.

V kapitole 2.15.3.4 Zásobovanie plynom

na str. 405 prvá časť kapitoly po „Návrh zásobovania plynom“ sa vymieňa za nasledovný text:

V okrese pre dopravu plynu sú vybudované nasledovné plynovody.

Sieť hlavných plynovodov VTL je na území v podstate dobudovaná, ale s cieľom zlepšiť distribúciu plynu bola realizovaná stavba prepojovacieho VTL plynovodu DN 300 PN 4,0 MPa pod riekou Váh. Pomocou uvedeného VTL plynovodu bol prepojený koncový bod VTL plynovodu Bratislava Komárno DN 300 PN 4,0 MPa a koncový bod VTL plynovodnej sústavy DN 300 PN 4,0 MPa Bánov – Gbelce – Kolož (východne od Komárna v lokalite mestskej časti Ďulov Dvor.). Pomocou uvedeného prepojovacieho VTL plynovodu bol vytvorený jednotný VTL plynovodný systém na juhu Nitrianskej župy od prepúšťacej stanice VVTL/VTL pri obci Bánov až po hlavné mesto SR Bratislava. Pri osade Kolož bola vybudovaná nová prepúšťacia stanica VTL/VTL, ktorá zabezpečuje dodávku plynu z VTL sústavy PN 4,0 MPa do VTL sústavy PN 2,5 MPa smerom od Komárna až po Nové Zámky. Výstavbou uvedenej

prepúšťacej stanice bola posilnená kapacita VTL plynovodnej sústavy PN 2,5 MPa Komárno – Hurbanovo – Nové Zámky – Bánov.

Diaľkové plynovody sme zostavili do tabuľky:

Názov plynovodu	Trasa plynovodu	Charakteristika	Dĺžka km	Tlak Mpa	Profil mm
1. VTL Južné Slovensko	(Bratislava)-Komárno	hlavný	58	4,0	300
2. VTL Komárň.plynovod	(Bánov)-Komárno	hlavný	51	2,5	200/150
3. VTL Južný prepoj	Komárno-(Gbelce)	prepojovací	53	4,0	300/200
4. VTL odb.do Kolárova	Nesvady-Kolárovo	zásobovací	25	2,5	150
5. VTL odb.do Moče	Marcelová-Moča	zásobovací	12	4,0	150
6. VTL odb.do Patiniec	Kolož-Patiniec	zásobovací	15	2,5	100
7. VTL odb.do Pribety	Marcelová-Pribeta	zásobovací	26	4,0	150
8. VTL odb.do Čičova	Tôň-Čičov	zásobovací	10	4,0	100

Návrh rozvoja plynárenských zariadení má zabezpečiť technickú možnosť, aby sa pre tepelné procesy na území VÚC používal zemný plyn ako základné ekologicky prijateľné palivo.

Z uvedených plynovodov cez VTL sú zásobované plynom nasledovné sídelné útvary:

Sídelný útvar	Počet RS	Počet odber.	Sídelný útvar	Počet RS	Počet odb.
Komárno	2	14037	Nesvady	-	-
Bajč	1	184	Okoličná na Ostrove	1	327
Bátorove Kosihy	1	798	Patiniec	1	179
Búč	1	325	Pribeta	1	742
Dulovce	1	481	Radvaň nad Dunajom	1	364
Hurbanovo	4	2550	Sokolovce	1	-
Chotina	1	445	Svätý Peter	1	720
Imeľ	3	775	Šrobárová	1	154
Iža	1	607	Vrbová nad Váhom	1	135
Kameničná	1	208	Zemianska Olča	1	512
Kolárovo	2	3015	Zlatná na Ostrove	1	528
Lipové	1	53	Moča	1	383
Marcelová	1	207	Modrany	1	313
Martovce	1	207	Kravany n/D	1	195

Poznámka: Sokolce nie sú uvedené v zozname štatistiky Slovenských plynární.

14.3. Kapitola 2.15.4 Okres Levice

V kapitole 2.15.4 Okres Levice

na str. 406 sa v druhom odseku prvej vety na konci mení ... a 100kV na správne ... a 110 kV.

V kapitole 2.15.4.1 Zásobovanie elektrickou energiou

na str. 406 sa odsek Zo 110 kV rozvodne Levice mení: takto:

Zo 110 kV rozvodne Levice vedie 13 vedení:

- Nové Zámky č. 8745, 8747 – dvojité
- Zlaté Moravce č. 8823,
- Tupá č. 8822,
- Veľký Krtíš č. 8419,

- PP Levice-Géňa č. 8414,
- Veľký Ďur č. 8844, 8423, 8424, 8405,
- Tlmače č. 8417,
- Kozárovce č. 8418,
- Leven Levice č. 8879.

na str. 406 až 407 text posledných dvoch odsekov až po podnadpis EMO na str 407 sa vymieňa za nasledovný:

Do rozvodne ďalej zaústujú vývody z EMO č. 046, 047, 048, 049

Rozvodňa 110 kV Veľký Ďur prepája vedenia:

- Nitra Plastika č. 8407,
- Levice č. 8423, 8424, 8405, 8844,
- Mochovce č. 8401, 8402,
- Vráble č. 8846

Pôvodné 110 kV vedenie č. 8413 Leven Levice – Želiezovce sa po zaústení do PP Géňa rozdelilo na vedenia č. 8413 Leven Levice – PP Levice Géňa a PP Levice Géňa – Želiezovce č. 8412. Tak isto pôvodné 110 kV vedenie č. 8414 Levice – Štúrovo sa po zaústení do PP Géňa rozdelilo na vedenia č. 8414 Levice – PP Levice Géňa a PP Levice Géňa – Štúrovo č. 8410

Na území okresu sa nachádza 8 transformovní:

- Levice – ZSE + SEPS 400/110/22 kV,
- Leven Levice 110/6,3 kV,
- Tupá - ZSE 110/22 kV,
- Tupá - Transpetrol 110/6,3 kV,
- Tlmače Energetické strojárne 110/22 kV,
- Želiezovce - ZSE110/22 kV,
- PP Levice-Géňa - ZSE110/22 kV,
- Kozárovce – ŽSR 110/25 kV.

V riešenom území sa nachádza závodná elektráreň v Leven Levice s inštalovaným výkonom 10 MVA, vodná elektráreň Veľké Kozmálovce 6,6 MVA, malá vodná elektráreň Kalná nad Hronom s inštalovaným výkonom 1,86 MVA, malá vodná elektráreň Turá s inštalovaným výkonom 1,26 MVA a PPC Levice s inštalovaným výkonom 107 MVA. Výkon PPC Levice je vyvedený cez blokové transformátory do rozvodne PP Levice Géňa. Okres Levice najmä tok Hrona je veľmi perspektívny aj z hľadiska budovania malých vodných elektrární.

Podiel celkovej spotreby elektrickej energie zo zdrojov v území sa zvýšil vplyvom nových zdrojov v území, hlavne PPC Levice.

Návrh energetických zariadení:

- Cez územie vo výhľadovom období sa má vybudovať vedenie 400 kV a to v trase Nové Zámky - Veľký Ďur a v trase Veľký Ďur - Liptovská Mara. Túto trasu navrhujeme viesť súbežne so súčasnou 400 kV linkou č. 492 Veľký Ďur - Liptovská Mara..
- Prepoj 2 x 110 kV Veľký Ďur - JE Mochovce.
- Prepoj 2 x 110 kV Levice - JE Mochovce.
- 2 x 110 kV linku Levice - Tlmače - Hronský Beňadik - Žiar nad Hronom.
- 2 x 110 kV vedenie Veľký Ďur – Nitra Čermán v koridore s vedeniami 8407/8846, 8843/8407, 8843/8845, ktoré súvisí s dobudovaním JE Mochovce.

V kapitole 2.15.4.2 Zásobovanie teplom

prvý odsek kapitoly na str. 407 sa nahrádza novým textom:

Súčasný spôsob zásobovania teplom v území okresu Levice zodpovedá štruktúre osídlenia, rozmiestneniu a veľkosti priemyselných zoskupení a palivovým a technickým podmienkam v energetických sústavách. Výstavbou paroplynovej elektrárne v lokalite Levice - Geňa dôjde ku zvýšeniu výrobnnej kapacity tepelnej a elektrickej energie o cca 100 MW/h, ktorá bude využitá pre zásobovanie odberateľov na území priemyselného parku Levice – Geňa.

V kapitole 2.15.4.3 Zásobovanie plynom

na str. 408 sa nahrádza druhý odsek kapitoly (Súčasný stav) a zaň sa vkladá nový odsek s nasledovným textom:

Územím okresu v smere Ipeľské Úľany - Semerovce - Santovka - St. Hrádok - Kalná nad Hronom je vedená sústava tranzitných VVTL plynovodov 1 x 1400 + 3 x DN 1200. Vysadením odbočky v uzlovom bode PS Starý Hrádok sa uskutoční priamy odber plynu z tranzitnej plynovodnej sústavy. Od odbočky v prepúšťacej stanici Starý Hrádok bol vybudovaný VVTL plynovod DN 200 PN 6,4 MPa do lokality Levice – Geňa zo súkromných investičných prostriedkov (nie z prostriedkov SPP) pre paroplynovú elektrárňu v lokalite Geňa a pre zásobovanie priemyselného parku v tejto lokalite.

Pre zosilnenie dodávky plynu do VTL plynovodnej sústavy DN 150 PN 2,5 MPa Levice – Želiezovce je potrebné zvýšiť prevádzkový pretlak v jestvujúcom VTL plynovode DN 200 PN 2,5 MPa Starý Hrádok – Levice z PN 2,5 MPa na PN 4,0 MPa. Zvýšenie prevádzkového pretlaku si vyžaduje zriadenie novej prepúšťacej stanice PN 40/PN2,5 MPa v lokalite Levíc, cez ktorú bude zosilnená dodávka plynu do VTL sústavy PN 2,5 MPa Levice – Želiezovce.

tabuľku na str. 408 doplniť na konci o nový riadok:

Levice Geňa	1	8			
-------------	---	---	--	--	--

na str. 409 v časti „Návrh zásobovania plynom“ sa za prvý odsek pod tabuľkou vkladá nový odsek v znení:

V lokalite mesta Želiezovce je plánovaná výstavba priemyselného parku. Hlavným zdrojom tepla by mal byť zemný plyn. Nevýhodou polohy navrhovaného územia priemyselného parku je, že sa nachádza na koncovom bode VTL plynovodnej sústavy PN 2,5 MPa, čo obmedzuje využitie zemného plynu ako zdroja tepelnej energie.

14.4. Kapitola 2.15.5 Okres Nové Zámky

V kapitole 2.15.5.1 Zásobovanie elektrickou energiou

na str. 409 sa text druhého odseku (Inštalovaný výkon ...) nahrádza nasledovným textom:

Inštalovaný výkon v závodných elektrárňach Kappa, a.s. Štúrovo je 50 MW. Medzi najväčších veľkoodberateľov (napájaných na úrovni VN alebo VVN) patrí Kappa Štúrovo, Elektrosvit Nové Zámky a Železnice SR. Výkon týchto troch odberateľov predstavuje takmer 40% výkonu celej oblasti.

V kapitole 2.15.5.1 Zásobovanie elektrickou energiou

na str. 410 text od Elektrické siete 110kV po text Návrh elektrických zariadení sa nahrádza nasledovným textom:

Pre potreby okresu slúžia nasledovné siete 110 kV:

vedenie č.

- 8868 N. Zámky - Galanta,
- 8865 N. Zámky - Križovany,
- 8772 N. Zámky - VE Kráľová,
- 8751 N. Zámky - Hurbanovo,
- 8752 N. Zámky - Komárno,
- 8847 N. Zámky - Štúrovo,
- 8848 N. Zámky - N. Zámky Elektrosvit,
- 8745, 8747 N. Zámky - Levice,
- 8850 N. Zámky Elektrosvit - Štúrovo,
- 8881/8882 Štúrovo – Kapa Štúrovo,
- 8415 Štúrovo - Želiezovce,
- 8410 Štúrovo - Levice.

Trasy jednotlivých vedení sú vyznačené na mape.

Na dotknutom území sa nachádzajú 4 transformovne (TR) 110 kV/VN.

- TR Nové Zámky 110/25 kV 2x13,2 MVA (ŽSR) a 1x40 MVA + 1x25 MVA, ZSE, 110/22 kV
- TR Elektrosvit 2x25 MVA, ZSE 110/222 kV
- TR Štúrovo 2x25 MVA (ZSE) a 2x13,3 MVA (ŽSR), 110/22 kV
- TR Kapa Štúrovo 2x25 MVA, 110/6,3 kV.

Odsek pod týmto zoznamom sa vypúšťa.

na str. 411 sa druhý odsek (Časť tejto linky ...) nahrádza nasledovným textom:

Časť tejto linky prechádza cez okres Nové Zámky v úseku Štúrovo – Mužla. Tento úsek navrhujeme budovať súbežne so súčasnou trasou 110 kV Štúrovo – Kappa Štúrovo č. 8881-2.

V kapitole 2.15.5.2 Zásobovanie teplom

na str. 411 text od nadpisu až po „Návrh zásobovania teplom“ sa vymieňa za nový:

Časť územia okresu je zásobovaná teplom z veľkých zdrojov, ktoré patria priemyselným podnikom, alebo bytovému hospodárstvu. Tieto zdroje z väčšej časti prešli alebo v súčasnosti prechádzajú z pevného a tekutého paliva na zemný plyn.

V Nových Zámkoch bolo v r. 1991 na základe sčítania ľudu zásobovaných teplom z centrálnych tepelných zdrojov celkom 9646 bytov, a to z CTZ lokalizovaného na Dvorskej ceste v Nových Zámkoch, ktorý má inštalovaný výkon 2 x 50 t/h s palivovou základňou zemného plynu. V súčasnosti zásobuje teplom 6703 bytov a príslušnú vybavenosť. Druhý centrálny zdroj je Prednádražie, na hruboprach bol zrušený a aj zbúraný bez náhrady. Zásobovanie teplom 1943 bytov s príslušnou vybavenosťou je zabezpečené z CTZ po úprave výmenníkových staníc. Ďalšie menšie tepelné zdroje na sídlisku Nábřežie boli postupne upravené na výmenníkové stanice tým, že

zdrojom tepla je CTZ. Celkom je tepelných zdrojov, ktoré obhospodaruje Bytový podnik v meste Nové Zámky zásobovaných teplom a teplou úžitkovou vodou 11490 bytov.

Okrem uvedených tepelných zdrojov je centrálny tepelný zdroj v Šuranoch, okrsková výhrevňa. Palivová základňa výhrevne je zemný plyn s osadením vlastnej regulačnej stanice. V súčasnosti tento tepelný zdroj zásobuje teplom 700 bytov včítane príslušnej vybavenosti. Ostatná bytová výstavba v okrese je zásobovaná teplom z blokových kotolní v lokálnych tepelných zdrojoch.

text dvoch odsekov na str. 411 pod tabuľkou sa vymieňa za nový:

Pre zabezpečenie dodávky tepla v I. a II. variante navrhujeme ponechať súčasné tepelné zdroje. Odberateľom tepla, ktorí boli napojení na výhrevňu Prednádražie je zabezpečená dodávka tepla z CZT lokalizovaného na Dvorskej ceste.

Odstavením tepelného zdroja Prednádražie zaniklo spaľovanie tuhého paliva v tomto zdroji, čím sa podstatne zlepšilo životné prostredie v Nových Zámkoch.

Kapitolu 2.15.5.3 Zásobovanie zemným plynom

nahrádza sa celá novým textom:

Pre distribúciu zemného plynu slúži sústava VVTL a VTL plynovodov, z ktorých najdôležitejšie sú uvedené v tab.

Súčasný VVTL a VTL plynovody

Názov trasy	DN	PN
Mojmírovce - Bánov	300	63
Bánov – Nové Zámky	200	25
Gbelce – Marcelová – Kolož	300	40
Bánov – Gbelce	300	40
Gbelce – Štúrovo	200	40
Nové Zámky - Hurbanovo	200	25
Nové Zámky - Šaľa	200	25

Sieť plynovodov VVTL a VTL je veľmi dobre prístupná v značnej časti územia, čo je dôkazom toho, že v okrese Nové Zámky bolo k 31. 12. 1995 plynofikovaných celkom 34 miest a obcí, čo reprezentuje z celkového počtu sídiel v okrese 55,7 %. V okrese bolo plynofikovaných celkom 33 500 bytov.

Celková spotreba plynu v okrese bola 81894 tis. m³ na miestnych sieťach a 21452 tis. m³/rok na diaľkových plynovodoch.

Možno konštatovať, že z dôsledku likvidácie firiem došlo aj ku zníženiu odberu plynu (napr. SIGMA Nové Zámky, ELITEX Šurany). Nové výrobné kapacity boli vybudované v lokalite Nové Zámky a Šurany. Zásobovanie nových odberateľov plynu je zatiaľ zabezpečené z miestnych rozvodov plynu.

V lokalite Dvorskej cesty sa uvažuje so zriadením nového priemyselného parku. Možným zdrojom tepla pre priemyselný park je zemný plyn, ktorý môže byť dopravený do uvedenej lokality cez jestvujúcu VTL prípojku DN 200 PN 4,0 MPa do areálu CTZ. Prepravná kapacita VTL plynovej prípojky ale musí preverená.

Z uvedených plynovodov sú zásobované plynom nasledovné sídla, ktoré sú uvedené v nasledujúcej tabuľke:

Sídlný útvar	Počet RS	Počet odber.	Sídlný útvar	Počet RS	Počet odb.
Nové Zámky	11	15947	Andovce	1	364
Bánov	2	999	Belá	-	-
Černík	-	295	Dedinka	-	-
Dolný Ohaj	1	396	Dubník	1	255
Dvory nad Žitavou	2	1279	Gbelce	1	459
Hul	-	297	Jasová	1	309
Kmeťovo	-	198	Kolta	-	194
Komjatice	1	991	Komoča	1	289
Lipová	1	350	Maňa	-	369
Michal nad Žitavou	-	121	Mojzesova	-	269
Mužla	1	290	Palárikovo	1	1329
Radava	-	104	Rastislavice	1	359
Rúbaň	1	174	Semerovo	1	222
Strekov	1	578	Svodín	1	646
Štúrovo	2	912	Šurany	1	2841
Tvrdošovce	2	1754	Úľany nad Žitavou	1	355
Veľký Kýr	-	829	Vlkas	-	82
Zemné	1	213			

Belá a Dedinka nie sú uvedené v štatistike slovenských plynární.

Z celkového počtu sídelných útvarov v okrese je plynofikovaných 55,7 % sídiel.

Návrh plynofikácie

Súčasný VVTL a VTL plynovody navrhujeme ponechať s tým, že odporúčame vybudovať ďalšie trasy diaľkových plynovodov a to v oboch variantoch, jedná sa o trasy plynovodov, ktoré sú uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Alter.	Počet bytov		Počet plyn. bytov				Potreba plynu tis. m ³ /rok	
	Rok 2005	Rok 2015	Rok 2005	%	Rok 2015	%	Rok 2005	Rok 20015
I.	52200	53660	40716	78	41854	82	154720	159
II.	51140	51370	39889	78	40068	82	151578	152

Z uvedenej tabuľky vyplýva, že navrhujeme vysoké percento bytov na plynofikáciu v I. aj II. variante. Toto zdôvodňujeme tým, že v súčasnosti je plynofikovaných cca 56 % bytov. Okrem toho v okrese je mnoho obcí, v ktorých nebola dokončená plynofikácia. Navrhujeme aby sa v plynofikovaných sídlach dosiahla 80 % plynofikácia bytového fondu. V budúcnosti bude nevyhnutné hľadať možnosť plynofikácie obcí okresu v oblasti medzi riekami Hron a Ipeľ. Jedná sa o cca 10 obcí (Bajtava, Leľa, Salka, Malé Kosihy, Pavlová, Sikenička, Zalaba, Pastovce, Malé Ludince, Bielovce, Ipeľský Sokolec ktoré doposiaľ nie sú napojené na zdroj zemného plynu. Ich poloha ako aj predpokladaný počet odberateľov plynu v týchto obciach už pre SPP ako investora nie je finančne návratnou investíciou. Preto bude potrebné v spolupráci s SPP hľadať cudzích investorov pre plynofikáciu tejto lokality okresu. Možnosť využitia zemného plynu je silne motivujúcou podmienkou pre zachovanie počtu obyvateľov v týchto obciach.

14.5. Kapitola 2.15.6 Okres Šaľa

V kapitole 2.15.6.1 Zásobovanie elektrickou energiou

V prvom odseku kapitoly na str. 413 sa na konci vkladá veta:

V Duslo Šaľa sa nachádza závodná elektrárňa s inštalovaným výkonom 21MVA.

V kapitole 2.15.6.1 Zásobovanie elektrickou energiou

Na str. 413 sa vypúšťa posledná veta (Tieto zariadenia ...) a vkladá sa nasledovný text:

Pre potreby okresu slúžia nasledovné siete 110 kV:

vedenie č.

- 8878, 8879 Križovany – Duslo Šaľa,
- 8771 Križovany - Kráľová,
- 8772 N. Zámky - Kráľová,

Na dotknutom území sa nachádzajú 2 transformovne (TR) 110 kV/VN.

- TR Kráľová 2x25 MVA, 110/22 kV
- TR Duslo Šaľa 200 MVA, 220/110/6,3 kV

Okresom prechádzajú 110kV vedenia:

- 8868 Galanta ŽSR – Nové Zámky
- 8868 Križovany – Nové Zámky

Návrh 110kV vedení:

- 2 x 110kV Gabčíkovo – Nové Zámky

V súvislosti s očakávaným postupným útlmom siete 220kV sa predpokladá v časovom horizonte okolo 2015 prechod napájania Duslo – Šaľa do 110kV siete. Pre zabezpečenie napájania Duslo v dostatočnej kvalite a spoľahlivosti (napájanie z dvoch nezávislých transformácií 400/110kV) bude slúžiť novovybudované vedenie Nitra Čermáň – Duslo Šaľa, pre ktoré bola vypracovaná štúdia trasy vedenia.

V kapitole 2.15.6.3 Zásobovanie plynom

V prvej vete kapitoly sa opravuje VVTZ na správne VVTL

na konci odseku kapitoly na str. 414 sa dopĺňa veta:

Zásobovanie nových odberateľov plynu je zatiaľ zabezpečené z miestnych rozvodov plynu. V prípade realizácie spaľovne odpadov na území DUSLO Šaľa, dôjde ku minimálnemu zvýšeniu spotreby plynu.

14.6. Kapitola 2.15.7 Okres Topoľčany

V kapitole 2.15.7.1 Zásobovanie elektrickou energiou

na str. 415 prvý odsek hore sa nahrádza nasledovným znením:

Okres je zásobovaný elektrickou energiou z transformovne Topoľčany 1x25 MVA + 1x40 MVA a čiastočne aj z transformovne Partizánske 2x25 MVA cez 110 kV linky č. 8750 Bošáca - Topoľčany a cez linku 110 kV č. 8878 Partizánske - Topoľčany.

V kapitole 2.15.7.3 Zásobovanie plynom

odsek Návrh zásobovania plynom na str. 416 sa nahrádza novým textom:

Návrh zásobovania plynom

Z uvedenej tabuľky vyplýva, že z celkového počtu 54 sídiel v okrese je v súčasnosti zásobovaných plynom 20 sídelných útvarov. DOV 2015 navrhujeme dobudovať plynofikované sídla tak, aby v nich bol bytový fond plynofikovaný na 80 %. Okrem toho navrhujeme ďalej rozvíjať plošnú plynofikáciu, čo umožňuje súčasný plynovod prechádzajúci územím okresu. Je potrebné konštatovať, že kapacita VTL plynovodnej sústavy PN 2,5 MPa, vybudovanej do oblasti Hornej Nitry je už na hranici možnej vyťaženia. Preto v prípade zvýšeného záujmu o odbere zemného plynu v lokalite miest Topoľčany, Partizánske a Bánovce bude potrebné uvažovať so zvýšením prevádzkových tlakov vo VTL plynovodnom systéme, čo si vyžaduje určité finančné zdroje od prevádzkovateľa plynovodnej sústavy.

14.7. Kapitola 2.15.8 Okres Zlaté Moravce

V kapitole 2.15.8.1 Zásobovanie elektrickou energiou

na str. 416 sa nahrádza pôvodný text novým:

Zdroje alebo výrobné elektrickej energie sa na území okresu nenachádzajú, okrem dvoch malých vodných elektrární (Obyce, Machulince). Okres je zásobovaný elektrickou energiou z transformovne 110/22 kV, ktorá je lokalizovaná v Zlatých Moravciach o inštalovanom výkone 1 x 40 MVA + 1 x 43 MVA. V súčasnosti má zaťaženie 21 MVA, čo znamená, že v rozvodni je značná rezerva.

Do uvedenej rozvodne sú zaústené linky:

- 110 kV linka Levice - Zlaté Moravce č. 8823,
- 110 kV linka Zlaté Moravce – Dolné Vestenice č. 8798.

text kapitoly na str. 417 ponechať.

V kapitole 2.15.8.3 Zásobovanie plynom

na konci str. 417 sa vkladá pred posledný odsek nový odsek v znení:

Nové výrobné kapacity boli v obmedzenom rozsahu realizované v lokalite mesta Zlaté Moravce. Zásobovanie nových odberateľov plynu je zatiaľ zabezpečené z miestnych rozvodov plynu.

15. Kapitola 2.18 Odňatie pôdy z PPF a LPF

Do kapitoly sa dopĺňa kapitolu 2.18.1.5 Vyhodnotenie odňatia poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely podľa zmien a doplnkov č.2

2.18.1.5 Vyhodnotenie odňatia poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely

Predmetom záberov plôch poľnohospodárskej pôdy v ZaD č.2 Nitrianskeho samosprávneho kraja boli plochy dopravných obchvatov miest v riešenom území navrhovaných v rámci zmien a doplnkov č. 2. V prípade, že navrhovaný obchvat malo už mesto vo svojej schválenej územnoplánovacej dokumentácii, skorigovalo sa podľa nej trasovanie vo výkresovej časti zmien a doplnkov č.2 a v tabuľkovej časti záberov sa pri príslušnom zábere uviedlo číslo súhlasného stanoviska Krajského pozemkového úradu v Nitre. V tabuľke záberov sú tak zaznamenané iba tie obchvaty miest, o ktorých sa uvažovalo v návrhu zmien a doplnkov č. 2 ÚPN VÚC Nitrianskeho kraja.

K vyhodnoteniu záberov plôch boli použité nasledovné vstupné podklady:

- hranica zastavaného územia k 1.1.1990,
- bonitované pôdno-ekologické jednotky so 7-miestnym číselným kódom (podklad Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôd - Bratislava),
- zákon č. 220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z.z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- vyhláška ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 508/2004, ktorou sa vykonáva § 27 zákona č. 220/2004 Z.z.,
- podkladové materiály o vybudovaných hydromelioračných zariadeniach podniku Hydromeliorácie, s.r.o.

V zmieňovanom zákone č. 220/2004 Z.z. sa navrhuje chrániť prvé štyri kategórie z typologicko-produkčnej klasifikácie pôd v rámci celej SR, čo je v porovnaní so starým zákonom zmena, v ktorom sa ochraňovali dve najhodnotnejšie kategórie v rámci katastrálneho územia.

Navrhované zábery boli posúdené aj vzhľadom na schválené územnoplánovacie dokumentácie vybraných sídiel. Popisovaný jav je premietnutý v tabuľkovej časti záberov, v samostatnom stĺpci s názvom „Lokalita odsúhlasených záberov“. V grafickom priemete sú znázornené výlučne iba nové návrhy v rámci zmien a doplnkov č. 2..

Vyhodnotenie záberov poľnohospodárskeho pôdneho fondu je vo výkrese Vyhodnotenie perspektívneho použitia PP a LP na nepoľnohospodárske účely.

Návrh predpokladá nasledovný rozsah záberov plôch pre dopravnú infraštruktúru:

• záber celkom	22,3804 ha
• z toho v zastavanom území	0,00 ha
• mimo zastavané územia	22,3804 ha

Z celkového rozsahu záberu je:

• poľnohospodárskej pôdy	22,3804 ha
• nepoľnohospodárskej pôdy	0,00 ha

Zo záberu poľnohospodárskej pôdy je:

- • v zastavaných územiach 0,00 ha
- • mimo zastavaných území 22,3804 ha

Vyhodnotenie záberov plôch poľnohospodárskej pôdy je spracované v tabuľkovej forme podľa lokalít, funkčného využitia a bonitných tried. Vzhľadom na mierku a rozsah záberu zasahujúceho do viacerých katastrálnych území sa uvádzajú čiastočne generalizované údaje.

Podrobné členenie dokumentuje tabuľka - Vyhodnotenie záberov dopravných plôch v Nitrianskom kraji

Zhodnotenie predpokladaného odňatia poľnohospodárskej pôdy

Pre realizáciu zámeru budovania dopravných koridorov (záber dopravy) sa predpokladá celkové trvalé odňatie 22,3804 ha plôch. Mimo zastavaného územia obce sa nachádza 22,3804ha.

V zmysle zákona č.220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy je treba chrániť poľnohospodársku pôdu zaradenú podľa kódu bonitovanej pôdno-ekologickej jednotky do prvej až štvrtej kvalitatívnej skupiny, uvádzanej v prílohe č. 3 zmieňovaného zákona ako aj pôdu s vykonanými hydromelioračnými prípadne osobitnými opatreniami na zachovanie a zvýšenie jej výnosnosti a ostatných funkcií, napr. sady, vinice, chmeľnice, protierózne opatrenia.

Vyhodnotenie záberu z hľadiska ochrany PPF v zmysle zákona 220/2004 Z.z. o ochrane PPF

<i>typologicko produkčná kategória pôd</i>	<i>Záber blokov v ha</i>	<i>Podiel zaberanej kategórie pôd k celkovému záberu %</i>
1	6,1343	27,41
2	0,5597	2,50
3	7,3831	35,60
4	0,6212	2,78
5- 9	7,0969	31,71
Spolu	22,3804	100

Pri poľnohospodárskych pôdach (PP) ide o trvalý záber poľnohospodárskej pôdy mimo zastavaného územia sídla. Mimo zastavaného územia obce sa nachádza celkovo 22,3804 ha poľnohospodárskej pôdy. Väčšina zaberaných pôd patrí medzi produkčné poľnohospodárske pôdy zaradené do 1.- 4. skupiny BPEJ, ktoré priamo podliehajú ochrane PP. Pričom najviac 7,3831 ha poľnohospodárskej pôdy patrí do 3. bonitnej triedy, 6,1343 ha do 1. bonitnej triedy, 0,5597 ha do 2. bonitnej triedy. Zvyšok 7,0969 ha predstavujú poľnohospodárske pôdy nachádzajúce sa v 5. až 9. bonitnej triede, ktoré priamo nepodliehajú ochrane PP v zmysle zákona 220/2004 Z.z.

Na výmere 2,1648 ha zaberaných pôd sú navyše vybudované hydromelioračné zariadenia, ktoré sú predmetom zvýšenej ochrany pôd.

Pri realizovaní predpokladaného zámeru je nutné vykonať skrývku humusového horizontu poľnohospodárskych pôd odnímaných natrvalo a zabezpečiť ich hospodárne a účelné využitie na základe bilancie skrývky humusového horizontu. Ďalej je nutné zachovať ucelenosť honov a nesťažovať obhospodarovanie nevhodným situovaním stavieb, jej delením a drobením.

Vyhodnotenie záberov dopravných plôch v Nitrianskom kraji

Lokalita záberu	Katastrálne územie	Výmera lokality celkom (ha)	Predpokladaná výmera poľnohospodárskej pôdy						Číslo stanoviska krajského pozemkového úradu	Investície do pôdy - závlahy
			z toho							
2	3	4	Celkom (ha)	druh pozemku	bonita	výmera celkom (ha)	v zast. území	mimo zast. územia	11	12
1. časť úseku R1 Nitra-západ - Selenec	Lehota	9,0658	9,0658	orná pôda	3	3,9956		3,9956		
					5	5,0702		5,0702		
2. časť úseku R1 Nitra-západ - Selenec									súhlas ÚPN SÚ Nitra č. 2003/05608	
3. časť úseku R1 Nitra-západ - Selenec	Nitrianske Hrnčiarovce	0,2808	0,2808	orná pôdy	3	0,1177		0,1177		
					5	0,1631		0,1631		
	Nitra	2,4799	2,4799	orná pôda	3	0,7655		0,7655		
					6	1,4921		1,4921		
				TTP	6	0,2223		0,2223		
úsek R1 Selenec - Beladice									súhlas č. 2007/00285	
úsek R1 Beladice – Tekovské Nemce									súhlas č. 2007/00341	
cesta I/75 - obchvat mesta Šaľa	Horný Jatov	1,3137	1,3137	orná pôda	1	0,7540		0,7540		
					2	0,5597		0,5597		
	Šaľa	3,3286	3,3286	orná pôda	1	2,3085		2,3085		1,0826
					6	0,1492		0,1492		
				TTP	1	0,8709		0,8709		0,3794
	Trnovec nad Váhom	2,2009	2,2009	orná pôda	1	0,5699		0,5699		

				TTP	1	1,6310		1,6310		0,7028
cesta II/499 - obchvat mesta Topoľčany	Nemčice	3,7107	3,7107	orná pôda	3	2,5043		2,5043		
				TTP	3	0,5852		0,5852		
				TTP	4	0,6212		0,6212		
Záber celkom		22,3804	22,3804			22,3804		22,3804		2,1648

